

❧ Türk Psikiyatri Dergisi ❧

Turkish Journal of Psychiatry

CİLT | Volume 31
KIŞ | Winter 2020
EK | Supplement 1
ISSN 1300 – 2163

**56. ULUSAL PSİKİYATRİ KONGRESİ
BİLDİRİ ÖZETLERİ**

TÜRKİYE
SİNİR VE
RUH SAĞLIĞI
DERNEĞİ

Türk Psikiyatri Dergisi

Turkish Journal of Psychiatry

Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 sayı çıkar
Four issues annually: March, June, September, December

CİLT | Volume 31
KIŞ | Winter 2020
EK | Supplement 1
ISSN 1300 – 2163

Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği
tarafından yayınlanmaktadır.
www.turkpsikiyatri.com

Türk Psikiyatri Dergisi

**Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği
adına Sahibi ve Sorumlu Müdürü**
*Published by Turkish Association of Nervous
and Mental Health*

Prof. Dr. M. Orhan Öztürk

Yazışma Adresi / Corresponding Address
PK 401, Yenişehir 06442 Ankara

Yönetim Yeri / Editorial Office

Kenedi Cad. 98/4, Kavaklıdere, Ankara
Telefon: (0-312) 427 78 22
Faks: (0-312) 427 78 02

Yayın Türü / Publication Category

Yaygın, Süreli, Bilimsel Yayın

Reklam / Advertisements

Reklam koşulları ve diğer ayrıntılar için yayın yönetmeniyle ilişkiye geçilmesi gerekmektedir.

**Türk Psikiyatri Dergisi,
SSCI, PUBMED/MEDLINE, TÜBİTAK
ULAKBİM TR DİZİN, PSYCHINFO, TÜRKİYE
ATIF DİZİNİ'NDE yer almaktadır.**

*Turkish Journal of Psychiatry is indexed in
SSCI, PUBMED/MEDLINE, TUBITAK ULAKBİM
TR INDEX, PSYCH-INFO, TURKIYE CITATION
INDEX.*

- Dergide yer alan yazılarda belirtilen görüşlerden yazarlar sorumludur. Yazılardan kaynak göstererek alıntı yapılabilir.

Authors are responsible for the opinions reported in the articles. All rights reserved.

- Türk Psikiyatri Dergisi'ne gelen bütün yazılar yazarların adları saklı tutularak bağımsız danışmanlarca değerlendirilir.

All manuscripts submitted to the Turkish Journal of Psychiatry are assessed by independent referees anonymously.

Ağtasarımı ve Çevrimiçi Yayıncılık Hizmetleri
Ada Yazılım Ltd. Şti. tarafından sağlanmaktadır.

Yayın Hizmetleri / Publishing Services

**BAYT Bilimsel Araştırmalar
Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.**
Ziya Gökalp Cd. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara
Tel (0-312) 431 30 62, Faks: (0-312) 431 36 02
E-posta: info@bayt.com.tr
www.bayt.com.tr

Grafik Tasarım / Graphic Design

Mehmet Uluşahin

Baskı / Printing

Miki Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.Şti.
Matbaacılar Sitesi 1516/1 Sk., No: 27,
Yenimahalle, Ankara
Tel. (0-312) 395 21 28

∞
Bu yayında ISO 9706: 1994 Uluslararası standartlarına uygun olarak asitsiz kağıt kullanılmıştır.
This publication is printed on acid-free paper that meets the international standard ISO 9706: 1994 (Requirements for permanence)

Yayın Kurulu/ Editorial Board

Yayın Yönetmeni/ Editor in Chief

Prof. Dr. Aygün Ertuğrul
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Ankara

Onursal Yayın Yönetmenleri/ Honorary Editors

Prof. Dr. M. Orhan Öztürk
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Emekli Öğretim Üyesi, Ankara, Türkiye

Prof. Dr. N. Aylin Uluşahin
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Emekli Öğretim Üyesi, İzmir, Türkiye

Yardımcı Yayın Yönetmenleri / Associate Editors

Doç. Dr. Yavuz Ayhan, *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Ankara, Türkiye*

Doç. Dr. Koray Başar, *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Ankara, Türkiye*

Prof. Dr. Cengiz Kılıç, *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Ankara, Türkiye*

Prof. Dr. Lut Tamam, *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Adana, Türkiye*

Prof. Dr. Berna Uluğ, *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Ankara, Türkiye*

Bu Sayının Yayın Yönetmenleri / Editors in Chief of this Issue

Yavuz Ayhan, Deniz Ceylan

Bu Sayının Yayın Yönetmen Yardımcıları / Assoc. Editors in Chief of this Issue

**Memduha Aydın
Hidayet Ece Çelik
Özge Türkoğlu
Oğuz Kaan Yalçınkaya
Elif Yavuz**

Kongre Başkanı / President of Congress

Nurper Erberk Özen

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

**Nurper Erberk Özen (Başkan)
Ali Ercan Altınöz
Deniz Ceylan
Yavuz Ayhan**

Genç Üyeler / Young Members

**Ekin Başar
Uğur Çıkrıkçılı**

Bilimsel Program Kurulu / Scientific Program Board

**Mehmet Murat Demet (Başkan)
Yıldız Akvardar
Orhan Murat Koçak**

Bildiri Değerlendirme Kurulu / Abstract Review Board

**Nurper Özen (Başhakem)
Ali Ercan Altınöz
Yavuz Ayhan
Deniz Ceylan
Özen Sertöz
Medine Yazıcı**

Yayın Hizmetleri / Publishing Services

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.
Tel (0-312) 431 30 62, Faks: (0-312) 431 36 02
E-posta: info@bayt.com.tr

Grafik Tasarım / Graphic Design

Mehmet Uluşahin

Çevrimiçi Yayın Tarihi: 18 Şubat 2021

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ KURULLARI

2018-2020 YÖNETİM KURULU

Merkez Yönetim Kurulu

Ömer Böke	(Genel Başkan)
Gülcan Güleç	(Genel Başkan Yardımcısı)
Koray Başar	(Genel Sekreter)
Fatih Öncü	(Sayman)
Yunus Hacimusalar	(Örgütlenme Sekreteri)
Aybeniz Civan Kahve	(Asistan Hekimlik Sekreteri)
Serap Erdoğan Taycan	(Eğitim Sekreteri)

Merkez Denetleme Kurulu

Tuğba Özel Kızıl
Meram Can Saka
Gamze Özçürümez

Merkez Onur Kurulu

Raşit Tükel (Başkan)
M. Sezai Berber
Berna Uluğ
Mustafa Sercan
Tunç Alkın

Merkez Etik Kurulu

Ahmet Rıfat Şahin
Aylin Uluşahin
Selçuk Candansayar

Yeterlik Yürütme Kurulu

Levent Atik (Başkan)
Medine Yazıcı Güleç (II. Başkan)
Özlem Kuman Tunçel (Sekreter)
Esra Yancar Demir (Üye)
Neslihan Akkişi Kumsar (Üye)
İsmet Kırpınar (Üye)
Özlem Erden Aki (Üye)
Sinay Önen (Üye)
Serap Erdoğan Taycan (MYK temsilcisi)

Eğitim Programlarını Geliştirme Alt Kurulu

Medine Yazıcı Güleç (Başkan)
İsmet Kırpınar
Özen Önen Sertöz
Kadir Özdel
Vesile Altınyazar
M. Murat Demet
Serap Erdoğan Taycan
Elif Çarpar (Genç Üye)
Yasin Hasan Balcıoğlu (Genç Üye)

Akreditasyon Alt Kurulu

Özlem Erden Aki (Başkan)
Nuray Atasoy
Sertaç Ak
Özlem Kuman Tunçel
Hüseyin Güleç
Levent Atik

Yeterlik Sınav Alt Kurulu

Neslihan Akkişi Kumsar (Başkan)
Damla İşman Haznedaroğlu
Esra Yancar Demir
Sinay Önen
Özgül Karaaslan
Irmak Polat
Ferzan Gıynaş

Yaygın ve Örgün Eğitim Kurulu

Ayşe Devrim Başterzi (Başkan)
Ahmet Gürcan
Çiğdem Çelik Yaşar
Emine Eren Koçak
Emre Mutlu
Erhan Ertekin
Gamze Erzin
Halis Ulaş
İmran Gökçen Yılmaz Karaman
Murat Açar
Necip Çapraz
Deniz Oruç (Genç üye)
Irmak İlgen Erdem (Genç üye)

Yayıncılık Kurulu

Ebru Aldemir (Başkan)
Hatice Özdemir Rezaki
Ersin Uygun
Hikmet Ekin Sönmez
Ömer Aydemir
Aruz Bozkurt (Genç üye)
Kerem Laçiner (Genç üye)

İçindekiler | Contents

CİLT | Volume 31

KIŞ | Winter 2020

EK | Supplement 1

56. ULUSAL PSİKIYATRİ KONGRESİ BİLDİRİ ÖZETLERİ

A5	HOŞ GELDİNİZ E. Nurper Erberk Özen <i>TPD-BTDK Başkanı</i> Ömer Böke <i>TPD MYK Başkanı</i>
A6	KONGRE DÜZENLEME KURULU
1	ÖDÜLE ADAY BİLDİRİLER
15	SÖZEL BİLDİRİLER
65	POSTER BİLDİRİLER
125	YAZAR DİZİNİ

Hoş Geldiniz | Welcome

CİLT | Volume 31

KIŞ | Winter 2020

EK | Supplement 1

56. ULUSAL PSİKİYATRİ KONGRESİ

Değerli meslektaşlarımız,

24. TPD Yıllık Toplantısı ve Klinik Eğitim Sempozyumu'nu (KES) 2-5 Nisan 2020'de ve 56. Ulusal Psikiyatri Kongresi'ni (UPK) 21-25 Ekim 2020 tarihlerinde gerçekleştireceğimizi duyurmuş ve kongrelerimizin hazırlıklarına başlamıştık. Ancak bu duyurularımızdan bir süre sonra dünya genelinde çağımızın en olağanüstü olaylarından birini yaşadık. Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020'de korona virüs (COVID-19) isimli viral bir hastalığın tüm dünyayı etkileyen bir salgın hastalık (pandemi) olduğunu ilan etti ve aynı tarihte ülkemizde ilk olgu bildirimini yapıldı. Ardından gelen izolasyon önlemleri ve sosyal kısıtlamalar kapsamında ülkemizdeki tüm bilimsel toplantı ve kongrelerin Sağlık Bakanlığı tarafından iptal edildiği açıklandı. Bu nedenle sizlere öncelikle tarihi daha yakın olan 24. KES'in iptalini duyurmuştuk.

İlerleyen günlerde psikiyatri hekimi olarak bizler, bir yandan var gücüyle çalışan, tükenen sağlık ordusuna psikiyatrik destek verirken, bir yandan salgın hastalık polikliniklerinde tıbbi hizmetle görevlendirilip, öte yandan da salgın hastalıkla beraber yaşam tarzı değişen, sağlık kaygısı, izolasyon, endişe, korku yaşayan psikiyatri polikliniği başvurularıyla yoğun günler geçirmeye devam ediyoruz.

Bu süreçte yeni bilimsel bilgiler edinmeye, araştırmaya, paylaşmaya devam ederken de yeni teknolojik deneyimler edindik. Çevrim içi görüşmeler, toplantılar, dersler artık hayatımızın olağan bir parçası haline geldi ve olasılıkla önümüzdeki aylarda da yüz yüze toplantı ve kongreleri bir süre daha yapamayacağız.

Türkiye Psikiyatri Derneği Yönetim Kurulu ve Kongre Düzenleme Kurulu olarak, bu yıl 56. UPK'yı 18-20 Aralık 2020 tarihlerinde çevrim içi olarak düzenlemeye karar verdik. Bu yılki kongremizin ana temasını "Salgın ve Sonrasında Psikiyatri" olarak belirledik. Bütün hayatımızı değiştiren salgını, özellikle de mesleki uygulamalarımız üzerindeki etkisini ve yapabileceklerimizi tartışacağız. Çevrim içi bir kongreyi ilk kez düzenliyoruz. Bu tip bir organizasyonun en önemli ögesi kuşkusuz ki iyi bir teknik alt yapı. Hepimiz için yeni bir deneyim olması nedeniyle herhangi bir aksaklık olmamasına özen göstereceğiz. Yüz yüze görüştüğümüz kongrelere kavuşana kadar bu yeniliklerden faydalanmaya çalışacağız. Canlı sunumlar yanında önceden kayıt edilmiş sunumlar olmasını ve bu sunumlarla ilgili canlı tartışmalar yapmayı planlıyoruz. Uluslararası katılımın olabildiğince nitelikli olması için çalışmalar sürdürüyoruz. Etkileşimi artırmak, katılımcıların olabildiğince etkin olmasını sağlamak için uygun ortamlar hazırlamaya çalışıyoruz. Alıştığımız kongre işleyişine hem benzer hem farklı tarafları olacak bu teknolojik ve bilimsel serüvene birlikte çıkacağız. Aradan geçen dokuz ayda eminiz ki hepimizin salgın ile ilgili söyleyecek, öğrenecek, paylaşacak, tartışacak pek çok birikimi olacak.

Tüm üyelerimizi, meslektaşlarımızı ve ruh sağlığı çalışanlarını yılın en büyük ve bilimsel içeriği açısından en zengin kongresine katılmaya davet ediyoruz.

56. UPK'da, ilk çevrim içi kongremizde buluşmak dileğiyle...

Prof. Dr. Nurper Erberk Özen
Türkiye Psikiyatri Derneği
Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Ömer Böke
Türkiye Psikiyatri Derneği
Genel Başkanı

56. ULUSAL PSİKİYATRİ KONGRESİ

18-20 Aralık 2020

KONGRE DÜZENLEME KURULU

KONGRE BAŞKANI / CONGRESS PRESIDENT

Nurper Erberk Özen

DÜZENLEME KURULU / ORGANISING COMMITTEE

Kurul Başkanı

Nurper Erberk Özen (Ankara)

Kurul Üyeleri

Ali Ercan Altınöz (Eskişehir)

Yavuz Ayhan (Ankara)

Deniz Ceylan (İzmir)

Genç Üyeler

Ekin Başar

Uğur Çıkrıkçılı

BİLİMSEL PROGRAM KURULU / SCIENTIFIC PROGRAM BOARD

Mehmet Murat Demet (Başkan, Manisa)

Yıldız Akvardar (İstanbul)

Orhan Murat Koçak (Kırıkkale)

ARAŞTIRMA BİLDİRİ ÖDÜLÜ SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ / RESEARCH PAPER PRIZE SELECTION COMMITTEE

Aygün Ertuğrul

Ender Altıntoprak

Figen Karadağ

Sibel Çakır

Vesile Altınyazar

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Aslı Aktümen Bilgin

Ayşe Devrim Başterzi Çıngı

Ayşen Esen Danacı

Bengi Semerci

Berkant Yelken

Burçin Çolak

Cem Kaptanoğlu

Cengiz Güneş

Çezar Atasoy

Doğan Şahin

E. Tuğba Özel Kızıl

Ejder Akgün Yıldırım

Eren Yıldızhan

Erhan Akıncı

Erhan Ertekin

Esra Yazıcı

Ferhan Dereboy

Gülay Oğuz

Gülfizar Varma

Haldun Soygür

Hamdullah Aydın

İlhan Atagün

İsmet Kırpınar

Koray Başar

M. Kerem Doksat

Murat Semiz

Mustafa İlker Edebalı

Mustafa Sercan

Neşe Direk

Numan Konuk

Nuray Atasoy

Osman Özdel

Rıdvan Üney

Sabri Hergüner

Şahut Duran

Şebnem Parıldar

Sera Yiğiter

Serdar Nurmedov

Sezai Berber

Sibel Çakır

Taner Yılmaz

Umut Mert Aksoy

Ürün Özer

Yavuz Selvi

Zerrin Oğlağı

TPD ÇALIŞMA BİRİMİ KOORDİNATÖRLERİ / PAT WORKING UNIT COORDINATORS

İbrahim Fuat Akgül

Umut Mert Aksoy

Aslı Aktümen Bilgin

Özlem Altuntaş

Murat İlhan Atagün

Çezar Atasoy

Nuray Atasoy

Agah Aydın

Hamdullah Aydın

Sezai Berber

Tezan Bildik

Eylem Şahin Cankurtaran

Ender Cesur

Can Cimilli

Bülent Coşkun

Sibel Çakır

Elif Çarpar

Pınar Çetinay Aydın

M. Murat Demet

Neşe Direk

Şahut Duran

Mustafa İlker Edebalı

Erhan Ertekin

Mehmet Can Ger

Hüseyin Güleç

Bülent Kadri Gültekin

Cengiz Güneş

Yasemin Hoşgören Alıcı

Fadime Gizem İskender

Cem Kaptanoğlu

Aytül Karabekiroğlu

İsmet Kırpınar

Orhan Murat Koçak

Numan Konuk

Gülay Oğuz

Demet Güleç Öyekçin

Osman Özdel

Şebnem Pırıldar

Doğan Şahin

Meram Can Saka

Yavuz Selvi

Bengi Semerci

Haldun Soygür

Gülfizar Sözeri Varma

Lut Tamam

Başak Tokathoğlu

Rıdvan Üney

Ersin Uygun

Esra Yancar Demir

Alişan Burak Yaşar

Kaasım Fatih Yavuz

Sera Yiğiter

Gönül Yıldırım Üretmen

Eren Yıldızhan

Onur Yılmaz

ÖDÜLE ADAY ARAŞTIRMA BİLDİRİLERİ

Yaygın Kullanılan Kısaltmalar

EEG: Elektroensefalografi

EKG: Elektrokardiyografi

PET: Pozitron Emisyon Tomografi

MR: Manyetik Rezonans

MRG: Manyetik Rezonans Görüntüleme

BT: Bilgisayarlı Tomografi

USG: Ultrasonografi

ÖAB-001

ŞİZOFRENİ VE BİPOLAR BOZUKLUK TANISI OLAN HASTALARDA İNFLAMASYONLA İLİŞKİLİ GEN POLİMORFİZMİNİN İNCELENMESİ

Hasan Mervan Aytac¹, Menekşe Sıla Yazar², Ayşe Erol³,
Sacide Pehlivan³

¹Malazgirt Devlet Hastanesi, Psikiyatri Ünitesi, Muş

²İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Bölümü, İstanbul

³İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

GİRİŞ VE AMAÇ: Son dönemde yapılan araştırmalar, mikrogliaların kontrolsüz aktivitelerinin ve üretilen proinflamatuvar sitokinlerin neden olduğu anormal inflamatuvar cevabın, genetik yatkınlık zemininde şizofreniyi ve bipolar bozukluğu da içeren birçok psikiyatrik hastalığın gelişmesinde rol oynayan faktörler arasında yer alabileceğini göstermektedir (Avramopoulos ve ark., 2015). Mannan bağlayıcı lektin (MPL), bir akut faz proteini olup enfeksiyonlara karşı ilk savunmada doğal immün yanıtta önemli rol oynayan plazma proteindir. Kompleman sisteminin klasik ve alternatif yollarından farklı üçüncü yolak olan lektin yolunu aktive ettiği bilinen tek kolektindir (Col-Araz ve ark., 2012). Literatür incelendiğinde Türk popülasyonunda daha önce şizofrenide veya bipolar bozuklukta klinik özellikler ile MBL2 gen polimorfizmi ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamış olup araştırmamızda şizofreni veya bipolar bozukluk tanısı olan hastalarda MBL2 gen polimorfizmini kontrol grubuyla karşılaştırarak klinik özellikler ile genotip dağılımların arasındaki ilişkinin incelemesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Araştırmaya Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi Güngören Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde takipli olan 118 şizofreni, 100 bipolar bozukluk tanılı hasta ve 100 sağlıklı gönüllü, Aralık 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında ardışık olarak dahil edilmiştir. Araştırmamız İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 22.12.2017 tarih ve 21 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuştur. Psikiyatrik tanıları doğrulamak için DSM-IV Eksen-I Bozuklukları için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (SCID-I) uygulanan katılımcılara ardından sosyodemografik ve klinik bilgilerin yer aldığı veri formu doldurulmuştur. Şizofreni tanılı hastalara Pozitif ve Negatif Semptom Ölçeği (PANSS) ve İçgörünün Üç Bileşenini Değerlendirme Ölçeği (İÜBDÖ), bipolar bozukluk tanılı hastalara Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMDÖ) ve Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ), her iki hasta grubuna ise Klinik Global İzlenim Ölçeği (CGI) uygulanmıştır. Katılımcılardan İstanbul Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Laboratuvarı'nda DNA izole edilebilmesi için kan örnekleri alınmış olup MBL2 gen polimorfizmi polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ve restriksiyon parça uzunluk polimorfizmi (RFLP) yöntemleriyle çalışılmıştır.

BULGULAR: Araştırmaya dahil edilen 118 şizofreni ve 100 bipolar bozukluk tanılı hasta değerlendirildiğinde şizofreni tanılı hastaların 31'i (%26,3) kadın, 87'si (%73,7) erkek cinsiyetten, bipolar bozukluk tanılı hastaların 58'i (%58) kadın, 42'si (%42) erkek cinsiyetten oluşmaktaydı. Şizofreni (p=0,007) veya bipolar bozukluk (p=0,045) tanılı hasta grubu ile kontrol grubunun MBL2 genotip (AA, AB, BB) dağılımlarının karşılaştırılmasında gruplar arasında istatistiksel

olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. AB genotipi, kontrol grubunda şizofreni veya bipolar bozukluk tanılı hasta grubundan daha yüksek oranda bulunmuştur. Şizofreni veya bipolar bozukluk tanılı hasta grubunun kontrol grubundaki aynı cinsiyetten bireylerle MBL2 genotip dağılımlarının karşılaştırılmasında kadın şizofreni hasta grubundaki MBL2 genotip dağılımı kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı tespit edilmiştir (p=0,009). Şizofreni (p=0,049) veya bipolar bozukluk (p=0,047) tanılı hastalarda tedaviye dirençli grupta olan hastalarla tedaviye yanıt veren grupta olan hastaların, MBL2 genotip dağılımlarının karşılaştırılmasında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. AB genotipi tedaviye dirençli olmayan şizofreni veya bipolar bozukluk tanılı hasta grubunda, tedaviye dirençli şizofreni veya bipolar bozukluk grubundan daha yüksek oranda bulunmuştur. Şizofreni veya bipolar bozukluk tanılı hasta grubunda şiddet içermeyen intihar girişiminde bulunan hastalarla intihar girişiminde bulunmayanların, MBL2 genotip dağılımlarının karşılaştırılmasında şizofreni hasta grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p=0,029). Şizofreni veya bipolar bozukluk tanılı hasta gruplarının MBL2 genotip dağılımlarına göre ölçek puanlarının ve klinik parametrelerin karşılaştırılmasında bipolar bozukluk hasta grubundaki birleştirilmiş genom (AA, AB/BB) dağılımlarına göre depresyon atağı sayısında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık elde edilmiştir (p=0,042). Bipolar bozukluk tanılı hasta grubunda klinik belirleyicilerin olup olmamasına göre grupların karşılaştırılmasında atipik depresyon öyküsü olan hastaların allel frekanslarının (A, B), atipik depresyon öyküsü olmayan hasta grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu tespit edilmiştir (p=0,034). Bipolar bozuklukta alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan gruplar arasında MBL2 genotip (p=0,024) ve birleştirilmiş genotip (p=0,044) dağılımının istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ: Literatürde konuyla ilgili yapılan araştırmalarda bulgularımıza paralel şekilde şizofrenide kompleman sisteminin ve lektin yolağının artmış aktivitesinden bahsedilmekte olup özellikle MBL2 polimorfizminin etkilediği serum MBL seviyelerinin şizofreni hastalarında sağlıklı kontrollere göre istatistiksel olarak anlamlı farklı olduğu tespit edilmiştir. Foldager ve ark.'nın panik bozukluk ve bipolar bozukluk tanılı hastalarda yaptıkları çalışmada bipolar bozukluk tanılı hastalarda MASP2 seviyesinin kontrol grubundan düşük bulunduğu bildirilmiştir (Foldager ve ark., 2014). Literatürde Lee ve ark.'nın yaptıkları çalışmada şizofreni tanılı kadın hastalarda şizofreni tanılı erkek hastalara göre serumda hs-CRP, IL-6 ve TNF- α inflamasyon biyobelirteçleri daha yüksek seviyelerde tespit edilmiş olması yine araştırmamızın sonuçlarıyla çelişmemektedir. Araştırmamızda şizofreni veya bipolar bozuklukta tedaviye dirençli grupta olan hastalarla tedaviye yanıt veren grupta olan hastaların MBL2 genotip dağılımlarının karşılaştırılmasında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Literatürde araştırmamızta benzer şekilde inflamasyonla ilişkili genlerle alakalı yapılan bir çalışmada tedaviye dirençli şizofrenideki HLA-A1 alleli baskınlığının tedaviye yanıt veren şizofreniden ayırt edici özellik olduğu belirtilmektedir (Avramopoulos ve ark., 2015). Şizofreni tanılı hastalarda inflamasyonla intihar davranışı arasındaki ilişkiye dair bir çok çalışmaya yer verilmiştir. Steiner ve ark. şizofreni ve depresyon tanısı almış intihar olgularında artmış mikrogliaları uyarılmış inflamasyonun göstergesi olarak yorumlamıştır. Pandey ve ark. (2018) genç intihar olgularının postmortem beyin dokularında IL-1 β , IL-6, TNF- α protein ve mRNA seviyelerini artmış miktarda tespit etmişlerdir (Pandey ve ark. 2018). Araştırmamızda bipolar bozukluk grubunda

birleştirilmiş genom dağılımlarına göre depresyon atağı sayısında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık elde edilmiştir. Moylan ve ark. yaptıkları çalışmada inflamasyonun depresyonun kronikleşmesinde önemli bir rolü olduğu, sonraki ataklara yatkınlığı arttırdığı ve hastalığın ilerleyici seyri hızlandırdığını göstermişlerdir. Ayrıca inflamatuvar belirteçlerdeki değişikliklerin depresif atak sayısı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Yine araştırmamızda bipolar bozukluk grubunda atipik depresyon öyküsü olan hastaların allel frekanslarının, atipik depresyon öyküsü olmayan gruptan istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu tespit edilmiştir. Literatürde atipik depresyonla kontrol grubunun karşılaştırıldığı başka bir çalışmada atipik depresyonda serum CRP seviyelerinin yükselmiş olduğu tespit edilmiştir (Baune, 2018). Sonuç olarak; araştırmamızda heterozigot MBL2 genomuna sahip olmanın hem sağlıklı popülasyonda şizofreni veya bipolar bozukluk görülmemesi açısından hem de hastalardan alınan tedavi yanıtı açısından avantaj sağladığı görülmektedir. Bu bulgu şizofreni ve bipolar bozukluk için, MBL2 geni açısından tıpkı sıtma ve orak hücreli anemideki benzer bir heterosis fenomeni söz konusu olabileceğine işaret etmektedir. Özellikle kadın şizofreni hastalarında inflamasyon açısından genetik olarak dezavantajlı durumun hastalığa yatkınlıkla ilişkili olabileceğine dair bulgular göze çarpmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular, inflamasyonla ilişkili gen polimorfizmi ile şizofrenide şiddet içermeyen intihar girişimi; bipolar bozuklukta ise depresif atak sayısı, atipik depresyon öyküsü ve alkol kullanım bozukluğu ektanısı ilişkisini bildiren çalışmaların sonuçlarıyla da uyumludur. Mevcut bulguların daha büyük bölgeleri kapsayan farklı etnik popülasyonlarda diğer gen polimorfizmleriyle doğrulanması inflamasyonla ilişkili gen polimorfizmleriyle şizofreni ve bipolar bozukluk ilişkisinin daha iyi anlaşılmasına katkı sunacaktır.

KAYNAKLAR

- Avrampoulos D, Pearce BD, McGrath J ve ark. (2015) Infection and inflammation in schizophrenia and bipolar disorder: a genome wide study for interactions with genetic variation. *PloS one* 10:e0116696.
- Baune B (2018) *Inflammation and Immunity in Depression: Basic Science and Clinical Applications*, London, Academic Press
- Col-Araz N, Oguzkan-Balci S, Baspinar O ve ark. (2012) Mannose binding lectin and macrophage migration inhibitory factor gene polymorphisms in Turkish children with cardiomyopathy: no association with MBL2 codon 54 A/B genotype, but an association between MIF-173 CC genotype. *International journal of medical sciences* 9:506.
- Foldager L, Kohler O, Steffensen R ve ark. Bipolar and panic disorders may be associated with hereditary defects in the innate immune system. *J Affect Disord* 164:148-54.
- Pandey GN, Rizavi HS, Zhang H ve ark. (2018) Abnormal gene and protein expression of inflammatory cytokines in the postmortem brain of schizophrenia patients. *Schizophr Res* 192:247-54.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, bipolar bozukluk, inflamasyon, MBL2, gen polimorfizmi

İLK ATAK PSİKOZ HASTALARINDA TEDAVİ BAŞLANGICINDAN 6 AY SONRAKİ İMMÜNOLOJİK PARAMETRELERİN İNCELENMESİ

Özgür Özkalaycı¹, Talat Sarıkavak²,
Damla İşman Haznedaroğlu¹, Emine Nihal Mete Gökmen³,
Aytül Zerrin Sin³, Hayriye Elbi¹

¹Ege Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

²Diyarbakır Silvan Dr. Yusuf Azizoglu Devlet Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Diyarbakır

³Ege Üniversitesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, İmmünoloji ve Alerji Hastalıkları Bilim Dalı, İzmir

GİRİŞ VE AMAÇ: Şizofreni ve ilişkili bozukluklar; bilişsel, davranışsal ve emosyonel disfonksiyon ile kendini gösteren, sosyal ve mesleki alanlarda önemli kayıplarla seyreden psikiyatrik hastalıklardır. Buna rağmen hastalığın altında yatan mekanizmalarla ilgili bilgilerimiz kısıtlıdır. Güncel çalışmalar immünojenik süreçlerin hastalığın oluşumunda önemli rol oynadığını göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı; ilk atak psikoz hastalarının tedavinin başlangıcından itibaren izleme alınması, hastaların immünojenik belirteçlerinin süreç içinde nasıl bir değişim gösterdiğinin belirlenmesi ve bu değişimin semptom şiddeti ile ilişkisinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM: Çalışmaya daha önce "İlk Atak Psikoz Hastalarında İmmünojenik Parametrelerin İncelenmesi" isimli çalışmaya katılmış olan ve bu çalışmaya da katılmaya gönüllü olan hastalar alınmıştır. Tanı değişimini gözlemleyebilmek için, hastalar ilk çalışmaya alındıktan en az 6 ay sonra ikinci çalışmaya davet edilmişlerdir. İzlem ileriye dönük olarak gerçekleştirilmiştir. Semptom şiddetinin belirlenmesi için Pozitif ve Negatif Semptom Ölçeği (PANSS) ve Kısa Psikiyatrik Değerlendirme Ölçeği (BPRS) uygulanmıştır. Görüşme sonrasında immünojenik parametreler için hastalardan kan örnekleri alınmıştır. Bu parametreler; inflamasyon ve otoimmunitiyi tarama amacı ile kullanılacak ilk basamak testlerden seçilmiştir. Alınan kan örnekleri ile tam kan sayımı, C-reaktif protein, ferritin, immunglobulinler, kompleman 3, kompleman 4 ve serum amiloid a düzeyleri ile romatoid faktör, tiroid otoantikoları, karaciğer otoantikoları, antinükleer antikor ve antinötrofil sitoplazmik antikor pozitiflik oranları değerlendirilmiştir. İmmünojenik belirteçlerin zaman içindeki değişiminin değerlendirilmesi için; ikinci çalışmaya katılan hastaların kan sonuçları, birinci çalışmaya katılan hem hastaların hem sağlıklı kontrollerin kan sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Ek olarak hastaların bu çalışmadaki semptom şiddeti ile hem bu çalışmadaki hem de ilk çalışmadaki kan sonuçlarının ilişkisi incelenmiştir.

BULGULAR: Birinci çalışmaya katılmış 32 katılımcıdan 20'si bu çalışmaya dahil olmuştur. Bu çalışmaya katılan hastalar ile birinci çalışmaya katılan hastalar arasında sosyodemografik özellikler açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. İzlemin başında hastaların %56'sı "Kısa Psikotik Atak", %44'ü "Şizofreniform Bozukluk" tanısı alırken, izlemin sonunda hastaların %75'i "Şizofreni" tanısı almıştır. Birinci ve ikinci zaman arasındaki ortalama süre 374,25 gündür. Hastaların hem birinci zamandaki (T1) hem ikinci zamandaki (T2) lökosit (T1 p=0,001; T2 p=0,026), nötrofil (T1 p<0,001; T2 p=0,019), monosit (T1 p=0,039; T2 p=0,009), kompleman 3 (T1 p<0,001; T2 p<0,001) ve kompleman 4 (T1 p<0,001; T2 p<0,001) düzeyleri ile nötrofil/lenfosit oranları (T1 p=0,004; T2 p=0,023) sağlıklı kontrollere göre anlamlı şekilde yüksektir. Otoantikolar açısından ise iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İzlemin sonunda hastaların PANSS pozitif (p< 0,001), PANSS genel (p=0,001), PANSS total (p=0,002) ve BPRS (p<0,001) skorlarında anlamlı azalma olduğu görülmüştür. PANSS negatif (p=0,13) skorlarında ise anlamlı değişiklik gözlenmemiştir.

Korelasyon analizine göre hastaların T1 zamanındaki immunglobulin E (IgE) düzeyleri ile T2 zamanındaki PANSS genel ($r = 0,794$; $p=0,002$), PANSS total ($r = 0,691$; $p=0,013$) ve BPRS ($r = 0,607$; $p=0,036$) skorları arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ: Bu çalışmanın sonuçlarına göre; ilk atak psikoz hastalarında artmış bir inflammatuar etkinliğin bulunduğu saptanmıştır. Yaklaşık bir yıllık izlem süresinin sonunda hastaların semptomlarındaki gerilemeye rağmen bu inflammatuar etkinlik devam etmektedir. Otoimmünite açısından ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca izlemin başında ölçülen yüksek immunglobulin E düzeylerinin, izlem sonunda yüksek semptom şiddeti ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular hastalığın patogeneziye yönelik planlanacak olan daha geniş örneklemli çalışmalar için yol gösterici olabilir.

KAYNAKLAR

- Benros ME, Nielsen PR, Nordentoft M ve ark. (2011) Autoimmune diseases and severe infections as risk factors for schizophrenia: a 30-year population-based register study. *Am J Psychiatry* 168: 1303-10.
- Chen SJ, Chao YL, Chen CY ve ark. (2012) Prevalence of autoimmune diseases in in-patients with schizophrenia: nationwide population-based study. *Br J Psychiatry* 200: 374-80.
- Golam M. Khandaker & Robert Dantzer (2016) Is there a role for immune-to-brain communication in schizophrenia? *Psychopharmacology* 233:1559-73.
- Khandaker GM, Zimbron J, Dalman C ve ark. (2012) Childhood infection and adult schizophrenia: a meta-analysis of population-based studies. *Schizophr Res* 139(1-3):161-8.
- Miller BJ, Goldsmith DR (2017) Towards an Immunophenotype of Schizophrenia: Progress, Potential Mechanisms, and Future Directions, *Neuropsychopharmacology* 42, 299-317.

Anahtar Kelimeler: İlk atak psikoz, şizofreni, inflamasyon, otoimmünite

Tablo 1. Herhangi bir zamanda iki grup arasında farklılık gösteren kan değerleri

	T1 Zamanı	T2 Zamanı
Lökosit	Hastalarda Yüksek ($p= 0,001$)	Hastalarda Yüksek ($p= 0,026$)
Nötrofil	Hastalarda Yüksek ($p<0,001$)	Hastalarda Yüksek ($p= 0,019$)
Monosit	Hastalarda Yüksek ($p= 0,039$)	Hastalarda Yüksek ($p= 0,009$)
Nötrofil/lenfosit	Hastalarda Yüksek ($p= 0,004$)	Hastalarda Yüksek ($p= 0,023$)
Monosit/lenfosit	Fark Yok ($p= 0,235$)	Hastalarda Yüksek ($p= 0,044$)
CRP	Hastalarda Yüksek ($p= 0,004$)	Fark Yok ($p= 0,376$)
C3	Hastalarda Yüksek ($p<0,001$)	Hastalarda Yüksek ($p<0,001$)
C4	Hastalarda Yüksek ($p<0,001$)	Hastalarda Yüksek ($p<0,001$)

Normal dağılan değişkenler için bağımsız gruplar t testi, normal dağılmayan değişkenler için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. $p<0,05$ istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 2. Klinik ölçeklerle korelasyonu bulunan biyobelirteçler

	PANSS Negatif T1	BPRS T1	PANSS Pozitif T2	PANSS Negatif T2	PANSS Genel T2	PANSS Total T2	BPRS T2
Nötrofil/lenfosit T1	$r=-0,362$ $p=0,042^*$						
İmmunglobulin G T1		$r=-0,424$ $p=0,024^*$			$r=0,526$ $p=0,037^*$		
İmmunglobulin G T2			$r=0,528$ $p=0,020^*$			$r=0,465$ $p=0,045^*$	
İmmunglobulin E T1					$r=0,794$ $p=0,002^{**}$	$r=0,691$ $p=0,013^*$	$r=0,607$ $p=0,036^*$
İmmunglobulin E T2					$r=0,468$ $p=0,043^*$		
Serum Amiloid A T1					$r=-0,559$ $p=0,030^*$		
Lökosit T2						$r=-0,475$ $p=0,024^*$	

Anlamlı korelasyon saptanan bütün ölçümler spearman testi kullanılarak yapılmıştır. * $p<0,05$ istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmiştir. ** $p<0,01$ istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmiştir.

ÖAB-003

OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUK HASTALARINDA BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI GRUP TERAPİSİ İLE SOSYAL VE NÖROBİLİŞSEL İŞLEVLERİN İLİŞKİSİ

Aybüke Aydın¹, Şebnem Pırıldar², Özlem Kuman Tunçel²

¹Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van

²Ege Üniversitesi, İzmir

GİRİŞ VE AMAÇ: Obsesif Kompulsif Bozukluğu (OKB) olan hastaların, bellek, dikkat ve yürütücü işlevler gibi nöropsikolojik alanlarda sağlıklı kontrollere göre daha zayıf performans gösterdiği daha önceki çalışmalarda gösterilmiştir. OKB'de ilaç tedavisi ve bilişsel davranışçı terapi sonrası nörobilişsel işlevlerde değişikliğe ilişkin veriler sınırlıdır. Yanısıra tedavi öncesindeki nörobilişsel işlevlerin tedaviye yanıt etkisine ilişkin bilgiler çelişkilidir. OKB'de temel zihin kuramı işlevlerinden çok ileri düzey zihin kuramı işlevlerinde bozulma gösterilmiştir. Ancak zihin kuramı performansının tedavi ile ilişkisini araştırılan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada OKB tanılı bireyler ile sağlıklı kontroller arasında sosyal ve nörobilişsel performans açısından bir farklılık olup olmadığı, OKB'li bireylerin tedavi öncesi sosyal ve nörobilişsel işlevlerinin bilişsel davranışçı grup terapisine (BDGT) yanıt için bir öngördürücü faktör olup olmadığı ve BDGT'nin sosyal ve nörobilişsel işlevler üzerine iyileştirici bir etkisinin olup olmadığı konularının araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya DSM-IV tanı kriterlerine göre OKB tanısı olan 37 hasta ve kontrol grubu için hastalar ile yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından eşleştirilmiş 37 sağlıklı gönüllü dahil edilmiştir. Katılımcılara, tedavi öncesinde nörobilişsel değerlendirme için Rey İşstel Sözel Bellek Testi (RİSÖT), Stroop Testi, Wisconsin Kart Eşleme Testi (WKET), İz Sürme Testi (İST) A ve B, zihin kuramını değerlendirmek için Gözlerden Zihin Okuma Testi uygulanmıştır. Hasta grubuna BDGT, süpervizyon altındaki psikoterapistin liderliğinde haftalık 90-120 dakikalık 10 oturum şeklinde uygulanmıştır. Terapi protokolü, David A. Clark (2004), Gail Steketee (1993) ve Şafak (2014)220 modellerine dayanılarak geliştirilmiş olup psikoegitim, bilişsel müdahaleler, davranışsal müdahale (ERP) ve nüks önlemeyi içermektedir.

Terapi seanslarının tamamlandığı 10. hafta sonrasında tüm katılımcılara sosyal ve nörobilişsel testler tekrar uygulanmıştır. Hasta grubuna tedavi öncesi ve sonrasında Yale Brown Obsesyon Kompulsiyon (YBOK) Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri (BDE), Obsesif Kompulsif Envanteri-Revize (OKE-R) ve Obsesif İnanışlar Ölçeği-44 (OİO-44) uygulanmıştır. Tedaviye yanıt hem yanıt yüzdesi (YBOK ölçeğinin toplam puanındaki tedavi sonrası azalma yüzdesi) hem de kategorik (YBOK toplam puanlarında tedavi sonrası %35'ten daha fazla azalma tedaviye yanıt olarak değerlendirilerek) olarak değerlendirilmiştir. Öğrenme etkisini araştırmak amacıyla her hasta ve kontrol için Güvenli Değişim İndeksi hesaplanmıştır.

BULGULAR: Üç hasta BDGT seanslarına başlamadan çalışmadan ayrılmıştır. BDGT seanslarına başlayan 34 hastanın 13'ü (%38) tedavi sırasında çalışmadan ayrılmıştır. Tedavi öncesinde OKB grubu, sağlıklı kontrollere göre RİSÖT ($p=0,049$), WKET kategori ($p=0,011$), tepki sayısı ($p=0,03$), perseveratif hata ($p=0,043$), İST-A ($p=0,032$) ve İST-B ($p=0,015$) testlerinde daha zayıf performans göstermiştir. Gözlerden zihin okuma testi performansları hasta ve kontrol gruplarında benzer bulunmuştur. 10 seans BDGT sonrasında YBOK, BDE, OİO ve OKE ölçek puanlarında azalma saptanmıştır. Tedavi öncesi nörobilişsel test performansları tedavi sonrası ile karşılaştırıldığında RİSÖT öğrenme ($p=0,014$), RİSÖT gecikmiş ($p=0,006$), RİSÖT 20.dakika ($p=0,012$), İST-A ($p=0,002$) ve Stroop ($p=0,002$) test puanlarında tedavi sonrasında istatistiksel olarak anlamlı iyileşme saptanmıştır. Ancak öğrenme etkisi her bir hasta ve onun eşleniği sağlıklı kontrol için araştırıldığında hiç bir nörobilişsel testte tedavi öncesi ve sonrasında anlamlı fark saptanmamıştır. Tedavi öncesindeki sosyal ve nörobilişsel test performansı ile tedaviye yanıt arasında ilişki saptanmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ: Bu çalışmada, OKB'li olgularda çalışma oranlarının istatistiksel anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. OKB'nin, ciddi yeti yitimine ve iş kaybına neden olan bir bozukluk olduğu bilinmektedir. Bu bulgu, literatürdeki mevcut bilgiler ile uyumludur. OKB'li hastaların odaklanmış dikkat, sözel öğrenme, bilişsel esneklik, kurulumu değiştirme ve işlem hızı alanlarında sağlıklı kontrollere göre daha zayıf performans gösterdiği saptanmıştır. OKB'li hastalarda 10 seans BDGT sonrasında obsesif kompulsif belirtileri ve depresif belirti şiddetinde azalma saptanmıştır. Bilişsel davranışçı grup terapisi sonrasında öğrenme etkisi kontrol edildiğinde nörobilişsel performansta değişiklik olmamıştır. Yanısıra tedavi öncesindeki bilişsel işlevler ile tedavi yanıtı arasında bir ilişki saptanmamıştır. OKB'li bireyler zihin kuramı açısından sağlıklı kontrollere benzer performans sergilemiştir.

Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi (BDGT), maliyet/etkinlik açısından bireysel terapilere göre daha iyi bir tedavi şekli olabilir. BDGT'nin bir başka avantajı ise benzer sorunu yaşayan kişilerle birlikte olmanın grup üyelerinin sorunlarını normalleştirmelerine yardımcı olmasıdır. Ek olarak, genel olarak grup terapileri için tanımlanan evrensellik, özveride bulunma, grup bağlılığı gibi faktörlerin de BDGT'de iyileşmeyi desteklediği düşünülebilir. Çalışmamız OKB'de Bilişsel Davranışçı Grup Terapisinin etkinliğini göstermiş olması bakımından önemlidir.

Bu çalışma, OKB'de sosyal biliş ile BDGT ilişkisini araştıran ilk çalışmadır. Ayrıca ülkemizde OKB'de BDGT ile nörobilişsel performans ilişkisini araştıran ilk çalışma olması açısından önemlidir. Yine ülkemizde OKB'de BDGT etkinliğini araştıran iki çalışmadan biridir.

KAYNAKLAR

- Bolton D, Raven P, Madronal-Luque R, Marks IM (2000) Neurological and neuropsychological signs in obsessive compulsive disorder: Interaction with behavioural treatment. *Behav Res Ther*, 38:695-708. doi:10.1016/S0005-7967(99)00139-4.
- Braga DT, Abramovitch A, Fontenelle LF ve ark. (2016) Neuropsychological Predictors of Treatment Response To Cognitive

Behavioral Group Therapy in Obsessive-Compulsive Disorder. *Depress Anxiety*, 33:848-61. doi:10.1002/da.22509.

- D'Alcante CC, Diniz JB, Fossaluza V ve ark. (2012) Neuropsychological predictors of response to randomized treatment in obsessive-compulsive disorder. *Prog Neuro-Psychopharmacology Biol Psychiatry*, 39:310-7. doi:10.1016/j.pnpbp.2012.07.002.
- Mavrogiorgou P, Bethge M, Luksnat S ve ark. (2016) Social cognition and metacognition in obsessive compulsive disorder: an explorative pilot study. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci*, 266:209-16. doi:10.1007/s00406-016-0669-6.
- Şafak Y, Karadere ME, Özdel K ve ark. (2014) Obsesif kompulsif bozuklukta bilişsel davranışçı grup psikoterapisinin etkinliğinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Derg*, 5:225-33.
- Vandborg SK, Hartmann TB, Bennedsen BE ve ark. (2016) Can memory and executive functions in patients with obsessive-compulsive disorder predict outcome of cognitive behavioural therapy? *Nord J Psychiatry*, 70:183-9. doi: 10.3109/08039488.2015.1074282.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel davranışçı grup terapisi, obsesif kompulsif bozukluk, nörobiliş, sosyalbiliş

Tablo 1. Örneklemenin sosyodemografik verileri ve verilerin karşılaştırılması

Değişken	Hasta (N=37)	Kontrol (N=37)	Toplam (N=74)	İstatistik
yaş (yıl)	32,3 (10,7)	32,8 (10,4)	32,5 (10,5)	t=-0,240 p=0,811
Cinsiyet				
Kadın	28 (75,6)	28 (75,6)	56 (75,6)	X ² =0,001 p=1
Erkek	9 (24,4)	9 (24,4)	18 (24,4)	
Eğitim Durumu				
İlköğretim	7(18,9)	7 (18,9)	14 (18,9)	X ² =3,590 p=0,166
Lise	14 (37,8)	7(18,9)	21 (28,3)	
Yükseköğretim - Üniversiteler	16 (43,3)	23 (62,2)	39 (52,8)	
Medeni Durum				
Evlü	22(59,4)	19 (51,3)	41 (55,5)	X ² =0,492 p=0,483
Bekar	15 (40,6)	18 (48,7)	33 (44,5)	
Çalışma Durumu				
Çalışıyor	18 (48,7)	28 (75,6)	46 (62,1)	X ² =5,745 p=0,017
Çalışmıyor	19 (51,3)	9 (24,4)	28 (37,9)	

ÖAB-004

DUYGUDURUM BOZUKLUKLARINDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ BİLİŞSEL İŞLEVLER ÜZERİNE ETKİSİ

Sinan Yıldız, Ferdi Köşger, Nuriye Ülkün

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

GİRİŞ VE AMAÇ: Bipolar bozuklukta ve unipolar depresyonda remisyon döneminde devam eden bilişsel bozulmalar görülebilmektedir. Bilişsel bozulmanın şiddeti, hastaların işlevselliklerindeki kayıp ile de yakından ilişkilidir. Çocukluk çağı travmaları, bilişsel işlevleri olumsuz etkileyebilecek önemli faktörlerden biridir. Bu çalışmanın amacı, bipolar bozukluk tip 1, bipolar bozukluk tip 2 ve unipolar depresyon hastalarında bilişsel işlevleri değerlendirmek ve bilişsel işlevlerin çocukluk çağı travmaları ile olan ilişkisini incelemektir.

YÖNTEM: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'na yapılan başvurusu sonucunda "Duygudurum Bozukluklarında Çocukluk Çağı Travmalarının Bilişsel İşlevler Üzerine

Etkisi" isimli tez çalışmasının 15.05.2018 tarih ve 11 nolu karar neticesinde yapılmasının uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

20 bipolar bozukluk tip 1 (BB1), 21 bipolar bozukluk tip 2 (BB2), 20 unipolar depresyon (UD) ve 20 sağlıklı kontrol olmak üzere toplam 81 birey çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların tanıları bir psikiyatrist tarafından yapılan klinik değerlendirme sonucu DSM-5 tanı kriterlerine göre belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar BB1, BB2, UD ve sağlıklı kontrol grubu olarak dört gruba ayrılmıştır. Hasta gönüllüler için en az 2 aydır remisyonunda olma şartı aranmıştır. Remisyonunda olma kriterleri bipolar bozukluk grupları için Young Mani Derecelendirme Ölçeği'nden alınan puanın <7 olması, ayrıca bipolar bozukluk ve UD grupları için Hamilton Depresyon Ölçeği'nden alınan puanın <7 olması olarak belirlenmiştir. Hasta gönüllüler için yeterli örneklem grubu sağlandıktan sonra sosyodemografik özellikler bakımından eşleştirilerek sağlıklı kontrol grubu kar topu metoduyla gönüllü hastane çalışanlarından oluşturulmuştur.

Tüm katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanmış sosyodemografik veri formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Kısa İşlevselliği Değerlendirme Ölçeği, Hamilton Depresyon Ölçeği ve Young Mani Derecelendirme Ölçeği uygulanmıştır. Nöropsikolojik değerlendirme; çalışmaya alınan hastaların içinde bulunduğu gruba kör olan bir uzman klinik psikolog tarafından yapılmıştır. Bu amaçla zekayı değerlendirmek amacıyla Kent EGY ve Porteus Labirentleri testleri, yürütücü işlevleri değerlendirmek amacıyla Wisconsin Kart Eşleme Testi ile İz Sürme A ve B testleri, dikkati değerlendirmek amacıyla Stroop testi, sözel öğrenme ve belleği değerlendirmek amacıyla da Kalifornia Sözel Öğrenme Testi kullanılmıştır. Toplam IQ puanı 80'in altında olan katılımcılar çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çocukluk çağı travmalarının bilişsel işlevler ile ilişkisini incelemek için IBM SPSS Statistics 22,0 programından yararlanılarak Spearman korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizleri yürütülmüştür. Çocukluk çağı travmaları ölçeğinden elde edilen toplam puan ve alt ölçek puanları ile Stroop testi için birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerdeki tamamlama süresi, hata sayısı ve düzeltme sayısı, İz Sürme A ve B testleri için tamamlama süresi ve hata sayısı, Wisconsin Kart Eşleme testi için tamamlanan kategori sayısı, perseveratif hata ve perseveratif tepki sayıları, Kalifornia Sözel Öğrenme Testi içinse toplam 1-5, kısa serbest hatırlama, uzun serbest hatırlama ve ayrımlanabilirlik puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

BULGULAR: Gruplar arasında cinsiyet, eğitim düzeyi ve ortalama hastalık süresi bakımından anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yaş bakımından UD grubunun yaş ortalamasının BB1 ve kontrol gruplarına kıyasla anlamlı derecede büyük olduğu saptanmıştır. İşlevsellik açısından değerlendirildiğinde, BB1, BB2 ve UD gruplarının işlevsellikte zorlanma puanlarının kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksek olduğu, ayrıca BB1 grubunun UD grubuna kıyasla işlevsellikte zorlanma puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Çocukluk çağı travmaları toplam puanı ve alt ölçek puanları açısından gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmamıştır. Gruplar arasında sözel, performans ve toplam IQ puanları açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. BB1 grubunun kontrol grubuna kıyasla Kalifornia Sözel Öğrenme Testi performansının anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. BB1, BB2 ve UD gruplarının kontrol grubuna kıyasla Wisconsin Kart Eşleme Testi performanslarının anlamlı ölçüde daha düşük olduğu saptanmıştır. İz Sürme A testi için BB1, BB2 ve UD gruplarının, İz Sürme B testi içinse BB2 ve UD gruplarının performanslarının kontrol grubuna kıyasla anlamlı ölçüde daha düşük olduğu saptanmıştır.

Çocukluk çağı travmaları ile bilişsel işlevlerin ilişkisini incelemek için yapılan korelasyon analizlerinde BB1, BB2, UD ve sağlıklı kontrol gruplarının hepsi için çocukluk çağı travmaları ölçeği puanları ile Stroop

testindeki bozulma arasında pozitif korelasyon olduğu saptanmıştır. Ayrıca BB1 ve BB2 gruplarında çocukluk çağı travmaları ölçeği puanları ile İz Sürme testindeki bozulma arasında pozitif korelasyon saptanmıştır. Çocukluk çağı travmalarının bilişsel işlevler üzerine olan etkisini incelemek için yapılan doğrusal regresyon analizlerinde de tüm gruplarda çocukluk çağı travmaları ölçeği puanlarının Stroop testindeki bozulma üzerine yordayıcı etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca BB1, BB2 ve UD gruplarında çocukluk çağı travmaları ölçeği puanlarının İz Sürme testindeki bozulma üzerine yordayıcı etkisinin olduğu saptanmıştır. Örneğin BB1 grubu için duygusal istismar puanının Stroop testinin 3. bölümünü tamamlama süresi üzerine pozitif yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır ($p<0,007$, $r_2=0,303$). BB2 grubu için fiziksel istismar puanının İz Sürme B testini tamamlama süresi üzerine pozitif yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır ($p=0,001$, $r_2=0,419$). UD grubu için cinsel istismar puanının Stroop testinin 3. bölümünü tamamlama süresi üzerine pozitif yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır ($p=0,014$, $r_2=0,420$). Kontrol grubu için duygusal istismar puanının Stroop testinin 3. bölümünü tamamlama süresi üzerine pozitif yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır ($p<0,001$, $r_2=0,731$).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Çalışmamız BB1, BB2 ve UD hasta gruplarında çocukluk çağı travmalarının bilişsel işlevler üzerine etkisini inceleyen ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. BB1 grubunun sözel öğrenme alanında, BB1, BB2 ve UD gruplarının ise yürütücü işlevler ve dikkat alanlarında kontrol grubuna kıyasla daha düşük performans gösterdikleri saptanmıştır. Bu bulgular bu alanda daha önceden yapılmış meta analiz çalışmalarının sonuçlarıyla uyumludur. Çocukluk çağı travmalarının tüm hasta ve kontrol gruplarında Stroop ve İz Sürme testi performanslarını olumsuz etkilediği saptanmıştır. Stroop testi dikkati değerlendirmekte kullanılmaktadır. İz Sürme Testi A dikkati, İz Sürme Testi B ise dikkati ve yürütücü işlevleri değerlendirmede kullanılmaktadır. Ancak çocukluk çağı travmalarının yürütücü işlevleri değerlendiren diğer test olan Wisconsin Kart Eşleme Testindeki bozulma üzerine bir etkisi saptanmamıştır. Bu bulgular çalışmamızda çocukluk çağı travmalarının özgül olarak dikkat işlevlerini olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanmıştır. Daha önce çocukluk çağı travmalarının bilişsel işlevler üzerine etkisini inceleyen çalışmalar sayıca azdır ve sonuçları çelişkilidir.

İz Sürme testi lateral prefrontal korteksle ve Stroop testi ventral prefrontal korteks işlevleriyle ilişkilendirilmektedir. Çalışmamızın sonuçları bu açıdan değerlendirildiğinde, çocukluk çağı travmalarının ventrolateral prefrontal korteks (VLPFK) işlevlerini olumsuz yönde etkilediğini gösteriyor olabilir. Son dönemde yapılan çalışmalar VLPFK'in dikkat başta olmak üzere çeşitli bilişsel işlevlerin yanı sıra duyguların regülasyonu, ayrıca duyguların dikkat, öğrenme gibi süreçlere etkileriyle ilgili önemli rollerinin olduğu yönünde kanıtlar sunmaktadır. Bu bağlamda, çocukluk döneminde yaşanan olumsuz duygusal yaşantıların ve travmaların gelişimsel olarak VLPFK işlevlerini olumsuz yönde etkileyerek dikkat işlevlerinde bozulmaya yol açabileceği düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Aas M, Henry C, Andreassen OA ve ark. (2016) The role of childhood trauma in bipolar disorders. *Int J Bipolar Disord*, 4(1):2.
- Dauvermann MR, Donohoe G (2019) The role of childhood trauma in cognitive performance in schizophrenia and bipolar disorder-A systematic review. *Schizophrenia Research: Cognition*, 16:1-11.
- Jimenez E, Sole B, Arias B ve ark. (2017) Impact of childhood trauma on cognitive profile in bipolar disorder. *Bipolar Disord*, 19(5):363-74.
- Kosger F, Essizoglu A, Baltacioglu M (2015) Executive function in parents of patients with familial versus sporadic bipolar disorder. *Compr Psychiatry*, 61:36-41.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, depresyon, bilişsel işlevler, çocukluk çağı travmaları

PANİK BOZUKLUĞUNUN BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİSİNİN İNTERNET ORTAMINA UYARLANMASI VE UYGULANMASI

Ali Kayahan, Özlem Kuman Tunçel, Şebnem Pırıldar

Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

GİRİŞ VE AMAÇ: Anksiyete bozukluklarından panik bozukluğu toplumda sık görülen psikiyatrik rahatsızlıklardandır. Panik bozukluğunun tedavisinde ilaç tedavilerinin yanında bilişsel davranışçı terapi de kanıtlanmış ilk sıra tedavi seçeneğidir. İnternetin sağlık sektöründe kullanımı giderek artmaktadır. Psikiyatride de toplumun daha geniş kesimlerine ulaşacak yöntemler geliştirilmesi gerekmektedir. Panik bozukluğunun bilişsel davranışçı terapisinde internet-web tabanlı uygulamalar ve bu uygulamaların yararını kanıta dayalı inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Ülkemizde ise bu alanda hiç çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma ile uygulanacak internet tabanlı programın yararı kanıtlanırsa, hem panik bozukluğu tanılı hastaların kolayca erişebileceği, hem de psikiyatri hekimlerinin hastalarına önerebileceği ve poliklinik hizmetlerine katkısının olacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmanın ana amacı hekimlerin de hastalara önerebilecekleri bilişsel davranışçı terapi ilkelerine dayanılarak Türkçe bir internet programı oluşturmak ve bu programın etkinliğini hasta grubunda gösterebilmektir. İkincil amacımız ise hastaların programa uyum düzeyleri ile klinik belirtileri, hastalık şiddeti, ayrılma anksiyetesi düzeyi, anksiyete duyarlılığı, sağlık anksiyetesi düzeyi arasındaki ilişkiyi gösterebilmektir.

YÖNTEM: Araştırma kapsamında internet ortamına uyarlanmış bilişsel-davranışçı terapi ilkelerine göre video-animasyonlardan oluşan programı hazırlandı ve 7 modül olarak hazırlanan video serisi internet ortamına aktarıldı.

Polikliniğe ilk kez başvuran, yeni tanı almış, panik bozukluğu tanılı (SCID-5 uygulanan) 31 hasta müdahale (internet programını alan) grubuna, halihazırda poliklinik takibindeki panik bozukluğu tanılı (SCID-5 uygulanan), tedavilerinde son 2 ayda değişiklik yapılmamış 20 hasta kontrol grubuna dahil edildi. Her iki grubun da normal poliklinik takiplerine ve diğer tedavilerine müdahale edilmedi.

Müdahale grubuna videoları belirli bir modül sırasıyla izlemeleri için gerekli internet sitesi linkleri verildi. Her bir katılımcıya özel 'internet adresi üzerinden kendi kullanıcı adı ve şifresi verildi. Katılımcının internet sitesine ilk kez giriş yapmasından sonra 1 aylık programın kullanım süresi başladı. Katılımcı giriş yaptıktan sonra hazırlanmış video serisinde her modülü tamamladığında bir sonraki yeni modüle geçebilmesi için 3 günlük aralıklar verildi. Bir aylık süre sonunda katılımcıların internet sitesine erişimi kısıtlandı ve katılımcılar ikinci görüşmeye çağrıldı.

Müdahale grubuna internet programı kullanımları öncesinde ve program sonunda Panik Bozukluğu Şiddet Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Sağlık Anksiyetesi Envanteri, Anksiyete Duyarlılığı İndeksi-3 ölçekleri uygulanmış, verileri kaydedilmiştir. Kontrol grubuyla bir kez görüşme yapılmış ve aynı ölçekler bir kez uygulanmış, verileri kaydedilmiştir.

Çalışmanın birincil çıktısı müdahale grubu verilerinin program sonunda değişimleridir. Çalışmanın ikincil çıktısı ise müdahale grubu ile kontrol grubu verileri karşılaştırılmalarıdır.

Veri analizleri SPSS (Statistical Package for the Social Science) 20,0 paket programı ile yapılmıştır. Çalışmadaki bağımsız değişkenler yaş,

cinsiyet, psikotrop kullanımı, hastalık başlangıç yaşı, hastalık şiddeti, bağımlı değişkenler ise uygulanan ölçek puan değerlendirmeleridir.

BULGULAR: Müdahale grubundaki katılımcıların %83,8'i internet programını kullanmaya başlamış, %45,1'i internet programının tamamını bitirmişlerdir.

Müdahale grubu katılımcılarının program başlangıcındaki Panik Bozukluğu Şiddet Ölçeği puanı ortalamaları 14 iken program sonunda 5,04'e düşmüştür ($p < 0,001$). Müdahale grubu katılımcılarının program başlangıcındaki Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Sağlık Anksiyetesi Envanteri, Anksiyete Duyarlılığı İndeksi-3 ölçek puanları da program sonunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmıştır.

Panik Bozukluğu Şiddet Ölçeği açısından karşılaştırıldığında müdahale grubunun çalışma sonunda kontrol grubuna benzer ölçek puanlarına ulaştığı, sınırdan anlamlı ($p = 0,049$) olduğu saptanmıştır.

Müdahale grubu ile kontrol grubu arasında sosyodemografik veriler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Müdahale grubu ile kontrol grubu, hastalık başlangıç yaşı, hastalık süresi, psikiyatrik ilaç kullanımı, ek psikiyatrik hastalık varlığı ve ailede psikiyatrik hastalık öyküsü varlığı gibi panik bozukluğu ile ilişkili hastalık özellikleri açısından karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Buna göre iki grup arasında hastalık süresi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Diğer parametreler açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Programa devam durumuyla programdan faydalanım arasında korelasyon saptanamamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ: Çalışmamızda panik bozukluğunun bilişsel davranışçı terapi ilkelerini temel alan Türkçe bir internet programı hazırlanmış ve 4 hafta sonunda programı kullanan katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fayda gördüğü gösterilmiştir. Panik Bozukluğu Şiddet Ölçeği ölçek kesme puanı 7 olduğundan müdahale grubu katılımcılarının ölçek puanı ortalamalarının çalışma sonunda 5,04 olması, katılımcıların programdan faydalandığını göstermektedir.

Müdahale grubu katılımcıları çalışma öncesi ve sonrasında değerlendirildiğinde Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Sağlık Anksiyetesi Envanteri, Anksiyete Duyarlılığı İndeksi-3 ölçek puanlarındaki anlamlı değişim, katılımcıların programdan faydalandığını düşündürmüştür. Programa panik bozukluğu tanılı katılımcıların dahil edildiği ve programın sadece panik bozukluğuna yönelik tasarlandığı düşünülürse, bu değişim mevcut internet programının panik bozukluğu dışında diğer anksiyete bozuklukları açısından da faydalı olabileceğini düşündürmüştür. Bu sonuç daha önce yapılan hedefe yönelik internet tabanlı bilişsel davranışçı terapi çalışmalarındaki tanılararası (transdiagnostic) faydalanımla uyumludur.

Bu sonuç, programın kısa vadedeki etkilerini göstermekle birlikte hekimlerin hastalarına önerebileceği bir seçenek olması ve maliyet etkin bir alternatif olması açısından umut vericidir.

KAYNAKLAR

- Andersson G, Cuijpers P, Carlbring P ve ark. (2014) Internet-based vs. face-to-face cognitive behaviour therapy for psychiatric and somatic disorders: A systematic review and meta-analysis. *World Psychiatry*, 13:288-95. <https://doi.org/10.1002/wps.20151>
- Bergman Nordgren L, Carlbring P, Linna E & Andersson G (2013) Role of the working alliance on treatment outcome in tailored internet-based cognitive behavioural therapy for anxiety disorders: randomized controlled pilot trial. *JMIR Research Protocols*, 2, e4.
- Carlbring P, Bohman S, Brunt S ve ark. (2006) Remote treatment of panic disorder: A randomized trial of Internet-based cognitive behavior therapy supplemented with telephone calls. *American*

Journal of Psychiatry, 163:2119- 25. <https://doi.org/10.1176/ajp.2006.163.12.2119>

Hadjistavropoulos HD, Pugh NE, Nugent MM ve ark. (2014). Therapist-assisted Internet-delivered cognitive behavior therapy for depression and anxiety: Translating evidence into clinical practice. *Journal of Anxiety Disorders*, 28, 884-893. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2014.09.018>

Oromendia P, Orrego J, Bonillo A, Molinuevo B (2016) Internet-based self-help treatment for panic disorder: a randomized controlled trial comparing mandatory versus optional complementary psychological support. *Cogn Behav Ther*, 45:270-86.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel davranışçı terapi, internet, panik bozukluğu

ÖAB-006

LİBET-TİPİ ÖZGÜR İRADE PARADİGMASINDA DERİN ÖĞRENME ALGORİTMALARI: FNIRS ÇALIŞMASI

Berker Duman¹, Görkem Saygılı², Emre Hikmet Kale³, Bora Baskak⁴, Halise Devrimci Özgüven⁴

¹Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, KLP Bilim Dalı, Ankara

²Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Biyomedikal Mühendisliği Anabilim Dalı, Ankara

³Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sinirbilimleri Anabilim Dalı, Ankara

⁴Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

GİRİŞ VE AMAÇ: Günlük hayatımızda her an çok sayıda karar veririz. Çok sayıda bilim dalını yakından ilgilendiren karar verme ve ilişkili süreçler günümüzde özellikle psikoloji, psikiyatri ve sinirbilimleri alanlarında araştırmaların öznesi konumundadır. Karar verme, farklı sonuçları olduğu düşünülen alternatifler arasında birisinin seçilme sürecidir; tek hücreli canlılardan insanların karmaşık davranışlarına kadar her davranışı açıklamada kullanılabilir. İstemli hareket, içsel zihinsel seçimleri yansıtır ve karar verme sürecini de içerir; ayrıca bilimsel araştırmalar için uygun bir model de sunmaktadır. İstemli hareket tanımı gereği şu şartları sağlamalıdır; bir karar (niyet) sonucu ortaya çıkmalıdır, alternatif seçenekler reddedilebilir. Her insanda istemli hareketin bilinçli kontrol altında olduğuna ve niyetin hareketin öncüsü olduğuna yönelik kuvvetli bir his vardır. Özgür irade, kişinin düşünce ve davranışlarının (verdikleri kararların) kendi seçimleri olduğuna yönelik net algısı olarak tanımlanmaktadır. Bu his kendilik algısının oluşmasında önemlidir ve psikoz, apati, bağımlılık, OKB gibi birçok psikiyatrik rahatsızlıkla da ilişkilendirilmektedir. Buna karşın bu kadar evrensel gözükene bu hissin altında yatan fizyolojik süreçler henüz net değildir. Bunun bir nedeni istemli hareket ve/veya özgür irade deneysel çalışmalarını yürütmedeki güçlüğüdür. Klasik deneysel paradigmlar (örneğin, uyaran bağımlı) bu bağlamda geçerli değildir. Özgür iradenin varlığına yönelik tartışmalar yüzyıllardır devam etmektedir. Geçtiğimiz yüzyılın başlarına kadar davranışların kontrolünde özgür iradenin varlığı kabul edilmekteydi; önce Freud ve davranışlarda bilinçdışı süreçlerin etkisinin gündeme gelmesi daha sonra ise davranışsal psikolojinin etkileriyle klasik özgür irade kavramı ağırlığını yitirmeye başlamıştır. Öte yandan yakın zamanda kuantum fiziğinden çıkarılan sonuçlar; bazı olayların stokastik olduğu ve geleceğin ancak belli bir ölçüde tahmin edilebilir olduğuna yönelik yeni düşünceleri tetiklemiş ve tartışmaları yeniden alevlendirmiştir.

Bu alandaki ilk sinirbilim deneyi Libet ve ark. (1983) tarafından yapılmıştır. Bu klasik EEG çalışmasında deneklerden istedikleri zaman ellerini hareket ettirmeleri ve karar verdikleri anı önlendeki saatin koluna bakarak bildirmeleri istenmiştir. Buna göre, istemli karardan yaklaşık 1 saniye öncesinde EEG'de hazırlık potansiyelinin başladığı bildirilmiştir. Bu çok önemli çalışma çok sayıda eleştiri olsa da sonraki çalışmaların çoğunda elde edilen bulgularla tekrarlanabilmiştir. Libet'in deneyini Soon ve ark.(2008), bir adım ileriye götürerek, farkındalık henüz oluşmadan önce başlayan beyin aktivitesi özgül kararı yordayabilir mi sorusuna fMRG yöntemi ile yanıt aramışlardır. Analizlerde yaklaşık 10 saniye öncesine kadar kararın içeriğine yönelik anlamlı sinyal tespit edilebildiği bildirilmiştir. Yapılan çalışmalarda hedef nöroanatomik yapılar olarak prefrontal assosiasyon alanları, pre-SMA, SMA, premotor korteks, primer motor korteks ve pariyetal assosiasyon alanları ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmada hipotezimiz, derin öğrenme algoritmaları ve fNIRS yöntemi kullanılarak nöronal aktivite farkındalığına henüz ulaşmadan verilen kararların içeriğini anlamlı olarak yordayabilir şeklindedir.

Tablo 1. Müdahale grubu verileri

MÜDAHALE GRUBU	Ortalama	Standart sapma	İstatistik
PBŞÖ t1	13,89	4,131	z= -4,500* p< 0,0001
PBŞÖ t2	5,04	4,274	z= -4,500* p< 0,0001
YAAA t1	35,63	11,236	t= 7,424** p< 0,0001
YAAA t2	24,30	11,142	t= 7,424** p< 0,0001
ADİ-3 t1	36,48	11,233	t= 5,671** p< 0,0001
ADİ-3 t2	24,26	8,891	t= 5,671** p< 0,0001
SAE t1	15,81	9,043	z= -4,045* p< 0,0001
SAE t2	11,33	6,000	z= -4,045* p< 0,0001
	Medyan	Çeyrekler arası aralık	İstatistik
PBŞÖ t1	14,00	5,00	z= -4,500* p< 0,0001
PBŞÖ t2	4,00	6,00	z= -4,500* p< 0,0001
SAE t1	14,00	11,00	z= -4,045* p< 0,0001
SAE t2	10,00	6,00	z= -4,045* p< 0,0001

Panik Bozukluğu Şiddet Ölçeği (PBŞÖ), Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAAA), Anksiyete Duyarlılığı İndeksi-3 (ADİ-3), Sağlık Anksiyetesi Envanteri (SAE), t1: Çalışma öncesi ölçüm, t2: Çalışma sonrası ölçüm, *Wilcoxon testi, **paired T testi

Tablo 2. Modüllere göre eğitim videolarını izlemeyi tamamlayanların oranı

MODÜL	TAMAMLAMA ORANI
1	%83,8
2	%70,9
3	%61,2
4	%58,0
5	%54,8
6	%51,6
7	%45,1

Müdahale grubundaki 31 katılımcıdan, her bir modülü tamamlayan katılımcı oranları verilmiştir, 14 katılımcı programdaki tüm modülleri tamamlamıştır.

YÖNTEM: Araştırmaya en az 8-yıl eğitimli, erkek, sağ el tercihli, 18-65 yaş arası kişiler dahil edilmiştir. Major psikiyatrik, nörolojik veya değerlendirilmeye engel olacak nitelikte herhangi bir rahatsızlığı olanlar araştırmadan dışlanmıştır. El tercihi, Edinburgh El Tercihi anketiyle belirlenmiştir. Ankara Üniversitesi Beyin Araştırma ve Uygulama Merkezi fNIRS laboratuvarında yer alan Hitachi ETG-4000 fNIRS cihazı kullanılarak ölçümler yapılmıştır. Optodlar 4x4 yerleşimli iki ayrı tutaç kullanılarak kafaya yerleştirilmiştir. İlk prob setin arka optodlarını birleştiren hat Uluslar arası EEG 10-20 sistemindeki Cz noktasına gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Böylece önde 20 ve arkada 20 kanal olmak üzere toplamda 40-kanaldan kayıt alınmıştır. Deney, Soon ve ark. (2008) çalışmasına benzer şekilde MATLAB programı kullanılarak fNIRS'e uyarlanmıştır. Standart bir klavye üzerinde yapılan değişikliklerle solda ve sağda her iki elin altında iki adet özdeş tuş bırakılmıştır. Buna göre katılımcılardan diledikleri herhangi bir anda sol ya da sağ tuşa basma kararını vermeleri istenmiştir. Karar anı ise, katılımcılara ekranda 250 ms hızla kayan harflerden hangisinin karar anına denk geldiği sorularak oluşturulmuştur. Her denekten toplam 15 dakikalık kayıt alınmıştır. fNIRS, bir taban koşuluna göre aktivite değişimini ölçtüğünden taban aktivitesi olarak görevler arasında katılımcıların a-e-o sesli harflerini tekrar etmeleri istenmiştir. Her denek için lateralizasyon indeksi hesaplanmıştır ve $Li=(sol-sağ)/(sol+sağ)$ 0,35'ten küçük olanlar analize alınmıştır.

Derin öğrenme mimarisi Phyton programlama dili ve Keras (arka planda TensorFlow) kütüphanesi kullanılarak geliştirilmiştir. Testlerde RNN ve LSTM algoritmalarıyla iki katmana sahip mimariler denenmiştir. Katmanlarda hücre sayısı olarak 8,16 ve 32 seçilmiştir. Hiperbolik tanjant aktivasyon fonksiyonu olarak kullanılmıştır.

BULGULAR: Örneklem ortalama yaşı $26,76 \pm 5,66$ (20-44) olarak tespit edilmiştir. İki kişi $Li > 0,35$ olduğu için, 2 denek OKB ve DEHB tanıları nedeniyle, 4 denek de el tercihi puanları nedeniyle analizlerden çıkarılmış ve sonraki analizler toplamda 28 kişinin verisi ile yürütülmüştür. Deneklerin ortalama karar sayısı 40,6, örneklem ortalama karar sayısı ise 1218 olmuştur. Karar verme sürelerine ilişkin histogram çizdirilerek çıkarılan uç değerler sonrası analizlere toplam 1041 karar dahil edilmiştir. Tuşa basmaya kadar geçen ortalama süre 9,69 saniye, ortalama karar anı ve tuşa basma arasındaki süre ise 410 ms olarak tespit edilmiştir. Elde edilen fNIRS verileri önce temel düzeltme ve 0,03 ile 0,5 Hz arasını geçiren filtreleme işlemine tabi tutulmuş ve her bir kanal verisine de ayrıca standardizasyon yapılmıştır. Buna göre 20 ve 40 kanallı verilerde kararın içeriği anlamlı olarak yordanabilmiştir. Sınıflandırma sonuçları, Tablo-1'de sunulmuştur. BOLD sinyalinin özelliği de dikkate alındığında, karara ilişkin bilgi henüz farkındalığa ulaşmadan yaklaşık 4-5 saniye öncesinde yaklaşık %57-58 F1 skoru ve %53-54 doğrulukla LSTM temelli mimariyle anlamlı olarak yordanabilmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Libet-tipi deneylerde literatürde ilk kez fNIRS beyin görüntüleme ve derin öğrenme algoritmaları başarıyla kullanılabilmektedir. Örneklemimiz ağırlık olarak lisans ve doktora öğrencilerinden oluşmaktadır ve literatürdeki diğer araştırmaların örneklemine benzerdir. Eğitim seviyesinin yüksek tutulması, yönergenin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve yüksek uyum beklentisi nedeniyle tercih edilmiştir. Sadece erkek cinsiyetin alınması, cinsiyetin karıştırıcı etkisini ortadan kaldırmıştır. Elde edilen davranışsal veriler, literatürle uyumludur. Çalışmamızda, fNIRS yöntemi yüksek uyumlu kullanılmıştır ve fMRG deneylerinde olduğu gibi davranışsal ön deneylere gereksinim duyulmamıştır; bu durumun ekolojik geçerliği artırıldığı söylenebilir. Testlerde RNN ve LSTM algoritmalarıyla iki katmana 8,16,32 hücre sayısına sahip mimariler denenmiştir. Bu alandaki geçerli ve güncel derin öğrenme algoritmaları kullanılmıştır. Elde edilen F1 skorları ve doğruluk oranları anlamlı olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın sınırlılıkları arasında, fNIRS sinyalinin uzaysal çözünürlüğünün düşük olması ve sadece serebral korteksin belli

bölgülerinden sinyal alınabilmesi ile derin öğrenme algoritmalarının çok yüksek sayıda veriye ihtiyaç duyması nedeniyle örneklem görece küçük kalmış olması sayılabilir. Bu durumun daha çok Tip-2 hataya neden olması beklenirken, çalışmamızda anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Yine de daha karmaşık modellemelerin yapılabilmesi için gelecekte daha büyük veri ile yapılan araştırmalara gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

- Haggard P (2008) Human volition: towards a neuroscience of will. *Nature Reviews Neuroscience*, 9(12),934-46.
- Libet B, Gleason CA, Wright EW, Pearl DK (1983) Time of conscious intention to act in relation to onset of cerebral activity (readiness-potential). The unconscious initiation of a freely voluntary act. *Brain*, 106:623-42.
- Pierre JM (2014) The neuroscience of free will: implications for psychiatry, *Psychological Medicine*, 44:2465-74.
- Rizzolatti G, Kalaska JF (2013) Voluntary Movement: The Parietal and Premotor Cortex. In: *Principles of Neural Science*, 5th Ed, Ed: Kandel ER, Schwartz JH, Jessel TM, Siegelbaum SA, Hudspeth AJ, McGraw-Hill. 865-93.
- Soon CS, Brass M, Heinze H, Haynes J (2008) Unconscious determinants of free decisions in the brain. *Nature Neuroscience*, 11:543-5.

Anahtar Kelimeler: Derin öğrenme, fNIRS, karar verme, özgür irade

Tablo 1, Sınıflandırma Sonuçları

	Kanal sayısı	Katman sayısı	Hücre sayısı	Mimarisi	Doğruluk	Duyarlılık	Özgüllük	F1 skoru	p-değeri
Model-1	40	2	32	İkinci katman sonrası 0,5 olasılık drop-out ile LSTM	0,536	0,601	0,468	0,568	0,02
Model-2	20	2	32	İkinci katman sonrası 0,5 olasılık drop-out ile LSTM	0,531	0,606	0,453	0,568	0,05
Model-3	40	2	16 ve 8 hücreli	İkinci katman sonrası 0,5 olasılık drop-out ile LSTM	0,534	0,654	0,410	0,587	0,03
Model-4	40	3	-	LSTM mimarisiyle çapraz geçerlilik	0,528	0,621	0,431	0,572	0,08

ROC eğrisi-1 EAA=0,534, ROC eğrisi-2 EAA=0,528, ROC eğrisi-3 EAA=0,537, ROC eğrisi-4 EAA=0,531

ÖAB-007

REMİSYONDA BİPOLAR BOZUKLUK HASTALARI VE TANI ALMAMIŞ KARDEŞLERİNDE BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE ZİHİN KURAMI İŞLEVLERİ

Menşure Efe, Sinay Önen

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Bursa

GİRİŞ VE AMAÇ: Yaşamın ilk yıllarında kurulan ilişkilerin ve yaşanan deneyimlerin, nörogelişimsel süreçler ve psikopatoloji ile yakından ilişkili olduğu birçok çalışmada belirtilmektedir. Bu nedenle birçok ruhsal hastalığın etiyolojisinde olduğu gibi bipolar bozuklukta (BB) da bağlanma örüntüsünün etiyoloji ve klinik seyirle ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Zihin kuramı, kişinin kendi ve diğerlerinin zihinsel durumları hakkında çıkarsama yapabileceği, düşüncelerini, duygularını, niyetlerini tahmin etme ve anlama yeteneğini ifade eder (Martino ve ark., 2011). BB hastalarında hem atak dönemlerinde hem de remisyon dönemlerinde zihin kuramı yetersizlikleri olduğu ve sosyal uyumda zorluk yaşadıkları gözlenmiştir. Yapılan çalışmalar BB hastalarının birinci derece yakınlarında da zihin kuramı testlerinde sağlıklı kontrollere kıyasla daha fazla bozulma olduğu bildirilmiştir (Yücel ve ark., 2016).

Literatür incelendiğinde BB tanılı hastalarda ve birinci derece yakınlarında zihin kuramı defisitleri ve bağlanma biçimlerinin sağlıklı kontrollerle karşılaştırıldığı ayrı ayrı çalışmalar olduğu görülmüş ancak bipolar bozukluklu bireylerin hastalık tanısı almamış sağlıklı kardeşlerinde bağlanma biçimleri ve zihin kuramı defisitlerinin beraber değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Zihin kuramı ile bağlanma örüntülerinin oluşumu aynı gelişim dönemlerinde gerçekleştiğinden bu iki değişken arasındaki ilişkinin bipolar bozukluklu bireylerle birlikte hastalık tanısı almamış kardeşlerde araştırılmasının hastalığın etyopatogenezine yönelik bilgiler sağlayacağı ve literature katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

Bu çalışmada, BB tanılı remisyon dönemindeki hastalar ile BB tanısı almamış sağlıklı kardeşlerinde zihin kuramı işlevleri ile bağlanma biçimlerinin ve aralarındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya ötmik dönemde 46 BB tanılı hasta; hastaların BB tanısı almamış 40 sağlıklı kardeşi ile ailede BB öyküsü olmayan 40 sağlıklı gönüllü olmak üzere toplam 126 gönüllü dahil edilmiştir. Çalışmada gönüllülere cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi sosyodemografik özelliklerin ve bipolar bozuklukla ilgili klinik değişkenlerin sorgulandığı Sosyodemografik Veri Formu; hastalarda remisyonun doğrulanması için Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ) ve Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMDÖ); zihin kuramının değerlendirilmesi için Gözlerden Zihin Okuma Testi (GZOT), İmayı Anlama Testi (İAT) ve Pot Kırmayı Farketme Testi (PKFT); erişkin dönem bağlanma biçimlerinin anlaşılabilmesi için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YIYE-II) ve yürütücü işlevleri değerlendirmek için İz Sürme Testi (İST) kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmada değerlendirilen bipolar bozukluk grubunun 11'i (%23,9) erkek, 35'i (%76,1) kadındı ve yaş ortalaması 33,97±9,02 idi. Tanı almamış kardeş grubunun 11'i (%27,5) erkek, 29'u (%72,5) kadındı ve yaş ortalaması 36,05±11,71 idi. Sağlıklı kontrol grubunun ise 13'ü (%32,5) erkek, 27'si (%67,5) kadındı ve yaş ortalaması 36,92±8,48 idi. Her üç grup yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni durum bakımından benzerdi.

Bipolar bozukluk grubunun ortalama hastalık başlangıç yaşı 24,39±9,38 yıl, hastalık süresi 10,04±7,75 yıl, manik/hipomanik atak sayısı 3,91±3,34, depresif atak sayısı 3,17±4,25 olarak bulunmuştur. BB grubunun ortalama HDDÖ puanları 2,89±2,34, ortalama YMDÖ puanları ise 0,50±1,18 olarak tespit edilmiştir.

YIYE-II ortalama puanları bakımından gruplar karşılaştırıldığında BB grubunun YIYE-kayı alt boyutu ortalama puanlarının BK grubundan anlamlı derecede yüksek olduğu, BK ve SK grubu arasında anlamlı derecede fark olmadığı bulunmuştur. YIYE-kaçınma alt boyutu ortalama puanları bakımından üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo 1).

ZK işlevleri bakımından gruplar karşılaştırıldığında GZOT ve İAT ortalama puanlarının BB grubunun BK grubundan, BK grubunun da SK grubundan daha düşük olduğu ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (sırasıyla, p=0,067, p=0,071). Grupların kendi aralarında ikili karşılaştırmalarında ise İAT ortalama puanlarının BB grubunda hem BK hem de SK grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Yürütücü işlevlerin değerlendirilmesi için uygulanan İST sonuçları bakımından gruplar değerlendirildiğinde İST-A ve İST-B tamamlama sürelerinin üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür (sırasıyla, p=0,013, p=0,025). İkili karşılaştırmalarda ise İST-A ve İST-B tamamlama süreleri ile İST-A Hata puanlarının BB grubunda BK ve SK gruplarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

BB grubunda YIYE-II, ZK alt testleri ve İST skorları arasındaki korelasyon analizi sonucunda, GZOT ve Toplam ZK ile hem İST-A (sırasıyla, p=0,046, p=0,049), hem de İST-B (sırasıyla, p=0,022, p=0,007) skorları arasında negatif yönde korelasyon olduğu görülmüştür. YIYE-II ile ZK alt testleri ve YIYE-II ile İST arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p>0,05) (Tablo 2).

Zihin Kuramı işlevlerini açıklamada bağlanma biçimlerinin etkisini araştırmak amacıyla yapılan doğrusal regresyon analizi sonucu GZOT, İAT ve PKFT puanlarını açıklamada YIYE alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (p>0,05).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Çalışma bulgularımız BB grubunda YIYE-kayı puanlarının hem tanı almamış kardeşlerden hem de sağlıklı kontrol grubundan daha yüksek olması, bipolar bozukluklu bireylerde kaygılı bağlanma biçiminin daha fazla olduğunu göstermektedir. Morris ve ark. (2009), bipolar bozukluklu hastalarda manik, depresif ve ötmik dönemlerin hepsinde kaygılı bağlanma biçiminin sağlıklı kontrollerden yüksek olduğunu bildirmiştir (Morris ve ark., 2009). Fuhr ve ark. (2017) ötmik dönemde unipolar depresyon ve bipolar bozukluğu olan hastalar arasında bağlanma biçimleri bakımından fark bulunmadığını, ancak her iki grupta da güvensiz bağlanma biçimlerinin sağlıklı kontrollerden daha fazla olduğunu bildirmiştir (Fuhr ve ark., 2017). Çalışma bulgularımız önceki benzer çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Çalışmamızdan elde edilen diğer bir bulgu ise İAT performansının BK ve SK grubunda benzer olması, BB grubunda ise diğer gruplardan daha kötü olmasıdır. Yücel ve ark. (2016) hem bipolar bozukluk hastalarında hem de birinci derece akrabalarında PKFT ve İAT performanslarının bozulduğunu; ZK'nın diğer bilişsel işlev kusurlarından ve klinik özelliklerden bağımsız olarak bulunduğunu ortaya koymuştur (Yücel ve ark., 2016). Bizim çalışma bulgularımız ise GZOT ve toplam ZK skorları ile bilişsel işlevleri değerlendiren İST skorları arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Farklı bulguların nedeni, çalışmalarda bilişsel işlevleri değerlendiren farklı nörokognitif testlerin kullanılması olabilir.

Yürütücü işlevler bakımından değerlendirildiğinde, İST tamamlama sürelerinin ve İST-A alt testinde hata puanlarının BB grubunda diğer gruplardan daha fazla olması, bipolar bozukluklu bireylerde yürütücü işlev bozukluklarının tanı almamış kardeşlerden ve ailede BB öyküsü olmayan sağlıklı bireylerden daha fazla olduğuna işaret etmektedir. BB'de yürütücü işlevler, dikkat ve sözel bellek bozuklukları olduğu önceki çalışmalarda gösterilmiştir. İST'nde tamamlama süresinin artması ve hata sayısının artması dikkat ve psikomotor hızda azalma ile ilişkili olabilir. Bora ve ark. (2009)'nın metaanalizinde frontotemporal ve frontolimbik alanlarla ilişkili bilişsel defisitlerin bipolar bozukluk endofenotipik bulgular arasında yer aldığı belirtilmektedir (Bora ve ark. 2009). Çalışmamızdaki BB grubunda GZOT ve Toplam ZK ile hem İST-A hem de İST-B skorları arasında korelasyon bulunması, bilişsel defisitler gibi ZK bozukluklarının da BB için sürekli bir belirteç ve endofenotip aday olabileceğini düşündürmektedir. Doğrusal regresyon analizinde GZOT, İAT ve PKFT puanlarının YIYE alt boyutları tarafından açıklanamaması, bipolar bozuklukta ZK defisitlerinin bağlanma biçimleriyle ilişkili olabileceği hipotezini desteklemektedir. BB'de nörobilişsel ve ZK işlevlerinin farklı alanlardaki bozukluklardan mı kaynaklandığı yoksa her ikisinin örtüşen bir faktör mü olduğu sorusuna yanıt bulabilmek için bilişsel bozukluklar ve ZK ilişkisini daha ayrıntılı inceleyen çalışmalara gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

- Bora E, Yücel M, Pante C (2009) Cognitive endophenotypes of bipolar disorder: A metaanalysis of neuropsychological deficits in euthymic patients and their first-degree relatives. *J Affect Disord*, 113:1-20.
- Fuhr K, Reitenbach I, Kraemer J, Hautzinger M, Meyer TD (2017) Attachment, dysfunctional attitudes, self-esteem, and association to depressive symptoms in patients with mood disorders. *J Affect Disord*, 212:110-6.
- Martino DJ, Streljevič SA, Fassi G, Marengo E, Igoa A (2011) Theory of mind and facial emotion recognition in euthymic bipolar I and bipolar II disorders. *Psychiatry Res*, 189 (3):379-84.
- Morriss RK, van der Gucht E, Lancaster G, Bentall RP (2009) Adult attachment in bipolar I disorder. *Psychol Psychother*, 82(3):267-7.
- Yücel MO, Özgüven HD, Sakarya A, Baskak B, Özel Kızıl ET, Sakarya D ve ark. (2016) Şizofreni ve Psikotik Özellikli Bipolar Bozukluk Hastalarının Birinci Derece Akrabalarında Zihin Kuramı ve Sözel Çalışma Belleğinin İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(1):8-14.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, zihin kuramı, bağlanma, yürütücü işlevler

Tablo 1. BB, BK ve SK Grupları Arasında YİYE-II, İST ve ZK test skorlarının karşılaştırılması

	BB (n=46) Ort.±Ss.	BK (n=40) Ort.±Ss.	SK (n=40) Ort.±Ss.		p
YİYE-Kaçınma (d)	44,67±19,06	49,15±17,53	46,22±20,24	F=0,60	0,548
YİYE-Kayıgı (a)	63,50±18,68	53,50±17,37	55,65±18,91	F=3,59	0,031
İST-A Süre (b) (saniye)	33,97±12,71	28,37±10,99	27,50±8,22	F=4,52	0,013
İST-A Hata (b)	0,26±0,49	0,18±0,38	0,10±0,37	X ² =3,96	0,138
İST-A Düzeltme (d)	0,15±0,36	0,12±0,33	0,10±0,37	X ² =1,10	0,575
İST-B Süre (b) (Saniye)	92,62±47,15	81,86±53,02	67,62±37,73	X ² =7,36	0,025
İST-B Hata (d)	0,82±1,28	0,71±0,98	0,60±0,95	X ² =0,38	0,827
İST-B Düzeltme (d)	0,56±0,99	0,63±0,99	0,50±0,84	X ² =0,78	0,962
GZOT (d)	21,76±4,80	22,25±4,33	23,85±3,37	F=2,76	0,067
İAT (c)	3,78±0,55	3,90±0,44	3,97±0,15	X ² =5,29	0,071
PKFT (d)	9,32±2,78	10,45±1,90	10,20±2,36	F=2,63	0,076
Toplam ZK Puanı (c)	34,84±5,86	36,60±5,04	38,02±4,39	X ² =6,98	0,030

a=Bipolar Bozukluk>Bipolar Kardeşler, Kontrol Grubu. b=Bipolar Bozukluk> Kontrol Grubu, Bipolar Kardeşler. c=Bipolar Bozukluk<Kontrol Grubu, Bipolar Kardeşler. d=Bipolar Bozukluk, Kontrol Grubu, Bipolar Kardeşler. F=Tek Yönlü ANOVA Analizi, X²=Kruskal Wallis Test. Ort.= Ortalama, Ss.= Standart Sapma, YİYE=Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, İST=İz Sürme Testi, GZOT=Gözlerden Zihin Okuma testi, İAT=İmayı Anlama Testi, PKFT=Pot Kırmayı Farketme Testi, ZK= Zihin Kuramı.

Tablo 2. Bipolar Bozukluk grubunda YİYE-II, ZK alt ölçek ve İST skorları arasındaki ilişki

	1	2	3	4	5	6	7
1-YİYE-Kaçınma	r p	- -					
2-YİYE-Kayıgı	r p	0,365 0,013*					
3-GZOT	r p	-0,061 0,688	-0,093 0,538				
4-İAT	r p	0,018 0,905	-0,106 0,485	0,114 0,451			
5-PKFT	r p	0,074 0,625	0,061 0,688	0,077 0,610	0,269 0,070		
6-TOPLAM ZK	r p	-0,025 0,869	-0,066 0,664	0,869 <0,001**	0,312 0,035*	0,540 <0,001**	
7-İST-A	r p	-0,132 0,382	0,042 0,783	-0,296 0,046*	0,003 0,985	-0,132 0,381	-0,292 0,049*
8-İST-B	r p	-0,177 0,251	-0,101 0,516	-0,344 0,022*	-0,072 0,641	-0,221 0,150	-0,403 0,007* 0,572 <0,001**

YİYE=Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, İST=İz Sürme Testi, GZOT=Gözlerden Zihin Okuma testi, İAT=İmayı Anlama Testi, PKFT=Pot Kırmayı Farketme Testi, ZK= Zihin Kuramı *p<0,05, **p<0,001

MEME VE JİNEKOLOJİK KANSER TANILI HASTALARDA TRAVMA SONRASI BÜYÜME GELİŞİMİ İLE SEROTONİN TRANSPORTER GEN PROMOTOR BÖLGE POLİMORFİZMİ VE PSİKOSOSYAL FAKTÖRLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Burçin Güler Uslu¹, Özen Önen Sertöz¹,
Özlem Kuman Tunçel¹, Tahir Atik², Levent Yeniay³

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Tıbbi Genetik Bilim Dalı, İzmir

³Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, İzmir

GİRİŞ VE AMAÇ: Kanser beraberinde getirdiği sağlık sorunlarının yanı sıra, maddi ve manevi yönden uzun süreli mücadele gerektiren bir hastalıktır. Morbidite ve mortalite riskinin varlığıyla da ilişkili olarak kanser tanısı almak travmatize edici bir durumdur. Yanı sıra son zamanlarda yapılan çalışmalar, kanser sonrası bazı bireylerin; kendilik algısında, kişiler arası ilişkilerinde, sipsiritüel gelişiminde olumlu değişimlerin olduğu "Trauma Sonrası Büyüme (TSB)" şeklinde kavramlaştırılan sürece girdiğini göstermektedir.

Serotonin Transporter Gen Promotor Bölge Polimorfizminin, serotoninle ilgili davranışların düzenlenmesinde özellikle, anksiyete, depresyon, şizofreni, otizm, bipolar bozukluk ve mevsimsel afektif bozukluğunu içeren bazı psikiyatrik bozukluklarda etkili olabileceği bildirilmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunluğunda; SS aline sahip bireylerin, SS ve SL alellerine göre stresli yaşam olaylarına duyarlılığının daha fazla olduğu, stres sonrası psikiyatrik bozuklukların görülme sıklığının bu bireylerde daha fazla olduğu gösterilmiştir.

Var olan literatür bilgileri ışığında bu çalışmada birincil amacımız yeni tanı almış, meme kanseri ya da jinekolojik kanser tanısı olan hastalarda serotonin transporter gen promotor bölge polimorfizmi ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. İkincil amacımız ise; travma sonrası büyüme kavramı ile tıbbi, sosyodemografik ve psikolojik değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

YÖNTEM: Bu çalışmaya yeni tanı almış, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tülay Aktaş Onkoloji Hastanesi'ne, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Meme Polikliniğine başvuran 18-65 yaş arası, kanser tanısı üzerinden en fazla 5 ay geçmiş olan, meme/serviks/uterus/over/salpinks/vajen/vulva kanseri tanılarında birisini almış olan, çalışmaya gönüllü olan hastalar dahil edilmiştir. Meme ve jinekolojik malignite dışında primer kanser tanısı olan, bipolar bozukluk, şizofreni, alkol ve madde kullanım bozukluğu tanısı olan, ciddi ek tıbbi hastalığı olan, akut stres bozukluğu ya da posttraumatik stres bozukluğu tanı kriterlerini karşılayan travmatik yaşantısı olanlar çalışmadan dışlanmıştır. Tüm katılımcılar çalışmaya ilgili bilgilendirildikten sonra, gönüllü olanlara aydınlatılmış onam belgeleri imzalatılmıştır. Çalışma için E.Ü.T.F Araştırma Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır.

İlk görüşmede bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra hastalara ayrıntılı psikiyatrik değerlendirme yapılarak DSM-5 Kesitsel Belirti Ölçeği, Hamilton Depresyon Değerlendirme Ölçeği (HAM-D-17), Hamilton Anksiyete Değerlendirme Ölçeği, Stres Termometresi, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği, Travma sonrası Büyüme Ölçeği, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Stresle Başetme Becerileri Ölçeği uygulanmıştır. DSM-5 Kesitsel Belirti Ölçeğinden herhangi bir bölümde 2 ve üstü puan alan hastalara

DSM-5 için Yapılandırılmış Klinik Görüşme SCID-5 uygulanmıştır. İlk görüşmede hastalardan 2 adet toplam 8ml EDTA'lı kan alınıp, bu kanlardan uygun protokol ile psikiyatrik hastalıklarla ilişkisi gösterilmiş olan serotonin transporter gen promotör bölge polimorfizmi çalışılarak travma sonrası büyüme ile ilişkisi araştırılmıştır. İlk görüşmeden üç ve altı ay sonra hastalar yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede HAM-D-17, Hamilton Anksiyete Değerlendirme Ölçeği, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği, Travma sonrası Büyüme Ölçeği, Stres Termometresi, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Stresle Başetme Becerileri Ölçeği tekrar uygulanarak psikiyatrik görüşme yapılmıştır.

BULGULAR: Alım ve dışlama kriterlerine göre değerlendirme sonrasında 87 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. 14 hasta izlem sırasında çalışmadan ayrılmış olup, 73 hasta 3 görüşmeyi tamamlayarak analize dahil edilmiştir.

İstatistiksel analizlerle; örneklemin sosyodemografik, tıbbi ve psikiyatrik verilerine göre Travma Sonrası Büyüme toplam skor puanlarının zamana bağlı değişimi değerlendirilmiştir. Sosyodemografik, tıbbi ve psikiyatrik verilere göre bakıldığında 0., 3., 6. Aylar arasında zamana bağlı Travma sonrası büyüme toplam skorları açısından anlamlı farklılık saptanmamıştır. ($p>0,05$). Gruplar arasında 0., 3., 6. ay TSB toplam skorlarında farklılık saptanmamıştır. ($p>0,05$). Gruplarda zamana bağlı ilerleyiş benzer bulunmuştur, etkileşim saptanmamıştır. Yaş ile TSB toplam puanları ve alt ölçek puanları arasında korelasyona bakılmıştır. 0.3.6. ay TSB toplam puanlarıyla yaş arasında anlamlı korelasyon saptanmamıştır. Sadece 1. Görüşme (0. ay) TSB ilişkilerde değişim alt ölçek puanı ile yaş arasında düşük fakat anlamlı korelasyon saptanmıştır ($r=0,238$, $p=0,42$).

Hipotezimizin konusunu oluşturan Travma sonrası büyüme ve genotip ilişkisine bakıldığında 0., 3., 6. Aylar arasında zamana bağlı TSB toplam skorları açısından anlamlı farklılık saptanmamıştır. ($p>0,05$). Gruplar arasında 0., 3., 6. ay TSB toplam skorlarında farklılık saptanmamıştır. ($p>0,05$). Gruplarda zamana bağlı ilerleyiş benzer bulunmuştur, etkileşim saptanmamıştır.

Uygulanan ölçeklerle Travma sonrası büyüme skorları arasındaki korelasyon incelendiğinde; 2. görüşme TSB toplam puanı ile Hamilton Depresyon Değerlendirme Ölçeği arasında negatif korelasyon saptanmıştır ($p=0,019$, $r=-0,272$). 2. görüşme TSB toplam puanı ile yetişkinler için dayanıklılık ölçeği arasında anlamlı pozitif korelasyon saptanmıştır ($p=0,002$, $r=0,350$). 3.görüşme TSB toplam puanı ile yetişkinler için dayanıklılık ölçeği arasında pozitif korelasyon saptanmıştır ($p=0,002$, $r=0,356$).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Elde edilen bulguların travma sonrası büyüme ile genotip ilişkisinin incelendiği ilk çalışma olması, travma sonrası büyüme ile ilgili olarak izlem çalışmalarının sınırlı olması nedeniyle 6 aylık bu izlem çalışmasının literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Literatürde travma sonrası büyümenin tanıdan sonraki ilk 4 ay içerisinde gelişebileceğini gösteren çalışmalar olmakla birlikte; çalışmaların büyük bir kısmı travma sonrası büyümenin zamanla arttığını, özellikle tedavinin tamamlanmasından sonraki süreçte büyümenin geliştiğini göstermektedir. 6 aylık sürede hastaların tedavi süreçlerini tamamlamamış olmasından dolayı travma sonrası büyümenin ve yordayıcılarının değerlendirilmesi için daha uzun izleme ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle daha geniş örneklem ve daha uzun izlem süresini kapsayacak şekilde ileriye dönük bir çalışma planlanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Bellizzi KM, Blank TO (2006) Predicting posttraumatic growth in breast cancer survivors. *Health Psychol* 25:47-56.
- Bussell VA, Naus MJ (2010) "A longitudinal investigation of coping and post traumatic growth in breast cancer survivors" *J Psychosoc Oncol*, 28:61-78.

Cordova MJ, Cunningham LLC, Carlson CR, Andrykowski MA (2001) Post traumatic growth following breast cancer: A controlled comparison study. *Health Psychol*, 20(3):176-85.

Kim JM, Stewart R, Kim SW, Yang SJ, Shin IS, Kim YH ve ark. (2007) Interactions between life stressors and susceptibility genes (5-HTTLPR and BDNF) on depression in Korean elders. *Biol Psychiatry*, 62(5):423-8. Epub2007/05/08

Risch N, Herrell R, Lehner T, Liang K-Y, Eaves L, Hoh J ve ark. (2009) Interaction between the serotonin transporter gene (5-HTTLPR), stressful life events, and risk of depression: a meta-analysis. *JAMA*, 301(23):2462-71.

Anahtar Kelimeler: Dayanıklılık, psikoönkoloji, serotonin transporter promotör bölge polimorfizmi, travma sonrası büyüme

ÖAB-009

BİR AİLE SAĞLIĞI MERKEZİNDE İZLENEN GEBE VE POSTPARTUM DÖNEMDEKİ KADINLARDA ANKSİYETE, ANKSİYETE BOZUKLUKLARI TARAMASI, ANKSİYETENİN DEPRESYON VE BAĞLANMA İLE İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pınar Çetinay Aydın¹, Merve Gümüşay¹, Serkan Orhun Ocak², Zeynep Başpınar²

¹S.B.Ü.Bakırköy Prof.Dr.Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

²İstanbul Zeytinburnu ⁵ Nolu Aile Sağlığı Merkezi, İstanbul

GİRİŞ VE AMAÇ: Kadın üreme yaşamı boyunca üreme hormonlarındaki dalgalanmaların anksiyete gelişiminden sorumlu olduğu düşünülmektedir. Anksiyete bozukluklarının (AB) başlangıç yaşları da genellikle gebelik öncesi ve gebelik yaşlarına yakın zamanlardadır. Genetik ve hormonal etkenler gibi biyolojik değişkenler gebelik dönemindeki depresyonu, psikososyal stresörlere ve anksiyete semptomlarına direnci düşürerek dolaylı yoldan etkilemektedir. Almanya'da yapılan bir çalışmada doğum sonrası AB tanısı alan kadınların depresyon tanısı alanlardan daha sık olduğu saptanmıştır. AB'nin belirtileri, genellikle gebelikte görülen belirtilere benzer olduğundan, gebelikte anksiyete bozukluklarının dikkatli bir şekilde taranması esastır. Bu çalışmada, bir aile sağlığı merkezinde gebe ve postpartum dönemdeki kadınlarda anksiyete, AB'yi taramak; depresyon ve bağlanma ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya Ekim 2019 ve Şubat 2020 tarihleri arasında İstanbul Zeytinburnu 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi'nde izlemi süren içerme/dışlama kriterlerini karşılayan çalışmaya katılmayı kabul eden 100 gebe ve 87 postpartum dönemdeki 187 kadın ardışık olarak alınmıştır. Uygulamada katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilerek, bilgilendirilmiş onam formu okunmuştur. Sosyodemografik veri formu, perinatal anksiyete ölçeği (PAÖ), Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği (EPDÖ), gebelere Prenatal Bağlanma Envanteri (PBE), postpartum dönemdeki kadınlara ise Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (DSBÖ) uygulanmıştır. Çalışmaya katılan katılımcılardan PAÖ'den 17 ve üstünde puan alanlara SCID-5-CV görüşmesi yapılmıştır. Gebe grubunda PAÖ, EPDÖ ve PBE puanlarını karşılaştırmak için normal dağılım gösterenlere student t testi, normal dağılmayanlara Mann-Whitney U testi yapıldı. Gebe ve postpartum dönemdeki kadınlarda AB tanısı olup olmaması bağımlı değişken olarak alınarak; eğitim süresi, ektanı, sorunlu gebelik (düşük, ölü doğum), küretaj, gebelik planı, EPDÖ toplam puanı, DSBÖ f1 ve PBÖ toplam puanı bağımsız değişken olarak alınarak lojistik regresyon modeli kullanılarak analiz edildi.

BULGULAR: PAÖ'den kesme puanı olan 17 ve üzeri puan alan gebe sayısı 50 idi, SCID-5-CV görüşmesine katılmayı kabul eden

40 kişi ile görüşme yapıldı, 25 kişi (%25) AB tanısı aldı. PAÖ ≥ 17 postpartum kadın sayısı 45 idi, 36'sı SCID-5-CV görüşmesini kabul etti, 22 kişi (%25,3) AB tanısı aldı. Gebelerde aile tiplerine göre yapılan karşılaştırmada PAÖ toplam puanı ($p=0,009$); EPDÖ toplam puanı geniş ailede yaşayanlarda anlamlı olarak yüksekti ($p=0,008$). Ektanı varlığına göre PBE toplam puanı açısından anlamlı fark ($p=0,025$) saptandı. Küretaj öyküsü olmayanlarda PBE toplam puanı anlamlı olarak daha yüksek ($p=0,024$) saptandı.

Postpartum dönemdeki kadınlarda EPDÖ ortalama puanı 8,04 ($\pm 5,84$), ortalama PAÖ puanı 21,63 ($\pm 15,59$), ortalama DSBÖ puanı 7,85 saptandı. Postpartum kadınlarda ölü doğum hikayesi olanlarda DSBÖ toplam puanı ($p=0,017$) anlamlı olarak yüksek saptandı. Düşük öyküsü olanlarda PAÖ toplam puanı daha yüksekti ($p=0,033$).

Gebe ve postpartum dönemdeki kadınlar arasında PAÖ toplam puanları arasında anlamlı fark saptanmadı ($p>0,05$). Eğitim süresi, ektanı, sorunlu gebelik (düşük ve ölü doğum), küretaj, gebelik planı, EPDÖ toplam puanı, DSBÖ f1 ve PBE toplam puanları AB tanısını anlamlı bir öngörücü olarak saptanmadı ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ: Çalışmamızda gebelerde %25 postpartum dönemde %25,3 oranlarında AB tanısı kondu. Gebelikte anksiyete tarama çalışmalarına yönelik ulusal yazına bakıldığında, Vırit ve ark. (2008) kadın doğum polikliniğinde 104 gebe kadını yaptıkları çalışmada %35,6, Topaç Tunçel ve ark. (2018) kadın doğum polikliniğinde yürüttükleri çalışmalarında 319 gebede %22,3, Sel ve ark. (2019) gebe polikliniğinde 90 gebe kadında %70 oranlarında yüksek anksiyete düzeyleri bildirmişlerdir. Bizim çalışmamızda PAÖ kesme puanını aşanların oranı %50 olarak saptandı. Bizim çalışmamızda bulunan oran da %22-70 gibi geniş olarak bildirilen bu aralıktadır. Bu üç çalışmanın kadın doğum polikliniği, hasta servislerinden alınan hastalarla yapılmış olması, bizim 1. Basamak sağlık hizmeti veren bir kurumda gebelik izlemi sırasında yaptığımız tarama ve sonrasında yapılandırılmış psikiyatrik görüşme ile AB tanısı almaları yönüyle farklılık göstermektedir. Çalışmamızdaki gebelerde %25 AB tanısı almıştır. Kadınlarda ilk gebelikte anksiyete ya da stres belirtilerinin %30 oranında görüldüğü ancak olguların sadece 1/3'ünün tanındığı bildirilmiştir (Goodman ve ark. 2014). Çalışmamızdaki AB tanısı alan kadınların çalışma öncesi yakınmalarına yönelik psikiyatrik başvurularının olmaması, oldukça dikkat çekicidir. Yaygın Anksiyete Bozukluğu (YAB) %12, Panik Bozukluğu (PB) %4, özgül fobi %5, sosyal anksiyete bozukluğu (SAB) %2, ayrılma anksiyetesi bozukluğu %3 oranlarında saptandı. Viswasam ve ark. (2019) yaptıkları derleme ve metaanalizde ise PB %3, YAB %3, SAB %3 ve özgül fobi %6 olarak bildirilmiştir. Metaanaliz sonuçlarına göre YAB oranı bizimkinden daha farklı görünse de alınan çalışmaların bazılarında anksiyete belirtileri ve AB bir arada değerlendirilmesi, çalışmaların bir kısmının gebelik ve postpartum süreci birlikte değerlendirmesi göz önünde bulundurularak yorumlanmalıdır.

Ülkemizde postpartum anksiyete oranı Hastane Anksiyete ve Depresyon ölçeği kullanılarak genel popülasyonda yapılan tek çalışmada doğum sonrası 4-6 haftada %24, 6.6. ayda %16,2 saptanmıştır. Çalışmamızda yüksek anksiyete düzeyi %51 olarak saptanmıştır. Oranlar arasındaki farklılık, kullanılan araçların farklılığı, postpartum sürelerin farklılığı sebebi ile olabilir. Postpartum anksiyete düzeyi belirleyen ikinci çalışma olması ve perinatal döneme özgü bir tarama aracı kullanan ilk çalışma olması nedeniyle yazına sağladığı katkı önemlidir.

AB tanısı alan gebelerin %24'üne, postpartum dönemdeki kadınların %27,7'sine depresif bozukluk eşlik etmektedir. Reck ve ark.'nın çalışmasında (2008) anksiyete bozukluğu tanısı alan postpartum kadınların %18,4'ü depresif bozukluk ektanı almıştır. Anksiyete düzeyinin yüksek olması, depresyon için güçlü risk faktörü olarak belirtilmiştir.

Çalışmamızda postpartum dönemdeki kadınlarda abortus öyküsünün varlığında PAÖ puanlarını anlamlı olarak yüksek ($p=0,033$) olması yazınla uyumlu olarak bulunmuş, riskli gebeliği olan kadınların alındığı

bir çalışmada, riskli gebeliğin anksiyete bozukluğu başlama riskini artırdığı saptanmıştır.

Postpartum AB tanısı çalışmamızda %25,3 olarak saptandı. Bizim toplumumuzda gebe ve postpartum dönemde AB tanısı araştıran başka bir çalışmaya rastlamadık. Almanya'da 1024 postpartum ilk 3 aydaki kadın ile yapılan bir çalışmada postpartum AB sıklığı SCID-I ile %11,1 olarak saptanmıştır. Çalışmamızın küçük örneklem boyutu, doğum sonrası ilk bir yılı kapsamı gelişmiş bir ülke olan Almanya'daki kadınların eğitim düzeyine göre bizim örneklemimizde düşük eğitim seviyesi, plansız gebeliklerin daha yüksek oranda görülebilmesi ve düşük sosyoekonomik koşullardan dolayı AB tanısı alma oranlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

Gebe ve postpartum dönemdeki kadınlar arasında PAÖ toplam puanları arasında anlamlı fark saptanmamış olup gebelikte hamilelik kaygısının yüksekliği, doğum korkusu, biyolojik ve hormonal ilişkili olabilirken postpartum dönemde bebeğin sağlığı ile ilgili endişeler, doğumla ilgili müdahaleler, ebeveynlik rolü ve hormonal değişimler olması her iki dönemdeki anksiyete düzeylerine katkıda bulunmuş olabileceği düşünülebilir.

Gebelerde aile tipleri arasında geniş aile ile yaşayanlarda PAÖ toplam puanı anlamlı olarak yüksek ($p=0,009$), EPDÖ toplam puanı geniş ailede yaşayanlarda anlamlı olarak yüksekti ($p=0,008$). Vırit ve ark da geniş aile ile yaşamayan anksiyete düzeylerini artırdığını saptamıştır. Çalışmamızda geniş aile ile yaşamayan gebelik döneminde anksiyete ve depresyon üzerine etkileri olduğu saptanmış yazınla uyumlu olarak evlilik ilişkisini kötüleştirilmesi ve gebe kadının sosyal hayatını etkilemesiyle ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Postpartum kadınlarda ölü doğum hikayesi olanlarda DSBÖ toplam puanı ($p=0,017$) anlamlı olarak yüksek, daha önce küretaj olmayan gebelerde PBE puanları anlamlı olarak daha yüksek ($p=0,024$) saptanmış olup daha önceki gebelikte geçirilmiş olumsuz deneyimlerin anksiyete ve depresyona neden olarak bağlanmayı olumsuz yönde etkilemiş olabileceği düşünülmüştür.

Özetle, çalışmamızda AB tanısı gebelikte ve postpartum dönemde yüksek oranlarda saptanmıştır. Gebelikte ve postpartum dönemde destek ve tedaviye gereksinimi olan kadınları tanımlamak için perinatal taramalar, erken tedaviler, bu kadınların psikolojik iyiliğinin sağlanması ve kronisiteyi önlemek, fetüste oluşabilecek etkilerin önlenmesi annenin yeni doğana bakımı için gereklidir ve son olarak, yeni başlayan vakaları yakalamak için doğumdan sonraki bir yılda da birinci basamak sağlık hizmetlerinde psikososyal tarama ve müdahaleler gereklidir.

KAYNAKLAR

- Dikmen-Yıldız P, Ayers S, Phillips L (2017) Depression, anxiety, PTSD and comorbidity in perinatal women in Turkey: A longitudinal population-based study. *Midwifery*, 55:29-37.
- Goodman JH, Chenausky KL, Freeman MP (2014) Anxiety disorders during pregnancy: a systematic review. *The Journal of Clinical Psychiatry* 75(10):e1153-84.
- Reck C, Struben K, Backenstrass M, Stefanelli U, Reinig K, Fuchs T (2008) Prevalance onset and comorbidity of postpartum anxiety and depressive disorders. *Acta Psychiatr Scand*, 118 459-68.
- Sel G, Barut A, Solak S, Uslu S, Gedik Y, Uzunoğlu S, Barut Z. Gebelerde anksiyeteye etkisi bulunan faktörler. *STED / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2019; 28(5): 339-334.
- Topaç Tuncel N, Kayhaoğlu Süt H (2018) Gebelikte yaşanan anksiyete, depresyon ve prenatal distres düzeyinin doğum öncesi bebeğe bağlanmaya etkisi. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi* 16:9-17.
- Vırit O, Akbaş E, Savaş AH, Sertbaş G, Kandemir H (2008) Gebelikte depresyon ve kaygı düzeylerinin sosyal destek ile ilişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45:9-13.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, postpartum, anksiyete, depresyon, bağlanma

SÖZEL BİLDİRİLER

SS-001

KRİPTOPARA YATIRIMCILIĞI İLE PATOLOJİK TRADING, KUMAR BAĞIMLILIĞI VE DÜRTÜSELLİK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Harun Olcay Sonkurt¹, Ali Ercan Altınöz²

¹Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ağrı

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir

AMAÇ: Yatırım davranışı ve kumar oynama zaman zaman örtüşebilen yönere sahiptir. Kumar oynama ve yatırım davranışı arasında bir spektrum olduğu ve yelpazenin ortasında "spekülatif" yatırım araçlarının bulunduğu belirtilmektedir. Geleneksel yatırım araçlarına göre yüksek dalgalılığı nedeniyle daha yüksek riske sahip olduğu düşünüldüğünde, kriptopara yatırımı patolojik bir davranışa ve bağımlılığa dönüşebilir. Günümüze kadar, kriptoparalarla ilgili bu yönde bir araştırma yapılmamıştır. Bu çalışmanın amacı kriptopara yatırımcıları arasındaki patolojik trading davranışı ve sıklığını araştırmak, ek kumar oynama bozukluklarını taramak ve kriptopara yatırımı ile dürtüsellik arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

YÖNTEM: Bu amaçla çevrim içi anket formu oluşturulmuştur. Bu anket formunda sosyodemografik veri formu, patolojik trading ölçeği, South Oaks Kumar Tarama Testi ve Barratt Dürtüsellik Ölçeği-KF kullanılmıştır. Katılımcılar 2020 Mayıs ayında, etik kurul onamı alındıktan sonra internet üzerinden çalışmaya davet edilmiştir. Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'nın 09.05.2020 tarih ve 25403353-050.99-E.47000 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya 310 kişi katılmıştır. Katılımcıların %48,7'sinin olası patolojik trader olduğu tespit edilmiştir. 18-25 yaş aralığındakilerin motor dürtüselliklerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğu ($p=0,001$) saptanmıştır. Kriptoparaların değer takibini sık yapanların, anlamlı olarak daha fazla patolojik trading puanına sahip olduğu ($p<0,001$), motor dürtüsellik puanının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu ($p=0,003$), günlük işlem yapanların, diğerlerine kıyasla patolojik trading puanlarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu ($p<0,001$), ayrıca margin işlem yapanlarda anlamlı olarak patolojik trading puanının yüksek olduğu ($p=0,012$) saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamızdaki kriptopara yatırımcılarının önemli bir kısmında patolojik tradingin mevcut olduğu görülmüştür. Kriptopara yatırımı, kumar oynama davranışı ile eşdeğer olmamakla birlikte, geleneksel borsa yatırımcılığına göre daha riskli olup zaman zaman patolojik davranışlara ve bağımlılığa dönüşebilmekte, özellikle genç ve dürtüsel bireylerde bu açılarından dikkatli olunması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kriptopara, davranışsal bağımlılık, kumar bağımlılığı, trading

SS-002

OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERE YÖNELİK İNTERNET TABANLI BİLİŞSEL YANLILIK DEĞİŞİM PROGRAMI: SEÇKİSİZ PARALEL GRUP ÇALIŞMASI

Sıla Derin, Orçun Yorulmaz

Dokuz Eylül Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Araştırmanın amacı, son yıllarda alanyazında teknoloji kullanımının artmasına paralel olarak hazırlanan yorumlama ve dikkat yanlılığına özgü Birleştirilmiş Bilişsel Yanlılık Değişim (iBBYD) uygulamasının, obsesif kompulsif (OK) belirtileri, bu duruma özgü inançlar, dikkat ve yorumlama yanlılık düzeyleri ve duygudurumu üzerindeki etkisinin seçkisiz kontrollü bir çalışma ile incelenmesidir.

YÖNTEM: Araştırmaya yüksek şiddette OK belirtiler rapor eden, ancak herhangi bir psikiyatrik tanısı olmayan 40 yetişkin katılımcı dahil edilmiştir. Bilgilendirilmiş onam alınmasının ardından katılımcılar seçkisiz şekilde iki gruba atanmışlardır: birleştirilmiş bilişsel yanlılık değişim grubu (iBBYD; $n=20$) ve bekleme listesi kontrol grubu (KG; $n=20$). iBBYD grubundaki katılımcılar haftada 2 gün, toplam sekiz seanslık çevrimiçi ortamda hem dikkat hem de yorumlama yanlılığı değişim uygulamasını içeren müdahaleyi almıştır. Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (2019/36/4).

BULGULAR: Ön analizlerde eğitim düzeyi, cinsiyet, yaş ve bağımlı değişkenler açısından gruptaki katılımcılar arasında fark olmadığı görülmüştür. Bağımlı değişkenler üzerinden 2 (grup: iBBYD-KG) X 2 (zaman: ön test/son test) karışık faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre genel olarak, grup ve zaman değişkenlerinin etkileşim etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür; diğer deyişle, gruplar arasında OK belirtiler ($p=0,027$), yorumlama yanlılığı ($p=0,012$), ve stres düzeyi ($p=0,003$) ölçümleri açısından anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Bonferroni düzeltmesi ile birlikte yürütülen post-hoc analizlerine göre ilgili değişkenler açısından grupların ayrı ayrı zaman içerisindeki ortalamaları karşılaştırıldığında, KG'de yer alan katılımcıların iki farklı zamanda elde edilen ölçüm ortalamaları arasında farklılık bulunmazken, iBBYD grubunun son test ölçümünün, ön test ölçümüne göre anlamlı olarak daha düşük olduğu gözlenmiştir. BBYD grubu için güvenilir değişim indeksi hesaplandığında, katılımcıların 11'inin (%55) OK belirtilerde, 15'inin (%75) yorumlama yanlılığı düzeyinde ve 12'sinin (%60) stres düzeyinde gösterdiği değişimin anlamlı olduğu saptanmıştır. Diğer değişkenler açısından anlamlı bir etkileşim etkisi saptanmamıştır.

SONUÇ: Bulgular, 8 seanslık iBBYD'nin OK belirtilerin, yorumlama yanlılıklarının ve stresin azaltılmasında etkili bir uygulama olduğuna ve potansiyeli olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Obsesif kompulsif bozukluk, bilgisayar yardımı tedavisi, bilişsel yanlılık değişimi

OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUKTA HİSTON DEASETİLASYONUN ROLÜ

Ayşe Döndü¹, Seda Orenay Boyacıoğlu², Metin Çalıřkan²

¹Aydın Devlet Hastanesi Psikiyatri, Aydın

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Aydın

AMAÇ: Histon modifikasyonları kromatin yapı ve fonksiyonunu değiştirmeleri nedeniyle önemli epigenetik değişimlerden olup histonların asetilasyonu HAT ve HDAC enzim aileleri tarafından düzenlenmektedir. Obsesif kompulsif bozuklukta (OKB) bu gen varyasyonları hiç çalışılmamıştır. Bu projede erken ve geç başlangıçlı OKB tanılı hastaların semptomatoloji ve HDAC gen varyasyonları açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: DSM-5 tanı kriterlerine göre OKB tanısı konulan hastalar başlangıç yaşına göre erken ve geç başlangıçlı olarak iki gruba ayrıldı. Her iki gruba da sosyodemografik veri formu, hastalık şiddetini ölçebilmek için Yale-Brown Obsesyon-Kompulsiyon Ölçeği (Y-BOKÖ), Hamilton Depresyon Ölçeği(HDDÖ), Hamilton Anksiyete Değerlendirme Ölçeği (HADÖ) uygulandı. Ve 200 kişinin (160 OKB ve 40 sağlıklı gönüllü) rutinde EDTA'lı tüpe toplanan kan örneklerinden DNA izolasyonu yapılarak ve 6 HDAC (HDAC2,3,4,9,10 ve 11) geninin Yeni Nesil Sekanslama (NGS) ile gen sekanslaması yapıldı

BULGULAR: HDAC2, HDAC3 ve HDAC9 tüm gen dizi analizinde OKB hastalarında ilgili genlerin taranan bölgelerinde herhangi bir varyasyon saptanmadı.

HDAC4 geninde 2 farklı OKB hastasında tanımlanmamış P855S (c.2563C>T) Heterozigot varyantı ve p.T913M (c.2738C>T) Heterozigot yeni varyantları saptandı. Kontrol grubunda da bir olguda p.T913M (c.2738C>T) Heterozigot varyantı saptandı.

HDAC10 geninde 1 OKB hastasında tanımlanmamış p.A334V (c.1001C>T) Heterozigot varyantı, 1 OKB hastasında tanımlanmamış p.V544I (c.1630G>A) Heterozigot / p.Q586R (c.1757A>G) Heterozigot / p.N612D (c.1834A>G) Heterozigot 3'lü varyantı, 3 OKB hastasında V429I (c.1285G>A) Heterozigot varyantı, 1 OKB hastasında p.P366L (c.1097C>T) Heterozigot yeni varyantları saptanmıştır. Kontrol grubunda 1 olguda p.V544I (c.1630G>A) Heterozigot / p.Q586R (c.1757A>G) Heterozigot / p.N612D (c.1834A>G) Homozigot 3'lü yeni varyantları ve 1 olguda p.H543N (c.1627C>A) %11 Heterozigot varyantı saptandı.

HDAC11 geninde 1 OKB hastasında tanımlanmamış p.343H (c.1028C>A) Heterozigot varyantı saptandı. Kontrol grubunda 1 olguda VS2+4T>A Heterozigot varyantı ve 1 olguda p.I242M (c.726C>G) Heterozigot varyantı saptandı.

SONUÇ: Bu çalışma, Türk hastalarda erken/geç başlangıçlı OKB ve HDAC gen varyasyonları arasındaki ilişkiyi araştıran ilk çalışmadır. Özellikle HDAC4, HDAC10 ve HDAC11 gen varyasyonlarının OKB patofizyolojisindeki etkisini netleştirmek için ileriki çalışmalarda olgu sayısı artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: HDAC, epigenetik, OKB

DEMANS TANISINDA MODİFİYE MİNİ MENTAL TEST (3MS) ALT MADDELERİNİN AYIRT EDİCİ GÜCÜNÜN TEST TOPLAM PUANI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Melike Karaçam Doęan¹, Ahmet Alp Karakařlı², Duygu Çap³, Elif Barıřkın¹, Esen Saka Topçuoęlu⁴, Yavuz Ayhan¹

¹Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

²Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Çorum

³Ufuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

⁴Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Bilişsel bozuklukları değerlendirmek üzere kullanılan tarama testleri bellek, yürütücü işlevler, dikkat gibi farklı bilişsel alanları değerlendirmektedir. Demansa neden olan farklı hastalıklarda erken dönemde yalnız belirli bilişsel işlevler bozulabilir. Tarama testinin tüm puanı yerine yalnız belirli bilişsel işlev puanlarını değerlendirmenin ayırt edici gücü daha yüksek olabilir.

YÖNTEM: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ve Nöroloji Polikliniklerinde modifiye Mini Mental Test (3MS) standardizasyonu çalışmasında değerlendirilmiş 125 Alzheimer Hastalığı (AD), 49 AD-dışı demans hastası (nonAD), 33 hafif bilişsel bozukluğu olan kişi (HBB) ve 135 sağlıklı kontrolün verisi incelenmiştir. Hastalık tanıları klinik değerlendirme, nöropsikolojik testler, işlevselliğin değerlendirilmesi ve morfolojik ölçümlerle konulmuştur. 3MS toplam puanları, bellek (B), yürütücü işlevler (Yİ) ve dikkati (D) değerlendiren alt maddeler analize dahil edilmiştir. Her tanısal grup için 3MS toplam puanının ayırt edici gücü ile farklı bilişsel alt maddelerin ayırt edici gücü kıyaslanmıştır. (Destek: TUBİTAK 214S048, HU-Bilimsel Araştırma Projeleri, TPD Proje Teşvik Ödülü)

BULGULAR: Bakılan tüm ikili karşılaştırmalarda 3MS toplam puanının ayırt edici gücü alt maddelerin tek tek incelenmesine göre daha yüksek bulunmuştur. (AD- Kontrol, NonAD-Kontrol, HBB-Kontrol için sırasıyla AUC= 0,934; 0,881; 0,887) İlk hatırlama puanı (B) eğitilmiş bireylerde 3MS toplam puanına yakın şekilde AD'yi kontrolden ayırabilmektedir (AUC=0,918) NonAD-Kontrol ayrımında Yİ ve D puanları birlikte değerlendirildiğinde ayırıcı geçerlik; maddelerin tek başına kullanılmalarına göre daha yüksektir. (D, Yİ ve Yİ+D için sırasıyla AUC=0,706; 0,669; 0,749) HBB-Kontrol ayrımında Yİ ve D puanları birlikte değerlendirildiğinde ayırt ediciliğin ilk hatırlama puanı (B) ile benzer olduğu görülmüştür (Yİ+D ve B için sırasıyla AUC= 0,730; 0,721)

SONUÇ: 3MS toplam puanlarının kullanılması tanıları daha iyi ayırt etmektedir. Eğitimi düşük bireylerin sayısının az olması; NonAD grubundaki bireylerin sayısının az olması ve grubun farklı tanılardan oluşması; HBB grubunun amnestik-nonamnestik gibi gruplara ayrılmamış olması analiz sonuçlarını etkilemiş olabilir.

Anahtar Kelimeler: Demans, Alzheimer hastalığı, Modifiye Mini Mental Test, bilişsel işlevler

PSİKİYATRİ KLİNİĞİNDE YATARAK TEDAVİ GÖREN GERİATRİK HASTALARIN SOSYODEMOGRAFİK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİ

Melis Dağtekin, Hülya Ertekin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale

AMAÇ: Yaşlanma ile bedensel hastalıkların yanı sıra ruhsal hastalıklar da görülebilmektedir. Yaşlılarda en sık görülen psikiyatrik hastalıklar sırasıyla depresyon, bipolar bozukluk, psikoz ve kaygı bozukluklarıdır. Yaşlılar ruhsal sorunlarını genellikle somatize etmekte, bu sebeple ruhsal hastalıklar bu popülasyonda atlanabilmektedir. Bu çalışmada psikiyatri kliniğinde yatarak tedavi gören 65 yaş üstü hastaların tanı dağılımları ve ilişkili demografik faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu çalışma, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'nde 2017-2019 yılları arasında yatarak tedavi gören 65 yaş üzeri geriatrik hastaların tıbbi kayıtlarının kaydedilmesi şeklinde yapılan retrospektif bir çalışmadır.

BULGULAR: 2017-2019 yılları arasında yatarak tedavi gören 715 sayıda hastanın %4,75'i (n=34) 65 yaş üstünde hasta grubunu oluşturdu. Hastaların %50'si (n=17) kadın, %50'si erkekti. Hastaların %8,8'i (n=3) eğitimsiz iken, %76,5'i (n=26) ilkökul, %8,8'i (n=3) lise, %5,9'u (n=2) üniversite mezunudur. Medeni durumları değerlendirildiğinde %67,6'sı (n=23) evli, %32,4'ü (n=11) dul olarak bulunmuştur. Hastaların %26,5'i (n=9) yalnız yaşıyorken, %67,6'sı (n=23) ailesiyle, %5,9'u (n=2) bakımevi ya da huzurevinde yaşıyordu. Psikiyatrik tanı dağılımı; %47,1'i (n=16) depresyon %2,9'u (n=1) bipolar bozukluk manik epizod, %11,8'i (n=4) şizofreni, %8,8'i (n=3) demans, %23,5'i (n=8) alkol madde kullanım bozukluğu, %5,9'u (n=2) panik bozukluk olarak belirlenmiştir. Hastaların %91,2'sine (n=31) ek tıbbi hastalık eşlik ederken, %8,8'inde (n=3) ek hastalık saptanmamıştır. Alkol kullanım oranı %26,5 (n=9), madde kullanım oranı %5,9 (n=2), sigara kullanım oranı %26,5 (n=9) olarak bulunmuştur. Ailede psikiyatrik rahatsızlık görülme oranı %20,6 (n=7) bulunmuştur. %8,8'inde (n=3) hayatlarında en az bir kez suisidal girişimleri bulunurken, %91,2'inin suisidal girişimi bulunmamaktadır. Hastaların %85,3'ünün (n=29) antidepressan kullanımı varken, %55,9'unun (n=55,9) antipsikotik, %14,7'sinin (n=5) duygudurum düzenleyici kullanımı bulunmaktadır. Hastalarımıza uygulanan elektrokonvülsif tedavi (EKT) tedavisi ise %5,9 (n=2) olarak saptanmıştır.

SONUÇ: Yaşlılarda yatarak tedaviyi gerektirecek psikiyatrik hastalıklar sıklıkla görülmektedir, en sık saptanan hastalık ise depresif bozukluktur.

Anahtar Kelimeler: Geriatri, depresyon, tedavi, ek hastalık

YENİ BİR MAKİNA ÖĞRENMESİ ALGORİTMASINA DOĞRU: BAYESİAN TEORİSİ ÜZERİNDEN HEBBİAN ÖĞRENME İLE BİLGİ DEPOLAMA

Kübra Nur Kara¹, Tuğba Hak¹, İbrahim Akbulut¹, Görkem Saygılı², Orhan Murat Koçak³

¹Tootech Sağlık Teknolojileri ve Ar-ge Sanayi Ticaret Limited Şirketi, Ankara

²Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Biyomedikal Mühendisliği Bölümü, Ankara

³Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Kırıkkale

AMAÇ: Bu çalışmada, nöronların hallerinin (state) bilgiyi temsil etmesinin Hebbian öğrenme ile uyumlu bir şekilde sinaptik güncellenme üzerinden sağlanabilmesi için kolaylaştırıcı bir matematik model önerilmiştir.

YÖNTEM: Hebb Kanunu'na göre; "Birlikte ateşlenen nöronlar, birbirlerine kuvvetli bağlanırlar" ve öğrenmeyi şekillendirirler. Yapay sinir ağı uygulamalarının biyolojik anlamda doyuruculuk sorununu düzeltmek; matematiksel fonksiyonlar ve geriye doğru düzeltme gibi biyolojiyle uyumlu olmayan yöntemlerle değil, tüm nöronların kendi faaliyetlerini yürütürken, Hebb Kanunu ile uyuşan bir şekilde aldıkları hallerin (state), doğrudan bir bilgiyi temsil etmesiyle mümkün olabilir. Bu hallere aktivasyon haritaları ismini vermektiriz.

Burada, sinaptik güncellenme Bayesian olasılık ile sağlanmıştır. Aktivasyon haritaları, tüm network setinin (tüm nöronlar matematiksel anlamda bir küme oluşturur) birer alt kümesidir. Kolaylaştırıcılık da bu noktada gerekli olmaktadır. n elemanlı bir kümenin alt küme sayısı 2^n olduğundan, alt küme hesapları 30 nöronlu bir networkte dahi hesaplanması çok zor değerlere varmaktadır. Buradaysa, sinaptik ağırlıkların doğrudan olasılık olarak kullanıldığı bir modelde Hebb Öğrenmesi sınanmıştır. Daha sonra kombinasyonlar üzerinden hesaplanan gerçek olasılık fonksiyonları ile ağırlıklar kullanılarak uygulanan Bayesian olasılık sonuçlarının korelasyonuna bakılmıştır.

BULGULAR: Bu çalışmada, sinaptik ağırlıkların doğrudan birer olasılık olarak kullanılmasının, gerçek olasılık fonksiyonuyla paralel sonuçlar verdiği, dolayısıyla aktivasyon haritalarının bilginin depolanması açısından kullanılmasının, büyük hesaplama yüklerine maruz kalmadan mümkün olabileceği gösterilmiştir.

SONUÇ: Öğrenme, derin öğrenme algoritmalarında, sinapsların ağırlığının güncellenmesi üzerinden düzenlenmektedir. Bu yöntemin, görüntü işleme başta olmak üzere pek çok alanda başarılı öğrenme sergilediği gösterilmiştir. Yapay sinir ağı uygulamalarının sorunu, isimleri nöral network (NN) olsa da, biyolojik anlamda nöronal organizasyonu ile tam olarak örtüşmemesidir. Örneğin; nöronlar arası bağlantıların düzenlenmesine dair kullanılan fonksiyonlar (sigmoid, lineer vs), girdi ile çıktı arasındaki farkı yani hatayı minimize etmeye dönüktür fakat nöronların kendi homeostazilerinin düzenlenmesine dönük işlevleri yoktur. Bu araştırmanın bulguları, daha nöromorfik bir makina öğrenmesi algoritması için işlevsel bir sinaptik ağırlık güncelleme yöntemi sunması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bayes teorisi, Hebb kanunu, makina öğrenmesi

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE ŞİZOFRENİ HASTALARININ COVID-19 KORKU DÜZEYLERİ İLE PSİKİYATRİK BELİRTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emrullah Dündar, Emine Nur Çorum

T.C Sağlık Bakanlığı Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Fatih TRSM, İstanbul

AMAÇ: COVID-19 pandemisi toplumun bütün kesimlerinde bireysel ve toplumsal anlamda yaşam tarzı değişiklikleri oluşturmuştur. Şizofreni hastalarında görülen özbakım yetersizlikleri, bilişsel problemler, ilaç uyumu sorunlarının yanında bu dönemde psikososyal desteğin azalması ile yeni yaşam tarzına uyumda problem yaşanması, hastalık semptomlarında dalgalanmalar ve COVID-19 ile ilişkili korku ve kaygı artışı gözlenebilmektedir. Bu çalışma ile COVID-19 pandemisi sürecinde şizofreni hastalarının COVID-19 korkuları ile psikiyatrik belirtileri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışma 07.10.2020 tarihinde Haseki Eğitim Araştırma Hastanesi Etik Kurulu'nun almış olduğu 2020-194 numaralı karar doğrultusunda yapılmaya başlanmıştır. Katılımcılara COVID-19 pandemisi tedbirlerine uygun olarak yüz yüze görüşme ile anket uygulanmıştır.

Çalışmanın örneklemini Fatih Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'nde tedavi edilmekte olan 18 yaş ve üzerindeki 49 şizofreni hastası oluşturmuştur.

Çalışmaya dahil olan bireylerin COVID-19 korkusunun tespitinde, Ahorsu ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve Bakıoğlu ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "COVID-19 Korkusu Ölçeği" kullanılmıştır.

Psikiyatrik belirtilerin belirlenmesinde ise Stanley ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve Kostakoğlu ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Pozitif ve Negatif Sendrom Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilecek bireylerin ve/veya vasilerinin bilgilendirilmiş gönüllü onamları alınmıştır.

Verilerin analizinde SPSS v22 programı kullanılmıştır. Bu kapsamda COVID-19 korkusu ile; pozitif belirtiler, negatif belirtiler ve genel psikopatoloji total skorları arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler normal dağılım göstermediği için Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır ($p < 0,05$).

BULGULAR: Yapılan istatistiksel incelemelere göre COVID-19 korkusu ile negatif belirtiler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p = 0,015$, $r = 0,344$). COVID-19 korkusu ile pozitif belirtiler ve genel psikopatoloji arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

SONUÇ: Çalışmamız, şizofreni hastalarında COVID-19 korkusunun hastalık semptomlarından özellikle negatif semptomlarla daha çok ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu dönemde COVID-19 korkusuna yönelik psikososyal müdahaleler ve diğer ilişkili stresörler ile baş edebilme stratejilerinin planlanmasının negatif belirtilerde kötüleşmeyi engelleyeceği kanaatindeyiz. Bunun yanı sıra hastalığın diğer semptomlarına yönelik daha büyük örneklem grubu ile araştırma yapılmasının gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 korkusu, pandemi, şizofreni, negatif belirtiler

COVID-19 SALGININDA CİDDİ RUHSAL BOZUKLUĞU OLAN HASTALARIN RELAPS ORANI- BİR TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZİNİN İZLEM VERİLERİ

Emre Mutlu¹, Elif A. Anıl Yağcıoğlu²

¹Ankara Etimesgut Şehit Sait Ertürk Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

²Hacettepe Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Bu çalışmada Ankara Etimesgut Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde (TRSM) kayıtlı hastalarda salgının ilk trimesterindeki (10 Mart-10 Haziran) relaps oranını belirlemeyi ve relaps olan hastaların demografik ve klinik özelliklerini araştırmayı amaçladık.

YÖNTEM: Merkezimize kayıtlı 188 hastanın 155'ine (şizofreni/ şizoafektif bozukluk $n = 131$, bipolar bozukluk $n = 24$) ulaşıldı. Dosya kayıtları ve telefonla takipte elde edilen bilgiler geriye dönük incelendi. Demografik/klinik özellikler, tedavi uyumu bilgileri kaydedildi. Relaps ölçütleri: 1) hastaneye yatış, 2) acil servis başvurusu, 3) antipsikotik (AP) tedaviyi bırakma, 4) yeni oluşan intihar düşüncesi/girişimi, 4) kendine/etrafına zarar davranışı olarak belirlendi. Araştırma Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (Proje no: GO20/546).

BULGULAR: Örneklemin relaps oranı %11'di (bipolar bozukluk $n = 2$, şizofreni $n = 15$). Relaps grubu ile relaps olmayan grup yaş, cinsiyet, eğitim yılı, çalışma ve medeni durum, tanı, hastalık süresi, hastaneye yatış sayısı ve TRSM'de izlem süresi açısından benzerdi ($p > 0,05$). Ancak relaps grubunun daha yakın zamanda hastane yatışı olduğu saptandı (median (IQR) sırasıyla 3 (4) vs 6 (4) yıl, $U = 320.500$, $p = 0,001$). Relaps grubunun %59'u AP tedaviyi bıraktığını bildirdi ve relaps grubunda salgın döneminde ilacı bırakmayı düşünen hasta oranı daha yüksekti (sırasıyla %71 vs %5, $\chi^2 (1,155) = 64,701$, $p < 0,001$). Depo AP kullanımı relaps grubunda %82, relaps olmayan grupta %58'di ($\chi^2 (1,153) = 3,293$, $p = 0,07$).

2019 yılının aynı döneminde relaps oranı %6,5'ti (bipolar bozukluk $n = 1$, şizofreni/şizoafektif bozukluk $n = 9$) ve salgındaki relaps oranı ile benzerdi (McNemar test $p = 0,167$). Depo AP ile relaps arasındaki ilişki için odds oranı 2019 yılında 1,07 saptandı. Salgın döneminde odds oranı 3,69 saptandı ancak Mantel-Haenszel analizine göre odds oranındaki artış istatistiksel olarak anlamlı değildi (Breslow-Day $\chi^2 = 1,739$, $df = 1$, $p = 0,188$).

SONUÇ: Bulgularımız salgının ilk trimesterinde TRSM'de takipli hastalarda depo AP ve oral APLerin relapstan koruma açısından benzer olduğunu gösterdi. Hastaların depo AP kullanmalarına rağmen salgın döneminde ilaç bırakmaya yatkın oldukları, yakın zamanda hastane yatışı olan hastaların bu dönemde daha kırılgan olabileceği düşünüldü.

Anahtar Kelimeler: Relaps, şizofreni, uzun etkili antipsikotik, COVID-19

KLOZAPİN KULLANAN TEDAVİYE DİRENÇLİ ŞİZOFRENİ HASTALARINDA TEDAVİYE UZUN ETKİLİ ENJEKTABL ANTİPSİKOTİK EKLENMESİNİN NÜKS VE HASTANEYE YATIŞ ÜZERİNE ETKİLERİ: RETROSPEKTİF BİR DEĞERLENDİRME

Ali Metehan Çalışkan¹, Münir Karaaslan¹, İkbal İnanlı¹, Sıla Çalışkan², Mehmet Arslan³, İsmet Esra Çiçek¹, İbrahim Eren⁴

¹Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

²Beyhekim Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

³Kırklareli Babaeski Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Kırklareli

⁴Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Psikiyatri Kliniği, Bolu

AMAÇ: Tedaviye dirençli şizofreni (TDŞ) artan sayıda hospitalizasyona neden olan önemli bir problemdir. Dirençli olgularda klozapin ve uzun etkili enjektabl antipsikotiklerin (UEAP) birlikte kullanımı dirençli olgularda yaygın bir uygulama olmasına rağmen bu strateji sınırlı ampirik kanıtla desteklenmektedir. Bu çalışmada klozapin kullanan TDŞ hastalarında tedaviye UEAP eklenmesinin nüks, hastaneye yatış, hastanede geçen gün sayısı ve laboratuvar parametreleri üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM: Çalışmamızda Ocak 2014-Nisan 2019 tarihleri arasında, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği'nde DSM-5 tanı kriterlerine göre şizofreni tanısı konulan, tedaviye dirençli olan, en az bir yıl klozapin kullanımı sonrası tedavisine UEAP eklenen hastalar retrospektif olarak sistem kayıtları taraması ile incelenmiştir. Çalışma kriterlerine uyan 29 hastanın verileri değerlendirilmiştir. Klozapine uzun etkili antipsikotik eklenmeden önceki bir yılda nüks sayısı, hastane yatış sayısı ve hastane yatış günü eklenme sonrası bir yıldaki verilerle karşılaştırılmıştır. UEAP eklenmesi öncesi ve sonrası bir yılda nötrofil sayısı, açlık kan şekeri, total kolesterol, trigliserit, HDL, LDL ve prolaktin seviyeleri karşılaştırılmıştır.

BULGULAR: Psikotik alevlenme sayısı klozapine UEAP eklenmesi öncesi 1 yılda ortalama 2,07±0,84 iken, UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda ortalama 0,69±0,76 olarak tespit edilmiş ve UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda psikotik alevlenme sayısındaki azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001). Hastane yatış sayısı klozapine UEAP eklenmesi öncesi 1 yılda ortalama 1,66±0,89 iken, UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda ortalama 0,59±0,73 olarak tespit edilmiş ve UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda yatış sayısındaki azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001). Hastanede yatış süresi klozapine UEAP eklenmesi öncesi 1 yılda ortalama 73,52±41,93 gün iken, UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda ortalama 48±35,98 gün olarak tespit edilmiş ve UEAP eklenmesi sonrası 1 yılda hastane yatış süresindeki azalma istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,001).

SONUÇ: Tedaviye dirençli şizofreni hastalarında klozapine UEAP eklenmesinin güvenli olduğu ve hastalığın gidişini olumlu etkileyebileceği saptanmıştır. Retrospektif ayna görüntü özellikte olan bu çalışmada elde edilen verilerin, daha fazla sayıda hasta ile yapılacak uzunlamasına izlem çalışmaları için yol gösterici olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klozapin, uzun etkili enjektabl antipsikotik, şizofreni

ŞİZOFRENİ, BİPOLAR AFEKTİF BOZUKLUK TİP I HASTALARINDA ZİHİN KURAMI, DUYGU TANIMA, BİLİŞSEL İŞLEV VE DÜŞÜNCE-DİL ÖZELLİKLERİNİN SAĞLIKLI KONTROLLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Zehra Günay Yağcı¹, Mehmet Hamid Boztaş²

¹Bilecik Devlet Hastanesi, Bilecik

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Bolu

AMAÇ: Şizofreni hastalarında sosyal biliş alanlarında bozukluklar olduğu bilinmektedir, bipolar afektif bozukluk tip I tanılı hastalarda sosyal biliş alanında remisyonunda süren bozukluklar bildirilmişse bile çalışmaların sonuçları tutarlı olmadığından ek çalışmalara gereksinim vardır.

YÖNTEM: Çalışmaya 40 şizofreni, 40 BABI ve 40 sağlıklı kontrol dahil edilmiştir. Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ), Gözlerden Zihin Okuma testi Testi (GZO), Benton Yüz Tanıma, Ekman Duygu Tanıma, Wisconsin Kart Eşleme (WSKE) ve Stroop Test, Düşünce Dil Ölçeği (DDÖ) kullanılmıştır. Şizofreni grubunda PANNS, BABI grubunda Young Mani Derecelendirme Ölçeği, şizofreni dışındaki gruplarda Büyüsel Düşünce Ölçeği kullanılmıştır. Normal dağılan sürekli değişkenlere ANOVA; normal dağılmayanlara Kruskal-Wallis testi uygulanmış, farkın hangi gruplarda olduğunu belirlemede ANOVA'da post-hoc testler için Tukey, Dunnet veya Bonferroni düzeltmesi kullanılmış, Kruskal-Wallis'de gruplar tek tek Mann Whitney U testiyle karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında DEZTÖ ve GZO'yu yordayıcı etmenleri belirlemede stepwise lineer regresyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR: Gruplar WSKE testi açısından farklıdır, şizofreni hastalarının, BABI hastalarına göre perseveratif cevabı daha fazladır. (Z:-1,973, p<0,05) Şizofreni hastaları, BABI hastalarına göre Stroop3 testini daha uzun sürede tamamlamıştır (Z:-1,977, p<0,05); konuşma fakirleşmesi (t:5,9, p<0,001), amacın zayıflaması (t:3,9, p<0,001) ve DDÖ toplam puanları (t:5,0, p<0,001) daha fazladır; DEZTÖ puanları açısından daha zayıftır (Z:-4,320, p<0,001), korkmuş yüz ifadesini daha zayıf tanıyabilmişlerdir (Z:-2,011, p<0,05), GZO ve Benton puanları açısından iki grup benzerdir. BABI hastalarının, kontrollerde göre şizotipi puanları daha yüksektir (Z:-3,126; p<0,05). Kontrollerdeki şizotipi puanları arttıkça empati becerisinde azalma (r:-0,43, p<0,05), korkmuş yüz ifadesini tanımakta zorluk (r:-0,36, p<0,05) ve düşünce bozuklukları puanı (r:-0,34, p<0,05) artmaktadır. Stepwise lineer regresyon analizinde şizofreni grubunda, DEZTÖ toplam puanıyla WSKE kategori sayısı, Stroop5 düzeltme sayısı, DDÖ toplam puanı arasında anlamlı ilişki saptandı (F:15,59, p<0,05), toplam varyansın %56'sını açıkladı (R²: 0,56). GZO'ya mutlu ifadesini tanıma ve Stroop5 süreyle anlamlı ilişki saptandı (F:19,3 p<0,05), varyansın %51'ini açıkladı (R²:0,512). BABI grubunda, DEZTÖ toplam puanıyla mutlu ve nötral ifadesini tanıma ile anlamlı ilişki saptandı; (F:8,52,p<0,05), toplam varyansın %31'ini açıkladı (R²: 0,315). GZO toplam puanı için tamamlanan kategori sayısı, şaşırılmış yüz ifadesini tanıma ve Stroop5 süre arasında anlamlı ilişki saptandı (F:9,74,p<0,001), toplam varyansın %45'ini açıkladı. (R²:0,448).

SONUÇ: Sosyal biliş, şizofreni, BABI hastalarında marker aday olma özelliğini hala sürdürüyor gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar afektif bozukluk, duygu tanıma, sosyal biliş, nörobiliş, şizofreni, zihin kuramı

TÜRKÇE TWITTER'DA ŞİZOFRENİ: HATALI KULLANIM, DAMGALAMA VE ÖNEMSİZLEŞTİRME ÜZERİNE BETİMLEYİCİ BİR İNCELEME

Başak Şenel Kara¹, Umur Yener Kara²

¹Karadeniz Ereğli Devlet Hastanesi, Zonguldak

²Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara

AMAÇ: Bu çalışmada sosyal medya platformu Twitter'da şizofreniye ve şizofreni hastalığı olan kişilere yönelik damgalayıcı ve önemsizleştirici (trivializing) tutumların yaygınlığının saptanması ve ilgili tweetlerin içeriğinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 3 Haziran 2019 ile 20 Temmuz 2019 tarihleri arasındaki 47 günlük süre boyunca "şizofreni" ve ilişkili kelimeleri ("şizofren", "şizofrenik", "şizo", "şizosu", "şizoları", "şizofrenler", "şizofrenleri") içeren tweetler, Twitter'ın REST(Search) API kanalından R programcılık dili kullanılarak toplanmıştır. Retweetler ve kopya tweetler çıkarıldıktan sonra rastgele 3000 tweet seçilmiş; bu tweetler kullanım şekli (metaforik/metaforik olmayan), konu ve tutum eksenlerinde kodlanarak gruplandırılmışlardır. Toplanan tüm tweetlerde kelime ve ifade sıklıkları hesaplanmış, kodlanan kategorilerin ise retweet, beğenilme ve takipçi sayıları analiz edilmiştir.

BULGULAR: Toplam 44,266 tweet toplanmış, retweetler ve kopya tweetler çıkarıldıktan sonra 24529 tweet elde edilmiştir. Rastgele seçilen 3000 tweetin %91,7'sinde "şizofreni" ve ilişkili kelimelerin metaforik anlamda kullanıldığı saptanmıştır. Tutum olarak, tweetlerin %68,3'ünün damgalayıcı, %23'ünün önemsizleştirici, %6,8'nin nötr olduğu, destekleyici bir tutuma sahip tweetlerin ise sadece %1,1 oranında olduğu saptanmıştır. Konu içeriklerine bakıldığında tweetlerin %58,2'sinin politik, %28,5'inin gündelik/sosyal etkileşim, %5,4'ünün kültür/magazin, %2,8'inin spor içerikli olduğu, ruh sağlığı konulu tweetlerin ise %2,6 oranında olduğu tespit edilmiştir. Örneklerde farkındalık kampanyası içerikli sadece 5 tweet bulunmuştur. Çalışmada "şizofreni" kelimesinin metaforik olarak kişisel veya politik bir hakaret olarak damgalayıcı şekilde kullanıldığı, gündelik/sosyal bağlamlarda ise aykırılık, tuhaflık, fazla düşünme, şüphecilik gibi davranışları ve karakter özelliklerini adlandırmak için önemsizleştirilerek kullanıldığı gözlenmiştir. Damgalayıcı tweetlerin daha çok retweet edildiği, önemsizleştirici tweetlerin ise daha fazla beğeni aldığı saptanmıştır.

SONUÇ: Bu çalışma Türkçe Twitter'da "şizofreni" ve ilişkili kelimelerin kullanım şekli ile bu hastalığa yönelik damgalayıcı ve önemsizleştirici tutumların yaygınlığını inceleyen ilk araştırmadır. Bu çalışmada tespit edilen yanlış kullanımların, damgalayıcı ve önemsizleştirici tutumların olağanüstü yaygınlığı; Türkiye'de şizofreniye ve şizofreni hastalarına yönelik damgalamayı hedef alan farkındalık ve bilgilendirme kampanyalarına acil ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, twitter, şizofreni, damgalama, önemsizleştirme

TABURCULUK SONRASI PSİKOTİK BOZUKLUK HASTALARININ BİR YILLIK DÖNEMİNDEKİ YENİDEN YATIŞ, TEDAVİ UYUMU VE İŞLEVSELLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ulaş Korkmaz, Ece Çulhacı, Selçuk Özdin

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Samsun

AMAÇ: Psikiyatrik hastalıklarda tedavi uyumu tedavinin etkinliğini belirleyen önemli bir faktördür. Kontrolleri aksatmanın hastada relapslara neden olabileceği, hastane yatışlarına neden olabileceği, tedavi giderlerini arttırabileceği veya tedaviden kopmalara yol açabileceği bilinmektedir. Yatarak tedavi gören şizofreni hastalarının yaklaşık %43'ü taburculuktan sonraki 30 gün içinde yeniden hastaneye yatmaktadır. Otuz gün içindeki ikinci yatışın ilk yatış süresinin kısa olması ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Taburculuk sonrasında şizofreni hastalarının yaklaşık 1/3'ünün planlanan kontrollerine gitmediği gösterilmiştir.

YÖNTEM: Çalışmaya 30.06.2018-01.01.2019 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri servisinde yatan psikotik bozukluk tanılı hastalar dahil edilmiştir. Hastaların yattığı döneme ait sosyodemografik verileri ve hastalıkları ile ilgili klinik bilgiler dosyalarından edinilmiştir. Taburcu olmuş olan bu hastalar telefon ile aranarak mevcut durumları ile ilgili bilgi alınmış ve Morisky Tedavi Uyum Ölçeği, Klinik Global İzlenim Ölçeği ve Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği doldurulmuştur. (OMÜ KAEK NO: 2019/613)

BULGULAR: Çalışmaya ilgili tarihlerde yatarak tedavi gören 38 psikotik bozukluk tanılı hasta dahil edilmiştir. Taburculuk sonrası ilk kontrole gelme süresi ortalama 24,6±19,40 gün olup, bütün hastalar kontrollerine devam etmiş, bir yıl içinde 10 hasta (%26,3) yeniden hastaneye yatmıştır. Taburculuk sonrası bir yıl içinde yeniden hastane yatışı olan hastalarda işlevselliğin ve tedavi uyumunun daha düşük olduğu bulunmuştur. Yatış öncesinde tedavi almayan hastaların taburculuk sonrasında tedavi uyumları yatış öncesinde tedavi alanlarla benzer olmuştur. Yatış süresi ile yan etki şiddeti arasında ve tedavi uyumu ile işlevsellik değerleri arasında pozitif yönde hafif derecede bir ilişki bulunmuştur. Taburculuk sonrası ilk kontrole kadar olan süre ile tedavi uyumu ve işlevsellik arasında ilişki bulunmamıştır.

SONUÇ: Çalışmamızda literatürle uyumlu olacak şekilde yeniden hastane yatışında kişilerin hastane çıkışındaki fonksiyonel işlevselliğinin önemli olduğu gösterilmiştir. Aynı zamanda bir yıl içinde yeniden hastane yatışı ile tedavi uyumsuzluğu arasındaki ilişki beklenebilecek bir bulgudur.

Anahtar Kelimeler: Psikotik bozukluk, tedavi uyumu, işlevsellik

PSİKOTİK BOZUKLUKLARDA KLOZAPİN İLE EŞZAMANLI EKT UYGULAMASI- RETROSPETKTİF BİR ÇALIŞMA

Eren Yıldızhan¹, Nesrin Buket Tomruk¹, Özge Atay²

¹Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 14.Psikiyatri Servisi, İstanbul

²Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, EKT Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul

AMAÇ: Psikotik bozukluklarda yatan hastalar için klozapin ile beraber Elektrokonvülsif tedavi (EKT) uygulamasının, yatış süresi, tedavi yanıtı ve komplikasyonlar ile ilgili sonuçlarını incelemek ve EKT'den sonra klozapin başlanması uygulamasına göre üstünlüğü olup olmadığını araştırmak hedeflendi.

YÖNTEM: Kadın hastalar için olan yataklı psikiyatri servisimizde 01.02.2014 ve 01.02.2019 tarihleri arasındaki 5 yıllık sürede yatarak tedavi gören şizofreni ve şizoafektif bozukluk tanımlı hastaların tıbbi kayıtları incelendi. Klozapin ile eşzamanlı EKT tedavisi almış hastalar ile EKT uygulandıktan sonra klozapin başlanmış olan hastalar yatış süresi ve tedavi yanıtı açısından karşılaştırıldı. EKT ile oluşan tedavi yanıtını değerlendirmede Klinik Global İzlem-İyileşme (KGİ-İ) ölçeği kullanıldı. Çalışma için 05.02.2019 tarihinde (no:269) hastanemizin etik kurulundan onay alındı. Hastaların demografik ve klinik özellikleri tanımlayıcı istatistikler ile incelendi. İki grup EKT seans sayısı, nöbet süresi, tedavi yanıtı ve hastanede yatış süresi açısından Mann-Whitney U testi ile karşılaştırıldı.

BULGULAR: Belirtilen tarihler arasında EKT ile tedavi edilmiş olan 191 olgu içinde; 14 olgu EKT ve eşzamanlı klozapin (K-EKT) ile tedavi edilmişti, 21 olguda ise önce EKT uygulanmış, sonrasında klozapin tedavisine başlanmıştı (EKT-Ö). İki grup arasında EKT seans sayıları ve nöbet süreleri açısından anlamlı fark yoktu ($p>0,05$). EKT'ye iyi yanıt oranının (KGİ-İ: 1 ya da 2), K-EKT grubunda %42,8 ($n=6$); EKT-Ö grubunda ise %52,4 ($n=11$) olduğu görüldü. Ortalama KGİ-İ skorları arasında gruplar arasında anlamlı fark yoktu ($p>0,05$). K-EKT grubunun hastanede yatış süresi ($39,3\pm 21,2$ gün), EKT-Ö grubundan ($54,3\pm 19,2$ gün) anlamlı olarak daha kısaydı ($p=0,013$). K-EKT grubunda 1 hastada bronşit nedeniyle, EKT-Ö grubunda ise 2 hastada uzamış konfüzyon nedeni ile EKT tedavisi erken sonlandırılmıştı.

SONUÇ: Hem klozapin ile eşzamanlı EKT, hem de EKT uygulamasından sonra klozapin başlanması durumlarında olumlu tedavi yanıtı mevcuttur. EKT uygulamasından sonra klozapin başlanan hastalarda yatış süresi daha uzun olmaktadır. Klozapin tedavisi sürmekte iken EKT uygulaması ise yatış süresini kısaltma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: EKT, klozapin, şizofreni, şizoafektif bozukluk

REMİSYONDAKİ ŞİZOFRENİ HASTALARINDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ İŞLEVSELLİK VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ VE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN BU ETKİDEKİ ARACI ROLÜ

Cenk Kılıç, Özlem Devrim Balaban, Nesrin Karamustafaloğlu

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne başvuran ve şizofreni tanısı ile takip edilen klinik remisyondaki hastalarda çocukluk çağı travması, psikolojik dayanıklılık ile yaşam kalitesi düzeylerini araştırmak ve çocukluk çağı travmalarının yaşam kalitesi ve işlevsellik üzerine etkisinde psikolojik dayanıklılığın aracı rolünü değerlendirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu çalışma için Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden 14.08.2018 tarihinde 209 protokol no onay alınmıştır. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Toplum Ruh Sağlığı Merkezi'ne başvuran DSM-5'e göre şizofreni tanısı doğrulanmış 177 hasta dahil edilmiştir. Sosyodemografik ve klinik özelliklerini değerlendirmek amacıyla sosyodemografik ve klinik özellikler veri formu klinik görüşme ile doldurulmuştur. Hastalık ve belirtilerin şiddeti Klinik Global İzlem Ölçeği (CGI), Kısa Psikiyatrik Değerlendirme Ölçeği (BPRS), Pozitif Semptomları Değerlendirme Ölçeği (SAPS), Negatif Semptomları Değerlendirme Ölçeği (SANS) ile; işlevsellik düzeyleri ise Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği (KİDO) ile belirlenmiştir. Çocukluk çağı travmalarını saptamak amacıyla Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ), psikolojik dayanıklılık düzeylerini saptamak amacıyla Connor-Davidson Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (CD-RISC) ve yaşam kalitesi düzeyini belirlemek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu (WHOQOL-BREF) kullanılmıştır.

BULGULAR: Şizofreni hastalarında, toplam CTQ puanına göre travması olanların (CTQ (+)) oranı %54,8 olarak saptanmıştır. CTQ (+) olan hasta grubunun CGI, BPRS, SAPS, SANS skorları CTQ (-) olan hasta grubundan anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p<0,05$). CTQ (+) hasta grubunda işlevsellik düzeyleri anlamlı düşüklük göstermezken, yaşam kalitesi ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($p<0,05$). Hastaların tümünde ve CTQ (+) hasta grubunda psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile yaşam kalitesinin tüm alt alanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Psikolojik dayanıklılığın ise çocukluk çağı travmalarının yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkisini azalttığı saptanmıştır.

SONUÇ: Şizofreni hastalarında çocukluk çağı travmaları sık görülmektedir ve çocukluk çağı travması olan hastalarda hem psikolojik dayanıklılık düzeyleri hem de yaşam kalitesi düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın, çocukluk çağı travmalarının yaşam kalitesi üzerinde etkisinde aracı rolü olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık, şizofreni, yaşam kalitesi

ŞİZOFRENİ TANISI ALAN HASTALARDA MİZAÇ VE KARAKTER ÖZELLİKLERİNİN İÇGÖRÜ İLE İLİŞKİSİ, SAĞLIKLI GÖNÜLLÜLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Suna Soğucak¹, Mustafa Mehmet Eryılmaz²

¹Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Erzurum

²Akdeniz Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Şizofreni hastalarının ortak bir özelliği hastanın var olan problemlerine farkındalığının yokluğu olarak bilinen zayıf içgörüdür. İçgörü biyolojik, psikolojik ve psikososyal birçok faktörden etkilenmektedir. Yapılan çalışmalarda şizofreni hastalarında özellikle bazı mizaç ve karakter özelliklerinin daha belirgin olduğu saptanmış olup hastalık sırasındaki kişilik özelliklerinin, klinik özellikleri ile etkileşim içinde olabileceği öne sürülmüştür. Bu çalışmada şizofreni tanısı almış hastaların karakter ve mizaç özelliklerinin, içgörü ile ilişkisinin incelenmesi ve sağlıklı gönüllüler ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 10.05.2017 tarih 286 numaralı yazı ile etik kurul onayı alınmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'nde DSM-5'e göre şizofreni tanısıyla takip edilen 50 hasta ve kontrol grubu olarak 50 sağlıklı birey alınmıştır. Katılımcıların tamamı sosyodemografik veri formu doldurmuştur. Her bir hasta ile toplamda bir kez psikiyatrik görüşme yapılmış ve pozitif ve negatif sendrom ölçeği (PANSS), içgörünün üç bileşenini değerlendirme ölçeği (İÜBDÖ), mizaç ve karakter envanteri ölçeği (MKE) uygulanmıştır. Sağlıklı gönüllülere ise mizaç ve karakter envanteri ölçeği (MKE) uygulanmıştır.

BULGULAR: Gruplar arasında yaş ve cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Şizofreni grubunda içgörü puanları, yenilik arayışı ve kendi kendini yönetme ile pozitif, zarardan kaçınma ile negatif ilişkili saptanmıştır. Şizofreni grubunda, zarardan kaçınma ve işbirliği yapma puanları kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,01$). Kontrol grubunun yenilik arayışı, sebat etme ve kendi kendini yönetme puanları şizofreni hastalarına göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,01$). Yine şizofreni grubunda İÜBDÖ puanları, yenilik arayışı ve kendi kendini yönetme puanı ile pozitif, zarardan kaçınma puanı ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermiştir ($p<0,05$).

SONUÇ: Çalışmadan elde edilen veriler mizaç ve karakter özelliklerinin içgörü açısından ön belirleyici olabileceğini ve tedavi uyumu açısından önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu veriler içgörünün hastalığın gidişatı ve prognoz üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Daha fazla sayıda hastayı kapsayan izlem çalışmalarıyla çalışmamızın desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, içgörü, mizaç

ŞİZOFRENİDE KISA KLİNİK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (Ş-KKDÖ): GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Mustafa Yıldız, Aysel İncedere, Mehmet Buğrahan Gürcan, Emre Osman

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kocaeli

AMAÇ: Şizofreni ve diğer psikotik bozuklukların klinik değerlendirmesinde sıklıkla kullanılan Pozitif ve Negatif Semptom Ölçeği (PANSS) ve Kısa Psikiyatrik Değerlendirme Ölçeği (BPRS) gibi ölçeklerin uygulaması uzun süre aldığı için rutin klinik hizmetlerde yer almamaktadır. Bu açığı kapatmak için genellikle PANSS'tan türetilmiş mini ölçekler geliştirilmektedir. Bu çalışmanın amacı PANSS'tan türetilmiş, kısa ve kapsayıcı bir ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesidir.

YÖNTEM: DSM-5'te şizofreni ve şizoafektif bozukluk tanı ölçütlerinde yer alan maddeleri içerecek şekilde PANSS'tan alınmış 12 maddeye (sanrılar, varsanılar, düşünce dağınıklığı, düşmanca tutum, taşkınlık, davranış dağınıklığı ya da katılakalım, içgörü bozukluğu, duygulanım donukluğu, düşünce yoksulluğu, kaygı, çökkünlük, dikkat azalması) ek olarak bellek zorluğu ve takıntılar maddelerinin yer aldığı 14 maddelik bir ölçek hazırlandı. Ölçek maddeleri işlevselliği yansıtacak şekilde (1. sorun yok, 2. günlük yaşamını bozmayacak düzeyde hafif sorunlar var, 3. günlük yaşamı bozacak düzeyde orta derecede sorun var, 4. günlük yaşamı engelleyecek düzeyde ağır derecede sorun var) olarak derecelendirildi. Şizofrenide Kısa Klinik Değerlendirme Ölçeği (Ş-KKDÖ) bir üniversite hastanesinde takip edilen şizofreni ve şizoafektif bozukluk hastalarında diğer uyum ölçekleriyle birlikte uygulandı (Etik kurul kararı: KÜ GOKAEK 2018/275). Ölçeğin yapı geçerliği açıklayıcı faktör analiziyle, uyum geçerliği ise benzer ölçeklerle karşılaştırılarak incelendi. Güvenirlilik için iç tutarlılık katsayısına bakıldı.

BULGULAR: Toplam 120 hastanın verileri incelendi. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,89 olarak hesaplandı. Açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın %74,6'sını açıklayan 4 faktörlü yapı saptandı. Birinci faktör (taşkınlık) toplam varyansın %43,5'ini, ikinci faktör (yoksulluk) %14,5'ünü, üçüncü faktör (duygusal sıkıntı) %11,2'sini, dördüncü faktör (dağınıklık) %5,3'ünü açıklıyordu. Ş-KKDÖ maddelerinin karşılığı gelen diğer ölçeklerin maddeleri ve toplam puanları arasında anlamlı korelasyon ($r=0,368-0,788$) saptandı. Ölçek toplam puanı ile PANSS ($r=0,78$), CGI-S ($r=0,81$) ve GAF ($r=-0,77$) arasında yüksek korelasyon saptandı. Ölçek cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, hastalığın süresi ve tanı açısından farklılık göstermedi.

SONUÇ: Psikometrik incelemeler açısından geçerli ve güvenilir bulunan Ş-KKDÖ daha az madde içermesi ve kolay puanlanması açısından şizofreni ve şizoafektif bozukluğu olan hastaların klinik değerlendirmesinde kullanılabilir önemli bir seçenek olabilir.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirme ölçeği, geçerlik, güvenilirlik, psikopatoloji, şizofreni

BENİGN PAROKSİSMAL POZİSYONEL VERTİGO HASTALARININ ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI VE DISSOSİYATİF DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ

Tezer Kılıçarslan, Onur Yılmaz, Aynur Nabi, İsmet Kırpınar
Bezmialem Vakıf Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı benign paroksizmal pozisyonel vertigo(BPPV) hastalarında çocukluk çağı travması ve dissosiyatif deneyimlerin düzeyini belirlemek, bunları sağlıklı gönüllülerle karşılaştırmak ve olası farklılıklar hakkında yorum yapmaktır.

YÖNTEM: Çalışmaya BPPV'si olan 25 hasta yaş, cinsiyet ve eğitim olarak eşleştirilmiş 25 sağlıklı gönüllü dahil edildi. Tüm katılımcılara psikiyatrik muayene yapıldı, çalışma için hazırlanmış sosyodemografik veri formu, DSM-IV Eksen I bozuklukları için yapılandırılmış klinik görüşme formu, 28 soruluk çocukluk çağı travması ölçeği ve dissosiyatif deneyimler ölçeği uygulandı.

BULGULAR: Gruplar arasında yaş ortalamaları ve cinsiyet dağılımları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktaydı (sırasıyla $p=0,59$, $p=0,40$). Dissosiyatif deneyimler ölçeği ortalama puanı hasta grubunda ($364,40 \pm 364,92$), kontrol grubuna göre ($132,40 \pm 128,75$) belirgin olarak daha yüksek bulundu ($p=0,005$). Çocukluk çağı travması ölçeğinde fiziksel ihmal hasta grubunda ($8,00 \pm 2,89$) kontrol grubuna göre ($6,84 \pm 1,80$) daha yüksek bulundu, bu farklılık istatistiksel anlamlılık sınırına yakın olmakla birlikte tam olarak anlamlı bir fark çıkmadı ($p=0,096$).

SONUÇ: BPPV hastalarında sağlıklı gönüllülerden daha yüksek düzeyde dissosiyatif deneyim ve çocukluk çağı fiziksel ihmali bulundu. Çocukluk çağı travması somatizasyon da dahil olmak üzere çeşitli fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları ile ilişkilidir. Dissosiyatif deneyimler ölçeği, özellikle dissosiyatif bozukluklar ve travmatik deneyimler arasında etkileyici prediktif geçerlilik göstermektedir. Çok sayıda çalışma çocukluk çağı travması ve dissosiyasyon arasındaki ilişkiyi göstermiştir, bu bağlamda dissosiyatif semptomların dayanılmaz hatıralara, düşünelere ve duygulara karşı bir savunma mekanizması olarak hizmet ettiği öne sürülmüştür. Bildiğimiz kadarıyla BPPV hastalarında çocukluk çağı travması ve dissosiyatif deneyimler daha önce çalışılmamıştır. Bu konuda farkındalık yaratmak istedik. Bu çalışmanın eksik yönü Meniere gibi baş dönmesine neden olabilecek diğer hastalıkların dahil edilmemesidir. Vertigonun farklı nedenlerini de içeren daha geniş örneklemli çalışmalarla bu durum araştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dissosiyasyon, travma, vertigo

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE İSTENEN PSİKİYATRİ KONSULTASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Muhammed Emin Boylu¹, Çiğdem Dilek Şahbaz², İsmet Kırpınar¹

¹*Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul*

²*Biruni Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul*

AMAÇ: Bu çalışmada bir üniversite hastanesinde yatan hastalar için istenen psikiyatri konsültasyonlarının değerlendirilmesi, konsültasyon isteyen bölüm ve konsültasyon sonucunda konulan tanıların incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 01/07/2019-31/12/2019 tarihleri arasında 6 aylık süre içinde Bezmialem Vakıf Üniversitesi Hastanesi'nde yatarak tedavi gören ve psikiyatri konsültasyonu istenen 665 adet vaka hastane bilgi işlem sistemi üzerinde retrospektif olarak tarandı. Tanısal değerlendirme, DSM-5 tanı ölçütlerine göre yapıldı. Araştırmada konsültasyon isteyen bölüm, konsültasyon sonucu konulan tanıyla ilgili değerlendirme yapıldı.

BULGULAR: İnceleme yapılan süre içerisinde psikiyatri kliniğinden istenen 665 konsültasyonun %43'ü (286) erkek %57'si (379) kadın ve yaş ortalaması 57,63 (SD:19,49) olarak görülmüştür. En yüksek konsültasyon isteme oranı 61(%9,17) ile acil tıp bölümüdür. Takip eden bölümler sırasıyla; iç hastalıkları 48 (%7,21), ortopedi 47 (%7,06), göğüs hastalıkları 42(%6,31), kardiyoloji 40, nöroloji 39 (%5,86), beyin cerrahisi 37 (%5,56), genel cerrahi 32(%4,81), onkoloji 31(%4,66), anestezi yoğun bakım 30(%4,51), fizik tedavi ve kalp-damar cerrahisi 25 (%3,75), enfeksiyon ve nefroloji 24 (%3,60), plastik cerrahisi ve hematoloji 22(%3,30), gastroenteroloji 19 (%2,85), endokrinoloji 16 (%2,40) şeklinde sıralanmaktadır.

Konsültasyon istenen hastaların %11,42'sinde (76) ruhsal hastalık bulunmamıştır. 165 hastaya (%24,81) deliryum, 140 hastaya (%21,05) anksiyete bozukluğu, 136 hastaya (%20,45) depresyon, 44 hastaya (%6,61) uyku bozukluğu, 26 hastaya psikotik bozukluk (%3,90) tanısı konmuştur.

SONUÇ: Psikiyatriden konsültasyon isteme nedenlerinin başında deliryumun geldiği görülmektedir. Adı geçen branşların psikiyatriden istedikleri konsültasyonlardaki deliryum oranına bakıldığında en yüksek orana sahip bölümün 23(%48,93) vaka ile ortopedi olduğu görülmektedir. Onu takip eden bölümler; 11(%45,80) vaka ile nefroloji, 13(%43,33) vaka ile anestezi yoğun bakım, 16 (%42,24) vaka ile beyin cerrahisi olarak sıralanıyor. Psikiyatri dışı hekimlerce psikiyatrik bozukluk düşünülen hastaların bir kısmında (%11,42) ruhsal hastalık saptanmaması, hastaneye yatışa karşı verilen doğal tepkilerin psikiyatrik hastalık lehine yorumlanma eğiliminden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Konsültasyon sonucunda en sık konulan tanılar deliryum, anksiyete bozukluğu ve depresyondur. Deliryumun daha çok cerrahi branşlarda görülmesi beklenen bir olgudur.

Anahtar Kelimeler: Dağılım, deliryum, konsültasyon, liyezon, psikiyatri

COVID-19 PANDEMİSİ SIRASINDA TEDAVİ ALMAKTA OLAN KANSER HASTALARINDA COVID-19 RİSK ALGISI, ANKSİYETE VE DEPRESYON RİSK DÜZEYLERİNİN BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜKLE İLİŞKİSİ

Gonca Aşut, Gamze Özçürümez Bilgili

Başkent Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: COVID-19, 21.yüzyılda insanlığın gördüğü en büyük salgındır. Çalışmalar, kanser hastalarının artmış COVID-19 riski altında olabileceğini ve kanser hastalarında prognozun daha kötü olabileceğini göstermektedir. Çalışmamızda, kanser hastalarındaki COVID-19 risk algısı (COVID-19RA), anksiyete ve depresyon risk düzeylerinin sağlıklı gönüllülerle karşılaştırılması ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ile ilişkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu çalışma Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiştir (KA20/154). Çalışmaya, Mayıs-Ağustos 2020 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi Tıbbi Onkoloji Bilim Dalında herhangi bir solid organ kanseri nedeniyle tedavi almakta olan 18 yaş üstü 113 kanser hastası ve sağlık çalışanı olmayan 293 sağlıklı gönüllü dahil edilmiştir. Sosyodemografik veri formu, çalışmacı tarafından hazırlanan COVID-19 pandemisi veri formu, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve Hastane Anksiyete-Depresyon Ölçeği (HADÖ) tüm katılımcılar tarafından; kanser tedavisi sırasında görülebilecek yan etkiler formu sadece kanser hastalığı olan katılımcılar tarafından; hastaların kanser tanısı ve tedavilerine ilişkin bilgileri içeren form çalışmacı tarafından hastane kayıtları kontrol edilerek doldurulmuştur.

BULGULAR: Çalışmamızda, kanser hastaları ve sağlıklı kontroller arasında COVID-19RA puanları açısından anlamlı fark saptanmıştır ($p<.05$); anksiyete ve depresyon risk düzeylerinde ise istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Deneyimledikleri yan etki sayısı fazla olan veya uzak organ metastazı olan hastalarda HADÖ-anksiyete puanları daha yüksektir. Tüm katılımcılar değerlendirildiğinde anksiyete (%45,6) ve depresyon (%15,5) riski oranları pandemi öncesinde yapılan epidemiyolojik çalışmalardan yüksek bulunmuştur. Ayrıca kadınlarda ve sosyal medyada daha fazla zaman harcayanlarda COVID-19 RA düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ile anksiyete ($r =.423$, $p<.01$) ve depresyon ($r =.379$, $p<.01$) risk düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta derecede ilişki olduğu saptanmıştır.

SONUÇ: Sonuç olarak çalışmamızda, pandemi döneminde anksiyete ve depresyon düzeylerinin artmış olduğu gösterilmiştir. Çevrimiçi anketler yardımıyla toplum ruh sağlığına yönelik taramalar yapılabilir ve koruyucu önlemler alınabilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, kanser, anksiyete, depresyon, belirsizliğe tahammülsüzlük

OBEZİTE CERRAHİSİ İÇİN BAŞVURANLARDA VKİ, YEME TUTUMLARI VE DUYGUSAL İŞTAHIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sema Nur Türkoğlu Dikmen¹, Şengül İlkay²

¹Aksaray Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aksaray

²Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aksaray

AMAÇ: Obezite günümüzde mortalite ve morbidite oranları üzerinde ciddi olumsuz etkileri olan bir halk sağlığı sorunudur. Yapılan çalışmalarda obezite yeme tutumları ve duygusal iştah ile ilişkili olabileceği öngörülmüştür. Çalışmamızın amacı obezite cerrahisine başvuranlarda vücut kitle indeksi (VKİ) ile yeme tutumları ve duygusal iştahın ilişkisini incelemektir.

YÖNTEM: Çalışmamıza Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi Obezite Kliniği'ne obezite cerrahisi için başvuran mental kısıtlılığı bulunmayan, gönüllü 98 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcılar sosyodemografik veri formu, Yeme Tutumu Testi ve Duygusal İştah Anketi (DİA) ile değerlendirildi. Çalışmamız için her katılımcıdan onay alınmıştır. Aksaray Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 2020/06-36 sayılı onay alınmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların yaş ortalamaları $39,07 \pm 12,45$, ortalama VKİ $44,24 \pm 7,94$ olarak hesaplanmıştır. Yeme tutumu testi ortalama puanı 23,27 olarak değerlendirildi. Duygusal iştah anketi alt ölçek ve toplamda negatif duygu ve negatif toplam puanlar yüksek olarak saptandı. Korelasyonlar incelendiğinde VKİ ile hiçbir ölçek arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Yeme tutumu ile DİA pozitif duygu alt ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır ($r:0,029$, $p=0,029$).

SONUÇ: Bulgularımız ışığında VKİ yüksek olan bireylerin olumsuz duygu yaşadığında daha fazla yemek yeme davranışı gösterdiği, olumlu duyguların yeme tutumları üzerine olumlu etki gösterdiği sonucu çıkarılabilir. Bu bulgular daha önce yapılan çalışmalarla uyumludur. Bu bulguların tedaviye etkisinin anlaşılabilmesi için tedavi öncesi sonrası değerlendiren çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Obezite, yeme tutumları, duygusal iştah

COVID-19 TANISIYLA İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ'NDE TEDAVİ GÖREN HASTALARDA DEPRESYON, ANKSİYETE VE OLAYA İLİŞKİN STRES BELİRTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doruk Uludağ¹, Irmak Polat¹, Elif Ozan¹, Alpcan Ateş¹, Buğra Taygün Gülle², Alpay Medetalibeyoğlu³, Murat Köse³, Mine Özkan¹

¹*İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul*

²*İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul*

³*İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul*

AMAÇ: Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.03.2020'de pandemi olarak tanımlanan COVID-19 hastalığı bireyleri bedensel ve ruhsal açıdan etkileyen, kimi hastalarda ölümlerle sonuçlanan, kimi hastalarda da kalıcı hasarlarla iz bırakan, yalnızca tıbbi değil sosyal ve ekonomik alanlarda da hızla önemli bir halk sağlığı sorununa dönüşen bir hastalıktır. Bu çalışmanın amacı ülkemizin en önemli pandemi merkezlerinden biri olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (İTF) COVID-19 tanısıyla izlenen hastalardaki ruhsal belirtilerin incelenmesidir.

YÖNTEM: Çalışmaya İTF'de COVID-19 nedeniyle yatarak ya da ayaktan tedavi alan hastalar dahil edilmiştir. Hastalardan sosyodemografik verileri alınmış ve Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği ile Olayların Etkisi Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma için İTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 81578 numarasıyla onay alınmıştır.

BULGULAR: Çalışmamıza katılan 105 hastanın 67'si kadın (%63,8), 73'ü evli (%69,5) olup 54 tanesi (%51,4) hastanede tedavi almıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 43,7±12,2 yıldır. Hastaların olayların etkisi ölçeği puan ortanca değeri 35(IQR:21-50,5), hastane anksiyete ve depresyon ölçeği anksiyete puanın ortanca değeri 9(IQR:6-12,5), depresyon puanı ise 9(IQR:5,5-11)'dir. Hastaların 67'sinin (%63,8) anksiyete, 66'sının (%62,5) depresyon puanının kesme değerinde olduğu görülmüştür. Özgeçmişinde psikiyatrik bozukluk öyküsü olan 21 hastanın olayların etkisi ölçeği medyan değeri 55(IQR:35-61); psikiyatrik bozukluk öyküsü olmayanların medyan değeri 30(IQR:21-49) olarak bulunmuş olup istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır (p=0,012). Psikiyatrik bozukluk öyküsü olanların 19'unda (%90,5) depresyon saptanırken olmayanların 47'sinde (%56) saptanmış (p=0,003); anksiyete ise psikiyatrik bozukluğu olanların 17'sinde (81%), psikiyatrik bozukluğu olmayanların ise 50'sinde (%59,5) gözlenmiştir(p=0,068). Tedaviye hiç güvenmeyen grupta hem depresyon hem anksiyete yüzdesi %85,7; tamamen güvenenlerde ise sırasıyla %48,6 ve %43,2 olarak bulunmuş olup (sırasıyla eğitimde ki-kare p değerleri=0,003; 0,001) bu da tedaviye güven düzeyi arttıkça orta -ağır depresyon ve anksiyete oranın azalma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Aynı ilişkiye olayların etkisi ölçeğinde rastlanmamıştır (p=0,222).

SONUÇ: COVID-19 bireyler için akut stres, depresif belirtiler ve anksiyete belirtilerinin artmasına neden olan bir durumdur. Psikiyatrik belirti öyküsü, pandeminin yarattığı stresten etkilenmeyi arttıran bir etmendir. Ancak öncesinde psikiyatrik bozukluk öyküsü olan kişilerin depresyon ve anksiyete belirtilerinin daha düşük olması, hali hazırda antidepresan ve/veya anksiyolitik tedavi kullanıyor olmalarıyla ilişkili olabilir. Kendilerine uygulanan tedaviye yeterince güven hissetmeyen bireylerde depresyon ve anksiyete belirtilerinin yüksek olması dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Covid, depresyon, anksiyete, stres

GÖĞÜS AĞRISI OLAN ÇOCUK VE ERGENLERDE PSİKOPATOLOJİ DEPRESYON VE ANKSİYETE DÜZEYLERİ: BİR VAKA KONTROL ÇALIŞMASI

Melih Timuçin Doğan¹, Aziz Kara²

¹*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Kardiyolojisi Bölümü, Konya*

²*Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Afyonkarahisar*

AMAÇ: Göğüs ağrısı, ciddi kardiyolojik durumların bir işareti olabileceğinden çocuklar ve aileleri için endişe verici bir semptomdur. Ancak ciddi kardiyak faktörlere bağlı göğüs ağrısı çocuklarda ve ergenlerde çok nadirdir. Bu vaka-kontrol çalışmasında, göğüs ağrısı şikayeti ile çocuk kardiyoloji bölümüne başvuran çocuk ve ergenlerde depresyon ve anksiyete düzeyleri ile eşlik eden psikopatolojileri belirlemeyi ve sonuçları kontrol grubu ile karşılaştırmayı amaçladık.

YÖNTEM: Çalışmaya 1 Kasım 2019-31 Ocak 2020 tarihleri arasında çocuk kardiyoloji polikliniğine göğüs ağrısı şikayeti ile başvuran hastalar dahil edildi. Kontrol grubu spor lisansı için sevk edilen çocuklardan oluşturuldu. Pediatrik kardiyoloji incelemesi ile kardiyak patoloji saptanan hastalar çalışma dışı bırakıldı. Kalp dışı kaynaklı göğüs ağrısı olan çocuklar çocuk ve ergen psikiyatri birimine sevk edildi. Katılımcılar psikopatolojiler açısından Kiddie-Sads-Present and Lifetime Version (K-SADS-PL), Child Depression Inventory (CDI) ve Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED) ile değerlendirildi.

BULGULAR: Depresyon prevalansı hasta grubunda %11,3, kontrol grubunda %1,4 idi (p=0,042). Gruplar arasında sosyal anksiyete bozukluğu (p=0,042), yaygın anksiyete bozukluğu (p=0,042) ve ayrılık anksiyetesi bozukluğu (p=0,042) açısından anlamlı farklılıklar bulundu. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu oranları açısından da iki grup arasında anlamlı fark vardı (p=0,001). Diğer psikiyatrik bozuklukların sıklığı açısından gruplar arasında önemli fark yoktu. CDI puanları, çocuklar (p=0,005) ve ebeveynler (p=0,002) tarafından doldurulan her iki form için de anlamlı farklılık gösterdi. Benzer şekilde SCARED puanları için hem çocuk formu puanları (p=0,009) hem de ebeveyn formu puanları (p=0,013) anlamlı olarak farklı bulundu.

SONUÇ: Acil servislerde veya pediatrik kardiyoloji polikliniklerinde kısa sürede tamamlanabilen anksiyete ve depresyon ölçekleri, hangi hastaların sevk edilmesi gerektiğine karar vermede yardımcı olabilir. Bu sayede göğüs ağrısına neden olabilecek depresyon, anksiyete veya diğer psikopatolojiler daha erken teşhis edilebilir. Hastaların başarılı bir şekilde tedavi edilmesi, hastaların yaşam kalitesinin iyileştirilmesine, sağlık bakım maliyetlerinin düşürülmesine ve tıbbi kaynakların verimli kullanılmasına olumlu katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, depresyon, göğüs ağrısı, psikopatoloji

HEMODİYALİZ HASTALARINDA PSİKİYATRİK BOZUKLUK VARLIĞI VE UYKU KALİTESİ İLE İLİŞKİSİ

Elif Karaahmet, Ülkem Angın

İstanbul Prof.Dr.Cemil Taşçıoğlu Şehir Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Kronik Böbrek Yetmezliği (KBY) hastalarında depresyon ve anksiyete en sık görülen psikiyatrik hastalıklardır ve morbiditeyi artırmaktadır. Aynı zamanda Hemodiyaliz tedavisi alan hastalarının %50-80'inde uyku bozukluklarının görüldüğü bildirilmiştir. Bu çalışmanın amacı hemodiyaliz tedavisi gören hastalardaki psikiyatrik bozukluk ve uyku sorunu varlığını belirlemek ve psikiyatrik bozuklukların uyku kalitesine etkisini değerlendirmektir.

YÖNTEM: Çalışma Siverek Devlet Hastanesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Zoguldak Atatürk Devlet Hastanesi'nde hemodiyaliz tedavisi almakta olan toplam 135 kişi üzerinde yürütülmüştür. Hastalara Hamilton anksiyete ve depresyon ölçekleri, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi, sosyodemografik veri formu uygulanmış ve tamamıyla SCID-I görüşmesi yapılmıştır.

BULGULAR: Hastaların %61,5'i erkek, %40,7'si ilköğretim mezunu, %65,2'si evli, %46,7'si ev hanımı ya da işsizdi. Tüm hastaların yaş ortalaması 55,45±15,4, diyalize girmeye başladıklarından beri geçen süre 5,02±4,2 yıl idi. Hastaların %56,3'ünde psikiyatrik bozukluk saptanırken, %17'sinde psikiyatrik eştani bulunuyordu. Psikiyatrik bozuklukların dağılımına baktığımızda 45 (%33,3) hastada depresyon, 12(%8,9) hastada yaygın anksiyete bozukluğu ve 10(%7,4) hastada uyum bozukluğu en sık görülen bozukluklardı. Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksine göre 99 (%73,3) hastanın kötü uyku kalitesine sahip olduğu görüldü.

Psikiyatrik tanı alan grupta yaş ortalaması daha büyük, kadın cinsiyet daha fazla bulundu (sırasıyla p= 0,002 ve p=0,042). Psikiyatrik bozukluk tanısı alan grupta kötü uyku kalitesi (%89,5) olanlar, psikiyatrik tanı almayanlara (%52,5) göre anlamlı oranda yüksekti (p<0,001). Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi toplam puanı ve alt bileşen puanlarının tamamı psikiyatrik bozukluk tanısı alan diyaliz hastalarında anlamlı olarak yüksek bulundu.

SONUÇ: Hemodiyaliz hastalarında depresyon başta olmak üzere psikiyatrik hastalıklar sıklıkla eşlik etmektedir. Diyaliz hastalarının yarısından fazlasının uyku sorunu yaşadıkları ancak psikiyatrik bozukluk yaşayan diyaliz hastalarının uyku kalitesinin daha kötü olduğu dikkat çekicidir. Bu nedenle diyaliz hastalarının düzenli olarak psikiyatrik değerlendirmeye alınması ve uyku sorunlarının da taranması gerektiği kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Kronik böbrek yetmezliği, uyku kalitesi, anksiyete bozukluğu, depresyon

OBEZİTE HASTALARINDA PSİKOPATOLOJİ VE YEME ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe Gökçen Gündoğmuş

Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

AMAÇ: Obezite cerrahisi etkinliği nedeniyle son yıllarda en çok tercih edilen tedavi yöntemlerinden biri olup başarı oranlarının %60-70 arası bildirilmesi klinisyenleri tedavi sürecinde etkili olabilecek diğer faktörlerin araştırılmasına yönlendirmiş bu alanda en çok odaklanılan konulardan birisi de psikolojik faktörler olmuştur. Bu çalışmanın amacı obezitesi olan ve tedavi girişiminde bulunan bireylerde genel psikopatoloji ile yeme tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir.

YÖNTEM: Çalışmaya Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi Obezite Merkezi'ne başvurarak psikiyatrik değerlendirmelerinin yapılması için rutin olarak psikiyatri polikliniğine Temmuz 2018-Haziran 2019 tarihleri arasında yönlendirilen bireyler alınmıştır. Toplam 200 bireyin verisi değerlendirilmiştir. Bireyler DSM-5 temelli olarak psikopatoloji ve yeme bozuklukları açısından klinisyen tarafından muayene edilmiştir. Akabinde bireylere doldurmaları için Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) ve Hollanda Yeme Davranışları Anketi (DEBQ) verilmiştir. Çalışma için gerekli etik kurul onayı Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar no:69/08)

BULGULAR: Yapılan korelasyon analizi sonucu kısıtlayıcı yeme özellikleri ile değerlendirilen psikopatoloji boyutları arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır (p>0,05). Emosyonel yeme davranışı ile obsesif kompulsif belirtiler (r=0,145; p=0,042), depresyon (r=0,202; p=0,004), anksiyete (r=0,253; p=0,000), öfke/düşmanlık (r=0,179; p=0,012), fobik anksiyete (r=0,152; p=0,033), psikotizm (r=0,147; p=0,039), ek skalalar (r=0,161; p=0,024) ve genel belirti düzeyi (r=0,216; p=0,002) arasında, dışsal yeme ile obsesif kompulsif belirtiler (r=0,192; p=0,007), kişilerarası duyarlılık (r=0,187; p=0,008), depresyon (r=0,177; p=0,012); anksiyete (r=0,236; p=0,001), öfke/düşmanlık (r=0,146; p=0,041), fobik anksiyete (r=0,156; p=0,028), paranoid düşünceler (r=0,162; p=0,023), ek skalalar (r=0,239; p=0,001) ve genel belirti düzeyi (r=0,299; p=0,001) arasında anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir.

SONUÇ: Yeme tutumlarından emosyonel yeme ve dışsal yeme ile psikopatolojinin birçok alt boyutu arasında ilişkilerin gösterilmesi literatür bulguları ile uyumludur. Olumsuz duygulara yeme cevabı veren kişilerin kilo vermede ve uzun dönem verilen kiloları korumada daha az başarılı oldukları bilinmektedir. Saptanan ilişkiler bu alanda çalışan klinisyenlerce ele alınması gereken konulara vurguda bulunmakta, kilo vermek için başvuran obezitesi olan bireylerde çok yönlü değerlendirme gerekliliğini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, emosyonel yeme, psikopatoloji, kısıtlayıcı yeme

OBEZİTE TEDAVİSİ İÇİN BAŞVURAN BİREYLERDE TIKINIRCASINA YEME BOZUKLUĞU BULUNAN ALT GRUBUN PSİKİYATRİK DEĞERLENDİRMESİ

Orçun Ortaköylü, Ayşe Gökçen Gündoğmuş, Yasemin Koçyiğit, Sibel Örsel

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

AMAÇ: Obezite ile psikiyatri arasındaki ilişkiye dair verilerin son yıllarda yapılan çalışmalarla giderek arttığı ve tıkinircasına yeme bozukluğu (TYB) tanısının bu alanda oldukça önemli yeri olduğu görülmektedir. Bu çalışmada amacımız, hastanemize obezite tedavisi için başvuran hastalarda TYB tanısının sıklığını, yeme özelliklerini saptamak ve eşlik eden psikopatolojilerle ilişkisi araştırmaktır. Araştırma bulgularının psikiyatrik müdahaleleri planlama ve etkinliğini artırma konusunda yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM: Dışkapı Yıldırım Beyazıt EAH Psikiyatri Kliniği'ne Mart 2019-Mart 2020 tarihleri arasında, Obezite Merkezi'nden değerlendirme ve tedavi için yönlendirilen, çalışmaya katılmayı kabul eden hastalar araştırma grubunu oluşturmaktadır. BKİ \geq 30 olan 205 hasta çalışmaya alınmıştır. Katılımcıların bilgileri, sosyodemografik veri formuna kaydedilmiş, psikiyatrik tanıları DSM-5'e göre yapılandırılmış klinik görüşmeyle değerlendirilmiş, yeme özellikleri için klinik görüşme yanında Üç Faktörlü Yeme Ölçeği (TFEQ-18R, ÜFYÖ) uygulanmıştır. Hastanemizden 25.02.2019 tarihli 60/12 numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

BULGULAR: Çalışmamızda 205 kişinin 38'inde (%18,5) TYB olduğu saptanmıştır. TYB varlığına göre bireyler gruplandırıldığında aralarında eğitim, cinsiyet ve yaş açısından farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). TYB olan bireylerde major depresif bozukluk (%26,3), TYB olmayan gruba kıyasla (%12) daha sık saptanmıştır ($p<0,05$). Anksiyete bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk (OKB) ve uyum bozukluğu açısından teker teker kıyaslandığında anlamlı fark bulunamamıştır; ancak major depresyon, anksiyete bozuklukları, OKB ve uyum bozukluğu tanılarından en az birine sahip olma sıklığı, TYB grubunda (%44,7), TYB olmayanlara (%24,6) göre daha sık saptanmıştır ($p<0,05$). Duygusal yeme, TYB grubunun %71,1'inde, kontrol grubunun %44,3'ünde izlenmiştir. ÜFYÖ'nün duygusal yeme ve kontrolsüz yeme alt ölçeği puanları TYB grubunda daha yüksek saptanmıştır ($p<0,05$), kısıtlayıcı yeme özellikleri açısından gruplar arasında anlamlı fark saptanmamıştır.

SONUÇ: Obezite tedavisi için başvuran bireylerde TYB tanısı ve TYB'si olan bireylerde psikopatolojinin eşlik etme sıklığı daha fazla bulunmuştur. Duygusal yeme ve kontrolsüz yemenin bu grupta daha sık olması TYB etiolojisindeki kaçış ve duygusal düzenleme teorilerini desteklemektedir. Bu veriler ışığında obezite tedavisi için başvuran bireylerde TYB'nin tanınmasının, bu hasta grubuna spesifik müdahaleler geliştirilmesi açısından önemli olacağı ve tedavi etkinliğini artırabileceğini düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıkinircasına yeme bozukluğu, obezite, duygusal yeme

PALYATİF RADYOTERAPİ UYGULANAN KANSER HASTALARINDA ÖLÜM KAYGISI, YALNIZLIK, UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN YAŞAM KALİTESİ VE KLİNİK DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİ

Gülün Özdamar Ünal¹, Zümrüt Arda Kaymak²

¹*Süleyman Demirel Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Isparta*

²*Süleyman Demirel Üniversitesi Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı, Isparta*

AMAÇ: Son dönem kanser hastalarında ölüm kaygısı, yalnızlık ve umutsuzluk yaşam kalitesini bozabilecek etkenlerdir. Evre 4 kanser hastalarına; ağrı, kanama gibi semptomları azaltarak yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla palyatif radyoterapi (RT) uygulanabilir. Bu çalışmada amacımız palyatif RT uygulanan kanser hastalarında ölüm kaygısı, yalnızlık, umutsuzluk düzeylerinin yaşam kalitesi ve klinik değişkenlerle ilişkisi araştırmaktır.

YÖNTEM: Aralık 2019-Ekim 2020 tarihleri arasında Radyasyon Onkolojisi Kliniği'nde primer tümör veya metastaz bölgesine palyatif RT uygulanan, performans durumu ECOG 0-3, Evre 4 olan ve gönüllü 29 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastalara tedavi başlangıcında Ölüm Kaygısı Ölçeği, Ucla Yalnızlık Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve SF-36 Yaşam Kalitesi Formu uygulandı. Ölçek skorlarıyla SF-36 ortalama skoru, yaş, cinsiyet, ECOG, medeni hal, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, vücut kitle indeksi (VKİ), ilk tanıdan bugüne geçen süre, RT bölgesi, psikiyatrik hastalık ve ilaç kullanımı öyküsü arasındaki ilişki Spearman korelasyon testiyle incelendi. Çalışma üniversitemiz yerel etik kurulu tarafından 379/23.12.2019 protokol numarasıyla onaylanmıştır.

BULGULAR: Ortanca yaşları 59 (43-87) olan 24 (%82,7) erkek, 5 (%17,3) kadın hastanın sonuçları değerlendirildi. Hastaların ölçeklerinin ortanca skor değerleri Ölüm Kaygısı 6 (1-15), Ucla Yalnızlık 39 (24-57), Beck Umutsuzluk 4 (0-14) idi. SF-36 ortanca skoru 48 (12-86), fiziksel fonksiyon 70(0-95), sosyal fonksiyon 63(0-100), fiziksel sorunlara bağlı rol kısıtlılığı 25 (0-100), emosyonel sorunlara bağlı rol kısıtlılığı 33 (0-100), enerji/vitalite 45 (0-90), mental sağlık 64 (8-92), ağrı 45 (0-88) ve genel sağlık 55 (5-95) idi. SF-36 ortalama skorlarıyla Ucla ve Beck arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif korelasyon saptanırken(sırasıyla korelasyon katsayısı (KK)=-0,542, $p=0,002$; $KK=-0,436$, $p=0,018$); ölüm kaygısı skoruyla bulunan negatif korelasyon istatistiksel olarak anlamlı değildi ($p=0,062$). Ölçek skorlarıyla hastaların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin korelasyonu incelendiğinde Ucla Yalnızlık skoruyla VKİ ve eğitim düzeyi ($p=0,010$, $0,031$); Beck Umutsuzluk skoruyla yaş ve medeni hal ($p=0,029$, $0,027$), Ölüm Kaygısıyla ise yalnızca VKİ'nin ($p=0,022$) istatistiksel anlamlı ilişkisi bulundu. Diğer faktörlerle anlamlı bir ilişki saptanmadı.

SONUÇ: Hastaların yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinin artmasıyla yaşam kalitelerinin düştüğü görülmüştür. Düşük VKİ ve eğitim düzeyinde artış yalnızlıkla; ileri yaş ve bekarlık umutsuzluk düzeyiyle, düşük VKİ ölüm kaygısında artışla ilişkili bulundu.

Anahtar Kelimeler: Kanser, ölüm kaygısı, radyoterapi, yalnızlık, umutsuzluk

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAYGIN ANKSİYETE BOZUKLUĞU TANISIYLA BAŞVURAN HASTALARDA ANKSİYETE DÜZEYİNİN BELİRLEYİCİLERİ

Şeyma Schlikoğlu, Behice Han Almış, Oğuzhan Bekir Eğilmez

Adıyaman Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adıyaman

AMAÇ: COVID-19 salgını, insanların fiziksel sağlığı kadar ruh sağlığı açısından da ciddi bir tehdit oluşturmuştur. Literatürde COVID-19'un yaygın anksiyete bozukluğu, panik bozukluk, depresyon gibi çeşitli psikiyatrik hastalıklarla ilişkili olduğu bildirilmektedir. Bu çalışmada pandemi sürecinde yaygın anksiyete bozukluğu tanısı alan hastalarda COVID-19 ile ilgili anksiyete belirleyicilerinin tespit edilmesi amaçlandı.

YÖNTEM: Bu çalışmada 01.07.2020-01.10.2020 tarihleri arasında psikiyatri polikliniğine başvuran hastalar arasında eşlik eden başka psikiyatrik rahatsızlığı olmayan, 'yaygın anksiyete bozukluğu' tanısı alan 226 katılımcının sosyodemografik özellikleri, COVID-19 tanısı varlığı, sosyal medya maruziyet süresi, katılımcının anksiyete düzeyleri ve koronavirüs ile ilişkili anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki prospektif olarak incelendi. Çalışmada sosyodemografik veri formu, DSM-5 Bozuklukları için Yapılandırılmış Klinik Görüşme-Klinisyen Versiyonu (SCID-5/CV), Hamilton anksiyete ölçeği (HAM-A) ve Koronavirüs Anksiyete Ölçekleri(CAS) uygulandı. CAS toplam puanı 9 ve üzerinde olması koronavirüs ile ilişkili işlevsiz anksiyeteyi gösterdiği kabul edildi.

BULGULAR: Olguların 86'sı (%38,1) erkek, 140'ı (%61,9) kadındı. Katılımcıların yaş ortalaması 41,3±14,1 yıl olarak saptandı. Olguların 166'sının (%73,5) evli, 60'ının (%26,5) bekar olduğu gözlemlendi. Olguların %2,7'si COVID-19 geçirmişti. Koronavirüs ilişkili anksiyetenin 163(%72,1) olguda bulunmadığı, 63 olguda ise (%27,9) bulunduğu tespit edildi. Olguların yaş grupları ile koronavirüs ilişkili anksiyete arasında anlamlı fark bulunmadı ($p=0,794$). Sosyal medya maruziyet süresi uzadıkça, koronavirüs ilişkili anksiyetenin aşırı anlamlı olarak daha yüksek oranda görüldüğü saptandı ($r = 0,404$, $p<0,001$). Anksiyetenin şiddeti ile koronavirüs ilişkili anksiyete arasında aşırı anlamlı ilişki olduğu tespit edildi ($r = 0,399$, $p<0,001$).

SONUÇ: Literatürde benzer çalışmalar bulunmakla birlikte çalışmamız ülkemizde yapılmış 'yaygın anksiyete bozukluğu' tanısı alan bireylerin sosyal medya maruziyet süresi, anksiyete düzeyleri ve koronavirüs ilişkili anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk çalışmadır. Sosyal medya maruziyet süresi arttıkça koronavirüs ilişkili anksiyete düzeyinin artması ve anksiyete şiddeti arttıkça koronavirüs ilişkili anksiyete düzeyinin artması bizim en çarpıcı sonucumuzdur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, anksiyete, sosyal medya, SCID-5

SOSYAL ANKSİYETE BOZUKLUĞU HASTALARINDA DÜRTÜSELLİK VE ANKSİYETE DUYARLILIĞI ÖZELLİKLERİ VE BU ÖZELLİKLERİN SOSYAL ANKSİYETE BOZUKLUĞU'NUN ŞİDDETİ İLE İLİŞKİSİ

Safiye Bahar Ölmez, Ahmet Ataoğlu

Düzce Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Düzce

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı sosyal anksiyete bozukluğu (SAB) hastalarında dürtüsellik ve anksiyete duyarlılığı özelliklerinin incelenmesi ve bu özelliklerin SAB'nin şiddeti ile ilişkisinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM: Çalışmanın örneklemini Amerikan Psikiyatri Birliği Mental Hastalıkların Tanı ve Sınıflandırılması Kılavuzu'nun beşinci versiyonuna göre tanı almış 42 SAB hastasından oluşan SAB grubu ve herhangi bir psikiyatrik tanısı bulunmayan 51 sağlıklı bireyden oluşmuş kontrol grubu oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak; sosyodemografik form, Barratt Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ-11), Anksiyete Duyarlılığı İndeksi (ADI-3) ve Liebowitz Sosyal Fobi Belirtileri Ölçeği (LSFBÖ) kullanılmıştır. Çalışma için gerekli etik kurul izni 2015/73 sayılı ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

BULGULAR: Çalışma sonucunda SAB grubunda BDÖ-11 ortalama toplam puanı, kontrol grubunun BDÖ-11 ortalama toplam puanından yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Ayrıca SAB grubunun ortalama toplam ADI-3 puanı kontrol grubunun toplam ADI-3 puan ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,001$). Uygulanan varyans analizi sonucunda ADI-3 alt ölçeklerinden bilişsel ve toplumsal alt ölçek ve toplam ADI-3 puanları ile LSFBÖ puanları arasında pozitif korelasyonlar olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $r=0,434$, $r=0,427$ ve $r=0,351$). BDÖ-11 alt ölçeklerinden ise yalnızca dikkat dürtüselligi puanı ile LSFBÖ kaçınma alt ölçek puanı arasında negatif korelasyon bulunmuştur ($r=-0,353$).

SONUÇ: SAB hastalarının dürtüsellik ve anksiyete duyarlılığı özellikleri sağlıklı bireylerden yüksektir. SAB'de kaçınma belirtilerinin şiddeti, bireylerin anksiyete duyarlılığı ve dikkat dürtüselligi özellikleri ile ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete duyarlılığı, dürtüsellik, Liebowitz Sosyal Fobi Belirtileri Ölçeği, sosyal anksiyete bozukluğu

SOSYAL ANKSİYETE BOZUKLUĞU, AGAROFOBİ VE ÖZGÜL FOBİ HASTALARINDA DÜRTÜSELLİK, ANKSİYETE DUYARLILIĞI VE KENDİNE ZARAR VERME DAVRANIŞI ÖZELLİKLERİ

Safiye Bahar Ölmez, Ahmet Ataoğlu

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Düzce

AMAÇ: Bu çalışmada anksiyete bozuklukları kategorisinde yer alan bozukluklardan ortak klinik özellikleri bulunan sosyal anksiyete bozukluğu (SAB), agorafobi ve özgül fobi hastalarında dürtüsellik, anksiyete duyarlılığı ve kendine zarar verme davranışı (KZVD) özelliklerinin ve bu özellikler arasındaki ilişkilerin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya Ocak 2016-Aralık 2016 tarihleri arasında Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'na başvuran poliklinik hastalarından DSM-5 tanı kriterlerine göre; SAB veya agorafobi veya özgül fobi tanılarında yalnızca birini alan hastalar (n=108) ve herhangi bir psikiyatrik tanısı bulunmayan kontrol grubu (n=52) dahil edilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak; sosyo-demografik form, Barrat Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ-11), Kendine Zarar Verme Davranışı Değerlendirme Envanteri (KZVDDE) ve Anksiyete Duyarlılığı İndeksi (ADI-3) kullanılmıştır. Çalışma için gerekli etik kurul izni 2015/73 sayı ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

BULGULAR: SAB ve agorafobi gruplarında BDÖ-11 ortalama puanları ve her üç fobi grubunda ADI-3 ortalama puanları sağlıklı kontrollerden yüksek bulunmuştur (sırasıyla; p=0,002 ve p=0,001). KZVDDE toplam işlev puanı SAB grubunda diğer gruplardan yüksektir (p=0,025). Ayrıca agorafobi ve özgül fobi gruplarında KZVDDE işlev puanları ile bilişsel anksiyete duyarlılığı arasında pozitif korelasyon vardır (sırasıyla; r=0,784, p=0,037 ve r=0,617, p=0,014).

SONUÇ: SAB ve agorafobi gruplarının dürtüsellik özellikleri özgül fobi ve kontrol gruplarından daha yüksektir. Farklı fobi türlerinde farklı anksiyete duyarlılığı ve KZVD özellikleri gözlenebilir. Fobi hastalarında anksiyete duyarlılığının, dürtüsellik ve KZVD özellikleri arasında düzenleyici bir rolü bulunabilir. Bu nedenle dürtüsel özellikleri olan veya KZVD riski bulunan fobi hastalarında klinik görüşme sırasında anksiyete duyarlılığının da değerlendirilmesi faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Agorafobi, anksiyete duyarlılığı, dürtüsellik, kendine zarar verme davranışı, sosyal anksiyete bozukluğu, özgül fobi

YAYGIN ANKSİYETE BOZUKLUĞU TANISI OLAN HASTALARDA SEROTONİN GERİ ALIM İNHİBİTÖRÜ KULLANIMININ KOROID ÜZERİNE ETKİLERİ

Selen Işık Ulusoy¹, Mahmut Oğuz Ulusoy²

¹Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Konya Uygulama Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Konya

²Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Konya Uygulama Hastanesi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı, Konya

AMAÇ: Serotonin geri alım inhibitörlerinin (SSRI) yan etkileri arasında oftalmik bulgular bir çok çalışmada gösterilmiş fakat retinayı saran damar tabakası olan koroid tabakasına etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada yaygın anksiyete bozukluğu (YAB) tanısı olan hastalardaki SSRI kullanımının koroid üzerine etkisini araştırmayı hedefledik.

YÖNTEM: Çalışmaya YAB tanısı olan ilaç kullanmayan 26 hasta, en az 3 ay SSRI kullanmış 30 hasta ve 40 sağlıklı kontrol dahil edildi. Hastalar psikiyatri uzman hekimi tarafından değerlendirilip beck anksiyete ölçeği (BAÖ) uygulandıktan sonra göz hastalıkları polikliniğine yönlendirilmiş, spektral optik koherans tomografi ile koroid tabakası kalınlıkları incelenmiştir.

BULGULAR: İlaç kullanmayan hastalarda kontrol grubuna göre n1000 ve n1500 seviyelerinde (p=0,001; p=0,008), ilaç kullanan hastalarda kontrol grubuna göre t1500, n1000 ve n1500 (p=0,009; p=0,026; p.0,000) seviyelerinde koroid daha ince bulunmuştur. İlaç kullanan hastalarda kullanmayanlara göre subfoveal seviyede (p=0,047) incelleme saptanmıştır. İlaç kullanan hastalarda t1500 ve t100 hariç diğer seviyelerde BAÖ skoru ile koroiddeki incelleme arasında pozitif bir korelasyon saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamızda yeni tanı YAB olan hastalarda koroid tabakasında incelleme ve SSRI kullananlarda bu incellenin arttığı tespit edilmiştir. Anksiyetenin noradrenalin aracılığı ile vasküler yapılar üzerine etkisinden bahsedilebilse de; SSRI'ların koroid tabakasındaki incelmeyi nasıl arttığı ile ilgili ek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, koroid, serotonin geri alım inhibitörü

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGININDA BİREYLERİN ANKSİYETE VE DEPRESYON DÜZEYLERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE SALGINA YÖNELİK KAYGI VE TUTUMLAR İLE İLİŞKİSİ

Filiz Civil Arslan¹, Aykut Karahan¹, Demet Sağlam Aykut¹, Ercüment Beyhun², Evrim Özkorumak Karagüzel¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Trabzon

²Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Trabzon

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgını sırasında Türk toplumunda bireylerin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin sosyodemografik özellikler ve pandemiye yönelik endişe ve tutumlar ile ilişkisini incelemektir.

YÖNTEM: Bu kesitsel araştırma için online anket formu olarak düzenlenen bir çalışma tasarlandı. Katılımcılar sosyodemografik veri formu, salgına yönelik kaygı ve tutum anketi, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği-21 (DASÖ-21) ve Olayların Etkisi Ölçeği (OEÖ) ile değerlendirildi (etik kurul no: 2020/212).

BULGULAR: Çalışmaya 633 katılımcı dahil oldu. Tüm grupta orta, şiddetli veya çok şiddetli depresyon oranı %29,7 (n=188), anksiyete oranı %19 (n=122) ve stres oranı %13,4 (n=85) olarak saptandı. OEÖ puanı 33'ün üzerinde olan katılımcı oranı %23,2(n=147) olarak tespit edildi. Lojistik regresyon analizinde cinsiyet DASÖ anksiyete ve stres ile (p=0,005, p=0,006), eşlik eden kronik hastalık OEÖ ile (p=0,004), COVID-19 temas hikayesi DASÖ Stres ile (p=0,022), öz derecelendirilen sağlık durumu DASÖ depresyon, anksiyete ve OEÖ ile (P=0,000, p=0,000, p=0,022), aktif ve esnek çalışıyor olmak DASÖ depresyon ve stres ile (p<0,05) ve esnek çalışıyor olmak OEÖ ile (p=0,016) belirgin ilişkili saptanmıştır. Regresyon analizinde sosyal kısıtlamalar ile ilişkili kaygı tüm DASÖ alt ölçekleri ve OEÖ ile (p<0,005), ekonomik sorunlar yaşama endişesi DASÖ depresyon ile (p=0,008), toplumsal kriz gelişeceği endişesi tüm DASÖ alt ölçekleri ve OEÖ ile (p<0,01), başkalarına virüs bulaştırma endişesi ve yakınlarının öleceği endişesi DASÖ anksiyete ve OEÖ ile (p<0,05), yeterli sağlık hizmetine ulaşamama endişesi DASÖ anksiyete ve stres ile (p=0,009, p=0,044), test yaptırma korkusu DASÖ depresyon ve stres (p=0,011, p=0,029) ile ve ölüm korkusu OEÖ ile (p=0,024) belirgin ilişkili saptanmıştır.

SONUÇ: Pandemi sürecinde bireylerin ruh sağlığının başta sosyoekonomik ve tedavi süreci ile ilgili belirsizlikler olmak üzere birçok etmeden olumsuz etkilendiği gözlenmiştir. Ruh sağlığını korumaya yönelik tedbirler pandemi ile mücadelenin parçası olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, anksiyete, depresyon, stres

YETİŞKİN AYRILMA ANKSİYETE BOZUKLUĞU TANILI HASTALARDA SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Mahmut Onur Karaytuğ

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: Yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğu (YAAB), görece yeni bir tanıdır ve bu alanda yapılmış çalışma sayısı azdır. Klinik pratiğimizde azımsanmayacak sayıda karşımıza çıkan bu rahatsızlığı daha ayrıntılı bir şekilde tanımlamak için yeni ve kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada YAAB tanısı almış hastalarda sosyodemografik özellikleri değerlendirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi (ÇÜTF) Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu 31 karar no'lu çalışmayı onayladı. Çalışmamıza yetişkin ayrılma anksiyete bozukluğu tanısı konmuş ayaktan izlenen 18-65 yaşları arasındaki 107 hasta alınmıştır. Tüm katılımcılara tarafımızca hazırlanmış sosyodemografik veri formu verilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler kategorik değişkenler için sayı (%), sayısal değişkenler için ortalama±standart sapma şeklinde verildi.

BULGULAR: YAAB hastalarının yaş ortalaması 31,1±9,9 ve kadın hasta oranı %51,4, erkek hasta oranı %48,6 olarak tespit edilmiştir. Hastaların %40,2'si bekar, %59,8'i evlidir. %35,5'i çalışıyor iken %64,5'i çalışmamaktadır. Hastaların %46,7'si sigara, 17,8'i alkol ve %8,4'ü madde kullanmaktadır. Geçmiş ebeveyn kayıpları açısından değerlendirildiğinde %55,1'i çocukluk çağında, %45,8'i erişkin dönemde kayıp yaşamıştır. Hastalarda ayrılma anksiyetesi bozukluğu başlangıç yaşı ortalaması 20,1±6 olarak tespit edilmiştir. Hastaların %50,5'inde ise görüşmenin yapıldığı dönemde intihar düşüncesi mevcuttu.

SONUÇ: Dünya sağlık örgütünün, dünya ruh sağlığı araştırmasında 18-59 yaş aralığında YAAB'nin kadınlarda erkeklere oranla daha sık görüldüğü saptanmış; kadın olma, eğitim düzeyinin düşük olması, çocukluk çağında ailede uyumsuzluk ve travmatik yaşantının YAAB'nin öngörücüleri olduğu raporlanmıştır. Hastaların çoğunluğu ilk ve orta öğretim eğitim seviyesindedir (%81,3), çekirdek bir aile birimi (%66,4) içinde yaşamış ve çalışmamaktadır (%64,5). Bu durumlar cinsiyet dağılımı ve eğitim düzeyi açısından araştırmamızın örnekleminin toplumu iyi yansıttığını düşündürmüştür. Bu tür sosyodemografik özelliği olan bireylerde YAAB var olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn kaybı, sosyodemografik özellikler, yetişkin ayrılma anksiyete bozukluğu

BİPOLAR AFEKTİF BOZUKLUKTA LİTYUM İDAME TEDAVİSİ ALMAKTA OLAN HASTALARIN SERUM LİTYUM DÜZEYLERİ VE TEDAVİ ETKİNLİĞİ

Abdullah Burak Uygur

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Lityum, Bipolar Afektif Bozukluğun (BAB) idame tedavisinde ilk seçenek olarak yer alan altın standart bir ilaçtır. Bununla birlikte lityum terapötik etkiyle ilişkili serum düzeyi açısından çok dar bir aralığa sahiptir. Bu araştırmayla lityum idame tedavisi almakta olan BAB hastalarında, ne oranda terapötik aralıkta tedavi alındığının belirlenmesi ve hastaların etkin tedavi alabilmelerine katkı sunulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 01.08.2019-01.02.2020 tarihleri arasında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Psikiyatri Polikliniği'ne başvuran, 18 yaş ve üzeri, DSM-5 tanı ölçütlerine göre BAB tanılı, lityum idame tedavisi almakta olan hastaların kayıtları incelenmiştir. Lityum tedavisi başlanmakta veya sonlandırılmakta olan ve yan etki nedeniyle dozu azaltılan hastaların sonuçları çalışmaya dahil edilmemiştir.

BULGULAR: Çalışmamıza 49 kadın (%47,57) ve 54 erkek (%52,43) toplam 103 hasta dahil edilmiş olup, hastaların yaş ortalaması 46,55 (min:20, maks:75), ortalama serum lityum düzeyiyse 0,58 mmol/L'dir (min:0, maks:2,45). 103 BAB hastası için son 5 yılda ortalama 3,16 (min:1, maks:13) lityum düzeyi incelemesi belirlenerek toplam 325 sonuca ulaşılmıştır. Sonuçların %25,54'ü (N=83) 0,40 mmol/L'nin altında, %29,54'ü (N=96) 0,40-0,59 mmol/L aralığında, %24,92'si (N=81) 0,60-0,80 mmol/L aralığında, %10,15'i (N=33) 0,81-1,00 mmol/L aralığında ve %9,87'si (N=32) 1 mmol/L'nin üzerindedir. Sonuçların %64,62'si (N=210) 0,40-1,00 mmol/L aralığındayken, %35,38'i (N=115) bu aralığın dışında belirlenmiştir.

SONUÇ: Çalışmamızdaki lityum düzeyi sonuçlarının, yaklaşık dörtte birinin 0,40 mmol/L'nin altında olduğu belirlenmiştir. Hastaların hiçte azımsanmayacak bir bölümü etkin bir tedavi almamaktadır. Ayrıca çalışmamızdaki lityum düzeyi sonuçlarının yaklaşık onda biri de 1 mmol/L'nin üzerindedir. Bu durum özellikle yaşlı hastalarda lityum toksisitesi açısından ek risk oluşturmaktadır. Çalışmamızdaki 1mmol/L'nin üzerinde olan 32 sonucun %15,62'si (N=5) 65 yaş üzeri hastalara aittir. Bu hastalarda yan etki olarak bulantı, tremor ve sedasyon belirlenmiştir. Sonuç olarak, çalışmamızdaki hastaların yaklaşık üçte birinin uygun olmayan serum düzeylerinde lityum tedavisi almakta oldukları belirlenmiştir. Lityum reçete edilebilmesi için, altı ayda bir serum lityum düzeyi kontrolünün zorunlu hale getirilmesiyle, daha çok BAB hastasının etkin tedavi almasına katkı sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar afektif bozukluk, lityum, serum lityum düzeyi, terapötik aralık

BİPOLAR BOZUKLUK TANISINDA BİLİŞSEL İŞLEVLERİN ROLÜ: MAKİNE ÖĞRENİMİ MODELİ

Harun Olcay Sonkurt¹, Ali Ercan Altınöz², Emre Çimen³, Ferdi Köşger², Gürkan Öztürk³

¹*Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ağrı*

²*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir*

³*Eskişehir Teknik Üniversitesi, Eskişehir*

AMAÇ: Bipolar bozukluğun klinik heterojenliği göz önünde bulundurulduğunda, doğru tanı konulmasında zorluklarla karşılaşmaktadır. Bipolar bozukluğun nörobilişsel profili üzerine yapılan çalışmalarda bir dizi ortak bulgu saptanmasına rağmen, nörobilişsel bir endofenotip arayışı henüz başarısız olmuştur. Günümüze kadar bilişsel işlevleri kullanarak yapılan makine öğrenimi çalışmalarında da tatmin edici bir sonuca ulaşılamamış, bu alanda erişilmiş en yüksek oranda bipolar bozukluk hastaları sağlıklı kontrollerden %72 doğrulukla ayrılabilmiştir. Bu çalışmanın amacı, geniş bir nörobilişsel değerlendirme ve yeni bir makine öğrenimi algoritması kullanarak bipolar bozukluk hastalarını sağlıklı kontrollerden yüksek doğrulukla ayırmaktır.

YÖNTEM: Çalışmaya Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Bipolar Polikliniği'ne başvuran kişiler dahil edildi. Nörobilişsel değerlendirme için komputere bir bilişsel test bataryası olan CANTAB bataryasından altı nörobilişsel test kullanılmış olup bu testlerle sensorimotor fonksiyon, sürdürülmüş dikkat, duygu tanıma, işlem belleği, yürütücü işlevler ve görsel bellek değerlendirildi. Bipolar bozukluk tanısı almış 17 katılımcı ve bu grupla yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyleri açısından eşleştirilmiş 19 sağlıklı kontrolün CANTAB test verileri makine öğrenimi ile değerlendirildi. Katılımcıları sınıflandırmak için Polyhedral Conic Functions algoritması kullanılmıştır.

BULGULAR: Algoritma ile işlenen veriler sonrasında 172 parametre arasından işlem belleği, yürütücü işlevler ve görsel hafıza testlerindeki 7 parametre seçildi. Bu parametreler arasında OTSMMLC, OTSLC6SD, OTSMCC5, OTSMDF3 parametreleri ile yürütücü işlev testlerindeki doğru yanıt oranları, standart sapma ve doğru yanıt verene kadarki gecikme süreleri değerlendirilirken DMSMDLS ile görsel hafızadaki gecikme zamanı, SWMWE8 ile de işlem belleği testindeki hata sayısı değerlendirildi. Bu parametrelerin değerlendirilmesi sonucunda bipolar bozukluk hastaları, sağlıklı kontrollerden %78 doğrulukla ayrıldı.

SONUÇ: Bipolar bozukluk ve sağlıklı kontrolleri ayıran parametreler görsel bellek, yürütücü işlevler ve strateji belirleme alanındaydı. Yürütücü işlevlerde bipolar bozukluk hastalarının sağlıklı kontrollerden özellikle daha karmaşık problemlerde ayrıştığı görüldü. Çalışmamız, CANTAB nörobilişsel bataryası kullanarak bipolar bozukluğu sağlıklı kontrollerden yüksek doğrulukla ayıran bir tahmin algoritması sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, makine öğrenimi, polyhedral conic functions, bilişsel işlevler

DUYGUDURUM BOZUKLUKLARINDA ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ BİLİŞSEL İŞLEVLER ÜZERİNE ETKİSİ

Sinan Yıldız¹, Ferdi Köşger², Nuriye Ülkün²

¹Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ağrı

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, bipolar bozukluk tip I (BB I), bipolar bozukluk tip II (BB II) ile unipolar depresyonda (UD) çocukluk çağı travmalarının bilişsel işlevler üzerine etkilerini araştırmaktır.

YÖNTEM: BBI, BB II ve UD tanılı, remisyonunda olan 20 BB I, 21 BB II, 20 UD ve 20 sağlıklı kontrole Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), California Sözel Öğrenme Testi (CSÖT), Stroop Test, İz Sürme A ve B Testleri, Wisconsin Kart Eşleme Testi (WKET), Kent EGY ve Porteus Labirentleri Testi uygulanmıştır. Yerel etik kuruldan 15.05.2018 tarih ve 11 nolu karar ile onay alınmıştır.

BULGULAR: BB I grubunun kontrol grubuna göre CSÖT, İz Sürme, Stroop ve WKET performansları anlamlı derecede düşük saptanmıştır (CSÖT uzun serbest hatırlama $p=0,035$, İzSürmeASüre $p=0,009$, Stroop4Süre $p=0,003$, WKETperseveratif tepki $p=0,004$). BB II ve UD gruplarının kontrol grubuna göre İz Sürme, Stroop ve WKET performansları anlamlı derecede düşük saptanmıştır (BBII: İzSürmeASüre $p<0,001$, Stroop4Süre $p=0,001$, WKET perseveratif hata $p=0,004$, UD: İzSürmeBSüre $p=0,001$, Stroop4Süre $p=0,01$, WKETperseveratif tepki $p=0,033$). BB I grubunda ÇÇTÖ duygusal istismar puanının Stroop ve İz Sürme A testi üzerinde ($p=0,045$, $R2=0,16$; $p=0,016$, $R2=0,244$); BB II grubunda ÇÇTÖ duygusal ihmal ve fiziksel istismar puanının İz Sürme A testi ($p=0,047$, $p=0,023$, $R2=0,417$) ve ÇÇTÖ fiziksel istismar ile cinsel istismar puanlarının İz Sürme B testi üzerinde ($p=0,001$, $p=0,017$, $R2=0,419$); UD grubunda ÇÇTÖ duygusal ihmal ve cinsel istismar puanlarının Stroop testi ($p=0,002$, $p=0,014$, $R2=0,420$), ÇÇTÖ toplamile fiziksel ihmal puanının İz Sürme A testi ($p=0,04$, $p=0,016$, $R2=0,22$) ve ÇÇTÖ fiziksel istismar puanının İz Sürme B testi üzerinde ($p=0,024$, $R2=0,21$); kontrol grubunda ÇÇTÖ duygusal istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar puanlarının Stroop testi üzerinde ($p<0,001$, $p=0,015$, $p<0,001$, $R2=0,731$) yordayıcı etkisinin olduğu saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamız BB I'de bellek, dikkat ve yürütücü işlevler, BB II ve UD'de ise dikkat ve yürütücü işlevlerde bozulmanın olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın sonuçları hem sağlıklı hem de duygudurum bozukluğu olan bireylerde çocukluk çağı travmalarının dikkat işlevlerinde bozulma üzerine yordayıcı etkisinin olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel işlevler, bipolar bozukluk, çocukluk çağı travmaları, unipolar depresyon

BİPOLAR BOZUKLUK TANILI YAŞLI VE YAŞLI OLMAYAN HASTALARIN KULLANDIKLARI PSİKOTROP İLAÇLAR YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI: UZMANLAŞMIŞ BİR BİRİMDEN KESİTSEL DOĞAL VERİLER

Özlem Kuman Tunçel, Simavi Vahip

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Bipolar bozukluğun (BB) ileri yaş dönemi literatürde ihmal edilen alanlardandır. Yaşlı nüfusun hızla artıyor oluşu göz önünde bulundurularak prospektif çalışmalara zemin oluşturabilecek retrospektif araştırmamız planlanmıştır.

YÖNTEM: Etik kurul onayı sonrasında (karar numarası:9-10.1T/27), 01.06.2018-31.05.2019 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Afektif Hastalıklar Birimi'nde en az bir kez muayene edilmiş BB tanılı hastaların verileri değerlendirilmiş, son muayenede planlanmış olan ilaç şeması kaydedilmiştir. Yaş sınırı 50 olarak belirlenerek, yaşlı ve yaşlı olmayan BB hastalarının kullandıkları psikotropolar karşılaştırılmıştır.

BULGULAR: 18-94 yaş arasındaki örnekleme yaşlı olmayan gruptaki (YOG) 153 hastanın yaş ortancası 40, yaşlı gruptaki (YG) 186 hastanın yaş ortancası 60'tı. Kullanılan psikotrop sayıları ortancası YG'de 2 (1-6 aralığında) iken, YOG'de 3'tü (0-7 aralığında) ($p=0,296$; $Z=-1,046$). İki grup arasında cinsiyet; duygudurum dengeleyici (DDD), antidepresan, antipsikotik, antikolinerjik, benzodiazepin kullanan hasta oranı açısından fark yokken, antidemansiyel ilaç kullanımı YG'de daha yüksek orandaydı ($p=0,0002$; $\chi^2=13,813$). İki grupta da sık kullanılan DDD'lerin sıralaması benzer olup sırasıyla lityum, valproat, lamotrijin, karbamazepin. Valproat kullanım oranı YG'de (%23,1) YOG'ye (%33,3) kıyasla daha düşük orandaydı ($p=0,037$; $\chi^2=4,371$). Kullanılan günlük lityum (1050mg ve 750mg, $p<0,0001$; $Z=-6,726$), valproat (1500mg ve 1250mg, $p=0,032$; $Z=-2,627$) ve olanzapine eşdeğer antipsikotik dozu (OeAPd) (5,32mg ve 4,65mg; $p=0,011$; $Z=-2,554$) ile ölçülen lityum kan düzeyi (0,72mEq/l ve 0,65 mEq/l; $p=0,009$; $Z=-2,627$) ortanca değerleri YG'de daha düşüktü. Günlük OeAPd ($p=0,006$; $r=-0,181$), ketiyapin ($p=0,011$; $r=-0,222$), zopiklon ($p=0,004$; $r=-0,691$) ve lityum dozunun ($p<0,0001$; $r=-0,505$) yaş ile negatif korelasyon gösterdiği belirlenmiştir. Örnekleme <50 yaş, 50-64 yaş, ≥ 65 yaşlı hastalar şeklinde üç gruba ayrıldığında herhangi bir antidepresan (sırasıyla %19,6-%24,3-%26), seçici serotonin geri alım inhibitörü (sırasıyla %9,2-%14,7-%16) ve ketiyapin (sırasıyla %34,6-%38,2-%54) kullanan hasta oranının yaş arttıkça yükseldiği saptanmıştır.

SONUÇ: Doğal izlem verilerinin değerlendirildiği çalışmamızda literatürle uyumlu olarak BB tanılı YG'de genel olarak diğer erişkin hastalara benzer ilaçların kullanıldığı ancak daha düşük dozların tercih edildiği saptanmıştır. Antidepresan kullanımının yaşla artış göstermesinde YG'de daha çok depresyon yaşanmasının etkisi olabilir. Ketiyapin kullanımındaki fazlalıkta ise hipnotik amaçlı çok düşük dozda kullanım tutumu etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Antidepresan, antipsikotik, bipolar bozukluk, duygudurum dengeleyici, geropsikiyatri, psikofarmakoloji

BİPOLAR BOZUKLUK TANISIYLA YATAN HASTALARIN SOSYODEMOGRAFİK VERİLERİNİN VE GEÇİRİLEN EPİZOD TÜRÜNE GÖRE İNFLAMATUAR PARAMETRELERİN ORANININ İNCELENMESİ

İlhan Ahmet Çetiner, Hülya Ertekin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çanakkale

AMAÇ: Bipolar bozukluk (BB) yaşam boyu süren kronik seyirli, ciddi ve sürekli tedavi gerektiren bir hastalıktır. Bipolar bozukluğun manik, depresif ve karma epizodlarında inflamasyonu gösteren monosit/lenfosit (M/L), nötrofil/lenfosit (N/L), platelet/lenfosit (P/L) oranında değişiklik olabileceğine dair çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada amaç BB hastalarının demografik özelliklerini değerlendirmek, hastalık süresi, yatış süresi ile yatışı sırasında geçirdiği epizod türüne göre M/L, N/L, P/L oranlarını karşılaştırmaktır.

YÖNTEM: Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'nde 2017-2019 yılları arasında BB tanısıyla yatarak tedavi gören hastaların tıbbi kayıtlarının geriye dönük incelenmesiyle yapılmıştır.

BULGULAR: 2017-2019 yılları arasında yatarak tedavi gören 657 hastanın %16,2 (n=107)'si BB tanısıyla takip edilmiştir. Hastaların %41,1 (n=44)'i manik, %45,8 (n=49)'u depresif ve %13,1 (n=14)'i karma epizod sebebiyle yatışı olmuştur. Hastaların %63,6 (n=68)'si kadın, %36,4 (n=39)'si erkekti. Ortalama yaş 41,04±12,93'tür. Medeni durumu değerlendirildiğinde; %29,9 (n=32)'u bekar, %52,3 (n=56)'ü evli, %12,1 (n=13)'ü duldur. Hastaların %27,1 (n=29) çalışırken, %66,4 (n=71)'ü çalışmıyor, %6,5 (n=7)'ü emeklidir. Hastaların %11,2 (n=12)'si yalnız yaşarken, %88,8 (n=95)'i ailesiyle birlikte yaşıyordu. M/L oranı manik epizod hastalarında 0,26±0,88, depresif epizodda 0,22±0,96, karma epizodda 0,29±0,20'dir (p=0,061). N/L oranı manik epizoddaki hastalarda 2,48±1,04, depresif epizodda 2,22±1,10, karma epizodda 2,39±1,48'dir (p=0,674). P/L oranı manik epizoddaki hastalarda 131,1±48,0, depresif epizodda 112,2±44,3, karma epizodda 119,8±55,1'dir (p=0,322). Tüm hastalar değerlendirildiğinde; M/L oranı ile hastalık süresi arasında, N/L sayısı ile yatış süresi arasında pozitif yönde anlamlı korelasyonlar saptandı (sırasıyla r=0,224, p=0,038; r=0,201, p=0,039).

SONUÇ: Bu çalışma BB hastalarında hastalık süresi ve hastalık şiddetinin inflamatuar süreçleri etkileyen önemli parametreler olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, monosit/lenfosit oranı, nötrofil/lenfosit, platelet/lenfosit oranı

BİPOLAR I BOZUKLUK TANILI ÖTİMİK HASTALARDA EMOSYONEL DİSREGÜLASYONUN İŞLEVSELLİK ÜZERİNE ETKİSİ

Gözde Akbaba¹, İbrahim Balcıoğlu²

¹Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Birimi, İstanbul

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Özellikle son yıllarda bipolar bozuklukta işlevsellik kaybının bir istisna olmadığı ve hem atak dönemlerinde hem de ötimik dönemlerde yoğun işlevsellik kaybı olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmanın amacı bipolar bozukluk tip I tanısı olan ötimik dönemdeki erişkin hastalardaki duygu düzenleme güçlüklerinin işlevsellik üzerine etkisinin olup olmadığını belirlemesidir.

YÖNTEM: Çalışma kapsamında yapılan psikiyatrik değerlendirmeler sonrasında DSM-IV Yapılandırılmış Klinik Görüşme Formu (SCID-I) uygulanarak BP-I tanı kriterlerini karşılayan hastalar belirlendi. Ötimi durumunu saptamak için Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HAM-D) ve Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMDÖ) uygulandı. DSM-IV'e göre sınır kişilik bozukluğu (BKB) ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanı kriterlerini karşılayan, anksiyetesi yüksek olan hastalar çalışmaya dahil edilmedi ve toplam 44 hasta çalışmaya alındı. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu açısından eşleştirilmiş 44 kişilik kontrol grubu oluşturuldu. Sosyodemografik Veri Formu uygulandı. Hastaların anksiyete düzeyini belirlemek için Hamilton Anksiyete Değerlendirme Ölçeği (HAD-A), Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ), işlevselliğin değerlendirilmesi için Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği (KİDÖ) uygulandı. Bilgilendirilmiş onam formu ile çalışmaya katılanların onayı alındı.

BULGULAR: Hasta ve kontrol grupları işlevsellik toplam ve alt ölçek puanları açısından kıyaslandığında, özerklik, boş zaman etkinlikleri ve toplam KİDÖ açısından gruplar arasında istatistiksel açıdan fark saptanmazken, mesleki işlevsellik, bilişsel işlevsellik, mali konular ve kişilerarası ilişkiler alt ölçek puanları açısından kıyaslandığında elde edilen sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulundu. (sırasıyla; p=0,010; p=0,045; p=0,034; p=0,012). BP-I ve kontrol gruplarının DDGÖ açısından karşılaştırıldığında BP-I grubuna ait Stratejiler alt ölçeği puanı ortalaması kontrol grubunununkinden istatistiksel olarak sınırdan anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=0,05)

SONUÇ: Hastalık dönemleri sonrasında eski işlevsellik düzeylerine geri dönemeyen hastalarda tedavi planlanırken klinik iyileşme yanında psikososyal işlevsellik düzeylerinin de iyileştirilmesi hedeflenmeli; işlevsellik düzeyinde bozulma ile ilişkilendirilen ötimik dönemdeki duygu düzenleme güçlükleri de uygun tedavi yöntemleri kullanılarak iyileştirilmeye çalışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, ötimi, emosyonel disregülasyon, işlevsellik

İKÇÜ ATATÜRK EAH'DE TAKİP EDİLEN BİPOLAR BOZUKLUK HASTALARININ TEDAVİ KOLLARINA GÖRE SOSYODEMOGRAFİK, KLİNİK VE TEDAVİ ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLILIKLARI

Aslıhan Bilge, Serhan Işıklı, Adem Bayrakçı, Nabi Zorlu

Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Bipolar bozukluk doğası gereği klinik özellikler ve işlevsellik açısından heterojen kronik bir hastalıktır. Çok farklı klinik özelliklere sahip olan bipolar bozukluk hastalarının toplum ruh sağlığı merkezi (TRSM), özel dal ve tek hekim poliklinikleri olarak üç ayrı tedavi kolunda pratikte gözlenen farklılıklarını test etmek amacıyla hastaların tercih ettikleri tedavi kollarına göre hastalık özellikleri ve sosyodemografik verileri karşılaştırılmıştır.

YÖNTEM: 01.03.2019-20.01.2020 tarihleri arasında kontrollerine gelen özel dal polikliniğinden 36, TRSM'den 36, tek hekim polikliniklerinden 36 bipolar bozukluk hastası dahil edildi. Retrospektif dosya tarama ile verilere ulaşıldı. 3 grubun kategorik verileri ki-kare testi ile karşılaştırılırken; nicel bağımsız değişkenler one way anova ile karşılaştırılmış, post hoc tukey alpha düzeltilmiştir (SPSS Statistics 22,0, p=0,05).

BULGULAR: 3 grubun eğitim süresi birbirinden anlamlı farklıdır (p=0,005) Tek hekime başvuranların eğitim süresinin hem özel dal polikliniğine başvuranlardan (p=0,011) hem trsmye başvuranlardan (p=0,018) daha fazla olduğu saptanmıştır. Tek hekime başvuranların özel dal polikliniğine başvuranlardan (p=0,008), TRSM'e başvuranlardan (p=0,041) daha az manik epizod yaşadığı saptanmıştır. Tek hekime başvuranların daha yüksek ihtimalle çalıştığı, hastalığın ilk atak olarak daha yüksek ihtimalle depresyon ile başladığı, daha yüksek olasılıkla sadece duygudurum düzenleyici kullanması açısından anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır (p=0,05).

SONUÇ: Tek hekime başvuranların TRSM ve özel dal polikliniğine göre eğitim süresinin daha fazla olup daha yüksek ihtimalle çalışıyor olması ve yaşanan manik epizod sayısının daha az olması; bu grubun hastalığının daha iyi prognozlu olduğu, premorbid işlevselliklerinin daha iyi olduğunu gösteriyor olabilir. Veya tek hekim polikliniklerinde hastaların daha iyi klinik izleme tabi olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bu durum özel dal ve TRSM'ne işlevsellikleri kötü olan hastaların yönlendirilmesinden kaynaklı olabilir. TRSM ve özel dal polikliniğine başvuranlarda daha fazla ek antipsikotik kullanılması grubun daha şiddetli epizod yaşamış olabileceğini gösteriyor olabilir. Kısıtlılıkları; örneklemin küçük, retrospektif dosya tarama dizaynında ve kesitsel olmasıdır. İlerleyen dönemde izlem prospektif izlem çalışmaları yapılarak 3 ayrı tedavi kolunun hastalığın klinik gidişe, işlevsellik etkisi bakılabilir. Başlanılan antipsikotiklerin dozu ve farmakolojik farklılıkları düşünülerek açlık kan şekeri, lipid değerlerine etkisi incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, sosyodemografik veri, TRSM

ANTİDEPRESAN SAĞALTIMI ALTINDA MANİK KAYMA GELİŞTİREN BİREYLERİN KLİNİK ÖZELLİKLERİNİN BİPOLAR BOZUKLUK VE MAJOR DEPRESİF BOZUKLUK TANILI BİREYLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Hidayet Ece Arat Çelik¹, Başak Bağcı², Ayşegül Özerdem³

¹Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

³Mayo Clinic, Psikiyatri ve Psikoloji Anabilim Dalı, Rochester

AMAÇ: DSM-5'e göre antidepresan sağaltımı altında manik kayma geliştiren bireyler (MK) bipolar bozukluk (BB) tanısı almaktadır. MK sonucu BB tanısı alan bireylerin önemli bir kısmının yaşamları süresince kendiliğinden duygudurum (DD) dönemleri geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda, MK grubunun major depresif bozukluktan (MDB) ziyade, BB tanılı bireyleri daha büyük oranda temsil ettiği düşünülmektedir. Bu çalışmada antidepresan sağaltımı altında MK geliştiren bireylerin klinik özelliklerinin BB ve MDB tanılı bireylerle karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya antidepresan sağaltımı altında MK geliştiren 41 birey, BB tanılı 54 birey ve MDB tanılı 38 birey alınmıştır. Kayma, antidepresan tedaviye başlanmasından ya da doz artımından sonraki 6-8 hafta içerisinde mani, karma veya hipomani belirtilerinin gelişmesi olarak tanımlanmıştır. Hastaların tümüyle SCID-I görüşmesi yapılmıştır. Gruplar arasında sosyodemografik ve klinik verilerin karşılaştırılmasında; ANOVA, ki-kare kullanılmıştır. Çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu tarafından 2012/28-03 karar numarası ile onaylanmıştır.

BULGULAR: MK grubunun %48,8'inin kayma sonrası kendiliğinden mani, hipomani veya karma döneminin olduğu saptanmıştır. BB grubunun, MK ve MDB gruplarına göre; MK grubunun ise, MDB grubuna göre; yaşam boyu toplam DD dönem sayıları daha fazla bulunmuştur (p<0,001). BB ve MK grubunda, yaşam boyu DD dönem sıklıkları açısından farklılık saptanmamıştır. MDB grubunun, her iki gruba kıyasla daha az sıklıkta DD dönemi geçirdiği bulunmuştur (p<0,001). BB grubunun, ortalama depresif dönem sayısı ve depresif dönemle geçirdikleri süre, MK ve MDB gruplarına göre anlamlı olarak daha düşük bulunurken (p=0,025, p=0,038; p=0,002, p<0,001); MK ve MDB gruplarının depresif dönem sayısı ve depresif dönemle geçirdikleri süre arasında farklılık saptanmamıştır. BB grubunda hastaneye yatış oranı, MK ve YMDB gruplarından; MK grubunda hastaneye yatış oranı ise MDB grubundan anlamlı olarak daha yüksek saptanmıştır (p<0,001).

SONUÇ: MK, MDB ve BB arasında bir geçişi yansıtır gibi gözükmektedir. MK geliştiren bireylerin, kayma sonrası spontan DD dönemlerinin olması, hastalığın, antidepresan tedavinin yan etkisinden ziyade genetik yatkınlığın sonucu geliştiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, major depresif bozukluk, manik kayma

COVID-19 PANDEMİSİNİN İSTANBUL'DAKİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAMI ÜZERİNDEKİ AKUT DÖNEM ETKİSİ: SOSYAL DESTEK, RİSKLİ SAĞLIK DAVRANIŞLARI VE ESENLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Necati Serkut Bulut, Neşe Yorguner, Yıldız Akvardar
Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: COVID-19 pandemisi, herkesin olduğu gibi, üniversite öğrencilerinin hayatları üzerinde de, benzeri görülmemiş bir takım etkiler yaratmıştır. COVID-19 Uluslararası Öğrenci Esenlik Çalışması (COVID-19 International Student Well-Being Study) kapsamında yürütülen bu çalışmada, pandeminin, İstanbul'daki üniversite öğrencilerinin hayatları üzerindeki akut dönem etkisinin, başta sosyal destek sistemleri, madde kullanımı gibi riskli sağlık davranışları ve ruhsal/akademik refah alanları olmak üzere, farklı yönleriyle ele alınması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmamıza, Marmara Üniversitesi bünyesinde 20'den fazla fakültede öğrenim gören 2583 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar, Antwerp Üniversitesi araştırma ekibi tarafından Qualtrics ile hazırlanmış, 43 maddelik bir anketi çevrim içi olarak doldurmuşlardır. Maddelerin bir kısmı depresyon (CES-D ölçeği), yalnızlık düzeyi, akademik stres ve akademik memnuniyet düzeyleri gibi kompozit skor hesaplamasına dayalı ölçeklerden, diğerleri ise Likert tipi ya da öznel skorlama esasına dayalı sorulardan oluşmaktadır. Çalışmamızın etik kurul onayı, Marmara Üniversitesi Klinik Araştırma Etik Kurulu'ndan (17.04.2020 tarih 09.2020.482 protokol no) alınmıştır.

BULGULAR: Araştırmamızın bulguları, pandeminin üniversite öğrencilerinin hayatları üzerinde önemli değişikliklere yol açtığına işaret etmektedir. Bunlar arasında arkadaşlarla temasın azalması, alkol/madde kullanımında ve fiziksel aktivitelerde belirgin azalma (her biri için $p < .05$), yüksek depresyon skorları, yüksek akademik stres ve memnuniyetsizlik düzeyleri sayılabilir. Yalnızlık skoru, depresyonun en güçlü yordayıcısı olarak saptanmış (OR = 2,08, 95%CI: 1,88-2,29); bunu kadın cinsiyet (OR = 1,65, 95%CI: 1,21-2,24), tek seferde fazla miktarda alkol kullanım sıklığı (OR = 1,4, 95%CI: 1,06-1,86) ve akademik stres düzeyi (OR = 1,15, 95%CI: 1,1-1,19) izlemiştir. Sosyal desteğin dolaylı bir göstergesi olarak belirlenen, yakın çevrede borç istenebilecek kişi sayısının yüksek olması ise koruyucu faktör (OR = 0,95, 95%CI: 0,92-0,99) olarak saptanmıştır.

SONUÇ: Birlikte ele alındığında, çalışmamızın bulguları, Yüksek Öğretim Kurumu ve üniversite yönetimlerinin, COVID-19 pandemisi ile ilişkili önlem ve düzenlemeleri planlarken, öğrencilerin ruhsal sağlık ve sosyal iyiliklerine yönelik ihtiyaçlarını da dikkate alması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, üniversite öğrencileri, madde kullanımı, riskli sağlık davranışları, sosyal destek, esenlik

BİPOLAR BOZUKLUĞU OLAN HASTALARDA SOSYOTROPİK-OTONOMİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN VE HASTALIĞIN PROGNOZU ÜZERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Cansu Çakır Şen¹, Gizem İskender², Selçuk Şen³, Nurhan Fıstıkçı⁴

¹Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

²Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu Şehir Hastanesi, İstanbul

³İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Klinik Farmakoloji Bilim Dalı, İstanbul

⁴İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji, İstanbul

AMAÇ: Sosyotropi ve Otonomi, Beck tarafından tanımlanan iki ayrı kişilik tipidir. Sosyotropi, kabul edilme, anlaşılma, takdir görme gibi beklentilerle; otonomi ise, bağımsız olma, kişilerarası alanda duyarsızlık ve bireysel başarıya verilen önem ile ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmada, bipolar bozukluk tip I tanısı almış hastaların sosyotropik otonomik kişilik özelliklerinin ve hastalığın prognozu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Kesitsel özellikli bu çalışmaya Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde (BRSHH), Mayıs 2016-Eylül 2016 tarihleri arasında, ayaktan takip ve tedavi edilmekte olan, DSM-5 kriterlerine göre bipolar bozukluk tip I tanısı alan hastalar ile görüşülmüş, remisyonda olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 111 hasta ardışık olarak dahil edilmiştir. Kontrol grubu olarak herhangi bir psikiyatrik tanısı ve psikiyatri başvurusu olmayan yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi olarak eşleştirilmiş 93 sağlıklı gönüllü çalışmaya alınmıştır. Çalışmaya alınan hasta ve kontrol grubuna, sosyodemografik ve klinik özellikler veri formu, Young Mani Derecelendirme Ölçeği, Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği, UKU Yan Etme Değerlendirme Ölçeği, Kısa Psikiyatrik Değerlendirme Ölçeği, Global Değerlendirme Ölçeği, Kısa İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SAS) uygulanmıştır. Çalışmamız için 05.04.2016 tarihinde 533 protokol numarası ile BRSHH Etik Kurulundan onay alınmıştır.

BULGULAR: Çalışmada hasta grubunun ortalama sosyotropi puanı kontrol grubuna göre istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur (sırasıyla 72,89±21,55 ve 44,30±20,70, $p < 0,001$). İntihar girişimi olan hastalarda otonomi puanı intihar girişimi olmayan hastalar ile karşılaştırıldığında anlamlı fark saptanmıştır (sırasıyla 90,65±20,42 ve 78,03±19,49; $p < 0,001$). İlk atak tipi depresyon olan hastalar, ilk atak tipi mani olan hastalar ile karşılaştırıldığında sosyotropi puanı (sırasıyla 77,98±20,51 ve 67,75±21,46; $p < 0,013$) ve otonomi puanı (sırasıyla 86,11±17,67 ve 77,72±21,18; $p < 0,027$) daha yüksek saptanmıştır.

SONUÇ: Bipolar bozukluk hastalarında, sosyotropi-otonominin hastalığın seyrinde önemli bir parametre olduğu, tedavi ve takip sürecini olumsuz etkileyebileceği saptanmıştır. Bu sebeple, bipolar bozukluk hastalarında sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin değerlendirilmesinin tedavi sonuçları açısından önemli bir rolü olduğu düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, sosyotropi-otonomi, prognoz

BİPOLAR BOZUKLUK TIP I HASTALARINDA TOPLUM TEMELLİ RUH SAĞLIĞI MODELİNİN BOZUKLUĞUN KLİNİK ÖZELLİKLERİ VE PROGNOZUNA ETKİSİ

Tuğçe İrem Çobanoğlu¹, İzgi Alınak²

¹Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Düzce

²Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Bu çalışmada, bipolar bozukluk (BPB) tip I tanısı alan hastalarda toplum ruh sağlığı merkezlerinde (TRSM) uygulanan toplum temelli psikiyatrik tedavi protokolünün, bozukluğun klinik seyri üzerinde olumlu etkisi olup olmadığının ve klinik parametreler üzerindeki etkilerinin kontrol grubu ile karşılaştırılarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmamıza Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne (BRSHH) bağlı TRSM'lerde düzenli takip edilen BPB Tip I tanısı almış remisyon dönemindeki 47 hasta ile kontrol grubu olarak daha önce TRSM'ye başvurmamış, BRSHH'ye bağlı ayaktan tedavi üniterlerinde takip edilen remisyon dönemindeki BPB tip I tanılı 44 hasta dahil edilmiştir. Tüm hastalara Sosyodemografik Veri Formu, Klinik Veri Formu, Pozitif ve Negatif Sendrom Ölçeği (PANSS), Young Mani Derecelendirme Ölçeği, Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ), Bipolar Bozuklukta İşlevsellik Ölçeği, İçgörü Değerlendirme Ölçeği, Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu Türkçe Versiyonu, Türkçe Modifiye Morisky Ölçeği, Klinik Global İzlem Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeği uygulanmıştır. Hastaların tedavi takipleri için TRSM'yi tercih etmelerinin nedenleri regresyon analizi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR: TRSM grubundaki BPB tip I hastalarının poliklinik grubuna göre; daha genç ($p=0,002$), ailelerinde psikiyatrik hastalık öyküsü daha sık ($p=0,044$), hastalık başlangıç yaşları ($p=0,016$) daha küçük, PANSS ($p=0,003$) ve HDDÖ puanları ($p<0,001$), eşik altı depresif belirtileri ($p=0,017$), intihar girişimi öyküsü ($p=0,031$) ve intihar girişim sayısı ($p=0,006$) daha yüksek, işlevsellik ($p=0,008$) ve yaşam kaliteleri ($p<0,001$) daha düşük bulunmuştur. TRSM grubunda baskın epizod depresyon, poliklinik grubunda mani olarak bulunmuştur ($p=0,045$). TRSM grubunda TRSM öncesi ve sonrasındaki acil başvuru sıklığı ($p=0,043$) ve yatış sıklığı ($p=0,001$) düşmüştür. TRSM grubunda hastalığın başlamasından itibaren geçen sürenin kısa olması ($p=0,031$) TRSM tercihinde yordayıcı bir faktör olarak bulunmuştur.

SONUÇ: TRSM'de takip edilen BPB tanılı hastaların daha ağır psikopatoloji, daha kötü işlevsellik ve yaşam kalitesine sahip olmakla birlikte, takipleri süresince daha az yatarak tedavi ve acil tedavi başvurusu ihtiyacı duydukları tespit edilmiştir. TRSM'lerin hastalık prognozuna, işlevsellik ve yaşam kalitesi üzerine olumlu katkılarının tam olarak değerlendirilebilmesi için prospektif çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, toplum ruh sağlığı merkezi, toplum temelli ruh sağlığı modeli

BİPOLAR DEPRESYON VE UNİPOLAR DEPRESYON TANILI HASTALARIN OREKSİN-A, GHRELİN VE NÖROPEPTİT Y DÜZEYLERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI VE SEMPTOM PROFİLİYLE İLİŞKİSİ

Mehmet Ünler¹, İrem Ekmekçi Ertek¹, Nigar Afandiyeva², Mustafa Kavutçu², Nevzat Yüksel¹

¹Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

²Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Günümüzde halen unipolar (UD) ve bipolar (BD) depresyon hastaları net bir biçimde ayrıştırılamamaktadır. Açık mani/hipomani dönemi olmayan hastalara UD tanısı konmakta, hastalar hem antidepresan tedavilerden yeterli yarar görmemekte hem de manik kayma ve döngü hızlanması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. BD ve UD'nun karşılaştırıldığı çalışmalarda BD hastalarında hipersomni, hiperfaji gibi atipik vejetatif özelliklerin daha sık görüldüğü, daha yüksek intihar riskinin olduğu bilinmektedir. Bu vejetatif işlevlerin regülasyonunda oreksin-A (ORX-A), ghrelin (GRL) ve nöropeptit y (NPY) gibi nöropeptitler görev almaktadır. Bu çalışmada her iki hasta grubu major depresif dönemde nöropeptit düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır.

YÖNTEM: Çalışma için 10.12.2018'de GÜTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 918 karar sayısıyla izin alınmıştır. DSM-5 kriterlerine göre 18-65 yaş aralığında, 16≥HAM-D olan 45 yineleyen UD, 24 BD ve 36 sağlıklı kontrol (SK) çalışmaya alınmıştır. Major nörolojik hastalıklar, uyku ve iştahı etkileyebilen ciddi kronik hastalıklar, son 3 ay içerisinde ötiroid olmayan hipotiroidizm ve major endokrin hastalıkları olanlar dışlanmıştır. Gruplar hem serum ORX-A, GRL ve NPY düzeyleri açısından hem de Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HAM-D), Epworth Uykululuk Skalası (EUS), Üç Faktörlü Yeme Ölçeği (TFEQ-R) ve İntihar Olasılığı Ölçeği (İÖÖ) puanları açısından karşılaştırılmıştır.

BULGULAR: BD grubunda kontrollere göre daha düşük serum ORX-A, GRL ve NPY düzeyleri elde edilmiştir (ORX-A BD:19,96, SK:37,53; U=60,5, $p=0,000$ /GRL BD:16,58 SK:39,78; U=89,5, $p=0,000$ /NPY BD:18,29, SK:38,64; U=114, şekilde UD grubunda da serum ORX-A, GRL ve NPY düzeyleri kontrollere göre anlamlı şekilde daha düşük saptanmıştır (ORX-A UD:34,42, SK:49,22; U=514, $p=0,005$ /GRL UD:29,80 SK:55; U=306, $p=0,000$ /NPY UD:34,13, SK:49,58; U=501, grupları arasında ise sadece serum NPY düzeyleri açısından farklılık ortaya çıkmıştır (BD:24,63, UD:40,53; U=291, $p=0,002$). Ölçekler açısından değerlendirildiğinde BD grubunda UD hastalarına göre TFEQ-R emosyonel yeme alt ölçeği, HAM-D retardasyon ve iş/aktivitelere bozulma madde puanları daha yüksek saptanmıştır.

SONUÇ: BD ve UD hastalarında atipik vejetatif belirtiler ve ilişkili nöropeptitler açısından önemli düzeyde farklılık saptanmamış olması her iki antitenin aynı etiyolojiden geldiği görüşünü yeniden gündeme getirmektedir. Serum NPY düzeyleri açısından fark ortaya çıkmış ise de var olan farkın durumsal bir değişiklik olduğu, sürekli bir biyobelirteç özelliği göstermediği daha çok düşünülmüştür. Kesitsel dizayn ve küçük örneklem büyüklüğü önemli kısıtlılıklar olup daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar depresyon, ghrelin, hipersomni, nöropeptit y, oreksin-a

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE BİPOLAR BOZUKLUK HASTALARININ COVID-19 KORKU DÜZEYLERİ İLE DUYGUDURUMLARININ İLİŞKİSİ

Emine Nur Çorum, Emrullah Dündar

T.C. Sağlık Bakanlığı Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Fatih TRSM, İstanbul

AMAÇ: COVID-19 pandemisi toplumun bütün kesimlerinde bireysel ve toplumsal anlamda yaşam tarzı değişiklikleri oluşturmuştur. COVID-19 korkusu ve dönemin getirdiği diğer stresörler özellikle Bipolar Bozukluk hastalarında duygudurum dalganlanmalarına sebep olabilmektedir. Bu çalışmada DSM-5 tanı kriterlerine göre Bipolar Bozukluk tanısı almış hastaların COVID-19 korku düzeyleri ile duygudurum belirtileri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM: Çalışma 07.10.2020 tarihinde Haseki Eğitim Araştırma Hastanesi Etik Kurulunun almış olduğu 2020-193 numaralı karar doğrultusunda yapılmaya başlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Fatih Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde Bipolar Bozukluk tanısı ile tedavisi devam eden 52 hasta oluşturmaktadır. Katılımcılara COVID-19 pandemisi tedbirlerine uygun olarak yüz yüze görüşme ile anket uygulanmıştır. Bu kapsamda COVID-19 korku düzeyinin ölçümünde Ahorsu ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve Bakıoğlu ve arkadaşları tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "COVID-19 Korkusu Ölçeği" kullanılmıştır. Hastaların duygudurum belirtilerinin ölçümünde Young R.C. ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan ve Karadağ F. ve arkadaşları tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Young Mani Derecelendirme Ölçeği" ile Hamilton M. tarafından geliştirilmiş olan ve Aydemir Ö. ve arkadaşları tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Hamilton Depresyon Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca anketin uygulanacağı bireylere ve/veya vasilere bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Verilerin analizinde SPSS v22 programı kullanılmıştır. Değişkenler normal dağılım göstermediği için Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır ($p<0,05$).

BULGULAR: Yapılan istatistiksel incelemelere göre COVID-19 korkusu ile mani belirtileri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0,09, r=-0,360$). COVID-19 korkusu ile depresyon belirtileri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

SONUÇ: Çalışmamız Bipolar Bozukluk hastalarında manik semptomlarda artışın COVID-19 korkusunda azalmayı beraberinde getirdiğini göstermiştir. Bu durum COVID-19 tedbirlerine uyumun zorlaşacağını ve olası bulaş risklerinin oluşabileceğini düşündürmektedir. Bu sebeple Bipolar Bozukluk hastalarının değerlendirilmesinde bu risklerin göz önüne alınmasının önemli olacağı kanaatindeyiz. Hastalığın depresif semptomlarına yönelik daha büyük örneklem grubu ile yeni çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, COVID-19, COVID-19 korkusu, depresyon, mani, pandemi

COVID-19 PANDEMİSİNDE GÖREV YAPAN SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA DEPRESYON, ANKSİYETE VE TRAVMA SONRASI STRES BELİRTİLERİNİN SOSYODEMOGRAFIK VE MESLEKİ DEĞİŞKENLER İLE İLİŞKİSİ NASILDIR?

İmran Gökçen Yılmaz Karaman

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: COVID-19 pandemisinde görev yapan sağlık çalışanları enfeksiyon bulaşı ve hastalanma riskleri ile karşı karşıya oldukları gibi, travma ve stresör ile ilişkili ruhsal bozukluklar açısından da risk altındadırlar. Belirsizlik, artan iş yükü, kişisel koruyucu ekipman eksikliği, tedavilerde kullanılacak ilaç ve malzemelerin yetersizliği, sosyal desteğe ulaşamama, damgalanma sağlık çalışanlarındaki ruhsal yüke yol açan faktörlerdendir. Bu çalışmada COVID-19 salgını sırasında bir üniversite hastanesinde görev yapan sağlık çalışanlarında depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres seviyelerini ve bunların sosyodemografik ve mesleki değişkenler ile ilişkisini incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 131 sağlık çalışanı, Mayıs- Temmuz 2020 tarihleri arasında çalışmaya alınmıştır. Pandemi sürecinde idari izinli veya raporlu olan sağlık çalışanları çalışmadan dışlanmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik veri formu, Hasta Sağlık Anketi-9, Yaygın Anksiyete Bozukluğu-7, Olayların Etkisi Ölçeği- Gözden geçirilmiş formu kullanılmıştır. Çalışma için Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurulmuş 05.05.2020 karar tarihli ve 01 karar numaralı onay alınmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların %13,7'si depresyon, %26,7'si yaygın anksiyete belirtileri göstermektedir. %26,4'ü hafif düzeyde ve daha şiddetli travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtileri yaşamaktadır. Lojistik regresyon analizlerinde kişinin bir yakınının veya meslektaşının COVID-19 geçirmesinin, enfeksiyon bulaşından korunma ile ilgili bilgisinin yetersiz olmasının TSSB, depresyon ve yaygın anksiyeteyi yordadığı; çalışma arkadaşları ile uyumsuzluğun TSSB ve depresyonu yordadığı; mesleki tecrübenin azlığının ve geçmiş psikiyatrik hastalık öyküsünün TSSB ve yaygın anksiyeteyi yordadığı; kişisel koruyucu ekipman teminindeki yetersizliklerin TSSB'yi yordadığı, ekip lideri ile uyumsuzluğun yaygın anksiyeteyi yordadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ: Salgınlar gibi riskli dönemlerde sağlık çalışanlarının tehlikeden nasıl korunacaklarına dair bilgilendirilmesi, yeterli ve uygun kişisel koruyucu ekipman sağlanması, olumlu bir çalışma ortamı sağlanması ile iyi liderlik uygulamaları psikopatoloji gelişiminden koruyucu görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, sağlık çalışanı, depresyon, anksiyete, travma sonrası stres

DEPRESYON TANISI İLE TEKRARLAYICI TRANSKRANİYAL MANYETİK UYARIM TEDAVİSİ ALAN HASTALARDA SİGARA İÇME DURUMUNUN TEDAVİ ETKİNLİĞİYLE İLİŞKİSİ, RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA

Buket Cinemre¹, Asena Uzdu Yaşar², Ali Erdoğan¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya

²Atatürk Devlet Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Bölümü, Antalya

AMAÇ: Sigara kullanımıyla depresyon arasında önemli bir ilişki olduğu bilinmektedir. Major depresif bozukluk (MDB) tanılı kişilerde sigara kullanım durumuyla tedaviye verilen yanıt ilişkisini araştırmaya yönelik çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Tekrarlayıcı Transkraniyal Manyetik Uyarım (tTMU) tedavisi alan MDB tanılı hastalarda sigara bağımlılığının MDB'nin tTMU tedavisine verdiği yanıtla ilişkisi üzerine bilindiği kadarıyla yapılmış bir çalışma yoktur. Çalışmamızda MDB tanısıyla tTMU tedavisi almış hastalar sigara içen ve içmeyenler olarak ayrılarak sosyodemografik ve klinik özellikleriyle tedaviye verilen yanıtın retrospektif olarak karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya 01.06.2019-01.06.2020 tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi tTMU Polikliniğinde MDB tanısıyla en az 20 seans tTMU tedavisini tamamlamış, sigara kullanan 41, sigara kullanmayan 36 hasta dahil edildi. Hastaların sosyodemografik veri formuyla 0.,3.,6. haftalarda uygulanmış olan Hamilton Depresyon ölçeği (HAM-D) skorları dosya üzerinden retrospektif olarak tarandı. Çalışma 09.09.2020'de Akdeniz Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından KAEK-692 karar no ile onaylanmıştır.

BULGULAR: Çalışmada yer alan hastalar (N=77) sigara içenler (N=41) ve içmeyenler (N=36) olarak iki gruba ayrıldı. Gruplar arasında erkeklerde sigara içme oranıyla ($\chi^2(1)=6,87, p=.009$) sigara içmeyen grupta evli olanların ($\chi^2(2)=10,99, p=.003$) anlamlı yükseklik gösterdiği; eğitim durumu, yaş, hastalık süresi, ek tanı varlığı açısından anlamlı farklılık olmadığı saptandı (Srasıyla $P=.286, 293, 223, 195$). Sigara içmeyen grupta işsizlik oranı ($\chi^2(3)=8,29, p=.032$) daha yüksek iken, sigara içenlerde madde kullanımı ($\chi^2(1)=4,21, p=.040$) ve self-mutilasyon ($\chi^2(1)=7,31, p=.007$) oranının anlamlı yükseklik gösterdiği görüldü. Gruplar arasında tedavi öncesi uygulanan HAM-D skorları arasında anlamlı bir fark görülmedi ($t(75)=1,56, p=.122$).

Mikst model varyans analiziyle hastalara tedavi başlangıcında (0.hafta), ortasında (3. hafta), bitiminde (6. hafta) uygulanan HAM-D ölçekleri arasında iki grupta da anlamlı bir azalma olduğu ($F(2,150)=5,04, p=.023$); gözlemlenen bu azalmanın sigara içenler ve içmeyenler arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulundu ($F(2,150)=1,83, p=.179$). Erkeklerde sigara içme oranı yüksek olduğundan cinsiyetin kovaryant olarak eklenmesiyle tekrarlanan analizde gruplar arasında HAM-D skorlarının değişme düzeyi arasında herhangi bir farklılık saptanmadı ($F(2,146)=0,48, p=.519$).

SONUÇ: Çalışmamızda, MDB tanısıyla tTMU uygulanan hastalarda tTMU'nun depresyonun düzelmesinde etkili olduğu, depresyondaki bu düzelmenin sigara içme durumuyla ilişkili olmadığı belirlenmiştir. MDB, sigara kullanımı ve antidepresan tedavi, özellikle de tTMU tedavisi arasındaki ilişkinin daha geniş örneklerle araştırılması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Depresif bozukluk, sigara, transkraniyal manyetik uyarım

İNTİHAR GİRİŞİMİYLE ACİL SERVİSE BAŞVURANLARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELİKLER, ÖFKE DÜZEYLERİ, STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Seda Kırıcı Ercan¹, Figen Yemliha², Mecit Çalışkan³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

²Özel Bostancı Tıp Merkezi, İstanbul

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Bu çalışmada intihar girişimiyle başvuran olguların sosyodemografik değişkenler ve psikiyatrik etkenler açısından incelemek; anksiyete ve depresyon düzeyleri, stresle başa çıkma tarzları, sürekli öfke düzeyi ve öfke ifade tarzları açısından sağlıklı kontrollerle karşılaştırmak amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Hasta ve kontrol grubuna DSM-IV için yapılandırılmış SCID-I formu ile klinik görüşmeyi takiben araştırmacı tarafından hazırlanan sosyodemografik veri formu, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ), Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖTÖ) ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBÇTÖ) uygulanmıştır. Araştırma için yerel etik kurul onayı (2010/23) alınmıştır.

BULGULAR: Hastaların ortalama yaşı $26,9 \pm 10,3$ idi. %73'ü kadın, %75'i ev hanımı, işsiz veya öğrenci; %56'sı bekar, %60'ı düşük gelirli, %78'i aşırtı ilaç olarak intihara teşebbüs etmişti. En yaygın neden %42 ile ailevi sorunlardı. Hastaların %36'sı uyum bozukluğu; %22'si depresyon tanısı aldı. İntihar girişiminde bulunanlarda sürekli öfke, öfke dışı, öfke içi, BDÖ ve BAE puanları kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksekken, öfke kontrol puanı anlamlı olarak düşüktü. Hasta grubunda kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları anlamlı düzeyde düşükken; çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları anlamlı düzeyde yüksekti. Hasta grubunda sosyal destek arama puanı kontrollerden daha yüksek olmakla birlikte aradaki fark anlamlı değildi. BDE ve BAE puanları ile SÖÖTÖ'nün içe dönük öfke alt ölçeği arasında pozitif bir ilişki bulundu.

SONUÇ: Çalışmamızda intiharın genellikle çalışmayan bireyler tarafından dürtüsel olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Bireylerin sorunlar karşısında baş etme ve alternatif çözümler üretmede yetersiz kalarak olası sonuçlarını düşünmeden intihar girişiminde buldukları; girişimlerini tekrarlama eğiliminde oldukları saptanmıştır. Bulgularımız intihar girişimlerinin depresif belirtilerin, kaygı belirtilerinin, sürekli, içte tutulan ve dışa vurulan öfkenin yüksek olması; öfke kontrolünde zorluk ve stresle başa çıkmada etkin olmayan yöntemlerin kullanılması ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu bireylerin öfkeyi kontrol etme ve stresle baş etme becerilerinin geliştirilmesi; çok disiplinli, koruyucu ve önleyici yaklaşımlar içeren, planlanmış müdahalelerin yapılması intiharları önlemede etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: İntihar, stresle başa çıkma, öfke, depresyon, anksiyete

KORONAVİRÜS SALGININ RUHSAL ETKİLERİNİN KLİNİK PRATİKTEKİ YANSIMALARI: PANDEMİ SÜRECİNDE ACİL PSİKİYATRİ

Yusuf Ezel Yıldırım, Pınar Çetinay Aydın, Onur Toktamış

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Koronavirüs salgını, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilk vakanın tespit edildiği 11 Mart 2020 tarihinden bu yana hayatın her alanında etkisini göstermiştir. Pandemi sürecinin olağandışı olduğu nedeniyle toplumun tüm kesimlerinde farklı şekillerde psikolojik yansımaları olmuştur. Çalışmamızda ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesinde aralıksız hizmet veren Acil Psikiyatri Ünitesi'ne pandemi döneminde yapılan başvurular ve bu başvuruların klinik özelliklerinin bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırılarak belirlenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM: Bakırköy Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Acil Psikiyatri Ünitesi'ne 11.03.2019-11.05.2019 ve 11.03.2020-11.05.2020 tarihleri arasında başvuran hastaların başvuru dosyaları taranmıştır. Başvuran hastaların, yaş, cinsiyet, tanı, yatış durumu, salgın döneminde yineleyen başvuru durumu hakkındaki bilgiler iki yıl arasında karşılıklı olarak analiz edilmiştir.

BULGULAR: Hastanemiz Acil Psikiyatri Ünitesi'ne belirlenen süre zarfında 2019 yılında 4330 başvuru yapılmış olup 2020 yılında başvurusu sayısı %33,5 azalarak 2879'a gerilemiştir. Başvuran kişilerin cinsiyetlerine bakıldığında 2019 yılında başvuruların %47,5'inin (n:2058), 2020 yılında ise %43,7'sinin (n:1257) kadınlardan oluştuğu saptanmıştır, iki yıl arasında cinsiyet profili açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0,001$). Başvuran hastaların yaş ortalamasında ve yaş gruplarında 2019-2020 yılları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Tanı gruplarının dağılımına bakıldığında her iki yılda da en büyük grubu 'Şizofreni spektrumu ve psikozla giden diğer bozukluklar' oluşturmakta olup, bütün tanı gruplarında 2020 yılında sayısal olarak azalma gözlenmiştir, azalmanın en düşük oranda görüldüğü tanı grubu ise 'Anksiyete Bozuklukları' olmuştur.

SONUÇ: Çalışmamızda pandemi döneminde 2019 yılına kıyasla acil psikiyatri başvurularında ülke genelinde uygulamaya koyulan kısıtlamaların ve hastane ile ilişkili bulaş riskinin etkisiyle belirgin düzeyde azalma olduğu saptanmıştır. Pandemi sürecinde kadınların acil servis başvurularının anlamlı derecede düşmesinin anksiyete toleransı ve yardım arama biçimindeki farklılıklar ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Tanısal açıdan en az etkilenmenin anksiyete bozuklukları grubunda olması pandemi döneminin karakteristiği olan belirsizlik hali ile açıklanabilmektedir. Çalışmamız pandemiyi yarattığı çok boyutlu ruhsal stresörün etkisiyle hem klinik şiddet düzeyinde hem de geniş toplum kesimleri üzerinde ruh sağlığı profesyonellerinin sorumluluklarının arttığını bizlere göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Acil psikiyatri, koronavirüs, pandemi

KORONAVİRÜS (COVID-19) PANDEMİSİNDE AKUT STRES TEPKİSİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI: SAĞLIK ÇALIŞANLARI VE TOPLUM ÖRNEKLEMİNDE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Alişan Burak Yaşar¹, Mehmet Sinan Aydın², Aybeniz Civan Kahve³, Yunus Hacimusalar⁴

¹İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

²Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

³Bilkent Şehir Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

⁴Kayseri Şehir Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Kayseri

AMAÇ: Koronavirüs (COVID-19) pandemisi bireylerde farklı ruhsal tepkilere neden olmaktadır. Bu çalışmada, COVID-19 pandemisi sırasında sağlık çalışanlarının akut stres tepkilerinin düzeyleri, bunun çalışma koşullarından nasıl etkilendiğinin belirlenmesi ve sağlık çalışanı olmayan kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Türkiye genelinde, sağlık çalışanlarına ve toplumdaki bireylere sosyal medya ve internet üzerinden ulaşılarak anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmada Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış DSM-5 Akut Stres Belirti Şiddeti Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma öncesi yapılan güç analizinde alpha 0,05, power %80 olarak belirlendiğinden çalışmaya 762 kişinin alınması yeterli bulunmuştur. Çalışmaya 387 sağlık çalışanı ve 640 sağlık çalışanı olmayan toplam 1027 gönüllü birey katılmıştır. Çalışmanın etik ve bilimsel açıdan uygun olduğu, Yozgat Bozok Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 2017-KAEK-189_2020.05.19_17 karar numarasıyla onaylanmıştır.

BULGULAR: Sağlık çalışanı olmayanlarda ASBŞ (Akut Stres Belirti Şiddeti) düzeyleri sağlık çalışanı olanlara göre ($p=0,002$), kadınlarda erkeklere göre ($p<0,001$) ve bekarlarda evlilere ($p<0,001$) göre anlamlı derecede yüksekti. Sağlık çalışanlarında çalışma adaletinin sağlandığı düşüncesi arttıkça ASBŞ düzeyleri azalmaktaydı ($r= -0,229$, $p<0,001$). COVID-19 takibi yapılan hastanede çalışanların ASBŞ düzeyleri COVID-19 takibi yapılmayan hastanede çalışanlara benzer iken yaşları anlamlı derecede düşüktü ($p=0,042$). Hemşirelerin yaşları, görevde geçirdikleri süre ve ASBŞ düzeyleri hekimlere ve diğer sağlık çalışanlarına göre anlamlı derecede yüksekti (sırasıyla $p<0,001$; $p<0,001$; $p<0,001$). Diğer sağlık çalışanlarının ASBŞ düzeyleri hekimlere göre anlamlı derecede yüksekti ($p<0,001$). Haftalık çalışma süresi artanların ASBŞ düzeyleri haftalık çalışma süresi azalanlara göre anlamlı derece yüksekti ($p<0,001$).

SONUÇ: Bu çalışma ile toplumsal bir travma olgusu olarak pandemiyi uzun vadeli ruhsal yükü açısından öngörücülerden Akut Stres Düzeyleri incelenmiştir. Çalışmamıza göre akut stres tepkileri açısından sağlık çalışanları, genel topluma göre daha düşük düzey belirtiler gösterdiği saptanmıştır. Bununla birlikte sağlık çalışanları arasında hemşireler, doktorlara göre akut stres düzeyi daha yüksek düzeyde saptanmış olup uzun vadeli ruhsal sorunlar açısından daha büyük risk altında oldukları düşünülebilir. Pandemiye toplumsal ve sağlık çalışanları üzerindeki etkilerini öngörerek, politikalar geliştirebilmek için riskleri öngörecektir kısa vadeli etkilerinin gözden geçirildiği daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akut stres tepkisi, pandemi, sağlık çalışanları

COVID-19 SALGINININ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİSİ

Sengül Şahin¹, Fulya Türk², Gülçin Elboğa¹, Zeynep Hamamcı², Mehmet Zihni Sungur³, Aykut Kul²

¹Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

²Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik

Danışmanlık Anabilim Dalı, Gaziantep

³İstanbul Kent Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Sağlık çalışanları COVID-19 salgını sırasında hem salgına bağlı olarak hem de COVID hastalarına profesyonel destek sırasında ikincil travmatik strese bağlı olarak büyük ölçüde stres yaşamaktadırlar. Bu amaçla proje kapsamında online terapi programı geliştirilmesi planlanmış ve sağlık çalışanlarının değerlendirildiği bu ön çalışmada COVID-19 salgınının sağlık çalışanları üzerindeki stres, anksiyete, depresyon ve ikincil travma yönünden psikolojik etkisi araştırılmıştır.

YÖNTEM: Bu tanımlayıcı kesitsel çalışmaya COVID-19 hastalarının yoğun olduğu bir dönemde, 9 Eylül-9 Ekim 2020 tarihleri arasında Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesindeki 461 sağlık çalışanı katıldı. Değerlendirme için Depresyon Kaygı Stres Ölçeği (DASS-21), ikincil travmatik stres ölçeği, travma sonrası büyüme envanteri kullanıldı. Değerlendirme anketi ve ölçekler online uygulandı. Çalışma, Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı (2020/203).

BULGULAR: Yaş ortalaması 33,8±8,8 yıl olan 461 sağlık çalışanının %53,4'ü (246) erkekti. 43 (%9,3) sağlık çalışanının kendisine 85'inin (%18,41) yakınlarına COVID bulaşmıştı. 149 (%32,3) sağlık çalışanı yeme düzeninin bozulduğunu bildirdi. 54'ü (%11,7) sürekli olarak, 124'ü (%26,9) çoğunlukla, 159'u (%34,5) ara sıra tükenmiş hissettiğini bildirdi. 204 (%53,3) sağlık çalışanı psikolojik yardım almayı düşünmüştü. DASS-21 ölçeğine göre 22 (%4,8) sağlık çalışanı orta, 110 (%23,9) sağlık çalışanı hafif derecede stresli bulundu. Anksiyete düzeyleri ise 3 (%0,7) sağlık çalışanında çok ağır, 44'ünde (%9,5) ağır, 101'inde (%21,9) orta, 73'ünde (%15,8) hafif düzeyde saptandı. İkincil travmatik stres ölçeğinin bir kesme değeri olmadığından +1 standart sapmanın üzerindeki sağlık çalışanı oranı değerlendirildi ve %20 (92 sağlık çalışanı) saptandı. Travma sonrası büyüme envanterinin de bir kesme değeri olmadığından -1 standart sapmanın altındaki sağlık çalışanı oranı değerlendirildi ve %15,6 (72 sağlık çalışanı) saptandı.

SONUÇ: Bu çalışma, sağlık çalışanlarının COVID-19 salgını sırasında yaşadığı psikolojik sıkıntıları ortaya koymaktadır. Sağlık çalışanlarının yarısından fazlası psikolojik destek almayı düşünmüşlerdir. Bu hassas gruba hedef alan erken psikolojik müdahaleler sağlık çalışanlarının psikolojik dayanıklılığını artırmak ve işlevselliğinin devamı için faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, salgın, pandemi, ikincil travma, sağlık çalışanları, stres

COVID-19 PANDEMİSİNİN SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ RUHSAL ETKİLERİ

Alpcan Ateş¹, Irmak Polat¹, Elif Ozan¹, Doruk Uludağ¹, Buğra Taygün Güllü², Alpay Medetalibeyoğlu³, Murat Köse³, Mine Özkan¹

¹İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul

³İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11.03.2020'nde pandemi olarak tanımlanan COVID-19 bireyleri bedensel ve ruhsal açıdan etkileyen, yalnızca tıbbi değil sosyal ve ekonomik alanlarda da önemli bir halk sağlığı sorununa dönüşen bir hastalıktır. Sağlık çalışanları bu süreçte mesai ve nöbet koşullarında bedensel ve zihinsel enerji kullanılmaktadır. Kriz durumları, çalışma koşullarının ağırlaşması, iş yükünün artması ve çalışma ortamının tehlikeli hale gelmesi gibi nedenler bireylerin tükenmişlik sendromu yaşamalarına yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı COVID-19 sürecinin, ülkemizin en önemli pandemi merkezlerinden biri olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki (İTF) sağlık çalışanları üzerindeki ruhsal etkisinin incelenmesidir.

YÖNTEM: Çalışmaya İTF'de pandemi alanlarında çalışan gönüllü katılımcılar dahil edilmiştir. Katılımcılardan sosyodemografik verileri alınmış; Olayların Etkisi Ölçeği (OEÖ), Depresyon Anksiyete Stresi Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Envanteri uygulanmıştır. Çalışma için İTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 81578 numarasıyla onay alınmıştır.

BULGULAR: Çalışmamıza katılan 141 kişinin 83'ü kadın (%58,9), 77'si evli (%54,6), 65 tanesi asistan doktor (%46,1) olup 72 tanesi (%51,1) pandemi servisinde çalışmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 34,7±9 yıldır. Kişisel koruyucu ekipman (KKE) bulmakta zorlanan 27 kişinin (%19,2) OEÖ medyan değeri 28 (IQR:23-57) zorlanmayan 114 kişinin (%80,8) medyan değeri 20 (IQR:10-30,3) olup anlamlı fark saptanmıştır (p<0,001). PCR testi yapılan 72 kişinin OEÖ medyan değeri 26 (IQR:15,3-36,8) PCR testi yapılmayan 69 kişinin (%48,9) medyan değeri 19 (IQR:7,5-30) olarak bulunmuş olup anlamlı fark saptanmıştır (p=0,017). Düzenli bir hobisi olan 79 kişinin (%56) OEÖ medyan değeri 17 (IQR:10-28) hobisi olmayan 62 kişinin (%44) medyan değeri 28 (IQR:15,5-38,3) olup anlamlı fark bulunmuştur (p=0,009). Çocuğu olmayan kişilerin, olanlara göre duygusal tükenmişlik (orta ve ağır duygusal tükenmişlik yüzdeleri sırasıyla %57,3; %22,7) ve duyarsızlaşma düzeylerinin daha yüksek (orta ve ağır duyarsızlaşma yüzdeleri sırasıyla %63,5; %23,1) olduğu görülmektedir (p<0,001). Psikiyatrik bozukluk öyküsüyle depresyon ve anksiyete arasında anlamlı ilişki saptanamamış (sırasıyla p=0,957;0,171) ancak psikiyatrik bozukluk öyküsü olanlarda stresin orta ve üstü olma oranının (%36,4) psikiyatrik bozukluk öyküsü olmayanlardan (%9,3) daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,001). KKE bulmakta zorlanan 27 kişinin (%19,2) zorlanmayanlara göre orta ve ileri depresyon (%74,1;%33,6) ve anksiyete belirtilerinin %66,7;%24,8) yüksek olduğu görülmektedir (p<0,001).

SONUÇ: COVID-19 sağlık çalışanları için stres, depresif belirtiler, anksiyete ve tükenmişlik belirtilerinin artmasına neden olmaktadır. Psikiyatrik bozukluk öyküsü akut stres belirtileri açısından riski arttırmaktadır. Sosyal destek özellikleri, hastalığa yönelik taranmak ve kişisel koruyucu ekipmana ulaşmadaki zorlanma çalışanların ruhsal belirtileri açısından önemli unsurlar olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, depresyon, anksiyete, stres, tükenmişlik

ÇALIŞTIĞI HASTANEDE COVID-19 VAKASI OLMASININ SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNE ETKİSİ; TANIMLAYICI PROSPEKTİF ÇALIŞMA

Bahadır Demir, Şengül Şahin, Ünzile Meryem Atalay, Esra Aslan, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ
Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Bu çalışma 2 aşamalı bir projenin ikinci aşamasıdır. İlk aşamada Türkiye'deki ilk vakaların görülmesinden çalışmanın yapıldığı hastanemizde ilk vaka görülene kadarki sürede, sağlık çalışanları üzerindeki stres, anksiyete, depresyon, uyku kalitesi araştırılmıştır. Bu çalışmada ise hastanemizde COVID-19 hastası görüldükten yaklaşık 3 ay sonra, grubumuzun yaptığı ilk çalışma örneklemindeki sağlık çalışanlarına ulaşılarak stres, anksiyete, depresyon ve uyku kalitesi gibi psikolojik etkilerin değişip değişmediğini araştırmayı amaçladık. Böylece salgının iş (fiziksel) yüküne ve ikincil travmalarına maruz kaldıktan sonra sağlık çalışanlarında psikolojik etkilenmenin değişip değişmediğini araştırmayı amaçladık.

YÖNTEM: Çalışma tanımlayıcı prospektif olup, 10 Mart-31 Temmuz 2020 tarihleri arasında Gaziantep Üniversitesi Hastanesinde yapılmıştır. Hastanemizde görülen ilk vakadan 3 ay sonra örnekleminde bulunan 169 hastane çalışanına tekrar ulaşılmaya çalışılmış, bunlardan ulaşılan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 110 olgu ile güncel çalışmamız oluşturulmuştur. Tüm olgulara Türkiye'de görülen ilk vaka ve hastanede görülen ilk vaka sonrası Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R), Depresyon Kaygı Stres Ölçeği (DASS-21) ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUQI) uygulanmıştır. Çalışma, Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı (2020/287).

BULGULAR: Yaş ortalaması 33,9±6,6 yıl olan 110 sağlık çalışanının %59'u (65) erkekti. Katılımcıların DASS-21, IES-R ve PSQI testleri ortalama skorları çalışmanın birinci ayağında sırasıyla 11,30±11,28, 16,05±16,11 ve 5,24±3,25 iken, ikinci ayağında 11,85±11,77, 16,44±14,87 ve 5,96±5,68 idi. Toplam değerlendirmede DASS-21, IES-R ve PUQI ölçek ortalamalarının başlangıç değerlendirmesi ve 3 ay sonraki değerlendirmesi arasında anlamlı fark saptanmadı (sırasıyla p=0,679, p=0,390 ve p=0,717).

SONUÇ: Salgın Türkiye'de ortaya çıktıktan sonra sağlık çalışanları üzerinde ortaya çıkan psikolojik etkilenme, COVID-19 pozitif hastaların çalıştıkları hastanede artışı ve bu hastaları takip etmeleri sonrası benzer şekilde devam ediyor görülmektedir. Salgın sonrası ortaya çıkabileceklerin kaygısı ile salgın sırasındaki etkilenmenin benzer olması beklenti anksiyetesinin de durumsal kaygı ile benzer ölçüde sağlık çalışanlarını etkileyebileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte sosyal medya paylaşımları ile olabileceklerin önceden bilinmesi duruma uyumu artırıyor olabilir ve salgının iş yüküne belki ikincil travmalara rağmen daha şiddetli bir psikolojik etkilenme olmamasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, salgın, anksiyete, depresyon, sağlık çalışanı

TÜRKİYE'DE COVID-19'A BAĞLI İLK KARANTİNA UYGULAMASININ PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Yasemin Koçyiğit¹, İrfan Şencan², Ayşe Gökçen Gündoğmuş¹, Fatma Şebnem Erdinç³, Sami Kınıklı³, Ayşe Büyükdemirci³, Esra Yüksekçaya³

¹Dışkapı Eğitim Araştırma Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

²Dışkapı Eğitim Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

³Ankara Eğitim Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: COVID-19'a bağlı yaşanan pandeminin birçok psikososyal etkileri bulunmakta ve bunun bir kısmı enfeksiyonun kendisinden bir kısmı ise psikososyal yansımalarından/boyutlardan kaynaklanmaktadır. Geçmişteki enfeksiyöz salgınlar göz önünde bulundurulduğunda bu süreçte karantina uygulamalarının da bireyler üzerinde önemli etkileri olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmanın amacı Wuhan'dan gelen ve ülkemizde ilk kez gerçekleştirilen karantina uygulamasında gözlem altına alınan bireylerin travmatik olaylar karşısında hissettikleri stres düzeyi ile genel psikopatoloji, depresyon, anksiyete ve peritratmatik dissosiasyon belirtileri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

YÖNTEM: Bu çalışma yurtdışından gelen bireylerin verilerinin geriye dönük olarak taranmasından elde edilen verilerle gerçekleştirilmiş olup değerlendirmeler gönüllülük esaslı gerçekleştirildiğinden toplamda 30 bireyin formları analize alınmıştır. Çalışmaya ilişkin Etik Kurul onayı Dışkapı Eğitim Araştırma Hastanesi'nden alınmıştır (Kayıt no: 84/19). Bireylere karantina süreçleri sırasında sosyodemografik form yanı sıra Kısa Semptom Envanteri (KSE), Peritratmatik Dissosiasyon Ölçeği (PDEQ), Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HADS) ve Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R) verilmiştir. Olayların etkisi ölçeği kesme puanı göz önünde bulundurularak analiz gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR: Olayların etkisi ölçeği kesme puanına göre iki grup karşılaştırıldığında (IES-R kesme puanı üzerinde olan: 10 birey) kesme puanının üzerinde olan bireylerde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek depresyon, anksiyete, peritratmatik dissosiasyon skorları saptanmış ve KSE'nin tüm alt boyutlarında yine anlamlı olarak daha yüksek skorlar elde edilmiştir. Karantina stresi (p=0,116 medyan=7,0), anksiyete (P=0,002 medyan =10,0), depresyon (p=0,038 medyan=11,0), olumsuz benlik (p=0,013 medyan=4,0), somatizasyon (p=0,015 medyan 3,0), hostilite (p=0,001 medyan=7,0), rahatsızlık ciddiyeti indeksi (p=0,001 medyan=0,7) belirti toplamı indeksi (p=0,006 medyan=21,0), Semptom rahatsızlık indeksi (p=0,007 medyan=2,0), peritratmatik dissosiasyon (p=0,004 medyan=17,0), anksiyete (p=0,001 medyan=8,0), depresyon (p=0,022 medyan=9,0) aralarında anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir.

SONUÇ: Geçmiş çalışmalardaki verilerle uyumlu şekilde bireylerin travmatik olaylar karşısında hissettikleri stress düzeyleri ile psikopatoloji arasında anlamlı bağlar bulunduğu çalışmamızda gösterilmiştir. Bu stress düzeyi ile ileri dönemde TSSB arasında ilişki olduğu da gösterilmiş olduğundan karantinadaki bireylerin stress açısından değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyan bireylere psikososyal destek hizmetlerinin sunumunun sağlanması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, peritratmatik dissosiasyon, travmatik stres, depresyon, COVID-19

TÜRKİYE'DE BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE COVID-19 SALGINININ SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİSİ

Sengül Şahin, Esra Aslan, Ünzile Meryem Atalay, Bahadır Demir, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ

Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: COVID-19 salgınının, Türkiye'deki ilk vakaların görülmesinden çalışmanın yapıldığı hastanede ilk vaka görülene kadarki sürede, sağlık çalışanları üzerindeki stres, anksiyete, depresyon, uyku kalitesi ve etkileyen faktörler yönünden psikolojik etkisini araştırmayı amaçladık.

YÖNTEM: Bu tanımlayıcı kesitsel çalışmaya, 10 Mart-26 Mart 2020 tarihleri arasında Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesindeki 169 sağlık çalışanı katıldı. Ayrıntılı bir değerlendirme için Olay Etkisi Ölçeği (IES-R), Depresyon Kaygı Stres Ölçeği (DASS-21) ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUQI) kullanıldı. Çalışma, Gaziantep Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı (2020/118).

BULGULAR: Yaş ortalaması 33,9±6,9 yıl olan 169 sağlık çalışanının %56,2'si (95) erkekti. %20,7'si (35) hemşire, %33,7'si (47) doktor ve %45,6'sı (77) diğer sağlık çalışanları idi. Psikolojik etki açısından, toplam IES-R şu şekilde sınıflandırmıştır: Sağlık çalışanlarının %15,4'ü hafif, %4,7'si orta derecede ve %9,5'i ciddi şekilde etkilenmiştir. PUKİ ölçeğine göre, sağlık çalışanlarının %42,6'sının (72) uyku kalitesi düşüktür. DASS-21 ölçeğine göre 3 (%1,8) sağlık çalışanı orta, 18 (%10,7) sağlık çalışanı hafif derecede stresli bulunmuştur. Anksiyete düzeyleri ise 2 (%1,2) sağlık çalışanında ağır, 14'ünde (%8,3) orta, 12'sinde (%7,1) hafif düzeyde saptanmıştır.

SONUÇ: Bu çalışma, salgın henüz çalıştıkları hastaneye ulaşmadığında dahi sağlık çalışanlarının nasıl etkilendiğini göstermektedir. Toplamda, sağlık çalışanlarının %29,6'sı bu dönemde salgından hafif ila şiddetli düzeylerde psikolojik olarak etkilenmiştir. En yaygın psikolojik etki kötü uyku kalitesidir. Sağlık çalışanları üzerindeki psikolojik etki, salgın hastanelere ulaşmadan önce başlıyor olabilir; bu nedenle, sağlık çalışanları için gerekli önlemler olabildiğince erken alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Salgın, anksiyete, stres, sağlık çalışanları, COVID-19

COVID-19 PANDEMİSİNİN PSİKİYATRİK HASTALIK TANISI OLAN VE OLMAYAN KİŞİLER ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİ DÜZEYLERİ

Muhammet Sevindik¹, Deniz Deniz Özturan¹, Şerif Bora Nazlı², Fatih Vahapoğlu¹

¹Ordu Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi, Ordu

²Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim Araştırma Hastanesi, Ankara

AMAÇ: Bu çalışmada 2019 koronavirüs hastalığı (COVID-19) pandemisinin, karantina ve sosyal izolasyon dönemlerinde, psikiyatrik bozukluk tanısı olan ve olmayan kişilerde anksiyete, depresyon ve psikolojik etki düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Vaka-kontrol araştırma tekniğinin kullanıldığı bu çalışmaya, 182 psikiyatrik bozukluk tanılı olgu ve psikiyatrik bozukluk tanısı olmayan 183 kontrol katılımcısı dahil edilmiştir. Araştırmada Hamilton Anksiyete Derecelendirme Ölçeği (HAM-A), Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HAM-D), Olayların Etkisi Ölçeği-Revize (OEÖ-R) ve sosyodemografik özellikleri sorgulayan bir veri formu kullanılmıştır. Veriler katılımcılardan yüz yüze psikiyatrik görüşmelerle toplanmıştır.

BULGULAR: Olgu grubunda anksiyete düzeyleri (OR: 6), depresyon düzeyleri (OR: 3,8) ve psikolojik etki düzeyleri (OR: 5,8) kontrol grubuna göre daha yüksek bulundu ($p<0,05$). Çalışma grubunda HAM-A, HAM-D ve OEÖ-R puanları yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, ikamet yeri ve çalışma durumundan etkilenmemiştir (p değerleri sırasıyla HAM-A için $p=0,404$ $p=0,650$ $p=0,611$ $p=0,956$ $p=0,468$ $p=0,912$ HAM-D için $p=0,335$ $p=0,597$ $p=0,611$ $p=0,417$ $p=0,997$ $p=0,180$ OEÖ-R için $p=0,614$ $p=0,886$ $p=0,508$ $p=0,685$ $p=0,886$ $p=0,412$) Yalnız yaşamak (HAM-A için $p=0,020$, HAM-D için $p=0,019$) psikiyatrik tedavi kullanımı (HAM-A/HAM-D/OEÖ-R için $p=0,000$), kronik hastalık varlığı (HAM-A için $p=0,001$ HAM-D/OEÖ-R için $p=0,000$) ve COVID (+) yakını olma öyküsü (OEÖ-R için $p=0,000$) olması bazı ölçek skorlarını etkiledi.

SONUÇ: Bu çalışmada psikiyatrik bozukluk tanısı olanların olmayanlara göre COVID-19 pandemisinden daha fazla etkilendikleri, psikiyatrik bozukluk tanısı olanlar arasında da hali hazırda tedavi kullanmayanların, tedavi kullananlara göre daha fazla etkilendikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, COVID-19, depresyon

COVID -19 PANDEMİ SÜRECİNDE ACİL SERVİSE BAŞVURAN PSİKİYATRİ KONSÜLTASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Aykut Karahan¹, Filiz Civil Arslan¹, Demet Sağlam Aykut¹, Evrim Özkorumak Karagüzel¹, Emel Uysal², Sevilay Kantekin³, Vildan Özer⁴, Esra Akbaş¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Trabzon

²Kanuni Eğitim Araştırma Hastanesi, Psikiyatri, Trabzon

³Fatih Devlet Hastanesi, Psikiyatri, Trabzon

⁴Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Trabzon

AMAÇ: COVID -19 pandemi sürecinin ilk aylarında acil servise başvuran kalp krizi, inme gibi akut şikayetleri olan hastaların sayısında azalma bildirirken psikiyatrik hasta sayılarının nasıl değiştiğine yönelik verilerin az olduğunu bildirilmiştir.

Bu süreçte hem pandemiye bağlı hem de sosyal izolasyona bağlı olarak anksiyete ve depresyon gibi ruhsal bozuklukların artabileceği öngörülmektedir. Sosyal izolasyon psikotik hastalarda negatif belirtileri kötüleştirir. Karantina süreci uyku bozuklukları, bunalı, irritabilite gibi psikiyatrik belirtilere neden olabilir. Psikiyatri servisi ve poliklinikleri şiddetli belirtileri olan hastalar dışında günlük hasta hizmetlerini kısıtlamıştır. Bu gibi faktörler hastaların takiplerini bırakmalarına ve tedavilerini aksatmalarına neden olabilir. Bu nedenle psikiyatrik şikayetlerle acil servise başvuran hasta sayıları artabilir. Bu nedenle Türkiye'de ilk vakanın bildirildiği 11 Mart 2020 ve normalleşme sürecinin tekrar başladığı 1 Haziran 2020 tarihleri arasında Trabzon il merkezinde yer alan hastanelerin acil servisine başvuran psikiyatri hastalarının sayısını ve tanılarını bir önceki yıl aynı tarih aralığında başvuran hastalar ile karşılaştırılması planlanmıştır.

YÖNTEM: 11 Mart 2020- 1 Haziran 2020 ve 11 Mart 2019- 1 Haziran 2019 tarihleri arasında Trabzon il merkezinde yer alan üç hastanenin acil servisine başvuran 16 yaşından büyük hastaların hasta kayıtlarına ulaşılmıştır. Çalışma için Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik kurul onayı alınmıştır (No:2020/284).

BULGULAR: 2020 yılında acil servise başvuran psikiyatri hasta sayısı 2019 yılında aynı zaman dilimine göre %32,5 azalmıştır. Karantina sürecinde kadın hasta başvuru oranı istatistiksel olarak anlamlı derecede azalırken erkek başvuru oranının arttığı bulunmuştur (p=0,01). Anksiyete bozukluğu, duygudurum bozukluğu, psikoz tanılarının azaldığı bulunmuştur.

SONUÇ: Karantina sürecinin çok yönlü stresörüne bağlı olarak acil servise başvuran psikiyatri hasta sayısında artma beklenirken hem hasta sayısında hem de tüm psikiyatri tanı kategorilerinde azalma bulunmuştur. Bu durum bulaş korkusu ya da acil servislerin hasta kabulündeki aksamlar gibi etmenlere bağlı olabilir. Karantina sürecinin psikososyal sonuçları geç dönemde ortaya çıkabilir ve sekonder bir artış meydana gelebilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, karantina, acil psikiyatri

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE PSİKİYATRİ POLİKLİNİK HASTA BAŞVURULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kübra Sezer Katar¹, Ayşe Gökçen Gündoğmuş², Sibel Örsel², Hasan Karadağ²

¹Halil Şıvgın Çubuk Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

²Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara

AMAÇ: Coronavirüs 2019 hastalığı (COVID-19) tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de birçok yönden etkilemiştir. Halen virüsün bulaş şekli, tedavisi, aşısı gibi temel konularda var olan belirsizlikler endişe ve korkuyu artırmakta; psikolojik açıdan çeşitli sonuçlara yol açmaktadır. Bu çalışmada amacımız 2019 yılı Mart-Eylül ayları ile 2020 yılı Mart-Eylül ayları arasında hastanemiz psikiyatri polikliniğine başvuran hastaların psikiyatrik tanı dağılımlarında değişim olup olmadığını geçmişe dönük tarayarak COVID-19 pandemisinin psikiyatri başvurularımızdaki etkisini araştırmaktır.

YÖNTEM: 2019 yılı 15 Mart-30 Eylül tarihleri ile 2020 yılı 15 Mart-30 Eylül tarihleri arasında Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi psikiyatri polikliniğine başvuran hastaların hastane kayıtları geçmişe yönelik olarak taranmıştır. Hastaların tanı bilgileri değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışmamız için gerekli onaylar T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırmalar Kurulu'ndan ve Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi etik kurulundan alınmıştır (Tarih:10/08/2020 ve Karar no: 93/01).

BULGULAR: Çalışmamızda 2019 yılı psikiyatri poliklinik başvuru sayısı 101.906 iken; 2020 yılı aynı dönem için bu rakam 73,254 idi. Tarama muayeneleri ve genel psikiyatrik muayene tanıları dışlandığında rakamlar sırasıyla 68,861 ve 34,763 idi. 2019 yılında poliklinik başvurularının %44,35'ü anksiyete bozukluğu (anksiyete bozukluğu, yaygın anksiyete bozukluğu, karışık anksiyete ve depresif bozukluk, panik bozukluk), %7,80 depresif nöbet, %18,4 şizofreni ile psikotik bozukluklar ve %6,15 bipolar afektif bozukluk (BAB) idi. 2020 yılında ise bu yüzdeler sırasıyla %50,82, %7,74, %19,86 ve %7,30 idi. Depresyon hariç tüm tanılarda anlamlı farklılık saptandı (p<0,05).

SONUÇ: Sonuç olarak pandemi sürecinin özellikle psikiyatri polikliniğine başvuru oranlarını ve tanı dağılımlarını etkilediği saptanmıştır. 2020 yılı poliklinik başvurularında anksiyete bozuklukları, şizofreni ve psikotik bozukluklar ve BAB başvuru sayılarının anlamlı derecede arttığı görülmüştür. Sonuçlar toplam poliklinik başvuru sayısı azalsa bile psikiyatri hastalarına özenli bir yaklaşım gerektiğini göstermektedir. Çalışmamızın, pandemi gibi özellikli koşullarda psikiyatri hizmetlerinin nasıl şekillenmesi gerektiğiyle ilgili önemli bilgiler sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, psikiyatri

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNDE ANKSİYETE DÜZEYİ VE UYKU KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Betül Uyar, Elif Ateş Budak

Dicle Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Diyarbakır

AMAÇ: COVID-19 pandemisinin tüm toplumda fiziksel, sosyal ve ruhsal etkileri olmuş, en çok da sağlık çalışanlarını etkilemiştir. Eğitim koşullarında meydana gelen değişiklikler öğrencileri etkilemiş olup bu bağlamda hem sağlık çalışanı hem de öğrenci olarak tıp fakültesi öğrencilerinde pandeminin etkileri bilinmemektedir. Bu çalışma, tıp fakültesi öğrencilerinde COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete düzeyleri ve uyku kalitelerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın verileri dijital ortamdan elde edilmiştir. Çalışmaya Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan 208 öğrenci dahil edilmiştir. Öğrencilere tarafımızca oluşturulan Sosyodemografik Veri Formu, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE), Pittsburg Uyku Kalite İndeksi (PUKİ), Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu uygulanmıştır. Veri analizi, aritmetik ortalama, yüzde, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, korelasyon testleri kullanılarak yapılmıştır. Çalışma için gerekli etik kurul izni alınmıştır (Temmuz 2020, Dicle Üniversitesi).

BULGULAR: Kadın öğrencilerde sürekli kaygı düzeyi, erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha fazla bulunmuş olup (K: 45,70±5,89, E: 43,30±5,50; p<0,05), durumluk kaygı düzeyleri arasında iki grup arasında anlamlı fark saptanmamıştır (K: 40,13±4,51, E: 40,97±5,08). Öğrencilerin PUKİ puan ortalaması 6,81±3,42 olarak bulunmuştur, eşik değer olan 5'in üstündeki öğrenci sayısı 127 (%61)'dir. Kadın ve erkek öğrenci PUKİ puanları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Ayrıca öğrencilerin subjektif değerlendirmesine göre pandemi sürecinde uyku kaliteleri pandemi öncesine göre daha kötü bulunmuştur (p<0,05). Koronavirüs anksiyetesi ise yine kadınlarda daha yüksek saptanmıştır (K: 4,31±4,95, E: 2,52±4,21; p<0,05). Anksiyete ve uyku kalitesi arasındaki ilişkiye bakıldığında PUKİ ile koronavirüs anksiyetesi ve sürekli anksiyete arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,01).

SONUÇ: Pandemi sürecinde tıp öğrencilerinin uyku kalitesinin kötü olduğu bulunmuş olup, subjektif da olarak pandemi öncesine göre kötüleşme bildirilmiştir. Çalışmamıza göre sürekli anksiyete düzeyi ve koronavirüs anksiyete düzeyi ile uyku kalitesinin korele saptandığı göz önünde bulundurulduğunda, tıp öğrencilerinde uyku kalitesini arttırmaya ve anksiyeteyi azaltmaya yönelik girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, koronavirüs, COVID-19, uyku kalitesi, anksiyete

BİPOLAR BOZUKLUK TANISI OLAN HASTALARDA ÖZ-ŞEFKAT DÜZEYİNE GÖRE TEDAVİ UYUMU, İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA VE KLİNİK ÖZELLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Tuğba Şahin, Onur Toktamış, Yusuf Ezel Yıldırım, Pınar Çetinay Aydın

İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Bipolar Bozukluk (BPB) kronik ve düzenli tedavi gerektiren ruhsal bir bozukluktur. İçselleştirilmiş damgalanması yüksek olan hastaların tedaviye uyumsuzluk gösterebileceği bildirilmiştir. Buna ek olarak batı toplumları için yeni olan ve temelini Budizm felsefesinden alan öz-şefkat kavramının psikolojik iyi olma yolunda önemli bir tanım olabileceği düşünülmektedir. Öz-şefkat BPB tanılı hastalarda içselleştirilmiş damgalanma sürecinde koruyucu bir faktör olabilir, dolayısıyla tedavi uyumunu etkileyebilir.

YÖNTEM: Çalışma, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 12. psikiyatri kliniğinde tedavi görmüş, ayaktan izlemi devam eden içerme ve dışlama kriterlerine uyan remisyonda 81 hasta ile yapılmıştır. Hastalardan sosyodemografik ve klinik bilgi formunu, Öz-Duyarlılık, Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma ve Morisky Tedavi Uyum Ölçeği'ni doldurmaları istenmiştir. Hamilton Depresyon Ölçeği ve Young Mani Derecelendirme Ölçeği araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

BULGULAR: Çalışmamıza katılan 81 erkek hastanın yaş ortalaması 34,59 (±11), eğitim süresi 8,68 (±3,4) yıl, hastalığın ortalama başlangıç yaşı 21,1 (±5,9), hastalık süresi 12,9 (±9,8) yıl ve yatış sayısı ise 3,4 (±2,3) olarak belirlenmiştir. Hastaların sosyal destek düzeyleri ile Öz-Duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmış olup (p<0,05), hastalık özellikleri olarak belirlediğimiz mevsimsellik, hızlı döngülülük ve psikotik özellik bulunması ile Öz-Duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Hastaların Öz-Duyarlılık düzeyleri ile içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri arasındaki ilişkiye Spearman Korelasyon Analizi ile bakıldığında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0,01). Hastaların Morisky İlaç Uyum Ölçeği'nin alt grupları olan bilgi ve motivasyon alt gruplarındaki sonuçlar ile Öz-Duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişki ayrı ayrı Mann Whitney U testi ile değerlendirildiğinde hem bilgi hem motivasyon düzeyleri ile Öz-Duyarlılık düzeyi arasında anlamlı pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır (p<0,05).

SONUÇ: Bipolar bozukluk tanısı olan hastaların öz-şefkat düzeyi arttıkça hastaların içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin azaldığı, tedavi uyumlarının ise arttığı saptanmıştır. Bu bağlamda, özellikle hastaların öz-şefkat düzeylerini arttıran girişimlerin yapılması ile tedavi uyumlarının artabileceği, içselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin ise azalabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, içselleştirilmiş damgalanma, öz-duyarlılık, öz-şefkat, tedavi uyumu

BİR YATAKLI PSİKİYATRİ SERVİSİNDE VERİLEN SAĞLIK HİZMETİNDE VE HASTA PROFİLİNDE COVID-19 PANDEMİSİ İLE MEYDANA GELEN DEĞİŞİM

İlknur Gündoğdu, İmran Gökçen Yılmaz Karaman

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: COVID-19 pandemisi gibi zorlu koşullar ve belirsizlik, anksiyetenin, uyku bozukluklarının, depresyonun, obsesyon ve kompulsyonların ve hatta paranoya gibi psikotik semptomların şiddetlenmesine neden olabilir. Doğal veya insan kaynaklı bir felakete maruz kalmanın ruh sağlığı sonuçları, çelişkili sonuçlara sahip birkaç çalışmada gösterildiği gibi oldukça farklı olabilir. Örnekleme sorunları, değerlendirmedeki zorluklar, yönetilmesi gereken öncelikler nedeniyle bir afetin genel nüfus üzerindeki psikososyal etkisini tahmin etmek genellikle zor olsa da, bir felaketin ruhsal durumların sağlık hizmetlerinin kullanımını 'katı' göstergeleri üzerindeki etkisini değerlendirmek daha kolaydır: Hem istemli hem de istemsiz başvurular dâhil olmak üzere hastaneye başvurular bu açıdan özellikle yararlı olabilir. Bu çalışmanın amacı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde pandemi öncesinde ve pandemi sürecinde verilen sağlık hizmetinde ve hasta profilinde meydana gelen değişiklikleri tespit etmektir.

YÖNTEM: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 16.10.2020 tarihli 25 numaralı etik kurul onayı alındı. Çalışma için 2018, 2019 ve 2020 senelerinde 10 Mart ile 10 Temmuz tarihleri arasında hastanemiz psikiyatri servisinde yatarak tedavi gören hastaların verileri değerlendirmeye alındı (sırasıyla n=111, n=98, n=56).

BULGULAR: Hastaların yaş, cinsiyet, tanı, psikiyatri servisine toplam yatış sayısı arasında periyodlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0,05$). Hastaneye yatış nedeni ve hastanede yatış süresi ise periyodlar arası farklılık göstermekteydi, post hoc analiz yapılarak bon ferroni düzeltmesi uygulandı. Hastaneye yatış nedenindeki farklılığın 2020 periyodunda intihar girişimi/ düşüncesi nedeniyle olan yatışların fazlalığından kaynaklandığı görüldü ($z=3,9$, $p=0,04$). Yatış süresinde gruplar arasında farklılığın 2020 yılındaki hasta yatış sürelerinin 2018 yılına ve 2019 yılına göre daha az olması nedeniyle meydana geldiği görüldü (sırasıyla $p<0,001$, $p<0,001$).

SONUÇ: Bu çalışmada pandemi sürecinde hastaneye yatış nedenleri arasında intihar girişimi/ düşüncesinin oransal olarak arttığı ve yatış süresinin önceki yıllara göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde azaldığı bulunmuştur. Riskli dönemlerde hani sebeplerle hastaneye yatış ihtiyacında artış olduğunun bilinmesi önleyici müdahalelerin planlanması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yataklı psikiyatri servisi, özkıyım, özkıyım, COVID-19

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA PSİKİYATRİK YÜKÜ

Aslı Egeli, Aysun Kalenderoğlu, Yaşar Kapıcı, Bulut Güc, Elif Kapıcı

Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adıyaman

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı COVID-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarının depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk (OKB), uyku bozukluğu ve sağlık kaygısı belirtilerini ve düzeylerini saptamaktır. Elde edilen verilerle sağlık personelinin ruh sağlığını korumak için gerekli tedbirlerin alınmasını ve bu sayede pandemi sürecinde sağlık personelinin daha etkili rol almasını sağlamaktır.

YÖNTEM: Araştırmaya 93 gönüllü sağlık çalışanı dâhil edildi. Katılımcılara araştırmanın ayrıntılarını belirten bilgilendirilmiş onay formu verildi ve gönüllü olmayı kabul eden katılımcılar bu formu onayladı. Her bir katılımcı bir sosyo-demografik veri formu ile beraber Hamilton Depresyon Ölçeği, Hamilton Anksiyete Ölçeği, Uykusuzluk Şiddeti İndeksi ve Yale Brown Obsesif Kompulsif Ölçeği ile değerlendirildi. Bu çalışma için; kapsamındaki tüm yöntem ve uygulamalara ilişkin olarak Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 18.05.2020 tarihinde, 2020/5-14 karar sayılı etik kurul onayı alındı.

BULGULAR: Kadınlarda, erkeklere göre depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk, uykusuzluk ve sağlık anksiyetesi ölçek skorları daha yüksek saptandı. Ancak sadece anksiyete ve OKB ölçeklerinde kadınlarda, erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptandı ($p=0,021$, $p=0,005$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, anksiyete, depresyon ve uyku bozukluğu belirtilerinden yüksek skorlar hemşirelerde, sonra doktorlarda yüksek bulunmuş olup diğer sağlık çalışanlarında ise en düşüktü.

SONUÇ: Çalışmamız; depresyon, uykusuzluk, anksiyete belirtilerinin cinsiyet ve meslek alt tipleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu sebeple, sağlık çalışanlarının ruhsal yakınmalarına yönelik sağlık uygulamalarında sosyo-demografik farklılıkların da göz önünde bulundurulması faydalı olabilir. Ayrıca yıllar sonra yeniden pandemi gerçeği ile karşı karşıya gelen sağlık çalışanlarının, ruh sağlığını göz önünde bulundurmanın gerekliliğini ve önemini vurgulamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, COVID-19, depresyon, sağlık çalışanları, uyku bozukluğu

CORONAVİRÜS (COVID-19) PANDEMİSİ SIRASINDA TÜRKİYE'DEKİ VE YURTDIŞINDAKİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ANKSİYETE VE DEPRESYON DÜZEYLERİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Alişan Burak Yaşar¹, Afra Selma Taygar², Müfide Nur Sandıkçı³, Öznur Dinç⁴, Şiirnaz Kükürt⁵, Fatmanur Etoğlu⁴, İrem Keçeci⁶, Yunus Hacımusalar⁷

¹*Istanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

²*Üsküdar Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul*

³*Demiroğlu Bilim Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul*

⁴*Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Bursa*

⁵*Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul*

⁶*Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul*

⁷*Kayseri Şehir Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Kayseri*

AMAÇ: Tüm dünyayı ve ülkemizi etkileyen Coronavirüs (COVID-19) Pandemisi toplumda olduğu gibi tıp fakültesi öğrencilerinde de kaygı oluşturmuştur. Hastalığın seyriyle ilgili bilinmeyenler kişilerin anksiyete ve depresyon düzeylerini etkileyebilir. Bu çalışmada COVID-19 Pandemisi sırasında Türkiye'de ve diğer ülkelerdeki tıp öğrencilerinin kaygı ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi, karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu çalışma online, kesitsel bir anket çalışmasıdır. Araştırmada kullanılan bilgi formu ve Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HAD ölçeği) online anket formu ile hazırlanarak 2020 yılı 19 Mart- 4 Nisan tarihleri arasında sosyal medya kullanan tıp öğrencilerine ulaştırılmış ve 558 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Çalışma yerel etik kurul tarafından onaylanmıştır (2017-KAEK-189_2020.06.10_16).

BULGULAR: Katılımcıların %82,8'i (n:462) Türkiye'de, %17,2'si yurt dışı üniversitede öğrenciydi. Katılımcıların %61,1'i kadındı. Son bir ay içerisinde yurt dışında seyahat edenlerin oranı %18,5'ti. Türkiye ve yurt dışı üniversitelerdeki öğrencilerin anksiyete ve depresyon düzeyleri birbirlerine benzerdi. Erkek öğrencilerin anksiyete düzeylerinin kadınlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu ($p<0,001$), kadın öğrencilerin depresyon düzeylerinin ise erkeklere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,003$). Araştırmada, son bir ayda yurtdışı seyahati yapan öğrencilerin anksiyete düzeyleri yurtdışı seyahati yapmayan öğrencilere benzer iken, depresyon düzeyleri yurt dışına seyahat etmeyenlerde anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p=0,025$). Tıp öğrencilerinin stajlarda ve günlük yaşamlarında aldıkları önlemlere bakıldığında maske ve eldiven kullanmama oranının kullanma oranına göre yüksek olduğu görülmüştür. Anksiyete ölçeğinde yüksek (11 puan ve üzeri) puan alanların oranı %58,2 (n=558), sınırdaki (8-10puan) %28 ve normal (0-7puan) alanların %13,8 oranlarına göre anlamlı derecede yüksektir ($p<0,001$). Katılımcıların %60,0'ı (n:335) COVID-19'la ilgili güncel olayların kendilerini ruhsal yönden etkilediğini bildirmiştir. Katılımcıların yaş ve okudukları sınıfla, anksiyete ve depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır.

SONUÇ: COVID-19 pandemisi Türkiye'de ve dünyada tıp öğrencilerini kültürel ve diğer faktörlerden bağımsız olarak anksiyete ve depresyon düzeyleri açısından benzer şekilde etkilemiş, anksiyete düzeyleri yüksek, depresyon düzeyleri sınırdaki saptanmıştır. Çalışmanın bulguları sonucunda pandemi sürecinde öğrencilerin anksiyete ve depresyon düzeylerinin daha yakın takip edilmesi ve koruyucu politikalar geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Coronavirüs (COVID-19) pandemisi, depresyon, tıp fakültesi öğrencileri

COVID-19 SALGININDA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İYİLİK HALİ: TÜRKİYE'DEN DOKUZ ÜNİVERSİTE ÖRNEĞİ

Asil Ali Özdoğru¹, Hatice Gülsen Erden², Sami Çoksan³, Hale Ögel Balaban⁴, Aysun Ergül Topçu⁵, Yeşim Yasak⁵, İlkiz Altınoğlu Dikmeer⁵, Yakup Azak⁶, Gözde Kırıl Uçar⁷, Gülsen Baytemir⁸

¹*Üsküdar Üniversitesi, Psikoloji (İng.) Bölümü, İstanbul*

²*Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara*

³*Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara*

⁴*Bahçeşehir Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁵*Çankırı Karatekin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Çankırı*

⁶*İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁷*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Çanakkale*

⁸*Maltepe Üniversitesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İng) Bölümü, İstanbul*

AMAÇ: 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Vuhan Eyaleti'nde ortaya çıkan Yeni Coronavirüs Hastalığı (COVID-19) kısa sürede küresel bir salgına dönüşerek insanların beden ve ruh sağlığı üzerinde önemli etkilere sebep olmuştur. Hem geçmiş salgınlarla ilgili hem de kısa sürede COVID-19 ile ilgili yapılan araştırmalar, bu salgının genel nüfus üzerindeki psikolojik etkilerini ortaya koymuştur. Ancak yükseköğretim öğrenci nüfusu hakkında yeterince araştırma bulunmamaktadır. Uluslararası bir projenin parçası olan bu çalışmada, COVID-19 salgınının Türkiye'de üniversite öğrenimi gören öğrencilerin iyilik haline olan etkisi incelenmiştir.

YÖNTEM: Anlık tekil tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada katılımcılara 2020 Mayıs ayında çevrimiçi bir anket uygulanmıştır. Çalışmaya üç vakıf altı devlet üniversitesinden %69'u kadın, yaş ortalaması 23,6 (SS=6,20) olan toplam 9,593 öğrenci katılmıştır. Çalışmada katılımcılara sosyodemografik sorulara ek olarak, COVID-19 tanısı alıp almadıkları, salgın öncesi ve sonrası durumları, stres etkenleri ve iyilik halleriyle ilgili sorular sorulmuştur.

BULGULAR: Öğrencilerin %95'inin hastalığı geçirmediği, salgın öncesine kıyasla salgın döneminde daha fazla oranda anne-babalarıyla ikamet ettikleri (%82), mali kaynaklarının azaldığı (%28), sigara kullanımının (%9) ve fiziksel aktivitelerinin (%32) azaldığı ve aileleriyle sosyal temasları artarken (%46) arkadaşlarıyla temaslarının azaldığı (%69) bulunmuştur. Öğrencilerin serbest zamanlarında salgın öncesine göre daha fazla elektronik oyun oynadıkları (ort.=3,39/5), daha fazla sosyal medya kullandıkları (ort.=3,94/5) ve daha fazla dizi veya film izledikleri görülmüştür (ort.=4,00/5). Buna ek olarak öğrenciler salgın döneminde can sıkıntısı (ort.=2,94/4) ve kaygı (ort.=2,69/4) hissettiklerini, kendilerinin hasta olmasına kıyasla yakın çevrelerinden bir kişinin hasta olmasından daha çok endişe ettiklerini (ort.=7,38/10) bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarıyla hem dersler hakkında (%35) hem de psikososyal sorunlarıyla ilgili (%29) daha az iletişim kuran öğrenciler sadece %7 oranında psikolojik danışmanlık birimleriyle iletişime geçmişlerdir. Öğrenciler üniversitelerinde yapılan değişiklikler hakkında yeterince bilgilendirilmediklerini (ort.=2,61/5) ve salgının eğitim kalitesini olumsuz yönde etkilediğini (ort.=2,58/5) ifade etmişlerdir.

SONUÇ: Bu bulgular devam eden salgın döneminde yükseköğretim paydaşları tarafından dikkate alınarak geliştirilecek politika ve uygulamalarda karar vermede yardımcı olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 salgını, iyilik hali, üniversite öğrencileri

COVID-19 PANDEMİSİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ ARAŞTIRMASININ ÖN VERİLERİ

Hakan Yılmaz, Rümeyza Yeni Elbay, Mehmet Emrah Karadere, Kürşad Çifteci

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: ABD'de üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada katılımcıların %71'i COVID-19 pandemisi nedeniyle stres ve anksiyete düzeylerinde artış olduğunu belirtiyor ve bu grubun yalnızca yüzde 5'i ruhsal sağlık hizmetlerine başvuruyor. Pandemi döneminde üniversite öğrencilerinin yaşadığı anksiyeteye karşı bazı demografik özelliklerin ve sosyal desteğin koruyuculuğu gösterilmiş olsa da yakınlarının veya akrabalarının COVID-19 geçirmiş olması anksiyete açısından bir risk faktörü olarak görülmekte. Bu araştırmada sağlık alanında üniversite eğitimi gören öğrencilerle (dış hekimliği, hemşirelik, tıp vb.) sağlık dışı alanda eğitim gören öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres düzeyleriyle COVID-19 korkularının kıyaslanması, bu düzeylerle çevrimiçi veya yüz yüze eğitimin ve sosyodemografik özelliklerin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı, gözlemsel ve kesitsel olarak planlanan araştırma kar topu yöntemiyle ulaşılan Türkiye'de üniversite eğitimi görmekte olan öğrencilerle yapıldı. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılara sosyodemografik bilgiler formu, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS-21) ve COVID-19 korkusu ölçeklerini içeren çevrimiçi anket uygulandı.

BULGULAR: Çalışmaya katılanların yaş ortalaması 20,64±2,41'di ve %72,1 (n:721)'i kadındı. Katılımcıların %55,3 (n:553)'ü sağlık bilimleriyle ilgili fakültelerde okuyordu ve %15,6 (n:156)'sı yüz yüze eğitim alıyordu. Kadınların erkeklerden, COVID-19 geçirmeyenlerin geçirenlerden COVID-19 korkusu puan ortalaması anlamlı şekilde yüksekti (p<0,05). Eğitimin yüz yüze veya çevrimiçi olduğu gruplar arasında DASS-21 ve COVID-19 korkusunda anlamlı farklılık saptanmadı. Yakın çevresinde COVID-19 geçirmiş bireyler olan katılımcıların depresyon, anksiyete, stres puanları olmayanlara kıyasla daha yüksekti (p<0,05). COVID-19 nedeniyle yakınına kaybedenlerin COVID-19 korkusu ve anksiyete puanları daha yüksek olarak saptandı (p<0,05). Geçmişte ruhsal bozukluğu olanların depresyon, anksiyete, stres puanları ruhsal bozukluğu bulunmayanlara göre daha yüksekti (p<0,05). Tıbbi hastalığı olanların COVID-19 korkusu, anksiyete ve depresyon puanlarının olmayanlara göre daha yüksek seyrettiği gözlemlendi (p<0,05).

SONUÇ: Bu çalışmada sağlık alanında üniversite eğitimi gören öğrencilerle sağlık-dışı alanda eğitim gören öğrenciler arasında ve yüz yüze eğitim gören öğrencilerle çevrimiçi eğitim gören öğrenciler arasında DASS-21 ve COVID-19 korkusu puanlarında anlamlı farklılık saptanmazken cinsiyet, COVID-19 geçirmemiş olmak, COVID-19'dan dolayı yakınına kaybetmiş olmak gibi değişkenlerin anlamlı farklılıklar yaratabileceği gözlemlenmiştir. Duyarlı grupların tespiti erken müdahale olanakları doğuracaktır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, COVID-19, depresyon, öğrenci, stres, üniversite

TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ALGILANAN STRES VE NOMOFOBİ EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Merve Aktaş Terzioğlu¹, Tuğçe Toker Uğurlu²

¹*Pamukkale Üniversitesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli*

²*Pamukkale Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli*

AMAÇ: Bu çalışmada bir tıp fakültesi öğrencilerinin COVID-19 pandemi sürecindeki stres düzeyleri ve cep telefonundan yoksun kalma korkusu eğilimlerinin (nomofobi) araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi (PAÜTF) öğrencilerinin katılacağı bu kesitsel tipteki çalışma için Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Çalışmaları Komisyonu (13/06/2020 tarih) ve tıbbi etik kurul (23.06.2020 tarih ve 12 nolu) izinleri alındı. 2019-2020 eğitim döneminde kayıtlı 1380 öğrenciye Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ), Nomofobi Ölçeği (NÖ) ve sosyodemografik veri formundan oluşan toplam 52 soruluk online anket gönderildi. Çalışma 341 öğrencinin ankete katılımıyla tamamlandı.

BULGULAR: Çalışmaya katılan öğrencilerin %67,2'si (n=229) erkek, %32,8'i (n=112) kadındı. Öğrencilerin %22,9'u 1., %10,6'sı 2., %23,5'i 3., %16,7'si 4., %9,7'si 5. ve %16,7'si 6. sınıfta. Yaş ortalaması 21,79±2,28 (18-34) idi. Katılımcılar aile yapısı (p=0,988), ailenin yaşadığı yer (p=0,467), toplam gelir (p=0,968) ve baba eğitimi (p=0,881) açısından cinsiyete göre benzer bulundu. Anne eğitim durumuna göre ise eğitim almamış olmanın kadınların annelerinde daha yüksek olduğu (%7,1), üniversite mezunu olmanın da erkeklerin annelerinde daha yüksek olduğu (%35,4) saptandı (p=0,015). Erkek öğrenciler (%90,8) kadınlara göre (%83) daha fazla oranda COVID-19 döneminin kendilerini ruhsal olarak etkilediğini belirtti (p=0,036). Her iki cinsiyette de benzer şekilde COVID-19 döneminde akıllı telefon kullanımının arttığı bildirildi (p=0,936). NÖ toplam puan ortalaması tüm grup için 58,56±20,14 (21-137) olarak bulundu. Erkeklerde 61,15±21,13 (21-137), kadınlar için ise 53,26±16,85 (28-104) saptandı (p<0,001). NÖ'ne göre kadınların %67'si hafif, %32,1'i orta, %0,9'u aşırı nomofobikken, erkeklerin %55'i hafif, %39,3'ü orta ve %5,7'sinin aşırı nomofobik olduğu tespit edildi (p=0,029). ASÖ puan ortalaması tüm grup için 31,64±4,13 (14-42) bulundu. ASÖ ortalama puanının erkeklerde 32,59±3,72 (24-42), kadınlarda 29,71±4,27 (14-38) olarak; istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı (p<0,001). 20 yaş altı öğrencilerin ASÖ (p=0,089) ve NÖ (p=0,467) ortalama puanları ise 20 yaş üstü öğrencilerle benzer bulundu.

SONUÇ: COVID-19 pandemi döneminde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla etkilendiği, stres altında hissettiği ve nomofobi eğilimlerinin daha fazla olduğu görüldü. 20 yaş altı öğrencilerle, üstü yaşların algılanan stres ve nomofobi ölçümlerinin benzer olması ise pandemi sürecinde 20 yaş altı kişilere uygulanan zorunlu sosyal izolasyon ve karantina önlemlerinin bu ölçümler açısından bir fark yaratmadığı şeklinde yorumlandı.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, nomofobi, öğrenci, stres, telefon

TIP ÖĞRENCİLERİNİN FARKLI CİNSEL YÖNELİMLERE YAKLAŞIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Mesut Işık, Umut Kırılı

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Van

AMAÇ: Eşcinsellere yönelik tutumlar üzerine yapılan çalışmalar Türkiye’de üniversite öğrencileri ve çeşitli meslek grupları arasında cinsel azınlıklara yönelik genellikle olumsuz tutumların yaygın olduğunu göstermektedir. Tıp fakültesi öğrencileri ile ilgili çalışma ise sınırlı sayıdadır. Çalışmamız tıp fakültesinin birinci ve altıncı sınıflarında okuyan öğrencilerin eşcinsellere yönelik tutumlarını ve ilişkili faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM: Araştırma kesitsel desende online anket olarak tasarlanmıştır. Çalışmaya birinci ve altıncı sınıf öğrencileri dahil edilmiş, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ) doldurulmuştur. ETÖ, 5’li Likert-tipi bir ölçektir. Ölçekte alınan yüksek puanlar eşcinsellere yönelik daha olumsuz tutumlara işaret etmektedir. Etik kurul onayı 16.10.2020 tarih ve 2020/07-15 kararı ile alınmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya 98 birinci sınıf, 72 altıncı sınıf öğrencisi, toplam 170 kişi katılmıştır. Tüm katılımcıların %48’i erkek, %52’si kadındı, ortalama yaşları 22,1±2,7 yıl (min-max 18-33), ETÖ toplam puan ortalaması 77,78±30,95 idi. Cinsel yönelimini 162 kişi heteroseksüel, 2 kişi eşcinsel ve 6 kişi biseksüel olarak belirtmiştir. Yaş ve katılımcıların okudukları sınıf ile ETÖ toplam puanı arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Erkek cinsiyet ($z=3,28$; $p=0,001$), cinsel yönelimin heteroseksüel olması ($\chi^2=7,64$; $p=0,02$), ailenin çoğunlukla yaşadığı yerin kırsal olması ($\chi^2=14,94$; $p=0,001$) ve aile ve/veya arkadaş çevresinde eşcinsel yönelimi olan kişilerin bulunmaması ($z=5,38$; $p<0,0001$) ile ETÖ toplam puan ortalaması anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Anne ve baba eğitim seviyesi azaldıkça ve ailenin yaşadığı yer kırsal bölgelere kaydıkça ETÖ toplam puanları anlamlı olarak arttığı bulunmuştur [anne eğitimi: ($\chi^2=13,66$; $p=0,008$), baba eğitimi: ($\chi^2=11,73$; $p=0,01$)].

SONUÇ: Bu sonuçlara göre erkeklerde, anne ve baba eğitim seviyesi düşük olanlarda, ailesi kırsal bölgelerde yaşayanlarda eşcinsellere yönelik daha olumsuz tutumlar görülmektedir. Tıp öğrencilerinin eğitimleri sırasında farklı cinsel yönelimleri olan bireylere yaklaşım konusunun ele alınmasına ve bu bireylere yönelik önyargılarının giderilmesine yönelik eğitimlere yer verilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eşcinsel, öğrenci, tıp, tutum

BİLGİSAYAR OYUNLARININ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SALDIRGANLIK DAVRANIŞI ÜZERİNE ETKİSİ

Bülent Devrim Akçay¹, Duygu Akçay²

*¹Güllhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara
²Milli Savunma Bakanlığı, Ankara*

AMAÇ: Bu çalışmada; bilgisayar oyunlarının üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışı üzerine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Araştırma kesitsel tipte, Şubat-Mart 2020 tarihleri arasında çevrimiçi anket yöntemi ile 18 yaş üstü üniversitede okuyan öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Toplam 114 öğrencinin (yaş ortalaması 20,9±1,6, %77,7’si kadın) verisi analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ve araştırma konusu ile ilgili sorulardan oluşan bir form, oyun bağımlılığı ve saldırganlık ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanması için gerekli etik izin (14 Mart 2019 tarihli 2616/2019 karar numaralı) alınmıştır.

BULGULAR: Öğrencilerin %66,7’sinin yattığı odada oyun oynanabilecek bir cihaz olduğu, %42,1’inin oyunları yaş grubuna göre gözden geçirmedeği, %42,1’inin oyun oynamadığı, %42,1’inin en çok cep telefonu ile oyun oynamayı tercih ettiği belirlenmiştir. Saldırganlık ve bağımlılık toplam puan ortalaması sırasıyla 77,9±19,9; 13,4±5,1, ortalama oyun oynama süresi 0,7±1,2 gün/saat olarak saptanmıştır. Oyun bağımlılığı ölçeği toplam puanı ile saldırganlık toplam puanı, fiziksel saldırganlık, düşmanlık ve öfke alt boyutları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (sırasıyla $r=0,314$, $p=0,001$; $r=0,257$, $p=0,006$; $r=0,333$, $p=0,000$; $r=0,331$, $p=0,000$). Ortalama oyun oynama süresi ve en sık oynadığı oyunun, şiddet içeriği puanı ile düşmanlık alt boyutu (sırasıyla $r=0,239$, $p=0,010$; $r=0,284$, $p=0,002$) ve oyun bağımlılığı ölçeği toplam puanı (sırasıyla $r=0,461$, $p=0,000$; $r=0,373$, $p=0,000$) arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yattığı odada oyun oynanabilecek cihaz olan öğrencilerin ortalama oyun oynama süresinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Birinci şahıs nişancı tercih eden öğrencilerin düşmanlık alt boyutu ve bağımlılık toplam puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Oyunları yaş grubuna göre gözden geçirerek oynayanların saldırganlık toplam puanı, fiziksel, sözel saldırganlık ve öfke alt boyutlarından aldığı puan daha düşük ve bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

SONUÇ: Sağlık profesyonelleri tarafından, medyanın kontrolsüz kullanımı ile saldırganlık davranışı gerçekleşmeden tespit edilmeli ve kanıt dayalı müdahale yöntemleri ile öğrencilerde davranış değişikliğini hedef alan erken müdahale programları planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar oyun, video oyun, saldırganlık, bağımlılık, öğrenci

BİR TELEPSİKİYATRİ ÇALIŞMASI; COVID-19 TEMASLI ÇOCUK VE ERGENLERİN PANDEMİ SÜRECİNDE MENTAL DURUMLARI VE DAMGALANMA

Hazal Yağmur Yılcıoğlu¹, Furkan Türer¹, Burcu Özbaran¹, Sezen Köse¹, Birsen Şentürk Pılan¹, Tezan Bildik¹, Özge Güzel², Dilşah Başkol³, Furkan Polat⁴, Şaziye Rüçhan Sertöz⁴, Bilgin Arda³, Mustafa Hikmet Özhan²

¹Ege Üniversitesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir

²Ege Üniversitesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

³Ege Üniversitesi, Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

⁴Ege Üniversitesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Çalışmada COVID-19 hastaları ile sağlık çalışanlarının çocuklarının süreçteki ruh sağlığı ve damgalanma özellikleri değerlendirilip, kontrollerle karşılaştırılması ve karşılaştırma sonucu verilerin paylaşılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM: Hastanemizde COVID-19 kliniklerinde Mart-Nisan 2020 tarihi arasında yatarak ve ayaktan tedavi gören 291 COVID-19 tanılı hastadan 24 hastanın çocuğu/torunu çalışmaya alınmıştır. COVID-19 tanısı olmayan 27 sağlık çalışanının çocuğu/torunu, COVID-19 tanısı olmayan ve sağlık çalışanı olmayan 20 bireyin çocuğu/torunu da diğer grupları oluşturmuştur. Teletıp üzerinden katılımcıların çocukları/torunları ile görüşülerek DSM-5 ve K-SADS-PL (Okul Çağı Çocukları İçin Duygulanım Bozuklukları ve Şizofreni Görüşme Çizelgesi-şimdi ve yaşam boyu versiyonu) ile değerlendirilmiştir. Olguların pandemide ruhsal ve davranışsal değişiklikleri, uyku, beslenme, fiziksel aktivite düzeni, somatik belirtiler, online derslere katılım, teknoloji kullanımı bilgilerini kapsayan sosyodemografik veri formuna Görsel Analog Ölçeği doğrultusunda kaydedilmiştir. Katılımcılara, Çocukluk Çağı Kaygı Bozuklukları Özbildirim Ölçeği (KAYBÖ), Çocuk Depresyon Ölçeği (CDI), Görsel Analog Ölçeği (VAS), Çocuk Uyku Alışkanlıkları Anketi (ÇUAA), COVID-19 Damgalama Bilgi Formu uygulanmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya 6-18 yaş arası 37 kız (%52,10), 34 erkek (%47,90) toplam 71 çocuk ve ergen alınmıştır. Ebeveyn damgalama tutumu formunda "COVID-19 enfeksiyonu geçiren kişiler, kendilerini değersiz hissedebilir ($p<0,001$).", "Çocuğum yakınları COVID-19 tanısı alan çocuklarla arkadaş ($p=0,024$) ve sıra arkadaş ($p=0,007$) olabilir." sorularına sağlık çalışanı olan ebeveynler diğer iki gruba göre anlamlı olarak yüksek oranda "Doğru buluyorum." yanıtını vermiştir. Kızlarda yaygın anksiyete bozukluğu yüksek bulunmuştur ($p=0,050$). Tüm gruplarda CDI skorlarında yaşla artış olduğu görülmüştür ($r=0,281$, $p=0,018$). Fiziksel aktivitede azalma ile iştah yeme sorunları ($r=0,519$, $p<0,001$), teknoloji kullanım süresi ($r=0,257$, $p=0,030$), KAYBÖ-çocuk puanı ($r=0,264$, $p=0,026$), CDI skoru ($r=0,269$, $p=0,023$), KAYBÖ-ebeveyn puanı ($r=0,244$, $p=0,040$), ÇUAA puanı ($r=0,234$, $p=0,049$) arasında anlamlı korelasyon bulunmuştur. Çocukların pandemide günlük teknoloji kullanım süresi $4,76\pm 2,79$ saat, uyku süresi $9,01\pm 1,08$ saattir.

SONUÇ: Sağlık çalışanlarının COVID-19 sürecinde damgalanma tutumlarında farklılık olduğu görülmüştür. Karantinede fiziksel aktivitenin azalması ile, iştah yeme sorunları, sorunlu teknoloji kullanımı, kaygı belirtileri, depresif belirtiler ilişkili bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, çocuk psikiyatrisi, damgalanma, telepsikiyatri

ERGENLERDE DİJİTAL OYUN OYNAMA DÜZEYİ, OYUN OYNAMA MOTİVASYONLARI VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Pınar Bayramoğlu¹, Fatma Duygu Kaya Yertutanol²

¹Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

²Üsküdar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Dijital oyun oynama özellikle çocuk ve gençlerde zaman zaman sorunlu oyun oynama davranışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı; ergenlerde dijital oyun oynama düzeyinin oyun oynama motivasyonları, oyun oynama sıklığı ve akademik başarı ile ilişkisini incelemektir.

YÖNTEM: Araştırma ilişkisel tarama yöntemi ile yapılmış nicel bir çalışmadır. Bolu İzzet Baysal Anadolu Lisesi 9.-12. sınıflarda okuyan 312 öğrenci, İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin ve E.9443 sayılı ve 19.11.2019 tarihli etik kurul izni ile çalışmaya katılım göstermiştir. Öğrencilere sosyodemografik bilgi formu ile Türkçe geçerlik ve güvenilirlikleri yapılmış olan Oyun Bağımlılığı Ölçeği (OBÖ), Dijital Oyun Oynama Motivasyonu Ölçeği (DOOMÖ) elden verilmiştir. Ek olarak katılımcıların akademik not ortalamaları ve dijital oyun oynama sıklıkları kaydedilmiştir. Eksik veri içeren 12 katılımcıya ait veri analiz dışında bırakılmıştır. Veri analizi SPSS programında yapılmıştır. Veri dağılımı normal bulunduğu için parametrik testler kullanılmıştır. Analizlerde betimsel analizler, korelasyon analizi, bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların %21'i OBÖ politetik formatın, %2,3'ü OBÖ monotetik formatın ölçütlerini karşılamaktadır. OBÖ tüm alt boyutlarının DOOMÖ alt boyutlarından başarı ve canlanma ve merak ve sosyal kabul ile pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu görülmüştür ($p<0,05$). OBÖ tüm alt boyutlarının ve DOOMÖ alt boyutlarından başarı ve canlanma ve merak ve sosyal kabulün oyun oynama sıklığı ile pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Diğer yandan tüm ölçek puanlarının akademik not ortalamaları ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). OBÖ tüm alt boyut puanları erkek katılımcılarda kadın katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$).

SONUÇ: Ergenlerin küçük bir kısmı dijital oyun bağımlısı olabilir ancak yüksek riskli grup %20 civarındadır. Akademik başarı ile riskli oyun oynama davranışı arasında ilişki olmadığı görülmektedir. Belirli oyun oynama motivasyonları riskli oyun oynama davranışı ile aynı yönde ilişkilidir. Oyun oynama sıklığı ile oyun bağımlılığı riski ve oyun oynama motivasyonu aynı yönde artmaktadır. Erkek ergenler riskli oyun oynama davranışını daha çok göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun, oyun bağımlılığı, oyun oynama motivasyonu, akademik başarı

ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ DEPRESYON VE ANKSİYETE İLE İLİŞKİSİ

Ender Kaya, Zeren Öztürk

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Birimi, İstanbul

AMAÇ: İnternet bağımlılığı son yıllarda hızla yayılmakta ve bu bağımlılığa ilişkin tanı ve tedavi tekniklerinin geliştirilebilmesi amacıyla çeşitli psikolojik faktörlerin etkileri araştırılmaktadır. Depresyon ve anksiyete ile internet bağımlılığı arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu çalışmada ergenlerde internet bağımlılığının depresyon ve anksiyete düzeyleri ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri polikliniğine başvuran 15-18 yaş arası 214 ergen dahil edilmiştir. Çalışma Ocak 2016-Ocak 2020 arasında tamamlanmıştır. Katılımcılardan sosyodemografik bilgi formu, Young İnternet Bağımlılık Ölçeği (YİBÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) doldurmaları istenmiştir. YİBÖ puanları ile patolojik düzeyde internet kullandığı tespit edilen ve Young İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri'ni karşılayan 62 ergen araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırma için Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi etik kurulundan onay alınmıştır (48670771-514.10/29.12.2015). Tüm deneklerden bu çalışma için aydınlatılmış onam formu toplanmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya 46 erkek ve 16 kız ergen katılmış olup deneklerin ortalama yaşı 16,2 idi. Korelasyon analizinde ergenlerin internet bağımlılık düzeyi ile depresyon ($r=.41$, $p<.01$,) ve anksiyete ($r=.48$, $p<.01$) belirti düzeyleri arasında orta düzey pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Lojistik regresyon analizinde anksiyetenin ($p<0,001$, $B=.152$, $OR=1,264$) ve depresyonun ($p<0,001$, $B=.124$, $OR=1,214$) internet bağımlılığının birer yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamızda ergenlerde anksiyete ve depresyon düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki vardır. Bu iki yönlü ilişkide anksiyete ve depresyon düzeylerinin ergenlerde internet bağımlılığının birer belirleyicisi olabileceği söylenebilir. Bu çerçevede ergenlere sağlanacak psikolojik destek ile internet bağımlılığının azaltılabileceği düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, depresyon, anksiyete

OBEZİTESİ OLAN ERGENLERDE SOSYAL İÇE ÇEKİLME, DİYET KALİTELERİ, VE ELEKTRONİK MEDYA KULLANIMI: KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Elif Akçay¹, Didem Behice Oztop², Zehra Aycan³

¹Ankara Şehir Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

²Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

³Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Endokrinoloji Bilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Obezitesi olan ergenlerin emosyonel ve davranışsal özelliklerinin, diyet kaliteleri ve elektronik medya kullanımlarının incelenmesi ve normal kilodaki ergenler ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Kesitsel nitelikte olan bu çalışmada 12-17 yaş aralığında obezite tanılı 38 ergen araştırma grubunu, benzer yaş ve cinsiyette normal kiloda 36 ergen ise kontrol grubunu oluşturmuştur (Ankara Üniversitesi Etik Kurul no:09-.693-19). Emosyonel ve davranışsal değerlendirme için 11-18 Yaş Grubu Gençler İçin Kendini Değerlendirme Ölçeği (YSR/11-18), 6-18 Yaş Çocuklar İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği (CBCL/6-18) ebeveyn formu uygulanmıştır. Ergenlerin diyet kaliteleri Akdeniz Diyet Kalite İndeksi (ADKİ) ile değerlendirilmiştir. Yeme özellikleri öğün atlama, kahvaltı yapma, evde yemek yeme mekanları, gece yemek yeme durumları şeklinde değerlendirilmiştir. Ergenlerin hafta içi ve hafta sonu internet kullanımı ve televizyon izleme süreleri değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Obezite grubunun yaş ortancası 14,5; kontrol grubunun yaş ortancası 14,0 olarak bulunmuştur. Diyet kaliteleri ADKİ skorlarına göre değerlendirildiğinde gruplar arasında belirgin düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,01$). Obezitesi olan grubun %42,1'i, kontrol grubunun ise %5,6'sı düşük kalitede diyet alışkanlığı bulunmaktadır. Televizyon izleme ve internet kullanımı açısından incelendiğinde gruplar arasında belirgin fark bulunmuştur ($p<0,01$). Obezite ve kontrol grubundaki olguların YSR/6-18, CBCL/6-18 puanları karşılaştırıldığında Sosyal İçe Çekilme alt ölçek puanları, obezite grubunda kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Obezitesi olan grubun kontrol grubuna göre daha çok tv/bilgisayar karşısında yemek yediği görülmüştür ($p<0,05$). Sosyal içe çekilme puanları ile elektronik medya kullanım süreleri ve ADKİ skorları arasında bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

SONUÇ: Çalışmamızın sonuçları; obezitesi olan ergenlerin kontrol grubuna göre diyet kalitelerinin daha düşük olduğunu, elektronik medya kullanımının daha fazla olduğunu, elektronik medya karşısında öğün tüketiminin belirgin yüksek olduğunu göstermiştir. Sosyal içe çekilme ile elektronik medya kullanımı ve diyet kalitesi arasında bir ilişki saptanamasa da, ergenlerde sosyal içe çekilme ve elektronik medya kullanımının değerlendirilmesi obezite riski açısından önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, ergen, elektronik medya, diyet kalitesi, sosyal içe çekilme

PANDEMİ GÜNLERİNDE KRONİK TIBBİ HASTALIĞI OLAN PSİKİYATRİK TAKİPTEKİ ÇOCUK VE GENÇLERİN UYUM SÜRECİ VE HASTALIK BELİRTİLERİ

Birsen Şentürk Pılan, Serpil Eremiş, Reyhan Çalışan, Begüm Yuluğ, Sibel Helin Tokmak, Sezen Köse, Burcu Özbaran, Tezan Bildik

Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Bu çalışmada kronik tıbbi hastalığı olan psikiyatrik takipteki çocuk ve gençlerin pandemi ile ilgili uyum süreci ve psikiyatrik belirtilerindeki değişikliklerin Teletıp uygulaması ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya, Konsültasyon Liyezon Polikliniği'nde takipli, 0-18yaş arasındaki olgular dahil edilmiştir. Olgular randevularının oldukları gün ve saatlerde, teletıp yolu ile aranarak ebeveyn ve kendileri ile psikiyatrik görüşme yapıp son durumları değerlendirilmiştir. Pandemi ile ilgili uyum sürecini araştırmak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan anket soruları olgu ve ailelerine sorulmuş, cevapları olgu veri formuna kaydedilmiştir. Olguların pandemi öncesi Klinik Global İzlenim (KGİ) ölçeği puanları dosyalarındaki bilgilere göre, pandemi dönemindeki KGİ puanları da telefonla yapılan görüşme sonucuna göre kaydedilmiştir. (Etik Kurul Karar Nu: 20-6T/47 Tarih: 10.06.2020)

BULGULAR: Çalışmamıza katılan olguların %49'u (n=25) kız, %51'i (n=26) ise erkektir. En sık görülen kronik tıbbi hastalıklar nörolojik (%21,6, n=11) ve metabolik-genetik (%21,6, n=11) hastalıklar olarak tespit edilmiştir. Olgularımızda pandemi öncesi tespit edilen psikiyatrik tanılarda birinci sırada Dikkat Eksikliği/ Aşırı Hareketlilik Bozukluğu (%35,3), ikinci sırada Depresyon Bozuklukları (%17,6) ve Anlıksal Gelişimsel Bozukluk (Ağır Olmayan) (%17,6) gelmektedir. Olguların pandemi öncesi KGİ puanı $2,62 \pm 0,59$, pandemi sürecindeki KGİ puanı $2,90 \pm 0,80$ olarak değerlendirilmiştir; fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,003$). Evde sağlık çalışanı olup olmaması ve yakınlarında hastalıktan etkilenen birey olup olmaması ile KGİ puanı arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

SONUÇ: Ülkemizde, pandemi sürecinde kronik tıbbi hastalığı ve eşlik eden psikiyatrik hastalığı olan çocuk ve ergenlerde Teletıp yöntemi ile müdahale ve tedaviye örnek bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamız bu süreçte kronik tıbbi hastalıkları nedeniyle risk grubunda olan çocuk ve gençlerin psikiyatrik açıdan da desteklenmesinin gerekliliğine vurgu yapması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, çocuk ve ergen, kronik tıbbi hastalık, ruh sağlığı

VAZOVAGAL SENKOPLU ÇOCUK VE ERGENLERDE PSİKOPATOLOJİ, DEPRESYON VE ANKSİYETE DÜZEYLERİ: BİR VAKA KONTROL ÇALIŞMASI

Aziz Kara¹, Melih Timuçin Doğan²

¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Afyonkarahisar

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Kardiyolojisi Bölümü, Konya

AMAÇ: Vazovagal senkoplar pediatrik yaş grubundaki senkopların %61-80'ini oluşturmaktadır. Depresif bozukluklar, anksiyete bozuklukları ve somatizasyon bozuklukları v.b psikopatolojiler senkopa sıklıkla eşlik etmektedir. Çocuk ve ergenlerde tüm psikopatolojilerin tarandığı ve psikopatolojilerin yapılandırılmış psikiyatrik görüşme sonucu saptandığı çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma çocuk ve ergen yaş grubunda vazovagal senkop hastalarının yapılandırılmış psikiyatrik görüşme ile psikopatolojilerini, özbeöz ölççekleri ile depresyon ve anksiyete düzeylerini belirlemeyi, bunları kontrol grubu ile karşılaştırarak farklılıkları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM: Toplam 97 kişi çalışmaya dahil edildi (47 vaka, 50 kontrol). Vaka grubunda yer alan hastalar nörolojik patolojileri ekarte edilen senkop hastalarından oluşturulmuştur. Kontrol grubu ise rutin kardiyolojik muayene için başvuran kişilerden oluşturulmuştur. Katılımcılar kardiyolojik incelemeden sonra psikopatolojiler açısından Okul Çağı Çocukları için Duygulanım Bozuklukları ve Şizofreni Görüşme Çizelgesi-Şimdi ve Yaşam Boyu Şekli (ÇDŞG-ŞY), Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) ve Çocukluk Çağı Anksiyete Tarama Ölçeği (ÇATÖ) ile değerlendirildi. Psikiyatrik görüşme ve ölççeklerin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması daha önce yapılmıştır.

BULGULAR: Vaka grubu kontrol grubundan daha yüksek psikopatoloji oranına sahipti. Depresyon, sosyal anksiyete bozukluğu, yaygın anksiyete bozukluğu, ayrılık anksiyetesi ve konversiyon bozukluğu vaka grubunda kontrol grubuna oranla belirgin şekilde daha yüksek saptandı (sırasıyla $p=0,003$, $p=0,001$, $p=0,006$, $p=0,002$, $p=0,001$). Çocuk ve ergenlerin doldurduğu ÇDÖ ve ÇATÖ toplam puanları açısından vaka ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı (sırasıyla $p=0,001$, $p=0,002$). Ebeveyn ölççeklerinde ise ÇDÖ toplam puanlarının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmış olup ($p=0,004$), ÇATÖ toplam puanları vaka grubunda yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı saptanmadı ($p=0,052$). ÇDÖ ve ÇATÖ çocuk formlarının toplam puanları ile ÇATÖ çocuk formunun Panik Bozukluk alt ölçek puanlarının vazovagal senkopu predikte ettiği saptanmıştır.

SONUÇ: Çocuklardaki senkop alta yatan bir psikopatoloji ya da psikosomatik durumun klinik belirtisi olabilmektedir. Senkop tanı ve tedavisine olumlu katkı sağlayabilecek psikolojik değerlendirmenin bütüncül bir değerlendirme için gerekli olduğu düşünüldü.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, depresyon, psikopatoloji, vazovagal senkop

DOĞUM DÖNEMİ ANNE DEPRESYONU İLE ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR KOHORT ARAŞTIRMASI

Vesile Cankorur Şentürk¹, Revan Mustafayev²,
Bahar Bingöler Pekcici³, İlgı Ertem³, Melanie Abas⁴,
Robert Stewart⁴

¹Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

²Acıbadem Maslak Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Bölümü, İstanbul

³Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Gelişimsel Pediatri Bilim Dalı, Ankara

⁴King's College London, Institute of Psychiatry, İngiltere

AMAÇ: Alanyazında doğum dönemi depresyonlarının çocuk gelişimini olumsuz etkilediği bildirilmektedir. Ancak gebelik depresyonu ile gelişim arasındaki ilişkiye dair bilgiler çelişkilidir ve çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye'nin kentsel ve kırsal kesimlerinde gebelik ve doğum sonrası anne depresyonu ile çocuk gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın hipotezi gebelik ve doğum sonrası depresyonunun çocuk gelişimi ile ilişkili olduğudur.

YÖNTEM: Bu kohort araştırmasına Ankara ve çevresindeki sağlık kurumlarında rutin gebelik izlemi yapılan kadınlar dahil edilmiştir. Gebelikte ve doğum sonrası dönemlerde ortalama 4., 16. ve 21. aylarda Edinburgh Postnatal Depresyon Ölçeği ile depresif belirtiler ve çocuk gelişimi bütüncül olarak (ifade ve anlama dili, kaba ve ince hareket, oyun ve ilişki) ortalama 21. ayda Uluslararası Gelişimi İzleme ve Destekleme Rehberi (GİDR) ile değerlendirilmiştir. Araştırma T.C. Sağlık Bakanlığı ve King's College London kurumlarının araştırma etik komiteleri tarafından onaylanmıştır.

BULGULAR: İncelemeye GİDR görüşmesi yapılmış ve normal doğum ağırlıklı 370 anne-çocuk çifti dahil edilmiştir. Örneklem dahil olan annelerin çalışmaya alındığı zamanki ortalama yaşı 26 (16-44), %31,1'inde (115/358) gebelik döneminde, %25,8'inde (94/364) 4. ayda, %25,1'inde (85/339) 16. ayda, %23,9'unda (88/368) 21. ayda, ve %41,9'unda (155/358) postnatal dönemde en az bir değerlendirmede depresyon saptanmıştır. Örneklemdeki çocukların %50'si kız olup, %18,2'sinde (68/370) en az bir gelişim alanında, %13,2'sinde (49) ifade dili, %8,4'ünde (31) ilişki, %8,1'inde ince hareket (30), %7,3'ünde (27) kaba hareket, %2,2'sinde anlama dili (8) ve %1,1'inde (4) tüm gelişim alanlarında gelişimsel gecikme saptanmıştır. Anne depresyonu ile gelişimsel gecikme arasında istatistiksel anlamlılığa ulaşan ilişki saptanmamıştır (prenatal dönemde OR=0,90 %95 GA 0,50-1,62, postnatal 4. ayda OR=0,97 %95 GA 0,53-1,79, 16. ayda OR=0,75 %95 GA 0,39-1,43, 21. ayda OR=0,88 %95 GA 0,47-1,65, herhangi postnatal dönemde OR=0,83 %95 GA 0,48-1,42).

SONUÇ: Bu çalışmanın sonuçları gebelik ve doğum sonrası anne depresyonunun erken çocukluk gelişimini olumsuz yönde etkilediği bilgisini desteklemektedir. Doğum dönemi anne depresyonu yanısıra erken çocukluk dönemine özgü diğer risk etmenlerinin de incelemeye alınması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Prenatal dönem, postnatal dönem, maternal depresyon, çocuk gelişimi, Edinburgh Postnatal Depresyon Ölçeği, Gelişimi İzleme ve Destekleme Rehberi

YETİŞKİN BAĞLANMA TİPİ, ANKSİYETE DÜZEYİ VE ALEKSİTİMİNİN BABA BEBEK BAĞLANMASINA ETKİLERİ

Çiğdem Çelik Yaşar¹, Suat Küçükgöncü¹, Devran Tan²,
H. Ece Arat Çelik¹

¹Maltepe Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

²Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Erken dönemde anne bebek ilişkisinin önemi anlaşılmasına rağmen, baba bebek ilişkisi ile ilgili bilgi sınırlıdır. Ebeveynin anksiyete düzeyinin, bağlanma tipinin ve aleksitimi düzeyinin çocuğu ile olan ilişkisini etkilediği düşünülmektedir. Çalışmanın amacı baba adaylarında anksiyete düzeyinin, yetişkin bağlanma tipinin ve aleksitimi düzeyinin prenatal ve postnatal dönemde baba bebek bağlanmasına etkisinin incelenmesidir.

YÖNTEM: Maltepe Üniversitesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniği'nde yapılan duyurular ile ulaşılan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 134 baba aday çalışmaya alınmıştır. Yanıtlar çevrimiçi olarak toplanmıştır. Gebeliğin üçüncü trimesterinde ilk değerlendirme, bebeğin 2-4. ayları arasında ikinci değerlendirme yapılmıştır. İkinci değerlendirmede 110 katılımcı çalışmayı tamamlamıştır. Katılımcılara ilk değerlendirmede Durumluk Sürekli Anksiyete Envanteri, Toronto Aleksitimi Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Paternal Fetal Bağlanma Ölçeği; ikinci değerlendirmede Durumluk Anksiyete Envanteri, Baba Bebek Bağlanma Ölçeği verilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi, bağımsız değişkenlerin sonuç üzerindeki etkisinin incelenmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışma için Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 2018/900/82 sayı ile onay alınmıştır.

BULGULAR: Postnatal dönem durum anksiyetenin baba bebek bağlanmasını olumsuz yönde ($\beta=0,23$; $p=0,01$); eş ilişkisinden duyulan memnuniyetin ise baba bebek bağlanmasını olumlu yönde ($\beta=0,23$; $p=0,01$) etkilediği bulunmuştur. Bağlanmanın kaçınma boyutu ile baba bebek bağlanması arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur, kaygı boyutu ile baba bebek bağlanması arasında ilişki bulunmamıştır. Aleksitimi düzeyi ve baba bebek bağlanması arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Anksiyete düzeyi, yetişkin bağlanma tipi, aleksitimi düzeyi ile paternal fetal bağlanma arasında ilişki bulunmamıştır.

SONUÇ: Baba bebek bağlanmasını anksiyete düzeyi olumsuz yönde, eş ilişkisinden duyulan memnuniyet olumlu yönde etkilemektedir. Babanın anksiyetesini düşürmeye yönelik müdahalelerin planlanması, eş ilişkisinden duyulan memnuniyetin değerlendirilmesi ve varsa sorunlara müdahale edilmesi baba bebek bağlanmasını olumlu yönde etkileyecektir. Yetişkin bağlanma tipinin ve aleksitimi düzeyinin baba bebek bağlanmasına etkisinin farklı yöntemlerle incelenmesinde fayda vardır.

Anahtar Kelimeler: Baba bebek bağlanması, prenatal bağlanma, postnatal bağlanma, anksiyete, aleksitimi

ÇOCUKLARIN GENEL ÖZ-DEĞERİNİN YORDAYICILARI OLARAK ALGILANAN AİLE İLİŞKİSİ, EBEVEYN DAVRANIŞLARI VE EBEVEYNLERİN AKILCI OLMAYAN İNANÇLARININ İNCELENMESİ

Gözde Akşab, Fulya Türk

Gaziantep Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Bu araştırmanın amacı, çocukların genel öz-değerinin yordayıcıları olarak çocukların algıladıkları aile ilişkisi, ebeveyn davranışları ve ebeveynlerin akılcı olmayan inançlarını incelemektir.

YÖNTEM: Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Hatay'ın Antakya ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda 4. sınıfa devam eden çocuklar ve anne-babaları, örneklemini Antakya ilçesinden tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen 12 ilkokulda 4. sınıfa devam eden 500 çocuk ve anne-babaları olmak üzere 1500 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçları; kişisel bilgi formu, Çocuklar İçin Aile İlişkileri Ölçeği (ÇAİÖ), Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili (ÇİBAP), Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği (AEDÖ) ve Anne-Baba Düşünceleri Ölçeği (ABDÖ)'dir. Ölçek uygulamaları için 32889839-605.01-E.65290 sayılı dilekçeyle Millî Eğitim Müdürlüğü'nden ve öğrenci velilerinden gerekli izinler alınmıştır. Verilerin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizine annelere ait AEDÖ'nün Çocukla İlgilenme, Zayıf Ebeveyn Takibi, Dayakla Cezalandırma ve Olumlu Ebeveynlik alt boyutları normal dağılmadığından; anne ve babalara ait ABDÖ'nün Mükemmeliyetçilik, AEDÖ'nün Tutarsız Disiplin ve babalara ait Olumlu Ebeveynlik alt boyutları çocukların genel öz-değeriyle ilişkili olmadığından dahil edilmemiştir.

BULGULAR: Anne ve babaların gerçekçi olmayan beklentileri; çocukların aile ilişkilerini engelleyici ve destekleyici olarak algılamaları; babaların çocukla ilgilenme, zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışları birlikte çocuğun genel öz-değeriyle anlamlı ilişki ($R=0,444$, $R^2=0,197$) sergilemişlerdir ($F(7-207)=7,245$, $p<0,01$). Değişkenler birlikte çocukların genel öz-değerindeki değişimin %20'sini açıklamaktadır. Yordayıcı değişkenlerin genel öz-değer üzerindeki göreceli önem sırası şöyledir: destekleyici aile ilişkisi ($\beta=0,340$), engelleyici aile ilişkisi ($\beta=-0,104$), babanın zayıf ebeveyn takibi davranışı ($\beta=-0,097$), babanın gerçekçi olmayan beklentileri ($\beta=-0,090$), annenin gerçekçi olmayan beklentileri ($\beta=-0,023$), babanın çocukla ilgilenme davranışı ($\beta=0,015$) ve babanın dayakla cezalandırma davranışı ($\beta=-0,015$). Destekleyici aile ilişkisi ($p<0,001$) çocukların genel öz-değerini anlamlı yordamaktadır.

SONUÇ: Çocukların genel öz-değerini destekleyici aile ilişkisi ve babaların çocukla ilgilenme davranışı olumlu; engelleyici aile ilişkisi, babaların gerçekçi olmayan beklentileri, zayıf ebeveyn takibi, dayakla cezalandırma davranışları ve annelerin gerçekçi olmayan beklentileri olumsuz olarak açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile ilişkisi, çocukların genel öz-değeri, ebeveyn davranışları, ebeveynlerin akılcı olmayan inançları

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI ADLİ KURUL DENEYİMLERİ

Birsen Şentürk Pılan¹, İpek İnal Kaleli¹, Serpil Erermiş¹, Ahsen Kaya², Sezen Köse¹, Burcu Özbaran¹, Tezan Bildik¹

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Çalışmamızın amacı, adli makamlarca tamamlanması zorunlu tutulan adli kurul randevularına pandemi döneminde katılım gösteren ve göstermeyen gençler arasındaki farkları saptamaktır.

YÖNTEM: Çalışmamıza, ilk adli psikiyatri muayenesi bir çocuk psikiyatristi tarafından tamamlanmış olup 18.03.2020-18.06.2020 tarihleri arasında üç adli tıp uzmanı, bir çocuk psikiyatristi ve bir nöroloji uzmanından oluşan Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Adli Kurulu tarafından değerlendirilmesi planlanmış 26 genç dahil edilmiştir. İlk adli psikiyatrik görüşme kayıtları geriye dönük incelenmiş ve sosyo-demografik verileri, psikiyatrik tanıları; Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Çocukluk Çağı Kaygı Bozuklukları Özbildirim Ölçeği (KAYBÖ) puanları kaydedilmiş ve analiz edilmiştir. Çalışma için etik kurul onayı mevcut olup gönüllülerden çalışmaya katılım için onam alınmıştır. (Karar no:20-5.1T/66, Tarih: 28.05.2020)

BULGULAR: Pandemi döneminde 16 çocuk ve gencin planlanan ve mahkemelerce zorunlu tutulan adli kurul randevularına geldiği, 10 gencin ise gelmediği görülmüştür. İki grup arasında yaş, cinsiyet, adli yönlendirme sebebi, eğitim durumu, anne-babanın eğitim durumları, babanın çalışma durumu, boşanma, sosyoekonomik durum açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Annenin çalışıyor olmasının adli kurul randevularına gelinmesini yordadığı ($p=0,009$); hipotezimizin aksine anksiyete bozukluğu, zihinsel yetersizlik ve dikkat eksikliği tanı kriterlerinin karşılanmasının randevuya gelme durumunu etkilemediği görülmüştür. Psikiyatrik tanıları arasında sadece davranım bozukluğu tanısının ve madde kullanımının planlanan adli kurul randevusuna gelinmemesi ile ilişkili olduğu saptanmıştır ($p=0,014$, $p=0,018$). İki grup arasında BDÖ ve KAYBÖ toplam puanları açısından fark olmadığı görülürken, randevulara gelmeyen gençlerin toplam puandan bağımsız olarak BDÖ'nün 4. (Anhedoni, $p=0,015$), 9. (Suisidalite, $p=0,009$) ve 12. (İlgi kaybı $p=0,028$) maddelerinde daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür.

SONUÇ: Çalışmamız, adli kurul randevularına gelinmemesinin davranım problemleri ve depresif belirtilerle ilişkili olduğunu göstermiştir. Eşik-altı depresif belirtileri olup davranım bozukluğu tanı kriterlerini karşılayan gençlerin psikiyatrik takip ve tedavi uyumlarının yaşlarına göre daha zayıf olduğu bilinmektedir. Çalışmamız, bu grubun COVID-19 salgını sırasında ruh sağlığı hizmetlerine erişimin kısıtlanmasından en çok etkilenen gruplar arasında olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adli psikiyatri, COVID-19 pandemisi, çocuk ve ergen psikiyatristi, davranım bozukluğu, depresyon

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİ ACİL SERVİSİNE ÖZKIYIM DAVRANIŞI İLE BAŞVURAN OLGULARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE ÖZKIYIM İLİŞKİLİ RİSK FAKTÖRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Selin Tanyeri Kayahan, Damla İşman Haznedaroğlu

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Dünyada her geçen sene özkıyım oranları artmaktadır. Özkıyım vakalarının %80'i gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşmektedir. Özkıyım, genç popülasyonda önemli mortalite sebepleri arasında yer almakta olup Türkiye'de önemli bir halk sağlığı problemidir. Bu çalışmada bir üniversite hastanesinin acil servisine özkıyım düşünce veya girişimi nedeniyle başvuran ve psikiyatrik açıdan değerlendirilen hastaların sosyodemografik verilerinin araştırılması ve olası risk faktörlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi acil servisine 1 Ocak 2019-30 Haziran 2019 tarihleri arasında alt aylık bir süre içinde başvuran ve psikiyatrik açıdan değerlendirilen toplam 1033 olgudan özkıyım düşüncesi veya özkıyım girişimi açısından değerlendirilen tüm hastalar çalışmaya dahil edilmiştir. Hastaların yaş, cinsiyet, medeni durum gibi sosyodemografik verileri ile özkıyım yöntemi, özkıyım planı, geçmişte özkıyım öyküsü, ruhsal hastalık öyküsü, depresif bulgu varlığı, psikotik bulgu varlığı, sosyal destek düzeyi, ailede özkıyım davranışı öyküsü, riskli alkol kullanımı, kronik hastalık varlığı gibi özkıyım ile ilişkili olabilecek risk faktörleri, en son olarak ise terapötik özkıyım anlaşması sağlama ve hospitalizasyon önerilme durumları retrospektif olarak elektronik hasta dosyaları vasıtasıyla incelenmiştir. İstatistiksel analiz için SPSS paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR: Altı aylık süreçte acil serviste psikiyatrik açıdan değerlendirilen 1033 hastanın %35'i (n=366) özkıyım nedeniyle değerlendirilmiştir. Bu hastaların yaş ortalamasının 33,01±12,9, %55,2'sinin kadın, %50,3'ünün bekar olduğu; %60,9'unun özkıyım girişimi, %30,1'inin özkıyım düşüncesi nedeniyle başvurduğu, özkıyım girişiminde bulunanların %61,1'inin ilaç alımı yöntemini kullandığı, %52,3'ünün daha önce özkıyım girişiminde bulunmamış olduğu, %76,7'sinin sosyal desteğinin bulunduğu, %85'inin ailede özkıyım öyküsünün bulunmadığı, %30,1'inin riskli alkol ve madde kullanımının olduğu değerlendirme sonucunda %71,8'i ile terapötik anlaşmanın sağlandığı ve %28,2'sine psikiyatrik açıdan yatarak tedavi önerildiği saptanmıştır.

SONUÇ: Ruhsal hastalıklar ile birlikteliği iyi tanımlanmış olan özkıyımın önlenmesi için multidisipliner ve kapsamlı sağlık stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle özkıyım davranışının görüldüğü popülasyonu tanımlamak ve olası risk faktörlerini değerlendirmek önem taşımaktadır. Çalışmamızda bu alanda yapılmış diğer çalışmalar ile benzer sonuçlar elde edilmiş olup terapötik özkıyım anlaşması ile genç yaş, özgeçmişte özkıyım öyküsü bulunmaması, yöntem olarak ilaç alımı, psikotik bulgunun olmaması, psikiyatrik hastalık öyküsünün bulunmaması ve sosyal destek varlığı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özkıyım düşüncesi, özkıyım girişimi, acil servis, terapötik anlaşma

ADLİ MAKAMLARCA CEZAI SORUMLULUĞU SORULAN KİŞİLERİN SOSYODEMOGRAFİK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİ

Bukhbat Byambadorj, Ali Erdoğan, Buket Cinemre, Yalçın Kahya

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Bu çalışmada, cezai ehliyeti sorulan olguların sosyodemografik ve klinik özelliklerinin araştırılması amaçlandı.

YÖNTEM: Eylül 2019-Aralık 2019 tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Heyet'ine adli makamlarca gönderilen ve Türk Ceza Kanununun (TCK) 32. Maddesi kapsamında cezai ehliyeti sorulan 100 olgunun sosyodemografik ve klinik özellikleri retrospektif olarak değerlendirildi.

BULGULAR: Olguların yaş ortalaması 37,26±12,80 (min=18 maks=78), %76'sı (n=76) erkek, %48'i (n=48) çalışmıyor ve %48'i (n=48) bekar. %48'inde (n=48) (min=1 maks=19) daha önce adli olay öyküsü, %8'inde (n=8) self mutilasyon ve %14'ünde (n=14) denetimli serbestlik vardı. Başvuru suçları %38 darp-yaralama (n=38), %13 hırsızlık (n=13), %10 mala zarar verme (n=10), %10 cinsel saldırı (n=10) ve %29 on farklı diğer suçtu (n=29). %92'sine heyetimizde karar verildi (n=92), %8'i müşahadeye (n=8) gönderildi. %40,2 cezai ehliyeti tam (TCK 32-yok) (n=37), %50 cezai ehliyeti yok (n=46) (TCK 32-1) ve %9,8 azalmış cezai ehliyet (TCK 32-2) (n=9) olarak raporlandı. %82'sine psikiyatrik tanı koyuldu. Tanı %32,9 psikotik bozukluklar (n=27), %24,4 bipolar bozukluk (n=20), %15,9 zeka geriliği (n=13), %9,8 depresyon (n=8), %8,5 kişilik bozukluğu (n=7), %8,5 alkol-madde kullanım bozukluğuydu. %63'ünün psikotrop ilaç kullanımı (n=63), %37'nin psikiyatrik yatış öyküsü (n=37) vardı. TCK 32-yok, TCK 32-1 ve TCK 32-2 alan üç grup karşılaştırıldığında, yaş (p=0,928), madde öyküsü (p=0,178), adli olay öyküsü (p=0,100) ve suç türü (p=0,067) yönünden fark saptanmadı. Üç grubun daha önce TCK-32'den yararlanma durumu (p<0,001), psikiyatrik yatış öyküsü (p=0,001) ve psikotrop ilaç kullanım öyküsü (p<0,001) arasında anlamlı fark vardı. Post-hoc analizlerde bu farkların TCK 32-1'in bu durumlar için anlamlı olarak yüksek olmasından kaynaklandığı saptandı.

SONUÇ: Çalışmamızdaki olgular, literatürle uyumlu olarak suç işleme oranının yüksek olarak bildirildiği, çoğunlukla genç, erkek, adli olay öyküsü yüksek olanlardan oluşmaktaydı. Çalışmamızda literatürden bir miktar yüksek olarak kişilerin %59,8'i TCK 32'den yararlanmıştır. TCK 32-1 alanlarda psikiyatrik yatış öyküsü, psikotrop ilaç kullanım öyküsü, ve daha önce TCK 32'den faydalanma öyküsünün anlamlı şekilde yüksek olduğu saptandı. Bu hasta grubunu tanımanın önleyici müdahaleler için yararlı olacağını düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Adli psikiyatri, cezai ehliyet, suç

BİR ŞEHİR HASTANESİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ ADLİ PSİKİYATRİ BİRİMİNDE TAKİP EDİLEN OLGULARIN SOSYODEMOGRAFIK VE KLİNİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Gülay Taşcı

Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi, Elazığ

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı hastanemiz Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri (YGAP) biriminde takip edilen adli olguların suç işleme riski üzerine etkisi olduğu düşünülen sosyodemografik ve klinik özelliklerini incelemektir.

YÖNTEM: 01.01.2020-30.06.2020 tarihleri arasında hastanemiz YGAP biriminde adli gözlem ve koruma-tedavi amacıyla takip edilen 163 olgunun verileri otomasyon sistemi ve hasta dosyaları üzerinden geriye dönük olarak taranmıştır. Olguların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, yaşadığı yer gibi sosyodemografik verileri, konulan psikiyatrik tanıları, hastalık süresi, kullandıkları tedavileri, hastanede yatış öyküsü, özkiyim girişimi, alkol, madde kullanım durumu, geçmiş adli öyküsü ve suç türü kaydedilmiştir.

BULGULAR: Tamamı erkek olan olguların yaş ortalaması 35,23±12,56 (18-83) yıl idi. Olguların %57,06'sı bekar, %32,9 evli ve %11,04'ü boşanmıştı. Eğitim düzeyine bakıldığında %39,88'inin ilkököl, %16,56'sı ortaokul, %17,79'u lise, %3,07'si üniversite mezunu iken, %22,70'inin okuma yazması yoktu. Olguların %49,69'u herhangi bir işte çalışmıyorken, %29,45'inin engelli maaşı aldığı, %20,86'sının gelir getiren bir işte çalıştığı saptandı. Olguların %27,61'inde madde kullanımı, %9,20'sinde ise alkol kullanımı olduğu saptandı. Olguların %11,04'ünde geçmiş adli öyküsü vardı. DSM-5 tanı kriterlerine göre konulan psikiyatrik tanıları sırasıyla psikotik bozukluk (%28,83), mental retardasyon (%23,31), antisosyal kişilik bozukluğu (%15,34), bipolar afektif bozukluk (%14,11), şizofrenidir (%11,66). Olguların %6,75'ine ise psikiyatrik tanı konulmamıştır. Hastaların %42,94'ünün ilacını bıraktığı, %12,27'sinin düzensiz kullandığı, %12,27'sinin düzenli kullandığı, %32,52'si ise daha önce tedavi almadığı görülmüştür. İşledikleri iddia edilen suç türlerine bakıldığında kasten yaralama (%39,26), tehdit (%16,56), hırsızlık (%14,11), birden fazla suç türüne karışma (%12,88), cinsel suç (%7,98), diğer suçlar (%9,20) olduğu görülmüştür. Hastaların tanılarına göre işledikleri suç türleri arasında anlamlı ilişki bulunuyordu ($X^2=42,337$, $p=0,017$, $r=0,228$).

SONUÇ: Bulgular psikiyatrik hastalığı olanlarda, suç eylemiyle bağlantısı açısından, eğitim seviyesinin ve gelir düzeyinin düşüklüğünün, düzenli tedavi alınmamasının, alkol, madde kullanımının suç işlemeyi etkileyebileceğini düşündürmüştür.

Anahtar Kelimeler: Adli psikiyatri, suç, sosyodemografik etmenler

ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI HASTANESİ SAĞLIK KURULU'NA MALULİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ AÇISINDAN GÖNDERİLEN BİREYLERİN TANI, KLİNİK ÖZELLİKLERİ İLE MALULİYET DURUMLARININ İNCELENMESİ

Pınar Şen Gökçeimam¹, Erkal Erzincan², Kübra Ceren Cesur¹, Samet Kurnaz¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Erenköy Ruh Sinir Hastalıkları Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

AMAÇ: Engellilik; ruhsal/bedensel yetersizlik nedeniyle, kişinin yaş, cinsiyet, sosyokültürel durumuna göre normal yaşantısını yerine getirememesi durumudur. Psikiyatrik hastalıkların yıllar içerisinde giderek artan oranlarda engellilik haline neden olduğu saptanmıştır. Üretken yaşta kısıtlılığın oluşması hastayla yakınlarını olumsuz etkilemekte; bakım hizmetleri ve ülke ekonomisi açısından birçok zorluğu beraberinde getirmektedir. Çalışmada sosyodemografik verilerle klinik özelliklerin bazı psikiyatrik hastalıklarda işlevsellik ve çalışabilirlik durumu ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: 01.01.2019-31.12.2019 tarihleri arasında Erenköy Ruh Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne Sosyal Güvenlik Merkezleri'nce yönlendirilip işlevsellik durumları sorulan 205 kişinin kayıtları retrospektif incelenerek; sosyodemografik özellikleri, tanıları, klinik özellikleriyle varılan kararlar değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Vakaların %82,9'u erkekti, %70,7'si evli değil, %10,2'si okur-yazar değildi. %41,5'inin tanısı şizofreni, %17,6'sın bipolar afektif bozukluk, %4,9'u zeka geriliği idi. "İşlevselliği düzelmeyen" kararı verilen gruba diğer gruplar arasında yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum açısından anlamlı fark yoktu. Şizofreni hastalarının "tedavi ile işlevselliği düzelmeyen" kararı "kısmen düzelen" ve "düzelmeyen" gruba göre anlamlı yüksek bulundu ($p<0,001$). Tedavi ile işlevselliği düzelmeyen hastaların depo antipsikotik kullanma, çoklu antipsikotik kullanma, klozapin kullanma oranlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptandı (sırasıyla $p<0,001$, $p<0,001$, $p=0,025$). İşlevselliği düzelmeyen hastaların diğer hastalara göre hastalık sürelerinin ve yatış sayılarının istatistiksel olarak daha fazla olduğu tespit edildi (sırasıyla $p=0,03$, $p=0,04$). Bununla beraber yapılan lojistik regresyon analizinde şizofreni tanısı ($OR=5,55$, $P=0,002$), şizoafektif bozukluk tanısı ($OR= 22,63$, $P=0,009$), BTA psikotik bozukluk tanısı ($OR=4,16$; $P=0,039$); hastalık süresi ($OR=1,066$, $P=0,001$); Zeka Geriliği ($OR=13,157$; $P=0,029$) tanısı olmaması değişkenlerinin "işlevselliği düzelmeyen" kararı ile ilgili öngörücü olduğu; diğer değişkenlerin modelde öngörücü olmadığı saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmada "tedavi ile işlevselliği düzelmeyen" kararı alınması ile ilgili yapılan değerlendirmede hastanın şizofreni, şizoafektif bozukluk, BTA Psikotik Bozukluk tanıları alması ile yatış sayısının yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber kötü işlevselliğin sosyokültürel özelliklerdence tanıyla ilişkili saptanması, çoklu antipsikotik kullanımı, depo antipsikotik kullanımı, klozapin kullanımı değişkenlerinin modelde kötü işlevselliği öngörmede etkili olmaması dikkat çekicidir. Maluliyet değerlendirmesinde yatış sayısının dikkate alınması önemli olabilir. Alandaki çalışma sayısı oldukça azdır. Çalışma sonuçları literatüre katkı sağlayacak, psikiyatrik hastalıklarda "işlevselliğin düzelmeyen" kararına varılmasında yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Maluliyet, işlevsellik, şizofreni, bipolar bozukluk, yetiyitimi

SİĞİNMAEVİ VE ŞÖNİM ARACILIĞI İLE YATIRILARAK TEDAVİSİ YAPILAN KADIN HASTALARDA ŞİDDET, İNTİHAR VE İLİŞKİLİ SOSYODEMOGRAFIK/KLİNİK FAKTÖRLER

Begüm Bildircin Sakarya¹, Sevinç Ulusoy², Nurhan Fıstıkçı³

¹Çerkezköy Devlet Hastanesi, Psikiyatri, İstanbul

²Bakırköy Prof.Dr.Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları

Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri, İstanbul

³İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

AMAÇ: Bu çalışmada kadın sığınmaevi (KSE) ve Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'nden yönlendirilip psikiyatri kliniğine yatırılarak tedavisi yapılan kadın hastaların klinik özellikleri ile beraber sosyodemografik verilerinin incelenmesi, şiddete maruziyet ve intihar girişimi ile ilişkili olabilecek faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Aralık 2016-Aralık 2018 tarihleri arasında KSE ve ŞÖNİM'lerden yönlendirilerek Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde yatırılarak tedavisi yapılan 157 kadın hasta çalışmaya alınmıştır. Geriye dönük dosya taraması şeklinde planlanan çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanmış, katılımcıların klinik ve sosyodemografik özelliklerini değerlendiren bir form kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, intihar ve şiddet maruziyetini yordayan faktörleri saptamak için lojistik regresyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR: Hayatının bir döneminde şiddete maruz kalmış kadınların oranı %72 olarak tespit edilmiştir. Şiddet gören kadınlarda eğitim düzeyi, tanışarak evlenme oranı, sağlık güvencesine sahip olma oranı ve evlenme yaşı daha düşük ($p<0,001$); çocuk sayısı, geniş aile ile yaşama oranı, madde kullanımı, intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı (KZD) daha yüksek ($p<0,005$) saptanmıştır. Yapılan lojistik regresyon analizinde KZD ve aile tipi intihar girişim öyküsünü istatistiksel olarak anlamlı yordayan faktörler olarak bulunmuştur. KZD olan kadınlarda olmayanlara göre intihar öyküsü olasılığı 6,804 kat yüksek iken (%95 GA 3,067-15,094; $p<0,001$); geniş aile ile yaşayanlarda çekirdek aile ile yaşayanlara göre intihar girişim öyküsü olma olasılığı 3,373 kat yüksek bulunmuştur (%95 GA 1,518-7,499; $p=0,003$).

SONUÇ: KSE ve ŞÖNİM'lerden yönlendirilen kadınların şiddet oranlarının yanı sıra intihar girişim oranlarının da yüksek olması, daha yakından izlenmelerinin ve psikiyatrik açıdan değerlendirilmelerinin önemli olduğunu düşündürmektedir. Her ne kadar KZD bulunması intihar riskini akla getirirse de; literatürün aksine geniş aile tipinin yüksek intihar riski ile ilişkili olması dikkat çekicidir. Örnekleminizi oluşturan kadınların sosyal desteğinin az ve aile ortamının çatışmalı olması, bu kadınlarda büyüme sürecinde psikolojik zorluklarla baş etme becerilerinin gelişmesinde eksikliklere işaret etmektedir fakat baş etme yöntemleri ve psikolojik süreçlere ilişkin ileri çalışmalar gerekmektedir. Araştırmamız verilerinden elde edilen sonuçlar belirli sosyodemografik ve klinik özelliklere dikkat çekerek risk değerlendirmesi hususunda yarar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, şiddet, intihar, sığınma evi

TRANSSEKSÜEL BİREYLERDE RUHSAL BELİRTİLERİN YAŞ VE EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ VE TRANSSEKSÜEL OLMAYAN BİREYLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Soner Çakmak

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: Transseksüel bireylerde sıklıkla yaşadıkları stres etkenleri nedeniyle ruhsal belirtiler sık görülmektedir. Bu çalışmada transseksüel bireylerin ruhsal belirtilerinin yaş ve eğitim düzeyi ile ilişkisinin ve genel popülasyona göre farklılıklarının araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Araştırma için Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi (ÇÜTF) Psikiyatri Polikliniği'ne cinsiyet atama ameliyatı öncesi psikiyatrik değerlendirme amacıyla başvuran 46 kadından erkeğe (trans erkek) ve 31 erkekten kadına (trans kadın) olmak üzere 77 transseksüel ve 70 (43 kadın, 27 erkek) transseksüel olmayan birey ile görüşülmüştür. Katılımcılar 18-65 yaş aralığında ve en az ilköğretim düzeyinde eğitim almıştır. Cinsiyet değiştirme operasyonu geçirmemiş ve hormon tedavisi almamışlardır. Araştırmada Psikolojik Belirti Tarama Listesi (PBTL) ve tarafımızca hazırlanan Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Katılımcıların yazılı onamları alınmış, çalışma 06.07.2018/31.10.2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmanın etik kurul onayı ÇÜTF Etik Kurulu'ndan 06.07.2018 tarih ve 79 sayısı ile alınmıştır.

BULGULAR: Yaş ortalaması transseksüel katılımcılarda $26,31\pm 4,71$, transseksüel olmayan katılımcılarda $26,86\pm 4,94$ olarak belirlenmiştir. Transseksüel olan grup ile olmayan grup yaş, eğitim ve sosyoekonomik özellikler açısından benzerdir. Transseksüel grupta anksiyete, depresyon, kişilerarası duyarlılık, psikotizm, paranoid düşünce, hostilite-öfke, fobik anksiyete ve toplam pozitif belirti puanları transseksüel olmayanlara göre yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). trans kadın ve trans erkek bireyler arasında ruhsal belirti puanları açısından anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$). Transseksüel bireylerde yaş ve eğitim düzeyi ile ruhsal belirti puanları arasında ilişki bulunmamıştır.

SONUÇ: Çalışmalar transseksüel bireylerin, genel popülasyona göre daha fazla ruhsal sorun yaşamalarına yol açan yüksek düzeyde stres etkenine maruz kaldıklarına işaret etmektedir. Bu çalışmanın sonuçları transseksüel bireylerin genel popülasyona göre daha yüksek düzeyde ruhsal belirti yaşadıklarını göstermektedir. Transseksüellerde popülasyon içi farklılıkları araştıran literatür sınırlıdır. Bu açıdan çalışmamızda trans kadın ve trans erkek bireyler arasında ruhsal belirti düzeyleri açısından farklılık belirlenmemiş ve ruhsal belirtilerin yaş ve eğitim düzeyi ile ilişkili bulunmamış olması dikkat çekicidir. Transseksüel bireylerde psikiyatrik epidemiyolojinin birçok yönünü karakterize etmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Yapılandırılmış psikiyatrik tanısal görüşmelerin kullanılması, sorunun özel doğasının tanımlanmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim düzeyi, ruhsal belirti, transseksüel, yaş

RUH SAĞLIĞI VE DİĞER ALANLARDA ÇALIŞAN HEKİM VE HEMŞİRELERDE RUHSAL HASTALIKLARA YÖNELİK DAMGALAYICI TUTUMLAR VE DAMGALAYICI DİLİN KULLANIMI

Seda Kırıcı Ercan¹, Dursun Hakan Delibaş²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İzmir

AMAÇ: Ruhsal hastalığa sahip bireyler sağlık çalışanlarının tutumlarına karşı çok duyarlıdır. Araştırmalar sağlık çalışanlarının hatta ruh sağlığı çalışanlarının da ruhsal hastalıklara karşı bazı toplumsal önyargıları paylaşabileceğini, bunun da bakım kalitesini bozabileceğini bildirmiştir. Bu çalışmada ruh sağlığı alanında çalışmanın ruhsal hastalıklara yönelik damgalayıcı tutum üzerine olan etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Varsayımımız, ruh sağlığı alanında çalışanların diğer sağlık alanlarında çalışanlardan daha olumlu tutuma sahip olacaktır.

YÖNTEM: Bu araştırma sağlık meslek gruplarına internet aracılığı ile sosyodemografik veri formu, Akıl Hastalıklarına Yönelik Tutum Ölçeği (AHYTÖ) ölçeği ulaştırılarak yapılmıştır. Katılımcıların araştırma anket ve ölçeklerini, aydınlatılmış onamları alındıktan sonra, isim belirtmeden, zaman kısıtlaması olmadan doldurmaları istenmiştir. Türkiye'nin farklı yerlerinden soruların tamamını yanıtlayarak tamamlayan sağlık çalışanları araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın etik kurul izini (2020/09-32) alınmıştır.

BULGULAR: Araştırmaya katılan toplam 722 sağlık çalışanının 552'si (%76,5) kadın ve 170'i (%23,5) erkekti. Örneklemin yaş ortalaması 42,27±11,82 (yaş aralığı 22-62) idi. 282'sini (%39,1) yetişkin psikiyatristi, 106'sını (%14,7) çocuk psikiyatristi, 188'i (%26) ruh sağlığı alanı dışındaki (uzman, pratisyen) hekimler oluşturmaktaydı.

Katılımcıların verileri ruh sağlığı çalışanı (psikiyatrist, çocuk psikiyatristi, psikiyatri hemşiresi, n=500, %69,3) ve ruh sağlığı alanı dışındaki sağlık çalışanı (ruh sağlığı alanı dışındaki hekim, pratisyen hekim, ruh sağlığı alanı dışında çalışan hemşire; n=222, %30,7) olarak iki gruba ayrılarak, AHYTÖ toplam puanı (p=.000), kısa süreli ilişki puanı (p=.005) ve uzun süreli ilişki puanı (p=.000) açısından karşılaştırıldığında iki grup arasında her üç ölçek puanı açısından anlamlı fark vardı. Uzun süreli ilişki puan ortalaması, tüm örnekleme kısa süreli ilişki ortalamasına göre daha düşüktü.

SONUÇ: Sonuç olarak bu araştırmanın bulguları ruhsal hastalığı olan bireylere karşı ruh sağlığı alanında çalışanların, ruh sağlığı alanı dışında çalışanlara göre tutumlarının daha olumlu olduğu, uzun süreli ilişki kurmak gerektiren durumlarda tüm sağlık çalışanlarının, kısa süreli ilişki kurmaya göre genel olarak daha az olumlu tutumlara sahip olduğudur. Sağlık çalışanlarına gerek kariyerlerinin başında, gerekse mesleklerini icra ederken hizmet içi verilecek eğitimlerle damgalayıcı, olumsuz tutumları azaltılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, tutumlar, doktor, hemşire, ruhsal hastalık, dil

PSİKOLOGLARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, CİNSEL MİTLERİ VE EŞCİNSELLİĞE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Halil Kozan, Hakan Karas

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul

AMAÇ: Cinsel mitler cinsel işlevlerin yanısıra bireylerin eşcinselliğe yönelik tutumlarını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Buna ek olarak, kişilik özellikleri bireylerin belirli sosyal gruplara karşı tutumlarında belirleyici olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı psikologların kişilik özellikleri ve cinsel mitleri ile eşcinselliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM: Bu araştırmanın örneklem grubu İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Haliç Üniversitesi, İstanbul Acıbadem Üniversitesi ve İstanbul Bahçeşehir Üniversitesinde yüksek lisans öğrenimi görmekte olan rastgele seçilmiş olan 300 psikologdan oluşmaktadır. Aydınlatılmış Onam Formu alındıktan sonra katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFKE), Cinsel Mitler Ölçeği (CMÖ) ve Eşcinsellik Tutum Ölçeği (ETÖ) uygulanmıştır. Çalışma için İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulundan etik kurul onayı (tarih/no: 08.04.2020/2020-10) alınmıştır. Veriler İstatistik Paket Programı (SPSS 25.0) kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR: Korelasyon analizinde BFKE'nin Dışa Dönüklük ($r=-0,392$, $p<0,01$), Uyumluluk ($r=-0,520$, $p<0,01$), Deneyime Açıklık ($r=-0,309$, $p<0,01$), Sorumluluk ($r=-0,447$, $p<0,01$) ve Duygusal İstikrarsızlık ($r=0,287$, $p<0,01$) alt boyutları ile ETÖ puanı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Cinsel Mitler Ölçeğinin Cinsel Yönelim ($r=0,508$, $p<0,01$), Toplumsal Cinsiyet ($r=0,444$, $p<0,01$), Cinsel Davranış ($r=0,189$, $p<0,01$), Masturbasyon ($r=0,275$, $p<0,01$), Cinsel Şiddet ($r=0,458$, $p<0,01$), Cinsel İlişki ($r=0,328$, $p<0,01$) Cinsel Memnuniyet ($r=0,260$, $p<0,01$) ve Yaş ve Cinsellik ($r=0,151$, $p<0,01$) alt boyutları ETÖ puanı ile ilişkili bulunmuştur. Regresyon analizinde CMÖ'nün Cinsel Yönelim (Beta=0,406, $p=0,000$), Toplumsal Cinsiyet (Beta=0,181, $p=0,002$) Cinsel Şiddet (Beta=0,243, $p=0,000$) ve Masturbasyon (Beta=0,144, $p=0,021$) alt boyutlarının ETÖ puanı üzerine anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. BFKE'nin ise Uyumluluk (Beta=-0,374, $p=0,000$) Dışa Dönüklük (Beta=-0,169, $p=0,008$) ve Duygusal İstikrarsızlık (Beta=0,312, $p=0,000$) alt boyutlarının ETÖ puanı üzerine anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamızın bulgularına göre psikologların kişilik özelliklerinin ve cinsel mitlerinin eşcinselliğe yönelik tutumları üzerine çeşitli düzeylerde anlamlı biçimde etki ettiği saptanmıştır. Psikologların kişilik özellikleri ile ilgili içgörü düzeylerinin artmasına yönelik çalışmalar mesleki çalışmalarında eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumlarını önlemede rol oynayabilir. Ayrıca psikologların lisans ve lisans sonrası eğitimlerinde cinsel mitlerle ilgili eğitimlere yer verilmesi mesleki çalışmalarında eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumları engellemek bakımından önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Psikologlar, cinsel mitler, eşcinselliğe yönelik tutumlar, kişilik özellikleri

AKUT AJİTASYON TABLOSUNA MÜDAHALEDE PSİKİYATRİ HEKİMLERİNİN BİLGİ VE TUTUMLARI

Mehmet Ünler, İrem Ekmekçi Ertek

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Ajitasyon kişinin kendisinin ve diğer insanların güvenliğini tehlikeye atan, tıbbi tedavi süreçlerini engelleyen saldırganlık, şiddet ya da bazen tekrarlayıcı davranış kalıplarından oluşur. Ülkemizde ajitasyona yönelik algoritmanın nasıl olması gerektiği konusunda halihazırda bulunan ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu çalışmada psikiyatri hekimlerinin ajitasyon durumundaki fiziksel ve kimyasal tespit konusundaki bilgi ve tutumları ile ilgili değişkenlerle ilişkisi araştırılmaktadır.

YÖNTEM: Araştırma için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 04.11.2019 tarih/91610558-604.01.02-sayı ile izin alınarak demografik bilgiler ve ajitasyona müdahale yöntemleri ile ilgili çevrimiçi anket oluşturulmuştur. Anket formu kişisel iletişim, meslek mail ve telefon uygulamaları grupları kullanılarak psikiyatri hekimlerine gönderilmiştir. Elde edilen verilerle ilgili tanımlayıcı analizler yapılmıştır.

BULGULAR: Katılımcılar 131 kişi olup ağırlıklı olarak asistan(%43,5) ve uzman (%42) hekimlerden oluşmaktadır. %53,4'ünün hasta tespiti ile ilgili uluslararası standartlardan haberdar olmadığı görülmüştür. En sık fiziksel agresyon (%92,4) ve kendine zarar verme davranışı (%96,9) durumunda hastaların tespit edildiği öğrenilmiştir. Katılımcıların %35,1'i tespit esnasında 15 dakikada bir, %23,7'si ise 30 dakikada bir vital takip yapıldığını bildirmiştir. Hekimlerin %33,6'sı tespit esnasında hastanın takibini hemşireye bıraktığını, kendisinin hastayı görmediğini bildirmiştir. Kimyasal tespit ile ilgili en sık Türkiye Psikiyatri Derneği Rehberleri'nin takip edildiği (%22,1), katılımcıların %65,6'sının ise rehber takip etmediği öğrenilmiştir. Rehber takip etmeyenler en sık neden olarak haberdar olmadıklarını ifade etmiştir (%30,5). En sık intramüsküler uygulama (%58,8) tercih edilmekte ve klinik tablonun şiddeti en sık uygulama yolunu belirlemektedir (%95,4). En sık kullanılan ajan haloperidol olup sıklıkla eşlik eden antikolinergik uygulama (%80,9) tercih edilmektedir. Kimyasal tespit işlemi sonrası çoğunlukla tetkik yapılmadığı, en sık yapılan tetkikin ise EKG olduğu görülmüştür (%19,1). Katılımcılardan %63,4'ü züklopentiksol asetatu hızlı trankilizan olarak kullanmakta, %30,5'i ise depo formuna toleransın değerlendirilmesi için kullandığını ifade etmektedir. Hekimlerin %71'i eş zamanlı intramüsküler diğer ilaçlar ile bu ajanın kullanımı arasında ne kadar süre olması gerektiğini ya bilmemekte ya da süre olmadığı görüşündedir. İntravenöz haloperidol konusunda ise hekimlerin %52,7'si deneyim sahibidir ve en sık 30 dakikada infüzyon tercih edilmektedir (%22,1).

SONUÇ: Sonuç olarak ajitasyona müdahale konusunda ortak bir konsensusa ve iyi klinik uygulamalar için ulusal rehberlere ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Ajitasyon, fiziksel tespit, tecrit, trankilizasyon

BDT TEMELLİ KENDİNE YARDIM PSİKOTERAPİ KİTAPLARININ DEPRESİF BELİRTİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ARAŞTIRMA

**Alişan Burak Yaşar¹, Rümeyza Taşdelen²,
Afra Selma Taygar³, Esra Uludağ⁴, Erdoğan Akça²,
K. Fatih Yavuz⁵, Alp Karaosmanoğlu⁶,
Mehmet Hakan Türkçapar⁷**

¹*İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

²*Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul*

³*Üsküdar Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁴*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁵*İstanbul Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁶*Psikomet Psikoterapi ve Eğitim Merkezi, Serbest Hekim, İstanbul*

⁷*Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara*

AMAÇ: Bu çalışmada, bilişsel davranışçı terapi kuramları (BT, BDT, ACT, Şema Terapi) ile hazırlanmış kendine yardım psikoterapi kitaplarının depresif belirtiler üzerindeki etkisinin, plasebo psikoloji kitabı ve kitap önerilmeyen kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada 'Fark Et, Düşün, Hisset, Yaşa', 'Hayatı Yeniden Keşfedin', 'İyi Hissetmek' ve 'Mutluluk Tuzacı' kitaplarının depresyon ve anksiyete bozukluğu hastalarındaki depresif belirtiler üzerindeki etkilerinin, bilişsel davranışçı terapi müdahaleleri içermediği için plasebo kitap olarak seçilen 'İnsan Olmak' kitabı ve kitap önerilmeyen olağan tedavi grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Kendine yardım deney grubu kitapları önerilen, kitap önerilmeyen ve plasebo kitap önerilen hastalar randomize kontrollü çalışmamızda incelenmiştir.

YÖNTEM: Marmara Üniversitesi Pendik EAH Psikiyatri Polikliniği'ne Temmuz 2019-Şubat 2020 arasında başvuran depresyon veya anksiyete bozukluğu tanılı, en az ilkököl mezunu gönüllü hastalar alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden hastaların tümüne SCID-I yapılmış, depresyon ve anksiyete bozukluğu grubundaki hastalara randomize şekilde kitap önerilerinde bulunulmuştur. Araştırmanın tüm gruplarında katılımcıların rutin psikiyatri değerlendirilme, muayene ve ilaç tedavileri araştırmaya kör tedavi ekibi tarafından sürdürülmüştür. Kitap önerilen ve önerilmeyen tüm hastaların poliklinik şartlarında medikal tedavileri sürmüştür. Çalışmada GAS, WHOQOL, DASS-21, BAÖ, BDÖ ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 110 kişiden 63'ünün ilk ay ölçümleri yapılmıştır. Coronavirüs pandemisi nedeniyle yeni hasta alımı sürdürülememiştir. Kitapların zamanla etkileşimini gözlemek için karma-desenli ANOVA uygulanmıştır. Olağan tedavi grubu dışlanarak, deney kitaplarının plasebo kitabıyla karşılaştırılması için ikinci bir ANOVA testi yapılmıştır. Çalışma için Marmara Üniversitesi Etik Kurulundan 09.2019.693 sayılı onay alınmıştır.

BULGULAR: Karışık desenlerde ANOVA sonucunda Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)'ndeki düşüşün kitaplar arasındaki farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(5,57)=2,621, p=0,033, \eta^2=0,187$). Post-hoc analizlerde zamana göre kitaplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlılık gösteren bir bulguya işaret etmese de, planlı kontrast analizine göre kitapların bütünü ele alındığında depresyon puanlarındaki düşüşün olağan medikal tedavilerde görülen düşüşe göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t(57)=2,525, p=0,014$). Analiz olağan tedavi grubu çıkarılarak tekrarlandığında, benzer sonuçlar plasebo kitap grubuna karşı da bulunmuştur ($t(48)=2,501, p=0,016$).

SONUÇ: Depresyon ve anksiyete bozukluğu tanılı alan hastalarda, BDT kuramı çerçevesinde hazırlanan, Kabul Kararlılık Terapisi, Bilişsel-Terapi, Bilişsel Davranışçı Terapi ve Şema-Terapi kendine yardım kitapları; depresif skorları düşürmede mevcut tedaviye ek olarak önerilen kitaplar, plasebo kitaba ve olağan tedavi grubuna göre anlamlı derecede etkilidir. Kitapların uzun vadeli etkilerini gözlemleyebilmek için ileri araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, bibliyoterapi, depresyon, kendine yardım

CİNSEL İŞLEV BOZUKLUĞU OLAN EVLİ ÇİFTLERDE EŞLER ARASI UYUMUN CİNSEL DOYUM İLE İLİŞKİSİ

İmran Gökçen Yılmaz Karaman¹, Harun Olcay Sonkurt², Gülcan Güleç¹

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

²Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ağrı

AMAÇ: Cinsel doyum evlilik doyumunu yordamakta, evlilik doyumunda cinsel doyum yordamaktadır. Çalışmamızda bu ilişkinin cinsel işlev bozukluklarındaki niteliğini kadın ve erkek katılımcılarda değerlendirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'nde Cinsel İşlev Bozuklukları Polikliniğine başvuran, en az bir eşte cinsel işlev bozukluğu saptanan 65 evli çift çalışmaya dahil edilmiştir. Sosyodemografik ve klinik veri formu, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır.

Çalışma Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığınca 07.05.2019 tarihinde 04 karar numarası ile onaylanmıştır.

BULGULAR: Katılımcılar arasında kadınlarda cinsel işlev bozukluğu tanısı alma oranı erkekler göre daha yüksek saptanmıştır ($p < 0,001$). Kadınlarda 34 katılımcıya (%58,6) vajinismus, 8 katılımcıya (%13,8) istek ve uyarılma bozukluğu, 1 katılımcıya (%1,7) orgazm bozukluğu tanısı; erkeklerde 15 katılımcıya (%25,9) erken boşalma, 6 katılımcıya (%10,3) erektil disfonksiyon, 2 katılımcıya (%3,4) cinsel isteksizlik tanısı konmuştur. Hem kadınlarda hem erkeklerde güvenilebilirlik alt boyutundaki yükselme cinsel yaşam kalitesini ve cinsel doyum arttırmaktadır. Kopukluk ve kontrolçülük ise iki cinsiyette de Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği puanları ile ilişkili bulunmamıştır. Ancak bağımlılık alt boyutu puanlarında yükselme, yani erkeğin kadın eşini bağımlı olarak algılaması daha iyi cinsel yaşam kalitesi ve cinsel doyum ile, ayrıca eşin daha güvenilebilir algılanması ile ilişkili bulunmuştur. Kadınlarda böyle bir bulgu elde edilmemiştir.

SONUÇ: Cinsel işlev bozuklukları olan evli çiftlerde cinsel doyum evlilik uyumu ile ilişkili bulunmuştur. Cinsel işlev bozuklukları olan çiftlerde evlilik uyum sorunları, evlilik uyum sorunları olan çiftlerde cinsel sorunlar olup olmadığı incelenmelidir. Cinsellik ve evlilik konularında kültürel faktörlerin dikkate alınması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel işlev bozukluğu, evlilik uyumu, evlilik doyumunu, cinsel doyum

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ, ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE SOSYAL MEDYA BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: ÖNCÜL BİR ÇALIŞMA

Merve Yalçınay İnan¹, Özge Kılıç¹, Esra Bilir², Kemal Kuşçu³

¹Koç Üniversitesi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul

³Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Sosyal medya bozukluğu/bağımlılığı depresyon, düşük benlik saygısı, düşük yaşam doyumunu ile ilişkili bulunmuştur. Sosyal medya bozukluğu/bağımlılığının iyi oluş üzerindeki etkileri ise daha çok ergen ve üniversite öğrencisi örneklemelerinde araştırılmıştır. Mesleki olarak yüksek stres seviyelerine sahip sağlık çalışanlarında iyilik hali, verilen sağlık hizmeti kalitesi ve hizmetin sürdürümü ile ilişkilidir. Bu sebeple bu çalışmada sağlık çalışanlarının iyilik hali ile sosyal medya bozukluğu/bağımlılığı ve algılanan sosyal destek ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM: Kesitsel olan bu çalışmanın örneklemini bir üniversite hastanesinde çalışan sağlık çalışanları oluşturmuştur. Katılımcılara sosyodemografik form, sosyal medya bozukluğu ölçeği, psikolojik iyi oluş ölçeği ve algılanan sosyal destek ölçeği çevrimiçi bir platform (qualtrics) aracılığıyla uygulanmıştır. Çalışma için Koç Üniversitesi Etik Kurulu onayı alınmıştır (2019,149,IRB3,088). Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26,0 paket programı kullanılmış ve Pearson korelasyon testi uygulanmıştır.

BULGULAR: Anketi yanıtlayan 49 bireyin 12'si erkek, 37'si kadındı (yaş ortalaması (\pm SS): $32,3 \pm 7,0$). Katılımcıların dörtte üçünün eğitimi seviyesi üniversite veya lisansüstüydü (%75,5). Yarından fazla katılımcının aylık geliri 6000tl'nin üzerindeydi (%55,1). Psikolojik iyi oluş ile sosyal medya bozukluğu/bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki saptanmıştır. ($r = -,384$; $p = ,006$). Sağlık çalışanlarının sosyal medya kullanım bozukluğu düzeyleri arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyleri azalmaktadır. Sosyal medya kullanım bozukluğu ve aile, özel biri, arkadaş alt ölçeklerine sahip olan algılanan sosyal destek ölçeği puanları arasında ise, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (sırasıyla $r = -,075$, $p = ,610$; $r = -,155$, $p = ,287$; $r = -,090$, $p = ,537$).

SONUÇ: Sağlık çalışanlarında sosyal medya bozukluğu/bağımlılığı arttıkça psikolojik iyi oluş azalıyor görünmektedir. Bulgularımız daha geniş örneklemelerde test edilmelidir. Sosyal medya platformları sağlık çalışanlarının iyilik halini arttırmaya yönelik müdahalelerin etkili şekilde uygulanabilmesi açısından umut vad edebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya bağımlılığı, psikolojik iyi oluş, sosyal destek, sağlık çalışanı

BİR TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZİNDE TAKİP EDİLEN HASTALARIN TEDAVİ UYUMLARI VE PROGNOZLARINA ETKİ EDEN ETMENLERİN VAKA YÖNETİCİLERİ GÖZÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ece Yazla, Ünsal Aydınoglu

Hitit Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum

AMAÇ: Kontrollere gelmeyi reddetme, tedaviyi erken sonlandırma ya da doktorun tavsiyelerini yetersiz uygulama davranışlarını içerebilen tedavi uyumsuzluğunun; semptomların kötüleşmesine, daha yüksek oranda yineleme ve hastane yatışına sebep olduğu, hastalığın prognozunu olumsuz etkilediği ve hastane masraflarının artmasına sebep olabildiği bildirilmiştir. Ağır psikiyatrik hastalıkların takibinde vaka yönetimi modelinin; hastane yatışlarını azalttığı, tedavi uyumunu ve yaşam kalitesini artırdığı bulunmuştur. Aile desteğinin şizofreni hastalarının tedavi uyumunu artırdığı gösterilmiştir.

Bu çalışmada, Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde takip edilen hastaların tedavi uyum ve prognozlarına etki eden etmenlerin hastayı takip eden vaka yöneticileri gözünüyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmaya en az bir yıldır Toplum Ruh Sağlığı Merkezinden hizmet alan 398 hasta dahil edildi. Her bir hasta kendi vaka yöneticisi tarafından değerlendirildi.

Prognozu, tedavi uyumu ve aile desteği değişkenleri “çok kötü, kötü, orta, iyi ve çok iyi” şeklinde belirlenen 5’li likert tipi bir soru ile değerlendirildi. Ortalama kontrol sıklıkları kaydedildi.

Veriler SPSS 15 Programı ile analiz edildi. Tanımlayıcı veriler yüzde olarak belirtildi. Değişkenler arasındaki istatistiksel ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile saptandı.

BULGULAR: 398 hastanın 185’i (%46,5’) Şizofreni, 97’si (%24,4) Bipolar Bozukluk, 77’si (%19,3) Atipik Psikoz ve 39’u (%9,8) Şizoafektif Bozukluk tanısına sahipti.

Hastaların kontrol sıklığı, aile desteği, tedavi uyumu ve prognoz değişkenlerinin birbirleri ile ikili ilişkileri incelendiğinde, hepsinin birbirleri ile anlamlı ilişkileri olduğu bulundu ($p<0,01$).

Çalışan hastaların kontrol sıklıklarının çalışmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p<0,05$). İki grup arasında diğer değişkenler açısından anlamlı farklılık bulunmadı.

SONUÇ: Kontrollere gitmenin tedavi uyumunun bir parçası olduğu ve tedavi uyumunun prognozu iyileştirdiği bilinmektedir. Bizim saptadığımız veriler de literatür bulguları ile uyumludur.

Aile desteğinin de tedavi uyumunu artırdığı bildirilmiştir. Aile desteğiyle ilişkili bulgumuzu, aile desteğinin tedavi uyumunu ve kontrol sıklığını artırdığı dolayısıyla hastalığın prognozunu olumlu etkileyebileceği şeklinde yorumladık.

Çalışan hastaların kontrol sıklıklarını daha fazla bulmuş olmamız destekleyen literatür verisi olmamakla birlikte, biz bu bulgumuzu bir işe devam ediyor olmanın kişilerin yaşamlarını düzenlemelerine ve daha planlı olmalarına yardımcı olabileceği şeklinde yorumladık.

Anahtar Kelimeler: Ağır ruhsal hastalıklar, tedavi uyumu, vaka yönetimi

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ ERİŞKİN DÖNEMDE ÖFKE DÜZEYİ VE PSİKOPATOLOJİ İLE İLİŞKİSİ

Zeynep Namlı, Mehmet Emin Demirkol, Lut Tamam

Çukurova Üniversitesi, Ruh Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: Çocukluk çağı travmaları (ÇÇT) tüm dünyada yaygın olarak görülmektedir. ÇÇT’nin birçok psikiyatrik hastalığa yatkınlığı artırdığı ve risk oluşturduğu düşünülmektedir. ÇÇT ayrıca suç eğilimi, intihar düşüncesi ve intihar davranışında artışa yol açabilir. Çalışmamızda erişkin dönemde görülen psikiyatrik hastalıklar, dürtüsellik ve öfke düzeyi ile ÇÇT arasındaki olası ilişki araştırılmıştır.

YÖNTEM: Çukurova Üniversitesi Psikiyatri Polikliniği’ne altı ay içerisinde ayaktan, ilk kez başvuru yapan 350 kişi çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar ile DSM-5 tanı kriterlerine dayalı psikiyatrik görüşme yapılmıştır. Veri formları ile ÇÇT, yaşamı intihar girişimi ve kendine zarar verici davranışlar sorgulanmıştır. Ayrıca Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ) ve Barratt Dürtüsellik Ölçeği-11(BDÖ) uygulanmıştır. Çukurova Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu çalışmayı onaylamıştır (18.07.2014 tarihli, 5 no’lu karar).

BULGULAR: Çalışmaya alınan 350 kişinin 110’u (%31,4) ÇÇT yaşadığını belirtmiştir. ÇÇT yaşayanlarda yaşamayanlara göre intihar girişiminde bulunma oranı anlamlı yüksek belirlenmiştir ($p<0,001$, sırasıyla %32,7 & %12,5). Travması olanlarda kendine zarar verici davranışta bulunma oranı daha yüksek olsa da iki grup arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,076$, sırasıyla %44,5 & %34,6). Çocukluk travması olanlarda en sık görülen tanılar sırasıyla yıkıcı bozukluklar, dürtü denetimi ve davranım bozuklukları, depresif bozukluklar, obsesif kompulsif bozukluk (OKB), bedensel belirti ve ilişkili bozukluklar; travması olmayanlarda sırasıyla en sık depresif bozukluklar, anksiyete bozuklukları, OKB, bedensel belirti ve ilişkili bozukluklardı. İki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$). Travması olanların olmayanlara göre BDÖ dikkat alt başlığı ($p=0,04$) ve toplam puanları ($p=0,057$) yüksektir. BPSÖ toplam puanı, öfke, düşmanlık alt ölçek puanları travması olan kişilerde olmayanlara göre anlamlı yüksek belirlenmiştir (hepsi için $p<0,05$).

SONUÇ: Çalışmamızda ÇÇT ile intihar girişimlerinin ve birçok ruhsal hastalığın ilişkili olabileceği belirlenmiştir. Travma öyküsü ile öfke, düşmanlık düzeyleri ve dikkatte dürtüsellik düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Çalışmamızın kesitsel deseni neden sonuç ilişkisini ortaya koymada yetersiz sayılabilir, yapılacak uzunlamasına izlem çalışmaları konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travması, dürtüsellik, öfke, psikopatoloji

TÜRKİYE'DE HEKİMLERİN ÇALIŞMA VE YAŞAM KOŞULLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYİ VE UYKU KALİTESİNE ETKİSİ

Muhammed Alperen Güçlü¹, Yunus Hacimusalar², Emre Mısıır³, Aybeniz Civan Kahve¹, Göknur Demir Hacimusalar², Özgül Karaaslan⁴

¹Ankara Şehir Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Ankara

²Kayseri Şehir Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Kayseri

³Başkent Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

⁴Kayseri Özel Sistem Hastanesi, Kayseri

AMAÇ: Tükenmişlik sendromu, artan iş yükü ve sosyoekonomik zorlanmalara maruz kalan birçok meslek grubunda önemli bir ruh sağlığı problemidir. Hekimlerde tükenmişlik sendromu görülme oranı giderek artmaktadır. Son yıllarda önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilen hekimlerde tükenmişlik sendromunu araştıran çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak hekimlerin tükenmişlik düzeyleri çalışma koşulları, sağlık politikaları ve sağlık kuruluşlarında hızla değişen uygulamalar nedeniyle birçok faktörden etkilenen oldukça dinamik bir süreçtir. Bu çalışmanın amacı; Türkiye'de yaşam ve çalışma koşullarının tükenmişlik düzeyleri ve uyku kaliteleri üzerindeki etkisini araştırmak ve aynı zamanda tükenmişlik ve uyku arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir.

YÖNTEM: Bu çalışma online, kesitsel bir anket çalışmasıdır. Araştırmada kullanılan bilgi formu ve ölçekler çevrimiçi anket formları ile hazırlanmış ve 2019 yılı Eylül ayı boyunca uygulanmıştır. Çalışma için hazırlanan form ve ölçekler sosyal medya ağlarını kullanan 1141 hekime ulaştırılmış, sonuç olarak 1053 hekim çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma yerel etik kurul tarafından onaylanmıştır (2017-KAEK-189_2018.06.20_01).

BULGULAR: Hekimlerin nöbet/icap tutuyor olması ($p<0,001$), günlük bakılan hasta sayısının yüksek olması ($p<0,001$), muayene süresinin kısa olması ($p<0,001$), maddi kazancın düşük olması ($p<0,001$), şiddet ve mobbinge maruz kalınması ($p<0,001$) gibi olumsuz mesleki etkenler ile genç yaş ($p<0,001$), kadın cinsiyet ($p<0,05$), çocuk sayısının fazla olması ($p<0,001$) ve ilçede yaşıyor olmak ($p=0,012$) uyku kalitesinde bozulma ve genel olarak tükenmişlikle ilişkili bulunmuştur. Şiddet ve mobbinge uğrama ile yaş gibi etkenlerin kadınlarda tükenmişliğin daha fazla görülmesinde yordayıcı olduğu saptanmıştır. Nöbet veya icap sistemiyle çalışmak tükenmişliğin tüm boyutlarıyla ilişkiliydi.

SONUÇ: Bozulmuş uyku kalitesi, şiddet ve mobbing, genç yaş, fazla nöbet tutmak, kısa muayene süreleri ve düşük gelir tükenmişlikte rol oynayan ana etkenler olarak görülmektedir. Hekimlerde tükenmeyi önlemek için olumsuz çalışma koşullarının düzeltilmesi ve şiddetin önlenmesi gerektiği çalışmamızdaki bilimsel veriler ışığında önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hekimlerde tükenmişlik, uyku kalitesi, mobbing, şiddet

POSTER BİLDİRİLER

P-001

CEZA SORUMLULUĞU TESPİTİ İÇİN GÖNDERİLEN ADLİ OLGULARDA DİJİTAL SUÇLAR

Mert Batmaz, Fatih Öncü

Bakırköy Prof. Dr. M. Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adli Psikiyatri Kliniği, İstanbul

AMAÇ: Ceza sorumluluğunun tespiti için gözlem kararı ile hastaneye yatırılan erkek adli olgular arasında dijital alanda suç işlemiş kişilerin psikiyatrik özellikleri ve suç niteliklerinin tanımlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bakırköy Prof. Dr. M. Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları EAH etik kurulundan 08.01.2019 tarihinde 265 protokol no ile onay alınarak; haklarında Türk Ceza Kanunu'nun 32. maddesi gereği işledikleri iddia edilen suçlar hakkında ceza sorumluluğunun belirlenmesi için gözlem kararıyla hastaneye yatırılarak rapor düzenlenmesi istenilen 103 erkek olgunun alındığı çalışma içerisinde dijital alanda suç işlemiş 11 kişinin verileri incelenmiştir.

BULGULAR: Dijital alandaki suçların kısa mesaj (SMS) ile direkt olarak kişiye ya da sosyal medya ağları üzerinden kişiye karşı veya aleni olarak işlendiği görülmüştür. İşlenen suçlarda kişilere ya da devlet yetkili ve makamlarına hakaret ve tehdit gibi suçlar olmakla birlikte, dijital veriler ile kazanç elde etme ve çocukların kullanıldığı müstehcen yayınlar üretme gibi daha organize suçlar olduğu saptanmıştır. Dijital alanda suç işlemiş 11 olgudan ikisinde şizofreni, ikisindeyse atipik psikoze hastalıkları saptanarak haklarında ceza sorumlulukları olmadığına dair sağlık kurulu raporu düzenlenmiş olup; diğer 7 kişideyse ceza sorumluluğunu etkileyecek ciddi akıl hastalığı ya da zayıflığı saptanmamıştır. Ceza sorumluluğu olmadığı kanaati oluşan 4 kişinin bu eylemlerini grandiyöz ve perseküsyon başta olmak üzere sanrıları doğrultusunda yaptıkları saptanmış olup dava evrakları incelemeleri ve muayenelerinde bu düşünce bozuklukları tespit edilmiştir. Hastalık saptanmayan grupta ise kazanç elde etme motivasyonu, planlı ve organize eylemler dikkat çekmektedir.

SONUÇ: Başta internet ve sosyal medya olmak üzere, "dijital alan" yeni bir eylem sahası olarak göze çarpmaktadır. Suç işlemiş popülasyonlarda yapılan çalışmalarda dijital alanda işlenen suçlar henüz çok fazla verinin olmadığı bir alan olup, gelecekte psikiyatristlerin karşısına daha sık gelmeleri ön görülmektedir. Dijital alanda suç işleyen ve ceza sorumluluğu olmayan gruplarda daha çok olgu ile daha ayrıntılı araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adli psikiyatri, dijital suç, internet, sosyal medya

P-002

TEŞHİRCİLİK: BİR OLGU SUNUMU

Rahime Güven, Hatice Yardım Özayhan, İkbal İnanlı

Konya Eğitim Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Konya

AMAÇ: Bir parafilili türü olan teşhircilik, cinsel uyanma ve boşalma için kişinin genital organlarının yabancılara (sıklıkla karşı cinsten) veya halka açık yerlerdeki insanlara, önceden bilgisi ve onayı olmaksızın, göstermeye "inatçı ve yineleyici" bir eğilim duymasıdır. Genellikle genç ve inhibe erkeklerde görülür. Bu eğilim uzun süreler açık davranış olması denetlenerek örtülü kalabilir, ancak zorlanma ve çatışma zamanlarında belirti verebilir. Çoğunlukla eğilimi özduyurum izler. Erkek teşhircilerin çoğunda cinsel açıdan güçsüzlük duyguları ya da olağan cinsel ilişkiye karşı ilgisizlik görülür

OLGU: 44 yaşında erkek, evli, ilkokul mezunu. 2019 yılında tekrarlayan tarihlerde komşusu olan iki kadına cinsel organını göstermesi ve bu sebepten dolayı adli sorun yaşamaya üzerine "hayasızca hareketlerde bulunma" suçu açısından ceza sorumluluğunun tespiti için mahkeme tarafından kliniğimize gönderildi. Alınan bilgiye göre olayın, kişinin üst komşusuna ve dört ay sonra da karşı komşusuna, kendi evinin kapısının önünde, cinsel organını göstermesi şeklinde geçtiği; şahsın eylemi kabullenerek, davranışının "ruhsal hastalık" nedeniyle olduğunu beyan ettiği öğrenildi. Daha önce psikiyatri başvurusu olmayan şahıstan ve yakınlarından alınan bilgiye göre kişilik özelliklerinin içe kapanık yapıda olduğu, cinsel yaşamında erken boşalmasının olduğu ve bu yüzden eşiyile sorunlar yaşadığı öğrenildi. Söz konusu eylemlerin eşi evde yokken gerçekleştiği, eylemden hemen sonra sıklıkla masturbasyon yoluyla orgazmın gerçekleştiği, eylem sonrası suçluluk duyduğu öğrenildi. Yapılan ruhsal durum muayenesinde yaşında görünümde, özbakımı yeterliydi. Duygudurumu depresif, duygulanımı uygundu. Soyutlama, yargılama ve gerçeği değerlendirme normal, zekası normal, düşünce içeriğinde yaşadığı adli olaylar sonucunda ceza alabileceği ile ilgili düşünceler, eşine karşı suçluluk düşünceleri mevcuttu; sanrı, obsesyon ve homosidal düşünceler saptanmadı.

TARTIŞMA: Parafililer klinik psikiyatride nadir görülen, daha çok adli sorun yaşandığında karşılaştığımız durumlardır. Bireyin bir parafililiye sahip olması suç değildir; ancak parafililik dürtülere göre davranmak suç olabilmektedir. Olgumuzda kişinin eylemi özellikle eşinin evde bulunmadığı zamanlarda ve evinin kapısında güvenli alanda gerçekleştirilirdi ve şuur serbestisinin ortadan kalkmadığını, yaptığı eylemin suç olduğunu ve sonuçlarından başkalarının zarar göreceğini bilmesi de ceza sorumluluğunun tam olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ceza sorumluluğu, parafilili, teşhircilik

TÜRKİYE'DE CİNAYETTEN HÜKÜM GİYMİŞ KADINLARDA RUH SAĞLIĞI BELİRTİLERİ

Sevgi Güney¹, Vesile Şentürk Cankorur²

¹Ankara Üniversitesi, Beyazarı Meslek Yüksek Okulu, Ankara

²Ankara Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı Türkiye'de cinayet işlemiş ve hüküm giymiş kadınlarda ruhsal hastalık belirtilerinin sıklığını ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM: Türkiye'deki cinayet hükümlü kadın sayısı 750 iken, terör ve uyuşturucu suçları dışlandığında 500 hükümlü kadına erişilmiştir. Bu evrenden 404 geçerli veriye sahip, Türkiye genelinde hizmet veren 13 müstakil ceza infaz kurumundan cezaları infaz edilmekte olan hükümlü kadın örneklemleri oluşturulmuştur. İlk araştırmacı tarafından geliştirilen 54 soruluk, açık ve kapalı uçlu, çoktan seçmeli, kategorik olan, demografik özellikler ve biyo-psiko-sosyal değişkenlere karşılık gelen sorulardan oluşan bilgi toplama formu, Beck Depresyon Envanteri ve Beck Kaygı Envanteri uygulanmıştır.

BULGULAR: Örneklemin yaş ortalaması $\bar{x} = 39,5; \pm 11,19$ (min-max: 16-77), suç esnasındaki yaş ortalaması $32,15 \pm 10,90$ (min-max 9-68), suç esnasında %64,60'ının (n=261) ilköğretim mezunu ve %49,50'sinin (n=200) evli olduğu belirlenmiştir. Hükümlülerin %89,60'ında (n=362) Duygu Durum Bozuklukları, %3,72'sinde (n= 15), Anksiyete Bozuklukları, %1,24'ünde (n=5) Kişilik Bozuklukları ve %1,24'ünde (n=5) Şizofreni/Paranoid Şizofreni tanıları ile tedavi gördükleri saptanmıştır. Hükümlülerin %38,40'ında (n=155) depresyon ve, %63,50'sinde (n=122/194) şiddetli düzeyde kaygı belirtileri saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmanın bulguları ruhsal hastalık belirtilerinin bu grupta toplum verilerine kıyasla daha yüksek olduğunu göstermekte olup gerek ülkemizde gerekse yabancı literatürdeki çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bulgular dikkate alınarak, gelecek çalışmalara ışık tutacak şekilde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinayet, kadın, ruh sağlığı, kriminalistik, psikiyatrik epidemiyoloji

BENZODİAZEPİNLE TETİKLENEN DELİRYUM TREMENS OLGUSU

Pınar Cengiz, Ali Emre Şevik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çanakkale

AMAÇ: Deliryum tremens; dikkatte, yönelimde bozulma ve genellikle ajitasyonla birlikte olan, varsanların eşlik ettiği, dalgalı seyirli alkol yoksunluğuna bağlı görülen deliryum tablosudur. Bu olguda farklı olarak benzodiazepin uygulaması sonrası gözlenen bir deliryum tremens vakası tartışılacaktır.

OLGU: 55 yaşında evli, iki çocuklu, boyacılık yapan erkek hasta alkol kullanım bozukluğu nedeniyle polikliniğimize başvurdu. Alınan öyküye göre; 25 yıldır günde 10-15 standart içki içtiği, en son iki gün önce alkol kullandığı ve tedavi için daha önce başvurusunun olmadığı öğrenildi. Hastanın yakınları bir gün önce epileptik nöbet benzeri bir tablo geçirdiğini belirtti. Hastanın diyabet ve kronik pankreatit öyküsü mevcuttu. Hastanın poliklinikte yapılan ruhsal durum muayenesinde dikkat ve yönelim muayenesi olağandı. Alkol Yoksunluğu Değerlendirme Ölçeği (CIWA-Ar) skoru 12'yd. Yapılan kan tetkiklerinde anormal bulgu saptanmadı. Hastaya 2,5 mg oral lorazepam verilerek servise yatırıldı. Yaklaşık bir saat sonra hastada denge bozukluğu, psikomotor ajitasyon ve yönelim bozukluğu gelişmeye başladı. Hastada alkol yoksunluğuna bağlı deliryum tablosu düşünülerek 10 mg/saat iv diazepam infüzyonu açıldı. Hastanın klinik durumunun ağırlaşması, ajitasyonunun artması ve varsanların görülmesi üzerine diazepam dozu 25 mg /saate çıkılarak ve oral lorazepam verilerek tedavisine devam edildi. Hasta yatışından bir gün sonra 3 kez parsiyel yoksunluk nöbeti geçirdi. Nörolojinin önerisiyle 500 mg levetirasetam yükleme dozu yapılmasına rağmen 1 kez jeneralize tonik nöbeti oldu. Hasta 2. günün sonunda toplamda 785 mg diazepam eşdeğer dozda benzodiazepin aldı fakat bilincin kapanması, Glasgow Koma Skalası'nın 8'e kadar düşmesi nedeniyle yoğun bakıma devredildi.

TARTIŞMA: GABA transmisyonunun inhibe olması ile NMDA reseptörlerinde aktivite artışı sonucu deliryum semptomları görülmektedir. Yapılan bir çalışmada alkol kullanım bozukluğu ile gelen hastaya iv 2 mg lorazepam verildikten sonra deliryum tremense girmesinin nedeni olarak, büyük olasılıkla ilk verilen dozun yetersiz olmasına bağlı GABA nörotransmisyonunun inhibe olduğu düşünülmüştür. Benzodiazepinlere bağlı böyle bir farmakodinamik cevabın benzodiazepin-GABA-klorür reseptöründeki genetik varyasyondan kaynaklanabileceği bildirilmiştir. Hastamıza oral 2,5 mg lorazepam verildikten sonra deliryum tremense girmesi ve yüksek doz benzodiazepin uygulamasına rağmen deliryum tremens tablosunun devam etmesinin nedeni olarak, kronik alkol kullanımı sonucu GABA reseptörlerinde oluşan yapısal değişiklikler ve buna bağlı benzodiazepin uygulamasına yanıtızsızlık veya benzodiazepinlerin bağlandığı GABA reseptör altbirimlerinde genetik mutasyon varlığı düşünülmüştür. Bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Alkol kullanım bozukluğu, deliryum tremens, benzodiazepin

DELİRYUM TREMENS TEDAVİSİNE YAKLAŞIM: BİR OLGU TARTIŞMASI

Duygu Keskin Gökçelli¹, Selin Tanyeri²

¹Alexianer St. Joseph Krankenhaus Dessau, Almanya

²Ege Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Deliryum tremens, alkolün bırakılmasından ya da azaltılmasından sonra genellikle ilk 72 saat içinde ortaya çıkan psikiyatrik bir tablodur. Gün içinde dalgalanmalar gösteren bilinç bozukluğu, bellek, dil, yargılama bozuklukları söz konusudur. Ayrıca epileptik nöbet, görsel ya da işitsel varsanılar eşlik edebilir. Bu vakaların %20 oranında ölümlerle sonuçlandığı bildirilmektedir. Biz de bu vaka sunumu ile deliryum tremens tedavisine yaklaşımı tekrar gözden geçirmek istedik.

OLGU: 56 yaşında erkek hasta kliniğimize 2 gündür varolan görsel varsanı nedeniyle sevk edildi. Yatışından 5 gün önce alkol kullanımını bıraktığı öğrenilen hastanın gençlik yıllarından beri alkol kullanımının olduğu ancak yaklaşık 1 senedir alkol kullanım miktarını ve sıklığını arttırdığı, hemen hemen her gün 0,5-0,7 litre votka tükettiği öğrenildi. Olgu, alkol tüketme nedenini alışkanlık, yalnızlık, sorunlarını unutmak olarak tarif etti. Görüşmenin ilerleyen dakikalarında dalgalanan bilinç bulanıklığı tespit edilen hastanın zaman ve mekan oryantasyonunun olmadığı, ayrıca dikkat dağınıklığı, görsel varsanı, hipertansiyon, taşikardi, terleme gibi bedensel semptomların da eşlik ettiği tespit edildi.

Hamburger Alkol Yoksunluk Ölçeği'ne göre saatlik ölçüm ve değerlendirmeler ışığında oksazepam dozu düzenlenen olgu, aynı zamanda 5 gün boyunca intravenöz vitamin B1 tedavisi aldı. Psikotik bulgular nedeniyle haloperidol 10 mg/gün tedavisine eklenen olguda 7 günde deliryum bulguları belirgin bir şekilde geriledi. Benzodiazepin dozu ölçek verileri ile paralel şekilde kademeli olarak azaltılıp kesildi. Psikotik bulguların da kaybolması nedeniyle haloperidol tedavisi sonlandırıldı.

TARTIŞMA: Deliryum tremens, tedavi olmazsa ölüm tehlikesi olan hastalıklardan biridir. Tedavisinde öncelikle benzodiazepin ve vitamin B1 önerilmektedir. Ancak zaten bağımlılık durumu söz konusu olan bu olgularda hangi dozda, ne kadar süreyle ve ne sıklıkla benzodiazepin verilmesi gerektiği tartışma konusudur. Hamburger Alkol Yoksunluk Skalası ile yoksunluk bulgularının değerlendirilmesinin yanında benzodiazepin dozunu ve süresini objektif olarak belirlemek de mümkündür. Bağımlılık servisimizde kullandığımız bu skalanın önümüzdeki günler için geçerlilik güvenilirlik çalışmasının yapılması ve Türkiye'de de kullanımının sağlanması günlük pratikte, alkol bağımlılığı öyküsü olan hastalara objektif bir şekilde tedavi düzenlenmesini mümkün kılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Deliryum tremens, alkol bağımlılığı, yoksunluk tedavisi

METAMFETAMİN KULLANIM BOZUKLUĞU HASTALARINDA EKG DEĞİŞİKLİKLERİ; P-QT DALGASI DİSPERSİYONU

**Bahadır Demir¹, Filiz Özsoy², Ahmet Büyük³,
Abdurrahman Altındağ¹**

¹Gaziantep Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

²Tokat Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Tokat

³25 Aralık Devlet Hastanesi, Kardiyoloji Kliniği, Gaziantep

AMAÇ: Çalışmamızda metamfetamin kullanım bozukluğu hastalarında elektrokardiyografik aritmi risk öngörülerini sağlıklı kontroller ile karşılaştırarak incelemeyi amaçladık.

YÖNTEM: Çalışma öncesi 2019/16-01 karar no ile Sanko Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alındı. Çalışmaya 25 Aralık Gaziantep Devlet Hastanesi AMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi) servisinde yatarak tedavi gören DSM-5 tanı kriterlerine göre metamfetamin kullanım bozukluğu tanısı konulan 68 hasta ve hasta grubu ile demografik veriler ile eşleşebilecek 65 kişi sağlıklı kontrol grubu olarak alındı. Hasta grubunun servis yatışlarında tedavileri başlamadan önce elektrokardiyografi çekimleri yapıldı. Tüm katılımcıların elektrokardiyografilerinde; kalp atım hızları, P dalgası dispersiyonu, QT dispersiyonu, Tp-e/QTc oranları hesaplandı. Hesaplamalarda hazır istatistik yazılımı SPSS for Windows 22 (Statistical Package for Social Sciences for Windows 22) kullanıldı. Çalışmamızda tüm analizlerde p<0,05 hesaplandığında istatistik olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR: Tüm katılımcılar erkekti. Yaş ortalaması; hastaların 28,54±24,97 iken kontrol grubunun 27,43±6,10 idi (p=0,727). Katılımcıların kan basıncı, vücut kitle indeksleri, HDL-LDL-total kolesterol ve trigliserid değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu (p>0,05). Metamfetamin kullanım bozukluğu hastalarının kalp hızı 78,28±14,30 iken, kontrol grubunun 80,52±13,48 idi (p=0,354). QT dispersiyonu metamfetamin kullanım bozukluğu hastalarında 13,68±9,12 iken; kontrol grubunda 9,08±7,85 olarak hesaplandı (p=0,002). Son olarak hastaların Tp-e/QTc oranı sağlıklı kontrollerden yüksekti (p=0,014).

SONUÇ: Elde ettiğimiz sonuçlara dayanarak metamfetamin kullanım bozukluğu olan hastaların kardiyak aritmi için risk altında olduğu söylenebilir. Bu nedenle hasta değerlendirilip tedavisi düzenlenirken kardiyak ritim ve iletim sorunları için dikkatli olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Metamfetamin kullanım bozukluğu, elektrokardiyografi, P dispersiyonu, QT dispersiyonu, Tp-e/QTc oranları

RUH SAĞLIĞI UZMANLARININ SİGARA İÇME DURUMLARI İLE PSİKİYATRİK BOZUKLUĞU VE/VEYA MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN HASTALARA YÖNELİK SİGARA İÇME VE BIRAKMALARıyla İLİŞKİLİ TUTUMLARININ İLİŞKİSİ

Vahap Karabulut, Cüneyt Evren

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi, AMATEM, İstanbul

AMAÇ: Çalışmamızda ülkemizde ruh sağlığı uzmanlarının ruh sağlığı hizmetleri sırasında psikiyatrik bozukluğu ve/veya madde kullanan hastaların sigara içmeleri durumlarıyla ilgili temel tutum ve mevcut yaklaşımlarının değerlendirilmesi ve bunun klinisyenin sigara içme durumuyla ilişkisinin tartışılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Çalışmamız ruh sağlığı uzmanlarının üyeliğe kabul edildiği psikiyatri mail grubunda, Ocak-Şubat 2020 tarihleri arasında yürütülmüştür. Bilgilendirilmiş onam formunu içeren anket formu Google formlar üzerinden birer hafta arayla toplam 4 defa psikiyatri mail grubunda paylaşılmıştır. Klinisyenlerin anketi cevaplama oranı 110 kişi ile yaklaşık %3,1 olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda katılımcıların demografik bilgilerini, klinisyenin sigara bırakma konusundaki tutumlarını ve hizmet sunumu esnasında 5A yaklaşımlarını değerlendiren bir anket formu hazırlanmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların %18,9'u halen sigara içtiğini, %20,8'i geçmişte sigara içtiğini, %60,4'ü hiç sigara içmediğini bildirdi. Halen sigara içen klinisyenlerin hiç sigara içmemiş ya da sigarayı bırakmış klinisyenlere göre ruhsal hastalığı olan bir sigara içicisinin sigarayı bırakmasına yardımcı olacak uygun becerilere sahip olmadığını ($p=0,006$) ve kendine güvenmediğini ($p=0,037$), sigarayı bırakmanın psikiyatrik belirtileri daha da kötüleştirebileceğinden endişe ettiğini ($p=0,045$) ve sigarayı bırakmak istediğini söyleyen hastasının başarılı olma şansının daha düşük olduğunu düşündüğünü ($p=0,022$) daha fazla bildirdi. Ayrıca halen sigara içen klinisyenlerin sigara içmenin hastaların yaşamlarındaki stres ile başa çıkmalarına yardımcı olduğuna daha fazla inandıklarını ($p=0,032$) ve sigara içen hastalara sigara bırakma konusunda daha az net ve güçlü tavsiyeler verdikleri saptandı ($p=0,045$).

SONUÇ: Çalışmamızın sonuçları sigara içen klinisyenlerin, hastalarının sigara içme ve bırakma davranışlarıyla ilgili olarak daha olumsuz tutum, yanlış inanç ve yetersiz bir yaklaşım içinde olduklarını göstermektedir. Sigara içen klinisyenler tütün kontrolü hakkında daha az beceri sahibi olduklarını, sigarayı bırakma tavsiyesi ve müdahalesi sağlama yeteneklerine daha az güven duyduklarını ve müdahalelerinin etkili olacağına inanma olasılıklarının daha düşük olduğunu bildirdiler. Bu klinisyenler kendileri gibi sigara içen hastalarının davranışlarını farkında olmadan normalize ediyor olabilirler. Klinisyenleri sigara bırakma müdahalesi konusunda eğitmek, doğru bilinen bazı yanlış inançları hakkında farkındalık yaratmak, klinisyenlerin hastalarına sigara bırakmayla ilgili hizmet sağlama konusunda güvenlerini ve yeterliliğini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Sigara, ruh sağlığı uzmanları, psikiyatrik bozukluklar, madde kullanım bozuklukları, sigara bırakma, tutum

BORNAPRİN BAĞIMLILIĞI: BİR OLGU SUNUMU

İbrahim Sefa Güleç, Çiçek Hocaoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Rize

AMAÇ: Bornaprin santral etkili bir antikolinergik ilaçtır. Bornaprin M1 ve M2 reseptör antagonisti anti muskarinik bir ilaçtır. Bornaprin özellikle parkinson hastalığı ve hiperhidroz tedavisinde; antipsikotik ilaçlara bağlı hareket bozukluklarının tedavisinde kullanılmaktadır. Bornaprin santral etkili antikolinergikler arasında bağımlılık potansiyeli açısından diğer ilaçlara göre daha güvenli kabul edilmektedir. Bornaprin güvenli olarak reçete edilebilmesine rağmen aşağıda sunacağımız olgumuzda da belirtildiği gibi bağımlılık yapma potansiyeli taşımaktadır.

OLGU: Bayan A 40 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, 1 çocuk annesi, tek başına yaşıyor. İlk yakınmaları 20 yıl önce insanlardan şüphelenme, başkaları tarafından izlendiğini, kötülük göreceğini düşünme, evden çıkmama, insanlardan uzaklaşma, olarak başlayan hasta şizofreni tanısı ile takip edilmiş. Önerilen tedavileri bir süre kullanıp daha sonra ilaçlardan fayda görmediği ya da ilaçların yan etkileri nedeniyle tedavisini almadığı öğrenilen hasta yakınmalarının yinelenmesi üzerine servisimize ikinci kez kabul edildi. On yıl önce de bir kez servisimizde şizofreni tanısı ile izlenen hastanın o dönem tedavisinin ziprasidon 20 mg/gün olarak başladığı, ilaç dozunun kademeli olarak arttırılarak 80 mg/gün olarak düzenlendiği anlaşıldı. Serviste ilk yatışı sırasında ekstrapiramidal yan etki görülmesi nedeni ile bornaprin 4mg/gün tedavisi önerilen hastanın taburculuk sonrası da bornaprin kullanımına devam etmiş. Poliklinik kontrollerinde hekimlerin kendisini konu ile ilgili uyarılarını dikkate almadığı, ilaç dozuunu kendisinin düzenlediği, bu ilacı almadan 'dışarı çıkmadığı, ilacı almadığı zaman kendisini güvensiz hissettiği, ilaç bir gün piyasadan çekilirse diye çok korktuğu' öğrenilen hastanın bir gün içinde ildeki tüm eczaneleri dolaşarak 70 kutu bornaprin aldığı öğrenildi. Servise ikinci kez yatışı sırasında bornaprin bağımlılığı olduğu izlenen hastanın bornaprinini azaltılarak kesilmesi planlandı.

TARTIŞMA: Psikotik bozuklukların tedavisinde özellikle antipsikotik ilaçların kullanımına bağlı hareket bozukluklarının tedavisinde antikolinergik ilaçların kullanımı yaygındır. Biperiden ve bornaprin ülkemizde en yaygın kullanılan santral etkili antikolinergik ilaçlardır. Biperiden diğer santral etkili antikolinergik ilaçlar gibi bağımlılık yapma potansiyeline sahiptir. Bornaprinin bağımlılık yapma potansiyelinin daha az olduğu bilinmektedir. Bornaprin ülkemizde yeşil reçeteye tabi ilaçlar arasında değildir. Fakat olgumuzda da görüldüğü gibi bornaprinin kullanımının klinisyenler tarafından dikkatli bir şekilde izlenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bornaprin, bağımlılık, şizofreni

OPİYAT (EROİN) KULLANIM BOZUKLUĞUNDA OPTİK KOHERENS TOMOGRAFİ BULGULARI

Mehmet Hamdi Örum¹, Aysun Kalenderoğlu²

¹Kabta Devlet Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adıyaman

²Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adıyaman

AMAÇ: Madde kullanım bozukluklarında optik koherens tomografi (OKT) incelemelerinin sayısı giderek artmaktadır. Ancak opiyat kullanım bozukluğunda (OPKB) OKT bulguları henüz araştırılmamıştır. Bu çalışmada, OPKB'nin retina sinir lifi tabakası (RSLT), ganglion hücre tabakası (GHT), iç pleksiform tabaka (IPT) ve koroid kalınlığını (KT) kontrol gruplarıyla karşılaştırdık. Amacımız akut opiyat etkisindeki hastaların OKT verilerini incelemektir.

YÖNTEM: Çalışma verileri prospektif olarak toplandı. Spektral bir OKT cihazı kullanıldı. Hasta grubu DSM-5'e göre OPKB tanı kriterlerini karşılayan, OKT çekilecek günde idrarda toksik taramalarında eroin pozitif olan erkeklerden oluşturuldu. Ek madde kullanan kişiler dışlandı. Kontrol grubu sağlıklı benzer yaşta erkeklerden oluşturuldu. Çalışmamız için Adıyaman Üniversitesi etik kurulundan onam alındı (Karar Sayısı: 2020/5-5; Tarih: 18.05.2020).

BULGULAR: Hem hasta hem de kontrol grubunda 43 erkek vardı. Her iki gözün RSLT'nin nazal superior (NS) ve nazal (N) sektörleri ($p<0,05$) ile KT değerleri açısından OPKB ve kontrol grupları arasında anlamlı fark vardı ($p<0,05$). KT OPKB grubunda, RSLT ise kontrol grubunda daha incedi. İkili lojistik regresyon analizine göre OPKB tanısı ile ilgili ortalama NS ($p=0,001$) ve ortalama KT'nin ($p=0,007$) duyarlılığı yüzde 72,1 ve özgüllüğü yüzde 65,1 idi. ROC analizi, ortalama KT'nin OPKB tanısı için duyarlılık ve özgüllüğünün sırasıyla %18,6 ve %97,7 olduğunu ortaya koydu. GHT, IPT açısından gruplar benzerdi ($p>0,05$).

SONUÇ: Bu, OPKB'deki OKT bulgularını araştıran ilk çalışmadır. Bulgularımız akut opiyat etkisindeki OPKB tanılı hastaların koroidal kalınlığının azaldığını, RSLT değerlerinin arttığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu farklılıkların opiyatların akut ve/veya kronik etkilerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını netleştirmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Madde kullanım bozukluğu, opiyat, optik koherens tomografi

İKİZLERDE OPİYAT KULLANIM BOZUKLUĞU: OLGU SERİSİ

Başak Özge, Ali Erdoğan

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Opiyat kullanım bozukluğu (OKB) nüks ve remisyonlarla giden kronik bir hastalıktır. OKB'de genetik faktörler etiyolojide suçlanmaktadır. Cadoret ve ark. ikiz çalışmalarında kalıtsal biyolojik ve çevresel faktörlerin madde kullanımıyla ilişkili olduğunu saptamıştır. Bu olgu sunumunda polikliniğimizde takipli 3 adet ikiz kardeş OKB olgusunu sunduk ve OKB'de genetik faktörlerin etkisini tartışmayı amaçladık.

OLGU:

Olgu 1: 32 yaş, ortaokul mezunu erkek ikiz kardeşler, çalışmıyorlar, 1,5 yıldır 2 gram/gün folyo ile opiyat kullanımları var. Kardeşlerden birisi arkadaşları sebebi ile maddeye başladığını, diğeri ise kardeşi sebebiyle başladığını söylüyor. İki kardeş de buprenorfin/nalokson ile ayaktan tedavi programına alındı, maddeye önce başlayan kardeşte tedaviye uyumsuzluk ve nüks daha erken saptandı.

Olgu 2: 24 yaş, lise mezunu, bekar ikiz erkek kardeşler. 4 yıldır, 1 gram/gün, folyo ile eroin kullanımları var. Önce madde kullanmaya başlayan kardeş kız arkadaşları sebebi ile başladığını söylüyor. Sonradan başlayan kardeş, ikiz kardeşinden görerek kullanmaya başlamış.

Olgu 3: 26 yaş, ortaokul mezunu, ikiz erkek kardeşler. Bu kardeşler diğer olgulardan farklı olarak ayrı büyümüşler ve birbirlerinden habersiz olarak madde kullanımına başlamışlar. Maddeye önce başlayan kardeş evlatlık olarak başka bir aileye verilmiş, 18 yaşından beri, yarım gram/gün, folyo ile eroin kullanımı var. Diğer kardeş 20 yaşından beri, yarım gram/gün, folyo ile eroin kullanıyor. Kardeşler 7 yaşından beri ayrı ve birbirinden bağımsız olarak OKB tanısı aldılar. Olgulardan onam alınmıştır.

TARTIŞMA: Genetik epidemiyolojideki gelişmeler OKB'de genetiğin rolünü vurgulamaktadır. Bağımlılıkla ilgili genler monozygot ikizler arasında %100, dizigotlar arasında %50 oranında paylaşılmaktadır.

Aile çalışmalarında, alkol ve madde bağımlılığı olan ebeveynlerin çocuklarında veya ailenin bir üyesinde bağımlılık olan bireylerde bağımlılık riskinin arttığı bildirilmektedir. Bu artışta hem genetik hem çevresel risk faktörlerinin etkili olduğu gösterilmiştir. Bizim olgularımızda da 2 adet ikiz kardeş aynı ortamda yaşıyordu ve genetikle birlikte çevresel etkiden de söz edilebilir. Ancak 3. olgu da çevre etkisinden bağımsız olarak ikizlerin OKB tanısı alması genetiğin etkisini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: İkiz, opiyat, genetik

OPİOİD ANALJZİK BAĞIMLILIĞI: PETİDİN BAĞIMLISI ANNE VE KIZI OLGU SUNUMU

Merve Sinem Cesur, Mine Ergelen

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Meperidin (petidin), medikal kullanımı olan, yüksek bağımlılık potansiyeli taşıyan sentetik yapıda bir opioid türevidir. Tıpta operasyon öncesi hazırlık döneminde ve operasyon sonrasında ağrıların giderilmesi amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Opioid analjeziklerin güçlü analjezik etkisinin yanı sıra bağımlılık geliştirme potansiyelleri de oldukça yüksektir. Bu olgu bildiriminde kolesistektomi sonrası analjezi amaçlı iv petidin uygulamasıyla petidin bağımlılığı geliştiren bir anne ile bakım verdiği kızında gelişen petidin bağımlılığı sunulmuştur. Olgu bildirimini için kişilerden onam alınmıştır.

OLGU: 43 yaşında kadın hasta, lise mezunu, çalışmıyor. 1 yıl önce boşanmış, 25 yaşındaki kızıyla birlikte yaşıyor. Hasta yaklaşık 2,5 yıl önce kolesistektomi sonrası medikal tedavi olarak önerilen petidinin analjezi etkisinin yanı sıra öfori ve kendine güvende artış şeklinde psikoaktif etkileri nedeniyle petidini önerilen doz ve sürenin üzerinde kullanmaya ve ilacı illegal yöntemlerle temin etmeye başladığını ifade ediyor. 1 yıl sonrasında kendisi ile birlikte yaşayan ve kronik böbrek hastalığına bağlı im steroid tedavisi kullanan kızına yanlılıkla petidin enjeksiyonu yaptıktan sonra aynı psikoaktif etkilerin gözlenmesi üzerine kızında da petidin kötüye kullanımını geliştiğini, her gün artan miktarlarda petidin enjeksiyonu yapmaya başladıklarını ifade ediyor. Yaklaşık 1,5 yıldır anne günde 5 ampul (500 mg petidin hcl), kızı ise 2 ampul (200 mg petidin hcl) olmak üzere enjeksiyon şeklinde kullanmaya devam ediyorlar. Daha önce yatarak tedavi sonrası 1 hafta ve ayakta AMATEM başvurusu sonrası 18 gün remisyonu olan olgunun ve henüz hiç remisyonu bulunmayan kızının polikliniğimize başvuruları sonrası annenin hastanemiz AMATEM kliniğine yatışı yapılarak, semptomatik arındırma tedavisi düzenlenmiştir. Taburculuk sonrası kızının kliniğe yatırılması planlanmıştır.

TARTIŞMA: Uygun süre ve dozda kullanıldığında opioid analjezikler özellikle ağrı kesicilere dirençli ağrıda hastanın yaşam kalitesini önemli ölçüde arttırmaktadır. Ancak bu ilaçların etkinliği kadar bağımlılık potansiyellerinin de yüksek olduğu bilinmektedir. Ağrı yönetiminde opioid ilaçların en verimli kullanımını sağlamak için hastalara bu konuda detaylı bilgi verilmesi ve yakın takibin sağlanması önemlidir. Bu olguda tek sefer kullanım sonrası bağımlılık geliştiren bir anne ve kızından bahsederek opioid analjeziklerin kötüye kullanım potansiyellerine dikkat çekmek istedik.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, opioid analjezik, petidin

KORSAKOFF SENDROMU: BİR OLGU SUNUMU

Cemre Özdemir, Mine Ergelen

İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Erişkin Psikiyatri, AMATEM, İstanbul

AMAÇ: Korsakoff sendromu (KS) tipik olarak Wernicke ensefalopatisi (WE) sonrası ortaya çıkan, şiddetli amneziyle karakterize bilişsel bir bozukluktur. KS tiamin (B1) eksikliği sonucu gelişir ve hem retrograd hem de anterograd bellek kusuruna sebep olur. Klinik olarak en çarpıcı özelliği, genellikle konfobulasyonla ilişkili olan, anterograd amnezidir. Bellek kusuru hariç diğer bilişsel yetiler, bellek kadar etkilenmemektedir. Bu bildiri için hastadan onam alınmıştır.

OLGU: Bu olgu bildiriminde 30 yıllık alkol kullanım öyküsü olan ve son aylarda yaşadığı kayıplar sonrası tükettiği alkol miktarında artış bulunan, yalnız yaşayan, sosyal desteği zayıf olan, bir süre önce yakınları tarafından fark edilen olmayan olaylardan bahsetme, yeri ve zamanı karıştırma, işlevsellikte bozulma yakınmaları başlayan 49 yaşında erkek hasta sunulmuştur. Hastanın kliniğimize yatışı sırasında yapılan psikiyatrik muayenesinde; bilinci açık, kooperasyonu kısıtlı, oryantasyonu bozuktur. Herhangi bir fiziksel şikayet ve/veya otonomik bulgu saptanmadı. Takiplerinde hastanın kooperasyonundaki kısıtlılıkta gerileme olmuş olup, çağrışımları düzenli ve amaca yönelik idi. Görüşmeler sırasında dikkati olağan olup, konfobulasyonları mevcuttu. Her gün görüşmelerde bir önceki gün ile ilgili bilgiler sorgulandığında, gerçeklikten farklı olaylar anlatılmaktaydı. Anterograd amnezi saptandı. Muayene bulguları, tetkik ve incelemeler sonucu hastada Wernicke-Korsakoff sendromu düşünülerek yüksek doz tiamin tedavisi başlandı.

TARTIŞMA: WE tanısı almış hastaların büyük bir çoğunluğunun ilerleyen dönemlerde KS tanısı alması ve her iki hastalığın da benzer nöropatolojilere sahip olması nedeniyle WE ve KS'nin tiamin eksikliğinden kaynaklanan aynı sendromun akut ve kronik evreleri olduğu ve Wernicke-Korsakoff sendromu şeklinde söylenebileceği belirtilmektedir. Olgumuzda kronik alkol kullanımı ve malnutrasyonun tiamin eksikliği ve ensefalopati tablosunun ana nedeni olduğu düşünüldü. WE yeterince tedavi edilmezse kronik ve geri dönüşüzcü kalıcı amnestik bozukluk olan KS'ye ilerleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Korsakoff sendromu, Wernicke-Korsakoff sendromu, alkol, konfobulasyon, tiamin

BAĞIMLI KİŞİLİK BOZUKLUK ZEMİNİNDE GELİŞEN AGORAFOBİ-BENZODİAZEPİN BAĞIMLILIĞI: BİR OLGU SUNUMU

Esmâ Corekli, Buğra Çetin

Maltepe Tıp Fakültesi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Bağımlı kişilik bozukluğu; bağımlı ve itaatkar davranışın yaygın bir örüntü olmasıyla karakterizedir. Bağımlı kişilik bozukluğu olan bireylerde, agorafobinin de eşlik edebildiği yüksek seviyede anksiyete ve panik görülebilmektedir. Bağımlı kişilik bozukluğu olan kişilerde, ayrıca madde bağımlılığı da sık görülür. Bu yazıda; bağımlı kişilik bozukluğu zemininde agorafobi ve benzodiazepin bağımlılığı ek tanısı bulunan bir olgu sunulacaktır.

OLGU: 49 yaşında, erkek, bekar, çalışmayan ve annesi ile birlikte yaşayan, 2015 yılında çarpıntı, bunalıtı, terleme, kötü bir şey olacakmış hissi başlayan hastaya klonazepam tedavisi başlanmış. Yaklaşık 4 yıldır klonazepam kullanmaya devam eden hasta, benzodiazepin bağımlılığı ile ilgili tüm tedavi çabalarına karşın ilacı kullanmayı sürdürmüştür.

Son 6 yıldır kötü bir şey olacak korkusu ile tek başına evden çıkamama, arabaya binememe, kendini mutsuz, keyifsiz hissetme şikayetleri ile kliniğimize başvuran hastaya, mevcut tedavisi ile şikayetlerinde gerileme olmaması üzerine yatış önerildi. Fakat hasta, yatışı ancak annesi refakatinde olursa kabul edeceğini söyledi. Son 25 yıldır annesi ile aynı odada uydukları, annesine bir şey olacak korkusu ile annesinden ayrılmadığı öğrenilen hastanın bu talebine sadece iki gün için izin verileceği belirtilerek yatışı yapıldı. Yatış sürecinde hastaya, annesi ile bu tarz bir ilişkinin bağımlılığın bir parçası olduğu ve etkin bir tedavi için serviste yalnız kalması gerektiği anlatıldı. Hastanın annesi ile yapılan görüşmelerde ise; annesinin de hastayı bırakmak istemediği, refakatçi olarak kalma konusunda ısrarcı olduğu gözlemlendi. Bunun üzerine; hastanın annesine de refakatçi olarak kalamayacağı ifade edilerek, tedaviye refakatçisi olmadan devam edildi.

TARTIŞMA: Olguda anlatmış ve bildiri için sözel onam almış olduğumuz hastanın takiplerinde; benzodiazepin kullanmadığı, evden tek başına ayrılmakta artık güçlük yaşamadığı, düzenli bir işte çalıştığı gözlemlendi. Agorafobi ve madde bağımlılığı gibi hastalıklarda sıklıkla eşlik edebilecek olan bağımlı kişilik bozukluğununun tedavi sürecinde göz önünde bulundurulması ve buna yönelik terapi uygulamaları bütüncül bir tedavi için büyük önem teşkil etmektedir. Bununla birlikte kendi bağımlılık ihtiyaçları doğrultusunda hastanın bağımlı kişilik özelliklerini pekiştiren hasta yakınları da tedavi sürecine dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Agorafobi, bağımlı kişilik bozukluğu, benzodiazepin bağımlılığı

SARKOİDOZ VE EŞ TANILI PANİK BOZUKLUK: BİR OLGU SUNUMU

Doğancan Sönmez, Çiçek Hocaoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

AMAÇ: Sarkoidoz etiyolojisi bilinmeyen, kronik inflamatuvar, multisistemik granümatöz bir hastalıktır. Yapılmış birçok çalışmaya rağmen, etiyolojisi tam olarak aydınlatılamamıştır. Sarkoidoz, yaşam kalitesini etkileyen duygusal ve fiziksel sonuçlarla ilişkili kronik bir hastalıktır. Sarkoidoz hastalarında genel topluma oranla psikiyatrik bozukluklar daha sık görülmektedir. Depresif ve anksiyete gibi ruhsal belirtiler sarkoidozda önemli bir rol oynamaktadır. Panik bozukluk, tekrarlanan panik ataklar ve bu ataklarla ilgili beklenti kaygısı ile karakterizedir. Bu çalışmada sarkoidoz ve panik bozukluk eş tanısı ile takip ettiğimiz bir kadın hastayı literatür bilgileri ışığında sunuyoruz.

OLGU: 46 yaşında, evli, ortaokul mezunu, kadın hasta; çarpıntı, nefes alıp doyamama, terleme, baş dönmesi ve ölüm korkusu yakınmaları nedeni ile eşi refakatli olarak psikiyatri polikliniğimize başvurdu. İlk kez 10 yıl önce benzer yakınmalar ile psikiyatri polikliniğine başvurduğu, panik bozukluk tanısı ile bir süre adını anımsayamadığı ilaçları düzenli kullandığı, kontrol için geldiği psikiyatri polikliniğinde muayene sırasında aniden nefes alamama, solunum sıkıntısı yaşaması üzerine yapılan tetkikler sonucu pulmoner emboli tanısı ile yatarak tedavi gördüğü öğrenildi. Taburculuk sonrası göğüs hastalıkları bölümünde takipleri devam eden hastanın 4 ay önce yaygın sırt, göğüs ağrıları, nefes darlığı yakınmalarının olması üzerine yapılan tetkik ve muayeneleri sonucu sarkoidoz ve fibromiyalji tanıları ile tedavisi düzenlenmiş. Son haftalarda özellikle ölüm korkusu, moralsizlik, keyifsizlik, çarpıntı, göğüste sıkışma hissi ile sık sık acil servise başvuran hastanın poliklinikte gerçekleştirilen psikiyatrik muayenesi sonucu DSM-5 tanı ölçütlerine göre panik bozukluk ve major depresif bozukluk tanıları ile duloksetin 30 mg/gün tedavisi başlandı kademeli olarak 60 mg/gün'e çıktı. Eş zamanlı olarak bilişsel davranışçı terapi uygulanan ve tedavisi halen devam eden hastanın yakınmalarında belirgin düzelme izlendi.

TARTIŞMA: Sarkoidoz hastalarının %6,3'ünde panik bozukluğu vardır. Sarkoidoz ve panik bozukluk birlikteliği oldukça sık olmasına rağmen sıklıkla panik bozukluk tanısı atlanabilmektedir. Klinisyenler dikkatli ve duyarlı olmalıdır çünkü sarkoidoz hastalarında eş tanılı tedavi edilmemiş panik bozukluk varlığı hastanın mevcut tedavi ve klinik seyrini olumsuz etkileyecektir. Çalışmamızın daha önce kısıtlı sayıda bildirim olan sarkoidoz hastalığına eşlik eden panik bozukluk olgusu olması nedeniyle literatüre katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, depresyon, sarkoidoz

PSÖDOEFEDRİNİN TETİKLEDİĞİ PANİK ATAK OLGUSU

Osman Özdemir¹, Pınar Güzel Özdemir²

¹Serbest Psikiyatrist, Muayenehane, Van

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

AMAÇ: Psödoefedrin semptomimetikler grubunda olup dekonjestan olarak kullanılmaktadır. Psödoefedrin ile nöbetleri tetiklenen epilepsi olgusu ve supraventriküler aritmiye yol açabileceğine dair vaka sunumları bildirilmiştir. Bu yazıda psödoefedrinin tetiklediği panik bozukluk olgusu sunulmuştur.

OLGU: Otuz yedi yaşında evli erkek hasta; yaklaşık dört yıl önce kalp çarpıntısı, kalp krizi geçirme korkusu, göğüs ağrısı şikayetleriyle kardiyojiye, nörolojiye ve dahiliyeye başvurmuş. Tetiklerinin normal olduğu söylenerek psikiyatrye yönlendirilmiş. Panik bozukluk tanısıyla kendisine önerilen ilaçları rahatsız ettiği için kullanmamış. Sadece birkaç doz alprazolam almış. Bu dönemde uçağa binme korkusu başlamış. Ayrıca çarpıntıdan korktuğu için spor yapmayı ve futbol oynamayı bırakmış. İki yıl kadar panik atakları ara ara oluyormuş ama psikolojik olduğunu bildiği için yenebilirim düşüncesiyle tedavi almamış. Son iki yıldır herhangi bir şikayeti olmamış. Yaklaşık bir hafta önce boğaz ağrısı nedeniyle başvurduğu sağlık ocağında aile hekimi kendisine boğaz enfeksiyonu nedeniyle sefazolin 1 gr im ve dekonjestan amaçlı psödoefedrin içeren bir ilaç önermiş. Bu tableti aldıktan yaklaşık yarım saat sonra, önce çarpıntı şikayeti sonra boğulma hissi, baş dönmesi, ölüm korkusu, göğüste sıkıntı hissi, üşüme, ateş basması, yabancılaşma hissi, titreme, kontrolünü kaybetme korkusu ve terleme başlamış. Acil servise başvurmuş. Daha sonra kardiyojiye gitmiş. Ekg, efor testi ve diğer muayenelerle beraber kalbinin normal olduğu söylenmiş. Son bir hafta içerisinde dört kez benzer panik ataklar yaşamış. Hasta ayrıca ataklar arasında tekrarlama korkusu, beklenti anksiyetesi yaşamaktadır. Şikayetlerinin başlamasından bir hafta sonra bize başvuran hastaya panik bozukluk tanısıyla essitalopram 10 mg/gün ve lüzum halinde trankobuska önerildi. Hasta on gün sonra kontrole çağrıldı. Kontrolde şikayetlerinin neredeyse yarı yarıya azaldığını, ataklarının hafiflediğini, sadece bir kez belirgin bir atak yaşadığını ve trankobuska alarak uyuyabildiğini belirtti. Hastadan olgunun bildirileceği yönünde sözlü onam alındı.

TARTIŞMA: İlaç kullanımından sonra panik atakların ortaya çıkması, tabloyu açıklayabilecek alternatif bir açıklamanın bulunmaması ve etki mekanizması psödoefedrinin tetiklediği panik bozukluğu desteklemektedir (Naronjo skoru:4-6; olası-muhtemel ilaç etkisi). Panik bozukluk hastalarında psödoefedrin içeren ilaçların atakları tetikleyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Psödoefedrin, semptomimetik, panik atak

IMAGERY RESCRIPTING (İMAJLARI YENİDEN YAZMA) YÖNTEMİ İLE TEDAVİ EDİLEN ÇOCUKLUK İSTİSMARI: BİR OLGU SUNUMU

Bilge Çetin İlhan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Yazır Psikiyatri Kliniği, Konya

AMAÇ: “Imagery rescripting” de, travmanın gerçekleşmesinden sonra ortaya çıkarılan anılar hasta tarafından imgelenir, detaylandırılarak anlatılır. Amaç yeni bir perspektife ulaşmak için “bilişsel yeniden yapılandırma” kullanarak bellekteki anıların anlamını güncellemek ve yeni bakış açılarını “imagery techniques” kullanarak belleklerindeki anılarıyla bağlantılandırmaktır. Bu prosedür hastaların inançları, kendilik imajları ve acı veren anılarında önemli bir değişimi amaçlar. Sonuç olarak, travmaya bağlı olarak acı veren anıların güncellenmesi kişilerin imajlarına bağlı işlevsel olmayan inançlarını değiştirmede etkili bir yoldur. Bu olgu çalışmasında çocukluk çağında tekrarlayan istismara uğrayan bir hastanın tedavisi sağlanmıştır.

OLGU: A hanım, 31 yaşında, bekar, çalışıyor. Psikiyatri polikliniğine anksiyete belirtileri ve uykusuzluk nedeni ile başvuran hasta, özellikle ergenliğinden itibaren dönem dönem anksiyete belirtileri yaşamış. Son bir yıldır şikayetlerinin artması, işyerinde ve sosyal ilişkilerinde sorun yaşama nedeni ile ilk kez psikiyatri polikliniğine başvurmuş. İlaç tedavisi başlanan hasta destekleyici terapiye alındı. Hastaya sıklığı haftada bir gün olacak şekilde destekleyici terapi (DT) başlandı. Takipte hastanın ilaç tedavisine ve DT’ye rağmen şikayetlerinde gerileme olmadığı görüldü. Takip eden görüşmelerde çocukluğunda tekrarlayan istismara bağlı travma anıları olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine hastaya Imagery Rescripting (İmajları Yeniden Yazma) yöntemi ile terapi başlandı. Tedavi sonrası hastanın şikayetlerinde belirgin gerileme ve rahatlama olduğu gözlemlendi. Tedavinin sonlanmasından sonra, hasta tedavinin bilimsel bir kongrede bildiri olarak sunulmasını yazılı olarak onaylamıştır.

TARTIŞMA: Farklı tedavilere rağmen etkili sonuç alınamayan hastalarda travma sorgulanmalıdır. Çocuklukta yaşanan travmalar, psikiyatrik hastalıklar için önemli risk etkenlerinden biridir ve hastalar psikiyatri polikliniklerine farklı şikayetlerle başvurabilmektedir. Travmaya bağlı acı veren anıların güncellenmesi kişilerin şuanındaki imajlarına bağlı işlevsel olmayan inançlarını değiştirmede etkili bir yol olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travma, imagery rescripting (imajları yeniden yazma), bireysel psikoterapi

ONEİROİD SENDROM İLE TAKİP EDİLEN BİR WILSON HASTALIĞI OLGUSU

Hatice Cansu Selvi, Mehmet Ünler

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Oneiroid sendrom, ilk kez 1924 yılında Willy Mayer-Groß tarafından katatonik şizofreni bağlamında bilinçte delüzyonel, rüya benzeri fantastik öğelerin bulunduğu bir durum olarak tanımlanmıştır. Gerçekliğin, yanılsamaların ve varsanların bir araya gelebildiği, değişken deneyimlerle karakterizedir, tipik olarak katatonik tablolarla ortaya çıkar. Bu nedenle alta yatan organik ve nörolojik nedenlerin araştırılması gerekir. Burada oneiroid sendrom olabileceği düşünülen bir olgu sunulmuştur.

OLGU: 22 yaş, ortaokul mezunu, bekar kadın hasta gastroenteroloji bölümü tarafından servisteki asansöre tutunup bırakmaması, söylenen komutlara cevap vermemesi nedeniyle konsültasyon yoluyla danışıldı. Öyküsünden hastanın 2013 yılından beri Wilson hastalığı nedeniyle takip edildiği, 2014 yılında karaciğer nakli yapıldığı, 3 gün önce olan kusma, ayaklarında ödem şikayetleri nedeniyle servise yatırıldığı öğrenildi. Ailesi hastanın daha önceden herhangi bir psikiyatrik şikayetinin olmadığını, bugün gün içerisinde sürekli çevredeki nesnelere hayal mi gerçek mi olduğunu sorup durduğunu, etraftaki renkleri saydığını, sonrasında uykuya daldığını ve uyandıığında “Ben cennete gitmek istiyorum” diyerek koridora çıkıp asansörün olduğu yere oturduğunu ifade etti. Ruhsal durum muayenesinde hastanın bilinci açıktı, kooperasyon kısıtlıydı, derin bir şaşkınlık içindeydi, perseveratif konuşma eğilimi vardı, sözel iletişim kurulamıyordu, odasına götürülmeye direnç gösteriyordu. Hastanın vital bulguları normal aralıktaydı, nörolojik muayenesinde bilateral horizontal nistagmus ve ellerinde postural tremor saptandı. Laboratuvar tetkiklerinde KCFT, INR ve indirekt/direkt bilirubin değerleri yüksekti. Hasta odasına götürülerek haloperidol 5 mg intramuskuler uygulandı ve takip planlandı. Organik etiyojoloji değerlendirmesi için nöroloji bölümü tarafından değerlendirildi, ancak ön planda nöbet ya da Wilson hastalığına bağlı nörolojik tutulum düşünülmeydi, elektif olarak Kranial MR ve EEG önerildi. 2 saat sonra tekrar değerlendirildiğinde hastanın yönelimi normal olarak değerlendirildi, perseverasyonu yoktu, sözel iletişime açıktı. Hasta rüya gibi bir durum yaşadığını, hayalle gerçek arasında kaldığını, neden öyle davrandığını anlamadığını ifade etti. Uykusunda herhangi bir rüya görüp görmediğini hatırlamıyordu. Hastanın devam eden 15 günlük yatış döneminde benzer bir klinik tablo izlenmedi.

TARTIŞMA: Hastanın Wilson hastalığı ile takipli olması, ön planda sunulan tablonun MSS tutulumuna bağlı olabileceğini düşündürmekle birlikte kliniğin çok hızlı ilerlemesi ve hastanın yaşadığı deneyimi rüya benzeri bir yaşantı olarak ifade etmesi nedeniyle oneiroid sendrom olarak değerlendirilmiştir. Oneiroid sendrom literatürde sıklıkla Avrupalı psikiyatristlerce işlenmiş olup standart ders kitaplarında bahsedilmeyen bir fenomendir. Bu olgu ile literatüre katkı sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oneiroid sendrom, rüya benzeri yaşantı, wilson hastalığı

BİR ALIŞVERİŞ HASTALIĞI; KOMPULSİF SATIN ALMA

Ece Büyüksandalyacı Tunç¹, Serhat Tunç²

¹Kars Harakani Devlet Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Kars

²Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Kars

AMAÇ: Kompulsif satın alma, bireyin kronik, karşı konulamaz, dürtüsel ve ihtiyacından bağımsız olarak aşırı miktarda para harcaması veya alışveriş yapmasıyla karakterizedir. Toplumdaki sıklığı %2 ile %8 arası değişmektedir ve vakaların %80'i kadındır. Kompulsif satın alan bireyler, alışveriş esnasında, satın alma öncesi gerginlik veya kaygı yaşadıklarını, satın alma işleminin ardından ise rahatlama hissini yaşadıklarını ifade etmektedirler. Kompulsif satın alma, özellikle duygudurum ve anksiyete bozuklukları, madde kullanım bozuklukları, yeme bozuklukları ve diğer dürtü kontrolü bozuklukları ile ilişkilidir. Burada, yaklaşık 15 yıldır ihtiyacı olmadığı halde fazla miktarda alışveriş yapması nedeniyle borç içinde olup kişilerarası işlevselliği bozulan, ilişkili olduğu diğer psikiyatrik tanımlar dışlanıp kompulsif satın alma tanısı alan kadın hasta sunulmuştur.

OLGU: 48 yaş kadın hasta, 20 yıl önce erkek kardeşinin ani ölümüyle başlayan ve yaklaşık 15 yıldır artarak devam eden ihtiyacı olmadığı halde aşırı para harcama, aşırı alışveriş yapma, bu nedenle kredi kartlarının tamamının kapanması nedeniyle ailesi eşliğinde psikiyatri kliniğine geldi. Geçmişte bir evlilik öyküsü olduğu, boşanma sonrası şikayetlerinin daha çok arttığı öğrenildi. Hasta para harcamadan duramıyordu. Örneğin evde onlarca çantası, belki daha fazla ayakkabısı vardı ama bunların çoğunu kullanmıyor, aksine hep eski ve aynı şeyleri giyiyordu. Bu alışveriş takıntısı zaman zaman başka alanlara kayıyordu. Örneğin, evinde yemek yapmadığı ve annesinin yaptığı yemekleri yemesine rağmen son zamanlarda yöresel gıda ürünleri satın alıp biriktirdiği öğrenildi. Kontrolsüz harcamaları yanı sıra artık harcama yapmadığına dair ailesini yanıltıcı beyanlarda bulunmaya başlamıştı. Suçluluk duyguları ile birlikte depresif yakınmaları başlamıştı. Hastaya fluoksetin 20 mg başlandı. Farmakoterapinin yanında 16 seans bilişsel davranışçı terapi uygulandı. Hastanın şikayetlerinde düzelme sağlandı. Bildiri yapılması amacıyla olgudan sözlü ve yazılı onam alındı.

TARTIŞMA: DSM-5 e giremeyen ve henüz yeni tanınmakta olan kompulsif satın almaya örnek olan vakamız, psikiyatri literatürüne katkı olması ve klinisyenlerin dikkatini çekmek üzere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kompulsif satın alma, DSM-5, psikiyatri

UTRECHT CİNSİYET DİSFORİSİ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE UYARLAMASININ GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Senol Turan¹, Mehmet Enes Gökler², Abdullah Yıldırım³, Yasin Kavla¹, Mahmut Cem Tarakçıoğlu⁴

¹*Istanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul*

²*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara*

³*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kahramanmaraş*

⁴*Istanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul*

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, hem yetişkinler hem de ergenlerde cinsiyet disforisini değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan Utrecht Cinsiyet Disforisi Ölçeği (UCDÖ) Türkçe sürümünün geçerlik ve güvenilirliğinin yapılmasıdır.

YÖNTEM: Bu çalışma, Mart 2018-Ocak 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen metodolojik tipte bir araştırmadır. UCDÖ'nün Türkçe formu, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Cinsiyet Disforisi polikliniğine cinsiyet geçişi için başvuran 236 trans bireyden (Trans kadın = 123, Trans erkek = 113) oluşan katılımcı gruba uygulanmıştır. UCDÖ'nün trans erkeklere uygulanan "kadından erkeğe" ve trans kadınlara uygulanan "erkekten kadına" olmak üzere iki formu bulunmaktadır. Her bir form 5'li Likert tipi 12 sorudan oluşmaktadır. Örneklem alınacak kişi sayısı ölçek madde sayısının en az 10 katı olacak şekilde belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için madde toplam puan korelasyonu, iç tutarlılık (Cronbach alfa) ve test-tekrar test korelasyonu kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmada Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri trans kadın grubunda 0,939, trans erkek grubunda 0,803 (her biri için; $p < 0,001$) olarak tespit edildi. Her iki grubun faktör analizinde de 12 maddeyi kapsayan bir boyutlu yapı olduğu görüldü. Çalışmada UCDÖ puanlarındaki toplam değişimin trans kadın grubunda %74,40'ını, trans erkek grubunda %50,48'ini oluşturduğu gösterildi. Ölçekteki maddelerin madde-toplam korelasyon katsayılarının trans kadın grubunda 0,500-0,858, trans erkek grubunda ise 0,871-0,899 arasında olduğu saptandı. UCDÖ'nün Cronbach alfa katsayısı trans kadın grubunda 0,964, trans erkek grubunda ise 0,894 olarak tespit edildi. Çalışmaya dahil olan her iki gruptan 40'ar katılımcıya ölçek 3 hafta sonra tekrardan uygulanmıştır ve gruplar arasında UCDÖ toplam puanı açısından hem trans kadın hem de trans erkek gruplarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

SONUÇ: Yapılan istatistiksel analizlerin sonucunda, UCDÖ'nün trans kadın ve trans erkek gruplarında geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu gösterilmiştir. Ölçek, hem yetişkin hem de ergenlerdeki cinsiyet disforisini değerlendirmek için Türkiye'de yapılacak araştırmalarda kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet disforisi, trans erkek, trans kadın, Utrecht Cinsiyet Disforisi Ölçeği

DİKKAT EKSİKLİĞİ HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU TANISIYLA İZLENEN BİR ERİŞKİNDE METİLFENİDAT İLE ORTAYA ÇIKAN İŞİTSEL VARSANI: OLGU SUNUMU

Begüm Yıldırım Cinek, İrem Çetinbay Şişman, Sencan Sertçelik

SBÜ Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul

AMAÇ: Bu olgu sunumuyla erişkinde metilfenidat kullanıma bağlı nadir bir yan etki olan işitsel varsanı bildirilerek klinisyenlerin bu konudaki farkındalığını arttırmak amaçlanmıştır.

OLGU: 20 yaşında erkek hasta, 8 aydır psikiyatri polikliniğimizde bileşik tip DEHB tanısıyla takip edilmekteydi. Hasta, osmotik salınımlı oral sistem metilfenidat (OROS MPH, Concerta®) 36 mg/gün kullanıyordu ve aylık kontrollerinde tedaviyle şikayetlerinde dramatik düzelmeye tarifledi. Hasta aylık kontrol gününden önce polikliniğimize başvurdu. Bir hafta önce OROS MPH 36 mg aldıktan sonra evden çıktığında kulağına sesler gelmeye başlamış. Kendisi hakkında eleştirel yorumlar yapan kadın sesi duyuyormuş. Otobüse bindiğinde herkesin kendisine baktığını, kendisi hakkında konuştuğunu düşündüğü için gün içinde dokuz kez toplu taşıma aracı değiştirmiş. İnsanlara kendisini tanıyıp tanımadıklarını, neden kendisi hakkında konuştuklarını sormuş. Geçerli yanıt alamayınca kendisi hakkında sosyal medyada haber çıktığını, öldürülebileceğini düşünmüş. Ailesine telefonla ulaşmış. Ailesi dış merkezde psikiyatriste götürmüştü. Öykü, fizik muayene ve laboratuvar bulguları değerlendirildiğinde durum başka bir sağlık durumunun doğrudan patofizyolojisi ile bağlantılı bulunmamış. Hastanın ilacı kesilmiş. Metilfenidat kesilince şikayetleri geçmiş. Hastaya metilfenidat kullanmaması söylenerek kontrole çağırıldı. Sonraki süreçte atomoksetin 40 mg/gün'le takip edildi. Kontrollerinde psikotik bulgu gözlenmedi. Hastanın geçmişinde prepsikotik süreç, iç çekilme, manik belirtiler, dissosiyatif bozukluk belirtilerini göstermediği, alkol ve madde kötüye kullanımının olmadığı tespit edildi.

TARTIŞMA: Metilfenidat kullanımına bağlı varsanılar vaka bildirimleriyle sınırlıdır, bildirimler sıklıkla çocuklarda görsel varsanılardır, yüksek doz kullanım veya normal dozda iv kullanımla ilişkilendirilmiştir. Literatürde erişkinde metilfenidat kullanımına bağlı işitsel varsanı olgu bildirimine rastlanmamıştır. MPH'nin varsanıların oluşumundaki rolü, varsanıların ilacın alımından sonra ortaya çıkması, bırakıldıktan sonra düzelmeye ve bu etkiye neden olabilecek psikiyatrik komorbiditenin olmamasıyla açıklanmaktadır. Varsanılar, genellikle MPH kesildikten 24-48 saat sonra düzelmektedir.

Alta yatan patolojik düzenek tam olarak bilinmemektedir, varsanıların sinaptik aralıktaki dopamin düzeylerinin kronik artışı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Literatürde MPH sonrasında görsel varsanılar gelişmesiyle atomoksetine geçilen DEHB'li bir olguda 24 aylık izlemde herhangi bir varsanı gelişmediği bildirilmiştir. Bildirdiğimiz olguda da atomoksetinle varsanı gözlenmemiş olup bu bulgumuz literatürle uyumludur.

Anahtar Kelimeler: Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, işitsel varsanı, metilfenidat

METİLFENİDATIN TETİKLEDİĞİ SAÇ DÖKÜLMESİ: DOZ BAĞIMLI YAN ETKİ

Esra Kıyat, Ümit Işık

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Isparta

Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tedavisinde birinci tercih olarak sıklıkla metilfenidat kullanılmaktadır. Metilfenidat kullanımı ile ilişkili saç dökülmesi ise oldukça nadir olup, az sayıda olgu sunumunda bildirilmiştir. Bu sunumda, DEHB tanısı nedeniyle metilfenidat tedavisi başlanan erkek olguda doz bağımlı olarak görülen saç dökülmesi yan etkisi sunulmuştur.

OLGU: 12 yaşında erkek hasta tedavi kliniğimize dikkat dağınıklığı, hareketlilik, sinirlilik ve okuma güçlüğü yakınmaları ile getirildi. Aileden alınan ayrıntılı öyküde; ilkokuldan itibaren dikkat ve hareketlilik sorunlarının olduğu öğrenildi. Yapılan değerlendirme sonrasında olguya DSM-5 kriterlerine göre DEHB ve karşıt olma karşı gelme bozukluğu tanıları konuldu. Aileye psikoeğitim yapılarak, olguya metilfenidat 10 mg/gün tedavisi başlandı. Tedavi tedricen 40 mg/gün'e çıkıldı. Bir ay sonraki kontrolünde 40 mg/gün metilfenidat tedavisi ile olgunun DEHB semptomlarında belirgin azalma olduğu ancak saç dökülmelerinin olduğu belirtildi. Saç dökülmesi yakınması dışında herhangi bir yan etki belirtilmeyen olgunun tedavisi tekrar metilfenidat 30 mg/gün'e düşüldü. Metilfenidat 30 mg/gün tedavisi ile saç dökülme yan etkisi olmadığını ancak etkinin kısmi olduğunu belirten olgu, metilfenidat 40 mg/gün tedavisi ile daha iyi ders çalıştığını ve öfke kontrolünün daha iyi olduğunu belirtti. Ailesinin ve kendisinin onamı alınarak metilfenidat 40 mg reçete edildi. Doz artırımı sonrası saç dökülmesi şikayeti nüks etti.

TARTIŞMA: İlaç yan etkisine bağlı saç dökülmesini teşhis etmenin tek kesin yolu, ilacı bırakmak, saçların yeniden uzamasını gözlemlemek ve ardından ilacın tekrar kullanılması üzerine saç dökülmesinin tekrarını gözlemlemektir. İlaça bağlı alopesi, yalnızca lityum, valproik asit, venlafaksin, fluoksetin, sertralin, atomoksetin ve metilfenidat gibi sınırlı sayıda psikotropik ilaçla ortaya çıktığı bildirilen, nadir görülen bir yan etkidir. Birkaç vaka raporu, alopesinin uyarıcılardan kaynaklanabileceği sonucuna varmıştır. Bu durumda metilfenidatın saç dökülmesine neden olabileceğini ve bu yan etkinin doza bağımlı olduğunu vurgulamak istiyoruz. Hasta ve ailesinden bildiri için onam alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dikkat eksikliği ve hiperaktivite, metilfenidat, saç dökülmesi

NORMAL BASINÇLI HİDROSEFALİ İLE İLİŞKİLİ MANİ OLGUSU

Bahadır Demir, Abdurrahman Altındağ, Seren Turkmen, Şengül Kocamer Şahin, Gülçin Elboğa

Gaziantep Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Bu yayında geç başlangıçlı bipolar bozukluk tanısı alan ve beraberinde normal basınçlı hidrocefali klinik belirtileri olan bir vakayı sunmayı amaçladık.

OLGU: 49 yaş, erkek polikliniğimize kurumunun sağlık yönetmeliği kapsamında dilim-durum bildirir rapor düzenlenmesi için geldi. Alınan anamnezde son 3 aydır ailesi tarafından fark edilen irritabilitesi ve agresyonunun olduğu, son 10 gündür günde 3-4 saat uyuduğu, baskılı konuşma, konudan konuya atlama, yerinde duramama ve enerjisinde artış olduğu belirtildi. Ayrıca duygudurum değişiklikleri ile eş zamanlı başlayan unutkanlık, not alma alışkanlıkları, merdiven çıkarken zorlanma ve denge bozukluğu olduğu öğrenildi. Öykü derinleştirildiğinde idrarını tutamama, idrar kaçırma şikayetlerinin de olduğu anlaşıldı.

Hastanın ileri tetkik-ayırıcı tanı ve tedavi açısından yatırılarak takip edilmesi uygun görüldü. Geç başlangıçlı bipolar bozukluk ve ilk atak olması nedeniyle Kranial MR ve rutin kan tetkikleri istendi. Kan tetkiklerinde anormallik saptanmazken, MR sonucu normal basınçlı hidrocefali (NBH) ile uyumluydu. Beyin cerrahisi kliniğine konsültasyonu sonucunda olgu NBH ve arrest hidrocefali olarak değerlendirildi ve boşaltıcı lomber ponksiyonun (LP) tedavide fayda sağlamayacağı öngörüldü. Hastaya mani açısından valproik asit 1000 mg/gün, ketiapin 300 mg/gün, risperidon 8 mg/gün oral olarak başlandı. Yürüyememe, güç kaybı ve denge bozukluğu şikayetlerinde artış olunca, bu yan etkiler ketiapine bağlandı ve ketiapin tedavisi kesildi. 10.gün manik belirtileri belirgin gerileyen hasta poliklinik kontrolü ile taburcu edildi.

Hastanın tarafımızca takiplerinde 1. ay kontrolünde polikliniğe yürüyerek geldi, duygudurumu ötimikti. Hastanın hastanemiz dışında farklı bir merkezde başvurduğu beyin cerrahisi kliniğinde ventriküloperitoneal (VP) şant operasyonu olduğu anlaşıldı, tedavi valproik asit 1000 mg /gün, risperidon 4 mg/gün ve biperiden 2 mg/gün lüzum halinde şeklinde düzenlendi. 3. ay kontrolünde, ruhsal durum muayenesi normaldi, tedaviye valproik asit 1000 mg/g şeklinde devam edilmesi önerildi. Vaka sunumu için onamı alındı.

TARTIŞMA: Geç başlangıçlı psikiyatrik bozukluklar ikincil tablolar açısından dikkate alınmalı, organik patolojiler araştırılmalıdır. Sunduğumuz bu olgu ileri yaşta ortaya çıkan mani belirtilerinin değerlendirilmesinde, detaylı fizik ve nörolojik muayenenin yanı sıra beyin görüntüleme yapılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, mani, normal basınçlı hidrocefali

LİTYUM TEDAVİSİNİN KESİLMESİNE BAĞLI KATATONİ GELİŞEN BİPOLAR BOZUKLUK

Selma Bektaş, Şengül Şahin, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ

Gaziantep Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Bipolar bozukluk, belli bir düzen olmaksızın tekrarlayan depresif, manik ya da her ikisini de kapsayan mikst epizodlarla giden ve bu epizodlar arasında kişinin tamamen sağlıklı duygudurumuna dönebildiği kronik bir hastalıktır. Tedavisinde döneme ve özelliklerine göre duygudurum düzenleyiciler, antipsikotikler, antidepresanlar kullanılabilir. Lityum bu duygudurum düzenleyicilerden biridir.

Katatonî; motor, bilişsel, afektif ve otonomik belirtilerle seyreden nöropsikiyatrik bir sendromdur. Literatürde katatonîyle ilgili oldukça belirti tanımlanmıştır; stupor, postür alma, negativizm ve mutizm bunlar arasında en yaygın görülenlerdir. Katatonîde birçok etiyolojik neden bulunmaktadır. Tedavide literatürde farklı tedaviler olup, ayrıca katatoniden koruyucu olarak literatürde lityumun etkili olduğuna dair çalışmalar mevcuttur. Olgumuzda lityum kesildikten sonra katatonî geliştiğinden, bunu desteklemektedir.

OLGU: 27 yaşında, bipolar bozukluk tanılı kadın hasta, lityum tedavisi alırken tiroid fonksiyonlarının bozulması üzerine lityum tedavisi kesilmiştir ve 2 gün sonra katatonî gelişmiştir. Ön planda lityum tedavisinin kesilmesine bağlı katatonî düşünülerek servis yatırıldı. Tedavisine lorazepam 2,5 mg/gün eklendi, elektrokonvülsif terapi (EKT) planı ve hazırlığı yapıldı, EKT başlandıktan sonra 2.seanstan itibaren hastanın konuşması ve motor hareketleri düzelmeye başladı. 3.seansta şikayetleri tamamen gerileyen hastanın kalan EKT seanslarını ayaktan alması planlandı, poliklinik takibine alınmak üzere taburcu edildi.

TARTIŞMA: Bu olguda lityum tedavisi altında 6 aydır remisyonunda seyreden bipolar bozukluk tanılı hastada, tiroid fonksiyonlarında bozulma nedeniyle lityumun kesilmesiyle oluşan katatonî tablosu tariflenmiştir.

Lityum bipolar bozukluk sürdürüm tedavisinde kullanılan bir duygudurum düzenleyici olmakla beraber, tekrarlayan katatonî tablosunda etkin olduğuna ve katatoniden koruyucu olduğuna dair de literatürde çalışmalar mevcuttur, ancak lityum tedavisinin kesilmesine bağlı gelişmiş olan bir katatonî olgusu bildirilmemiştir

Lityum tedavisinin kesilmesi bipolar bozukluk tedavisinde hızlı bozulmaya neden olmaktadır. Özellikle manik ve depresif epizodların hızla ortaya çıkmasına, hatta suicidal davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Tiroid fonksiyonlarında bozulma da bu olguda klinik tabloyu ağırlaştırmış ve katatonî gelişimine neden olmuş olabilir. Literatürde sadece tiroid fonksiyonlarında bozulma ile tetiklenen ve tekrarlayıcı katatonî olguları bildirilmiştir.

Sonuç olarak, etki mekanizması halen tam olarak anlaşılamamış olan katatonî sendromunun bu olguda hem ilaç kesilmesi, hem hastalığın seyri hem de tiroid fonksiyonlarındaki dalgalanmaya sekonder klinik tablonun sonucu olduğu düşünülebilir

Anahtar Kelimeler: Katatonî, bipolar, lityum

BİPOLAR BOZUKLUĞU OLAN BİR HASTADA SODYUM VALPROATA BAĞLI GELİŞEN HİPONATREMİ

Erengül Güney

Artvin Devlet Hastanesi, Artvin

AMAÇ: Bu olgu sunumunun amacı duygudurum düzenleyici bir ilaç olan sodyum valproat ile düzenlenen tedavi sırasında hiponatremi gelişen bir hastayı sunmaktır. Diğer bir duygudurum dengeleyici olan karbamazepinin hiponatremi ile ilişkisi iyi bilinirken valproik asitin bu yan etkisi genellikle vaka bildirim düzeyindedir, daha nadirdir, ancak ciddi sonuçlara sebep olabilir.

OLGU: 45 yaşında erkek hasta, 20 yıldır bipolar bozukluk tanısı ile takip edilmekte, ancak son iki yıldır düzenli tedavi görmemekte ve düzensiz bir biçimde valproik asit (VA) tablet iki üç günde bir içmektedir. Tarafımıza Haziran 2020'de tedavisinin düzenlenmesi için başvuran hastanın düzensiz de olsa kullanmakta olduğu VA devam edildi ve titre edilerek 2000 mg/gün'e çıkıldı. Hasta beş gün sonra karın ağrısı, bulantı, kusma semptomları ile acile başvurdu ve yapılan laboratuvar testlerinde sodyum 124 mmol/L bulunması üzerine dâhiliye servisine yatırıldı. Hacim kaybı, asit veya ödem belirtisi yoktu. Plazma ozmolalitesi 265 mOsm/kg H₂O, idrar ozmolalitesi 460 mOsm/kg H₂O ve idrar sodyum seviyesi 40 mEq/L olarak bulundu. Hastada hiponatremiye neden olacak bariz bir altta yatan bozukluk saptanamadığından bu durum yeni titre edilen valproata atfedildi. Valproat tedricen azaltılıp kesildi. Bu süreçte de hastanın laboratuvar değerleri giderek düzelmeye gösterdi ve bir hafta sonraki sodyum değeri 134 mmol/L şeklinde geldi. Hastanın klinik durumu da iyileşme gösterdi. Ardından, hiponatreminin gelişmesinden VA'nın sorumlu olduğunu doğrulamak için tekrar VA başlandı, ancak sodyum değerlerinin tekrar düşmeye başlaması üzerine VA tamamen durduruldu.

TARTIŞMA: Bu olgu sunumu hastadan onam alınarak hazırlanmıştır. Hastanın yapılan laboratuvar testlerinde plazma ozmolalitesinin düşük, idrar ozmolalitesinin yüksek ve idrar sodyum seviyesi yüksek saptanması sebebi ile hiponatremi, uygunsuz antidiüretik hormon salınımı sendromuna (UADHS) bağlı gibi görünmektedir. Valproik asitin kesilmesi sonrasında değerlerinin düzelmesi, tekrar VA başladığında sodyum seviyesinin düşmesi nedeni ile UADHS'nin VA kullanımından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Bu olgu sunumu, sodyum valproatın yüksek morbidite ve mortaliteye sahip UADHS benzeri bir sendromu indükleyebileceğini akılda tutmanın yararlı olacağını önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, sodyum valproat, hiponatremi

EKT İLE MANİK KAYMA VE TEDAVİ YÖNETİMİ; BİR OLGU BİLDİRİMİ

Büşra Bakırcı, Semra Aksoy Şeyhanlı, Mehmet Asoğlu
*Harran Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı,
Şanlıurfa*

AMAÇ: Pek çok psikiyatrik hastalığın tedavisinde kullanılan elektrokonvülsif tedavi (EKT), unipolar depresyon (UD) ve bipolar depresyon (BPD) tedavisinde de önemli bir konuma sahiptir. EKT'nin komplikasyonları arasında nadir olarak EKT ile indüklenen mani bulunmaktadır. Biz de kliniğimizde UD tanısı ile takip ettiğimiz, EKT tedavisi esnasında manik kayma gelişen bir olguda uyguladığımız tedavi yönetimini sunmayı amaçladık

OLGU: 8 yıldır tedaviye dirençli depresyon tanısı ile takipli 35 yaşındaki kadın hasta başvuru esnasında venlafaksin 225 mg/gün, klomipramin 50 mg/gün kullanmakta idi. Mutsuzluk, özbakımda azalma, isteksizlik, halsizlik, uykusuzluk şikayetleri ile polikliniğimize başvuran hasta; başvuru tarihinden 1 gün önce eşini bıçaklama girişiminde bulunduğunu ifade etti. DSM-5 kriterlerine göre majör depresyon tanısı ile hastaneye yatırıldı. Hasta alkol ve yasadışı maddelere bağımlı değildi. Anamnezinden daha önce EKT almadığı ve mani-hipomani dönemi geçirmediği anlaşıldı. 17 maddelik Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği puanı 25 idi. Laboratuvar incelemeleri normal sınırlardaydı. Hastaya 300 mg/gün venlafaksin, 30 mg/gün mirtazapin başlandı ve 7 seans EKT verildi. 3. seans EKT'den sonra, hafifçe yükselmiş duygudurum, canlılık, uyku miktarında azalma gözlemlenen hasta Hipomani? olarak takip edildi. 5. seans EKT'den sonra manik kayma gözlemlenen hastanın, Young Mani Değerlendirme Ölçeği (YMDÖ) puanı 24 idi. Akabinde hastanın aldığı antidepresanlar kesildi, EKT'ye devam edildi ve valproik asit, ketiyapin, lorazepam şeklinde tedavisi düzenlendi. Toplamda 7 seans EKT alan hastanın 7. seans EKT sonrası YMDÖ puanı 18 idi. Son EKT seansından 3 gün sonra taburcu edilen hastanın, YMDÖ:10 olarak değerlendirildi; hastaya valproik asit, ketiyapin reçete edildi

TARTIŞMA: EKT, UD ve BPD'de kullanılmakla birlikte, literatürde bir komplikasyon olarak EKT ile indüklenen hipomanik/manik kayma bildirimleri mevcuttur. Nitekim DSM-5'te depresyon tedavisinde antidepresan etkinliği nedeniyle kullanılan EKT esnasında gelişen manik/hipomanik kaymalar gösteren hastaların bipolar I/II tanısı ve tedavisi almaları gerektiği belirtilmektedir. EKT esnasında manik/hipomanik kayma geliştiğinde tedavi yönetimine dair hekimlerin farklı yaklaşımları bulunmaktadır. Bazı hekimler antimanik etkinliğinden dolayı EKT'ye devam etmeyi tercih ederken bazıları da tedaviye bağlı bir komplikasyon olarak görüp EKT'yi kesmeyi tercih ederler. Duygudurum dengeleyicilerin EKT ile birlikte kullanılması halinde EKT'nin etkinliğini azalttığına ilişkin görüşün yanı sıra duygudurum dengeleyicilerin başlanmasını sakıncalı görmeyen görüşler de bulunmaktadır. Sonuç olarak biz bu olgu ile depresyon tedavisi esnasında EKT ile manik/hipomanik kayma yaşanabileceğini ve yine antimanik etkinliği nedeniyle EKT'ye devam edilebileceğini ayrıca hastaların tedavisine duygudurum dengeleyicilerin ve/veya antipsikotik ajanların eklenebileceğini ortaya koymak istedik.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, dirençli depresyon, EKT, EKT komplikasyonları, hipomanik-manik kayma

PSİKOTİK ÖZELLİKLİ DEPRESYON HASTASINDA CAPGRAS SENDROMU OLGU SUNUMU

Büşra Bakırcı, Mehmet Asoğlu
Harran Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Şanlıurfa

AMAÇ: Psikotik özellikli depresyon hastalarında diğer depresyon hastalarına göre; psikomotor ajitasyon/retardasyon, depresif ruminasyonlar, bilişsel işlevlerde bozulma gibi şiddetli belirtiler ile hipokondriazis, ümitsizlik, düşmanlık, kuşkuculuk gibi belirtilerin daha sık görüldüğü gözlemlenmektedir.

Fransız psikiyatrist Capgras ve Reboul-Lachaux tarafından 1923'te tanımlanan Capgras Sendromu, sanrısız yanlış tanımlama bozuklukları olarak bilinen sendromların en sık görülen versiyonudur. Genelde şizofreni/organik psikozla birlikte görülen Capgras sendromunda hasta, yakın akrabalarının tıpatıp benzerleri ile değiştirildiğine inanmaktadır. Sendrom, nadiren saf bir şekilde ortaya çıkmakta ve olguların çoğunda psikoz, paranoid tipte belirmektedir. Capgras sendromunun ayrıca mani ve psikotik depresyon ile birlikte görülebildiği de bilinmektedir. Bu yazıda psikotik içerikli depresyon hastasında görülen Capgras sendromu olgusu aktarılacaktır.

OLGU: 48 yaşında kadın, ilkökul mezunu, evli hasta 1 aydır-yeğeninini vefatından sonra uyuyamama, ağlama atakları, iştahsızlık, eşini ve oğlunu tanıyamama, etrafındakilerden zarar göreceğini düşünme şikayetleri ile polikliniğimize başvurdu. Hasta yakınları tarafından 10 gün önce dış merkezde essitalopram 10 mg/gün, haloperidol damla 1,5 mg/gün, diazepam 10 mg/gün tedavisi başlandığı ancak hastanın ilaçları düzenli kullanmadığı ifade edildi. Yapılan ruhsal durum muayenesinde, hastanın özbakımının kısmen azaldığı ile eşinin, oğlunun ve ebeveynlerinin kopya olduklarını düşünme, benzerlerinin onların yerini aldığına dair sanrısız inancı (Capgras sendromu), kendisini suçlayan insan sesleri şeklinde işitsel varsanılar bulunduğu görüldü. Psikotik özellikli depresyon ön tanısı ile yatışı yapılan hastanın EEG ve MR sonuçlarında herhangi bir patolojik bulguya rastlanmadı. Venlafaksin 75 mg/gün, olanzapin 20 mg/gün ve alprazolam 1,5 mg/gün şeklinde düzenlenen hastanın tedavisi, yatış sırasında ajitasyon ve sanrılarının şiddetlenmesi üzerine; venlafaksin 225 mg/gün, olanzapin 30 mg/gün ve zuklopentiksol 50 mg intramusküler olarak revize edildi. 1 aylık yatış süresinin özellikle son 10 gününde sanrılarının geçtiği, içgörü kazandığı, etrafındakileri tanımaya başladığı, uyku ve iştahının düzene girdiği görülen hastanın tedavisi venlafaksin 225 mg/gün, olanzapin 20 mg/gün olarak belirlenip hasta taburcu edildi.

TARTIŞMA: Capgras sendromuna ilişkin olguların %25 ilâ %50'sinde serebral enfarkt, epilepsi, psödohipoparatiroidizm gibi organik etmenlerin görüldüğü belirtilmektedir. Bu sebeple ilk olarak genel tıbbi duruma dair bir patoloji araştırması yapılmalı ve bu durum dışlandıktan sonra psikiyatrik bozukluğa yönelik tedavi verilmesi önerilmektedir. Olgumuzda görülen Capgras sendromunda organik bir sebebe rastlanılmamış ve konuya psikodinamik bir açıklama getirmek gerekmiştir. Sonuç olarak böyle bir sendrom ile karşılaşıldığında psikodinamik yorumlar ile konuya yaklaşılsa dahi organik bir neden bulunabileceği göz ardı edilmeden ayrıntılı değerlendirme ve incelemeler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Capgras sendromu, psikotik özellikli depresyon, sanrısız yanlış tanımlama

KEDİ OTUNA (VALERIANA OFFICINALIS) BAĞLI GELİŞEN MANİ: OLGU SUNUMU

Gizem Çağla Aktaş Çallıoğlu, Gülin Özdamar Ünal

Süleyman Demirel Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Isparta

AMAÇ: Kedi otu (Valeriana officinalis) geleneksel tıpta anksiyolitik ve sedatif etkileri nedeniyle kullanılmaktadır. Ancak kullanımı ile ortaya çıkacak yan etkiler ve güvenilirlikleri ile ilgili veriler kısıtlıdır. İnsomnia ve depresif yakınmaları nedeniyle kedi otu kullanan hastada ortaya çıkan mani olgusu sunulmuştur.

OLGU: 24 yaşında, kadın hasta son 2 haftadır ortaya çıkan insomnia, enerji ve libido artışı, logore, grandiozite şikayetleri nedeniyle yakınları tarafından psikiyatri polikliniğine getirildi. Öyküsünden yaklaşık 6 ay önce anksiyete bozukluğu tanısıyla düzensiz fluoksetin kullanımının olduğu, ancak son 2 aydır ilacını kestiği öğrenildi. Yaklaşık 1 aydır özellikle anksiyetesinin artış gösterdiği ve insomnia yakınmasının olduğu günlerde (haftada en az 5 kez) aktardan aldığı kedi otu çayını içtiğini belirtti. Yapılan tetkikleri normal sınırlar içindeydi. Ruhsal durum muayenesinde konuşma hızı ve miktarı artmış, düşünce içeriğinde grandiozite mevcuttu. Duygudurum eleve, duygulanım labil, engellenmeye çalışılınca irritabilite, psikomotor aktivite artışı, uyku gereksiniminde azalma, libido artışı saptandı. DSM V'e göre bipolar bozukluk, manik epizod tanısını karşılayan hasta servise yatırıldı. lorazepam 1 mg/gün, ketiyapin 100 mg/gün, valproat 1000 mg/gün tedavisinin 7. gününde şikayetleri tamamen ortadan kalktı. Valproat 1000 mg/gün tedavisi ile taburcu edildi. İyilik haliyle taburcu edilen hastanın takiplerinde benzer yakınmalarının olmaması sebebiyle ilaçları azaltılarak kesildi. 6 aylık izlemde iyilik hali devam etti.

TARTIŞMA: Kedi otu anksiyolitik ve sedatif etkileri nedeniyle özellikle ilaç kullanmak istemeyenler tarafından tercih edilen bir bitkidir. GABA-A reseptörler üzerinden bu etkileri ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Ancak kullanımı sırasında ortaya çıkabilecek yan etkilerle ilgili az sayıda olgu bildirilmiştir. Bizim olgumuza benzer şekilde Aydınöğlu ve ark. kedi otu kullanımı sırasında ortaya çıkan, tedavi ile yakınmaları hızla ortadan kalkan ve izlemde iyilik halinin devam ettiği hipomani olgusunu bildirmiştir. Bitkisel ürünlerin etki mekanizmaları ve yan etkilerle ilgili veriler oldukça kısıtlıdır. Bu olgu sunumunda kedi otu kullanımıyla ortaya çıkabilen psikiyatrik tablolara dikkat çekmek, hastaların eşlik eden ruhsal yakınmaları nedeniyle bitkisel ürün kullanımlarını detaylı sorgulamanın önemi vurgulanmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnsomnia, kedi otu, mani

İLK ATAK PSİKOTİK ÖZELLİKLİ MANİK EPİZOD İLE BAŞVURAN FAHR HASTALIĞI: BİR OLGU SUNUMU

Emre Özçoban, İbrahim Emre Bora

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Fahr Hastalığı, bazal ganglionlar başta olmak üzere bilateral intrakraniyal yapılarda kalsiyum birikimiyle ortaya çıkan nöropsikiyatrik bir hastalıktır. Bazal ganglion kalsifikasyonları idiyopatik, endokrinolojik, metabolik, infeksiyöz, toksik nedenlere bağlı oluşabilmektedir. Fahr hastalığında ekstrapiramidal sistem (EPS) belirtileri ve nöbet gibi nörolojik semptomlar, psikoz, duygudurum bozuklukları, demans, kişilik değişiklikleri gibi psikiyatrik bozukluklar ve bilişsel bozukluklar görülebilmektedir.

OLGU: 32 yaşında, evli, ev hanımı, 2 çocuklu kadın hasta, 3 gündür olan uyku ihtiyacında azalma, enerji, konuşma miktarı ve özgüven artışı, grandiozite, fazla para harcama, komut veren işitsel varsanılar belirtileriyle yakınları tarafından polikliniğimize getirildi. Fizik muayenesinde postür ve denge bozukluğu, blok halinde yürüyüş şeklinde EPS belirtileri mevcuttu. Özgeçmişinde bebekliğinde febril konvülsiyon öyküsü olduğu, 2016'da süregelen baş ağrısı yakınmasıyla nörolojiye başvurdukları, MR görüntülemesiyle Fahr Hastalığı saptandığı, tetkikler sonucunda altta yatan metabolik veya diğer nedenlerin tespit edilemediği öğrenildi. 2016'da depresif yakınmaları ve jaluzik düşünce uğraşlarına yönelik uygulanan venlafaksin 75 mg/gün ve aripiprazol 5 mg/gün tedavisi sırasında EPS yan etkileri gözlemlendiği ve ilaçların kesilmesiyle EPS belirtilerinin gerilediği bilgisi alındı. Hasta tarafımıza başvurduğunda 1,5 yıl önce nöroloji tarafından baş ağrıları sebebiyle başlanan duloksetin 30 mg/gün tedavisini almaktaydı, tarafımızca duloksetin kesildi, lityum 600 mg/gün ve olanzapin 5 mg/gün başlandı. Süreçte lityum 1200 mg/güne arttırıldı, olanzapin 10 mg/güne çıktı ancak aşırı sedasyon sebebiyle tekrar 5 mg/güne düşüldü. Mevcut tedaviyle hastanın manik, psikotik ve EPS belirtilerinde gerileme görüldü. Hastanın çekilen kraniyal BT ve MR'ında bilateral bazal ganglionlarda ağırlıklı olmak üzere serebellum, talamus, singulat gyrus, derin beyaz cevher yapılarında yaygın kalsifikasyonlara rastlandı, parankimal atrofi gözlemlendi. Addenbrook Kognitif Muayene Testi (ACE-R) puanı 82/100 olarak değerlendirildi. Hasta ve yakınından onam alınmıştır.

TARTIŞMA: Bazal ganglionlardaki bilgi akışı, çok sayıda farklı paralel devrelere ayrılmıştır. Serebral korteksin farklı bölgelerinden kaynaklanıp, kabaca bazal çekirdekler ve talamus akış yolunu izleyip serebral kortekste tamamlanan bu devrelerin bazal ganglionlar başta olmak üzere yaygın intrakraniyal kalsifikasyonlar sonucu disfonksiyone olmasıyla psikoz, duygudurum bozuklukları, bilişsel bozukluklar ve motor bozukluklar ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bazal ganglion kalsifikasyonları, Fahr hastalığı, mani

KABERGOLİN İLE İNDÜKLENEN MANİ

**Aslıhan Gümüşlü Ağcabay, Şengül Şahin,
Gizem Perihan Aksoy Ülger, Ufuk Gönültaş,
Bahadır Demir, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ**
*Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Uygulama
Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep*

AMAÇ: Kabergolin, güçlü ve uzun etkili ergot türevi dopamin agonistidir. Kabergoline bağlı mani vakaları literatürde nadiren bildirilmiştir. Bu olguda, paliperidon palmitat kullanımından 1 yıl sonra hipofizer mikroadenomu tespit edilen, tedavisi için kabergolin başlandıktan birkaç gün sonra manik kayması olan bir bipolar bozukluk hastası sunuldu.

OLGU: 21 yaş kadın iki uçlu bozukluk (İUB) tanısıyla takip edilen hasta sinirlilik, iştah artışı, enerji artışı, uykusuzluk şikâyeti ile psikiyatri polikliniğine başvurdu. Son 10 aydır amenore, meme ağrısı ve kilo artışı şikâyetleri olduğu, ilaç öyküsünde ise son 1 yıldır düzenli olarak paliperidon palmitat kullandığı saptandı. Hastanın hipofiz MRG'de pitüiter mikroadenom saptanmış ve kabergolin 0,25 mg/haftada 2 gün olarak tedavi başlanmıştı. Hastanın kabergolinin ilk dozu sonrası başlayan 2 haftadır devam eden manik epizod tanısını karşılayan bulguları vardı.

Hastanın ruhsal durum muayenesinde iç görüşü olmadığı, irritabilite, psikomotor ajitasyon, eleve duygudurum, disforik duygulanım, konuşma hızı ve miktarında artış, basınçlı konuşma, çağrışımlarda gevşeklik, fikir uçuşmaları, referans, perseküsyon ve grandiyoz sanrılar saptandı. Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMÖ) 28'di. Ölçülen serum prolaktini 159 mcg/ml idi. Kabergolin ile indüklenen manik epizod tanısı düşünülen hastaya haloperidol 5 mg amp 2x2 IM, biperiden 5 mg amp 2x1 IM, sodyum valproat 500 mg tb 2x1, ketiapin 300 mg tb 1x1 başlandı. Yatışının 3.gününde haloperidol ve biperiden amp stoplanarak, haloperidol 10 mg tb 3x1 ve biperiden 2 mg tb 3x1'e geçildi, yatışının 10.gününde kademeli artırımını planlanan klozapin 25 mg 1x1 başlandı.15 günlük tedavi sonunda YMÖ 12'ye düştü. Haloperidol 10 mg tb 3x1, biperiden 2 mg tb 2x1, sodyum valproat 500 mg tb 2x1, ketiapin 300 mg tb 1x1 ve klozapin 100 mg tb 1x1 tedavisi ile taburcu edildi. Ayaktan tedavisindeki haloperidol, biperiden ve ketiapin 2 hafta sonra tamamen kesilerek tedavisine klozapin ve sodyum valproat ile devam edildi.

TARTIŞMA: Dopamin agonist kullanımının mani dahil olmak üzere psikiyatrik yan etkilerle ilişkili olduğu göz ardı edilmemelidir, tedaviye başlamadan önce hastalar, özgeçmiş ve soygeçmişlerindeki psikiyatrik hastalık riski açısından taranmalıdır. Riskli hastalar yakından izlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, manik epizod, kabergolin

FLUOKSETİN İLE İLİŞKİLİ PERİORBİTAL ÖDEM: BİR OLGU SUNUMU

Hatice Serra Malas, İsmet Esra Çiçek

Konya Eğitim Araştırma Hastanesi Beyhekim Psikiyatri Kliniği, Konya

AMAÇ: Fluoksetin, depresyon ve anksiyete bozukluklarının tedavisinde yaygın olarak kullanılan seçici serotonin geri alım inhibitörü (SSRI) bir antidepresan ajandır. Fluoksetinin en yaygın yan etkileri mide bulantısı, kusma, iştahsızlık, baş ağrısı, uyku bozukluklarıdır. Periferik ödem, çeşitli tıbbi durumlar ve ilaçlarla ilişkilidir. Antidepresanlar nadiren periferik ödem ile ilişkilendirilir. Bu olgu sunumunda fluoksetin tedavisi sırasında bilateral periorbital ödem gelişen bir vaka sunuyoruz.

OLGU: S.A, 50 yaşında evli, ev hanımı bir kadın hastadır. Psikiyatri polikliniğine mutsuzluk, sinirlilik, uyku düzensizliği ve aşırı yeme gibi depresif şikâyetlerle başvurdu. Şikâyetler yaklaşık bir ay önce başlamıştı ve son iki haftada şikâyetlerinde artış mevcuttu. Hastanın herhangi bir psikiyatrik ve tıbbi hastalık öyküsü yoktu. Fizik muayenenin yanı sıra rutin tam kan sayımı ve biyokimyasal testler normaldi. Aile öyküsünde psikiyatrik bozukluk yoktu. Hastaya, DSM-5 kriterlerine göre majör depresyon tanısı kondu. Hastaya fluoksetin 20 mg / gün reçete edildi. Fluoksetine başladıktan üç gün sonra bilateral periorbital ödem görüldü. Tekrar başvurusunda değerlendirilen elektrokardiyogram, tam kan sayımı ve karaciğer fonksiyon testleri (AST, ALT, GGT, Albumin), böbrek fonksiyon testleri (üre, kreatinin, elektrolitler), tiroid fonksiyon testleri gibi biyokimyasal testler normal sınırlardaydı. Hasta tedavi süresince başka bir ilaç kullanmadığını bildirdi. Fizik muayenede periorbital ödem dışında patolojik bulgu yoktu. Dahiliye ve oftalmoloji konsültasyonunda herhangi bir patolojik bulgu saptanmadı. Ödem fluoksetine bağlı olduğu değerlendirildi. Fluoksetin tedavisi kesildi. Sonraki günlerde ödem giderek azalmış ve 10 gün içinde ödem tamamen ortadan kalkmıştı.

TARTIŞMA: Antidepresanlarla tedavi sırasında ödem bildirilmiştir. Antidepresan kullanımının neden olduğu ödemin mekanizması bilinmemektedir. Olgu sunumumuz, klinisyenlerin fluoksetin tedavisi ile periorbital ödem olasılığından haberdar olmaları gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, fluoksetin, periorbital ödem

SAĞLIK ÇALIŞANINDA COVID-19 PANDEMİSİ SIRASINDA GELİŞEN DEPRESYON: OLGU SUNUMU

Gözde Bacık Yaman, Ümit Kemal Kıran
Isparta Şehir Hastanesi Psikiyatri Kliniği, Isparta

AMAÇ: COVID-19 ciddi akut solunum sendromu koronavirus 2'nin neden olduğu bulaşıcı bir hastalık olup Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edildiğinden bu yana sağlık çalışanları benzeri görülmemiş bir durum ile karşı karşıya kalmış, zor kararlar almak ve stres altında çalışmak zorunda kalmıştır. Bununla birlikte COVID-19 sebebiyle 79 ülkede 3000'den fazla sağlık çalışanı hayatını kaybetmiştir. Toplum her yönden etkileyen pandemide pek çok sorumluluk üstlenen sağlık çalışanlarının ruhsal sağlığının korunması önem arz etmektedir. Bu olguda COVID-19 pandemisi sırasında depresyon gelişen sağlık çalışanı sunulmaktadır.

OLGU: Kırk bir yaşında, erkek, sağlık çalışanı hasta psikiyatri polikliniğine umutsuzluk, karamsarlık, hayattan zevk almama, korku, endişe ve intihar düşünceleri ile başvurdu. Yapılan psikiyatrik muayenesinde duygudurum depresif, duygulanım anksiyöz, konuşma tonu miktarı azalmıştı. Alınan öyküsünden COVID-19 nedeniyle çalışma düzeninin değiştiği, hastalık ile ilgili kaygılarının olduğu, son 1 aydır uykuya dalmakta güçlük çektiği, iştahının azaldığı ve suisid düşüncelerinin olduğu öğrenildi. Poliklinik başvurusu sonrası depresif nöbet tanısı ile tedavi düzenlenmesi amacıyla psikiyatri servisine yatırıldı ve venlafaksin 75 mg/gün, mirtazapin 30 mg/gün, olanzapin 5 mg/gün, diazepam 10 mg/gün tedavisi başlandı. Takiplerinde venlafaksin ve olanzapin tedavileri dozları artırılarak devam etti. Şikayetlerinde gerileme olan hasta tedavisine ayaktan devam edilmek üzere poliklinik kontrolü önerilerek taburcu edildi. Hastanın kendisinden bilgilendirilmiş onam formu alındı.

TARTIŞMA: COVID-19 pandemisi sırasında pek çok sağlık çalışanı uzmanlık alanları dışında ve tecrübeli oldukları konulardan farklı alanlarda çalışmak durumunda kalmıştır. Bunlar ile beraber günlük yaşam rutinleri, çalışma düzenleri değişmiş, enfekte olma korkusu ve ailelerine bulaştırma endişesi ile mesailerі sonrası evlerine gidememişlerdir. Bu dönemde sağlık çalışanlarının toplum geneline kıyasla daha yüksek oranda uykusuzluk, kaygı şikayetlerinin olduğu, depresif, obsesif kompulsif belirtiler gösterdiği ve depresif belirtiler açısından COVID servislerinde çalışıp çalışmamanın fark yaratmadığı saptanmıştır. Pandemiye etkin görev alan sağlık çalışanlarının ruhsal etkilenmelerinin en aza indirilmesi planlanacak koruyucu önlemler ile mümkündür.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, depresyon, sağlık çalışanları

OLGU SUNUMU: BİPOLAR BOZUKLUKTA KENDİNE ZARAR VERME DAVRANIŞI

Burcu Kiliçgediği

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Rize

AMAÇ: Bipolar bozukluk, ilk olarak 1957'de Leonhard tanımlanmıştır. Tanı konabilmesi için birinin mani olması koşuluyla en az iki duygudurum bozukluğu dönemi olması gerekmektedir. Kendine zarar verme davranışı (KZVD) bir çok psikiyatrik hastalıkta görülse de, bipolar afektif bozuklukta özellikle de manik hecmeye çok sık karşılan bir durum olmadığı için dikkat çekilmek istenmiştir.

OLGU: 51 yaş kadın bipolar afektif bozukluk tanısıyla kliniğimizde takip edilen hasta polikliniğe manik hecme ardından gelişen katatonik belirtilerle ve kendine zarar verme davranışı ile başvurdu. 25 yıllık hastalık öyküsü olan hastanın önceki atak dönemlerinde 5 kez kliniğimizde, 16 kez dış merkezlerde yatışı olup, 2 çocuk annesi ve 20 yıllık evli olan hastamız 2. çocuğunun doğumu sonrasında şikayetlerinin şiddetlendiğini ve artık durumun kontrolünden çıktığını belirtti. Son atak döneminde alınan bilgilere göre artmış psikomotor hareketler, aşırı para harcama, uyku ihtiyacında azalma ile başlayan dönem ardından, yemek yemeyi ve ilaç alımını reddeden, mutizm gibi katatonik belirtilerin olduğu bir döneme girilmiş ve kulaklarını toplu iğne ile delmiş ve aile bireyleri tarafından durdurulmuş. Kulaklarını delmesinin sebebi sorulduğunda annesinin kulağı delik olmadığına kişinin abdestinin kabul olmayacağını söylediği bir sözü hatırlamasından kaynaklandığını söyledi. Daha sonrasında kafasını çok sıcak suda yıkayarak daha önceden yaptığı bir eylemin nasıl hissettirdiği deneyimini yaşamak istemiş ve kıyafetleriyle duşa girmiş. Olaylar sırasında acı hissini olmadığını belirtti. Gaitasını bir poşete koyup hediye olarak insanlara verdiği, iş yerinde toplum tarafından yadırganacak hareketler yaptığı öğrenildi. Hasta servise yatırıldıktan sonra tuvaletini koridora yapıp, ilaçları içmesi için verilen suyu kafasından dökmeye çalıştı. Hastanın tedavilerinin düzenlenmesi ile ötimik döneme geçti ve konuşmaya, yemeye-içmeye başladı. Bu süreçte dini uğraşlarında artış olduğu gözlemlendi. Sosyal desteğinin kısıtlı olması nedeniyle tedavisini düzenli olarak almadığı için yatışlarının bu kadar fazla olduğu düşünülüyor.

TARTIŞMA: Bipolar bozuklukta depresif hecmeye kendine zarar verici davranışlar sık görülse de manik hecmeye çok görülmez. Psikoz, mental retardasyon ile seyreden durumlar, kişilik bozuklukları vb. durumlarda KZVD izlenirken, bipolar bozuklukta depresif dönemde intihar düşünceleri nedeniyle, manik dönemde dürtü kontrolünü sağlamakta zorluk çekilebileceği açısından klinisyenlerin dikkatini çekmek istenmiştir. Hastamızdan yazılı onam alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, mani, kendine zarar verici davranış, katatoni

PSİKOAKTİF MADDE KULLANIMI OLAN İKİ UÇLU DUYGUDURUM BOZUKLUĞU OLGUSUNDA ÜZERLİK OTU KULLANIMI İLE TETİKLENDİĞİ DÜŞÜNÜLEN PSİKOTİK MANİ

Yusuf Besim Sıkar, Hatice Satar, Özlem Zekiye Çetinkaya, Neslihan Ergen

Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Ülkemizde üzerlik otu (*Peganum Harmala*) olarak tanınan bitkinin son zamanlarda popüler hale gelmesi ve internette canlandırıcı ve halüsinojen etkisinden söz edilmesi, özellikle psikoaktif madde kullanan kişiler tarafından bu bitkinin zararlı biçimde kullanımını tetikleyebilir. Bu olguyu sunmaktaki amacımız üzerlik otunu bu amaçla kullanımının yaygınlaşabileceğine, içerdiği beta-karbolin alkaloidlerin monoamin oksidaz (MAO) inhibitörü gibi etki etmeleri nedeniyle manik kayma yaratabileceğine, ayrıca tiramin içeren gıdalarla alınmaları ve psikiyatri ilaçlarıyla etkileşimleri riskine dikkat çekmektir.

OLGU: Yalnız yaşayan, 14 yaşında başlayan karışık madde (Ekstazi, Spice, Ot, LSD) kullanımı bulunan, 22 yaşındaki erkek hasta, uyuşturucu amaçla dört ay her gün yoğun üzerlik tohumu kullanmasının ardından 2019 Eylül ayında psicotik mani belirtileri gözlenerek hastaneye yatırılmış ve "İki Uçlu Mizaç Bozukluğu" tanısı ile tedavi görmüş. Tedavi ekibine bu durumdan söz etmemiş, hastaneden çıkınca ilaçları ve madde kullanımını bırakmış. 2020 Temmuz ayında bir kez LSD ve bir hafta yoğun üzerlik tohumu kullanımı sonrası Ağustos ayında başlayan çok konuşma, şüphecilik, hareketlilik, saldırganlık belirtileri nedeniyle 23 Eylül 2020 tarihinde acil servise getirilerek "Atipik Afektif Bozukluk" ön tanısı ile servisimize yatırıldı. "İki Uçlu Duygudurum Bozukluğu (Psicotik Özellikli Manik Atak)" tanısı ile Haloperidol 20 mg/gün, Biperiden 4 mg/gün, Olanzapin 10 mg/gün, Lityum 900 mg/gün ile tedavi edildi. 12. günde belirtileri yatıştı, idame tedavisi Olanzapin 20 mg/gün, Risperidon 6 mg/gün ve Lityum 900 mg/gün şeklinde düzenlenerek 24. günde hastaneden çıkarıldı. Hasta ataklardan önce üzerlik kullandığını hastaneden çıkmadan iki gün önce söyledi. Hastadan onam alınmıştır.

TARTIŞMA: Üzerlik otunda bulunan beta-karbolin alkaloidlerin (harmin ve harmalin) güçlü MAO enzim inhibitörü özellikleriyle antidepresan etki gösterdiklerine dair bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca literatürde Güney Amerika'da aynı alkaloidleri içeren 'Ayahuasca' isimli benzer bitkiyle manik kayma yaşayan bir 'Bipolar Bozukluk' olgusuna da rastlanmıştır. Bu bilgiler ışığında bu olguda 2019'da gelişen ilk manik atağın da, bizim gözlediğimiz ikinci manik atağın da, "İki Uçlu Duygudurum Bozukluğu" için yatkınlık zemininde üzerlik tohumu kullanımıyla tetiklenmiş olma olasılığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Harmala alkaloidleri, iki uçlu mizaç bozukluğu, *peganum harmala*, psicotik mani, üzerlik tohumu

BİPOLAR BOZUKLUK TANILI HASTADA EKT SONRASI GELİŞEN İNTRAKRANYAL ŞİFT: OLGU SUNUMU

Kerem Zengin, Yasin Kavla, Serap Kaya, Ömer Faruk Demirel, Alaattin Duran

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Elektrokonvülsif tedavi (EKT) intrakraniyal yer kaplayan lezyonları olan hastalarda göreceli olarak kontrendike kabul edilir. Selim veya klinik olarak anlamsız lezyonları olan hastalardaysa bu yöntemi güvenle uygulamak mümkündür. Bu olgu sunumunda EKT sonrası fokal nörolojik defisit gelişen ve sonrasında yapılan kraniyal görüntüleme menenjioma sekonder intrakraniyal şift saptanan bir bipolar bozukluk tip 1 vakası sunulacaktır. Hastadan onam alınarak hazırlanan bu olgu bildiriminde amacımız EKT öncesi ve sonrası yapılan nörolojik değerlendirmenin önemine dikkat çekmektir.

OLGU: 58 yaşında erkek hasta, keyifsizlik, kilo kaybı, içe kapanma şikayetleriyle polikliniğimize başvurdu. 2 yıl önce bir depresif epizod, daha sonrasında da bir manik epizod öyküsü olduğu öğrenilen hastanın psikiyatri servisine yatışı yapıldı. Ruhsal durum muayenesinde hastanın konuşmaya isteksiz bir tutumu vardı. Duygudurumu depresif, duygulanım uygun ve dar aralıktaydı. Konuşma spontanlığı yoktu ve miktarı azdı. Anhedoni, anergi tarifliyordu. Uyku süresi ve iştahı azalmıştı. Pasif suicidal düşünceleri mevcuttu. Yatış öncesi nörolojik muayenesi olağandı. Bipolar bozukluk tip 1, depresif epizod ön tanısı düşünülen hastaya 1 seans EKT uygulandı. EKT sonrası 12. saatte baş ağrısı, bulantı, kusma şikayetleri olan hastaya yapılan nörolojik muayenede bilinç açık, oryante, pupiller izokorik, kas gücü sol üst ekstremite proksimalde 4/5, distale 3/5 olarak saptandı. Kranial sinirler intakttı. Patolojik refleks yoktu. Nörogörüntüleme, sağ hemisferde frontopariyatelde lokalize sola şifte neden olan 6x5 cm büyüklüğünde ekstraaksiyel kitle saptandı, radyolojik olarak ön planda menenjiomla uyumlu olduğu düşünüldü. Dekametazon 24 mg/gün, levetirasetam 1000 mg/gün ilaç tedavisi başlandı. 20 gün süren takiplerinde sol kolundaki motor kaybı azalan, baş ağrısı gerileyen hasta opere edilmek üzere beyin ve sinir cerrahisi servisine transfer edildi.

TARTIŞMA: EKT'ye mutlak kontrendikasyon oluşturan bir durum olmamakla birlikte, EKT öncesi ve sonrası yapılacak dikkatli bir nörolojik muayeneye rölatif kontrendikasyonlar değerlendirilebilir ve hastanın kliniğindeki hafif değişiklikler tespit edilip önlem alınarak ileri komplikasyonlar önlenebilir. EKT seyri sırasında tespit edilen, yeni başlayan bir fokal nörolojik bulgunun ortaya çıkması, acil görüntüleme ve uzman konsültasyonu gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektrokonvülsif terapi, intrakraniyal yer kaplayan lezyon, menenjiom

LİTYUM KULLANIMINA BAĞLI PSÖRIAZİS: OLGU SUNUMU

Havva Atasoy Kaplan, Bejda Piro, Aslıhan Polat

*Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı,
Kocaeli*

AMAÇ: Lityum duygudurum bozukluklarının tedavi ve profilaksisinde en sık kullanılan ilaçlardan biridir. Tedavi sırasında birçok sistemde çeşitli yan etkiler ortaya çıkabilmektedir. Akne, saç dökülmesi, makülopapüler döküntüler, folikülit, psöriazis lityum tedavisine bağlı sık görülen dermatolojik yan etkilerdendir. Lityuma bağlı psöriazis %1,8-%6 arasında değişen oranlarda görülmektedir. Bu yazıda Bipolar Bozukluk tanısıyla lityum kullanımına bağlı psöriazis gelişen olgu sunulmuştur.

OLGU: 35 yaşında, önlisans mezunu, evli, ailesi ile birlikte yaşayan erkek hasta. İlk olarak 2001 yılında mutsuzluk, keyifsizlik ve intihar girişimi nedeniyle depresif nöbet olarak değerlendirilmesi üzerine 6 ay antidepresan tedavi kullanmış. 2010 yılında manik epizod gelişmesi nedeniyle tanısı Bipolar Bozukluk olarak değiştirilen hasta dış merkezde 40 gün yatılarak izlenmiş ve lityum tedavisi başlanmıştır. Lityum koruyucu tedavisi ile manik atağı olmayan ve 5 yıldır takibimizde olan hastanın kendi isteğiyle lityumu kesmesini takiben 1 ay içinde hipomani gelişmiş ve hastaya lityum tekrar başlanmıştır. Lityum tedavisinin 10.yılında ve 1800 mg/gün dozunda hastanın saçlı deride ve gövde ön yüzde kaşıntılı, sedefi renkte, skuamlı plaklar ile tırnaklarda subungual hiperkeratoz gelişmesi nedeniyle dermatolojiye danışıldı. Lityuma bağlı psöriazis tanısı konulan hastada dermatoloji tarafından uygulanan tedaviye rağmen cilt lezyonlarının azalmayıp artarak devam etmesi nedeniyle lityumun azaltılarak kesilmesi ve valproat tedavisi başlanması planlandı. Düzenli takiplere gelen hastanın kontrollerinde plaklarında azalma görüldü.

TARTIŞMA: Lityum önceden var olan deri lezyonlarını alevlendirebileceği gibi herhangi bir dermatolojik problemi olmayan hastalarda yeni döküntülerin gelişmesine sebep olabilir. Lityuma bağlı psöriazis genellikle geleneksel tedavi yöntemlerine dirençlidir ve bazı vakalarda doz azaltımı veya lityum tedavisinin kesilmesi gerekebilir. Klinik pratikte sıklıkla kullanılan lityumun dermatolojik yan etkilerinin bilinmesi hastanın tedaviye uyumunu artırmada ve duygudurum semptomlarının kötüleşmesini önlemede yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar, lityum, psöriazis, yan etki

COVID-19 PANDEMİSİ'NİN 7-12 YAŞ ARASI ÇOCUKLARIN UYUM SÜRECİNE VE PSİKİYATRİK BELİRTİLERİNE ETKİSİ: BİR TELETIP ÇALIŞMASI

**Birsen Şentürk Pılan, Serpil Erermiş, Reyhan Çalışan,
Begüm Yuluğ, Sibel Helin Tokmak, Sezen Köse,
Burcu Özbaran, Tezan Bildik**

*Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim
Dalı, İzmir*

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, pandeminin yoğun olduğu dönemde, psikiyatrik takipteki 7-12 yaş olguların, teletip görüşmesi ile uyum süreci ve psikiyatrik belirtilerinin değerlendirilmesidir.

YÖNTEM: Polikliniğimizde takip edilen 7-12 yaş arası hastalar randevu gün ve saatinde teletip ile aranmıştır. Pandemiye uyum süreci ile ilgili araştırmacılar tarafından hazırlanan anket uygulanmış, görüşme yapan psikiyatrist tarafından değerlendirilen Klinik Global İzlenim (KGİ) Ölçeği puanı ile birlikte vaka veri formuna kaydedilmiştir. Her hastaya ait tıbbi kayıtlar da gözden geçirilmiş, DSM 5'e göre psikiyatrik tanıları ve pandemi döneminden önceki son yüz yüze görüşmelerinde kaydedilen KGİ puanları vaka veri formuna dahil edilmiştir. (Etik Kurul Karar No: 20-6T / 48, Tarih: 10.06.2020).

BULGULAR: Çalışmaya 50 hasta dahil edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 9,14±1,61'dir. Katılımcılarda pandemiden önce saptanan psikiyatrik tanıları arasında en yaygın olanı dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (%60) iken, onu anksiyete ve ilişkili bozukluklar (%20) ve özgül öğrenme güçlüğü (%16) takip etmiştir. Pandemi öncesi olguların KGİ skoru 2,72±0,75, pandemi dönemindeki KGİ skoru 2,92±0,94'dir. Ortalama puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0,024).

SONUÇ: Çalışmamız, pandemideki bulaş riski nedeniyle yüz yüze psikiyatrik görüşmelerin yapılamadığı psikiyatrik takipteki çocuk ve ergenlerde, Teletip uygulamaları ile takibin devam edebileceğini ve bunun önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19- Pandemi, teletip, çocuk ve ergen psikiyatrisi, telemental sağlık

ERGEN İNTİHARLARINDA KULLANILAN ATEŞLİ SİLAHLARIN SAHİPLERİ KİMLERDİR? OLGU SUNUMU

Didem Çelik¹, Birsen Şentürk Pılan², Ataman Sivaslı³, Meryem Dalkılıç⁴, Fatma Apak⁵, Ahsen Kaya⁶, Tezan Bildik⁷

¹Didem Çelik, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

²Birsen Şentürk Pılan, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

³Ataman Sivaslı, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Zonguldak

⁴Meryem Dalkılıç, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

⁵Fatma Apak, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

⁶Ahsen Kaya, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, İzmir

⁷Tezan Bildik, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: İntihar davranışı, gençlerde önemli bir ölüm nedeni olmaya devam etmektedir. Gençlerin intiharda kullandıkları silahları temin ettikleri başlıca ortam ise yaşadıkları evleridir. Bu sunumda, evinde silah bulunan ve yoğun intihar riski olan bir ergen ile ilişkili risk faktörleri, ailenin bu durum karşısındaki kayıtsızlığı ve işbirliğinin olmaması, böyle bir durumda izlenecek yolun ne olacağının tartışılması amaçlanmıştır.

OLGU: 16 yaşındaki erkek hasta mutsuzluk, ders çalışmama ve aile içi tartışmalardan rahatsızlık yakınmalarıyla başvurmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucu hastanın intihar düşüncelerinin olduğu, major depresif bozukluk tanısını karşıladığı, ailesinin tedavi sürecinde ihmalkar davrandığı ve zayıf hekim işbirliği kurduğu görülmüştür. Ayrıca babanın evde 2 adet silahının bulunduğu, oğlunun intihar riskine rağmen silahları uzaklaştırmadığı görülmüş olup bu konuda işbirliği yapmaması üzerine sosyal hizmetlere gerekli bildirim yapılmıştır. Sosyal hizmetler devreye girmiş aile ile görüşmeler yapmış; bunun sonucunda baba silahları evden uzaklaştırmaya ikna olmuştur. Hastanın tedavisi polikliniğimizde yakın izlem yapılacak şekilde düzenlenmiştir. Yapılan son psikiyatrik değerlendirmesinde hastanın depresif duygudurumunun gerilediği, intihar düşüncesinin olmadığı ve üniversite sınavında istediği bölümü kazandığı öğrenilmiştir

TARTIŞMA: İntihar davranışı ile ilişkili bütün risk faktörleri, acil servis ya da polikliniğe başvuran tüm hastalarda mutlaka ayrıntılı değerlendirilmelidir. Bu olguda, intihar riski olan gençlerde evde silah bulunması durumunda; hastanın klinik yönetimi ve kurumlar arası işbirliği açısından yaklaşım tartışılmaya çalışılmıştır. Bu olgu sunumu için hastadan onam alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, ergen, intihar, silah

SAĞ FRONTOTEMPORAL HİPOMETABOLİZMA SAPTANAN FRONTAL VARYANT BİR FRONTOTEMPORAL DEMANS OLGUSU

Umut Türk¹, Erguvan Tuğba Özel Kızıl², Sevinç Kırıcı³

¹Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Geriatrik Psikiyatri Birimi, Ankara

²Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Geriatrik Psikiyatri Birimi, Ankara

³Psk., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Geriatrik Psikiyatri Birimi, Ankara

AMAÇ: Frontotemporal demansın davranışsal varyantı, sosyal davranış ve kognitif işlevlerde ilerleyici bozulma ile giden bir klinik sendromdur. Bu bozulma, frontal ve anterior temporal lobdaki ilerleyici dejenerasyonla ilişkilidir. PET görüntülemeye, FTD hastalarında çoğunlukla solda dejenerasyon mevcuttur. Sağ limbik ağın düzensizliği, FTD hastalarında değişen sosyo-duygusal süreçlerle ilişkilidir. Yine sağ anterior temporal lob, kavramsal sosyal bilgi için gereklidir. Bu yazıda kliniğimize başvuran frontal varyant FTD olgusu hastanın onamıyla sunulmuştur.

OLGU: 74 yaşında, erkek hasta, evli, 2 çocuk sahibi, hukuk fakültesi mezunu, emekli avukat, sağ eli. Unutkanlık, kafa karışıklığı ve kişilik değişiklikleri yakınmalarıyla eşi ve kızıyla beraber polikliniğimize ayaktan başvurmuştur. Hasta kendisinin bir yakınması olmadığını ifade etmiştir. Yakınlarından hastanın bazen zamanı-günleri, yapacağı işleri karıştırdığı, daha unutkan olduğu öğrenilmiştir. Bununla beraber hastanın son zamanlarda daha umursamaz ve agresif-tahammülsüz bir insan haline geldiği, insanlara uygunsuz espriler yaptığı, televizyondaki kaza ve şehit haberleri ile dalga geçmeye, bunlara gülmeye başladığı, muhakeme sorunları yaşadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle hastanın insanlarla ilişkilerinin bozulduğu, hatta insanlar tarafından daha kolay ikna edilebilir, kandırılabilir hale geldiği belirtilmiştir. Bununla beraber eskiden beri hareketli bir insan olmasına rağmen hastanın hareketliliğinde artış olduğu, yerinde pek fazla oturmadığı ve uykusuzluk çektiği belirlenmiştir. Hastanın özgeçmişinde ya da aile öyküsünde herhangi bir nöropsikiyatrik bozukluk bildirilmemiştir. Psikiyatrik muayenesinde negativistik bir tutum sergileyen hastanın hastalık belirtilerine içgörüsünün bulunmadığı ve psikomotor aktivitesinin artmış olduğu saptanmıştır. Yapılan nöropsikolojik testlerinde özel bellek bozukluğu bulunduğu, yönelim, dikkat, görsel-uzaysal işlevler-kopyalama ve sözel akıcılık gibi bilişsel işlevlerinin ise sağlam olduğu görülmüştür. Hastanın Kranial MRG'sinde bilateral anterior temporal ve belirgin orbitofrontal atrofi olduğu, hipokampal atrofisinin olmadığı bulunmuştur. FDG-PET'de ise hastada belirgin sağ frontotemporal hipometabolizma saptanmıştır.

TARTIŞMA: Bu olgu içgörü kaybı, sosyal işlevsellikte belirgin bozulma, psikomotor aktivite artışı, dürtüsellik ve sözel bellek bozukluğu ile seyreden bir frontal varyant frontotemporal demans olgusu olarak değerlendirilmiştir. Sağ taraflı tutulumu olması nedeniyle hastanın sosyal bilişsel işlevlerde daha fazla sorun yaşadığı, rutin nöropsikolojik testlerdeki performansının ise korunduğu düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal, frontotemporal demans, sağ hemisfer

AĞIR İŞİTME KAYBI OLAN YAŞLI HASTADA PSİKOTİK İÇERİKLİ DEPRESYONUN SEYRİ; BİR OLGU SUNUMU

İşlay Manzak Saka, Filiz Civil Arslan, Demet Sağlam Aykut
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Trabzon

AMAÇ: Yaşlılık dönemi bireyin biyolojik psikolojik ve sosyolojik birçok değişime maruz kaldığı bir süreçtir. Yeti yitimi; özerklik kaybı, sosyal izolasyona neden olarak depresif yakınmalara neden olabilir. (Fassberg ve ark. 2016) Fiziksel hastalığa depresyon eşlik ettiğinde özbakımın azalması, tedaviye uyumun bozulması sonucunda fiziksel yeti yitimi artmakta, tıbbi hastalığın seyri kötüleşmekte ve mortalite riski artmaktadır (Kok ve Reynolds 2017).

Psikotik özellikli depresyon majör depresyonun ciddi bir alt tipidir. İşitme kaybı psikotik semptomlar için predispozan ve presipite edici rol oynayabilir. Bu olgu sunumunda ağır işitme kaybı olan yaşlı hastada psikotik içerikli depresyon olgusunu bildirmeyi amaçladık.

OLGU: H.Ş. 82 yaşında kadın. Ağır işitme kaybı olan ve işitme cihazını kullanmayı reddeden hasta anlamsız konuşma, içe kapanma, oral alımda azalma ve genel durum bozukluğu şikayetleri ile acil servise başvurdu. Muayenesinde bilinç açık negativist tutumunda, duygulanım öfkeli duygudurum disforikti. Sözel iletişime geçilemediği için bilişsel yetileri ve düşünce içeriği net değerlendirilememekle birlikte düşünce içeriğinde nihilistik sanrılar mevcuttu. Yakınından şikayetlerinin stresör sonrası keyifsizlik, içe kapanma şeklinde başladığı, kulağında cınlama yaptığı için işitme cihazını kullanmayı bıraktığı, sonrasında nihilistik sanrılarının eklendiği oral alımda azalma ile genel durumunda bozulma olduğu bilgisi edinildi. Psikiyatrik özgeçmişinde mani, psikoz, unutkanlık yoktu. Çekilen MRı; serebral atrofi dışında normal olarak raporlandı. Yapılan tetkiklerinde patoloji yoktu. Organik nedenler dışlandı, servise yatışı yapıldı. Hastaya DSM5e göre psikotik özellikli major depresyon tanısı konuldu. Olanzapin 2,5 mg ve essitalopram 2,5 mg başlandı, Olanzapin 5 mg essitalopram 5 mg yükseltildi. Hastanın klinik takibinde sanrılarının, negativist tutumunun gerilediği, oral alımının düzeldiği görüldü. İşitme cihazını kullanmaya başlayan sosyal iletişimi artan hasta taburcu edildi.

TARTIŞMA: Yaşlılardaki yeti yitimi depresyon ve diğer psikiyatrik hastalıklar için predispozan ve presipite edici faktördür. Hastamızda işitme kaybı ve sosyal izolasyon depresyon için tetikleyici rol oynamış, oral alım azlığı sonucunda hastada ciddi sağlık sorunları oluşturmuştur. Yaşlılarda yeti yitimini sorgulamak, işitme kaybı gibi tıbbi müdahale ile düzelebilecek yeti yitimlerine gerekli müdahaleyi yapmak olası psikiyatrik hastalıkları önleyici rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, işitme kaybı, psikotik içerikli depresyon, yaşlı, yeti yitim

COVID-19 PANDEMİSİNDE İNTİHAR GİRİŞİMİ İLE BAŞVURAN 60 YAŞ ÜSTÜ İLK ATAK PSİKOTİK DEPRESYON: 2 OLGU

Hatice Satar, Yusuf Besim Sıkar, Özlem Zekiye Çetinkaya, Neslihan Ergen

T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul Bakırköy, Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: İleri yaşta tanı konulması atlanabilen ve en sık görülen psikiyatrik hastalık depresyondur. COVID-19 Pandemisinde medyadaki, yaşlılık ve ek hastalıkların getirdiği riskle ilgili söylemlere maruz kalma ve sosyal kısıtlanmanın, daha önce psikiyatrik başvuruları olmayan ileri yaşlardaki kişilerde depresyon gelişmesi olasılığını artırdığı düşünülmektedir.

OLGU: Acil servisimize 2020 Mayıs ayında intihar fikirleriyle başvuran, 'Psikotik Özellikli Depresyon' ön tanısıyla yatışı yapılan ve klinik izlemde aynı tanı ile tedavi edilen iki olgu sunulacaktır.

Her iki olgunun da ilk psikiyatrik hastalığı olup, COVID-19 Pandemisiyle ilgili zihinsel uğraşlar ve sosyal kısıtlanma döneminde gelişen yakınmaları mevcuttu. Birinci olgu 62 yaşında, acil servise intihar düşünceleri (kendini arabaların önüne atma), şüphecilik, mutsuzluk ile başvuran erkek hasta; Sertralin 200 mg/gün, Olanzapin 15 mg/gün, Mirtazapin 30 mg/gün, Venlafaksin 37,5 mg/gün ile tedavi edildi. İkinci olgu 67 yaşında erkek hasta; acil servise suisid fikirleri ve girişimleri (camdan atlamaya çalışma), mutsuzluk, jaluzik fikirler ile gelerek Sertralin 200 mg/g, Mirtazapin 30 mg/gün, Aripiprazol 10 mg/gün ile tedavi edildi. Her iki olguda da başlatıcı etmenler COVID-19 Pandemisiyle ilgiliydi.

Hastalardan olguların sunumu için onam alındı.

TARTIŞMA: Bu olgularla vurgulanmak istenen, sosyal kısıtlanma ve sokağa çıkma yasağının yaşlılarda depresyon için tetikleyici olabileceğidir. İleri yaşta görülen depresyonda intihar riski de yüksektir ve hastalar bunu aile ve hekimlerinden gizleyebilirler. Depresyon immün sistemin zayıflamasına ve başka hastalık belirtilerinin kötüleşmesine de yol açabileceğinden, pandemi koşullarında yaşlılarda depresif belirtilerin erken dönemde tanınması ve taranması daha da önem kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, depresyon, intihar, sosyal kısıtlanma, yaşlılık

COVID-19 PANDEMİSİNDE İNTİHAR GİRİŞİMİ İLE BAŞVURAN 65 YAŞ ÜSTÜ İLK ATAK MAJOR DEPRESYON OLGUSU

Yusuf Besim Sıkar, Hatice Satar, Özlem Zekiye Çetinkaya, Neslihan Ergen

Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: COVID-19 Pandemisinde '65 yaş üstü kişilere uygulanan sokağa çıkma yasağı' sonrasında gelişen, daha önce herhangi bir psikiyatrik ve fiziksel hastalığı bulunmayan "Major Depresyon" olgusu nedeniyle, yaşlı bireylerde bu süreçte ortaya çıkabilecek benzer klinik görünümlere dikkati çekmek amaçlanmıştır.

OLGU: 81 yaşında erkek hasta, lise mezunu, 4 ay önce sokağa çıkma yasağının başlamasıyla gelişen uykusuzluk, bunaltı ve bilinmeyen bir hastalığı olduğu düşüncesiyle, daha önce yalnız yaşıyorken 2 aydır kız kardeşi, eniştesi ve yeğeni ile yaşamaya başlamış. 2 ay önce başvurduğu dahiliye hekimi tarafından bir patoloji saptanmayarak psikiyatriye yönlendirilmiş. 3 ayda 15 kilo kaybı olan hasta, son bir haftada 2. kez ilaçla intihar girişimi sonrası 4 gün kaldığı yoğun bakım kliniğinden acil servise getirilerek 07.07.2020 tarihinde kliniğimize yatırıldı. Sertralin 50 mg/gün, Lorazepam 3 mg/gün(kademeli azaltılıp kesildi), Mirtazapin 30 mg/gün, Aripiprazol 2,5 mg/gün ile tedavi edildi. İntihar fikirlerinin kaybolmasıyla onuncu günde taburcu edildi.

Hastaneden çıkınca ilaçlarını bırakan hasta uykusuzluk, intihar fikirleri ve yakınlarına yük olduğu şeklinde suçluluk fikirlerinin gelişmesi üzerine yedi gün sonra tekrar acile başvurarak yatırıldı. Sertralin 100 mg/gün, Olanzapin 2,5 mg/gün, Ketiapin 25 mg/gün ile tedavi edildi ve yedinci günde hastaneden çıkarıldı. Hastadan olgu sunumu için onam alındı.

TARTIŞMA: Yaşlılıkla gelen fiziksel ve sosyal değişikliklerin depresif belirtilere sebep olabileceği bilinmekle birlikte, 'Major Depresyon' insidansı 60 yaş üzerinde orta yaşlara göre daha düşüktür. Bu olguda sokağa çıkma yasağının depresyonu başlattığı, kişinin sağlığı ile ilgili zihinsel uğraşısını artırdığı, tek başına sürdürdüğü yaşam tarzından uzaklaşarak yakınlarının desteğini almaya başlamasının da suçluluk fikirleri gelişmesine sebep olarak depresyonu şiddetlendirmiş olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, major depresyon, geriatrik popülasyon

SINIR KİŞİLİK BOZUKLUĞU VE EŞ TANILI BEDENE ODAKLI YİNELEMELİ DAVRANIŞLAR: BİR OLGU SUNUMU

Doğancan Sönmez, Çiçek Hocaoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

AMAÇ: Sınır kişilik bozukluğu, erken erişkinlik döneminde başlayan, kişiler arası ilişkiler, benlik algısı, duygu durumunda değişkenlik ve dürtü kontrolü gibi sorunların görüldüğü bir psikiyatrik bozukluktur. İlk olarak 1938'de, Stern tarafından tanımlanmıştır. Borderline kişilik örgütlenmesinin tanınması, sınıflandırılması ve terapisi ile ilgili çalışmalar Otto Kernberg ile başlamıştır. Bedene odaklı yinelemeli davranış bozukluğu; yineleyici biçimde bedene odaklı davranışlarda bulunma ve bu davranışı azaltmaya yönelik yineleyici girişimlerde bulunulan bir ruhsal davranış bozukluğudur. Bu çalışmada sınır kişilik bozukluğu olan ve bedene odaklı yinelemeli davranışlar sergileyen kırk bir yaşında kadın hasta sunulmuştur.

OLGU: Kırk bir yaşında, evli, lise mezunu, silahlı güvenlik görevlisi kadın hasta psikiyatri polikliniğine ani sinirlenmeler, öfkelenme, mutsuzluk, hayattan keyif alamama şikayetleri ile başvurdu. Kendine zarar verici davranışlarda bulunma, hayatı anlamsız bulma, sürekli bir boşluk hissinde olduğunu ve kişiler arası ilişkilerde sık sık problem yaşadığını belirtti. Yakın zamanda çok sayıda ilacı ağız yolu ile almak sureti ile intihar girişimi olmuş. Hastanın başkalarına zarar verme düşüncesi de oluyormuş. Bu şikayetlerinden dolayı hasta işinden ayrılmak zorunda kalmış. Şikayetleri yaklaşık 6 yıldır varmış. Hasta sinirlenince ve kendini kötü hissedince eşine kulaklarının içine yüksek sesle bağırmasını söylüyor aynı zamanda parmak palmar bölgelerine ve tırnak diplerine sıkıca bastırmasını istiyormuş. Hasta bu davranışlardan sonra rahatladığını ifade ediyordu. Poliklinikte yapılan muayene hastaya DSM-5 kriterlerine major depresif bozukluk, sınır kişilik bozukluğu ve bedene yönelik yinelemeli davranış bozukluğu tanısı konuldu. Hastaya duloksetin 30 mg/gün tedavisi başlandı ve dozu tedrici olarak 60 mg/gün'e çıkarıldı. Eş zamanlı olarak bedene yönelik yinelemeli davranışları üzerinde duruldu, alışkanlığı tersine çevirme terapisi uygulandı. Hastanın takiplerine poliklinik şartlarında devam edilmektedir.

TARTIŞMA: Sınır kişilik bozukluğunda karakteristik olarak; terk edilmeden kaçınmak için sürekli bir çaba gösterme, tutarsız kişiler arası ilişkiler ve benlik algısında tutarsızlık, impulsivite, intihar ile ilgili yineleyen davranışlar, duygulanımda dalgalanma, sürekli bir boşluk hissi, yoğun öfke, paranoid düşünce içeriği, bazen de ağır dissosiyatif belirtiler ortaya çıkabilir. Çalışmamız literatürde daha önceden bildirim olmamış sınır kişilik bozukluğuna eşlik eden bedene odaklı yinelemeli davranışlar olgusu olması nedeniyle önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranış bozukluğu, sınır kişilik bozukluğu, tedavi

BORDERLINE KİŞİLİK BOZUKLUĞU-BİPOLAR AFEKTİF BOZUKLUK-DİKKAT EKSİKLİĞİ/ HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU ÜÇGENİ-İKİ KLİNİK VAKANIN SUNUMU VE KISA BİR DERLEME

Meltem Çınar Bozdağ, İrem Ekmekçi Ertek, Selçuk Candansayar

Gazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Borderline Kişilik Bozukluğu (BKB), Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ve Bipolar afektif bozukluk (BAB); birbirinden ayrılması zor olabilen, benzer belirti ve bulgularla seyredabilen, komorbidite gösterebilen ve tedavileri farklılıklar gösteren üç hastalıktır. Aşağıda, üç tanının iç içe geçtiği 2 vaka sunulmaktadır.

OLGU: Vaka 1: 19 yaşında kadın hasta, depresif yakınmalar, intihar düşünceleri, self mutilasyon, ani öfkelenme ve davranışlarını kontrol edememe şikayetleri ile başvurdu. 16 yaşından beri ek olarak intihar girişimleri, kişilerarası ilişkilerinde problemler, eşik altı hipomani benzeri semptomları varmış. BAB tanısı ile takip edilen hasta, kullandığı tedavilerden fayda görmemiş. Psikiyatrik muayenesinde psödohalusinasyonlar, suisidal düşünceler ve impuls kontrolünün bozulması dışında belirgin patoloji saptanmadı. Özgeçmişinde aileden fiziksel şiddet görme öyküsü dikkat çekiyordu. Tedavisi sertralin 50 mg, aripiprazol 5 mg olarak düzenlendi. Psikoterapi uygulandı.

Vaka 2: 19 yaşında kadın hasta, self mutilasyon, kolay öfkelenme, intihar girişimi olması şikayetleri ile başvurdu. 14 yaşından beri BAB tanısı ile izlenmiş olan hastanın, ek olarak dalgalanan duygudurum, kişilerarası ilişkilerde problem yaşama, düşük özgüven ve dürtüsel intihar girişimleri varmış. Daha önceki tedavilerinden fayda görmemiş. Psikiyatrik muayenesinde; suisidal düşünceler, duygulanım aralığının artmış ve labil olması ve impuls kontrolünün bozulması dışında belirgin patoloji saptanmadı. Özgeçmişinde, ebeveynler arasında süregelen çatışmalar ve babasının intihar etmek ile tehdit etmesi dikkat çekiyordu. Hastaya DIVA 2,0 uygulandı, erişkin çağda işlevselliği bozacak düzeyde dikkat eksikliği alt tipi ölçütlerini karşıladığı gözlemlendi. Hastanın tedavisi karbamazepin 400 mg, atomoksetin 40/80 mg, metilfenidat 36 mg olarak düzenlendi.

TARTIŞMA: BAB, BKB ve DEHB, tanısız ayrımında ve tedavi düzenlenmesinde zorlanılan hastalıklardır. İki vakada semptomların süregelen seyretmesi, BAB tanısından uzaklaşılmasına neden olmuştur; tutarlı kimlik algısının olmaması, empati kurmada zorluklar, kişilerarası ilişkilerde problemler, emosyonel labilite, dürtüsellik, hostilite, self mutilatif ve dürtüsel suisidal davranışları nedeniyle BKB tanısı uygun gözükmemektedir. Ayrıca vaka 2 için, DEHB-dikkat eksikliği alt tipi tanısı komorbid olarak konabilmektedir. Komorbid hastalıkların varlığında ağır olan tablonun tedavisine öncelik verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar afektif bozukluk, borderline kişilik bozukluğu, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu, emosyonel labilite

OBSESİF KOMPULSİF KİŞİLİK BOZUKLUĞUNUN EŞLİK ETTİĞİ BİR ANTİSOSYAL KİŞİLİK BOZUKLUĞU VAKASI

Sibel Elmas, Raşit Tükel

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Bu vaka sunumunda, bir arada görülmesi beklenmeyen antisosyal ve obsesif kompulsif kişilik örüntülerinin birlikteliği ele alınacaktır. Hastadan vaka sunumuna yönelik bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

OLGU: 39 yaşında erkek hasta, evli, veteriner olarak çalışmakta. Kliniğimize son 2 yıldır yoğunlaşan sinirlilik, tahammülsüzlük, insanların yüzündeki benleri bistüri ile kesme, tıraş olurken makası berberin burnuna sokma isteği ve bunlara ilişkin imgeler nedeniyle başvurdu. Zaman zaman insanlara fiziksel şiddet uygulama, yol kenarındaki otları tutuşturma gibi saldırgan, yıkıcı, homisidal olabilecek davranışlarının olduğunu, alevin ilerlerken çıkardığı sesin kendisini rahatlattığını, bu tür davranışlarının sonrasında pişmanlık hissetmediğini belirtti. Hastanın vücudunun birçok yerinde kan ve kesik baş figürlü dövmele bulunmaktaydı. Hasta ailede evin bütün sorumluluğunu tek başına üstlendiğini, öğle aralarında eve gidip temizlik yaptığını, eve hangi saatte dönmüş olursa olsun mutlaka diğer günün yemeğini hazırladığını, kızının ev ödevleri ile ilgilendiğini, müşteriler randevu saatlerine uymadığında ya da işlerinin sırası bozulduğunda sinirlendiğini, arabasının kirlenmesine dayanamayarak her gün yıkadığını, kıyafetlerini günde iki kez değiştirdiğini ve günde iki kez duş aldığını ifade etti. Hastaya DSM-5'e göre antisosyal kişilik bozukluğu, obsesif kompulsif kişilik bozukluğu, remisyonda alkol madde kullanım bozukluğu, kısmi remisyonda major depresif bozukluk tanıları konuldu. Venlafaksin 225 mg/gün, sertralin 150 mg/gün ve risperidon 3 mg/gün tedavisi ile hastada dürtü kontrolü sağlandı, depresif belirtiler geriledi ve işlevsellikte belirgin bir düzelme gözlemlendi.

TARTIŞMA: Yapılan çalışmalarda antisosyal ve obsesif kompulsif kişilik örüntülerinin birbirine karşıt davranışsal düzenekleri içerdiği saptanmıştır. Antisosyal kişilik örüntüsü hipomoralizm (ahlak eksikliği) olarak ifade edilen yıkıcı dürtüsel davranışlar, sorumsuzluk, empati yoksunluğu ve vicdani değerlere sahip olmama gibi özelliklerle birlikte ortaya çıkar. Obsesif kompulsif kişilik örüntüsünde ise titizlik, temizlik, düzenlilik, mükemmeliyetçilik, şişirilmiş bir sorumluluk duygusu ile birlikte olan hipermoralizmin (aşırı ahlakçılık) varlığından söz edilir. Literatürde antisosyal ve obsesif kompulsif kişilik özelliklerinin bir arada bulunduğu örnekler oldukça nadirdir. Bu vakada her iki kişilik bozukluğunun iç içe geçmiş olduğu dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antisosyal kişilik bozukluğu, obsesif kompulsif kişilik bozukluğu, hipomoralizm, hipermoralizm

COVID-19'DA LİTYUM İNTOKSİKASYONU: BİR OLGU SUNUMU

Melis Danışman Sonkurt, Harun Olcay Sonkurt

Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ağrı

AMAÇ: COVID-19'un klinik görünümüne respiratuar sistem belirtileri hakim olmakla birlikte, virüs çoğu sistemi etkileyebilmektedir. Henüz özgül bir tedavisi bulunmayan bu hastalıkla psikiyatrik hastalıklar ve ilaçların karşılıklı etkilerine dair bilgi eksikliği sürmektedir. Bu sunumda bipolar bozukluk tanısı olan, COVID-19 nedeniyle hastanede yatarak tedavi gören, süreçte lityum toksisitesi saptanan bir vaka sunulmuş olup, COVID-19'un nöropsikiyatrik etkileri ve tedavide dikkat edilmesi gereken noktaların tartışılması amaçlanmıştır. Kişiden bilgilerinin bilimsel amaçlı kullanılmasına izin verdiğine dair yazılı onam alınmıştır.

OLGU: Bipolar bozukluk tanılı, 600 mg/gün lityum tedavisiyle 5 yıldır remisyonunda olduğu öğrenilen 64 yaşında erkek hasta, COVID izolasyon servisinde değerlendirildi. Hastanın kooperasyonu güçlükle sağlanıyor, dikkati dağınık, oryantasyonu bozulmuştu. Dizartrik konuşması olan hastanın kaba tremoru ve ataksisi mevcuttu. 5 günlük hidrosiklorokin tedavisi sonrasında taburcu edildiği, yaklaşık 4 gündür oral alımında bozulma, dezoryantasyon, tremor olmasıyla tekrar hospitalize edildiği, meropenem-favipiravir tedavisinin başlandığı öğrenildi. Kayıtlarından PCR testinin negatifleştikten sonra tekrar pozitif saptandığı görüldü. Lityum toksisitesinden şüphelenilen hastanın kan lityum düzeyinin 2,28 mmol/L olarak saptandı. Lityum stoplanarak yoğun bakım tedavisine başlandı. Ketiapin 25 mg/gün başlandı. YBÜ'de izlenen hasta, deliryum ve intoksikasyon kliniğinin ortadan kalkması üzerine taburcu edildi.

TARTIŞMA: COVID-19'da akut böbrek yetmezliği önemli ekstra-respiratuar sorunlardan biridir. Bozulmuş renal fonksiyonlar lityum toksisitesi riskini artırır. Vakada, oral alımda bozulma ve dehidratasyon ile serum lityum düzeyinde yükselmenin başladığı düşünülmüştür. PCR sonuçlarındaki değişkenlikte lityumun katkısı olabileceği akla gelmektedir. Negatif PCR testinin, kan lityum düzeyinin yüksek olduğu bir dönemde gerçekleştirilmiş olması, 2. hospitalizasyonunda lityum tedavisinin stoplanmasının ardından PCR testinin pozitifleşmesi kan lityum düzeyiyle ilişkili olabilir. Lityum ile vakada kullanılan ilaçların direk etkileşimleri olmayıp, hidrosiklorokin için QT'de uzamaya dair uyarılar bulunmaktadır.

SONUÇ: COVID-19'da renal disfonksiyon, dehidratasyon, elektrolit dengesizlikleri, ilaç etkileşimleri, lityumun dar terapötik aralığı gibi birçok faktör lityum intoksikasyonuna katkıda bulunabilir. Lityum kullanan COVID-19 hastalarında özellikle dehidratasyon açısından dikkatli olunmalı, lityum takibi yapılarak doz ayarlamaları yapılmalı, renal fonksiyonları bozulmuş hastalarda mümkünse lityum dışı tedavi seçenekleri düşünülmelidir.

Anahtar Kelimeler: SARS-CoV-2, COVID-19, lityum, intoksikasyon

COVID 19 NEDENİYLE HASTANEDE YATAN HASTADA GELİŞEN DELİRYUM

Gözde Bacık Yaman

Isparta Şehir Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Isparta

AMAÇ: COVID-19 ciddi akut solunum sendromu koronavirus 2'nin neden olduğu bulaşıcı bir hastalık olup Aralık 2019'da bir halk sağlığı tehdidi olarak ortaya çıktı ve Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edildi. Deliryum akut başlayan, dalgalı seyir gösteren, bilinç değişiklikleri, dikkat ve uyku bozuklukları ile karakterize geçici beyin sendromudur. COVID-19'da deliryum tedaviye uyumu bozmakta ve hastanede kalış süresini uzatmaktadır. Bu olguda COVID-19 pnömonisi nedeniyle yatan ve deliryum gelişen hasta sunulmaktadır.

OLGU: Seksen dokuz yaşında kadın hasta üşüme, titreme, halsizlik ve nefes darlığı şikayetleriyle yakınları tarafından acil servise getirildi. KBY, KOAH, GUT tanıları olan hastanın ilk muayenesinde dispne, takipne, dinlemekle wheezing ve ekspiryumda uzama saptandı. Çekilen toraks bilgisayarlı tomografisinde akciğerde santral yerleşimli buzlu cam dansiteleri olan, laboratuvar tetkiklerinde enfeksiyon lehine bulgular saptanan hasta ileri tetkik tedavi amaçlı covid şüpheli servisine yatırıldı. Takiplerinde COVID-19 PCR testinin pozitif saptanmasıyla uygun antibiyotik, antiviral, antipiretik ve destekleyici tedavileri düzenlendi. Yatışının 2. gününde psikomotor ajitasyonu ve algı kusuru olması nedeniyle psikiyatri konsültasyonu istendi. Yapılan psikiyatrik muayenesinde bilinç açık, kooperasyon kısıtlı, yer zaman oryantasyonu bozuk, dikkati dağınık, psikomotor ajitasyonu mevcuttu. Yakınından alınan bilgi ile hastane yatışından itibaren huzursuzluğunun olmaya başladığı, uykusunun bozulduğu, kişileri tanımadığı, görsel halüsinasyonlarının olduğu ve damar yolunu çıkarmaya, servisten çıkmaya çalıştığı anlaşıldı. Mevcut bulgular doğrultusunda hastaya deliryum tanısı kondu ve psikomotor ajitasyonu için haloperidol damla 3x5 damla önerildi. Yatışının 4. gününde genel durumu kötüleşen hasta yoğun bakıma alınarak, entübe edildi. Mevcut durumu nedeniyle hasta yakınından onam alındı.

TARTIŞMA: COVID-19 hastalarında santral sinir sistemi invazyonu, inflamatuvar mediatörlerin santral sinir sisteminde artması ve diğer organ sistem yetmezliklerinin sekonder etkisi ile deliryum gelişme riski artmaktadır. COVID-19 da hastaların önemli bir kısmı deliryum ve hastalığın nöropsikiyatrik sekelleri ile başvurmaktadır. Halen COVID-19 hastalarında deliryum yönetimine ilişkin bir klavuz bulunmamaktadır. Vaka özelinde kişiselleştirilmiş, kademeli bir yaklaşım önerilmektedir. COVID-19 enfeksiyonunun olası merkezi sinir sistemi etkilerini belirlemek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, deliryum, konsültasyon-liyezon psikiyatrisi

UZAMIŞ SEMPTOMLARLA GİDEN COVID-19 OLGUSU: BİR PSİKİYATRİSTİN KİŞİSEL DENEYİMLERİ

Bariş Sancak¹, Cenk Kılıç²

¹Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Gözlem İhtisas Dairesi, İstanbul
²Akşehir Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

AMAÇ: COVID-19, tüm dünyada pandemiye neden olan bir viral hastalıktır. COVID-19'un genellikle solunum sistemine etkileri üzerinde durulmasına rağmen zamanla yapılan çalışmalarda farklı organ ve sistem tutulumları yapabildiği gösterilmiştir. Hastalığın uzun süreli etkileri ve komplikasyonları ile ilgili bilgiler de her geçen gün güncellenmektedir. Çalışmalar, henüz etyopatogenezi açıklayamasa da, enfeksiyon sonrası yorgunluk, kas ağrısı, bulantı, baş ağrısı gibi semptomların uzun süre devam edebildiğini göstermektedir. Bu olgu takdiminde, çalışmanın da yazarlarından bir psikiyatri hekiminin, COVID-19 sonrasında gelişen şikayetlerini ve deneyimlerine dikkat çekmeyi amaçladık.

OLGU: 30 yaşında, erkek hasta, psikiyatri uzmanı olarak çalışıyor. Kronik hastalık öyküsü bulunmayan hastanın, 2020 Nisan başında yüksek ateş, halsizlik ve kas ağrıları şikayetleriyle acil başvurusu oldu. Yapılan hemogram, biyokimyasal testlerinde c-reaktif protein(CRP) yüksekliği, toraks BT'de buzlu cam görüntüsüne rastlanan hastanın COVID-19 tanısıyla hastane yatışı yapıldı ve hidrosiklorokin, azitromisin, oseltamivir tedavisi aldı. Kas ağrıları, yorgunluğu ve subfebril ateşli dönemleri devam eden hastanın ilk dönem rutin kontrollerinde patolojik bulguya rastlanmadı. Devam eden şikayetlerinde dönemsel şiddetlenme ve eşlik eden CRP yükseklikleri (2-10 kat arasında değişen artışlar) saptanan hastanın ileri düzey araştırmalarında ikincil lenfosit oranlarında bozulma dışında dikkat çeken bulgu gözlenmedi. Psikiyatrik hastalık öyküsü bulunmayan ve ruhsal durum muayenesinde özellik olmayan hastanın süregelen şikayetlerine zamanla odaklanmada zorluk, uyku bozukluğu ve hastalık ile ilgili kaygı şikayetleri eklendi.

TARTIŞMA: Uzun süren semptomlarla giden COVID-19'un, aktif enfeksiyona dair gösterge olmayan dönemlerde de işlevselliği olumsuz etkileyen yorgunluk, kas ağrısı, baş ağrısı, yanma-batma hissi gibi şikayetlerle gidebildiği görülmüştür. Bu semptomların açıklanamadığı hastalarda kaygı bozukluğu ve somatizasyon bozukluğu tanısının öne çıkması, henüz bilinmeyen organik bir durumun atlanması ve yanlış tanı konulması ihtimalini doğurmaktadır. COVID-19'un uzun etkileri henüz tam olarak bilinemediğinden, klinisyenler post-viral sendromlar, otoimmün hastalıklar, immunsupresyon ve yavaş virüs enfeksiyonu gibi ihtimalleri de dikkate almalıdır. Ruh sağlığı hekimleri de her geçen gün aydınlatılmakta olan bu alanda ayırıcı tanıda daha dikkatli olmalı, beraberinde semptomların süregelenliği ve belirsizliği kaynaklı kaygı ve depresif şikayetleri de göz önünde bulundurmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, ruh sağlığı, COVID-19, somatizasyon

DİRENÇLİ AJİTASYONLA GİDEN PARANEOPLASTİK LİMBİK ENSEFALİTE BAĞLI GELİŞEN DELİRYUM OLGUSU

Berfu Ünal, Melike Küçükkarapınar

Gazi Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Limbik ensefalit hastaları hızlı ilerleyişli bellek kaybı, psikiyatrik semptomlar, nöbetler, inflamatuvar BOS bulguları ve temporal loblarda EEG ve MR değişiklikleriyle başvururlar. Paraneoplastik sendrom olarak görülebilir ve en sık akciğerin küçük hücreli karsinomuna sekonder olarak izlenir. Ensefalit olgularında deliryum ve ajitasyon görülebilir.

OLGU: 67 yaşında erkek, emekli, evli; acil servise bilinç ve davranış değişikliği şikayetleriyle başvurmuş. Bu şikayetleri öncesinde jeneralize tonik klonik epileptik nöbet geçirmiş. Hastanın nöbetleri başvurudan 3 hafta önce başlamış ve valproik asit 1000 mg/gün başlanılmış, fayda görmeyince levetirasetam 1000 mg/gün ile değiştirilmiş. Nöroloji tarafından epileptik nöbet etiolojisinin araştırılması için servise yatırılmış; oryantasyon kaybı, halüsinasyon ile deliryum tanısı düşünülerek psikiyatriye konsülte edilmiş. Nöbetlerin başlamasından bu yana ajitasyonlarının olduğu, yatısından sonra arttığı, uygunsuz davranışlarda bulunduğu ve sorulara uygunsuz yanıtlar verdiği öğrenildi. Muayenede; bilincin açık, oryantasyon ve kooperasyonun bozuk olduğu, ajitasyonlarının, algı bozukluğunun olduğu, düşünce yapısının primer, akışında bloklar, içeriğinde paranoid sanrıların olduğu gözlemlendi. Duygudurum irritabl, duygulanım uygunsuzdu. İmpuls kontrolü ve yargılama bozuktu. Kranial MRda bilateral hipokampal bölgede ve kaudat nükleus düzeylerinde patolojik sinyal artımları gözlemlendi. EEGde orta derecede diffüz serebral disfonksiyon görüldü. Hastaya haloperidol 10 mg/gün başlanıldı ve ajitasyonlarının gerilememesi nedeniyle tedavisi ketiapin 100 mg/gün ile değiştirildi. 4 gün ajitasyonlarda yatışma sonrasında epileptik nöbetleri tekrarlayınca hastanın ajitasyonları başladı. Ketiapin 650 mg/gün ve haloperidol 5 mg/gün tedavisine rağmen ajitasyonların yatışmaması nedeniyle nöroloji tarafından psikiyatri konsültasyonu istendi. Tedavi olanzapin 10 mg/gün olarak düzenlendi. Hastanın limbik ensefalit tanısıyla takip edildiği öğrenildi. Alınan BOS örneği limbik ensefalit panelinde Anti-GABA B pozitif olarak görüldü. Yapılan taramada küçük hücreli akciğer kanseri tanısı aldı. Onkolojiye yönlendirilen, ajitasyonları ve bilinç bulanıklığı düzelen ve kemoterapi alan hasta psikiyatriye tedavi düzenlenmesi açısından tekrar konsülte edildi. Fayda gördüğü ketiapin 50 mg/gün'ün devamı önerildi.

TARTIŞMA: Paraneoplastik limbik ensefalit sıklıkla günler ya da haftalar içinde gelişen bellek bozukluğu, dirençli epileptik nöbetler, afektif bozukluklar ve davranış bozukluklarıyla prezente olur. Halüsinasyonlar ve paranoid sanrılar diğer eşlik eden psikiyatrik semptomlardır. Bu vakada psikotik bozuklukları düşündürcek derecede gürültülü, ensefalite bağlı hiperaktif deliryum olgusu sunulmak istenmiştir. Psikiyatri konsültasyonlarında deliryum vakalarıyla çok sık karşılaşılmaktadır. Bu olguda olduğu gibi tedaviye dirençli olan ajitasyonlarda primer kranial hastalıklar mutlaka düşünülmelidir. Böyle olgularda deliryum tedavisinde semptomatik olarak sık kullanılan tedavilerin dışına çıkılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ajitasyon, paraneoplastik limbik ensefalit, deliryum

MUTİZMLE BAŞVURAN HASTADA DEPRESYON AYIRICI TANISININ ÖNEMİ

Hakan Yılmaz, Kürşad Çifteci, Rümeyya Yeni Elbay

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Kimi bedensel hastalıkların erken belirtisi olarak depresyon gözlenebilir. Depresyonun başka bir sağlık durumuna veya madde/ilâç etkisine bağlı olarak gelişebileceği bilinmektedir. Limbik sistemi veya bazal ganglionla ilişkili yapıları etkileyen lezyonların ilk semptom olarak duygudurum bozukluğuyla tarafımıza başvurabileceği literatürde gösterilmiştir. Bu vakada psikiyatri-dışı tıbbi durumların depresif belirtilerle karışacak şekilde karşımıza çıkabileceği ve depresyonun ayırıcı tanısının yapılmasının gerekliliği vurgulanmak istenmiştir.

OLGU: 26 yaşında kadın, bekar, abisiyle yaşıyor. Suriyeli, Türkçe bilmiyor. Dahiliye kliniği tarafından yatışının üçüncü gününde, 23 gündür yakınları ve sağlık ekibiyle iletişim kurmaması sebebiyle psikiyatri kliniğimize konsülte edildi.

Bilinen tip 1 DM, hipotiroidi, çölyak tanıları olan hastanın daha önce psikiyatri başvurusu olmamış. Dahiliye kliniğinde yatışı yapılmadan 20 gün önce dış merkeze solunum sıkıntısı nedeniyle başvurmuş. Akciğer grafisinde bilateral infiltrasyonlar tespit edilmesi ve desatüre olması sebebiyle entübe halde YBÜ'de takibi gerçekleştirilmiş. Takiplerinde oksijenasyonu sağlanan hasta ekstremitelere kan şekeri regülasyonu amacıyla hastanemiz dahiliye kliniğine sevk edilmiş.

Yaşından küçük gösteren kaşektik görümdeki hastayla tercüman aracılığıyla iletişim kuruldu. Psikomotor aktivitesinin azaldığı gözlenen hasta göz kontağı kuruyordu. Ses çıkışı olmadığı için düşünce süreci içeriği değerlendirilemeyen hastanın verilen tekli emirleri yerine getirdiği gözlemlendi. Nörolojik muayenesinde kas gücü sağ üst ekstremitede 1/5, sağ alt ekstremitede 2/5 olarak saptanan hastanın kranial görüntülemesi planlandı. Difüzyon MR'ında sol MCA derin ve kortikal yerleşimli ılımlı difüzyon kısıtlaması gösteren subakut dönem enfarkta uyumlu görüntü tespit edilen hasta nöroloji kliniğince takibe alındı, FTR kliniği tarafından hastanın motor defisiti nedeniyle rehabilitasyon süreci planlandı.

Hastadan, görüşmenin eğitim amaçlı paylaşılacağına dair yakınları aracılığıyla izin alındı.

TARTIŞMA: İnme sonrasında gözlenen davranış kısıtlılıkları depresif belirtilerin değerlendirilmesini güçleştirebilir. Ağır bedensel hastalığı olan kişilerde depresyonun nörovejetatif belirtilerinden çok bilişsel belirtilerinin değerlendirilmesi tanıda yardımcı olabilir. Literatürde depresyona neden olabilecek tıbbi durumlar vurgulanmış olsa da fenomenolojik olarak depresyon tanısını koymadığımız ancak depresyonla karışabilecek belirtilerle tarafımıza başvuru olan tıbbi durumlarla ilgili sınırlı bilgi mevcuttur. Kimi vakaların "psikiyatrik" olarak etiketlenmesi psikiyatri-dışı tıbbi durumların atlanmasına ve tanı/tedavide gecikmeye yol açabilir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, inme, konsültasyon liyezon psikiyatrisi, mutizm

ORAK HÜCRELİ ANEMİ HASTALIĞINDA SEREBROVASKÜLER KOMPLİKASYONLAR SONRASI DÖNEMDE ORTAYA ÇIKAN MANİ ATAĞI: OLGU SUNUMU

Ayten Yüksek, Suzan Turhan, Çiğdem Halbutoğulları, İlkiz Alper İzler, Fatih Barışkan

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Mersin

AMAÇ: Temporal ve frontal lobu etkileyen santral sinir sistemi patolojilerinin psikiyatrik belirti ve sendromlarla ilişkisi uzun yıllardır bilinmektedir. Hematolojik hastalıklar da bu tarz patolojilere sebep olabilmektedir. Bu olguda Orak hücreli anemisi olan bir hastada serebrovasküler komplikasyonlar sonrasında ortaya çıkan mani atağı literatüre katkı sağlamak amacıyla sunulmuştur.

OLGU: Orak hücreli anemi tanısı ile izlenmekte olan 33 yaşında erkek hasta acil servise baş ağrısı şikayetiyle başvuruyor. Hastanın öyküsünde; yaklaşık 3-4 haftadır ortaya çıkan kişilik değişikliği, borsa ve din ile ilgili aşırı uğraşı olması sebebiyle psikiyatri kliniğine konsülte ediliyor. Hasta bu dönemde fakir olarak düşündüğü insanlara para transferi yapıyor, kendisini tanırının gözü kulağı olarak tanımlıyor, şarkıların kendisi için yazıldığını, kitaplardaki cümlelerin kendisine bir işaret olduğundan söz ediyordu. Hasta değerlendirildiğinde; öz bakımı azalmış ve ikerik görünümdeydi. Yer-zaman-kişî yönelimi tamdı. Konuşması yüksek sesli ve basınçlı, hızı ve miktarı artmıştı. Kendisini bomba gibi hissettiğinden söylüyordu. Duygudurumu coşkun ve iritabildi. Duygusal ifadeleri düşünce içeriğine uygundu. Düşünce biçiminde fikirlerin aşırı bolluğu, fikir uçuşmaları, çevresel konuşmaları, tekrarlayan cümleleri ve kafiyeli konuşmaları vardı. Düşünce içeriğinde grandiyöz sanrıları, referans sanrıları mevcuttu. Suisidal- homisidal düşünce tariflemiyordu. Algılama doğaldı. Yargılama bozulmuştu. İlgörüsü bulunmuyordu. Tıbbi geçmiş öyküsünde; daha önce bilinen psikiyatri başvurusu, madde kullanımı ve ailesinde psikiyatrik hastalık öyküsü bulunmuyordu. Son iki yıl içinde alkol- sigara kullanımı yoktu. 2018 yılında baş ağrısı sonrası subaraknoid kanama tanısı ile opere olduğu, takiplerinde sağ frontotemporal bölgede subdural hematoma ortaya çıktığı öğrenildi. Yatış sonrası, Olanzapin 10 mg/gün tedavisi başlandı. Takiplerinde Olanzapin dozu 30 mg/gün olarak arttırıldı. Hastaya duygudurum dengeleyici olarak Lityum 1200 mg/gün dozuna kadar arttırıldı. Yaklaşık birinci ayın sonunda manik atak bulguları gerileyen iyilik hali gözlenen hasta taburcu edildi. Ötmi döneminde bilgileri bilimsel amaçlı kullanılmak üzere hastadan onam alındı.

TARTIŞMA: Bu olguyu literatür bilgileriyle birlikte değerlendirdiğimizde subdural hematoma psikiyatrik tablolarla karşımıza çıkabileceği unutulmamalıdır. Psikiyatristler tarafından yapılacak iyi bir ruhsal durum muayenesi ve uygun radyolojik tetkikler bu tip vakaların gözden kaçırılmasını engelleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Mani, orak hücreli anemi, subdural hematoma

COVID-19 VE PSİKOZ BİRLİKTELİĞİ

Nur Nihal Baltacı¹, Ceyhun Hacıyev²

¹Gazi Üniversitesi, Ankara

²Başkent Üniversitesi, Ankara

AMAÇ: Geçtiğimiz yüzyılın en büyük pandemisi olan Covid 19 pandemisi insanların ruh sağlığını tehdit etmektedir. Aşağıda olası SARS-Cov-2 ye bağlı ensefalit tablosu tartışılacaktır

OLGU: 25 yaş, erkek, epilepsiyle takipli, antiepileptik kullanan hasta nöbet sıklığının artması, görüntüler görme, sesler duyma, agresyon ve öksürük, balgam şikâyetleri ile acil servise başvurdu. Son iki haftadır hasta ölmüş kişileri görüyor, bağırıyor, küfrediyormuş. Kendi kendine konuşuyor, anlamsız sesler çıkarıyormuş. Yakınlarından alınan bilgiye göre daha önce nöbet sırasında ve nöbet aralarında halüsanatuar davranışı olmuyormuş. Hasta koopere olmadığı için Ruhsal durum muayenesi yapılamadı.

Hasta; başvuru sırasında, klonik generalize nöbet geçirmesi üzerine nörolojiye danışıldı. Hastaya 18 mg/kg fenitoin yüklemesinin ardından idame fenitoin tedavisi 3x125 mg/gün olarak düzenlendi. Hastanın çekilen toraks BT'si normaldi. Hastanın kan tablosunda lökositoz saptandığı için ensefalit düşünülerek LP yapıldı; BOS'tan HSV, SARS-Cov-2 PCR, meningoensefalit paneli gönderildi, asiklovir seftriakson başlandı. Başvurusunun 4. Gününde BOS HSV 1-2 PCR testi negatif, COVID PCR testi pozitif çıktı. Hastanın tedavisi favipiravir 1200 mg/gün, enoksaparin 1x0.4 olarak değiştirildi. Hastanın oro-nazofaringeal sürüntü örneğinde SARS-Cov-2'ye rastlanmadı.

Hastanın, Covid 19 tedavisinin 6. Gününde vitalleri stabilleşti. Ajitasyonu kayboldu, psikoz tablosu geriledi.

TARTIŞMA: Vakada deliryum, epileptik psikoz ve ensefalopati ayırıcı tanıda düşünülmelidir. İnfantil çağlarda başlayan epilepsilerde psikotik tablolar nadiren de olsa görülmektedir. Ancak vakanın öncesinde psikoz öyküsü olmaması epilepsi ile olan ilişkiyi güçlendirmektedir.

Ajitasyon, psikoz; lökositozla ilintili deliryumla açıklanabilir. Ancak deliryum ensefalitlerin klinik bir tablosu olarak düşünüldüğünde ensefalit tanısı dışlanamamaktadır.

Vakada deliryum, epilepsi sorgulansa da COVID-19 dışlanamaktadır. SARS-Cov-2'nin üyesi olduğu coronavirüs ailesindeki virüsler nörotropik, nöro-invaziv özelliklere sahiptir. Bir çalışmada psikotik atak geçiren hastalarda HCoV suşuna karşı antikor prevalansı daha fazla bulunmuştur.

Vaka COVID-19'a bağlı nöropsikiyatrik bir tutulumla ilişkili psikoz tablosudur. Moruguchi ve arkadaşları naso-orofarengeyal sıvıda SARS-Cov2 negatif, CSF'de pozitif meningoensefalit vakası yayınlamışlardır. Yine psikozla hastaneye başvuran bir COVID-19 vakası bildirilmiştir.

SARS-Cov-2'nin CNS invazyonuna bağlı nöropsikiyatrik tablolar atlanmamalıdır. Olası bir vakada psikiyatrik konsültasyon önem arz etmektedir

Anahtar Kelimeler: Psikoz, covid 19, konsültasyon liyezon psikiyatrisi

ERİŞKİN SIKLIK KUSMA SENDROMU: BİR OLGU SUNUMU

Seda Türkli

Mersin Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Mersin

AMAÇ: Siklik kusma sendromu (SKS), tekrarlayan epizodik bulantı-kusma atakları ve atak dışı semptomsuz dönemlerle karakterize, acil servis başvurusu ve parenteral sıvı tedavisi gereksinimi yaratan, yaşam kalitesini azaltan bir bozukluktur. Bu olguda, çeşitli klinik branşlarda neden bulunamayan, psikiyatrye yönlendirilen SKS vakalarına bir olguyla dikkat çekmeyi amaçladık.

OLGU: S.A., 19 yaşında kadın, şiddetli bulantı, kusma ve ajitasyon yakınmaları ile ailesi tarafından acil servise getirilmiş. Altta yatan organik neden tespit edilememesi üzerine psikiyatri konsültasyonu istenmiş. Hasta ayırıcı tanı ve tedavi planlaması için servise yatırıldı.

Öyküsünde, bulantı-kusma ataklarının 4 yıldır olduğu, atak öncesinde halsizlik ve iştahsızlığının olduğu, kustuktan sonra dakikalarla sınırlı rahatlamasının olduğu, ardından tekrar kusma ihtiyacının olduğu öğrenildi. Ataklarının 3 gün-2 hafta sürdüğü, atak dışı dönemlerde bedensel veya ruhsal yakınmasının olmadığı öğrenildi. Belirtilerin başlangıcından bu yana pediatri, dahiliye, nöroloji bölümlerinde yatışları olmuş, ayrıntılı muayene ve tetkikleri yapılmış, klinik tabloyu açıklayacak neden saptanamamış. Özgeçmişinde; 2 yaşında nöbet geçirmiş, 4 yaşına kadar antiepileptik tedavi almış, sonrasında herhangi bir yakınması olmamış. Nöroloji, atakların epileptik nöbet olması ihtimaline yönelik karbamazepin başlamış ancak nöbetleri devam etmiş. Yatışı sırasında atak esnasında fenitoin ve diazepam infüzyonlarından fayda görmemiştir. Hastaya mirtazapin 15 mg/gün tedavisi başlandı ve yeterli yanıt alınamayınca olanzapin 5 mg/gün tedaviye eklendi. Takiplerinde hastanın atağı kontrol altına alındı. Taburculuk sonrası takiplerinde de atak sıklık ve şiddetinde belirgin gerileme olduğu gözlemlendi. Hastanın tıbbi bilgilerinin bilimsel amaçlı paylaşılması için yasal vasisinden ve kendisinden onam alınmıştır.

TARTIŞMA: İlk defa 1882 yılında, 4 ile 8 yaşları arasındaki 9 çocuktan oluşan olgu serisi ile tanımlanan ve çocukluk çağı hastalığı olarak bilinen SKS, yetişkin dönemde daha fazla tanınmakta, yaşam kalitesi ve işlevsellikte düşüşe yol açmaktadır. Çocuk hastalarda sıkça çalışılmış olmasına karşın yetişkinlerde bilgi geriye dönük vaka bildirimleriyle sınırlı olduğundan, etiyojisi ve patofizyolojisi net bilinmemekte; tedaviler büyük ölçüde ampirik kalmaktadır. Bu sendromun klinik pratikte akılda tutulmasına ve patofizyolojisini aydınlatıp etkin tedavi seçeneklerinin tanınmasını sağlayacak yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Siklik kusma sendromu, erişkin, tekrarlayan kusma

COVID-19'DA TEDAVİ REDDİ SÜRECİNDE KONSÜLTASYON LİYEZON PSİKİYATRİSİ YAKLAŞIMI:İKİ OLGU SUNUMU

Süveybe Tekin, Zhala Mursalova, Irmak Polat, Mine Özkan
İstanbul Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de bütün dünyada pandemi ilanı sonrasında, 15 Mart 2020'de Türkiye'de ilk vaka tespit edildi. İstanbul Tıp Fakültesi, pandemi hastanesi ilan edildi ve hastalar pandemi kliniklerine yatırılmaya başladı.

Bahsedeceğimiz olgular, COVID-19 semptomları ile hastanemize başvurmuş olup, tomografi görüntüleri de uyumlu gelen, ancak hasta olduklarını kabul etmeyerek tedavi reddi olan hastalardır. Tedavi reddi nedeniyle hastalardan psikiyatri konsültasyonu istenmiştir. Konsültasyon sırasında hastalardan gerekli onamlar alınmıştır.

Bu olgu sunumunda amacımız; tedavi reddi, zorunlu tedavi ve yatış uygulamaları konularını psikiyatri çerçevesinden, toplum sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıklar özelinde tartışmaktır.

OLGU: 48 yaşında, erkek. Nefes darlığı ve öksürük yakınması sebebiyle hastanemize başvuran hastanın toraks BT'sinde yaygın buzlu cam alanları olması ve Covid pnömonisinin dışlanamaması nedeniyle pandemi servisimize yatırıldı. Tedavi reddinden dolayı psikiyatrye konsülte edilen hastanın yapılan muayenesinde, psikiyatrik açıdan karar verme ve yargılama yetisinin tam olduğu saptandı. Psikiyatrik patoloji saptanmadı. Tedavi almayı kabul etmeyen hastanın PCR testi 2 gün sonra (-) saptandı.

54 yaşında, erkek. Covid semptomlarıyla hastanemize başvuran hastanın toraks-BT sonucu COVID-19 ile uyumlu değerlendirilmiş ve yatışı yapılmıştır. Hastanın PCR testi (-) saptanmıştır. Ancak ısrarla tedaviyi reddetmesi, taburculuk istemesi üzerine birimimize konsülte edilmiştir. Yapılan muayenesinde psikiyatrik açıdan karar verme ve yargılama yetisinin tam olduğu saptanan hastada majör psikiyatrik patoloji saptanmamıştır.

TARTIŞMA: Temel hasta haklarından birisi olan tedavi reddi hakkı, yalnızca psikiyatri hastaları için konuşulurken, artık genel tıpta da sıkça gündeme gelmektedir.

Günlük pratikte sık karşılaşılan bir etik sorun halini alan bu durumun değerlendirilmesinde ilk aşama kişinin karar verme yeterliliğinin tespittir. Burada, liyezon psikiyatrisi olarak adlandırılan psikiyatri disiplinine büyük görev düşmektedir.

Hastanın yeterliliğinin değerlendirilmesi dışında, toplum sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalık söz konusu olduğu için, hastanın özerkliğine saygı ve toplumsal çıkarları bir arada değerlendirmek de gereklidir.

Ülkemizde bu konuda Umumi Hıfzıssıhha Kanunuyla verilen denetim ve tecrit yetkileri, bu konudaki etik sorunları çözmekte yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, tedavi reddi, konsültasyon, zorunlu tedavi

BİR MULTİPLE SKLEROZ (MS) OLGUSUNDA ANTİPSİKOTİK KULLANIMINA SEKONDER GELİŞEN OROMANDİBULAR DİSTONİ (OMD) AYIRICI TANISI VE TEDAVİSİ

Dursun Hakan Delibaş¹, Esin Erdoğan¹, Muhteşem Gedizlioğlu²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İzmir

²Özel Atakalp Kalp Hastanesi, İzmir

AMAÇ: Bu olgu sunumunda; bir MS hastasına başlanan psikotropolar sonrasında gelişen oromandibuler distoni tablosunun tanı süreci ve klinik izleminin paylaşılması amaçlanmıştır.

OLGU: Kırk beş yaşında kadın hasta, evli, iki çocuğu olan, ev hanımı, polikliniğimize "huzursuzluk, sıkıntı hissi, uykusuzluk, yerinde duramama, sürekli hareket etme isteği, ağız ve yüzünü buruşturma, dil çıkarma" yakınmaları ile nöroloji hekimi tarafından yönlendirildi. Psikiyatrik şikâyetlerinin uzun süredir olduğu, anksiyete bozukluğu tanısıyla izlendiği öğrenildi. Farklı sürelerde ve dozlarda essitalopram, paroksetin, fluoksetin, alprazolam gibi psikotrop ilaçlar kullanmıştı. Son dönemde psikiyatrik yakınmalarının artması nedeni iki hafta önce psikiyatristi tarafından ilaç değişikliği yapıldığı, olanzapin 2,5 mg/g, aripirazol 10 mg/g ilaçlarının en son tedavisi olan paroksetin 40 mg/g tedavine eklendiği, eklenen bu ilaçlardan sonra bugün ki şikâyetlerinin başladığı öğrenildi.

Ruhsal durum muayenesinde, hastanın bilinci açık, yönelimi tamdı. Anksiyöz duygulanım gözlendi, irritable, anksiyöz duygudurum tanımlandı. Görüşme sırasında yerinde duramıyor, sandalyeden oturup kalkıyordu. Ağız çevresinde ve dilinde istemsiz kasılmalar, dil çıkarma şeklinde hareketler gözlendi. Sanrı, varsanı tanımlanmadı. Geçmişte manik dönem öyküsü yoktu. Klinik olarak normal zekâ izlenimi edinildi. Alkol, madde, sigara kullanımı öyküsü yoktu.

Kan, görüntüleme tetkikleri normaldi. Bir çok tedavi denenmiş hastanın şikâyetleri gerilememiştir. Bunun üzerine bir ay sonunda, Klozapin 12,5 mg/g gece dozunda başlandı. Biperiden kesildi, sertralin 50 mg/g dozuna çıkarıldı, propranolol 50 mg/g dozunda devam edildi. Bir hafta sonraki kontrolünde şikâyetleri kısmen yatışmış, uzun süre sonra ilk kez rahat uyuyabildiğini ifade ediyordu. Haftalık hemogram takipleri ile klozapin 50 mg/gün ve sertralin 200 mg/g dozuna kadar çıkarılarak izlendi. Hastanın akatizi, OMD, anksiyete belirtileri ve uykusuzluğu düzeldi. Hastanın izlemde 6. ayda klozapin tedavisi azaltılarak kesildi, sertralin 200 mg/g ve propranolol 50 mg/g dozunda devam edildi. Halen nöroloji ve psikiyatri poliklinik takipleri devam etmektedir. Herhangi bir MS atağı geçirmemiştir. OMD tamamen geçmiştir. Anksiyete belirtileri yatışmıştır.

TARTIŞMA: MS hastalarında gelişebilecek hareket bozukluklarında MS atağı dışında olası diğer OMD nedenleri araştırılmalıdır. OMD'de gelişmesi durumunda ise düşük doz klozapin tedavi seçenekleri arasında düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Oromandibüler distoni, olanzapin, aripirazol, paroksetin, klozapin

PREGABALİNİN KESİLMESİ SONRASI ORTAYA ÇIKAN DELİRYUM: OLGU SUNUMU

Ali Metehan Çalışkan¹, İkbal İnanlı¹, Sıla Çalışkan², İbrahim Eren³

¹Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

²Beyhekim Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Psikiyatri Kliniği, Bolu

AMAÇ: Pregabalin, fibromiyalji, diyabetik periferik nöropati ile ilişkili nöropatik ağrı, omurilik yaralanması ve postherpetik nevraljide kullanılan bir gama-amino bütirik asit (GABA) analogu ilaçtır. Pregabalinin kesilmesiyle ilişkili olarak bildirilen semptomlar arasında uykusuzluk, gastrointestinal rahatsızlık, taşikardi ve baş ağrısı yer almaktadır.

OLGU: 68 yaşında kadın bir hasta kinimize deliryum tablosu ile başvurdu. Hasta fibromiyalji tanısıyla yaklaşık bir yıldır pregabalin 300 mg/gün kullanmaktayken ilacını aniden kesmiş. Pregabalin bıraktıktan 3 gün sonra oryantasyon bozukluğu, dikkat dağınıklığı ve görsel halüsinasyonlar başlamış. Hastanın rutin laboratuvar testleri ve EKG normal olarak değerlendirildi. Kraniyal BT'de patoloji saptanmadı. Ateşi yoktu. Deliryum tanısıyla 1 mg/gün haloperidol başlanan semptomları 48 saat içinde geriledi.

TARTIŞMA: Pregabalin, GABAerjik nörotransmisyonu modüle eden yeni bir ilaçtır. Noradrenalin, serotonin, dopamin, glutamat ve P maddesi dahil olmak üzere çeşitli nörotransmitterlerin salınımını azaltır. Gabapentinoidlerin kesilme semptomlarının mekanizmasının; alkol ve benzodiazepine benzer şekilde GABA üzerinden olabileceğine dair hipotezler mevcuttur. Klinisyenler, pregabalin kesilme deliryumunun olasılığının farkında olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Deliryum, kesilme, pregabalin

İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ'NDE COVID-19 TANISIYLA YATAN HASTALARDAN İSTENEN PSİKİYATRİ KONSÜLTASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Saba Begüm Köroğlu¹, Irmak Polat¹, Elif Ozan¹, Buğra Taygün Gülle², Mine Özkan¹

¹İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Konsültasyon-Liyezon Psikiyatrisi(KLP) tıbbi hastalığın duygusal ve bilişsel etkilerinin saptanması ve yönetimi, bakım kalitesinin yükseltilmesi, hastane kaynaklarının uygun kullanılması ve yatış sürelerinin azaltılması gibi alanlarda kritik rol üstlenmektedir. COVID-19 hem yol açtığı nöropsikiyatrik sorular, hem de uyum bozuklukları, sosyal ve ekonomik kayıplar vb. birçok nedenle hastalar için bir kriz durumu olabilmektedir. Ayrıca izolasyon ve karantinede nedeniyle gelişebilecek depresyonun önlenmesi, izlenmesi ve tedavisinde; tıbbi gereklilik ve önerilere rağmen tedaviyi kabul etmeyen hastaların mental durum ve fiil ehliyeti açısından değerlendirilmesinde; genel tıbbi durumdaki akut bozulmaya ilişkin gelişebilen deliryum, ajitasyon ya da psikotik/duygudurum bozukluklarının alevlenmesinde KLP'ye başvurulmaktadır. Bu çalışmanın amacı ülkemizin en önemli pandemi merkezlerinden biri olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde(İTF) yatarak COVID-19 tedavisi almakta olan hastalardan istenilen konsültasyonların değerlendirilmesidir.

YÖNTEM: Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi açıklaması yapılan 11.03.2020'yle İTF'nin pandemi hastanesi kapsamından çıkarıldığı 1.06.2020 arasında COVID-19 tanısıyla yatan hastaların psikiyatri konsültasyonları incelenmiştir. Hastaların sosyodemografik ve klinik özellikleri ile konsültasyon istem ve yanıtları kurumumuzun elektronik bilgi sisteminden taranmıştır. Çalışma için İTF Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 153993 numarasıyla onay alınmıştır.

BULGULAR: Konsültasyon istenen 52 hastanın 32'si erkek (%61,5) olup hastaların yaş ortalaması 65,5±17'dir. En sık kullanılan ilaçlar başta azitromisin olmak üzere antibiyotik (n=48, %92,3), hidroksiklorokin (n=47, %90,4) ve oseltamivir'dir (n=30, %57,7). Konsültasyonların 27 tanesinin elektif (%51,9)25 tanesinin acil (%48,1) istem olduğu saptanmıştır. Hastaların 18'i dezorganize davranış ve ajitasyon (%34,6), 14'ü uyku sorunu (%26,9), 9'u kaygı (%17,3) 8'i dezoryantasyon-bilinç bozukluğu (%15,4), 8'i depresyon (%15,4), 6'sı huzursuzluk (%11,5), 4'ü tedavi reddi (%7,7), 1 tanesi obsesyon (%1,9) yakınmalarıyla danışılmıştır. Hastaların 19 tanesinde (%36,5) psikiyatrik bozukluk tanısı bulunurken, en sık saptanan anksiyete bozukluğudur (n=7;%36, 52 hastanın 20 tanesi deliryum (%38,5), 16'sı uyum bozuklukları (%30,8), 5 tanesi anksiyete bozukluğu (%9,6) ön tanı/ tanısı almıştır. Tedavi için 22 hastaya düşük doz antipsikotik (%42,3), 6 kişiye benzodiazepin (%11,5), 5 kişiye antidepresan ve anksiyolitik (%9,6) verilmiştir. Değerlendirilen hastaların 12'sine (%23,1) taburculuk sonrası elektif kontrol, 13'üne (%25) rekonsültasyon önerilmiştir.

SONUÇ: Literatürle uyumlu olarak COVID-19 hastalarından konsültasyon istenmesine neden olan ruhsal bozuklukların başında uyum bozuklukları ve deliryum gelmektedir. Hastaların ileri yaşı, ek hastalıklar, yatarak tedavi görüyor olmak, hastalığın orta-ileri evre oluşu, izolasyon hastaların ruhsal durumları üzerinde belirleyicidir.

Anahtar Kelimeler: Konsültasyon-liyezon psikiyatrisi, COVID

KORONAVİRÜS KAYGISININ YAŞAM DOYUMU, ÇEVİRİMİÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI VE ALKOL TÜKETİMİ ÜZERİNE ETKİSİ

Çağatay Haşım Yurtseven¹, Behçet Coşar¹, Bahadır Geniş², Samet Can Demirci³

¹Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

²TC Sağlık Bakanlığı Çaycuma Devlet Hastanesi, Zonguldak

³Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Bu çalışma COVID-19 pandemisi sürecinde Koronavirüs fobisinin yaşam doyumu, alkol tüketimi ve çevrimiçi satın alma davranışı üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Araştırma Temmuz-Eylül 2020 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırma, Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu tarafından değerlendirilmiş ve 06.06.2020 tarih ve 91610558-604.01.02- sayı ile etik kurul onayı almıştır. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi sağlık çalışanları ve bu çalışanların yakınları oluşturmuştur. Verilerin soru formları Google Formlar ile hazırlanarak bu kişilere gönderilen bağlantı adresi ile toplanmıştır. Veri toplamada "Yaşam Doyumu ölçeği", "Penn Alkol Aşerme Ölçeği", "Kompulsif Çevrimiçi Satın Alma Ölçeği", "CAGE testi" ve "Koronavirüs Fobisi Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma için etik kurul onayı alındıktan sonra online olarak gönüllülük esasına göre veriler toplanmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların yaş ortalaması 32,36±10,21 olup, %62,2'si (n=204) kadın, %58,5'i (n=192) üniversite mezunu ve %69,8'i (n=229) bekarıdır. COVID-19 Fobisi Ölçeği'nin psikolojik alt boyut puanları ile Penn Alkol Aşerme Ölçeği puanları (r=0,150; p=0,007), Kompulsif Çevrimiçi Satın alma ölçeği düşüncüyle meşgul olma (r=0,154; p=0,005) ve duygudurum düzenleme (r=0,109; p=0,048) alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptandı. Kompulsif Çevrimiçi Satın Alma Ölçeği'nin duygudurum düzenleme alt boyutunun bağımlı değişken olduğu regresyon analizinde, önem sırasına göre genç yaş (p<0,001), kadın cinsiyet (p<0,001), ve yüksek gelir seviyesi (p=0,001) anlamlı birer yordayıcıydı.

SONUÇ: Sonuçlarımız Koronavirüs korkusu ile alkol aşermesinin, iyi hissetmek için çevrimiçi alışveriş davranışının ve bireyin, çevrimiçi alışveriş etkinliğine dair zihinsel meşguliyetinin arttığını göstermektedir. Kadınlar, gençler ve yüksek gelir grubundan olan bireyler duygudurumlarını düzenlemek için daha fazla çevrimiçi alışveriş yapmaktadır. Pandemi sürecinden olumsuz etkilenen bireylerde, bağımlılık durumundaki artış açısından dikkatli olunmalıdır. Pandeminin Bağımlılık durumu üzerine etkisinin değerlendirilmesi için diğer bağımlılık alanlarını da içeren daha geniş popülasyonlu çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Alkol, COVID-19, çevrimiçi alışveriş, yaşam doyumu

DÖRDÜNCÜ ULUSAL ANTARKTİKA BİLİM SEFERİ KATILIMCILARININ MIZAÇ VE KARAKTER ÖZELLİKLERİ İLE DEPRESYON VE ANKSİYETE DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cenan Hepdurgun¹, Hayriye Elbi¹, Özgün Özalay¹, Seren Kırmızı², Sinan Yirmibeşoğlu³, Özgün Oktar³, Burcu Özsoy⁴, Şebnem Pırıldar¹

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir

²İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı, İstanbul

³Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Marmara Araştırma Merkezi, Kutup Araştırmaları Enstitüsü, Kocaeli

⁴İstanbul Teknik Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, İstanbul

AMAÇ: Kutup seferine katılmanın stresle başa çıkabilme, özsaygıda artış, kişisel gelişimde ilerleme gibi olumlu psikolojik etkileri vardır. Bununla birlikte seferlere katılan kişiler zorlu hava koşulları, alan kısıtlılığı ve izolasyon gibi nedenlerden doğan ruhsal zorluklarla karşılaşır. Yapılan çalışmalar yüksek başarıya ulaşma ve keşfetme heyecanı olan kişilerin seferlere daha kolay uyum sağladığını, yüksek anksiyete duyarlılığı olan kişilerin ise daha fazla zorluk yaşadığını göstermektedir. Sefer öncesi yapılan psikometrik ölçümler, seferin daha rahat ve verimli geçirilmesine yönelik ruhsal desteğin iyileştirilmesinde kullanılabilmektedir.

YÖNTEM: Dördüncü Ulusal Antarktika Bilim Seferi'ne katılan 16 katılımcı ile sefer öncesinde klinik görüşmeler yapılmış, aynı zamanda katılımcılar çalışma için kurulan internet sitesi üzerinden Mizaç ve Karakter Envanteri, Beck Depresyon Envanteri (BDE), Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE) ve Duygudurum Profili Ölçeği'ni (DPÖ) doldurmuştur. Ayrıca BDE, DSKE ve DPÖ ölçekleri yaklaşık üç hafta süren sefer boyunca tüm katılımcılar tarafından haftalık olarak doldurulmuştur.

BULGULAR: Sefer öncesinde ya da sefer sırasında katılımcılar arasında depresyon ve anksiyete bozuklukları açısından klinik anlamlılık düzeyinde belirtisi olan kimse saptanmamıştır. Mizaç ve Karakter Envanteri sonuçlarına göre katılımcıların ortalama skorları: Yenilik arayışı 17,5±3,22, zarardan kaçınma 8,81±6,25, ödül bağımlılığı 11,13±2,98, kendini yönetme 37,75±5,06, işbirliği yapma 37,81±4,29, kendini aşma 18,06±6,48 olarak saptanmıştır.

SONUÇ: Çalışmamızda kutup seferi katılımcılarının mizaç ve karakter özellikleri incelendiğinde beklenen şekilde kendini yönetme ve işbirliği yapma skorları yüksek, zarardan kaçınma skorları düşük saptanmıştır. Katılımcı sayısının sınırlı olması ve klinik olarak anlamlı depresyon ya da anksiyete belirtisi bulunan kimse olmaması nedeniyle mizaç- karakter özellikleri ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasında korelasyon çalışılamamıştır. Gelecek yıllarda yapılacak seferlerde çalışmaya devam edilmesi, edinilecek bilgilerle Türkiye'den kutup seferlerine katılacak kişiler için sağlanan ruhsal- davranışsal desteğin iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antarktika, depresyon, anksiyete, mizaç, karakter

DEPRESYONU TAKLİT EDEN MYASTENİA GRAVİS: OLGU SUNUMU

Yavuz Selim Atan¹, Onur Yılmaz²

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

²Bolu İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Bolu

AMAÇ: Depresyon; daha önce kişiye zevk veren durumlardan eskisi gibi zevk alamama, ilgi kaybı, çökkünlük, karamsarlık ile kendini gösteren mental ve fiziksel enerji azlığı ve bilişsel yavaşlamanın eşlik edebildiği bir sendromdur. Myastenia Gravis (MG) ise postsinaptik yerleşimli nikotinik asetilkolin reseptörlerini hedef alan otoimmün ya da edinsel kökenli bir hastalıktır. Bu sunumda, depresif yakınmalarla birçok farklı kliniğe başvuran ve depresyon tanıları olarak gözden kaçan bir MG olgusu tartışılacaktır.

OLGU: 21 yaşında bekar kadın hasta. Keyifsizlik, moralsizlik, hayattan zevk alamama, kilo kaybı, konuşma, yemek yeme ve daha nadiren görmede zorlanma, yemek yerken boğulacağına dair yoğun korku, ders başarısında düşme şikayetleriyle kliniğimize başvurdu. 8 ay önce babasını kaybetmesiyle şikayetleri artış gösteren hasta nöroloji, dahiliye gibi birçok farklı kliniğe başvurmuş ve tetkikleri normal sınırlar içinde olması üzerine psikiyatrye yönlendirilmiş. Psikiyatri başvurularında birçok farklı antidepresan ve antipsikotik ilaç başlanan hasta tedaviden fayda görmediğini ifade ediyordu. Yakın zamanda partneriyle yaşadığı sorunlar sonrası şikayetlerinde belirgin artış olan hastanın 1 hafta öncesinde de ilaç içerek intihar girişimi öyküsü mevcuttu. Kliniğimize yatırılan hastada medikal tedaviye ek olarak terapotik görüşmeler yapılması planlandı. Yaklaşık 1 ay yatışı olan hasta ailenin isteği üzerine, fluoksetin 20 mg/gün ve olanzapin 10 mg/gün tedavisi ile haftalık terapi görüşmeleri planlanarak kısmi iyilik haliyle taburcu edildi. Taburculuk sonrası ilaçlarını kullanmayan ve şikayetlerinde yeniden artış olan hastanın nöroloji tarafından yatışı yapıldı. Psikiyatri konsültasyonunda ön tanı olarak depresyon düşünülmekle birlikte tabloyu açıklayabilecek olası organik nedenlerin dışlanması istendi. Neostigmin-atropin testi uygulanan hastada belirgin yanıt alınması üzerine diğer tetkikler tamamlanarak MG tanısı konuldu ve steroid tedavisinden belirgin fayda sağlandı. Kontrolde yapılan ruhsal durum muayenesinde depresif belirtilerin olmadığı görüldü.

TARTIŞMA: MG, ön plandaki bulguları nedeniyle en çok depresyon ile karışan nörolojik bir hastalıktır. Aynı zamanda depresif semptomları olan hastalarda altta yatan nörolojik hastalıkların mevcut tabloyu kötüleştirdiği de iyi bilinen bir durumdur. Depresyon ve MG benzer yakınmalarla ortaya çıkabilse de tedavileri birbirinden tamamen farklıdır.

Anahtar Kelimeler: Antidepresan, depresyon, myastenia gravis

PSİKİYATRİK BELİRTİLERLE BAŞLAYAN VE KONVERSİYON TANISIYLA TAKİP EDİLEN BİR CREUTZFELDT-JAKOB VAKASI

Azize Beril Taşçı, İbrahim Gündoğmuş,

Ayşegül Taşdelen Kul

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Creutzfeldt-Jakob Hastalığı (CJH) nadir görülen çok kısa sürede ölüme neden olabilen demans, miyoklonus, serebellar, piramidal, ekstrapiramidal ve psikiyatrik bulguların görülebildiği nörodejeneratif bir hastalıktır. CJH genellikle 60 yaş civarında klinik semptomlar, manyetik rezonans görüntüleme (MRG), elektroensefalografi (EEG) ve beyin omurilik sıvısında (BOS) 14-3-3 proteini sonuçları birlikte değerlendirilerek tanı konulur. Kesin tanı histopatolojik inceleme ile mümkündür. Burada başlangıçta konversiyon tanısıyla takip edilen ancak daha sonra CJH tanısı konulan 56 yaşındaki kadın hasta sunulmuştur.

OLGU: 56 yaşında kadın hasta, 3-4 ay önce başlayan, içe kapanma, anlamsız hareketler yapma, yemek yememe, konuşmama yakınmalarıyla dış merkezde konversiyon bozukluğu tanısı ile takip edilen ve olanzapin, ketiyapin, fluoksetin kullanımları olan hasta ailesinin isteği ile polikliniğimize getirilmiş ve ayırıcı tanı amacı ile psikiyatri servisine yatışı yapılmış. Servis kabulünde yapılan muayenesinde genel durumu orta, vital bulguları normal sınırlarda, bilinç konfuze, kooperasyonu ve oryantasyonu kısıtlı olduğundan dolayı ruhsal muayene tam olarak yapılamadı. Yapılan nörolojik muayenesinde DTR canlı, babinski refleksi pozitif saptandı. Hastanın tablosunun organik ruhsal patolojiyle uyumlu olduğu düşünülerek EEG, kraniyal MRG istenildi. EEG'sinde periyodik lateralize epileptiform deşarjlar tespit edildi. Tekrarlayan EEG'lerinde periyodik jeneralize epileptiform deşarjlar olduğu görüldü. Kraniyal MRG'de CJH ile uyumlu olarak değerlendirilen bilateral kaudat nükleus ve putamende sinyal artışı (golf sopası), bilateral serebral kortikal sinyal artışı (kortikal şeritlenme) tespit edildi. Psikiyatrik belirtiler, ilerleyici kognitif bulgular, piramidal ve ekstrapiramidal bulgularına tipik EEG bulguları eşlik etmesi sonucu Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tanı kriterlerine göre muhtemel CJH olarak değerlendirilen hastanın yapılan BOS incelemesinde 14-3-3 proteini pozitif bulunarak tanı desteklendi. Hastanın yoğun bakım servisinde takibi ve semptomatik tedavisi yapılırken ex olmuştur.

TARTIŞMA: Bu vakanın paylaşılma nedeni, ruhsal yakınmalar sonrasında psikiyatri polikliniğine gelen ileri yaş hastalarda psikiyatrik belirtilere ek olarak ilerleyici kognitif bozulmaların eşlik ettiği durumlarda CJH hastalığının ayırıcı tanıda akılda bulundurulması ve buna yönelik tekrarlayan kraniyal MRG ve EEG tetkiklerinin yapılması önemli bir durumdur.

Anahtar Kelimeler: Creutzfeldt-Jakob, konversiyon, psikiyatrik belirti

TRAVMATİK BEYİN HASARINA BAĞLI KİŞİLİK VE DAVRANIŞ DEĞİŞİKLİKLERİ OLGU SUNUMU

Begüm Oğur, Beyazıt Garip

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Travmatik beyin hasarı savaş, saldırı ve kazalardan kaynaklanır. Şiddetli yaralanmalar akut olarak uzun süreli komaya ve /veya bilinç değişikliğine, kronik olarak ise eski yaşam tarzlarının devam etmesine engel olan fiziksel, nöropsikolojik ve duygusal değişikliklere yol açar. Kişinin ilişkilerinde çocuksuluk, benmerkezlilik, sosyal içe kapanma, çevresine karşı ilgi-istek kaybı, tahammülsüzlük gibi davranış ve kişilik değişiklikleri ile davranışlar problemleri sık ve genellikle kronik olarak görülmektedir. Burada trafik kazası geçirdikten sonra kişilik ve davranış değişiklikleri olan olgu sunulmuştur.

OLGU: 53 yaşında erkek hasta beş yıl önce trafik kazası geçirdikten sonra gelişen subaraknoid kanama nedeniyle kırk gün boyunca yoğun bakım ünitesinde takip edilmiş. Takiplerinde subaraknoid kanama herhangi bir müdahale gerektirmeden kendiliğinden gerilemiş. Genel durumu düzelen hastada yürüme güçlüğü, denge ve yutma güçlüğü görülmüş. Sağ üst ekstremitede hemiparezi ve sensorimotor afazi nedeniyle nöroloji tarafından da değerlendirilen hastanın; MR bulguları sol temporal bölgenin korpus kallozumunda aksonal hasar ile uyumlu olarak saptanarak rehabilitasyon programına yönlendirilmiş. Uzun bir fizik tedavi programından sonra hastanın yutma bozukluğu yürümesi ve dengesi kendi ihtiyaçlarını kendi sağlayabilecek kadar düzelmiş. Hastanın kazadan iki yıl sonra evde eşyaları kırıp dökme, sinirlilik, uykusuzluk, yakınlarına fiziksel şiddet uygulama şeklinde yakınmaları nedeniyle Kasım 2016'da ilk psikiyatri başvurusu olmuş. Organik Kişilik Bozukluğu tanısıyla sertralin 100 mg/gün ve risperidon 2 mg/gün tedavisi başlanmış. Tedaviden 3-4 ay sonra kontrole gelen hastada sinirlilik, fiziksel agresyon, sabırsızlık, depresif bulgular, aşırı yeme ve aşırı sigara içme mevcuttu. Hasta düşündüğü her şeyin doğru olduğuna inanıyor ve tahammülsüzce isteklerinin hemen yerine getirilmesini talep ediyordu. Tedavisi paroksetin 30 mg/gün ve aripiprazol 10 mg/gün olarak değiştirildi ancak 3 gün sonra sürekli uyuma, kaslarında güçsüzlük ve istemsiz kasılma nedeniyle nöroloji tarafından değerlendirilerek parkinson başlangıcı düşünüldü. Sertralin ve risperidon olarak tedavisi tekrar düzenlenen hastanın davranış değişiklikleri, uyku ve iştahı tekrar kontrol altına alındı.

TARTIŞMA: Travmatik beyin hasarının bilişsel ve psikososyal sekelleri psikiyatrik bozuklukların tezahüründe önemli bir rol oynamaktadır. Hastaların yaşam kalitesini azaltabilen psikiyatrik bozuklukların tanı ve tedavisi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Travmatik beyin hasarı, kişilik, davranış değişiklikleri

PSİKOTİK ÖZELLİKLİ DEPRESYON TANILI HASTADA UZUN SÜREN AÇLIĞA BAĞLI GELİŞEN WERNİCKE ENSEFALOPATİSİ: BİR OLGU SUNUMU

Yalçın Kahya

Akdeniz Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Psikotik özellikli depresyon major depresif bozukluğa sanrı varsanı gibi psikotik özelliklerin eşlik etmesi olarak tanımlanır. Depresif bozuklukta sıklıkla görülen iştahsızlık ve kilo kaybı psikotik özellikli depresyon durumunda daha ciddi boyutlara ulaşabilir. Olgumuzda psikotik özellikli depresyon tanılı hastada uzun süreli açlığa bağlı gelişen wernicke ensefalopatisinden bahsedeceğiz.

OLGU: 55 yaş erkek hasta ilk olarak 2012 yılında kliniğimize yaşadığı travmatik bir olayın sonucunda gelişen içe kapanıklık, özbakımını yapamama, yemek yememe, mutsuzluk isteksizlik, suçluluk, şüphecilik ile başvurmuş. Yatış yapılan hasta takiplerde psikotik özellikli depresyon tanısı olarak 8 seans elektrokonvülsif terapi almıştır. Takiplerde şikayetleri tamamen geçen hasta taburculuk sonrası verilen olanzapin tedavisini kısa bir süre kullanmış sonra bırakmıştır. 2019 yılına kadar medikasyonsuz herhangi bir ruhsal şikayeti olmayan hasta tekrar yaşadığı travmatik bir olayın sonucunda aynı şikayetlerle dış merkez psikiyatriye başvurmuştur. 3 aylık süreçte hastanın yemek yemeyi reddettiği ve 25 kg kaybettiği tespit edilmiştir. Dış merkez takibinde bilinç kaybı gelişen hasta nörolojiye yönlendirilmiştir. Nörolojik muayenesinde nistagmus, diplopi, ataksi, yer-zaman-kişi oryantasyonunda bozulma, amnezi gibi bulguları olan hastada ön planda wernicke ensefalopatisi düşünülmüştür. Alkolizm öyküsü olmayan hastada bu durumun uzun süren açlığa bağlı olduğu düşünülmüş ve tiamin replasmanı başlanan hastanın nörolojik semptomlarında kısmen azalma saptanmıştır.

TARTIŞMA: Wernicke ensefalopatisi genellikle uzun süren alkol kullanımı sonrası gelişen nörolojik semptomların varlığı ile karakterize bir rahatsızlıktır. Ancak sadece alkolizm değil uzun süren açlık da bu duruma sebep olabilir. Özellikle iştahsızlık, yemek yememe gibi semptomların olduğu psikiyatrik rahatsızlıklarda wernicke ensefalopatisi açısından dikkatli olunması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikotik depresyon, yeme reddi, Wernicke ensefalopatisi

FRONTOTEMPORAL DEMANS OLGUSUNDA EKT DENEYİMİ

Sükran Tekin, Ayşegül Taşdelen Kul

S.B.Ü Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Frontotemporal demans (FTD), 45-65 yaşlarında başlayan, Alzheimer Hastalığı'ndan sonra 2. sıklıkta görülen, tipik kademeli başlangıç ile progresif gidişatlı, kişilik değişikliği ve davranış bozukluklarının belirgin görüldüğü ancak duygudurum değişiklikleri, psikotik belirtilerle de seyredabilen bir nörodejeneratif demans türüdür. Sinsi başlangıç göstermesi, başlangıçta genellikle nörolojik muayene, EEG ve Kranial MR bulgularının normal sınırlarda olması nedeniyle psikiyatrik bulguların ön planda olduğu hastalar sıklıkla psikiyatrik tanı almaktadır. Burada başlangıçta psikotik bozukluk tanısıyla takip edilen, daha sonra FTD tanısı konulan hasta sunulmuştur.

OLGU: 48 yaşında kadın hasta. 2 yıl önce başlayan dikkatsizlik, içe kapanma, ev işlerini yapamama, çocuklarına zarar vermektan korkma yakınmalarıyla psikotik bozukluk tanısıyla ketiapin ile takip edilmiş. 1 yıl sonra şikayetlerinin ilerlemesi, uyku-iştah değişiklikleri, saldırgan davranışlar, düşüncelerinin kaybolduğu düşüncesi ve perseveratif biçimde "Korkuyorum." söylemleriyle başvuran hastanın yatışı yapıldı. Ruhsal muayenesinde bilinci açık, oryante, koopere, özbakımı azalmış, artikülasyonu bozulmuş, spontan dikkati azalmış, duygulanımı künt, bellek hipoamnezik, çağrışımları yavaşlamış, düşünce içeriği fakirleşmiş, perseveratif-stereotipik davranışları mevcuttu. İlk çekilen Kranial MR'da periventriküler subkortikal derin beyaz cevherde nonspesifik hiperintensiteler, nöropsikolojik test bataryasında temporal, frontal lobların öğrenme ve bellek alanlarında problem olabileceği saptandı. PET'de sağda belirgin bilateral anterior temporal alanlarda FDG tutulumu orta düzeyde azalmış, EEG: normal olarak raporlandı. Yapılan incelemelerde nörodejeneratif hastalık düşündürcek bulguların saptanması, davranış patolojilerinin ve kişilerarası ilişkilerde bozulmanın progresif gidişatı ve emosyonel küntlüğün eklenmiş olması nedeniyle FTD tanısı konuldu. Ketiapin ve sertraline tedavileri başlandı. Davranış patolojilerine yönelik uygulanan EKT(12 seans) ile davranış patolojilerinin gerilediği, sanrılarında ve perseveratif konuşmalarında gerileme olmadığı görüldü. 4 ay sonraki PET'de anterior temporal, parietal hipometabolizma alanlarının genişlediği saptandı. Takiplerinde psikotik belirtilerin ve davranış patolojilerinin ağırlaşması nedeniyle klozapin 200 mg/gün tedavisine geçildi.

TARTIŞMA: Orta yaşlarda kişilik, davranış ve duygulanım değişiklikleri şeklindeki psikiyatrik belirtilerle sinsi şekilde başlayan, diyet değişiklikleri, stereotipik davranışların eşlik ettiği hastalarda FTD tanısı mutlaka akla gelmelidir. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarla FTD için önerilen spesifik bir tedavi bulunmamaktadır. FTD'de davranış patolojilerine yönelik EKT uygulaması akılda bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: EKT, frontotemporal demans, psikotik bozukluk

PSİKIYATRİK BELİRTİLERLE PREZENTE OLAN BİR LEWY CİSİMCİKLİ DEMANS OLGUSU

Hakan Çevik, Çınar Yenilmez, Ali Ercan Altınöz

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: Lewy cisimcikli demans, alzheimer hastalığından sonra ikinci en sık görülen dejeneratif demans tipidir. Hastalık, demans, kognitif fonksiyon ve dikkatte dalgalanmalar, parkinsonizm ve kompleks görsel halüsilasyonlar ile karakterizedir. Tanı primer klinik bulgular ile konur, tedavi semptomatiktir. Bu olgu sunumunda dürtüsellik, unutkanlık, dikkat dağınıklığı şikayetleriyle psikiyatriye başvuran bir hastanın Lewy cisimcikli demans tanısı alıştı tartışılacaktır.

OLGU: AA, 69 yaşında, ilkököl mezunu, çalışmayan, 6 senedir yalnız yaşayan, 3 çocuklu, 43 sene evli kaldıktan sonra 2012 yılında eşini kaybetmiş bir kadın hastadır. Hastanın bir sene önce mizacıyla uyumsuz şekilde çoşkululuk, uygunsuz gülmeleri başlamış. Uyku süresinde kısılma, dikkat dağınıklığı, çok konuşma gibi şikayetleri mevcuttu. Hastanın 2 senedir eşyaların yerini unutma, isimlendirme bozukluğu, dışarı ne için çıktığını unutma, gideceği yerleri karıştırma şikayetleri mevcuttu. Dil işlevlerinde ve bellek işlevlerinde hafif düzeyde bozulmaların olduğu görülmüş. Hastanın servis gözlemlerinde sık sık odasını karıştırdığı, tuvaleti veya tedavi odasını bulmakta zorlandığı görüldü.

TARTIŞMA: Görsel varsanılar en sık görülen psikiyatrik semptomlardır. Tipik klinik özellikler ön planda bir yürütücü işlev bozukluğuyla birlikte dikkatte ve görsel mekansal işlevlerde erken dönemden itibaren bozulma, genelde tanınmanın korunduğu daha hafif epizodik seyirli bellek bozukluğu, kelime akıcılığı ve kelime bulma zorluğu dışında görsel olarak korunmuş temel lingüistik işlevleri içerir. Bu kognitif kliniğe sıklıkla apati, halüsinasyon ve sanrılar gibi davranışsal semptomlar eşlik eder. Başlangıçta zihinsel alandaki bozulmalar motor bulgulara odaklanan hekimin ve hasta yakınlarının dikkatini çekmeyebilir. Erken ve belirgin görsel-mekansal işlev bozukluğu alzheimer hastalığına kıyasla daha ağırdır. İç görü sıklıkla korunurken bazen bozulur ve halüsilasyonlar korkutucu bir nitelik kazanırlar. Bizim olgumuzda da literatüre uyumlu şekilde görsel mekansal işlev kusuru belirgindi ve yatışı boyunca durumu ilerledi. Hastada konsantrasyon ve dikkat kusuru mevcuttu. Hasta kelime bulmada ve konuşmayı sürdürmede zorlanıyordu. Lewy cisimcikli demans olguları çok farklı kliniklerde karşımıza çıkabilmektedir. LCD düşündürebilecek bir takım özellikli bulgular mevcuttur. Birçok bulgu psikiyatrik hastalık lehine yorumlanabileceğinden akılda tutulması gereken ve dışlanması gereken hastalıklardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Lewy, cisimcikli, demans, EEG, klozapin

ŞİDDETLİ AJİTASYONLA ACİL PSİKİYATRİYE BAŞVURAN BİR TÜBERKÜLOZ MENENJİTİ VAKASI

Ece Büyüksandalyacı Tunç¹, Serhat Tunç²

¹Kars Harakani Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Kars

²Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Kars

AMAÇ: Tüberküloz, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yüksek mortalite ile seyreden ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Santral sinir sistemi tutulumu, tüberkülozun en ciddi ekstra-pulmoner tutulumudur. Tüberküloz menenjitisi spesifik olmayan klinik semptomlar gösterdiğinden erken teşhisi oldukça zordur ve mortalitesinin altında yatan önemli nedenlerden biri de, tanıda gecikmenin sık olmasıdır. Burada, şiddetli ajitasyonla acile başvuran, yapılan muayenelerinde patoloji saptanmayan, teşhis ve tedavi için psikiyatri servisine yatırılan bir hastanın yapılan tetkikler ve konsültasyonlar sonucunda tüberküloz menenjitisi teşhisi aldığı bildirilmiştir.

OLGU: 23 yaşında kadın hasta, üniversite öğrencisi, bir kafede garson olarak çalışıyordu. Hasta, sürekli bağırma ve şiddetli ajitasyon şikayetleriyle acile başvurdu. Akut başlayan şiddetli ajitasyon nedeniyle nörolojiye danışılan hastanın nörolojik muayenesi doğaldı. Psikiyatride danışılan hastanın muayenesine göre bilinci açık, oryante idi. Kooperasyonu kısıtlıydı. Psikomotor aktivitesi artmıştı. Ajite durumda sürekli bağırıyordu, duygulanımı sıkıntılı, duygudurumu disforikti. Ajitasyonu için hastaya haloperidol 10 mg ve biperiden 5 mg ampul IM uygulanmasına rağmen ajitasyon gerilemedi. Ek olarak Diazepam 10 mg amp IM uygulandı, ajitasyonun gerilememesi üzerine Midazolam 5 mg ampul IM uygulandı. Tedaviye rağmen ajitasyon devam etti. Hasta, teşhis ve tedavisi için psikiyatri servisine yatırıldı. Teşhis amaçlı kan tetkiki ve idrarda madde tetkiki istenen hastanın sonuçları normaldi. Tetkikler süresince yatışının 3. gününde hastanın nörolojik muayenesinde gözlerde dışa bakış kısıtlılığı ve ense sertliği geliştiği farkedildi. Hasta menenjit ön teşhisi ile enfeksiyon hastalıklarına konsülte edildi. Yapılan tetkikler sonucu hastaya tüberküloz menenjitisi teşhisi kondu.

TARTIŞMA: Burada, acile şiddetli ajitasyonla başvuran hastanın acilde ilk muayenelerinin normal olması üzerine teşhis ve tedavi için psikiyatri servisine yatırılan, uygulanan tedaviye cevap vermeyen bir tüberküloz menenjitisi olgusundan bahsedilmiştir. Tüberküloz menenjitinin prognozunun iyi olması hastalığın erken teşhisi ve tedavinin erken başlaması ile ilgilidir. Ancak, hastalığın spesifik olmayan semptomlarla seyretmesi, teşhis ve tedavinin gecikmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Psikiyatri hekimleri olarak her hastanın ilk psikiyatrik başvurusunda organistenin dışlanması için duyarlı olunmalı, atipik ve tedaviye dirençli tabloların arka planında organistenin olabileceği mutlaka akılda tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Tüberküloz menenjitisi, psikomotor ajitasyon, mental hastalıklar

PSİKOZ TANISI İLE TAKİP EDİLEN FRONTOTEMPORAL DEMANS: OLGU SUNUMU

Bejda Piro, Havva Atasoy Kaplan, Elif Tatlıdil Yaylacı, Aşlıhan Polat

Kocaeli Araştırma ve Uygulama Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmit

AMAÇ: Frontotemporal demans tüm demansların %10-15'ini oluşturan, hastalığın erken dönemlerinde kişilik, davranış ve dil değişikliklerinin ön planda olduğu, erken dönemlerde bellek bozukluklarının belirgin olmadığı bir demans tipidir. Temporal tutulum, daha çok semantik hafıza ve dil işlevlerinde bozulmaya neden olur. Frontal bölge tutulumlarında, kişilik ve davranış değişiklikleri, duygudurum belirtileri ve psikotik belirtiler görülebilmektedir. Erken dönemde sanrılar, geç dönemde mutizm, disinhibisyon, uygunsuz sosyal davranışlar, sosyal ilişkilerde bozulma, emosyonel ilgisizlik, stereotipik davranış ve konuşma, öz bakımının azalması gibi semptomlar ortaya çıkabildiğinden FTD hastalarına psikiyatrik tanımlar konulabilmektedir. Bu olguda; yaklaşık 3 yıldır psikoz tanısıyla izlenen, MR'ı normal olarak değerlendirilen bir hastanın sunulması amaçlanmıştır

OLGU: 75 yaşında kadın hastanın şikayetleri; 3 yıl önce üst katında oturan kiracısının çocuklarını camdan attığını, babanın kızına cinsel istismarda bulunduğunu, kızın babadan hamile olduğunu, kendisinden yardım talep ettiğini söylemesiyle başlamış. Kendisini çağıran sesler duyan, zarar göreceğinden korkan, bu yüzden sosyal çekilmesi olan hasta kiracısına küfür ederek, saldırgan davranışlarda bulunuyormuş. Dış merkezde psikoz olarak değerlendirilen hastaya antipsikotik tedavi başlanmış. Hastanın MR sonuçları yaşla uyumlu atrofi olarak değerlendirildiğinden psikiyatri takiplerine devam etmiş. Hastanın servisimize yatışında MR'ı tekrarlandı. Spesifik demans sendromu düşündürecek tarzda fokal atrofi paterni saptanmadığı şeklinde raporlandı. Hastaya yapılan mini mental test sonucu 26 olarak puanlandı. Bilişsel işlev bozukluğu olmayan hastanın uygunsuz davranışları, apatisi ve sosyal çekilmesi ön plandaydı. Hastaya yapılan nörokognitif test sonucu nöropsikolojik konfigürasyon yetilerin demansla uyumlu olduğu şeklinde değerlendirildi. Hasta nörolojiye danışıldı. Donepezil 5 mg başlandı ve demans poliklinik kontrolü önerildi. Mevcut davranış bozukluğu sebebi ile olanzapin 10 mg ve sertraline 50 mg başlanarak taburcu edildi.

TARTIŞMA: Frontotemporal demansın erken dönemde nörokognitif yıkım göstermeyip, MR'ının normal raporlanabileceği ve bu yüzden psikiyatrik hastalıklarla karışabileceği vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psikoz, frontotemporal demans, MR

PROGRESİF SUPRANÜKLEER PALSİ: OLGU SUNUMU

Anıl Kalyoncu, Baybars Veznedaroğlu

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

AMAÇ: Progresif Supranükleer Palsi(PSP) postural instabilite, okülomotor semptomlar, motor semptomların görüldüğü ve nörolojik semptomların yanı sıra davranış değişiklikleri, uyku bozuklukları gibi psikiyatrik semptomların da eşlik edebildiği nörodejeneratif bir hastalık olarak bilinmektedir. Psikiyatrik semptomların eşlik etmesi nedeniyle klinikte depresyon, demans ve psikotik bozuklukların ayırıcı tanısına girmektedir.

OLGU: Kırk altı yaşında kadın olgu, dört ay önce başlayan keyifsizlik, mutsuzluk, enerji miktarında azalma ve akciğerlerinin çürüdüğünü düşünme gibi şikayetlerinin olması üzerine psikiyatri başvurusu sonrası günlük 5 mg Olanzapin kullanımı ile birlikte tremor ve bradikinezi yakınması eşlik etmesi nedeniyle nöroloji polikliniğini tarafından izlendikten sonra depresif semptomlarının ağırlaşması ile birlikte kadın servisine yatışı yapıldı. Hastanın ruhsal durum muayenesinde öz bakımının azalma, konuşma miktarının ve içeriğinin azalma, hipofoni, bradimimi, uyku ve iştah miktarında azalma gözlemlendi. Algılama patolojisi olarak görsel ve işitsel varsanılar, düşünce içeriğinde ise referans ve perseküsyon sanrıları mevcuttu. Antipsikotik ve antidepresan tedavi sonrası bulgularında gerileme görülmemesi sonrası elektrokonvülsif terapi (EKT) uygulanan hastada, disinhibisyon gelişmesi nedeniyle EKT tedavisi sonlandırıldı. Hastanın psikotik bulguları açısından başlanan antipsikotik tedavisinde ekstrapiramidal sistem yan etkileri açısından belirgin duyarlılık gözlemlendi. Bradikinezi, ataksisi, idrar inkontinansı, yutma güçlüğü olması nedeniyle organik patolojilerin ekartasyonu nedeniyle yapılan kan tetkiklerinde patoloji saptanmadı. Otoimmün ensefalit ön tanısıyla istenen testlerde otoantikolar negatif saptandı. Lomber ponksiyonun mikroskopik incelemesinde ve kültüründe patoloji saptanmadı. EEG'sinde patoloji gözlenmedi. Progresif Supranükleer Palsi ön tanısıyla istenen Kranial MR görüntülemesinde ise mezensefal/pons oranında ılımlı azalmanın klinik olarak progresif supranükleer palsi açısından anlamlı olabileceği raporlandı. Takibinde tanısız olarak kesinlik olmaması nedeniyle vakanın klinik izlemi devam ettirildi.

TARTIŞMA: Nöropsikiyatrik semptomların eşlik ettiği vakalarda organik patolojilerin değerlendirilmesi önemlidir. Progresif Supranükleer Palsi olgularında yapılan çalışmalarda yüzde 42 oranında psikiyatrik tanıların gözlemlendiği ve psikiyatrik semptomların nörolojik semptomlardan daha önce depresif ve demansif yakınmalar şeklinde ortaya çıkabileceği bildirilmiştir. Psikiyatrik semptomların eşlik edebilmesi, tedavi yanıtının kısıtlı olması ve hatta ekstrapiramidal semptom duyarlılığı yüksek olması nedeniyle PSP psikiyatri pratiğinde düşünülmesi gereken tanıları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: PSP, demans, depresyon

KRANIOPLASTİ OPERASYONU GEÇİREN BİR BEDEN DİSMORFİK BOZUKLUK OLGUSU

Seyda Tuğran Çamurcuoğlu, Meliha Zengin Eroğlu

Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul

AMAÇ: Literatüre baktığımızda beden dismorfik bozukluk yeterince tanınmamış ve az bilinen bir bozukluk olması nedeniyle, ilginç klinik görünüm sergileyen bir olgunun sunularak tartışılması amaçlanmıştır.

OLGU: 27 yaşında, bekar, kadın hastanın bir ay önce başlayan kafatasının şeklini beğenmeme, büyük olduğunu düşünme şikayeti mevcuttu. Bu şikayeti doğrultusunda plastik cerraha başvurmuştu. Hasta, plastik cerrah tarafından kranioplasti operasyonu (Bilateral semisirküler temporal kemik hizası kafatası törpüleme ameliyatı) yapıldığını söyledi. Bir hafta sonra süturları alınan, bu yara izlerinden rahatsız olan ve hiçbir zaman iyileşmeyeceğini düşünen hasta ailesinin ısrarıyla psikiyatriste başvurduğunu ve fluoksetin 20 mg/gün, olanzapin 5 mg/gün önerildiğini söyledi. Dört gün sonra bu ilaçlarla intihar girişiminde bulunan hasta acil servisimize başvurdu. Ruhsal muayenesinde duygudurumu depresif, duygulanımı anlattıklarıyla uyumluuydu. Kafatası şekliyle ilgili düşünceleri sanrı olarak değerlendirildi. Yara iziyle ilgili intruzif düşünceleri ve yara iziyle aşırı uğraşısı vardı. Görüşmeceye karşı savunmacı ve şüpheli bir tutum içindeydi. Hasta kliniğe yatırıldı. Rutin biyokimya, tam kan ve serebral MR incelemeleri normal sınırlardaydı. Öykü derinleştirildiğinde geçmişinde saç çizgisinin geride olmasından çok rahatsızlık duyduğu ve bunun için sürekli saç ile bu bölgeyi örttüğü öğrenildi. Lise eğitiminin ilk yılında 3 ay içinde ilaçsız düzelen bir depresif atak geçirdiği öğrenildi. Aile öyküsünde babasının ruhsal bir hastalığı olduğu ve yaklaşık 25 yıl önce ası ile intihar sonucu öldüğü öğrenildi. Hastaya sertraline 50 mg/gün ve sülpirid 200 mg/gün önerildi. Yatışının ilk günlerinde yoğun bir şekilde plastik cerrahi tarafından muayene edilme isteği vardı. Sonraki günlerde bu konudaki ısrarı azaldı. Kliniğimizden kısmi düzelme ile çıkarıldı.

TARTIŞMA: Beden dismorfik bozukluğu, görünümde var olan küçük yada hayali bir kusur ile aşırı derecede zihinsel uğraşı ile karakterize, obsesif kompulsif bozukluk ile ilişkili bir bozukluktur. Zihinsel uğraşı %93 yüz ve kafadaki organlar ile ilişkilidir. Beden dismorfik bozukluk hastalarının büyük bir kısmı ilk olarak psikiyatristlerden çok dermatologlara, iç hastalıkları uzmanlarına, cerrahlara ve daha fazla olarak da plastik cerrahlara başvurumaktadırlar. Tedavide SSRI'lar ve bilişsel davranışçı tedavi önceliklidir.

Anahtar Kelimeler: Beden dismorfik bozukluk, kranioplasti, sanrı

TRİKOTİLLOMANİ VE EŞ TANILI DERMATOFAJİ: BİR OLGU SUNUMU

Doğancan Sönmez, Çiçek Hocoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Rize

AMAÇ: Trikotilomani, yineleyen saç yolmaları sonucu belirgin saç kaybına yol açan, kişinin işlevselliğinin tüm alanlarını olumsuz etkileyen kronik seyirli bir ruhsal bozukluktur. Trikotilomani, 1889 yılında, saçlarını tutamlar halinde koparan ve alopesi olarak değerlendirilen hastanın incelenmesi sonucu dermatolog Hallopeau tarafından tanımlanmıştır. Eski Yunancada "saç koparıyorum" anlamına gelmektedir. Dermatofaji, tırnak etrafındaki derinin yenmesi olarak gözlemlenen bedene yönelik yineleyici bir davranıştır. Kişinin kendi derisini dişleriyle yolduğu nörotik bir alışkanlık olarak tanımlanır. Bu çalışmada trikotilomani ve dermatofaji eş tanısı ile takip ettiğimiz bir kadın hastayı literatür bilgileri ışında sunuyoruz.

OLGU: Yirmi sekiz yaşında, evli, üniversite mezunu, çalışan, kadın hasta psikiyatri polikliniğine saç ve kaş koparma şikayeti ile geldi. Hastanın mevcut şikayeti on senedir varmış. İlk olarak ailesi tarafından cildiyi polikliniğine kaşları dökülüyor diye getirilmiş. Dermatoloji hekimi tarafından hasta psikiyatri polikliniğine yönlendirilmiş. Hastanın aynı zamanda tırnak ve dudak derisini koparması da oluyormuş. Saçını ve kaşını kopardıktan sonra ağzına götürmeyi, ağız etrafında dolaştırmayı seviyor aynı zamanda kopardığı kılları yutuyormuş. Yalnız kaldığında ve stresli durumlarda koparma davranışı artıyormuş. Koparma sırasında acı hissetmiyor aynı zamanda rahatlıyormuş. Saçlarını ve kaşlarını kopardıktan sonra pişman oluyormuş. Bu durumdan aşırı rahatsızlık duyup kalabalık ortamlara giremiyor, iş yerinde sıkıntı yaşıyor ve utanıyormuş. Önceden de psikiyatri polikliniğine başvurmuş çeşitli ilaçlar kullanmış fakat hamileliğinden dolayı kendisi ilaçlarını kesmiş. Poliklinikte yapılan psikiyatrik değerlendirme sonucunda hastaya DSM-5 tanı kriterlerine göre trikotilomani tanısı ile alışanlığı tersine çevirme ve fluoksetin 20 mg/gün tedavisi başlandı. İlaç dozu tedrici olarak 40 mg/gün'e çıkarıldı. Hastanın şikayetlerinde belirgin bir düzelme izlendi.

TARTIŞMA: Trikotilomani uzun yıllardır bilinmesine rağmen, diğer ruhsal bozukluklardan daha az ilgi çekmiştir. Epidemiyolojisi, etiyolojisi, klinik görünümü ve tedavi yaklaşımları ile ilgili bilgiler sınırlıdır. Trikotilomani genellikle erken çocukluk ya da ergenlik döneminde başlar. Bedene yönelik yineleyici bir davranış olan dermatofaji ise, nadir görüldüğü düşünülse de sanıldığından çok daha yaygındır ve çoğunlukla tanı almayan bir durumdur. Çocuk veya yetişkin dönemlerde görülebilmektedir. Kişide ciddi bir hastalığa neden olmamakla beraber, ruhsal bir bozukluğun habercisi olabilir. Çalışmamızın daha önce bildirilmemiş trikotilomani ve eş tanıli dermatofaji olgusu olması nedeni ile literatüre katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Dermatofaji, tedavi, trikotilomani

OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUĞA BAĞLI GELİŞEN NADİR BİR KOMPLİKASYON: ORAL SKUAMUZ HÜCRELİ KARSİNOM OLGUSU

Cemile Avcı, Gülin Özdamar Ünal

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Isparta

AMAÇ: Kirlilik, bulaş obsesyonları ve temizlik kompulsyonları en sık görülen obsesif kompulsif bozukluk (OKB) türüdür. Hastaların sık ve yineleyici tarzda vücutlarının bazı bölgelerini ya da temas ettikleri eşyalarını çeşitli temizlik ürünleriyle yıkamaları sonucunda ciltte kuruluk, enfeksiyonlara yatkınlık ve kontakt dermatit gibi dermatolojik hastalıklar gözlenebilmektedir. Bu olgu sunumunda uzun yıllardır ağız bölgesinin kirli olduğuna dair kirlilik obsesyonu, kimyasal ajanla gargara yapma temizlik kompulsyonu bulunan yaşlı hastada ortaya çıkan kronik irritasyona bağlı tekrarlayan skuamöz hücreli karsinom (SCC) olgusu sunulmaktadır.

OLGU: 75 yaşında kadın hasta 2 ay boyunca geçmeyen, ağrısız ağız içi ülsere lezyon nedeniyle plastik cerrahiye başvurdu. Hastanın intraoral muayenesinde sağ mandibular kanin bölgesinde, sınırları belirgin, yüzeyden kabarık, ülsere lezyon tespit edildi. Malignite şüphesiyle lokal eksizyon yapılan ve cerrahi sınırları sağlam olan lezyonun patolojik inceleme sonucu erken evre SCC olarak değerlendirildi ve takip önerildi. Yaklaşık bir yıl sonra alt dudak iç mukozasında, 1 aydır geçmeyen, ağrısız lezyon nedeniyle yeniden başvurdu. Patolojik inceleme sonucu erken evre SCC olarak değerlendirildi. Ek hastalık öyküsü olmayan hastanın sigara, alkol kullanımının olmadığı öğrenildi. Kızı annesinin çok uzun yıllardır kirlilik bulaş obsesyonlarının temizlik kompulsyonlarının olduğunu ancak daha önce hiç psikiyatriye başvurusunun olmadığını, son zamanlarda özellikle ağız temizliğiyle aşırı meşgul olduğunu belirtti. Hasta psikiyatriye yönlendirildi. Yaklaşık 40-50 yıldır, ağız kokusu nedeniyle ağzının kirli olduğunu düşündüğünü, temizlemek için sık sık dişlerini fırçaladığını ancak son dönemlerde yeterince temizlenmişlik hissi yaratmadığından ağzını çamaşır suyuyla günde 3-4 kez gargaraladığını belirtti. Hastaya DSM V'e göre obsesif kompulsif bozukluk tanısı konuldu, tedavisi düzenlendi. Ancak hasta psikiyatri takiplerine gelmedi. SCC'nin kronik irritan maruziyeti sonucunda gelişmiş olabileceği düşünüldü.

TARTIŞMA: OKB'de kompulsyonlar işlev kaybının en önemli nedenidir. Bunun yanı sıra kompulsyonlara bağlı çeşitli fiziksel rahatsızlıklar da gözlenebilmektedir. İçgörüsü olmayan OKB olgularında tedavi başvurusu sıklıkla geç dönemde olmaktadır. Hastalığın erken dönemlerde tedavi edilmesi olası komplikasyonları önlemek açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Komplikasyon, obsesif kompulsif bozukluk, skuamöz hücreli karsinom

BEDEN DİSMORFİK BOZUKLUĞUNA EŞLİK EDEN MAJÖR DEPRESİF BOZUKLUK, DERİ YOLMA VE YEME BOZUKLUĞU OLGUSUNUN TEDAVİSİNDE ELEKTROKONVUSİF TERAPİ VE KLOZAPİN AUGMENTASYONU: OLGU SUNUMU

Sengül Şahin, Emine Nur Sargın, Bahadır Demir, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ
Gaziantep Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Bu olguda beden dismorfik bozukluğuna komorbid majör depresif bozukluk tanılı hastanın zamanla içgörüsünde azalmayla giden psikotik belirtilerin eşlik ettiği deri yolma bozukluğu ve literatürde nadir görülen deri yeme (dermatofaji) bozukluğunu ve tedavideki zorluğu sunmayı amaçladık.

OLGU: 21 yaşında, kadın hasta, lise terk, bekar, çalışmıyor, annesi ve kardeşleri ile birlikte yaşıyor. Hastanın ilk yakınmaları 12 yaşlarında vücuduyla ilgili kusurlarının olduğunu düşünüp buna yönelik bedensel uğraşlarının artmasıyla başlamış. O dönemde arkadaşlarının kilolu olduğu için kendisini istemediklerini düşündüğünü bu yüzden sık diyet yapma girişiminin olduğunu ifade ediyor. Toplamda 20 kilo kadar vermiş ve sonrasında vücudunda oluşan çatlakları bıçak ve keskin aletlerle düzeltme girişimleri olmuş. Hasta 8 yıldır psikiyatri takipli olup, 3 yıldır deri yolma ve dermatofaji şikayetleri bulunuyor. Son bir sene dir komut veren işitsel varsanıların olduğundan yakındı. Geçmişte çoklu ilaç içme şeklinde birden fazla özkiyım girişimi olmuş ve iki kez servis yatışı olmuştu. Ruhsal durum muayenesinde görüşmeye istekli olmayıp, kısıtlı göz teması kuruyordu. Konuşma içeriği fakirleşmiş olup sadece sorulan sorulara kısa ve amaca yönelik cevaplar veriyordu. Duygudurumu depresif olup duygulanımı duygudurum ile uyumlu idi.

Psikiyatrik değerlendirme sonrası DSM-5'e göre psikotik özellikli majör depresyon, beden dismorfik bozukluğu, deri yolma bozukluğu ve dermatofaji tanıları konuldu. Olgu bildirimini için hastadan yazılı ve sözlü onay alındı..Hastaya servis yatışında halen kullandığı fluoksetin 80 mg tedavisine ek olarak klozapin 25 mg başlandı. Medikal tedaviye ek olarak Elektrokonzulziv terapi (EKT) almasına karar verilip hazırlıkları yapıldı. Hastanın servis takibi boyunca ajitasyonu ve uykusuzluğu olması üzerine klonazepam 2 mg gece alacak şekilde eklendi. Klozapin dozu gün aşırı 25 mg şekilde artırılıp 300 mg'a kadar çıkarıldı. Hastaya 7 seans elektrokonzulziv tedavi uygulandı.

TARTIŞMA: Sonuç olarak vücut dismorfik bozukluğu, deri yolma, dermatofaji, psikotik özellikli depreyonu olan bu hastanın tedavisinde fluoksetin 80 mg remisyon sağlanamamış, EKT başlanmış, kısmi yanıt oluşan hastaya antipsikotik olarak klozapin eklenmiş ve tedavinin ise ancak 1. ayının sonunda yanıt oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dermatofaji, deri yolma, depresyon, beden dismorfik bozukluğu, EKT, klozapin

BEDEN ALGISI BOZUKLUĞU(BAB) BELİRTİLERİ İLE SEYREDEN BORDERLİNE KİŞİLİK BOZUKLUĞU(BKB): OLGU SUNUMU

Metin Çatal, İrem İlhan, Merve Gürkök, Özgür Maden, Servet Ebrinç

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan 2. Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: BAB,bireyin görünümündeki hayali ya da önemsiz kusur(lar)la yoğun uğraşısıyla karakterizedir. Bu uğraşı, önemli ölçüde huzursuzluğa ve işlevsellikte bozulmaya yol açar. BAB ve BKB'nin birlikte ortaya çıkması özellikle ilgi çekicidir. Bu yazıda, 10 yıldır farklı psikiyatrik tanımlar ile takip edilmiş ve medikal tedavi uygulanmış, işlevselliği ve yaşam kalitesi ciddi derecede azalmış olan, BAB belirtileri ile seyreden BKB olgusunu sunmayı amaçladık.

OLGU: M.K., 26 yaşında erkek hasta, lise mezunu, bekar, 3 aylık asker. Sivilde iken garsonluk, inşaat işçiliği gibi işlerde çalışmış. Hasta psikiyatri polikliniğine vücudundaki lekelerin kendisini çirkinleştirdiğini düşünme, sürekli boşlukta olma hissi, dönem dönem aklına gelen ölüm düşünceleri yakınmaları ile başvurdu. DSM-5 tanı kriterlerine göre hastaya BAB tanısı kondu. Yapılan görüşmelerde, hastanın öyküsünden 16 yaşındayken kız arkadaşından ayrıldığı, yoğun alkol alımı olduğu, okulunun kurallarına uymadığı, dikkat çekmek için farklı renk kıyafetler giydiği, kolunu jilette yaralayarak self-mutilatif davranış patolojileri sergilediği, dönem dönem madde kullandığı anlaşılmaktadır. Hasta 20 yaşında yüzündeki sivilceler ve kolundaki doğum lekesi için cildiye başvurmuştu. Deri yolma,kaş ve kirpiklerini koparma, sürekli aynanın karşısında vakit geçirme,kendisini yakışıklı erkeklerle kıyaslama, defalarca saçlarını kazıtma, saçlarını boyama, renkli gözlükler takma, küpe takma, yüzündeki lekeleri kapatmak için pahalı kremler alıp kullanma davranışları sergileyen hasta yaptığı harcamalardan dolayı ailesini maddi yönden zor duruma soktuğu için aynı zamanda suçluluk duyguları hissettiğini ifade etmekteydi. Yakınmalarının devam etmesi ve işlevselliğinin azalması üzerine kliniğe başvurdu. BAB tanısıyla servisimizde yatarak takip ve tedavi edildi 30 gün yatırıldı. DSM V tanı kriterlerine göre BKB tanısı alan hastaya Borderline kişilik envanteri testi uygulandı ve skoru 37(şiddetli) bulundu. Hastanın MMPT'ında sınır durum kişilik örüntüsü, Beck Depresyon Ölçeği'nde(45), Beck Anksiyete Ölçeği'nde(45) şiddetli düzeyde depresyon ve anksiyete tespit edildi. Tedavisine sertralin 25 mg/gün ve risperidon 1 mg/gün şeklinde başlandı. Tedavinin 6. gününde yoğun anksiyete belirtilerinin olması üzerine sertralin dozu 100 mg/gün'e ve risperidon 2 mg/gün'e yükseltildi. Yaklaşık 15 gün sonra yakınmalarında gerilemeler oldu. Hasta BKB tanısı ile taburcu edildi.

TARTIŞMA: Klinisyenler,somatik belirti, beden algısında değişiklik, yoğun kaygı, duygudurum değişiklikleri veya depresif şikayetlerle başvuran hastaların yakınmalarının zemininde kişilik bozukluğu olabileceğini akıldta tutmalı, buna yönelik tedavi uygulamalıdır. BAB ve BKB birlikteliğini göstermek ve kısa sürede tanı koyabilmek için daha çok çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden, borderline, dismorfik

CİNAYETTEN HÜKÜMLÜ KADINLARIN BİYOLOJİK ÖZELLİKLERİ: SUÇLU PROFİLİNE İPUÇLARI

Sevgi Güney¹, Vesile Şentürk Cankorur²

¹Ankara Üniversitesi, Beypazarı Meslek Yüksek Okulu, Ankara

²Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Saldırganlığın en yüksek olduğu cinayet vakalarında biyolojik özelliklerin de suçun işlenmesinde etkili faktörlerden olduğu bilinmektedir. Kan grupları ile ilgili çalışmalar yavaş ilerlese de, zeka, premenstrual sendrom (PMS) ve kronik gidışli fiziksel hastalığa maruz kalmanın öldürme suçları ile ilişkisi deneysel çalışmalarla saptanmıştır. Bu çalışmanın amacı cinayetten hükümlü kadınların cinayet esnasındaki biyolojik özelliklerini araştırmaktır.

YÖNTEM: Türkiye’de hizmet veren tüm kadın müstakil ceza infaz kurumlarından (13 Ceza İnfaz Kurumu) sağlıklı gönüllü 404 kadın hükümlü çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Kadın hükümlülerin UYAP sistemindeki dosyaları ve revir kayıtları incelenmiş ve “zeka”, “adet durumu”, “kan grubu”, “kronik fiziksel bir hastalık” şeklinde 4 değışkene ulaşılmış ve 54 soruluk bilgi toplama formu uygulanmıştır.

BULGULAR: En yaygın kan gruplarının A (n=84; %20,79) ve 0 (n=85; %21,04) olduğu belirlenmiştir. Örneklemin %11,39’unda zihinsel kısıtlılık belirtileri saptanmıştır. Cinayet esnasında menstural döngüsü ile ilgili durumunu hatırlayan 127 hükümlünün %13,86’sı (n=56) cinayetten hemen sonra adet gördükleri, %4,46’sının (n= 18) cinayet nedeniyle adetlerinde gecikme ya da kesilme olduğu, ve %13,12’sinin (n=53) adetli olmadıkları bulgulanmıştır. Hükümlü kadınların cinayet esnasında sırasıyla dolaşım sistemi (n=57; %14,11), sindirim sistemi (n=29; %7,18), solunum sistemi (n=29; %7,18), kas iskelet sistemi (n=20; %4,95), sinir sistemi (n=10; %2,48) ve son olarak da üreme sistemi (n=4; %0,99) hastalıkları olduğu saptanmıştır.

SONUÇ: Öldürme suçlarında ağırlıkla A ve O gruplarının ağırlıkta olduğu, zeka düzeyinin, sınırlılıklar açısından bir değışken olarak işlev görebileceğı ve PMS’nin suçun işlenmesiyle ilişkili olabileceğı bulguları, bu tür özelliklerin kadınlar için mahkemede hükmü değıştirici etken olarak savunma avukatları tarafından kullanıldığına ilişkin literatür bilgisiyle örtüşmektedir. Ülkemizde bu bulgular ilk kez bu çalışmayla ortaya konmuştur. Çalışmanın bulguları ışığında gelecek çalışmalara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinayet, biyolojik özellikler, kadın, premenstrual sendrom, psikiyatrik epidemiyoloji, zihinsel kapasite

TÜRKİYE’DE CİNAYETTEN HÜKÜMLÜ KADINLARIN CİNAYETLERİNİ TETİKLEYEN PSİKOSOSYAL STRESÖRLER

Sevgi Güney¹, Vesile Şentürk Cankorur²

¹Ankara Üniversitesi, Beypazarı Meslek Yüksek Okulu, Ankara

²Ankara Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Öldürme suçlarında suç tetikleyen faktörlerle ilgili ülkemizde yapılmış sistematik çalışmalar olmamasına karşın dünya çapında yapılan epidemiyolojik çalışmalar kadın cinayet vakalarında cinayeti tetikleyen stresörlerin kritik önem taşıdığını ortaya koymuştur. Bu çalışmanın amacı cinayet işlemiş kadınların cinayeti tetikleyen yaşam olaylarının olup olmadığını, varsa bunların neler olduğunu ortaya koymaktır.

YÖNTEM: Türkiye’de hizmet veren tüm müstakil ceza infaz kurumlarından (13 infaz kurumu), yaşları 16-77 arasında değışen 404 kadın cinayet hükümlüsü ile çalışılmıştır. 54 soruluk bilgi toplama formu kullanılmıştır. Ceza infaz kurumları tek tek ziyaret edilip, hükümlü kadınlarla bire bir yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, verilen yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Ayrıca hükümlülerin UYAP dosyaları incelenmiştir.

BULGULAR: Öldürme suçunu tetikleyen 27 kategori ortaya çıkarılmış, bu kategoriler de 4 temel başlıkta toplanmıştır. Buna göre öldürme suçunu tetikleyen stresörlerin ağırlıkla %47,52’sinin (n=192) toplumsal baskı, %29,46’sının (n=119) aile üyelerine şiddet ve trafik kazalarının, %18,56’sının (n=75) fiziksel/cinsel şiddet ve son olarak %4,46’sının (n=18) bir psikiyatrik hastalığa maruz kalma olduğu belirlenmiştir. Cinayet esnasında yaşam tarzları değılendirildiğinde örneklemin %52,11’inin (n= 210) eşi/partneriyle yaşadıkları, %36,48’inin (n= 147) ailesi/yakınıyla yaşadığı, %11,41’inin (n= 46) yalnız ya da mahrem ilişkisi olmayan bir arkadaşı (kadın/erkek) ile yaşadıkları belirlenmiştir.

SONUÇ: Yaşam koşulları ve suçu tetikleyen yaşam olayları dünya da yapılan diğerk çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinayet, kadın, klinik adli psikoloji, psikiyatrik epidemiyoloji, psikososyal stresörler, yaşam durumu

TRAZODON'A BAĞLI DERİ DÖKÜNTÜSÜ: BİR OLGU SUNUMU

Muhammed Emin Boylu¹, Onur Yılmaz²

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

²Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Trazodon, 5-HT_{2A} reseptör blokajı, H₁ histamin reseptör antagonizması ve α 1 adrenerjik reseptör blokajı yapar. Geleneksel olarak düşük dozlu bir hipnotik olarak kullanılmasına rağmen daha yüksek dozlarda multifonksiyonel bir antidepresan olarak kullanılabilir.

En sık görülen yan etkileri; bulantı, kusma, baş dönmesi, kabızlıktır. Nadiren priapizm ve nöbet nedeni olabilir. Yapılan literatür taramasında düşük doz trazodon ile ilişkili ilaç reaksiyonu bildiren bir adet yayına ulaşılmıştır.

Bizim vakamızda, trazodon tedavisi sonrası deri döküntüsü olduğu ve ilaç kesildikten sonra mevcut döküntünün gerilediği görülmüştür. Hastanın izniyle olgu sunumu hazırlanmıştır.

OLGU: 51 yaşında erkek hasta psikiyatri polikliniğine uykuya dalmakta güçlük şikayetiyle başvurdu.

Daha önce baş ağrısıyla nöroloji polikliniğine başvuran hastanın sertralin 50 mg/gün kullandığı ve uykuya dalmakta güçlük şikayeti nedeniyle mirtazapin 15 mg/gün eklenmiş olduğu öğrenildi. Hastanın talasemi minör taşıyıcısı olduğu ve başka herhangi bir ek hastalığı olmadığı biliniyor.

Hasta tarafımıza kullanmakta olduğu ilaçları bittiği için başvurmuştu. Mirtazapin başlandıktan sonra uyku ile ilgili şikayetlerinde belirgin gerileme olsa da, kilo alımı şikayetinden ötürü hastanın ilaca devam etmek istememesi nedeniyle tedavisi trazodon 50 mg/gün olarak değiştirildi. Ertesi gün ilacı kullanmaya başlayan hastada vücudunun çeşitli yerlerinde döküntü gelişmişti. Üç gün süreyle bu tedaviyi kullanmaya devam eden hastanın, döküntülerin devam etmesi nedeniyle tedaviyi kendi kararıyla kestiği bilgisi alındı. Hasta trazodonu kestikten sonra herhangi bir kızarıklık, kaşıntı, döküntü olmamış. Hastayla ortak karar alınarak tedavisi sertralin 50 mg/gün ve mirtazapin 15 mg/gün olarak düzenlendi.

TARTIŞMA: Olgumuzda trazodon kullanımıyla ortaya çıkan döküntüyü Naranjo Advers İlaç Reaksiyonları Ölçme Skalası (NADRS) dahilinde değerlendirecek olursak, literatürde yayınlanmış bir adet vaka mevcut (1P). Hastamızda döküntü trazodon kullanımı sonrasında ortaya çıktı (2P). İlaç kesildiğinde döküntünün kesildiği gözlemlendi (1P). İlaç dışında döküntüye sebep olabilecek başka neden saptanmadı (2P). NADRS'dan 6 puan alan vakamız olası-olabilir kategorisinde değerlendirildi.

Bildiğimiz kadarıyla trazodon kullanımına bağlı döküntü bildirilen literatürde yayınlanmış bir adet vaka bulunmaktadır. Biz de nadir olduğu anlaşılan bu olumsuz ilaç etkisini bildirerek literatüre katkı sağlamayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Döküntü, naranjo, trazodon, yan etki

ELEKTROKONVÜLSİF TEDAVİ SONRASI DÜZELEN PARKİNSONİZM: OLGU SUNUMU

Yavuz Selim Atan, Faruk Kurhan, Pınar Güzel Özdemir

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

AMAÇ: Parkinsonizm istirahat tremoru, rijidite, akinezi/bradikinezi ve postural instabilite gibi kardinal belirtileri olan beynin hücresel yapısını doğrudan etkileyen nörodejeneratif hastalıklardan ziyade beynin işleyişini, anatomisini, nöronal bağlantılarını ikincil olarak etkileyen birçok durumda görülebilir. Elektrokonvulsif tedavi(EKT) ise sıklıkla depresyon, mani, dirençli intihar düşünceleri, psikotik bozukluklar, katatoni, nöroleptik malign sendrom gibi durumlarda kullanılan bir sağaltım yöntemidir. Sekonder parkinsonizmi olan bu olguda EKT'nin semptomları azaltıcı bir tedavi yöntemi olarak kullanılabileceğini tartışmayı amaçladık.

OLGU: 45 yaşında evli erkek hasta. Yaklaşık 2 yıl önce kardiyak arreste bağlı hipoksiye sekonder parkinsonizm, organik katatoni tanıları alan hasta son 2 haftadır keyifsizlik, moralizsizlik, rijidite, bradikinezi, bradimimi, harekete başlamada gecikme, konuşmada hızında yavaşlama şikayetleriyle kliniğimize başvurdu. Ruhsal durum muayenesinde bilinç açık, yönelim tam, duygudurum hafif depresif, uygulanım kısıtlı, düşünce içeriğinde hareket ve konuşmasının kısıtlanmasına bağlı depresif tema mevcuttu. Konuşma hızı yavaşladığı, acıclığın bozulduğu izlendi. Nörolojik muayenesinde dört ekstremitede rijidite, dişli çark fenomeni, harekete başlamada gecikme mevcuttu. Hasta parkinsonizm tanısı aldığı dönemde benserazit, rasajilin, bromokriptin gibi çeşitli ilaçlar kullanmış. Antiparkinson tedavi kullanımı sırasında hastada huzursuzluk, saldırganlık, tuhaf konuşmalar ve katatoni benzeri yemek yememe, konuşmama, ipe kapanma şeklinde istenmeyen etkiler görülmüş. Farklı anti-parkinson tedavileri sırasında çeşitli yan etkiler gelişmesi nedeniyle değerlendirilen hastada akut nörolojik tablolar dışlandı. Nöroloji ve psikiyatride değerlendirilen hastaya ortak kararla EKT başlanmasına karar verildi. 7 seans bilateral temporal EKT uygulandı. EKT sonrası affektinde, konuşma ve hareketlerinde belirgin düzelleme, rijidite ve dişli çark fenomeninde gerileme oldu. Takiplerinde şikayetlerinde ılımlı artış olması nedeniyle idame tedavisinde sürdürüm EKT'si yapıldı. Bu olgu sunumu hazırlanırken hasta ve yakınından onam alınmıştır.

TARTIŞMA: EKT henüz tam olarak hangi mekanizmayla fayda gösterdiği bilinmese de psikiyatri pratiğinde sık kullanılan bir yöntemdir. Parkinsonizmde EKT'nin ön planda tercih edilmemesinin nedeni, hem EKT'nin mekanizmasıyla ilgili bilgi yetersizliği hem de parkinsonizmde olumlu etkisinin ne kadar süreceğiyle ilgili bir öngörümüzün olmaması olabilir. Bu olguda EKT'nin sekonder parkinsonizm semptomatik tedavisinde etkili bir yöntem olabileceğini vurgulamak istedik.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, elektrokonvulsif tedavi, parkinsonizm

ARİPİPRAZOLE BAĞLI GELİŞEN NADİR BİR YAN ETKİ: İNATÇI HIÇKIRIK

Hüseyin Savran, Ali Ercan Altınöz

Osmangazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: Hiçkırık, diyaframın ve inspiratuar kasların istemsiz, aralıklı, spazmodik kasılması nedeniyle ortaya çıkar. Hiçkırık süresi 48 saat-1ay arasında olursa "inatçı", 1 aydan daha uzun devam ederse "direnci" olarak tanımlanır. Hiçkırık, çok sayıda hastalığın belirtisi olarak ortaya çıkabildiği gibi, psikojenik ya da idiyopatik nedenlerle de ortaya çıkabilir. Aripiprazol ikinci kuşak (atipik) antipsikotik grubundan, D2 ve 5-HT1a reseptörlerine kısmi agonist, 5-HT2a reseptörlerine antagonist etkileri olan bir ilaçtır. Literatürde sık görülen yan etkileri olarak baş ağrısı, ajitasyon, bunalıtı, uykusuzluk, akatizi gibi belirti ve bulgular tarif edilmiştir.

Burada, aripiprazol tedavisi ile inatçı hiçkırık yan etkisi gelişen major depresyon tanılı bir olgu sunulacaktır.

OLGU: 23 yaşında, kadın hastanın 3 ay önce, keyifsizlik, isteksizlik, yorgunluk yakınmaları başlamış. Bu süreçte akademik performansı çok azalmış. Depresyon tanısıyla hastaya fluoksetin 20 mg/gün başlanmış, takibinde fluoksetine kısmi yanıt veren hastanın tedavisi 40 mg/gün olarak düzenlenmiş. Sonraki kontrolde tedaviye yanıtı olan fakat remisyona ulaşmayan hastanın tedavisine güçlendirme amacıyla aripiprazol 2,5 mg/gün eklenmiş. Aripiprazol tedavisi eklendikten 1 gün sonra hastada hiçkırık başlamış. 3 gün boyunca hiçkırığı geçmemiş. Hasta dördüncü gün psikiyatri polikliniğine başvurmuş. Nöroloji ve dahiliye tarafından değerlendirilen hastada organik patoloji düşünülmemiş. Hastaya, advers reaksiyonların diğer faktörlerden ziyade ilaçtan kaynaklanıp kaynaklanmadığını ölçen Naranjo ölçeği uygulandı ve ölçek puanı 7 (olası yan etki) olarak saptandı.

TARTIŞMA: Dopamin, serotonin ve GABA sistemlerindeki değişikliklerin hiçkırık oluşumunda önemli rollere sahip oldukları bilinmektedir. Literatürde, hiçkırığın dopaminerjik ajanlar tarafından induksiyonu ve antidopaminerjik ajanlar ile tedavileri tutarlı bir şekilde bildirilmiştir. Dopamin-2 antagonisti olan klorpromazin, hiçkırıkların tedavisinde FDA tarafından onaylanan tek ilaçtır. D2 ve D3 dopamin reseptörlerinde kısmi agonist olarak aripiprazol, hiçkırıkla ilişkili olan hem hipodopaminerjik hem de hiperdopaminerjik durumlar meydana getirebilir. Olgumuzda hiçkırığa yatkınlık yaratabilecek herhangi bir organik patolojinin bulunmaması, yan etkinin ilacın başlamasından sonra ortaya çıkmış olması ve ilacın kesilmesini takiben 24 saat içinde gerilemesi, naranjo ölçek puanının 7 (olası yan etki) olarak sonuçlanması nedeniyle, hiçkırık yan etkisi aripiprazole bağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aripiprazol, depresyon, inatçı hiçkırık

OLANZAPİNE BAĞLI CİLT DÖKÜNTÜSÜ

Esmâ Corekli, Burcu Kök Kendirlioğlu

Maltepe Tıp Fakültesi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Antipsikotik ajanların yaklaşık %5 oranında cilt reaksiyonlarına neden olduğu bildirilmiştir. Antipsikotik ilaçlar içinde en sık klorpromazin ve haloperidol ile bu tür yan etkiler görüldüyse de; literatürde olanzapine bağlı gelişen cilt lezyonları bildirilmiştir. Bu yazıda olanzapin kullanımı sırasında makulopapüler döküntü ile karakterize ekzantamatöz erüpsiyon gözlenen bir vaka sunulacaktır.

OLGU: 58 yaşında kadın hasta; içe kapanıklık, yerinde duramama, intihar düşünceleri şikayetleri ile kliniğimize başvurdu. Hastanın kliniğimize yatırıldığı sıradaki tedavisi; sertralin 100 mg/gün, diazepam 10 mg/gün, vortiooksetin 10 mg/gün, mirtazapin 15 mg/gün, olanzapin 10 mg/gün idi. Hastanın medikal tedaviye yeterli yanıt vermemesi ve suisidal fikir tariflemesi üzerine, EKT (elektrokonvülf terapi) planlandı. EKT planlanan hastanın; sertralin, diazepam ve vortiooksetin tedavisi kesilerek, olanzapin 10 mg/gün ve mirtazapin 15 mg/gün tedavisine devam edildi. Olanzapin kullanımının 15. gününde; vücudunda yaygın kızarıklık ve kaşıntı, özellikle gövde ve ekstremitelerde yaygın eritemli makulopapüler döküntü saptanan hasta, dermatolojiye danışıldı. Dermatoloji, döküntünün en olası sorumlusunun olanzapin olduğunu ve mümkünse olanzapinin kesilmesi gerektiğini söyledi. Dermatoloji önerisi sonrası, olanzapin kesildi ve levosetirizin 5 mg tb 1x1 ile topikal kortikosteroid tedavisi başlandı. Hastanın takiplerinde, döküntü ve kaşıntı şikayetinin tamamen gerilediği gözlenmiş olup, döküntünün olanzapin kullanımı nedeniyle olduğu düşünülmüştür. Hastadan, bildiri için sözel onam alınmıştır.

TARTIŞMA: Mevcut olgumuzda; yaygın eritemli makulopapüler döküntüler 15. günde ortaya çıkmış ve olanzapinin kesilmesinden sonra lezyonların gerilediği gözlenmiştir. Bu açıdan yaygın ve hastayı da rahatsız eden cilt lezyonları olduğunda tedavinin kesilmesi, lezyonların tedavisi açısından birinci derecede önemli görünmektedir. Takip edilen hastalarda antipsikotik ajan kullanımına sekonder oluşan cilt döküntülerinde, genellikle neden olan ilacın kesilmesi ve başka bir tedaviye geçilmesi önerilir. Bu gibi durumlarda psikiyatrist, psikozun nüksetme riskini de göz önünde bulundurmalı ve dermatolog ile birlikte tedaviye karar vermelidir. Olanzapin ve diğer ilaçların neden olduğu cilt lezyonlarının bağışıklık sistemi ile ilişkisinin ortaya çıkarılması için preklinik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Olanzapin, cilt döküntüsü, antipsikotiklerin cilt yan etkileri

MAJOR DEPRESYONDA VORTİOKSETİNE BAĞLI HİPOMANİ

Ece Büyüksandalyacı Tunç¹, Serhat Tunç²

¹Kars Harakani Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Kars

²Kafkas Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Kars

AMAÇ: Major depresyonda antidepresan kaynaklı hipomanik/manik kayma oranları %3,72 ile %16,90 arasında değişmekte ve tüm antidepresanlar ile ortaya çıkabilmektedir. Vortiooksetin, ileri yaş depresyon hastalarında bilişsel fonksiyonlara olumlu etkileri olan yeni nesil, multimodal bir antidepresandır. Mevcut meta analizler, vortiooksetin ile hipomanik/manik kayma riski hakkında yeterli veri olmadığını göstermiştir. Burada, geçmişte birkaç kez tekrarlayan depresyon nedeniyle farklı antidepresanlar kullanan ve tedavilerden yeterli kadar fayda görmemesi nedeniyle başlanan vortiooksetin ile tetiklenen bir hipomani olgusu sunulmuştur.

OLGU: 59 yaşında kadın hastanın ilk depresif dönemi 32 yaşındayken başlamıştır. Son 17 yılda farklı zamanlarda essitalopram, fluoksetin, paroksetin ve duloksetin gibi çeşitli antidepresanlar kullanmıştır. Hasta son iki yıldır fluoksetin 40 mg/gün tedavisi altındaydı. Amnezi, dikkatsizlik ve odaklanamama gibi bilişsel işlev sorunları, cinsel işlev bozukluğu gibi belirtileri nedeniyle fluoksetin 40 mg/gün kademeli olarak azaltılarak kesildi ve 10 mg/gün vortiooksetin başlandı. Hasta poliklinik kontrolüne geldiğinde şikayetleri arasında son 4 gündür konuşma miktarında artış, dikkat dağınıklığı, enerji artışı, hareketlilik, öfori ve uyku ihtiyacında azalma vardı; 20 gündür 10 mg/gün vortiooksetin kullanıyordu. Young Mani Derecelendirme Ölçeği (YMDÖ) uygulandı ve skor 15 olarak hesaplandı. Ailede önceden bilinen psikiyatrik hastalık veya tıbbi hastalık öyküsü yoktu. Ek olarak, önceki antidepresan tedavisiyle ilgili hipomanik/manik atak öyküsü yoktu. Hastanın vortiooksetin tedavisi kesildi. Bir hafta boyunca ilaçsız gözlem gerçekleştirildi. YMDÖ skoru 5'e geriledi. Takibinde depresif yakınmaları tekrar başlayan hastaya 150 mg/gün Bupropion XL başlandı. Tedaviden yararlandı ve takiplerinde hipomanik/manik kayma gözlenmedi.

TARTIŞMA: Seçici serotonin (SSRIs) ve serotonin & norepinefrin geri alım engelleyicilerinin (SNRIs) hipomanik / manik kayma riski olduğu bilinmektedir. Diğer antidepresanlarla karşılaştırıldığında vortiooksetin farklı bir reseptör profili üzerinden etki etmektedir. Sonuç olarak, vortiooksetin hipomanik/manik kayma riski hakkında yeterli bilgiye sahip olunmayan, yeni üretilen bir ilaçtır. Bu nedenle bu olgu sunumu, vortiooksetin ile major depresyonda hipomanik kayma riskine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, manik durum, vortiooksetin

YAYGIN ANKSİYETE BOZUKLUĞU TANILI BİR HASTADA GELİŞEN TARDİF DİSKİNEZİ

Bahadır Geniş¹, Çağatay Haşim Yurtseven²

¹Çaycuma Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Zonguldak

²Gazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Tardif diskinezi (TD), anormal, tekrarlayan ve istemsiz hareketlerle karakterize, sinsi başlangıçlı bir hareket bozukluğudur. Antipsikotik ilaçların uzun süreli kullanımı TD'nin en önemli nedenlerindedir. Bu çalışmada uzun süre düşük dozda antipsikotik ilaç tedavisi kullanan bir hastada gelişen tardiff diskinezi olgusu sunulmaktadır.

OLGU: 63 yaşında evli, ilkokul mezunu kadın hasta, polikliniğimize kaygı, her an kötü bir şey olacaktı gibi hissetme, sinirlilik, huzursuzluk ve uykusuzluk şikâyeti ile başvurdu. Bu şikayetlerinin son üç aydır kişilerarası alanda yaşadığı bir olay sonrasında arttığını belirtti. Geçmişte de benzer dönemler yaşadığını yaklaşık 20 yıldır aralıklı olarak psikotrop ilaçlar kullandığını söyledi. Ruhsal durum muayenesinde, kişinin görünümünün telaşlı olduğu, dikkat ve bellek fonksiyonlarının azaldığı, duygulanımının kaygılı olduğu saptandı. Bununla birlikte hastanın ağız içinde dilini istemsiz ve tekrarlayıcı bir şekilde hareket ettirme ve istemsiz yüz buruşturma hareketleri vardı. Öykü derinleştirildiğinde, hastanın ilk psikiyatri başvurusunda huzursuzluğu ve ajitasyonu için haloperidol 10 damla başlandığı öğrenildi. İki aylık kullanımından sonra ilacı kesilmiş, ancak hasta sonrasında ilacın kendisine iyi geldiği düşüncesiyle ilacı hekim gözetiminde olmadan tedarik etmiş. Değişen dozlarda (5-20 damla) ve aralıklı olarak yaklaşık yirmi yıldır haloperidol damlayı kullanan hastanın son bir yıl içinde istemsiz ağız ve yüz hareketleri oluşmuştu. Bu belirtileri yaşlılığın bir getirisi olarak düşünen hasta muayeneye hiç gitmemişti. Muayene sonrasında yaygın anksiyete bozukluğu tanısı ile değerlendirilen hastaya kaygı belirtileri için sertralın 50 mg/gün ve TD belirtileri için bromokriptin 5 mg/gün başlandı. Haloperidol damla tedavisi kesildi. Dört aylık tedavi sonrasında hastanın ağız ve yüz hareketlerinde tamamen düzelleme saptandı.

TARTIŞMA: TD, tedavisi oldukça zor olan bir hareket bozukluğudur. TD tedavisinde, benzodiazepin, GABA agonistleri, antioksidan tedaviler, antidiskinetik tedaviler, bromokriptin, klozapin gibi farmakolojik ilaçlar kullanılmaktadır. Bromokriptin, psikotik belirtileri arttırabilmesi nedeniyle psikotik bozukluğu olan hastalarda gözlenen TD tedavisinde sınırlı bir yeri vardır. Bizim olgumuzda psikotik belirtilerin olmaması bromokriptin kullanımımızda elimizi güçlendiren durumlardan birisiydi. Antipsikotik ilaçların düşük dozlarda insomnia tedavisinde veya depresyon/anksiyete bozukluğunun güçlendirme tedavisinde kullanımında dikkatli olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Antipsikotik, tardif diskinezi, bromokriptin, anksiyete, haloperidol

ALKOL KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN HASTADA KETİYAPİN KULLANIMINA BAĞLI TEKRARLAYICI PRIAPİZM

Mustafa Yasin Yılmaz, Erdinç Çiçek, Sehure Azra Yaşar, Osman Ak, İkbal İnanlı

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Konya

AMAÇ: Priapizm, cinsel istek ve uyarıya bağlı olmaksızın tam veya kısmi penil ereksiyonun 4 saatten uzun sürmesidir. Priapizm nedenleri, tiplerine göre farklılık göstermekle birlikte en sık iatrojenik ve idiyopatik olarak görülmektedir. Alkol ve madde kullanımının yanı sıra antipsikotik gibi psikotrop ilaçlar priapizme neden olabilmektedir. Olgumuzda alkol kullanım bozukluğu nedeniyle hastaneye yatırılan ve ketiyapin kullanımına bağlı tekrarlayan priapizm gelişen bir vakayı sunuyoruz.

OLGU: 39 yaşında erkek hasta 25 yıldır alkol kullanıyor. Kliniğimizde 6 yıldır yatarak ve ayaktan poliklinik kontrolleriyle takipleri mevcut. Polikliniğimize günde 8-10 birim alkol kullanımı ve alkol kullanmadığında ortaya çıkan sinirlilik, huzursuzluk ve titreme şikayetleriyle başvurması üzerine AMATEM servisine yatırıldı. Alınan anamnezde alkol kullanım bozukluğu ile beraber geçmişte depresyon epizodları olduğu ve tedavi gördüğü bunun yanında bir dönem çoklu madde kullanımı olduğu öğrenildi. Hastanın tedavisine mirtazapin 15 mg/gün, diazepam 30 mg/gün ve B vitamini başlandı. Yatışının 8. gününde uykusuzluk şikayeti olan hastanın tedavisine ketiyapin 100 mg/gün eklenmesinden üç gün sonra peniste sertleşme ve ağrı şikayeti başladı. Hastanın şikayetini sağlık ekibine bildirmesinin ardından ürolojiye konsülte edildi. Kavernozal drenaj uygulanmasının ardından şikayetleri geriledi. Hastanın tekrar yapılan detaylı değerlendirmesinde 3 yıl önce alkol kullanımı nedeniyle tedavi için yatışının ilk gününde ketiyapin 100 mg tedavisinin ardından priapizm geliştiği öğrenildi.

TARTIŞMA: Ketiyapin gibi ikinci kuşak antipsikotik kullanımının yaygınlaşmasından sonra neredeyse tüm antipsikotiklere bağlı priapizm olguları bildirilmiştir. Tedaviye bağlı priapizmin, korpus kavernozumda $\alpha 1/\alpha 2$ adrenerjik reseptörlerin blokajı ile indüklenen vazokonstriksiyonla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle yüksek $\alpha 1$ reseptör afinitesine sahip antipsikotiklerle priapizm riskinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir. İlaça bağlı priapizm, tedavi dozu veya süresi ile ilişkili değildir. Antipsikotik kullanımından bağımsız olarak psikiyatrik hastalık tanısı olması ve alkol/madde bağımlılığı olması tekrarlayan priapizm için risk faktörüdür. Sık görülmesi de ürolojik acil olması ve kalıcı hasarlar oluşturabilmesi nedeniyle priapizm önem taşımaktadır. Ancak iyi raporlanmaması ve hastaların bildirmemesi nedeniyle gözden kaçabilmektedir. Bu olgumuz ve benzer vaka raporları değerlendirildiğinde hekimlerin ketiyapin tedavisi sırasında bu riski dikkate almaları önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alkol kullanım bozukluğu, antipsikotik, ketiyapin, priapizm

TOPİRAMAT VE VALPROİK ASİT KULLANIMIYLA OLUŞAN HİPERAMONYEMİK ENSEFALOPATİ OLGUSU

Berçem Arinci Kızılay, Mine Ergelen

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Psikiyatri, İstanbul

AMAÇ: VPA nadiren hiperamonyemi ve buna bağlı deliryuma yol açabilmektedir. Amonyak yüksekliğinin farkedilmemesi, ölümcül olabilen bu tabloda müdahaleyi geciktirebilmektedir. Hiperamonyemi asemptomatik olabileceği gibi yol açtığı ensefalopati, fokal nörolojik defisit, epileptik nöbet, belirgin sedasyon ve komaya neden olabilmektedir. Bu çalışmada, topiramate ve valproik asit (VPA) kullanımına bağlı hiperamonyemi olduğu düşünülen bir olgunun sunulması ve VPA'ya bağlı amonyak yüksekliğinin olası nedenlerinin tartışılması amaçlanmıştır.

OLGU: 37 yaşında kadın bekar üniversite mezunu olan hasta 11 yıldır günde 1-2 sarma şeklinde kannabinoid kullanımı mevcut. Son 3 aydır kannabinoid kullanımında belirgin azalma olan ve bırakma motivasyonu olan hastanın arındırma tedavisi için Amatem Servisi'ne yatışı yapılmıştır. Yatışının ardından yapılan muayenede geçmişte 3 kez özkiyim girişi ve 2 kez psikiyatri servisinde yatışının olduğu, zaman zaman yeme ataklarının ve self-mutilatif davranışlarının olduğu, fluoksetin 40 mg/gün ve topiramate 50 mg/gün kullandığı öğrenildi.

Mevcut tedavisine ek olarak diazepam 15 mg/gün ve valproik asit 1000 mg/gün başlandı. Diazepam tedricen azaltılarak stoplandı. Yatışının 7. gününde bilinçte ve yönelimde bozulma, denge kaybı ve dizatrik konuşma gelişen hastanın tüm ilaçları kesildi. Biyokimya- hemogram tetkikleri ve nöroloji konsültasyonu istendi. Hastanın nörolojik muayenesinde, bilinç açık, kooperasyon kısıtlı, zaman oryantasyonu bozulmuştu. Bilateral ışık refleksi vardı, anizokori yoktu, hasta emir alamıyordu ancak sözlü iletişimi mevcuttu, Kranial BT ve EEG olağan olarak değerlendirildi. Hastanın biyokimya ve hemogram tetkiklerinin normal gelmesi üzerine hastada topiramate ve valproik asit kullanımına bağlı hiperamonyemik ensefalopati olabileceği düşünüldü ve kan amonyak düzeyine bakıldı. Kan amonyak (NH₃) düzeyi 207,1 mcg/dl (normal düzeyi 27,2-102 mcg/dl) geldi. Destekleyici tedavi ile izlenen hastanın bulguları dramatik şekilde düzeldi.

TARTIŞMA: Yapılan fizik ve nörolojik muayene, labotaruvar tetkikleri sonucunda amonyak yüksekliği ile ilişkili ensefalopati düşünülmüştür. Çoklu ilaç kullanımının hiperamonyemiye bağlı ensefalopati riskini arttırdığı ile ilgili çalışmalar vardır. Hiperamonyemi durumunda sıklıkla bilinçte bozulma, letarji, koma görülmekte ve bu durum ölümle sonuçlanabilmektedir. Bazı çalışmalarda VPA plazma konsantrasyonu ile plazma amonyak seviyesi arasında pozitif ilişki bildirilirken; diğerlerinde ilaç düzeyi ile hiperamonyemi arasında ilişki olmadığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hiperamonyemik ensefalopati, valproik asit, topiramate

VALPROİK ASİT KULLANIMINA BAĞLI TEK TARAFLI ÖDEM: BİR OLGU SUNUMU

Dursun Hakan Delibaş, Esin Erdoğan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İzmir

AMAÇ: Valproik asit (VA), bipolar bozukluk kullanım için ABD Gıda ve İlaç İdaresi (FDA) tarafından onaylanan duygudurum düzenleyici bir antikonvülsandır. Genellikle iyi tolere edilir, ancak titreme, gastrointestinal sıkıntı, sedasyon, hepatik transaminaz yüksekliği, lökopeni, trombositopeni, saç dökülmesi ve kilo alımı gibi çeşitli yan etkilere neden olabilir. Bu olgu sunumunda, nadir görülen valproik asit kaynaklı tek taraflı ödem gelişen bipolar duygudurum bozukluğu tanısı olan olgunun sunulması amaçlanmıştır.

OLGU: Bay F, evli, 49 yaşında, erkek. 20 yıldır bipolar duygudurum bozukluğu olduğu, şimdiye kadar birçok depresif ve manik dönem geçirdiği öğrenildi. Hastanemizde düzenli aralıklarla takiplerine devam eden olgunun tedavisi, VA 2000 mg/g klorpromazin 100 mg/g, aripiprazol 30 mg/g, propranolol 50 mg/g şeklinde düzenlenmişti. İlaçlarını son üç yıldır düzenli olarak kullanmaktaydı. Ek tıbbi hastalığı yoktu. Kontrollerinde, son birkaç aydır, sol bacak, sol el-kol ve sol yüz yarısında gelişen ödem şikâyeti olan olgu psikiyatri kliniğine tetkik amacıyla yatırıldı. Tam kan sayımı, sedimantasyon, CRP, karaciğer ve böbrek fonksiyon testleri, tiroid profili, idrar analizi, total serum proteini, kan albümin düzeyi normal sınırlardaydı. İdrar da ilaç taraması negatifti. Dermatoloji, nöroloji, enfeksiyon hastalıkları ve kalp damar cerrahisi konsültasyonları istendi. İlgili branşların tetkik istekleri yapıldı, sonuçları normal olarak geldi. Ödeme neden olacak diğer tıbbi nedenler dışlandıktan sonra mevcut tablonun VA'ya bağlı olabileceği düşünülerek, ilacın dozu yavaşça azaltılarak kesildi. Olguya tedavi olarak karbamazepin 400 mg 2x1 başlandı, Klorpromazin 100 mg/g, aripiprazol 15 mg/gün, propranolol 2x1 tedavisi ile hasta ayakta izlenmek üzere taburcu edildi. Poliklinik izleminin ikinci ayında hastanın ödeminin tamamen gerilediği gözlemlendi. Hastada izlemi süresince yeni bir duygudurum atağı ortaya çıkmadı.

TARTIŞMA: Olguda periferik ödeme neden olabilecek tıbbi durumlar, ilgili branşların muayenesi ve tetkiklerle incelenmiş, tek taraflı ödemi açıklayabilecek bir neden bulunamamıştır. Literatürde VA'ya bağlı ödem olgularının bildirilmiş olması, VA kesildikten sonra ödemin gerilemesi, izlemede geçmesi, bu olguda VA bağlı ödem tablosunu bize düşündürmüştür. VA kullanımına bağlı, tek taraflı ödem nadir bir yan etkidir, klinisyenlerin ödem açısından dikkat etmeleri önerilir.

Anahtar Kelimeler: Valproik asit, ödem, yan etki

TEDAVİYE DİRENÇLİ BİPOLAR BOZUKLUĞU OLAN HASTADA VALPROATA EKLENEN KLOZAPİN SONRASI GELİŞEN VE KENDİLİĞİNDEN DÜZELEN PSÖDOTROMBOSİTOPENİ TABLOSU

Cansu Çakır Şen¹, Fatma Akkaya¹, Selçuk Şen², Berkay Vahapoğlu³, Nesrin Büket Tomruk¹

¹Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

²İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Klinik Farmakoloji Bilim Dalı, İstanbul

³Zonguldak Devrek Devlet Hastanesi, Zonguldak

AMAÇ: Valproat ve klozapin hematolojik istenmeyen etkilere neden olabilecek farmakolojik profile sahip psikotrop ilaçlardır. Trombositopeni, bu iki ilacın öne çıkan ciddi istenmeyen etkilerindedir. Bu olgu sunumunda bipolar bozukluk tanısıyla takip edilen hastanın tedavisinde valproata eklenen klozapin sonrası gelişen ve kendiliğinden düzelen psödotrombositopeni tablosu literatür bilgileri ışığında ele alınmıştır.

OLGU: 26 yaşında 7 yıldır bipolar bozukluk tanısıyla takip edilen erkek hastanın son günlerde uyuyamama, sinirlilik, şüphecilik, alınganlık şikayetlerinin olması üzerine psikotik özellikli manik epizod tanısıyla psikiyatri servisine yatırıldı. Rutin kan tetkiklerinde herhangi bir patoloji saptanmadı. Hastanın ekisitasyonu olması sebebiyle haloperidol 20 mg/gün, biperiden 4 mg/gün enjeksiyon, ketiapin 300 mg/gün oral olarak başlandı. Hastanın psikiyatrik özgeçmişini incelendiğinde 7 yıllık hastalık dönemi boyunca son ikisi bir yıl içinde olmak üzere 7 yatışının olduğu görüldü. Hasta düzenli olarak ilaç kullanırken ataklarının başladığını ifade etmekteydi. Son yatışının öncesinde de valproat ve ketiapini düzenli kullandığı tespit edildi. Servisteki takiplerinde tedavi uyumunun gelişmesiyle birlikte enjeksiyonu kesilerek valproat 1000 mg/gün başlandı. Ancak hastanın psikotik belirtilerinin devam etmesi ve sık yatış öyküsünün dirençli bipolariteye işaret etmesi sebebiyle tedaviye klozapin 25 mg/gün eklendi. Klozapin başladığında hastanın hemogramında lökosit sayısı: 7570/µL, nötrofil sayısı: 3270/µL, trombosit sayısı: 167.000/µL idi. Klozapin tedricen artırılırken yapılan kontrol hemogramında wbc ve neu normal sınırlarda devam ederken, trombosit sayısı sırasıyla 161.000/µL, 127.000/µL, 116.000/µL, 106.000/µL olduğu 5., 8., 9. Ve 10. günlerde saptandı, kanama görülmedi. Hemogram takiplerinde izole trombosit sayısında düşme izlenen hasta hematolojiye danışıldı, periferik yayma ile değerlendirildi. Hematoloji tarafından psödotrombositopeni olarak değerlendirilen hastaya ek tedavi ve psikotrop ilaçlarının kesilmesi önerilmedi. Haftalık hemogram takibi yapılan hastanın trombosit sayısı değerlerinde 128.000/µL, 147.000/µL, 167.000/µL yükselme izlendi. Klozapin 350 mg/gün ve valproat 1000 mg/gün ile psikotik bulguları geriledi, haftalık hemogram takibi önerisiyle taburcu edildi. Poliklinik takiplerinde de trombosit sayısının normal sınırlar içerisinde kaldığı görüldü.

TARTIŞMA: İn vitro bir fenomen olan psödotrombositopeni olgularının, trombositopeni tanısı konulan vakaların büyük bir bölümünü oluşturduğu bildirilmektedir. Ancak özellikle hematolojik istenmeyen etkilere neden olabilecek iki ilacın kombinasyon şeklinde kullanımında yakın takip gerektiği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, valproat, klozapin, psödotrombositopeni

KARDİYAK PACEMAKERLİ HASTADA ELEKTROKONVÜLSİF TERAPİ KULLANIMI

Bahadır Demir, Handan Demirbaş, Sengül Kocamer Şahin, Gülçin Elboğa, Abdurrahman Altındağ

Gaziantep Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Gaziantep

AMAÇ: Elektrokonvülsif terapinin (EKT), hastaneye yatırılan, ağır seyreden ve suisidalitesi yüksek olan psikotik özellikli depresyon hastalarında en etkin tedavi olduğu bilinmektedir. Biz de bu vakada "psikotik özellikli depresyon" tanısıyla yatırılan ve kardiyak pacemakere olan hastada EKT'nin güvenli kullanımını sunmayı amaçladık.

OLGU: 48 yaşında, erkek, evli, çalışmıyor. Hasta moral bozukluğu, uykuda düzensizlik, ağlama, zevk almama ve sesler duyma şikayetiyle yakınları eşliğinde polikliniğe başvurdu. Hastanın yaklaşık 1 yıl önce sinüs düğümü disfonksiyonu nedeni ile kardiyak pacemaker implantasyonu yapıldığı ve bu nedenle işinden ayrıldığı, şikayetlerinin bu sosyal stressörler ile başladığı anlaşıldı. Muayenesinde duygudurum depresif, duygulanım depresif, düşünce içeriğinde karamsarlık ve ölüm düşünceleri mevcuttu. Ayrıca ellerinin ve ayaklarının intihar etmesi yönünde konuştuğuna dair işitme varsanıları vardı. Bu muayenesinde HAMD skoru 34, PANSS skoru 118'di. Hasta "psikotik özellikli depresyon" tanısıyla kliniğe yatırıldı. Hastanın daha önce çamaşır suyu ve ilaç içerek intihar girişimleri olduğu da göz önünde bulundurularak suisidalitesinin yüksek olduğu düşünülerek EKT planlandı. Hastada EKT açısından herhangi bir kontrendikasyon bulunup bulunmadığı açısından beyin görüntüleme yapıldı, nöroloji ve kardiyolojiye konsülte edildi. Konsültasyonlar sonucunda kontrendikasyon olmadığı kanaati oluştu. Medikal olarak duloksetin 60 mg/gün, alprazolam 1 mg/gün ve risperidon 4 mg/gün başlandı. Hafta da 3 seans olmak üzere hastaya toplamda 7 seans EKT uygulandı. Her EKT seansı öncesi ve sonrası elektrokardiyografi çekilerek kardiyolojik açıdan değerlendirme yapıldı. 7 seans EKT sonrası duygudurumu belirgin düzelen, varsanıları azalan ve intihar düşüncesi olmayan hastanın HAMD skoru 14, PANSS skoru 60'tı. Hasta haliyle taburcu edilerek poliklinik randevusu verildi. Olgudan bilgilendirilmiş onam alındı.

TARTIŞMA: Literatürde kardiyak pacemakerlı hastalarda EKT kullanımının güvenli olduğuna ilişkin az sayıda vaka bulunmaktadır. Bu vakalardan birinde EKT'den önce pacemaker'ı sabit hız pacing'ine dönüştürmeye veya pacemaker'ı devre dışı bırakmaya gerek olmadığı önerilmiştir. Biz de vakamızda EKT öncesi pacemaker'ı devre dışı bırakmadık. Bu vaka ile kalp pilinin bir hastada EKT'nin güvenli kullanımına engel olmayabileceği ancak bu konuda kontrollü çalışmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Elektrokonvülsif terapi, kalp pili, kardiyak pacemaker, psikotik depresyon

TEMPORAL LOB EPİLEPTİK AKTİVİTESİNE BAĞLI KRONİK İŞİTME VARSANISI

Caner Yeşiloğlu, Mehmet Emin Demirkol, Lut Tamam

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: Psikotik bozukluk tanısı olan olgularda işitme varsanılarının olması, varsanılara karşı içgörünün olması hastalığın prognozu, kişinin işlevselliği, benlik saygısı üzerinde önemli bir yere sahiptir. Düzenli tedavi kullanılmasına rağmen bazı olgularda işitme varsanıları sürekli bir hal almaktadır. Yazımızda antipsikotik tedavi ile gerilemeyen işitme varsanıları olan bir olguda gözlenen temporal lob epileptik aktivitesinin tespit edilmesi ve tedavi sürecinin anlatılması amaçlanmıştır.

OLGU: 52 yaşında, bekar, ilkokul mezunu kadın hasta polikliniğimize yalnızca kendisinin duyduğu seslerin olması, ağlama atakları, iştahsızlık, uykusuzluk yakınmaları ile başvurmuştur. İlk psikiyatrik yakınmaları 30'lu yaşlarında başlayan olgu daha önce bir kez Psikotik bozukluk tanısı ile yatarak sağaltım görmüştür. Düzenli antidepresan ve antipsikotik ilaç tedavisi gören olgunun yalnızca kendisinin duyduğu seslerin olması yakınması hiç gerilememiş. Son dönemde haloperidol 20 mg/gün, ketiapin 200 mg/gün, biperiden 6 mg/gün, propranolol 40 mg/gün, klorpromazin 100 mg/gün kullanan olgunun artan yakınmaları olması nedeniyle Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Servisi'ne şizofreni tanısı ile yatırılmıştır. Klorpromazin kesilip, uyku sorunları nedeniyle ketiapin dozu 300 mg/gün'e yükseltilmiştir. Olanzapin 10 mg/gün mevcut tedavisine eklenmiştir. Tedaviye dirençli yakınmaları olan olgunun organik etiolojisinin araştırılması amacıyla beyin MR çekilmiş, "Normal sınırlarda." şeklinde yorumlanmıştır. EEG sonucu ılımlı zemin ritim düzensizliği, sol derin temporal alanda epileptik aktivite gösteren inceleme şeklinde raporlanmıştır. Nöroloji konsültasyonu

'Epilepsi ve Huntigton hastalığı için poliklinik kontrolü önerilir.' şeklinde sonuçlanmıştır. İşitme varsanıları gerilemeyen ve şüpheli EEG bulguları olan olgunun tedavisine karbamazepin 200 mg/g eklenmiştir. On dört günlük takibi sonunda gece uyanma, ağlama, iştahsızlık yakınmaları gerileyen hasta taburcu edilmiştir. (Hastadan bilgilerinin poster sunumunda kullanılması için onam alınmıştır.)

TARTIŞMA: Psikotik bozukluk tanılı olgularda tedaviye rağmen gerilemeyen yakınmalar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Klinisyenler sıklıkla doz artımı ve güçlendirme tedavisi tercih etmektedir. Bu durum yan etki profilini arttırmakta ve tedavi uyumunu güçleştirmektedir. Psikiyatrik tanıları olan olgularda organik etiyojilerin neden olabileceği psikiyatrik semptomlar göz ardı edilmemelidir. Olgumuz tedaviye dirençli psikotik bulgularda organik etiyojinin araştırılması ve tedavi edilmesinin sağladığı faydayı gösteren bir örnektir.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi, şizofreni, temporal lob, varsanı

GÜVENİLİR ASLINDA GÜVENİLİR Mİ? TERAPÖTİK ARALIKTAKİ LİTYUMA BAĞLI İNTOKSİKASYON TABLOSU

**Aynur Özbay, Zeynep Namlı, Mehmet Emin Demirkol,
Lut Tamam**

*Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Anabilim Dalı, Adana*

AMAÇ: Lityum bipolar bozukluk akut ve koruyucu dönem tedavisinde en sık kullanılan duygudurum düzenleyicilerden biridir. Yaygın kullanımına rağmen lityumun terapötik aralığı oldukça dardır. Lityum intoksikasyonu sırasında; kusma, ishal, kaba tremor, yorgunluk hali, ataksi, dizartri, bilinç bozukluğu, kardiyak semptomlar, senkop, koma gibi geniş aralıkta ve değişen şiddette belirtiler gözlenebilmektedir. Bu sunumda normal terapötik aralıkta lityum kan düzeyine sahip hastalarda da lityum intoksikasyonu bulguları gelişebileceği olgu örneğiyle tartışılmıştır.

OLGU: 61 yaşında, evli, ilkökul mezunu, erkek hasta; bilinç bulanıklığı, bradikardi, yönelim bozukluğu, uyku hali, dizartri ve ataksi belirtileri ile acil servisten konsülte edildi. Alınan öyküden; bipolar bozukluk tanısıyla takip edilen olgunun, son iki yıldır lityum koruyucu tedavisi aldığı ve ek hastalığı olmadığı öğrenildi. Beyin bilgisayarlı tomografi incelemesinde akut patoloji saptanmadı. Acil hemogram ve biyokimya tetkikleri normal sınırlarda olduğu görüldü. Lityum kan düzeyi 1,1 mEq/L olarak ölçüldü. Hasta lityum intoksikasyonu ön tanısıyla kliniğimize yatırıldı. Beyin manyetik rezonans incelemeleri, elektroensefalografi ve lomber ponksiyon normal sınırlarda sonuçlandı. Hastanın kullanmakta olduğu lityum tedavisi tedricen azaltıldı. Takiplerinde dizartri, ataksi, uyku hali, bilinç dalgalanmaları düzeldi. Lityum kan düzeyi:0,76 mEq/L olan olguda yönelim bozukluğu ve bradikardi devam etti. Hastanın lityum tedavisi kesildikten sonra yönelim bozukluğu ve bradikardi belirtileri de geriledi. Lityum yerine olanzapin 2,5 mg/gün başlanan hastanın takiplerinde mani ya da depresyon belirtisi görülmedi.

TARTIŞMA: Lityum toksisitesinin genel olarak 2 mEq/L üzerindeki kan düzeylerinde geliştiği belirtilmektedir. Ancak daha yüksek kan düzeylerine rağmen toksisite semptomları göstermeyen ya da terapötik aralığın altındaki kan düzeylerinde toksisite gelişen vaka örnekleri bildirilmiştir. Bu nedenle uzun süreli lityum tedavisi alan hastalarda kan düzeyi takipleri kadar olası toksikasyon belirtilerinin kontrol edilmesi de önemlidir. Özellikle ileri yaş gruplarında olgumuzda olduğu gibi eşlik eden tıbbi hastalık olmamasına rağmen toksisite riski nedeniyle, koruyucu tedavide lityum düzeylerinin daha düşük seviyede tutulması, diğer duygudurum düzenleyiciler ya da atipik antipsikotik monoterapisi ile tedavi gözden geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, lityum intoksikasyonu, terapötik aralık

KLOZAPİN KULLANIMI SONRASI BAŞLAYAN MYOKLONUS: OLGU SUNUMU

Simge Nur Kurt¹, Meltem Derya Şahin²

*¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve
Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Ankara*

*²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Psikiyatri Kliniği, Muğla*

AMAÇ: Klozapin; dirençli şizofreni olgularında kullanılan önemli ilaçlardan biridir. Myoklonus ise trisiklik antidepresan, levodopa gibi ilaçların istenmeyen yan etkileri olarak ortaya çıkabilen; bir kasın ve kas grubunun ani, istemsiz kasılması olarak tanımlanır. Klozapin kullanan hastalarda nadir de olsa doz bağımlı olarak ya da ani doz değişimine bağlı olarak myoklonik jerk bildirilen vakalar mevcuttur. Bu yazıda klozapin titrasyonu sırasında myoklonus gelişen tedaviye dirençli şizofrenisi olan bir olguyu sunacağız.

OLGU: 34 yaşında, 5 yıldır paranoid şizofreni tanısıyla takipli, bekar ve çalışmayan, özbakımı azalmış, çağrışımları dağınık, psikomotor hareketlilikte artışı olan, perseküsyon sanrıları olan, görme ve işitme varsanıları olan erkek hasta önce olanzapin 10 mg/gün ile, daha sonra da olanzapin kesilerek paliperidon 12 mg/gün şeklinde tedavisi düzenlenmiş; yeterli semptomatik remisyon gözlenemeyince paliperidon da kesilerek haloperidol tedavisine geçilmiştir. Fakat haloperidolden de fayda görmediği düşünülen, ayrıca süreçte ekstrapiramidal sistem yan etkisi oluşan hastaya; tedaviye dirençli şizofreni olarak değerlendirilip klozapin başlanmış ve takiplerde hem var olan ekstrapiramidal sistem yan etkileri gerileyip kaybolmuş hem de hastanın pozitif psikotik belirtilerinde azalma gözlenmiştir. Klozapin dozu 250 mg/gün'e çıkıldığında sol elindeki istemsiz hareketler farkedilerek nöroloji bölümüne konsülte edilen hasta; klozapine bağlı myoklonik jerk olarak değerlendirilmiştir. Takipte klozapin dozu 200 mg/gün'e düşülmüş olup, myoklonik jerklerde kısmen azalma gözlemlenen hasta halen psikiyatri ve nöroloji bölümü tarafından ayaktan takip edilmektedir.

TARTIŞMA: Literatürde, bizim vakamıza benzer şekilde, EEG bulguları normale dönene kadar klozapin dozunu günde 25-50 mg azaltmayı öneren çalışmalar olmakla beraber; başta valproat olmak üzere tedaviye antiepileptik ajan eklemenin klozapinle indüklenen myoklonusun tedavisinde etkin olduğunu söyleyenler de mevcuttur. Bazı yazarlar da klozapin doz azaltılmasıyla eş zamanlı olarak tedaviye valproat eklenmesinin uygun olduğu görüşündedir. Myoklonusun yönetiminde klozapinin kesilmesi, psikiyatrik semptomların kötüleşmesine neden olabileceğinden önerilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Klozapin, myoklonus, myoklonik jerk

VORTİOKSETİN KULLANIMINA BAĞLI İLAÇ YAN ETKİSİ OLARAK ÜRTİKER OLUŞUMU

Bahar Börkür¹, Mehmet Güneş¹, Mehmet Cemal Kaya², Mahmut Bulut³

¹Dicle Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Diyarbakır

AMAÇ: Vortiooksetin multimodal etki mekanizmasına sahip serotonin modülatörü ilaç grubundan biridir. 5HT1A agonisti; 5HT3, 5HT1D ve 5HT7 antagonisti; 5HT1B parsiyel agonisti olarak reseptör düzeyinde etki göstermektedir. Son dönemde SSRI ve SNRI'lara alternatif olarak major depresif bozukluk (MDB) ve anksiyete bozukluğunda kullanımı yaygınlaşmıştır. Özellikle MDB bilişsel semptomları üzerindeki etkileri ve cinsel işlev bozukluğu yan etki profilinin düşük oluşu ilacın önemli kullanım avantajlarından. Vortiooksetin kullanımına bağlı görülen en sık ilaç yan etkileri bulantı, kusma, kabızlık, ishal olarak bildirilmiştir. Daha nadir olarak görülen dermatolojik yan etkileri deride kızarıklık, kırmızı-mor leke, kaşıntı şeklinde bildirilmiştir. Biz olgu olarak vortiooksetin kullanımına bağlı ürtiker gelişen hastamızı sunacağız. Bu sunum için hastadan izin alınmıştır.

OLGU: 29 yaşında kadın hasta, evli, 1 çocuğu var ve öğretmen. Tıbbi öykü ve soygeçmişte özellik yok, alkol-sigara-madde kullanım öyküsü yok. Hastanın başvuru şikayetleri isteksizlik, hayattan zevk alamama, okulda ders anlatırken güçlük çekme, dikkat dağınıklığı, cinsel istek azlığı ve enerji kaybı şeklinde idi. Yapılan değerlendirmede hastada orta düzey depresyon düşünülerek sertralin 25 mg 1x1 başlandı ve tedricen 50 mg/gün'e çıkarıldı. Hastanın ilaçtan fayda görmediğini belirtmesi üzerine ilk 4 mg/gün 5 mg/gün sonraki günler 10 mg/gün kullanacak şekilde vortiooksetin yazıldı. Fakat hastanın vortiooksetin kullandığı ilk gün kaşıntısı ikinci gün ise ön kol extansör yüz ve gövdede yaygın ürtiker plakları oluştu ve hasta yüzünün şiştiğini ifade etti. Hastaya yapılan Naranjo ilaç yan etki ölçeği skoru 9 puan aldı ve mevcut durum vortiooksetin yan etkisine bağlı ürtiker oluşumu lehine düşünüldü. Hasta bu açıdan dermatolojiye konsülte edildi ve ilgili branş hastaya antihistaminik olarak setirizin başladı. Vortiooksetinin kesilmesi ve antihistaminik başlanması üzerine hastanın ürtiker plakları günler içerisinde geriledi.

TARTIŞMA: Vortiooksetin MDB ve anksiyete bozukluğunda kullanılan alternatif ilaçlardan biri olup kullanım sıklığının artması nedeniyle yan etki profilinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Özellikle alerjik reaksiyonlar açısından uyanık olmakta fayda olup bu tarz ilaç reaksiyonlarının ölümcül olabilme ihtimali her zaman akılda tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Vortiooksetin, ilaç reaksiyonu, ürtiker

İLK EPİZOD PSİKOZ VE DUYGUDURUM HASTALARINDA SOSYODEMOGRAFİK, HEMOGRAM VE METABOLİK DEĞERLERİNİN İNCELENMESİ

Esmâ Corekli, Suat Küçükgöncü

Maltepe Tıp Fakültesi Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Duygudurum bozukluğu ve psikotik bozukluk tanı grubundaki hastalar, psikiyatri servisinde yatarak tedavi gören hastaların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Ciddi yeti yitimine neden olan bu hastalıklarda, ilk epizod dönemi ileride ortaya çıkabilecek kardiyovasküler ve metabolik bozukluklarının önlenmesi ve hastalığın klinik seyri açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, hastanemiz servisinde yatarak tedavi gören tedavi almamış ilk epizod duygudurum ve psikoz hastalarının sosyodemografik verilerinin, hemogram ve metabolik değerlerinin incelenmesidir.

YÖNTEM: Maltepe Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri servisinde 2017-2020 tarihleri arasında yatarak tedavi görmüş 379 hastanın epikrizleri retrospektif olarak incelendi. Bu 379 hastanın 30'unun ilk epizod duygudurum ve ilk epizod psikoz tanılı olduğu saptandı. Bu 30 hastanın; 11'inin ilk epizod depresif atak, 4'ünün ilk epizod manik atak ve 15'inin ise ilk atak psikoz olduğu belirlendi. İlk epizod duygudurum ve psikoz gruplarının sosyodemografik, hemogram ve metabolik değerlerinin karşılaştırılmasında tanımlayıcı istatistiksel analizler, ki-kare test ve Mann-Whitney U testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p<0,05 kabul edildi.

BULGULAR: İlk epizod duygudurum ve psikoz hastalarının; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumları incelendiğinde hastaların demografik özellikleri arasında anlamlı bir fark bulunamadı (yaş, Z:0,45; cinsiyet, χ^2 :0,53; eğitim durumu, χ^2 :1,15; medeni durum, χ^2 :0,00; çalışma durumu, χ^2 :0,22). İlk epizod duygudurum ve psikoz hastalarının hemogram sonuçları ve metabolik değerleri karşılaştırıldığında; LDL (Z:2,23) ve total kolesterol (Z:2,18) değerleri ilk epizod psikoz hastalarında anlamlı yüksek bulunurken; Na (Z:2,46) ve osmolarite (Z:2,13) değerlerinin, ilk epizod duygudurum hastalarında yüksek oldukları tespit edildi.

TARTIŞMA: Tedavisiz ilk epizod psikoz ve duygudurum dönemleri, olası psikofarmakolojik tedavi yan etkilerinden bağımsız olarak, metabolik, enflamatuvar ve serum elektrolit düzeylerinin değerlendirilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Çalışmamızda ilk epizod psikoz hastalarında bulduğumuz kolesterol ve LDL değerlerinin yüksekliği, bu hasta grubunun hastalığın başlangıcından itibaren metabolik problemlere yatkınlığını desteklemektedir. Serum Na ve osmolarite değerlerinin ilk epizod duygudurum hastalarında yüksekliği, bu hasta grubunda atak dönemlerinin sıvı ve elektrolit dengesizliği ile ilişkili olabileceği varsayımını desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygudurum ve psikoz hastaları, sosyodemografik farklar, metabolik farklar

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI: DİYATEZE YANIT İKİ FARKLI KLİNİK GÖRÜNÜM

Eylül Yeral, Simge Seren Kırlioğlu, Nalan Öztürk, Pınar Çetinay Aydın

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Erişkin Psikiyatri Bölümü, İstanbul

AMAÇ: Çocukluk çağında ihmal, istismar gibi olumsuz yaşam olaylarına maruz kalmak birçok psikiyatrik bozukluğun ortaya çıkma riskini nöroendokrin ve nörobiyolojik yolların hasarıyla arttırmaktadır. Psikiyatrik bozukluğu olan kişilerin yaklaşık üçte birinde olumsuz bir çocukluk çağı yaşantısının varlığı saptanmıştır. Vaka serimizde benzer türde çocukluk çağı travması (ÇÇT) yaşayan ve farklı tanı almış hastaların klinik bulgularının içeriğinin travma içeriğiyle benzerliğine dikkat çekmek, hastalık seyri üzerine etkilerini tartışmak amaçlanmıştır.

OLGU

1. Olgu: 41 yaşında erkek hastanın yirmi yıllık hastalık öyküsü mevcuttu. Hastanemizde şizofreni tanısıyla yineleyen yatışları bulunan hastanın çocukluk çağında cinsel istismara uğradığı öğrenildi. Psikotik alevlenmelerinin çoğunda istismarcı kişinin görsel varsanları ve istismarcı kişinin halen peşinde olduğu, zarar göreceğine yönelik perseküsyon sanrıları olduğu saptandı.

2. Olgu: 40 yaşında erkek hastanın tanısı, obsesif kompulsif bozukluk (OKB) idi. Farklı antidepresan tedavileri kullanmasına rağmen belirtilerinde iyileşme tanımlanmıyordu. Cinsel içerikli obsesyonlar, kompulsif şekilde mastürbasyon yapması, ardından suçluluk duygusu ve suisid fikirlerinin olması nedeniyle yatışı yapılmıştı. Yapılan görüşmelerde çocukluk çağında cinsel istismara uğradığı öğrenilmişti.

TARTIŞMA: Psikotik bozuklukların ortaya çıkışında genetik yakınlık, madde kullanımı, mental kapasite gibi etkenler dışlandığında, ÇÇT'nin atfedilebilir riskinin %33 olduğu saptanmıştır. Cinsel ve fiziksel istismara uğramış kişilerde zihin okunması, paranoid ve referans sanrıları, yorum yapan sesler gibi pozitif semptomların daha fazla görüldüğü, negatif semptomlarla ilişkili bulunmadığı saptanmıştır. ÇÇT'yle meydana gelen glukokortikoid artışının mezolimbik yolda dopaminerjik transmisyon artışıyla pozitif semptomlara artışa yol açabileceği düşünülmektedir. ÇÇT'yle oluşan stresin prefrontal medial korteks, kaudat nükleus ve hipokampusta nöronal atrofiye; amigdala, putamende nöronal hipertrofiye yol açarak kortikostriyal ve limbik yollarda yeni bir modülasyona yol açtığı; amaca yönelik öğrenme ve ortaya çıkan davranış arasındaki ilişkiyi bozarak OKB patogenezinin katkı sağladığı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda yaşanan travmatik olayların Yale-Brown Obsesyon Kompulsiyon Ölçeği toplam skorunda artışa sebep olduğu, bu artışın yaş, başlangıç yaşı, komorbid psikopatolojiler gibi faktörler ortadan kaldırıldığında devam etmekte olduğu görülmüş ve hastalığın şiddetiyle ilişkili bulunmuştur. Cinsel ve fiziksel istismar gibi travmaların özellikle kompulsiyon şiddetiyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca ÇÇT'si olan hastalarda saldırganlık obsesyonları, cinsel ve dini obsesyonlarla ritüelistik kompulsiyonlar daha yüksek oranda saptanmıştır. Psikiyatrik bozuklukların oluşumuna yakınlık oluşturan ÇÇT'nin farklı tanılandaki klinik bulgulara etkisinin farklı şekilde olabileceği, bu nedenle hasta değerlendirilirken bulguların bu kapsamda incelenmesinin önemine vurgu yapmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travması, diyatez, şizofreni, obsesif kompulsif bozukluk

FİZİKSEL SALDIRI SONRASI GELİŞEN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞUNUN UZAMIŞ MARUZ BIRAKMA TERAPİSİ İLE SAĞALTIMI: BİR OLGU SUNUMU

Ali Baran Tanrıkulu¹, Fatih Hilmi Çetin²

¹Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Konya

²Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı, Konya

AMAÇ: Bu yazıda travmatik stres oluşumunu etkileyen faktörlerin ve travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) psikoterapisinde kullanılan uzamış maruziyet terapisinin pratik işleyişinin vaka üzerinde görülmesi amaçlanmıştır.

OLGU: 17 yaşında kadın hasta titreme, dikkatsizlik, huzursuzluk, korku, ağlama şikayetleriyle geldi. 3,5 ay önce ailesiyle birlikte yaşadıkları evde komşusunun fiziksel istismarına uğradıktan sonra başlayan şikayetleri devam etmekteymiş. Alınan öyküye göre içe kapanma, yeniden yaşantılama, kaçınma belirtileri, titreme, çarpıntı, dikkatini toplamakta güçlük belirtileri varmış ve işlevselliği bozulmuş. Olaydan 1,5 ay sonra karşı komşuları olan fail apartmandan taşınmış, şikayetleri bugüne kadar gerilememiş. Yapılan değerlendirmede travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) tanısı kondu. HDÖ:16, HADÖ:29, CAPS: 100 puan olarak tespit edildi. Farmakoterapi olarak sertralin 25 mg/gün ve propranolol 2x20 mg/gün başlandı. İlk seanslarda psikoeğitim, travma belirtilerinin normalize edilmesi, maruz bırakma rasyonelinin açıklanması, nefes egzersizi eğitimi yapıldı. Seans içi maruz bırakma planları yapıldı, duygu ve düşünceler konuşuldu. Seans dışında olayı yazması ve terapinin ses kayıtlarını dinlemesi istendi. "Komşular, babamın arkadaşları ne der? Babam kalp hastası, ona zarar verebilirim." şeklindeki suçluluk düşünceleri bilişsel olarak ele alındı. Kaçınma belirtileri hiyerarşik olarak belirlendi ve seans dışı aşamalı maruz bırakma planlandı. 6 seansın ardından hastanın şikayetleri belirgin olarak geriledi. HADÖ:6, HDÖ:3, CAPS:10 puan olarak tespit edildi.

TARTIŞMA: Uzamış maruz bırakma terapisinin amacı hastanın travmaya dair anılara, kaçınmalarının olduğu durumlara maruz bırakılarak travmatik belleğin işlenmesini sağlamaktır. Olgumuzda failin ortamdan ayrılmış olması uzamış maruz bırakma terapisi yönteminin planlanmasını sağlamıştır. Hastamızın insan eliyle kasıtlı oluşan bir travmaya maruz kalması, akut stres belirtilerinin yoğun olması, komşusu olan failin 1,5 ay daha komşu olarak kalması TSSB gelişimini kolaylaştıran faktörler olarak düşünülmüştür. Tekil travma yaşantısının olması, sosyal desteğinin iyi olması, işlevsel baş etme tarzının olması tedavi yanıtını arttıran faktörler olarak düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uzamış maruz bırakma terapisi, travmatik stres, travma sonrası stres bozukluğu

YAPAY BOZUKLUK: BİR OLGU SUNUMU

Seda Türkili

Mersin Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Mersin

AMAÇ: Yapay bozukluk, kişinin istemli olarak fiziksel ve/veya ruhsal belirtileri taklit ettiği, amacın dış kazanç değil tıbbi ve emosyonel ilgi arayışı olduğu bir bozukluktur. Karmaşık, ilgi çekici, ancak tutarsız ve açıklanamayan görünümünün olduğu, klinisyenin aklına gelmediği taktirde artan tetkik, hospitalizasyon ve cerrahi girişimlerle sonuçlanabilen bir tablodur. Bu yazıda, çoklu bedensel hastalık ve bipolar bozukluk tanılarıyla başvuran bir yapay bozukluk olgusunu sunmak ve güncel literatür ışığında tartışmayı amaçladık.

OLGU: K.N. 26 yaşında erkek, bekar, sağlık lisesi mezunu, 1 aydır uykusuzluk, enerji, konuşkanlık, özgüven ve libido artışı belirtileriyle bipolar bozukluk, hipomanik epizod tanısıyla yatırıldı.

Öyküsünde, 6 aylıkken tip 1 diabetes mellitus (DM), 10 yaşında bipolar bozukluk tanısı aldığını belirtti. Hastadan alınan bilgi ve hastane kayıtlarında sıkça hipoglisemi ya da diyabetik ketoasidoz nedeniyle acil başvuruları ve endokrinoloji yatışlarının olduğu, adrenal yetmezlik, psöriazis, hipertansiyon, hiperlipidemi, astım, epilepsi ve kolon CA tanıları olduğunu belirtti. Şüpheli bir lezyon nedeniyle splenektomi, distal pankreatektomi ve mide wedge rezeksiyonu olduğu öğrenildi. Verdiği bilgilerin dramatik ve tutarsız olduğu gözlemlendi. Ailesiyle iletişim kurma çabalarımızı reddetti. İlgili bölümlerden öğrenilen bilgilerde hipoglisemi/hiperglisemi ataklarının uygunsuz diyet ve insülin kullanımıyla tetiklendiği, adrenal yetmezliğin uygunsuz steroid kullanımıyla ilişkili olduğu saptandı. Hastanın kemoterapi için açıldığını belirttiği port kateterini kendi isteğiyle açtığı, kolon ca ile ilgili hastane kaydı veya patoloji raporunun olmadığı saptandı. Ailesiyle tekrardan iletişim kurulmaya çalışıldı ve hastanın 16-17 yaşına kadar bir hastalığı olmadığı, o dönemdeki stresörler sonrası parasının büyük kısmıyla ilaç aldığı, kendisinde olmayan çeşitli yakınmalarla hastanelere başvurduğu öğrenildi. Klinik durumun aşikar hale gelmesi üzerine hasta kendi isteğiyle hastaneden ayrıldı.

TARTIŞMA: Yapay bozukluk 1951 yılında Asher tarafından ikincil kazanç olmadan kasıtlı olarak bir hastalığın belirtilerini ve semptomlarını üretmek ve tıbbi veya hastane bakımı arama eğiliminde olan bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır. Hikayeleri dramatik ve belirsizliklerle doludur; tutarsızlıklar ve boşluklar dikkat çeker. Gereksiz tetkik, hastane yatışı ve cerrahi girişimlerle sonuçlanmakta, sağlık harcamalarında artış ve iş gücü kaybına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay bozukluk, bipolar bozukluk, çoklu tıbbi hastalık

UZUN ETKİLİ ENJEKSİYON (LAI) ANTİPSİKOTİK TEDAVİSİ İLE GELİŞEN TARDİV DİSKİNEZİ: BİR OLGU SUNUMU

Ezgi Selçuk Özmen

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon

AMAÇ: Antipsikotik (AP) ilaç tedavisi potansiyel olarak ekstrapiramidal semptomlar (EPS) gibi olumsuz olaylara yol açabilir. Bu olaylar devam ederse, hastanın yaşam kalitesini düşürürler.

OLGU: 46 yaşında, kadın, dış merkezden 5 yıldır şizofreni tanısıyla takipli olan hastanın tarafımıza başvurmadan önce 2,5 aydır kullandığı tedavisi haloperidol 20 mg/gün, biperiden 4 mg/gün, aripirazol 30 mg/gün, paliperidon 525 mg/3 ayda 1 i.m enjeksiyon (3. dozu yapılmış) şeklindeydi. Hastanın ilk muayenesinde aktif bir psikotik içerik alınmadı. EPS muayenesinde; bilateral bileklerde ve dirseklerde dişli çark, ellerde ve çenede tremor tespit edildi. Haloperidolün azaltılıp kesilmesi kararlaştırılıp, tedavisine propranolol 40 mg/gün eklendi. Hastanın 1 ay sonraki kontrolünde yapılan EPS muayenesi dişli çarkın gerilediği ve sağ elde daha belirgin bilateral tremorunun olduğu saptandı. Tedavisindeki propranolol 80 mg/gün'e çıkılması ve aripirazol 20 mg/gün'e düşürülüp diğer tedavilerinin devamı önerildi. Tedavi değişikliği sonrası yapılan 1 ay sonraki kontrolünde ilaçları önerilen dozlarda kullanan ve paliperidon 525 mg/ 3 ayda 1 i.m enjeksiyonunun 4. dozunu 15 gün önce yaptıran hasta ellerindeki titremede artış olduğunu, sağ bacağına, dilinde ve çenesinde de tremorun ortaya çıktığını belirtti. EPS muayenesinde bilateral ellerinde supinasyon-pronasyon pozisyonunda ritmik tremorları, çenede tremor, dirsek ve bilek eklemlerinde hafif düzeyde rijidite tespit edildi. EPS nedeniyle aripirazolün azaltılarak kesilmesi, propranolol 60 mg/gün'e düşülmesi, biperiden 6 mg/gün eklenmesi ve diğer tedavilerinin devamı önerildi. Yapılan tedavi değişikliğinin 2. ayında görülen hasta sağ bacağına, dilinde ve çenesindeki titremelerin azaldığını, ellerindeki tremorun devam ettiğini belirtti. 1 ay sonra paliperidon 525 mg/ 3 ayda 1 enjeksiyonunun 5. dozunu 15 gün önce yaptıran hastanın EPS muayenesi; bilateral ellerinde supinasyon-pronasyon pozisyonunda tremorları, çenesinde ve dilinde belirgin tremor, dirsek ve bilek eklemlerinde hafif düzeyde rijidite olarak değerlendirildi. Hastanın tariflediği yan etkiler; tardiv diskinezi olarak yorumlandı. Biperiden kesilip, klonazepam 0,5 mg/gün başlanması, paliperidon enjeksiyonunun yan etki ortaya çıkardığı düşünüldükten sonra kesilmesi, klozapin başlanması planlandı. Hastaya olgu bildirimini yapılacağı konusunda bilgi verilmiş; hastadan bilgilendirilmiş gönüllü olur/onam formu imzalatılmıştır.

TARTIŞMA: Uzun etkili antipsikotiklerle birlikte çoklu AP kullanımı sonrası beklenmedik EPS'lerin oluşma olasılığının farkında olmalıyız.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, uzun etkili enjeksiyon (LAI) antipsikotik tedavisi, tardiv diskinezi

OLFAKTÖR REFERANS SENDROMU, BİR OLGU SUNUMU

Aybüke Aydın

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

AMAÇ: Olfaktör Referans Sendromu(ORS), beden kokusu ile ilgili aşırı uğraşı, etrafına rahatsız edici ve kötü bir koku yaydığı ile ilgili, aksi belirtilmesine rağmen süren inançla seyreden bir bozukluktur. Her ne kadar ORS'nin obsesif spektrum bozuklukları tanı kategorisinde incelenmesi gerektiğini düşünen yazarlar olsa da DSM -5 (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı-5)'te sanırsal bozukluğun bedensel tipi başlığı altında yer almaktadır. ORS'de psikiyatri dışı branşlara başvuru sık görülür. Sıklıkla erken yaşlarda başlar ve bekar erkeklerde daha fazla görülür.

OLGU: Olgu, 25 yaşında, bekar, kadın, lise mezunudur. Anne-baba ve kardeşleriyle birlikte yaşamakta ve çalışmamaktadır. On üç yaşında başlayan ve giderek şiddetlenen temizlik takıntıları nedeniyle 4 yıl önce Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Psikiyatri Polikliniği'ne başvurduğu, 1 yıl kadar sertralin 100 mg/gün tedavisi ile ayakta izlendiği, tedaviden kısmi fayda gördüğü, sonrasında takipleri bıraktığı ve ilaç tedavisini düzensiz almaya başladığı, son 1 yıldır ilaç tedavisini tamamen bıraktığı öğrenildi. Olguda 4 aydır bedeninin ve terinin çok kötü koktuğu, bu koku nedeniyle insanların kendisinden uzaklaştığı, herkesi rahatsız ettiği ile ilgili inançların başladığı, bu nedenle dahiliye, dermatoloji poliklinik başvurularının olduğu, dermatoloji doktoru tarafından durumunun psikiyatrik bir hastalığa bağlı olabileceği ile ilgili bilgilendirildiği öğrenildi. Olgu bu belirtilerin gerçek olduğunu ve durumunun psikiyatrik olmadığını düşündüğünü belirtiyordu.

Ruhsal durum muayenesinde duygudurumu depresif, affektü çökkündü, düşünce içeriğinde vücudunun koktuğu ile ilgili düşünce uğraşları ve somatik sanrıları mevcuttu, içgörüsü yoktu, sosyal izolasyon ve kaçınmaları mevcuttu. Olguya olfaktör referans sendromu tanısı ile sertralin 100 mg/gün ve aripiprazol 5 mg/gün başlandı. Tedaviden kısmi fayda gören olgunun sertralin dozu 200 mg/gün'e, aripiprazol dozu 10 mg/gün'e çıkıldıktan sonra olgunun içgörüsünün arttığı ve depresif belirtilerinin gerilediği gözlemlendi.

TARTIŞMA: ORS'ye en sık eşlik eden hastalığın depresyon olduğu bilinmektedir. Bu olguda da literatür ile uyumlu olarak depresyon ektansı bulunmaktaydı. ORS ve depresyon belirtilerinde sertralin ve aripiprazol kombinasyonu belirgin gerileme izlendi. Litaretürde antipsikotik ve antidepresan kombinasyonları ile iyi yanıt alınan olgu bildirimleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Olfaktör referans sendromu, sanırsal bozukluk, ORS

İLK ATAK PSİKOTİK BOZUKLUK TEDAVİSİNDE KLOZAPİN KULLANIMINA BAĞLI AGRANÜLOSİTOZ: OLGU SUNUMU

Metin Çatal, Cihad Erim, Hidayet Candan,

Zeynep Nergis Tellioğlu Saka, Servet Ebrinç

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan 2.Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Klozapin tedaviye dirençli şizofrenide kullanılan hematolojik, sedatif, epileptik yan etkilere neden olabilen bir atipik antipsikotiktir. Dirençli şizofreni tedavisinde kullanılan klozapin tedavisi sırasında yaşamı tehdit eden agranülositöz görülebilmektedir. Agranülositöz tedavisi sırasında kullanılan steroid tedavisi psikotik belirtileri arttırabilmektedir. Bu nedenle streoid dozları minimal düzeyde uygulanmalıdır. Bu yazıda ilk atak psikotik bozukluk tanısı alan hastada klozapin tedavisi sırasında görülen agranülositöz olgusu ve tedavi yaklaşımı sunulmuştur.

OLGU: 20 yaşında, erkek, 2 aylık asker, bekar, ilkökul mezunu, işsiz. Daha önce herhangi bir psikiyatrik takip ve tedavi öyküsü yok. Kannabinoid kullanımına bağlı psikotik bozukluk tanısı ile askeri birliğinden sevk edilen hasta, son dönemde artan sanırsal düşünceleri nedeniyle psikiyatri kliniğine yatırıldı. İlk atak psikotik bozukluk olarak değerlendirilen hastanın, gözüne kamera yerleştirildiği, peygamber olduğu, Allah'ın kendisiyle hayvanlar aracılığıyla iletişim kurduğu şeklinde düşünceleri vardı. Hastadan yatışı sırasındaki laboratuvar tetkikleri, fizik ve nörolojik muayeneleri normaldi. Yoğun paranoid, referans ve grandiyöz sanrıları olan hastanın tedavisi klozapin 200 mg/gün olarak başlandı. Tedavinin üçüncü gününde klozapin dozu 300 mg/gün'e yükseltildi. Tedavinin yedinci gününde yapılan laboratuvar testlerinde total beyaz küre sayısı, mutlak nötrofil sayısında ve lenfosit sayısında azalma görüldü. Hematolojiye danışılan hastaya günlük hemogram takibi ve klozapin tedavisinin kesilmesi önerildi. Hastaya 5 mg/gün haloperidol tedavisi ve 8 mg/gün prednizolon tedavisi başlandı. Yapılan hemogram takibinde beyaz küre sayısı 6,38 mcL'den 1,81 mcL'ye ve nötrofil sayısı da 4,35 K/mm³'ten 0,23 K/mm³'e kadar düştü ve sık hematolojik takip yapıldı. Enfeksiyon gelişmemesi için klinik içi izolasyon tedbirleri alındı. Steroid tedavisi almasına rağmen psikotik belirtilerde alevlenme gözlenmedi. Klozapin tedavisinin sonlandırılmasından sonra, yatışının 25. gününde hastanın önce nötrofil sayısı ardından beyaz küre sayısında artış gözlemlendi. Yatışının 30. gününde alınan hemogram sonucu normal olarak bulundu. Üç gün üstünde alınan hemogram sonuçları normal olarak gözlenen hastanın yakınmaları da geriledi ve haloperidol 15 mg/gün tedavisi ile taburcu edildi.

TARTIŞMA: Steroid tedavisi sırasında psikotik belirtilerde artma olabileceği ve antipsikotik ilaç dozlarının ayarlaması sırasında bu hususun akılda tutulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Agranülositöz, klozapin, steroid

ORTAKYAŞAMSAL SÜRECE REGRESYONLA ORTAYA ÇIKAN BİR ŞİZOFRENİ OLGUSU

Ferda Ece İnce, Çiğdem Cirit, Gökay Aksaray, Ali Ercan Altınöz

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Eskişehir

AMAÇ: Şizofreni klinik olarak; karakteristik düşünce ve algı bozuklukları, motor anomaliler, bilişsel bozulmalar, avolüsyon ve apati, kısıtlanmış duygusal dışavurum ve iletişimde güçlükleri kapsayan bulgu ve belirtiler kümesi ile kendisini göstermektedir. Olağan işlevlerde aşırılık ya da çarpıklık olarak bilinen pozitif belirtiler; sanrı, halüsinasyon, konuşmada bozukluk ve davranış problemlerini içermektedir. Olağan işlevlerin azalması ya da yitimi şeklinde tanımlanan negatif belirtiler ise; duygusal tepkilerde azalma, aloji, avolüsyon, toplumsal geri çekilme şeklinde kendini göstermektedir; bütün bu belirtilerin hastalarda klinik olarak ortaya çıkışı birbirinden çok farklı şekillerde olabilmektedir. Literatür tarandığında olgumuzun klinik prezentasyonuna benzer nitelikte vaka sunumu sayısının kısıtlı olduğu görülmüş olup, amacımız bu klinik tabloyu anlamlandırmak olmuştur.

OLGU: Tartışacağımız, kliniğimizde yatarak takip edilen, ön planda negatif bulguların eşlik ettiği ortakyaşamsal döneme regresyon özellikleri gösteren, 22 yaşında erkek hasta, öncesinde olmayan son 1 yıl içerisinde artarak devam eden annesinden ayrı kalamama, annesiyle birlikte yatma, sadece annesinin yediği yemekten yiyebilme, annesinin giydiği çoraplardan giyebilme ve annesi dışında kişilerle iletişim-göz teması dahi kurmama gibi bulgularla iç görüsü ve isteği olmadan annesi eşliğinde başvurmuş idi. Tedavinin ilk döneminde servisimizde annesinin refakatinde kalan hastanın, annesinin özel işleri nedeniyle refakatçi olarak bulunamadığı 24 saatlik sürede yeme-içme reddinin olması, tedavi ekibiyle hiçbir iletişim kurmaması ve yatağından dahi çıkmaması dikkat çekmiştir

TARTIŞMA: Lise döneminin ortalarına kadar aile ve sosyal ilişkilerinde, eğitim hayatında önemli bir problem tarif edilmeyen olgunun, çift yumurta ikizi olan kardeşiyle okullarının ayrılması ve sonrasında babasının ölümü sonrası benlik işlevlerinde gerileme halinin ortaya çıkması ve giderek belirginleşmesi, Margaret Mahler'in yaşamın erken dönemlerine özgü ruhsal yaşantıları açıklamaya yönelik ortaya koyduğu kavramlardan olan ve ayrılma-bireyleşme sürecini sağlıklı yaşayamayan çocuklarda kendilik tasarımıyla nesne tasarımları arasındaki sınırların silik oluşu ile ortaya çıkan ortakyaşamsal sürece saplanma-gerileme üzerinden anlaşılmalı çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortak yaşamsal süreç, psikoz, simbiyoz, şizofreni

TOURETTE SENDROMU'NA EŞLİK EDEN PSİKOZUN KETİAPİN İLE TEDAVİSİ: BİR OLGU SUNUMU

Onur Toktamış, Cansu Çakır Şen, Nesrin Büket Tomruk

İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Tourette Sendromu (TS) çocukluk çağında başlayan, motor ve vokal tiklerle karakterize olan, birlikteliğinde psikiyatrik tabloların görülebildiği bir bozukluktur. Başta dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gelmekle beraber obsesif-kompulsif bozukluk, zayıf dürtü kontrolü ve anksiyete bozuklukları da görülme sıklığı artmış psikiyatrik tablolarıdır. Zekanın etkilenmediğini, psikoz sıklığının artmadığını söyleyen yayınların varlığının yanında psikotik komorbiditeyi bildiren yayınlar da vardır. TS ve psikoz komorbiditesi açısından literatür çelişkili ve yetersizdir.

TS, farmakoterapisinde alfa-2 agonistlerin ve antipsikotiklerin kullanılabilirdiği bir sendromdur. Antipsikotikler içinde kanıtlar en çok pimozid ve haloperidol lehinedir. Risperidon, aripiprazol, olanzapin, sülpirid, ziprasidon ve ketiapin de kullanılabilen antipsikotiklerdendir. Bu yazımızla TS ve psikoz komorbiditesi olan ve ketiapinle tedavi edilen bir hastayı sunmaktayız.

OLGU: 22 yaşında kadın hasta intihar düşünceleriyle başvurdu. Hastanın ilkökul döneminde TS tanısı aldığı, tedavisine haloperidolle başlanan hastada okulojirik kriz geliştiği için aripiprazole geçiş yapıldığı, hastanın vokal tiklerinin geçtiği, motor tiklerinin gerilediği öğrenildi. Hastanemize başvurduğunda 6 senedir ilaç kullanmıyordu.

Hasta suisid riski sebebiyle hospitalize edildi. Fizik ve nörolojik muayeneleri, kan ve idrar tetkikleri yapıldı, EKG çekildi. Nörolojik muayenesi üst ekstremitelerde zayıf şiddetli motor tiklerin dışında tamamen doğaldı. Psikiyatrik muayenesinde bilinci açık, koopereydi. Konuşma hızı ve miktarı olağandı. Duygulanımı anksiyöz, duygudurumu disforikti. Düşünce süreci organize ve amaca yönelik olarak izlendi, herhangi bir sanrı, aşırı değerlendirilmiş düşünce, obsesyon saptanmadı. Kompulsiyonu yoktu. İşitme ve görme varsanılları ve yanılsamalar tarifledi. Yargılaması korunmuş, soyut düşüncesi yeterliydi. Suisidal ideasyonu mevcuttu. Bilişsel işlevlerinde bozukluk saptanmadı. Hastalığa yönelik içgörü tamdı.

Yakınmaları 2 haftadır olan hastaya kısa psikotik bozukluk ve TS tanıları konuldu. Anksiyetesi oldukça belirgin olan hastaya yatışında daha önce okulojirik kriz öyküsü olduğundan haloperidolden kaçınılarak 3x100 mg/gün ketiapin IR başlandı. Tedaviden fayda gördü ve yakınmaları geçti.

TARTIŞMA: TS tedavisinde en etkili ajanlar ikinci kuşak antipsikotiklerdir. Ketiapin için de kanıtlar zayıf olmakla birlikte mevcuttur. TS'na eşlik eden psikotik bozukluklarda akut dönemde anksiyeteye de etkili olduğundan ketiapin iyi bir seçenektir ve bu konudaki araştırmaların derinleştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tourette sendromu, psikoz, ketiapin, atipik antipsikotikler

GENÇ OLGUDA KLOZAPİN TEDAVİSİNE BAĞLI GELİŞEN PARALİTİK İLEUS TABLOSU VE TEDAVİ SÜRECİ

Mert Sinan Bingöl

Akdeniz Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Klozapinin az bilinen ve ölümcül seyredebilen yan etkilerinden birisi ileus tablosudur. Bu tablo geçirilmiş cerrahi dışında; hareket kısıtlılığı, kolorektal kanserler, bağırsak hastalıkları, lifli gıdalardan fakir beslenme, ilaçlara bağlı olarak (opioidler, trisiklik antidepressanlar, antihistaminikler ve antipsikotikler) gelişebilmektedir. Antikolinergik yan etkileri olan tüm psikotropik ilaçlar, gastrointestinal hipomotiliteye neden olarak paralitik ileus ile sonuçlanabilir. Bu olgu sunumunda, Klozapin tedavisiyle ortaya çıkan ve ilacın kesilmesinin ardından hızlıca düzelen ileus tablosunu anlatmaktayız.

OLGU: 32 yaş, erkek. 10 yıldır Şizoafektif bozukluk tanısı ile takipli, daha önce 2 kez servisimizde yatışı yapılmış. Özgeçmişinde ek hastalığı yada geçirilmiş cerrahi öyküsü yok. Hastanın servisimizdeki üçüncü yatışının 14. gününden itibaren klozapin 400 mg/gün ve valproik asit 1000 mg/gün kullandığı sırada kabızlık, karın ağrısı ve şişkinlik şikayetleri başladı. Sonrasında ayakta direkt batın grafisinde hava sıvı seviyeleri gözlemlendi. Genel cerrahiye konsülte edilen hasta ileus tanısı aldı. Yapılan muayenede, karnının distandü olduğu, bağırsak seslerinin azaldığı ve yaygın hassasiyeti olduğu gözlemlendi. Ayakta direkt batın grafisinde tıkanmaya sebep olabilecek mekanik bir odak görülmemektedir. Gözlenen hava-sıvı seviyeleri dışında laboratuvar bulgusu saptanmadı. İleus tanısı aldıktan sonra, tarafımızca klozapin stoplanarak, aripiprazol ve risperidon ile tedavisi devam ettirilmiştir. Ayrıca genel cerrahinin önerisiyle; oral alımı stoplandı, nazogastrik sonda takılarak takip edildi, kabızlık için yumuşatıcılar önerildi, sıvı tedavisi başlandı. Bu yaklaşımlardan sonra, olgumuzun birkaç gün içerisinde semptomlarının gerilediği gözlemlendi.

TARTIŞMA: İleus, klozapinin nadir fakat hayatı tehdit eden bir yan etkisidir. Klozapinin; antikolinergik aktivite, H1 ve 5HT2A antagonizmalarıyla ileusa neden olduğu düşünülmektedir. İleus gelişiminin bilinen risk faktörleri: Yüksek doz antipsikotik ve antikolinergik ilaç kullanımı, sedanter yaşam, ileri yaş, kadın cinsiyettir. İleus gelişmesi durumunda; hasta olası riskler konusunda bilgilendirilmeli, uygun diyet, yeterli sıvı alımı ve egzersiz konusunda desteklenmelidir. Medikal olarak klozapini uygun bir antipsikotikle değiştirmek, yumuşatıcı müshil kullanımı, asetilkolin esteraz inhibitörlerinin kullanılması önerilebilir. İlaça bağlı gelişen paralitik ileusun tedavisinde, öncelikle medikal tedaviler önerilse de, bazı durumlarda cerrahi müdahale, gelişebilecek morbidite ve mortalitenin önlenmesinde önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klozapin, ileus, antipsikotik

KLOZAPİN KULLANIMINA BAĞLI GELİŞEN DRESS SENDROMU

Mehmet Ali Özdemir, Meltem Derya Şahin, Yasemin Koçyiğit

Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: DRESS (Drug Rash with Eosinophilia and Systemic Symptoms) sendromu kutanöz, hematolojik ve solid organ tutulumlarının eşlik ettiği, akut, idiosenkrazik, şiddetli ve yaşamı tehdit eden bir ilaç reaksiyonudur. Mortalite oranının %10-40 olduğu bilinmektedir. Tedavisinde ilk yapılması gereken etiyolojik ilacın kesilmesidir. Ateş ve döküntü ilk görülen belirtiler olup, en sık görülen hematolojik anormallik eozinofildir. Bu çalışmada klozapine bağlı KCFT yüksekliği, eozinofili ve makülopapüler döküntüler ile giden DRESS sendromu olgusunu inceledik.

OLGU: 15 yıldır şizofreni ile takipli, 30 yaşında, 7 yıldır klozapin kullanımıyla remisyonda erkek hasta takiplerde ilaç uyumsuzluğu olması sonucu psikotik alevlenme ile servisimize yatırıldı. Tekrar klozapin başlanmasıyla psikotik şikayetleri gerileyen hastada 1 ay sonra ateş, üst ekstremitede başlayan yüze, gövdeye yayılan makülopapüler döküntü, kaşıntı belirtileri oluştu. ALT, AST yüksekliği, eozinofili saptandı. Ateş ve döküntü birlikteliği bakteriyel bir enfeksiyon olabileceğini akla getirmiş olup antibiyoterapi başlandı ancak döküntüde ve laboratuvar bulgularında düzelme olmadı. Cilt biyopsisi sonucu akut hipersensitivite ile uyumlu ilaç ilişkili eozinofili olarak gelmiş olup bu tabloya neden olabileceği düşünülen klozapini kesildi. Steroid tedavisi planlanan hastanın steroid dozu tedricen 80 mg/gün'e çıktı, döküntüleri gerileyince 1 hafta sonunda azaltılarak kesildi. Steroid kullanımı ve klozapinin kesilmesi nedeniyle psikotik şikayetlerde artış olan hastaya bu süreçte amisülpirid başlandı ve 800 mg/güne kadar çıktı. Takiplerinde belirgin klinik yarar görülmeyince olanzapin 20 mg/gün eklendi. Mevcut tedaviye yanıtız hastaya toplamda 20 seans EKT uygulandı. Kısmi remisyona taburcu edildi. Hasta amisülpirid 800 mg/gün ve olanzapin 20 mg/gün'le ayaktan takip edilmektedir.

TARTIŞMA: Olgumuzda hastanın herhangi bir alerjik hastalık öyküsünün olmaması ve deri döküntülerinin klozapin kullanımından sonra başlaması klozapine bağlı olarak gelişen DRESS sendromu olabileceğini akla getirmiştir. DRESS sendromu vakalarında daha önce fenitoinle, allopürinolle, sülfasalazin ve karbamezepinle bildirilen vakalar olmuştur. Olgumuzda ise klozapinle gelişen DRESS sendromunu destekleyen klinik ve laboratuvar bulguları, bunlarla uyumlu patolojik korelasyon mevcuttur. Sendromun erken tanınması, kullanılan ilacın kesilmesi ve kortikosteroidlerle tedaviye başlanmasının en önemli adımları oluşturduğu akılda tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Deri döküntüsü, DRESS sendromu, eozinofili, klozapin

NADİR GÖRÜLEN BİR OLGU: EKBOM SENDROMU

Yasemin Erken, Duygu Fadiloğlu, Ayşegül Taşdelen Kul

S.B.Ü Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: İsveçli nörolog Ekbom tarafından tanımlanan Ekbom sendromu (Delüzyonel Parazitöz) hastaların bedenlerini böceklerin sardığı, kurtlandıkları şeklindeki sanrılara inandıkları nadir görülen delüzyonel bir bozukluktur. Hastalar cildinde, bedeninin bir bölgesinde veya tümünde haşaratların yaşadığını, gezindiğini, beslendiğini düşünür. Ekbom sendromu sıklıkla şizofreni, bipolar duygulanım bozukluğu gibi birincil psikiyatrik bozukluğa ikincil olarak gelişebileceği gibi alkol yoksunluğu, madde kötüye kullanımı, hipertiroidizm, B12 ve folat eksikliği, HIV ve tüberküloz enfeksiyonları veya medikal tedavilere ikincil olarak da görülebilmektedir.

Biz burada delüzyonel parazitöz ile gelen ve tedaviden fayda gören şizoafektif bozukluk vakasını sunmaktayız.

OLGU: 43 yaşında, evli, kadın hastaya 25 yıl önce ilk psikotik atağını geçirdikten sonra çeşitli antipsikotik tedaviler düzenlenmiş. İlaç uyumunun olmaması nedeniyle tekrar atak geçiren hasta kliniğimize vücudunda böcekler gezdiğini düşünme, perseküsyon ve referans sanrıları, görme halüsinasyonları, duygulanımda elevasyon ve konuşma miktarında artış ile başvurdu. Hastanın ilk değerlendirmesinde vücudunun çeşitli yerlerinde kaşıma nedeniyle abrazyonlar ve cilt enfeksiyonları mevcuttu. Organik nedenler ekarte edildikten sonra hasta şizoafektif bozukluğa ikincil 'Ekbom Sendromu' olarak düşünüldü. İlaç uyumunun olmaması nedeniyle paliperidon palmitat ve valproik asit tedavisi düzenlendi. Hastanın takibi süresince psikotik düşünce içeriği ve psikometrik test skorları geriledi. Hasta iyilik haliyle taburcu edildi.

TARTIŞMA: Biz burada delüzyonel parazitöz ile gelen ve paliperidon palmitat ve valproik asit tedavisinden fayda gören 43 yaşında kadın hastayı sunmaktayız. Delüzyonel parazitöz multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Hastalar içgörü eksikliği nedeniyle tedaviye çoğu kez uyumlu değildir ve tedaviye başvurmazlar. Parazitöz sanrıları için ayırıcı tanıda dikkate alınması gereken birçok tanı vardır. Gerçek parazitöz kapsamlı bir öykü, fizik muayene ve laboratuvar testleri ile dışlanmalıdır. Delüzyonel parazitöz tanısı konulduktan sonra delüzyonun primer/sekonder ayrımını yapmak tedavi stratejisini değiştirdiği için önemlidir. Bu olgu nadir görülen bir sanrının ele alınması, organik ve eşlik eden diğer psikiyatrik tanuların dışlanması, psikiyatri, dermatoloji ve parazitoloji gibi birçok tıp alanını ilgilendirmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Delüzyonel parazitöz, Ekbom sendromu, paliperidon palmitat

KRONİK OLARAK TOLUENE MARUZ KALINMASI SONRASI GELİŞEN ŞİZOFRENİ OLGUSU

Duygu Fadiloğlu, Yasemin Erken, Esra Öksüz, Özcan Uzun

S.B.Ü Gülhane Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Birçok organik madde için iyi bir çözücü olarak kullanılan toluen gibi diğer inhalan maddelerin toplumda kötüye kullanımı olsa da pek çok sanayi alanında sıklıkla kullanılmaktadır. İnhalanlara maruz kalınması birçok kısa ve uzun süreli yan etki oluşturabilir: Kemik iliği hasarı, optik atrofi, dezoryantasyon gibi sorunlara; depresyon, anksiyete ve psikoz gibi psikiyatrik bozukluklara sebep olabilir.

Biz burada kronik olarak toluene maruz kalınması sonrası gelişen, serebral kalıcı değişikliklerle seyreden şizofreni vakasını sunmaktayız.

OLGU: 51 yaşında, evli, 2 çocuklu erkek hasta 6 sene öncesine kadar boyacı olarak çalışıyormuş. Bilinen ek hastalığı olmayan hastanın ilk hastalığı 2012 yılında perseküsyon ve referans hezeyanları ve görsel halüsinasyon bulgularıyla başlamış. Şikayetlerine baş ağrısı, kollarda uyuşma ve bayılma şikayetleri de eklenince nörolojiye başvuran hastanın etiyojolojiye yönelik EEG ve kranial MR tetkiki istenmiş. EEG hafif derecede yaygın serebral disfonksiyonla uyumlu olarak, MR sol subkortikal beyaz cevherde hiperintens lezyon olarak değerlendirilmiş. Semptomlarına yönelik organik patoloji düşünülmemen hasta bu dönemde psikiyatri tarafından akut psikotik bozukluk olarak değerlendirilmiş ve düzenli aralıklarla takip edilmiş. Tedavi uyumu iyi olan hastanın son 1 yıldır sanrı ve halüsinasyonlarının şiddetlenmesi, kognitif fonksiyonlarının ve işlevselliğinin progresif olarak bozulması sebebiyle hastanemizin psikiyatri polikliniğine başvurmuş. Kliniğimizde organik etiyojolinin ekartasyonu amacıyla tekrarlanan EEG ve MR tetkiki öncekiyle uyumluydu. Hastanın mevcut bulgularının kronik olarak toluene maruz kalmasına sekonder gelişmiş olabileceği değerlendirildi. Hasta mevcut tedavisinden yarar görmediğinden dolayı tedavisi olanzapin 20 mg/gün olarak düzenlendi ve iyilik haliyle taburculuğu planlandı.

TARTIŞMA: Biz burada kronik olarak toluene maruz kalınması sonrası gelişen şizofreni vakasını sunduk. Toluene toplumda kötü kullanımı olan inhalan maddeler arasında olsa da birçok sektörde sıkça kullanılan maddelerdendir. Toluene gibi inhalan maddeler çeşitli mekanizmalarla kranial değişikliklere sebep olarak ve mezolimbik dopaminergik yolları etkileyerek kronik psikiyatrik ve nörolojik sekellere yol açabilmektedir. Psikiyatrik semptomları değerlendirirken, bunlara neden olabilecek, mesleki olarak veya kötüye kullanım sonucu maruz kalınan maddeleri göz önünde bulundurmamak, bu alandaki eğitim programlarının ve önlemlerin alınmasının gerekliliğine dikkat çekmek açısından bu vaka önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Toluene, inhalan madde, psikoz, şizofreni

ŞİZOFRENİ TANILI HASTADA KLOZAPİNE BAĞLI GELİŞEN PERİKARDİT

Erengül Güney¹, Betül Kürk², Başak Mutluer²

¹Artvin Devlet Hastanesi, Artvin

²Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul

AMAÇ: Klozapin, psikotik bozukluklar ve özellikle tedaviye dirençli şizofreni için "altın standart" antipsikotik olarak kabul edilse de kardiyovasküler yan etkilere yol açtığı, bu yan etkilerin zaman zaman tehlikeli boyutlara varabileceği, bu nedenle hızla tanınmasının gerekliliği bilinmektedir. Bu sunumunun amacı şizofreni tanısıyla takip edilen hastada klozapin tedavisine sekonder gelişen perikardit olgusunu bildirmektir.

OLGU: 15 yıl önce şizofreni tanısı konulan ancak düzenli tedavi almayan 31 yaşında erkek hasta polikliniğe 2018 Ağustos'ta başvurmuştur. Hastaya klozapin başlanarak tedricen 500 mg/gün'e çıkılmıştır. 4 ay sonra psikotik alevlenme nedeni ile yatışı yapılan hastaya ek antipsikotikler başlanmış ancak klinik yanıt alınamaması üzerine EKT planlanarak klozapin dışındaki ilaçlar kesilmiştir. Bu sırada hasta üç haftadır çarpıntısı olduğunu ve göğüs ağrısı yaşadığını paylaşmış ve bunun üzerine çekilen EKG'sinde yaygın ST elevasyonları ve tahlillerinde beyaz küre 12000K/uL, CRP 50 mg/L, sedimentasyon 35mm/sa saptanmıştır; troponin ve CK seviyesi normaldir. Hasta kardiyoloji ile konsülte edilmiş ve yapılan ekokardiyografide "posteriorda 5 mm perikardiyal efüzyon ve perikard ekojenitesinde artış" görülmüştür. Klinik durumu ve tahlilleri sonucunda hastaya akut perikardit tanısı konulmuş ve perikarditin olası diğer sebepleri araştırılıp dışlanmıştır. Klozapine bağlı perikardit düşünülerek hastanın klozapini tedricen kesilmiştir. Hastanın klinik durumu ve laboratuvar değerleri başka bir tedaviye gerek duymadan toparlanmıştır.

TARTIŞMA: Bu olgu sunumu hastadan ve hasta yakınından onam alınarak hazırlanmıştır. Hastanın perikardit belirtilerinin klozapin başlandıktan yaklaşık 13 hafta sonra geliştiği gözlenmiştir. Literatür, birçok yan etkinin klozapine başlandıktan sonraki 1 ay içinde ortaya çıktığını bildirmekte birlikte 36 aylık tedavi dönemine kadar uzanan raporlar da vardır. Bizim vakamız da geç gelişen perikardite uygun görünmektedir. Bu da ilaçların yan etki tablosunu değerlendirirken hastaya göre davranmanın gerekliliğini bir kez daha göstermektedir. Olguda dikkat çeken bir diğer durum klozapin yanında ek antipsikotikler kullanılmış olmasıdır. Çoğu durumda psikotropik polifarmasi bulunması, klozapine bağlı perikardit ve miyokardit riskini artırabilir. Bu nedenle asemptomatik hastalarda bile bu gibi durumlarda daha fazla dikkat olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni spektrum bozukluğu, klozapin, perikardit

AMİSÜLPİRİD KULLANIMINA BAĞLI KCFT YÜKSEKLİĞİ

Kemal Mutlu, Mehmet Emin Demirkol, Lut Tamam

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: İlaça bağlı karaciğer hasarı (İBKH), hafif biyokimyasal değişikliklerden akut karaciğer yetmezliğine kadar uzanan klinik bir durumdur. İBKH, 'Hepatoselüler (baskın olarak alanin aminotransferaz-ALT yükselmesi), kolestatik (baskın olarak alkalin fosfataz-ALP yükselmesi) veya karışık karaciğer hasarı (ALT ve ALP yükselmesi)' olarak 3 çeşit tanımlanmıştır. Hepatik yan etkilerden sorumlu yaklaşık 1000 ilacın %16'sı nöropsikiyatrik ilaçlardır. Antipsikotik ilaçlarla ilişkili hepatotoksiste sıklıkla fenotiyazin grubu antipsikotiklerle ilişkili olmakla birlikte diğer antipsikotikler de sorumlu tutulmaktadır. Yazımızda amisülpirid kullanımına bağlı ALT, AST yüksekliği gelişen bir olgu anlatılmıştır.

OLGU: 49 yaşında, bekar, okur yazar olmayan kadın hasta. Saldırganlık, enerji artışı, anlamsız konuşma yakınmaları ile gelen hasta şizoafektif bozukluk tanısıyla kliniğimize yatırıldı. Yapılan tetkiklerde ALT:14, AST:17 idi. İlk tedavisi paliperidon palmitat 150 mg/ay/im ve olanzapin 15 mg/gün şeklindeydi. Olanzapin dozu 20 mg/gün'e yükseltildi, paliperidon palmitat 150 mg enjeksiyonu yapıldı. Mevcut tedavisine amisülpirid 400 mg/gün eklendi. Negatif belirtileri olan hastaya 7 EKT seansı uygulandı. ALT, AST yüksekliği olan hastanın batın USG sonucu normaldi. Hepatit ve otoimmün markerları negatifti. Amisülpirid başlanmadan önceki ALT ve AST değerlerinin normal olması üzerine, ALT ve AST düzeyi yüksekliğinin amisülpirid kaynaklı olabileceği düşünüldü ve hastanın amisülpiridi kesildi. Amisülpirid kesildikten sonraki takiplerinde ALT düzeyi 183'ten 82'ye, AST düzeyi 134'ten 22'ye geriledi. Negatif belirtileri gerileyen, zaman zaman anlamsız konuşmaları olan hasta kısmi düzelmeye taburcu edildi.

TARTIŞMA: Antipsikotiklere bağlı karaciğer hasarı çalışmaları yetersizdir. Tekrarlanabilir çalışmalar, düzenli antipsikotik alanlarda KCFT anormalliklerinin yaygın, erken, hafif ve sıklıkla geçici olduğunu göstermektedir. Nadiren öngörülemeyen ciddi veya ölümcül hepatik yaralanmalar ortaya çıkabilir. Klorpromazin, en yaygın kullanılan ve şiddetli kolestatik karaciğer hasarı ile ilişkili en çok çalışılan antipsikotiktir ve önceden var olan karaciğer hastalığı olanlarda kaçınılmalıdır. Amisülpirid karaciğerden birincil olarak metabolize olmayan tek atipik antipsikotiktir. Bu durum karaciğer fonksiyon bozukluklarında amisülpiridin tercih edilmesini sağlar. Olgumuz, amisülpirid kullanımına bağlı ALT ve AST yüksekliğine önemli bir örnektir.

Anahtar Kelimeler: Amisülpirid, antipsikotik, karaciğer, şizoafektif

OTHELLO SENDROMU: BİR OLGU SUNUMU

Sakine Aktaş

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Van

AMAÇ: Sanrılı bozukluk, psikotik bozukluk spektrumunun bir parçasıdır. Sanrı haricinde sanrısız temalarla tutarlılık gösteren belirgin olmayan halüsinasyonlar rapor edilebilir. Sanrılı bozukluk geleneksel olarak nispeten nadir ve tedaviye dirençli bir psikotik bozukluk olarak kabul edilmektedir ve yaygın olarak görülen türleri erotomanik, perseküsyon, jaluzik, somatik, grandiyöz ve karma olmak üzere alt başlıklara ayrılır.

OLGU: 42 yaşında kadın hasta, evli, 3 çocuk sahibi, ailesi ile birlikte küçük bir köyde yaşamaktaydı. Herhangi bir şikayetin olmadığını ifade eden hasta ailesinin ısrarıyla polikliniğimize getirildiğini söylemekteydi. Eşi ve çocukları ile yapılan görüşmede hastanın yaklaşık 10 yıldır eşine karşı yoğun bir kıskançlık içinde olduğu, ilk başlarda hafif olan bu durumu basit bir kıskançlık olarak yorumladıkları, son 1 yıldır durumun şiddetlendiği, gün içinde başka bir işle ilgilenmediği öğrenildi. Eşinin imam olarak görev yaptığı camiye yakın bir evde oturdukları ve hastanın tüm gün pencereden eşinin çalıştığı camiyi izlediği söylendi. Ruhsal durum muayenesinde göz ilişkisi kuruyordu, kendine bakımı iyi ve görüşmeye ilgiliydi. Bellek muayenesi normal ve dikkati özellikle eşi ile ilgili konularda yoğunlaşmaktaydı. Duygulanımı olağan, duygudurumu hafif disforik ve depresifti. Düşünce içeriğinde jaluzik sanrılar mevcuttu ve bu sanrılar ile uyumlu görsel illüzyonlar ve varsanılar tariflemektedir. Uyku ve iştah olağandı.

TARTIŞMA: İnsani duyguların bir parçası olan kıskançlık insan soyunun devamı için bir yaşamı sürdürme mekanizmasıdır. Kıskançlık normal sınırlarda motivasyon aracı iken "sanrılı" kıskançlık patolojik bir hal almaktadır. Eşinin kendisini aldattığına yönelik kıskançlık sanrısı sıkça görülmektedir. İlişkide sadakatsizlik bir derece olmuş olabilir, ancak kişinin gördüğü sadakatsizliğe yönelik delil toplaması ve bu durumlara karşı tepkisinin normalin dışında kalması sanrılı özellik gösterir.

Bu olguda kıskançlığın 30'lu yaşlarda başladığı ancak patolojik boyuta 40'lı yaşlarda ulaştığı görülmektedir. Hastada var olan jaluzik tarz sanrı haricinde herhangi bir sanrı saptanılmamış olması ve var olan halüsinasyonlarının sanrı içeriği ile uyumlu olması literatürde belirtilen özellikler ile uyumludur. Literatürde jaluzik sanrılarının erkek cinsiyette daha sık görüldüğü bildirilmektedir, mevcut olgunun kadın cinsiyette olması özellik taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Delüzyon, sanrı, jaluzik, Othello sendromu

COVID-19 ENFEKSİYONU SONRASINDA GELİŞEN PSİKOTİK BOZUKLUK: BİR OLGU SUNUMU

Elif Burcu Ersungur, Burç Çağrı Poyraz

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Erişkin Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: COVID-19 hastalarında akut nöropsikiyatrik semptomların bildirimi giderek artmaktadır. COVID-19 ve psikotik bozukluk konusunun önemini belirtmek amacıyla bu olgu sunumu hazırlanmıştır. Gerekli bilgiler verilerek olgu sunumu için hastadan onam alınmıştır.

OLGU: 64 yaşında aktif şikâyeti olmayan erkek hasta, kızı tarafından polikliniğimize getirildi. Hastanın 10 gündür kıskançlık söylemleri olduğu ve eşine şiddet gösterdiği belirtildi. Kendisinde veya ailesinde psikiyatrik hastalık öyküsü olmayan, kullandığı ilaç veya kronik hastalığı olmayan hastanın, semptomlarının COVID-19 enfeksiyonu geçirdikten sonra başladığı öğrenildi.

Hasta, başvurudan bir ay önce, halsizlik ve öksürük şikâyetleriyle acile başvurmuş. Hastanın COVID-19 PCR testi pozitif gelmiş, evde beş gün hidroklorokin tedavisi almış. Tedavi altındayken, görme varsanısı ve konfüzyon tariflendiği bir dönem olmuş. Evdeki 10 günlük karantinanın sonunda, hasta, eşinin onu aldattığını, karşı komşularının da işin içinde olduğunu söyleyerek eşine şiddet uygulamaya başlamış.

Ruhsal durum değerlendirmesinde; hasta yaşında gösteriyordu, özbakımı olağandı. Zaman, yer, kişi yönelimi tamdı. Psikomotor aktivitesi, konuşma hızı ve miktarı normaldi. Amaca yöneliyordu, eşile ilgili konulardan kaçınmaya çalıştığı gözlemlendi. Duygudurumu ötimik, duygulanımı uygundu. Uykuları azalmış, fragmenteydi. Jaluzik sanrıları vardı. Varsanı tarif edilmiyordu. Hastalığa dair içgörüsü yoktu. SMMT-E'den 26/30 aldı. Hafıza ve lisan bölümünden puan kaybetti.

Kraniyal manyetik rezonans görüntüleme periventriküler beyaz cevherde multipl iskemik gliotik odaklar, sol talamus anteriorunda laküner enfarkt alanı görüldü.

Tedavisi 10 mg/gün olanzapin olarak düzenlenen, tedavi sonrası semptomlarının gerilediği ifade edilen hastanın tedavi ve takibi devam etmektedir.

TARTIŞMA: COVID-19 ile gelişen nöropsikiyatrik bulguların gelişim mekanizmalarıyla ilgili çalışmalar henüz kısıtlıdır. Hastamızda psikotik belirtiler, akut konfüzyonel belirtilerden sonra ortaya çıkmıştır. Bu durumu, organik mental bozukluğun klinik bir görünümü olarak değerlendirebiliriz. Halen devam eden ılımlı kognitif bozukluk da bunu doğrulamaktadır. Nöroradyolojik incelemede belirlenen multipl iskemik gliotik odaklar mevcut tabloyu kolaylaştırmış olabilir. Özellikle, stratejik bir alan sayılabilecek sol talamik anteriordeki enfarkt, mevcut kognitif semptomların gelişiminde etkili olabilir. Ancak; akut konfüzyonun başladığı erken dönemde görüntülemenin yapılmamış olması, söz konusu enfarkt ile klinik belirtiler arasında nedensellik ilişkisi kurmayı zorlaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, koronavirus, nöropsikiyatri, psikoz, geropsikiyatri

NÖROLEPTİK MALİGN SENDROMA BİR BAKIŞ

Ezgi Tanrıöver Aydın, Canan Aksoy Poyraz

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul

AMAÇ: Nöroleptik malign sendrom (NMS) antipsikotik ilaçlara bağlı, nadir görülen, idiosenkratik bir yan etkidir. Yakın bir geçmişteki araştırmalar NMS'nin görülme sıklığının azaldığını ortaya koyuyor. Bu durum hem atipik antipsikotiklerin kullanımının artmasına, hem de NMS'nin hekimlerce daha çabuk tanınmasına bağlıyor. Buna rağmen, NMS ölüm oranı ve yeti yitimi yüksek olan bir durumdur. Burada, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları kliniğinde tedavi görürken NMS gelişen üç vaka tanıtılacaktır. Hasta ve yakınlarından bilgilerin kullanılması için sözel olarak izin alınmıştır.

OLGU: Otuz iki yaşında, erkek şizofreni hastası, katatonik belirtilerin bulunduğu psikotik alevlenme nedeniyle servise yatırıldı. Kas içine haloperidol 15 mg ve klorpromazin 12,5 mg tedavisinin üç defa uygulanmasından sonra, yatışın üçüncü gününde ortaya çıkan bilinçte bozulma, yaygın kas katılığı, subfebril ateş ve otonom bulgular doğrultusunda "atipik NMS" tanısı konuldu.

Kırk dokuz yaşında, psikotik alevlenme nedeniyle servise yatırılan erkek şizofreni hastası. Kas içi haloperidol 10 mg tedavisi üç kere uygulanan hasta tespit altındayken bilinçte bozulma gözlenmesi ve tetkiklerde kreatin kinaz (CK) 42670 izlenmesi üzerine servisimize yatırıldı. Subfebril ateş, yaygın kas katılığı ve hipertansiyon gözlenen hastaya "atipik NMS" tanısı konuldu.

On sekiz yaşında, erkek hasta, katatonik belirtilerin bulunduğu psikotik mani nedeniyle servise yatırıldı. Kas içi haloperidol 15 mg ve klorpromazin 25 mg tedavisi dört defa uygulanan hastada, dördüncü günde hipertermi, üriner enkontinans, takipne, taşikardi, kas katılığı, bilinçte bozulma ve CK yüksekliği (8978) görüldü. NMS tanısı ile YBÜ'de dört gün takip edildikten sonra serviste takibi sürdürüldü.

TARTIŞMA: Sunduğumuz vakaların hepsinde, NMS, yüksek potensli bir antipsikotik olan haloperidolün kas içi uygulamasından sonra iki ila dört gün arasında ortaya çıktı. Bunun dışında, risk etmeni olarak katatonik belirtilerin iki hastada bulunması dikkate değer bir noktadır. Sunduğumuz hastaların ikisi DSM-5'e göre NMS'nin bütün ölçütlerini karşılamadığı için atipik görünüm olarak değerlendirilebilir. Vakaların erken tanınması klinik seyre olumlu yönde katkıda bulunmuş olabilir.

Anahtar Kelimeler: Atipik nöroleptik malign sendrom, nöroleptik malign sendrom, antipsikotikler, katatoni

OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİ OLAN ŞİZOFRENİ TANILI HASTALARDA ZİPRASİDON KULLANIMI: BİR OLGU SUNUMU

İbrahim Sefa Güleç, Çiçek Hocaoğlu

Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Rize

AMAÇ: Şizofreni ve obsesif kompulsif bozukluk (OKB) birbirlerinden çok farklı hastalıklar olmasına rağmen komorbid olarak bulunma oranları yüksektir. Şizofrenide obsesif kompulsif belirtiler hastalığın prodromal döneminde veya seyri sırasında ortaya çıkabilmektedir. Şizofrenide obsesif kompulsif belirtiler sadece hastalığa bağlı olarak değil kullanılan antipsikotiklere bağlı olarak çıkabilir. Yaygın olarak kabul edilen tedavi antipsikotiklerin anti-obsesif ilaçlar ile kombinasyonudur. Ancak bu durum çoğu zaman etkili olmamaktadır. Bu durumun tedavisi için tek başına antipsikotik denemelerinde olmuştur. Literatür incelendiğinde klozapin, olanzapin, risperidon, ketiapin ile çalışmalar mevcuttur. Ziprasidon da hem dopaminerjik hem serotonerjik etkili diğer bir atipik antipsikotiktir. Serotonin reseptörleri üzerine etkisi diğer antipsikotiklerde olduğu gibi OKB üzerine etkili olabilmektedir. Biz de OKB belirtileri olan şizofreni tanılı bir hastada ziprasidon kullanımını göstermeyi amaçladık.

OLGU: Bayan A, 40 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, 1 çocuk annesi, tek başına yaşıyor. İlk yakınmaları 20 yıl önce, başkaları tarafından izlendiğini, kötülük göreceğini düşünme, insanlardan uzaklaşma, olarak başlayan hastanın şizofreni tanısı ile takip edilmiş. Hastanın ek olarak kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsyonları bulunmaktaymış. Hastanın Yale-Brown Obsesyon Kompulsiyon Ölçeği (Y-BOCS) 22 olarak puanlanmış. Önerilen tedavileri bir süre kullanıp daha sonra ilaçlardan fayda görmediği ya da ilaçların yan etkileri nedeni tedavisini almadığı öğrenilen hasta yakınmalarının yinelemesi üzerine servisimize ikinci kez kabul edildi. On yıl önce de bir kez servisimizde şizofreni tanısı ile izlenen hastanın o dönem tedavisinin ziprasidon 20 mg/gün olarak başladığı, ilaç dozunun kademeli olarak arttırılarak 80 mg/gün olarak düzenlendiği anlaşıldı. Hastamızın servisimizde ziprasidon dozu 20 mg/gün artırılarak 100 mg/gün yapıldı. Hastanın kirlenme obsesyonlarının ve temizlik kompulsyonlarının azaldığı görüldü. Hastanın Y-BOCS ölçeği 16 olarak puanlandı. Taburculuğu planlandı.

TARTIŞMA: Atipik antipsikotikler serotonerjik etkilerinden dolayı hem OKB nin tedavisinde hemde obsesif belirtileri olan şizofreni hastalarında kullanılmaktadır. Ziprasidon 5HT_{2A} ve D₂ inhibitörü; 5HT_{2A}/D₂ reseptör oranı yüksek atipik bir antipsikotiktir. Aynı zamanda güçlü bir 5-HT_{1A}, 5-HT_{1D} ve 5-HT_{2C} geri alım inhibitörüdür. 5HT_{1D} reseptörleri ile olan etkileşimi obsesif-kompulsif belirtileri düzelttiği düşünülmektedir. Biz de olgumuzda ziprasidonun bu etkisini göstermeyi amaçladık

Anahtar Kelimeler: Ziprasidon, şizofreni, obsesif-kompulsif bozukluk

ATAKLARININ GELİŞİ YAZISINDAN ANLAŞILAN ŞİZOFRENİ HASTASI: BİR OLGU SUNUMU

Samet Kurnaz, Alper Baş, Engin Emrem Beştepe

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri, İstanbul

AMAÇ: Yazı yazmak zihinsel aktivitenin grafiksel bir şekilde ifade edilme biçimidir. Şizofreni hastalarında çeşitli beyin bölgelerindeki zihinsel aktivitelerin etkilenmesi sebebiyle el yazısı da etkilenmektedir. Çocukluk döneminden hastalık başlangıç dönemine kadar günlük tutan, hastalığının prodromal döneminde el yazısında bozulmalar olmaya başlayan, atak döneminde ve tedavi sonrasında el yazısında değişiklikler gözlenen bir şizofreni hastasını sunmayı amaçladık.

OLGU: 24 yaşında kadın hasta, lise mezunu, çalışmıyor, bekar, ailesiyle yaşıyor. 14 yaşında ders başarısında düşme, mutsuzluk, isteksizlik, içe kapanma yakınmalarıyla ilk psikiyatri başvurusu olmuş. 6 yaşından itibaren günlük tutan hastanın yakınları ilk kez bu dönemde yazı yazma biçiminde, yazılarının içeriğinde bozulmalar olduğunu fark etmiş. Antipsikotik tedavisiyle şikayetlerinde kısmi gerileme olmuş, yazı tipi ve içeriği düzelmiş. İlerleyen dönemde paranoid sanrıları, işitme ve görme varsanılları, dezorganize konuşma ve davranışları olmuş. Bu dönemde yakınları yazı içeriğinin anlamsız olduğunu, yazısının okunaklı olmadığını, cümlelerin tamamlanmadığını, harflerin boyutlarının ve şekillerinin düzensiz olduğunu fark etmiş. 3 yıl boyunca klozapin kullanmış. Tedavi ile yazısında düzelmeye başlamış. Uykularda azalma, geceleri evde dolaşma, kendisine zarar verileceğini düşünme, kendi kendine konuşma, kendisine zarar verme şikayetleri ile kliniğimize yatırıldı. Yatışında yapılan ruhsal durum muayenesinde özbakımı azalmış, duygudurumu disforik, duygulanımı kısıtlı, işitme varsanılları mevcut, çağrışımları gevşemiş, paranoid ve perseküsyon sanrıları mevcut, muhakeme kısmi, içgörü kısmi olarak değerlendirildi. Klozapin 500 mg/gün, valproat 1000 mg/gün tedavisiyle geliş şikayetleri gerileyen hasta taburcu edildi.

TARTIŞMA: Şizofreni hastalarının el yazılarında bazı harflerinin yüksekliğinin ve genişliğinin daha fazla olduğu, sayfada yazısız yer bırakmadıkları, satırlar arasındaki boşlukların orantısız olduğu, yazarken sayfaya uygulanan basıncın daha az olduğu, daha az noktalama işareti içerdiği, bazı kelimelerde eksik harflerin olduğu ve bazı harflerin eskisinin üstüne yeniden yazıldığı belirtilmiştir. Bu vakada hastalığın prodromal döneminde el yazısında bozulmaların başladığı, tedavi ile düzeldiği ve atak döneminde bozulduğu görülmüştür. Hastaların el yazılarının takibinin prodromal dönemde, atak başlangıcında ve tedavi takibinde faydalı olabileceği düşünülmüştür. Bu konuda detaylı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, el yazısı, yazı, olgu sunumu

ŞİZOFRENİDE ANTİPSİKOTİK TEDAVİ DİRENCİ İLE DRD2 VE HTR2A GENLERİ POLİMORFİZMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Bahar Akyüz¹, Neslihan Hekim², Ulaş Korkmaz³, Sinan Şafak¹, Süleyman Sırrı Bilge¹, Ömer Böke³, Sezgin Güneş²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Samsun

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı, Samsun

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Samsun

AMAÇ: Şizofrenide ortalama %30 oranında görülen antipsikotik ilaç direnci tedavinin başarısını olumsuz etkilemektedir. Tedaviye direncin önceden tahmin edilmesinin uygun ilaç seçimi açısından yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Farmakogenetik çalışmalar, bireylerin ilaç tedavisine etkin şekilde yanıt verdiği genetik varyantların tanımlanmasına odaklanmaktadır. Bu çalışma, antipsikotik ilaçların etki mekanizmasında rol oynayan dopamin 2 ve serotonin 2A reseptörlerini kodlayan DRD2 ve HTR2A genlerindeki rs1799732, rs6313 ve rs6314 polimorfizmleri ile antipsikotik tedavi direnci arasındaki ilişkinin araştırıldığı ön değerlendirme sonuçlarını paylaşmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM: Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniği'nde takip edilen, DSM-5 kriterlerine göre şizofreni tanısı almış, 30'u tedaviye dirençli, 11'i tedaviye yanıt veren olmak üzere toplam 41 şizofreni hastası dâhil edildi (Etik Kurul: OMÜ-KAEK, Kabul No: 2019/87). Uygun dozda 2 farklı antipsikotik ilacı minimum 6 hafta kullanmasına rağmen Klinik Global İzlem Ölçeği (CGI) skorlamasında 3'ten yüksek puan alan hastalar tedaviye dirençli şizofreni olarak değerlendirildiler. Çalışmaya katılan bireylerin genotiplendirilmesi için kandan DNA izolasyonunu takiben PCR-RFLP yöntemi kullanıldı. Veriler SPSS 21 (IBM Corp, Armonk, NY, USA) programı kullanılarak Fisher's Exact test ile değerlendirildi.

BULGULAR: rs1799732 için dirençli olmayan hastaların hiçbirinde varyant allel gözlenmezken, dirençli hastaların ise %96,4'ünün Ins/Ins, %3,6'sının Ins/Del genotipinde olduğu belirlendi. rs6313 için tedaviye dirençli hastaların genotiplerinin dağılımı TT (%20,7), TC (%44,8), CC (%34,5); dirençli olmayan grubun ise TT (%10), TC (%50), CC (%40) olarak bulundu. Tedaviye dirençli ve dirençli olmayan gruplardaki hastalarda rs6314 genotip sıklıkları sırasıyla CC için %86,7 ve %81,8, CT için %10 ve %18,2, TT için ise %3,3 ve %0 olarak gözlemlendi. Bu üç polimorfizm için yabanıl tip genotip ile varyant allel taşıyan bireylerin dağılımı ilaca dirençli olan ve olmayan gruplar arasında anlamlılık göstermemiştir (sırasıyla p=0,800, p=0,410, p=0,519).

Ön verilerimizi paylaştığımız bu çalışma sonucunda gruplar arasında genotipler açısından farklılık görülmemesinin nedeninin örnek sayısının az olmasıyla ilişkili olabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: DRD2; dopamin D2 reseptörü, HTR2A; serotonin 2A reseptörü, şizofreni, tedavi direnci

COVID-19 PANDEMİSİ İLE TETİKLENEN COTARD SENDROMU

Hasibe Ezgi Çankaya, Mehmet Cemal Kaya, Mehmet Güneş, Mahmut Bulut

Dicle Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Diyarbakır

AMAÇ: Cotard sendromu (CS), nihilistik sanrılarının varlığıyla karakterize nadir bir sendromdur. Tipik olarak depresyonla ilişkilidir, çoğunlukla orta yaşlı kadınlarda görülür. Gençlerde birkaç vaka bildirilmiştir, bunların %90'ı kadındır. Biz burada obsesif-kompulsif belirtiler ve anksiyete sonrası 20 gün içinde CS ortaya çıkmış genç bir kadın hastayı sunuyoruz. Bu olgu COVID-19 pandemisiyle tetiklenen sendromun ilk rapordur

OLGU: Hastamız 25 yaşında, lise mezunu, çalışmayan kadındı. Tıbbi ve yasal öyküsünde özellik yoktu. Sigara, alkol, psikoaktif madde kullanım öyküsü tariflememekteydi. Babasında majör depresif bozukluk tanısı bulunmaktaydı. Şikayetlerinin 3 ay önce COVID-19 pandemisiyle birlikte, kirlenme obsesyonları ve saatlerce el yıkama, uyuyamama, iştahsızlık, işlevselliğinde bozulma, içe kapanma, özbakımında azalma şeklinde başladığı; yemeklerin boğazından geçmediğini, boğazının olmadığını, kalbinin durmuş olduğunu, karaciğerin ve midesinin çalışmadığını düşünme şeklinde nihilistik sanrılarının semptomlarına eklendiği belirtildi. 13 gündür oral alımının neredeyse tamamen kapandığı, 18 kilo verdiği belirtildi. İlk olarak dahiliye bölümüne başvuran hastanın yapılan tetkiklerinde organik patoloji saptanmaması üzerine tarafımıza yönlendirildi. Ruhsal durum muayenesinde; düşkün görünümde, savunmacı, özbakımı azalmış kirli ve dağınıktı. Psikomotor aktivitesi retarde, konuşma spontan, yavaş ve monotondur. Depresif ve anksiyöz duygudurum hakimdi. Duygulanımı uyumlu, yargılama bozulmuş, iç görüşü yoktu. Dikkati dağınık, düşünce hızında azalma, düşünce içeriğinde nihilistik sanrılar mevcuttu. Hastaya CS tanısı konuldu. Olanzapin 10 mg/gün başlandı, tedricen 20 mg/gün'e çıkarıldı. Takiplerinde 20 mg/gün fluoksetin ve risperidon 2 mg/gün eklendi. 6 seans EKT uygulandı. Hasta tedaviden belirgin fayda gördü. MADRAS skoru 42'den 18'e, PANSS skoru 86'dan 43'e geriledi.

TARTIŞMA: COVID-19 pandemisiyle psikolojik sıkıntıya karşı savunmasızlık, izolasyon uzunluğu, medyaya maruz kalma miktarı gibi çeşitli faktörler psikopatolojilerin ortaya çıkmasında tetikleyici rol oynamakta ve hastalık içeriğini etkileyebilmektedir. Olgumuz genetik öyküsü olan kişilerin bu psikopatolojilerin ortaya çıkmasına daha yatkın olabileceğini düşündürmektedir. Vakamız COVID-19 Pandemisi ve CS nadir kombinasyonunu vurgulamanın yanı sıra, genç yaşta görülmesi, obsesif-kompulsif belirtilerle prodrom göstermesi, COVID-19 pandemisinin karantinadaki bireylerde nadir görülen bir sendrom olan CS'ye tetikleyici bir unsur olabileceği noktalarına dikkat çekmek için yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cotard, COVID-19, pandemi

NÖBET TUTAN VE TUTMAYAN HEMŞİRELERİN UYKU VE YAŞAM KALİTELERİ

Sare Aydın, İlker Güneysu, Sedat Batmaz, Esmâ Akpınar Aslan, Zekiye Çelikbaş

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Tokat

AMAÇ: Nöbet usulüyle çalışmanın kişilerin uyku düzenini ve dolayısıyla yaşam kalitelerini bozup bozmadığını araştırmak amacıyla hastanemizde çalışan hemşireler nöbet tutma esaslarına göre iki gruba ayırarak karşılaştırdık. Ayrıca yaşam kalitesi üzerinde uyku kalitesini, depresyon ve anksiyete belitlerinin ve demografik verilerin ne şekilde etkisi olduğunu araştırdık. Varsayımımız nöbet usulü çalışmanın hem uyku kalitesini hem de yaşam kalitesini olumsuz etkileyeceği ve uyku kalitesindeki bozulmanın yaşam kalitesini öngördüreceğiydi

YÖNTEM: Çalışma için hastanemizde nöbet tutan (n=51) ve tutmayan (n=63) toplam 114 hemşirenin demografik verilerini, Yaygın Anksiyete Bozukluğu-7 Ölçeği ve Hasta Sağlık Anket-9 puanlarını ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi ve Kısa Form-36 Ölçeği'ni topladık. Grupları bu veriler açısından birbirleriyle bağımsız gruplar t-test ve ki-kare testleriyle karşılaştırdık. Değişkenler arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon analizleriyle baktık. Yaşam kalitesi üzerinde bu değişkenlerin rolünü ilk basamakta demografik değişkenlerin, ikinci basamakta depresyon ve anksiyete düzeyler ve uyku kalitesi indeksinin girildiği hiyerarşik lineer regresyon analizler ile inceledik.

BULGULAR: Çalışmadaki hemşirelerin yaşı 30,76 (6,64) yıldır, %76,3'ü kadındır, %57'si evliydi, %57,2'si lisans mezunuydu ve ortalama 8,65 (5,76) yıldır görev yapıyorlardı. Nöbet tutan hemşireler daha gençti (p< 0,01). Uyku kalitesi ile yaşam kalitesi korele değildi. Yaşam kalitesinin fiziksel bileşeni depresyon düzey, ruhsal bileşeni ise anksiyete düzeyiyle ilişkili bulundu (p'ler < 0,05). Uyku kalitesinin yaşam kalitesi üzerine etkisi saptanmadı.

TARTIŞMA: Çalışmanın sonuçları varsayımlarımızı doğrulamadı. Uyku kalitesinden ziyade depresyon ve anksiyete düzeylerinin yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkiler olduğuna dikkat edilerek tedavide önceliğin bu tür belirtiler sorgulayıp düzeltmeye odaklanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Nöbet, uyku, yaşam kalitesi

RİSPERİDON KULLANIMINA BAĞLI UYKU TERÖRÜ: BİR OLGU SUNUMU

Zehra İşleyen¹, Yalçın Kahya²

¹Akdeniz Üniversitesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya

²Akdeniz Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ: Risperidon pediatrik yaş grubunda davranım problemleri için sık kullanılan yeni nesil antipsikotik bir ajandır. Yan etkileri arasında sedasyon, iştah artışı, ekstrapiramidal sistem yan etkileri bulunmaktadır. Olgumuzda risperidonun nadir görülen yan etkisi uyku teröründen bahsedeceğiz.

OLGU: 8 yaş kız hasta polikliniğimize öğretmeni tarafından derslerde dalma, unutkanlık, harf karıştırma şikayetleriyle yönlendirildi. Görüşme sırasında Bender-Gestalt testinde anlamlı rotasyonları olan ve dalma şikayeti olan hasta absans nöbeti açısından pediatrik nörolojiye danışıldı. EEG sonucu normal olarak raporlanan hastada nörolojik patoloji düşünülmeyişi öğrenildi. Harf karıştırma sebebiyle Özgül Öğrenme Güçlüğü Bataryası uygulanan hastada matematik alanında güçlük saptandı ve bu yönde destek önerildi. Takiplerde insanlara ve nesnelere zarar verme şikayetleri olan hastaya davranım problemlerine yönelik risperidon 0,25 mg başlandı. Takipte hastanın ailesi hastanın geceleri uykuya daldıktan yarım saat sonrasında bağırarak uyandığını ve uykuda sayıkladığını tarifledi. Hasta uyandıktan sonra olanları hatırlamıyordu. EEG planlandı, patoloji saptanmadı. Risperidon kesildi ve 2 haftalık süreçte şikayetler tamamen geriledi. Uyku terörü olarak değerlendirilen durumun risperidon kullanımına bağlı olduğu düşünüldü.

TARTIŞMA: Literatür incelendiğinde uyku terörüne genellikle klasik antipsikotik sebep olduğu görülmekle birlikte risperidon un yavaş dalga aktivitesinin olduğu uyku evresini uzatması sebebiyle uyku terörüne sebep olabileceği düşünülmüştür. Nadir bir yan etki olan uyku terörünün risperidon kullanan hastalarda dikkat edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Risperidon, uyku terörü, yan etki

UYKU İLİŞKİLİ YEME BOZUKLUĞU VE HUZURSUZ BACAK SENDROMU BİRLİKTELİĞİ OLAN BİR OLGU

Bahadır Geniş¹, Burak Erman Menkü²

¹Çaycuma Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Zonguldak

²Gazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Uyku ile ilişkili Yeme Bozukluğu (UİYB), uyku döneminde tekrarlayan, istemsiz yeme ve içme atakları ile karakterize bir psikiyatrik bozukluktur. Hastalar, gece boyunca genellikle açlık yaşamamasına rağmen farklı bilinç seviyelerinde yemek yerler. UİYB; huzursuz bacak sendromu (HBS), uyurgezerlik, somnambulizm gibi uyku bozukluklarıyla birlikte görülebilmektedir. Bu olguda UİYB'ye eşlik eden bir HBS olgu sunulmaktadır.

OLGU: 56 yaşında, evli, emekli, eşi ve çocuğuyla yaşayan hasta babasının kanser olduğunu öğrendikten sonra başlayan depresif belirtilerle başvurdu. Yaklaşık iki aydır olan mutsuzluk, isteksizlik, karamsarlık gibi depresyon belirtileri yaşıyordu. Bunun yanında hastanın askerlik döneminden itibaren başlayan, geceleri 3-4 defa olan yemek yeme atakları vardı. Hasta geceleri yemek yediğini hatırlamadığını ya da çok az hatırladığını, sabah kalktığında ise gece yediği yemeklerinin izlerini bulduğunu belirtiyordu. Geceleri sıklıkla peynir, süt, yoğurt ve üzüm yediği öğrenildi. Uygunsuz yemelerine rağmen kilosu belirli bir seviyede duran hastanın son bir yıldır gece yatarken ayaklarını hareket ettirme gerekliliği yaşadığını, kalkıp yürüyünce ayaklarındaki huzursuzluğun azaldığını ifade etti. Hastadaki gece yeme ataklarının oğlundaki olduğu, bu hastalığı için kendisine klonazepam başlandığını ve iyi geldiğini belirtti. Hastaya depresyon belirtileri için sertralin 50 mg/gün ve uyku ilişkili yeme bozukluğu için klonazepam 1 mg/gün başlandı. Hastanın bir ay sonraki kontrolünde hem depresif belirtileri hem de yeme atakları kısmen düzelmişti. HBS belirtileri ise benzer şekilde devam ediyordu. Sertralin dozu 100 mg/gün'e, klonazepam dozu 2 mg/gün'e çıkartılmasına rağmen devam eden HBS belirtileri için pramipeksol 0,25 mg/gün eklendi. Dördüncü ayın sonunda hastanın depresif belirtileri, gece yeme atakları ve HBS belirtileri belirgin şekilde düzelmişti.

TARTIŞMA: UİYB, gece yeme bozukluğundan gece yemelerinin hatırlanmaması, gece yemelerindeki bilinçlilik düzeyinin daha az olması ve parasomnilerin daha sık eşlik etmesiyle ayrılır. Tedavide hem UİYB hem de HBS'nin ayrı ayrı tedavisi gerekebilir. Bizim olgumuzda da HBS belirtileri pramipeksol eklenmesinden sonra düzeldi. Bu olgu UİYB'nin gece yeme bozukluklarından farklı olduğuna ve HBS ile daha sık görüldüğüne dikkat çekmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Uyku ile ilişkili yeme bozukluğu, yeme bozukluğu, huzursuz bacak sendromu, depresyon, klonazepam, gece yeme bozukluğu

UYKUDA YEME DAVRANIŞI OLGUSU

İrem Çetinbay Şişman, Özlem Avcı, Sencan Sertçelik

Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul

AMAÇ: Uykuda yeme davranışının nedenlerinden olan parasomniler erişkin dönemde nadir olarak görülmektedir. Bu çalışmada ön planda uyku ile ilişkili yeme bozukluğu düşünülen bir olgu sunulmaktadır.

OLGU: 45 yaşında, kadın, evli, beden eğitimi öğretmeni, polikliniğe 2019 yılında horlamanın eşlik ettiği gece istemsiz yeme atakları ile başvurdu. Hastanın yeme davranışlarına ilişkin amnezisi mevcuttur. Gün içinde Akdeniz tipi beslenme düzenini uygulayan hasta geceleri karbonhidrat ağırlıklı gıdalar tükettiğini, bu durumu yakınlarının kendisini bilgilendirmesi ile fark ettiğini bildirdi. Yapılan görüşmede 17 yıldır şikayetlerinin mevcut olduğu öğrenilen hastanın 2013 yılında miyokard infarktüs öyküsü sonrası essitalopram ve fluoksetin tedavileri aldığı ancak tedavi altındayken mevcut kilosunda 10 kilo artış olması nedeniyle kilo kontrolünün de sağlanması amacıyla psikiyatri polikliniğine yönlendirildiği bilgisi alındı. Poliklinik başvurusu sonrası 2 ay boyunca vortiksetin 10 mg tedavisi alan ancak tedaviden fayda görmediği bilgisi alınan hasta tekrar değerlendirilmiş olup anamnezi doğrultusunda uyku ile ilişkili yeme bozukluğu tanısı düşünülmüş, vortiksetin kesilmiş ve ayırıcı tanı amacıyla polisomnografi yapılmıştır. Polisomnografide epileptik deşarj saptanmamış, obstrüktif uyku apne sendromu dışlanmıştır.

TARTIŞMA: Uykuya geçiş esnasında, uyku sırasında ya da uykudan uyanırken ortaya çıkan hareket ve davranış bozukluklarına parasomni denir. 2014 yılında yayınlanan ICD-3'e göre uyku ile ilişkili yeme bozukluğu uykunun NREM döneminde görülen bir durumdur. Uykuda yeme davranışının nedenleri arasında epilepsi, dissosiyatif bozukluklar, diğer uyku ile ilişkili bozukluklar ve uyku ile ilişkili yeme bozukluğu sayılabilir. Ayırıcı tanıda altın standart polisomnografidir. Olguda anamnez ile dissosiyatif bozukluklar, polisomnografi ile epilepsi ve obstrüktif uyku apne sendromu dışlanmıştır. Uyku ile ilişkili yeme bozukluğu ön planda düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Parasomni, polisomnografi, yeme bozukluğu

BULİMİA NERVOZADA PAROTİS HİPERTROFİSİ

Sinem Demirtaş, Zeynep Namlı, Mehmet Emin Demirkol, Lut Tamam

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Adana

AMAÇ: Bulimia nervosa dönem dönem gelen aşırı yemek yeme, kilo alma ve bir yandan da kilo almayı durdurma amacıyla ortaya çıkan kusma davranışlarıyla giden kompulsif bir yeme bozukluğudur. Bulimia nervosa tanılı hastalarda kusmaya bağlı dişlerde eroziv değişiklikler, parotis bezinde hipertrofi, elektrolit imbalansı, özefajit, hiperamilazemi görülebilmektedir ve orofasiyal problemlerle yaygın olarak karşılaşılmaktadır. Hastaların %50'ye varan kısmı parotis bezi hipertrofisine bağlı her iki yanak bölgesinde şişkinlik yakınmalarından şikayet etmektedir. Bu sunumda kusma davranışına sekonder geliştiği düşünülen bilateral parotis hipertrofisi olan bulimia nervosa olgusu anlatılmıştır.

OLGU: 25 yaşında, evli, ortaokul mezunu, çalışmayan kadın hasta; aşırı yeme atakları, yeme atağı sonrası kendini kusmaya zorlama, suçluluk hissi, isteksizlik yakınmaları nedeniyle bulimia nervosa ön tanısı ile kliniğimize yatırıldı. Yapılan fizik muayene sırasında her iki yanak bölgesinde belirgin şişlik gözlemlendi. Hastanın 6 yıldır aralıklı olarak oluşup kendiliğinden geçen, ağrısız şişliklerinin olduğu öğrenildi. Yapılan tetkiklerde elektrolitler normal sınırlarda gözlemlendi. Amilaz:224 olarak raporlandı. Hastadan istenen parotis USG sonucu; kronik inflamasyona bağlı bilateral parotis hipertrofisi, bilateral minimal duktal ektazi olarak raporlandı. Enfeksiyon hastalıklarına danışılan hastada kabakulak, hepatit markerları negatif saptandı. Kulak burun boğaz bölümüne danışılan hastada parotis bezini sıkça büyüten sialolithiazis, pleomorfik adenom, warthin tümörü saptanmadı. Yapılan incelemeler sonucunda parotis hipertrofisinin kronik kusma ataklarına bağlı olabileceği düşünüldü.

TARTIŞMA: Parotis bezi hipertrofisi; bulimia nervozada son dönemde sık karşılaşılan bir semptomdur. Oluşan şişlik genellikle asemptomatiktir ve aralıktır. Patofizyoloji belirsizliğini korumaktadır ancak yapılan benzer çalışmalarda aşırı yeme ve kusma ataklarını takiben abartılı bir özofago-salivar refleksin geliştiği, parotis bezlerinin bu reflekse bağlı uzun süreli uyarılması sonucu hipertrofiye uğradığı öne sürülmektedir. Bulimia nervosa tanılı hastaların kusma alışkanlıklarını gizlemeleri kusma ataklarına bağlı parotis hipertrofisi tanısını koymayı zorlaştırmaktadır. Klinik takiplerde dilde, dişlerde eroziv değişiklikler, hipokalemik alkaloz, hiperamilazemi, el sırtında kendini provake ederek kusmaya bağlı oluşabilecek lezyonlar gibi bazı belirleyici işaretler klinisyenin bu tanıdan şüphelenmesine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bulimia nervosa, parotis hipertrofisi, kusma

A

Abas, Melanie 54
 Afandiyeva, Nigar 38
 Ağcabay, Aslıhan Gümüşlü 81
 Akbaba, Gözde 35
 Akbaş, Esra 45
 Akbulut, İbrahim 19
 Akçay, Elif 52
 Akça, Erdoğan 60
 Akçay, Bülent Devrim 50
 Akçay, Duygu 50
 Akkaya, Fatma 108
 Ak, Osman 107
 Aksaray, Gökay 115
 Akşab, Gözde 55
 Aktaş, Sakine 119
 Akvardar, Yıldız 37
 Akyüz, Bahar 121
 Almış, Behice Han 30
 Alnıak, İzgi 38
 Altındağ, Abdurrahman 43, 44, 69, 77, 78, 81, 102, 109
 Altınöz, Ali Ercan 17, 33, 98, 105, 115
 Angın, Ülkem 28
 Apak, Fatma 85
 Arda, Bilgin 51
 Arslan, Filiz Civil 32, 45, 86
 Arslan, Mehmet 21
 Aslan, Esmâ Akpınar 122
 Aslan, Esra 43, 44
 Asoğlu, Mehmet 79
 Aşut, Gonca 26
 Atalay, Ünzile Meryem 43, 44
 Atan, Yavuz Selim 96, 104
 Ataoğlu, Ahmet 30, 31
 Atay, Özge 23
 Ateş, Alpcan 27, 42
 Atik, Tahir 12
 Avcı, Cemile 101
 Avcı, Özlem 124
 Aycan, Zehra 52
 Aydın, Aybüke 5, 114
 Aydın, Ezgi Tanrıöver 120
 Aydın, Mehmet Sinan 41
 Aydınöğlu, Ünsal 62
 Aydın, Pınar Çetinaş 13, 41, 46, 112
 Aydın, Sare 122
 Ayhan, Yavuz 18
 Aykut, Demet Sağlam 32, 45, 86
 Aytaç, Hasan Mervan 3
 Azak, Yakup 48

B

Bağcı, Başak 36
 Bakırcı, Büşra 79
 Balaban, Hale Ögel 48
 Balaban, Özlem Devrim 23
 Balcıoğlu, İbrahim 35
 Baltacı, Nur Nihal 92
 Barışkan, Fatih 91
 Barışkın, Elif 18
 Baskak, Bora 9
 Baş, Alper 121
 Başkol, Dilşah 51
 Başpınar, Zeynep 13
 Batmaz, Mert 67
 Batmaz, Sedat 122
 Bayrakçı, Adem 36
 Bayramoğlu, Pınar 51
 Baytemir, Gülsen 48
 Bektaş, Selma 78
 Beştepe, Engin Emrem 121
 Beyhun, Ercüment 32
 Bildik, Tezan 51, 53, 55, 84, 85
 Bilge, Aslıhan 36
 Bilgili, Gamze Özçürümez 26
 Bilir, Esra 61
 Bingöl, Mert Sinan 116
 Bora, İbrahim Emre 80
 Boyacıoğlu, Seda Orenay 18
 Boylu, Muhammed Emin 25, 104
 Bozdağ, Meltem Çınar 88
 Boztaş, Mehmet Hamid 21
 Börkün, Bahar 111
 Budak, Elif Ateş 46
 Bulut, Mahmut 111, 122
 Bulut, Necati Serkut 37
 Büyük, Ahmet 69
 Büyükdemirci, Ayşe 43
 Byambadorj, Bukhbat 56

C

Candan, Hidayet 114
 Candansayar, Selçuk 88
 Cankorur, Vesile Şentürk 68, 103
 Cengiz, Pınar 68
 Cesur, Kübra Ceren 57
 Cesur, Merve Sinem 72
 Cinek, Begüm Yıldırım 76
 Cinemre, Buket 40, 56
 Cirit, Çiğdem 115
 Corekli, Esmâ 73, 105, 111
 Coşar, Behçet 95

Ç

Çakmak, Soner 58
 Çalışan, Reyhan 53, 84
 Çalışkan, Ali Metehan 21, 94
 Çalışkan, Mecit 40
 Çalışkan, Metin 18
 Çalışkan, Sıla 21, 94
 Çalhoğlu, Gizem Çağla Aktaş 80
 Çamurcuoğlu, Şeyda Tuğran 100
 Çankaya, Hasibe Ezgi 122
 Çap, Duygu 18
 Çatal, Metin 102, 114
 Çelikbaş, Zekiye 122
 Çelik, Didem 85
 Çelik, H. Ece Arat 54
 Çelik, Hidayet Ece Arat 36
 Çetin, Buğra 73
 Çetiner, İlhan Ahmet 35
 Çetin, Fatih Hilmi 112
 Çetinkaya, Özlem Zekiye 83, 86, 87
 Çevik, Hakan 98
 Çiçek, Erdinç 107
 Çiçek, İsmet Esra 21, 81
 Çiftci, Kürşad 49, 91
 Çimen, Emre 33
 Çobanoğlu, Tuğçe İrem 38
 Çoksan, Sami 48
 Çorum, Emine Nur 20, 39
 Çulhacı, Ece 22

D

Dağtekin, Melis 19
 Dalkılıç, Meryem 85
 Delibaş, Dursun Hakan 59, 93, 108
 Demir, Bahadır 43, 44, 69, 77, 81, 102, 109
 Demirbaş, Handan 109
 Demirci, Samet Can 95
 Demirel, Ömer Faruk 83
 Demirkol, Mehmet Emin 62, 109, 110, 118, 124
 Demirtaş, Sinem 124
 Derin, Sıla 17
 Dikmeer, İlkiz Altınözü 48
 Dikmen, Sema Nur Türkoğlu 26
 Dinç, Öznur 48
 Doğan, Melih Timuçin 27, 53
 Doğan, Melike Karaçam 18
 Döndü, Ayşe 18
 Duman, Berker 9
 Duran, Alaattin 83
 Dündar, Emrullah 20, 39

E

Ebrinç, Servet 102, 114
Efe, Menşure 10
Egeli, Aslı 47
Eğilmez, Oğuzhan Bekir 30
Elbay, Rümeyza Yeni 49, 91
Elbi, Hayriye 4, 95
Elboğa, Gülçin 42, 43, 44, 77, 78, 81, 102, 109
Elmas, Sibel 88
Ercan, Seda Kırıcı 40, 59
Erden, Hatice Gülsen 48
Erdoğan, Fatma Şebnem 43
Erdoğan, Ali 40, 56, 71
Erdoğan, Esin 93, 108
Eren, İbrahim 21, 94
Erermiş, Serpil 53, 55, 84
Ergelen, Mine 72, 107
Ergen, Neslihan 83, 86, 87
Erim, Cihad 114
Erken, Yasemin 117
Eroğlu, Meliha Zengin 100
Erol, Ayşe 3
Ersungur, Elif Burcu 119
Ertekin, Hülya 19, 35
Ertek, İrem Ekmekçi 38, 60, 88
Ertem, İlgi 54
Eryılmaz, Mustafa Mehmet 24
Erzincan, Erkal 57
Etoğlu, Fatmanur 48
Evren, Cüneyt 70

F

Fadıloğlu, Duygu 117
Fıstıkçı, Nurhan 37, 58

G

Garip, Beyazıt 97
Gedizlioğlu, Muhteşem 93
Geniş, Bahadır 95, 106, 123
Gökcellı, Duygu Keskin 69
Gökçeimam, Pınar Şen 57
Gökler, Mehmet Enes 76
Gökmen, Emine Nihal Mete 4
Gönültaş, Ufuk 81
Güc, Bulut 47
Güçlü, Muhammed Alperen 63
Güleç, Gülcan 61
Güleç, İbrahim Sefa 70, 120
Gülle, Buğra Taygün 27, 42, 94
Gümüşay, Merve 13
Gündoğdu, İlknur 47
Gündoğmuş, Ayşe Gökçen 28, 29, 43, 45
Gündoğmuş, İbrahim 96
Güneş, Mehmet 111, 122
Güney, Erengül 78, 118
Güney, Sevgi 68, 103
Güneysu, İlker 122
Gürcan, Mehmet Buğrahan 24
Gürkök, Merve 102
Güven, Rahime 67
Güzel, Özge 51

H

Hacımusalar, Göknur Demir 63
Hacımusalar, Yunus 41, 48, 63
Hacıyev, Ceyhun 92
Hak, Tuğba 19
Halbutoğulları, Çiğdem 91
Hamamcı, Zeynep 42
Haznedaroğlu, Damla İşman 4, 56
Hepdurgun, Cenan 95
Hocaoğlu, Çiçek 70, 73, 87, 101, 120

I

İlhan, Bilge Çetin 74
Işıklı, Serhan 36
Işık, Mesut 50
Işık, Ümit 77

İ

İlhan, İrem 102
İlkay, Şengül 26
İnanlı, İkbāl 21, 67, 94, 107
İnan, Merve Yalçınay 61
İncedere, Aysel 24
İnce, Ferda Ece 115
İskender, Gizem 37
İşleyen, Zehra 123
İzler, İlkiz Alper 91

K

Kahve, Aybeniz Civan 41, 63
Kahya, Yalçın 56, 97, 123
Kale, Emre Hikmet 9
Kaleli, İpek İnal 55
Kalenderoğlu, Aysun 47, 71
Kalyoncu, Anıl 100
Kantekin, Sevilay 45
Kapıcı, Elif 47
Kapıcı, Yaşar 47
Kaplan, Havva Atasoy 84, 99
Karaahmet, Elif 28
Karaaslan, Münir 21
Karaaslan, Özgül 63
Kara, Aziz 27, 53
Kara, Başak Şenel 22
Karabulut, Vahap 70
Karadağ, Hasan 45
Karadere, Mehmet Emrah 49
Karagüzel, Evrim Özkorumak 32, 45
Karahan, Aykut 32, 45
Karakaşlı, Ahmet Alp 18
Kara, Kübra Nur 19
Karaman, İmran Gökçen Yılmaz 39, 47, 61
Karamustafalıoğlu, Nesrin 23
Karaosmanoğlu, Alp 60
Karaş, Hakan 59
Kara, Umur Yener 22
Karaytuğ, Mahmut Onur 32
Katar, Kübra Sezer 45
Kavla, Yasin 76, 83
Kavutçu, Mustafa 38
Kaya, Ahsen 55, 85

Kaya, Ender 52
Kayahan, Ali 8
Kayahan, Selin Tanyeri 56
Kaya, Mehmet Cemal 111, 122
Kaya, Serap 83
Kaymak, Zümrüt Arda 29
Keçeci, İrem 48
Kendirlioğlu, Burcu Kök 105
Kılıçarslan, Tezer 25
Kılıç, Cenk 23, 90
Kılıç, Özge 61
Kınıklı, Sami 43
Kıran, Ümit Kemal 82
Kırıcı, Sevinç 85
Kırlıoğlu, Simge Seren 112
Kırlı, Umut 50
Kırmızı, Seren 95
Kırpınar, İsmet 25
Kıyat, Esra 77
Kızılay, Berçem Arinci 107
Kızıl, Erguvan Tuğba Özel 85
Kiliçgediği, Burcu 82
Koçak, Orhan Murat 19
Koçyiğit, Yasemin 29, 43, 116
Korkmaz, Ulaş 22
Kozan, Halil 59
Koroğlu, Saba Begüm 94
Köse, Murat 27, 42
Köse, Sezen 51, 53, 55, 84
Köşger, Ferdi 6, 33, 34
Kul, Aykut 42
Kul, Ayşegül Taşdelen 96, 98, 117
Kurhan, Faruk 104
Kurnaz, Samet 57, 121
Kurt, Simge Nur 110
Kuşçu, Kemal 61
Küçükgöncü, Suat 54, 111
Küçükkarapınar, Melike 90
Kükürt, Şiirnaz 48
Kürk, Betül 118

M

Maden, Özgür 102
Malas, Hatice Serra 81
Medetalibeyoğlu, Alpay 27, 42
Menkü, Burak Erman 123
Mısır, Emre 63
Mursalova, Zhala 93
Mustafayev, Revan 54
Mutlu, Emre 20
Mutluer, Başak 118
Mutlu, Kemal 118

N

Nabi, Aynur 25
Namlı, Zeynep 62, 110, 124
Nazlı, Şerif Bora 44

O

Ocak, Serkan Orhun 13
Oğur, Begüm 97
Oktar, Özgün 95

Ortaköylü, Orçun 29
Osman, Emre 24
Ozan, Elif 27, 42, 94
Oztop, Didem Behice 52

Ö

Öksüz, Esra 117
Ölmez, Safiye Bahar 30, 31
Öncü, Fatih 67
Önen, Sinay 10
Örsel, Sibel 29, 45
Örüm, Mehmet Hamdi 71
Özalay, Özgün 95
Özayhan, Hatice Yardım 67
Özbaran, Burcu 51, 53, 55, 84
Özbay, Aynur 110
Özçoban, Emre 80
Özdemir, Cemre 72
Özdemir, Mehmet Ali 116
Özdemir, Osman 74
Özdemir, Pınar Güzel 74, 104
Özdin, Selçuk 22
Özdoğru, Asil Ali 48
Özerdem, Ayşegül 36
Özer, Vildan 45
Özge, Başak 71
Özgüven, Halise Devrimci 9
Özhan, Mustafa Hikmet 51
Özkalaycı, Özgür 4
Özkan, Mine 27, 42, 93, 94
Özmen, Ezgi Selçuk 113
Özsoy, Burcu 95
Özsoy, Filiz 69
Özturan, Deniz Deniz 44
Öztürk, Gürkan 33
Öztürk, Nalan 112
Öztürk, Zeren 52

P

Pehlivan, Sacide 3
Pekcici, Bahar Bingöler 54
Pırıldar, Şebnem 5, 8, 95
Pılan, Birsen Şentürk 51, 53, 55, 84, 85
Piro, Bejda 84, 99
Polat, Aslıhan 84, 99
Polat, Furkan 51
Polat, Irmak 27, 42, 93, 94
Poyra, Canan Aksoy 120
Poyraz, Burç Çağrı 119

S

Saka, Işıl Manzak 86
Sakarya, Begüm Bildircin 58
Saka, Zeynep Nergis Tellioglu 114
Sancak, Barış 90
Sandıkçı, Müfide Nur 48
Sargın, Emine Nur 102
Sarıkavak, Talat 4
Satar, Hatice 83, 86, 87
Savran, Hüseyin 105
Saygılı, Görkem 9, 19
Sehlikoğlu, Şeyma 30

Selvi, Hatice Cansu 75
Sertçelik, Sencan 76, 124
Sertöz, Özen Önen 12
Sertöz, Şaziye Rüçhan 51
Sevindik, Muhammet 44
Sıkar, Yusuf Besim 83, 86, 87
Sin, Aytül Zerrin 4
Sivaslı, Ataman 85
Soğucak, Suna 24
Sonkurt, Harun Olcay 17, 33, 61, 89
Sonkurt, Melis Danışman 89
Sönmez, Doğançan 73, 87, 101
Stewart, Robert 54
Sungur, Mehmet Zihni 42

Ş

Şahbaz, Çiğdem Dilek 25
Şahin, Meltem Derya 110, 116
Şahin, Sengül Kocamer 109
Şahin, Şengül 42, 43, 44, 78, 81, 102
Şahin, Şengül Kocamer 77
Şahin, Tuğba 46
Şencan, İrfan 43
Şen, Cansu Çakır 37, 108, 115
Şen, Selçuk 37, 108
Şentürk, Vesile Cankorur 54
Şevik, Ali Emre 68
Şeyhanlı, Semra Aksoy 79
Şişman, İrem Çetinbay 76, 124

T

Tamam, Lut 62, 109, 110, 118, 124
Tan, Devran 54
Tanrıkkulu, Ali Baran 112
Tanyeri, Selin 69
Tarakçıoğlu, Mahmut Cem 76
Taşcı, Gülay 57
Taşcı, Azize Beril 96
Taşdelen, Rümeyza 60
Taygar, Afra Selma 48, 60
Tekin, Süveybe 93
Tekin, Şükran 98
Terzioğlu, Merve Aktaş 49
Tokmak, Sibel Helin 53, 84
Toktamış, Onur 41, 46, 115
Tomruk, Nesrin Buket 23
Tomruk, Nesrin Buket 108, 115
Topçu, Aysun Ergül 48
Topçuoğlu, Esen Saka 18
Tunç, Ece Büyüksandalyacı 75, 99, 106
Tunçel, Özlem Kuman 5, 8, 12, 34
Tunç, Serhat 75, 99, 106
Turan, Şenol 76
Turhan, Suzan 91
Turkmen, Seren 77
Tükel, Raşit 88
Türer, Furkan 51
Türkçapar, Mehmet Hakan 60
Türk, Fulya 42, 55
Türkili, Seda 92, 113
Türk, Umud 85

U

Uçar, Gözde Kıral 48
Uğurlu, Tuğçe Toker 49
Uludağ, Doruk 27, 42
Uludağ, Esra 60
Ulusoy, Mahmut Oğuz 31
Ulusoy, Selen Işık 31
Ulusoy, Sevinç 58
Uslu, Burçin Güler 12
Uyar, Betül 46
Uygur, Abdullah Burak 33
Uysal, Emel 45
Uzun, Özcan 117

Ü

Ülger, Gizem Perihan Aksoy 81
Ülkün, Nuriye 6, 34
Ünal, Berfu 90
Ünal, Gülin Özdamar 29, 80, 101
Ünler, Mehmet 38, 60, 75

V

Vahapoğlu, Berkay 108
Vahapoğlu, Fatih 44
Vahip, Simavi 34
Veznedaroğlu, Baybars 100

Y

Yağcıoğlu, Elif A. Anıl 20
Yağcı, Zehra Günay 21
Yaman, Gözde Bacık 82, 89
Yasak, Yeşim 48
Yaşar, Alişan Burak 41, 48, 60
Yaşar, Asena Uzdu 40
Yaşar, Çiğdem Çelik 54
Yaşar, Sehure Azra 107
Yavuz, K. Fatih 60
Yaylacı, Elif Tatlıdil 99
Yazar, Menekşe Sıla 3
Yazla, Ece 62
Yemliha, Figen 40
Yeniay, Levent 12
Yenilmez, Çınar 98
Yeral, Eylül 112
Yertutanol, Fatma Duygu Kaya 51
Yeşiloğlu, Caner 109
Yılcıoğlu, Hazal Yağmur 51
Yıldırım, Abdullah 76
Yıldırım, Yusuf Ezel 41, 46
Yıldızhan, Eren 23
Yıldız, Mustafa 24
Yıldız, Sinan 6, 34
Yılmaz, Hakan 49, 91
Yılmaz, Onur 25, 96, 104
Yılmaz, Mustafa Yasin 107
Yirmibeşoğlu, Sinan 95
Yorguner, Neşe 37
Yorulmaz, Orçun 17
Yuluğ, Begüm 53, 84
Yurtseven, Çağatay Haşim 95, 106
Yüksek, Ayten 91

Yüksekkaya, Esra 43
Yüksel, Nevzat 38

Z

Zengin, Kerem 83
Zorlu, Nabi 36